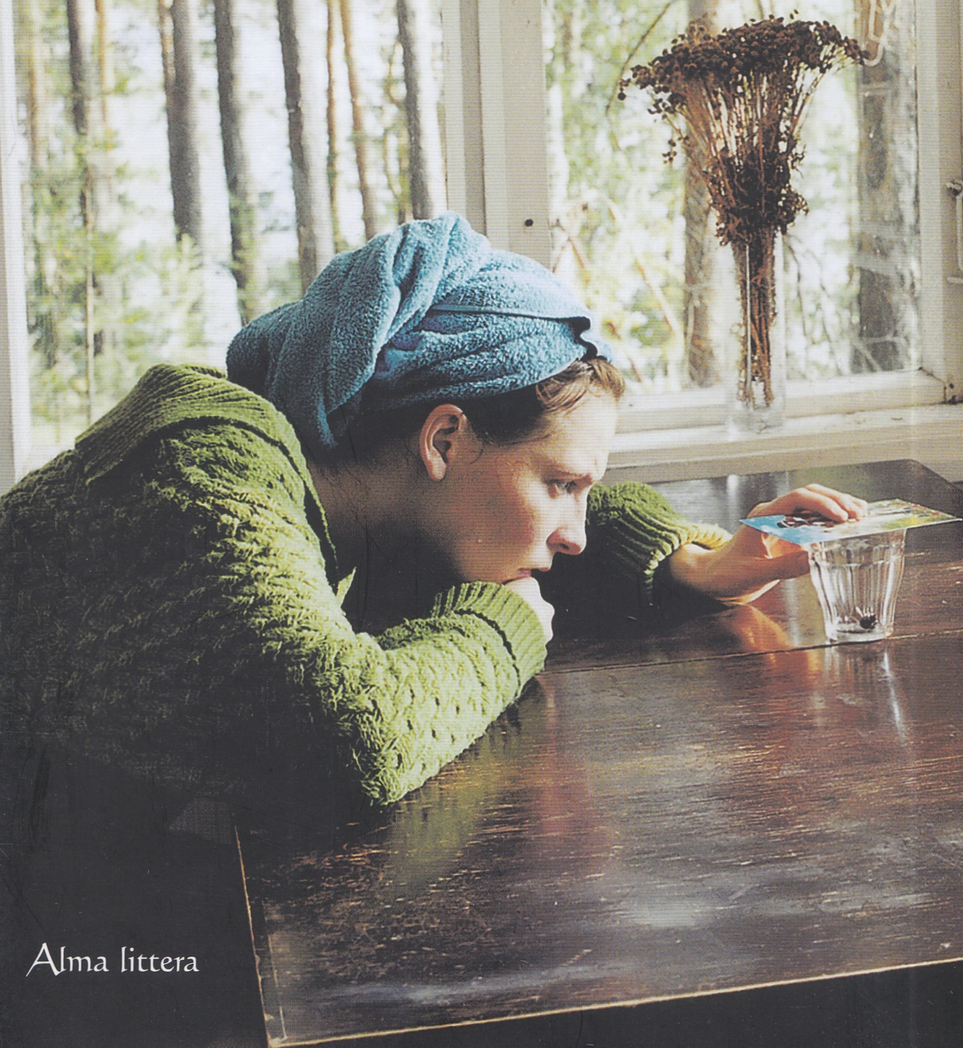
HERBJØRG WASSMO

Stiklinė pieno

Alma littera

HERBJØRG WASSMO

Stiklinė pieno

Romanas

Iš norvegų kalbos vertė
Agnė Navickaitė

Alma littera
VILNIUS / 2009

UDK 839.6-3
Va356

Versta iš:
Herbjørg Wassmo
ET GLASS MELK TAKK,
Gyldendal

ISBN 978-9955-38-170-9

1

Dortė pravėrė šiukšlių dėžę. Bemat tvokstelėjo smarvė. Senos lupenos pašvinko, ore tvyrant daugiau nei dvidešimčiai laipsnių. Jeigu ūkininkas tuoj neatsiųs savo berniuko jų išsivežti, gyvuliai susirgs. Ji sumetė atliekas. Dangtis buvo gerokai sulankstytas ir sandariai neuždengė dėžės angos. Žiojintis platus plyšys kvietė vabzdžius ir kirmėles į puotą. Netoliese krūme voras buvo ištempęs savo tinklą. Trys sustingusios musės kabėjo laukdamos, kol bus sudorotos. Bet voro niekur nesimatė. Galbūt jis netikėtai gavo galą. „Paukščiams irgi reikia gyventi“, – būtų pasakęs tėtis. Kai tik ji šitaip pagalvojo, jis tarsi iš dangaus atsiuntė jai atviruką.

Kai Dortė parėjo, Vera rūgščia mina šluostė virtuvės stalą, o motina pylė verdantį vandenį ant šviežiai sumaltos kavos. Jos veidas buvo blyškus, išmuštas raudonų dėmių, palaidinė priekyje prasegta. Galima pagalvoti, kad ištrūko visos sagos. Bet mamos drabužiuose niekada netrūkdavo sagų. Juodas prastas sijonas gerokai dengė blauzdas. Klubai ir mažytis apvalus pilvas jau seniai buvo dingę. Pastaruoju metu jos kūnas išdubo, ypač per juosmenį – visai kaip dėdės Josefo auksinis laikrodis be mechanizmo. Kartais vakarais, kai mama būdavo kaip reikiant pavargusi, jos veidas panėšėdavo į obuolį, šiek tiek pagulėjusį ant žemės.

– Malda – vienintelis dalykas, kuriuo žmogus nuolat gali pasitikėti. Malda yra bambagyslė, jungianti mus su Dievu, – pasakė motina ir ištiesė nugarą.

Vera taip krestelėjo galvą, kad plaukai pakilo aukštyn, o veidas įgavo išraišką, tarsi ji planuotų žmogžudystę.

– Melstis! – suspiegė ji. – Tada nedaug kuo turime pasitikėti! *Jis* net nesiteikia duoti mums kelių varganų litų – naujai suknelei arba nuomai! Mums niekada nereikėjo parduoti namo Baltarusijoje ir atsikraustyti į šitą nuskurusią vietą, kur tik girtuokliai ir surūgusios bobos! – Ji šluostė stalą į taktą su kiekvienu žodžiu. Paskui išskalavo mazgotę cinkuotoje vonelėje ir gręžė, kol pabalo krumpliai, tada demonstratyviai ją sulankstė į keturias dalis ir nutėškė ant čiaupo.

– Būk gera, išpilk vandenį! – paprašė motina ir pažiūrėjo į ją su liūdna nuostaba, tarsi tik dabar būtų paaiškėję, kad ji davė gyvybę vaikui, gebančiam ištarti tokius šventvagiškus žodžius.

Vera išpylė vonelę taip staigiai, kad vanduo aptaškė visą sieną. Po akimirkos ji stovėjo už širmos ir šukavosi ilgus šviesius plaukus. Mergina vilkėjo gražiąją palaidinę ir trumpą sijoną, kurio apačios kilnodavosi jai einant. Matyt, ir šįvakar eis linksmintis.

– Susipink arba susirišk plaukus, brangioji, – pasakė mama švelniai, bet įsakmiai.

Vera nutylėjo ir nepakluso mamai. Tik nusikabino rankinę ir švarkelį nuo vagio prie durų ir susiruošė eiti. Mama uždėjoVerai ant peties ranką, bet jai viso to nereikėjo. Pasipurtė, tarsi būtų nutūpęs įkyrus vabzdys. Motinos veidu nuslydo šešėlis. Jis priminė šaltas žiemos dienas prie upės, tylias, baltas ir kupinas sielvarto, apie kurį negalima buvo kalbėti.

Netrukus jos išgirdo Veros žingsnius ant laiptų. Žengė ji gan garsiai.

– Kai kurie gedi labiau kūnu nei galva. O kadangi veiksmai yra aiškesni nei mintys, mes pastebime Veros sielvar-

tą, – pasakė mama, kai jos liko vienos. Jos balsas virpėjo nutraukiamas atodūsių, bet veidas buvo sustingęs.

Dortė nuolat girdėdavo, kad jiedvi su Vera labai skirtingo būdo. Mama turėjo galvoje, kad Vera ilgisi tėvo labiau niršdama nei ji, bet tai nereiškia, kad vienos skausmas mažesnis nei kitos. Dortės skausmas nebuvo didelis arba mažas. Labiau priminė šukių rijimą.

Veros skausmas dažnai reikšdavosi bausmėmis arba įžeidimais, arba ji pradingdavo daugeliui valandų mamai nežinant. Dortės sopulys, priešingai, buvo panašesnis į šikšnosparnį žiemą – įsikabinęs nagais, kybantis žemyn galva tamsioje kertėje. Toks natūralus, kad buvo galima pamanyti, jog jis ateina kartu su metų laikais.

Mamos maldos prasidėjo prieš atsikraustant į Lietuvą. Iš pradžių Dortei jos buvo nemalonios. Bet dabar dievobaimingi pokalbiai tapo kasdienybe. Tarsi ne visai suprantama psalmės eilutė arba senų laiptų girgždesys. Šįryt mama prašė Dievo Motinos atleidimo, nes Vera praėjusį vakarą per vėlai grįžo namo ir nusikalto. Mama paaiškino, kad jauniems žmonėms yra be galo daug pagundų. Tai, kaip manė Dortė, Mergelė Marija jau seniai turėtų žinoti. Pati Vera nei gavo, nei prašė atleidimo, tiesiog gulėjo užsimerkusi ir apsimetė mieganti.

Dortė šiose maldose įgudo išskaityti kur kas daugiau, nei reiškė ištarti žodžiai. Taip suprasdavo, ką mama žino apie Verą ir ją. Pavyzdžiui, kad mama girdėjo jas kalbant apie tai, kaip puiku būtų iškeliauti. Tolyn. Į Vakarus. Tiesą pasakius, mama turėtų suprasti, nes ir ji paliko vietą, iš kurios buvo kilusi. Bet ji, matyt, manė, kad tai, ką ji pati padarė, netiktų Verai ir Dortei.

Tėvas jas mokė lietuviškai nuo pat mažų dienų, nes tai buvo jo gimtoji kalba. Mama taip pat mokėjo šią kalbą, bet melsdavosi visada rusiškai. Į Mergelę Mariją kreipdavosi

turbūt tik iš mandagumo. Galiausiai visada sukalbėdavo „Tėve mūsų“, rytais, sėdėdama ant suolelio prie dujinės viryklės ir maldama kavą. Atrodė, tarsi juodu būtų vienodai dominusi rytinė kava. Jis sėdėjo savo danguje ir laukė, kol užvirs vanduo, kad mama galėtų jį užpilti ant sumaltų kavos pupelių. Jei oras būdavo šaltas, Dievui reikėdavo palaukti. Tada mama apsivilkdavo nutrintą chalatą, apkraštuotą netikru kailiu, ir likdavo gulėti išskleidžiamoje sofoje po antklode.

Dažnai maldos sukdavosi apie tai, kokios jos turėtų būti dėkingos, kad dėdė Josefas jas priėmė. Mama neminėdavo, kad visa kuo padeda senukams. Ypač daug, kai negalėdavo susimokėti nuomos. Skalbimas ir valymas, drabužių taisymas, maisto gaminimas, daržas, sniego kasimas. Vištos irgi turėjo būti palesintos, o kartais ir papjautos bei nupeštos. Būdavo, kad mama su Dievu aptarinėdavo dalykus, kurių ji neturėjo žinoti. Pavyzdžiui, kad Dortė stovėjo už gyvatvorės kartu su kepėjo sūnumi Nikolajumi ir apsimetė nepastebinti, jog jis laiko ją stipriai apkabinęs per liemenį ir spaudžia prie savęs. Bet Dortė tai juto! Tarsi būtų ištirpusi. Tarsi jos oda būtų turėjusi tik vieną vienintelę paskirtį – būti liečiama.

Tėčio dėdė Josefas buvo liesas vyras gyslotomis rankomis, jis dažniausiai sėdėdavo ant kėdės prie lango ir laukdavo, kada sūnus grįš iš Vilniaus. Nuoma atitekdavo sūnui. Senukams labiau reikėjo pagalbos, pinigai jiems ne itin rūpėjo.

– Namas juk vis tiek stovi, – sakydavo Josefas.

Žmonės čia jį vadino litvaku, arba žydu. Būdavo pasakojamos šiurpios istorijos, kaip jis slapstėsi tai vienur, tai kitur ir išgyveno nelaisvę. Vienas iš mokytojų – nepasakydamas to tiesiogiai – užsiminė, kad tai žydai buvo kalti dėl rusų atėjimo keturiasdešimt ketvirtaisiais. Jis vadino juos ko-

munistais. Jie mokėsi taip pat apie Romą Kalantą, jaunąjį herojų, kuris pats save padegė septyniasdešimt antraisiais, protestuodamas prieš rusų sugrįžimą. Susideginimui, aišku, niekas negalėjo prilygti, bet tai buvo ne jai. Pats dėdė Josefas nepasakodavo nieko, taigi Dortė nesuprato, kaip kažkas galėjo taip užtikrintai žinoti, kaip viskas buvo.

Žmona Ana ne visada žinodavo, kas jos tokios. Kažkas jos galvoje buvo išsiderinę. Neretai ji pasitikdavo išgąstingais ir nedraugiškais protrūkiais, kai jos užeidavo nešinos mamos sutvarkytais drabužiais arba jos pagamintu maistu. Vera atsisakydavo ten eiti, todėl visada tekdavo Dortei. Šįvakar irgi.

Ji atsargiai nulipo laiptais nešina atvėsusios bulvių košės puodu ir padėjo senukams ją pasišildyti. Raugintų agurkų kvapas iš puodynės prieangyje sklido po visą namą. Mama pripildydavo melsvus trilitrinius stiklainius, užsukdavo žvilgančius metalinius dangtelius ir pastatydavo juos į rūsį. Bet dar ir dabar krapų kvapas tvokstelėdavo į kiekvieną, kuris atidarydavo duris.

Josefas paprašė šį bei tą garsiai paskaityti iš nusitrynusio *Lietuvos ryto* numerio. Ji tai darydavo su malonumu, nes pratinosi skaityti lietuviškai. Mokėti kalbėti buvo viena, o rašyti ir skaityti – visai kas kita. Tai ji suprato iškart, kai tik pradėjo lankyti lietuvišką mokyklą.

Senojo Josefo balti plaukai sukosi drėgnomis garbanomis aplink kiaušinio formos galvą. Jei jis nebūtų toks raukšlėtas ir neturėtų tokio išstypusio seno kūno, būtų galima pamanyti, kad jis ką tik gimęs. Galva visada būdavo kiek panarinta, marškinių krūtinė neretai kuo nors sutepta. Mama sakė, kad jis apsidrabsto spjaudydamas kramtomąjį tabaką. Akiniai balnojo nosį taip, kad jis galėjo matyti ir per akinių viršų, ir pro stiklus. Jei Dortė būtų taip gerai jo nepažinojusi, būtų pamaniusi, kad jis piktas.

– Girdėjau Verą stipriai užtrenkiant duris! – pareiškė jis, kai ji nustojo skaičiusi.

– Šit kaip...

– Tavo motinai nelengva!

Dortė neturėjo ką atsakyti, taigi tik paklausė, ar skaityti toliau. Josefas linktelėjo ir susinėrė rankas ant kelių. Paskui užmerkė akis ir leido tęsti.

Ana dažniausiai sėdėdavo palenkusi galvą. Stalas atstojo tvirtą medinę tvorą ir neleisdavo jai nukristi ant grindų, kai moteris susigalvodavo pasivaikščioti, pamiršusi pirma atsistoti. Kartkartėmis ji išsitiesdavo ir praverdavo burną, tarsi būtų norėjusi kažką pasakyti. Bet dažniausiai pamiršdavo ir likdavo tiesiog sėdėti ir čiulpti dantis. Paprastai ji laikydavo nutvėrusi savo kasą, kuri sviro per vieną petį. Ši buvo stora ir žvilganti, tarsi kas būtų ant jos užtepęs grindų lako, kad ilgiau išsilaikytų. Jos veido išraiška beveik visada būdavo tokia pati: *atsargiai, kitaip trenksiu!* Dortė niekada nepatyrė, kad ji taip darytų, bet ir nemėgo į ją žiūrėti.

Buvo saugu laikytis įsikibus į laikraštį. Bet staiga, įpusėjusi straipsnį apie tai, kad prezidentui Paksui bus iškelta apkalta, ji ėmė galvoti, kad neteisinga, jog tėtis turėjo mirti, kai Anai, kurios galvoje taip sujaukta, buvo leista gyventi. Dėl to ji ėmė skaityti per greitai.

– Ne, ne... Ką dabar pasakei? – subarė Josefas balsu žmogaus, kuris niekada nieko negauna.

Dortė turėjo viską pakartoti, taip iki galo ir nesuprasdama, ar prezidentas nusipelnė apkaltos, ar ne.

– Dėde Josefai, – galiausiai pasakė ji. – Tai senas laikraštis. Esu skaičiusi jį anksčiau.

– Žinau juk! Man patinka klausytis vėl ir vėl! – pareiškė triumfuodamas.

Tačiau netrukus Ana pasidarė tokia nerami, kad Josefas turėjo padėti jai atsigulti į lovą. Dortė sulankstė laikraštį, paėmė puodą, kuriame atnešė maistą, ir palinkėjo labos nakties.

Kai ji užlipo aukštyn, mama stovėjo ir lygino kunigo marškinius. Jie turėjo būti atiduoti kitą rytą. Ji sudėjo lūpas tarsi piltuvėlį, pakreipė į kairę ir nusipūtė plaukus nuo sukaitusio veido. Tada šyptelėjo Dortei.

– Jie pavalgė?

– Taip.

– Suplovei lėkštes ir sudėjai jas į spintą?

– Taip.

– Paskaitei Josefui?

– Taip, apie prezidentą.

– Ar jis neminėjo, kad parvažiuoja sūnus?

Mama niekada neištardavo šio sūnaus vardo. Šitaip ji laikėsi atstumo, nes vyriškis galėjo būti gan nemalonus, joms neišgalint susimokėti.

– Ne, to jis neminėjo.

Mamos neprašyta Dortė išėmė iš krepšio skalbinius ir sulankstė.

– Aš džiaugiuosi, kad tu esi rami. Kad nepriimi visko taip skaudžiai, – pasakė mama ir sulenkė paskutinę kunigo baltinių rankovę. Jie turėjo būti sulankstyti tiksliai, rankogaliai ant marškinių priekio, o likusi rankovių dalis paslėpta nugaroje.

– Ar man sudrėkinti šitą paklodę?

– Taip, sudrėkink.

Dortė pripylė purkštuvą ir ištiesė paklodę ant suolo.

– Vera tokių silpnų nervų. Ji jautriai reaguoja, kad mes neturime pinigų, – pasakė mama.

Dortė gerai nesuprato, ar ji sakė jai, ar Dievui. Todėl nieko neatsakė.

Dešimtą valandą jos baigė tvarkytis po dienos darbų, ir mama nusižiovavo. Paskui prisuko laikrodį ir pasiruošė eiti miegoti. Bet apie vidurnaktį ji vis dar vaikštinėjo nuo vieno

lango prie kito, nekalbėdama apie tai, apie ką juodvi galvojo, – Vera dar nebuvo grįžusi. Dortė nepakentė būti to liudininke, nors ji ir patogiai sėdėjo tėvo fotelyje su atlasu ant kelių.

– Mama! Gal geriau eitume jos paieškoti?

– Taip! – pasakė mama ir pastvėrė juodąją skarą. Kartais ji būdavo tarsi prisukama lėlė – tereikėdavo ištarti žodį, kad ją išjudintum.

Kai tik jos apsirengė, ant laiptų išgirdo Verą. Lengvi žingsniai, tokie skirtingi nuo ankstesniųjų. Ir štai ji pasirodė tarpdury. Veidas degė, o palaidinė priekyje buvo šiek tiek suglamžyta. Lūpos panėšėjo į rožes kunigo sode. Į tas, kurios buvo tokios sunkios ir raudonos, kad turėjo remtis į statinių tvorą.

– Tėtė niekada to nebūtų leidęs, – tarė mama.

– Ką tu apie tai žinai? Jis jau dveji metai kaip miręs! Man aštuoniolika ir darau, ką noriu!

Užuot dar labiau Verai priekaištavusi, mama staiga sustojo su skara rankose tarsi paukštis, stovintis ant vienos kojos ir besižvalgantis kirminų.

– Jau praėjo tiek daug laiko? – paklausė ji su nuostaba ir vėl pakabino skarą ant vagio. Iškart ėmėsi išskleisti sofą, daugiau nieko nebesakydama.

Kartą, kai Dortė padėjo mamai tvarkyti kunigo namus, jis pareiškė, kad mamai kalbant supranti, jog ji kilusi iš išsilavinusios šeimos. Jis turbūt taip ir galvojo, bet, tiesą pasakius, nemėgo visko, kas rusiška, nors nuo jo ir dvelkė degtine. Jis buvo teisus. Mama užaugo dideliame name su sodu miesto, kuris anuomet vadinosi Leningradas, pakraštyje. Bet ji beveik niekada apie tai nekalbėdavo.

Kai Vera ir Dortė atsigulė į lovą už spintos, po kambarį pasklido švelnus ir tylus, bet aiškus mamos balsas.

– Brangioji Marija, Dievo Motina, tu žinai, kad Verai čia atrodo per ankšta, kai ten lauke šviečia mėnulis ir žvaigždės. Ir muzika, ir šokiai! Mums netrukdo, kad ji turi draugų, kad ji juokiasi ir mėgaujasi gyvenimu. Bet ji nemato visų pavojų. Ji nesugadinta ir nežino, ką žmogui gali tekti ištverti. Todėl ji nemėgsta, kai aš sakau, jog žinau daugiau ir noriu ją apginti. Tu, mano Dieve, juk žinai dar geriau už mane ir, aišku, prisimeni, kad ir aš jaunystėje buvau maištininkė, ta, kuri manė esanti nepažeidžiama. Bet aš išsisukau lengvai, nes Tu buvai maloningas ir mano kelyje atsiuntei meilę. Tu pasiėmei mano mylimąjį pas save, bet taip pat ir leidai suprasti, kad pyktis gimdo blogį. Aš nesimeldžiau tiek, kiek turėjau, kol nepatyriau kančios. Kančia mane sutaurino. Taigi aš dėkoju tau ir meldžiu: leisk Verai lengvai išsisukti! Palengvink jos mėnesinių dienas! Nesuteik jai didesnių kančių, nei ji gali pakelti. Bet suteik meilės! Ir jeigu būtų galimybė – tai jai taip pat reikėtų ir darbo! Amen!

2

PANIEKOS KUPINU balsu vietą, kurioje jos gyveno, Vera vadino pakelės lūšnynu. Centre stovėjo katalikų bažnyčia, kuri mamai netiko. Ji buvo stačiatikė. Mokykla, du barai ir kirpykla. Laidojimo biuras grotuotais langais, – galėjai pamanyti, kad savininkas įtaria žmones vagiant lavonus. Kepėjas, kuris senu automobiliu išvežiodavo savo prekes po kaimyninių miestelių parduotuves. Degalinė, apsupta geležies laužo, kioskas, kuriame taip pat buvo pardavinėjama ir degtinė, ir vadinamasis prekybos centras, kuriame retkarčiais Verai tekdavo padirbėti. Jos nepažinojo nieko, kai su barškančiais kraustuliais atvažiavo sunkvežimiu; teturėjo senojo dėdės Josefo laiškus.

Kepėjo žmonai priklausė vienas vietinis baras. Kadangi ten buvo prekiaujama degtine, mamai nebepatiko, kad jos ten vakarais vaikščioja. Kepėjo žmona taip pat pardavinėjo limonadą ir kavą. Žinoma, ir kepinius. Duona būdavo pilkos spalvos ir kvepėdavo kmynais bei alaus mielėmis. Kadangi ji buvo rusė, kepdavo auksaspalves bandeles su saldžiu varškės įdaru. Būdavo taip skanu užsigerti stikline pieno. Kepėjo žmona skleidė aplink save lengvą cinamono aromatą.

Kartais vakarais ten pasidarydavo sausakimša. Susirinkdavo jauni ir suaugę vyrai. Dauguma jaunimo baigę mokyklą neturėdavo kuo užsiimti. Nedaugelis turėjo giminių mieste, pas kuriuos galėdavo gyventi, kol mokėsi amato arba siekė

aukštesnio išsilavinimo. Šiaip jie likdavo namie ir dirbdavo, jei kas pasitaikydavo.

Į barą kepėjo namo pusrūsyje nuo gatvės vedė pora laiptelių. Kartais per kepyklos, kuri irgi buvo ten įsikūrusi, sieną galėjai išgirsti minkymo mašiną. Atsidavė rūsiu ir tabaku, nors kepyklos durys dažnai žiojėdavo atidarytos, o kepėjo žmona, matyt, bandydavo vėdinti ir palaikyti švarą. Viena siena margavo išklijuota tapetais su rudais ir raudonais tarpusavy besipinančiais raštais. Šviesa patekdavo pro du langus, o juos dengė dvi įprastos svetainės užuolaidos, parištos nušiurusiu dirželiu, kuris visai nebuvo tam skirtas.

Kartais ten stovėdavo sūnus Nikolajus. Arba padėdavo. Kaip ir motinos, jo veidas švytėjo nepaisant jokio oro. Jis retai ką tardavo, bet žvilgsnis slysdavo Dorte taip aiškiai, jog atrodė, lyg jis ką draugiškai jai sakytų. Ji ten eidavo tik dieną. Dabar jau buvo beveik vakaras, bet kai ji pamatė, kad Nikolajus stovi vienas, kojos pačios ten nuvedė. Ji linktelėjo ir atsisėdo ant kėdės šalia prekystalio, atsukdama nugarą į duris. Jis nuėjo į kambarėlį šalimais, kuris atstojo virtuvę, ir grįžo nešinas stikline pieno, nors ji ir neprašė. Vaikino veidas buvo visiškai rimtas, vis dėlto ji matė, kad iš tikrųjų jis šypsosi. Ji ištarė: „Labai ačiū!“, ir šyptelėjo jam.

Tvarkinėdamasis už prekystalio jis dirsčiojo į ją, o ji dirsčiojo į jį. Daugiausia jis be jokio reikalo dėliojo daiktus iš vienos vietos į kitą. Be to, rankose laikė mazgotę, su kuria kažką valė. Ji niekada nebuvo mačiusi, kad kas nors taip neįprastai laikytų mazgotę. Jis gniaužė ją kumštyje, tarsi ne mazgotei, o kumščiui būtų reikėję atlikti darbą.

Kad nepajustų, jog į jį spoksoma, ji stengėsi žiūrėti pro nuleistus akių vokus arba tada, kai jis stovėdavo šiek tiek nusisukęs. Ji taip pat išskleidė ten gulintį laikraštį, bet tik apsimetė skaitanti. Viduje nebuvo nieko, tik juodu, bet vis tiek nesikalbėjo.

Kai Dortė jau seniai buvo išgėrusi pieną ir vakaras ant lango išskleidė savo mėlyną apsiaustą, ji atsistojo. Užuot linktelėjusi, tūptelėjo. Susigėdusi paraudo. Jis linktelėjo rimtu, švytinčiu veidu, kaip įprastai. Bet šiandien jis žaibiškai numetė mazgotę, pro kepyklos duris pranešė išeinąs ir čiupo švarkelį, kuris gulėjo ant kėdės. Kadangi Dortė to nesitikėjo, jai neatėjo į galvą, kad toks elgesys keistas. Juk jis nieko blogo nepadarė, tiesiog atidarė duris, tarsi jie būtų susitarę. Tamsa ir medžių šešėliai juos slėpė nuo kitų, bet ne vieną nuo kito. Šiuo metu daugelis sėdėjo už užuolaidų.

– Tu nieko prieš, jei aš tave palydėsiu? – eidamas paklausė truputį uždusęs.

Ji nesugebėjo atsakyti, tik papurtė galvą. Tą pačią valandėlę jai toptelėjo, jog per tamsu, kad jis tai pamatytų ir kad lengvai galėjo pamanyti, jog ji prieštarauja. Todėl ji pažvelgė į jį ir šyptelėjo. Miltų dėmės ant jo skruosto jau nebesimatė. Ten, viduje, ji buvo ryški. Tačiau iš jo akių sklido šviesa ir tamsoje. Šiek tiek nerami, tarsi laivų šviesos vakare.

Jis palydėjo Dortę iki pat namų slenksčio. Ten jie stovėjo tylėdami. Tuomet jis turbūt susimąstė, kad kažką turėtų daryti. Tvirtai prisispaudė ją prie savęs ir leido rankoms slysti jos nugara. Netrukus ir sėdmenimis. Atrodė, tarsi neri į saulės prišildytą upės įdubą. Lyg kas švelniai kutentų šlaunis ir pilvą, nors jo rankų ten nebuvo. Ji turbūt turėjo uždrausti. Krūtys irgi prisidėjo ir tapo šito keisto malonumo dalimi. Ji beveik liovėsi kvėpavusi. Dabar tai atrodė visai nebūtina. Jo ranka nuslydo palaidine. Tai buvo nepakeliamai nuostabu. Ji stovėjo tamsoje, apgaubta pyrago ir duonos kvapo. Po valandėlės ten, apačioje, ji pajuto kažką panašaus į drėgnas samanas. Ar buvo šitaip nutikę anksčiau?

Tą pačią akimirką kažkas nulipo laiptais. Laimei, jie laiku išgirdo žingsnius, jis jau buvo dingęs, prieš kažkam sužinant, kad čia buvo. Išskyrus mamą.

– Štai kur tu, brangioji! – pasakė ji ir įėjo į tualetą nieko neužsimindama, kad žino.

Šitaip Dortė gavo valandėlę susikaupti, kol užlipo laiptais ir nusivilko.

– Manau, Verai nepatiko, jog aš kalbėjausi su Dievu tą vakarą – apie tai, kad jos mėnesinės tokios sunkios? – pasakė mama įėjusi iš paskos.

– Taip, ji linkusi laikyti tai paslaptyje.

Tą patį rytą Vera šaukė, kad motina ir Dievas pažeidė jos orumą. Mama kaip paprastai teigė, kad nė plaukelis nėra nukritęs ant žemės Dievui nežinant. Ir Dortė suprato, kad šiuo požiūriu, turint galvoje visus mažus ir didelius, kurie per visą tą laiką yra nukritę ant žemės, Veros menstruacijos ganėtinai nublanksta.

Tėčiui nebuvo sunku viską sakyti žmonėms tiesiai – ne taip, kaip mamai. Dortei atrodė, kad pažįsta jį daug geriau. Net dabar, kai jo nebėra. Ji ryškiausiai prisiminė ne tai, kaip jis atrodė ar ką darė, bet tai, kaip jis sėdėdavo nušiurusiame fotelyje su kutais ant ranktūrių ir kalbėdavosi su jomis. Jis nesupykdavo, jei jos ir nesiklausydavo, priešingai, ramiai sėdėdavo ir kalbėdavo toliau. Jo standūs ūsai kilodavosi aukštyn žemyn, tarsi protestuotų prieš kiekvieną žodį. Bet jis to nepastebėdavo. Jis buvo tarsi nesustabdoma, saugi žodžių upė.

Po jo viskas nutilo. Net oras nebejudėjo. Liepos viduryje tvyrojo bemaž trisdešimties laipsnių karštis. Žmonių sodai ir laukai virto dykyne. Tarsi gamta kurį laiką būtų žinojusi, jog tėvas liepos aštuonioliktos rytą gulės miręs lovoje šalia mamos. Visiškai tylus ir nebesušuks: „Labas rytas!“, kaip kad visada.

Motinos klyksmas įsiveržė tiesiai į Dortės sapną. Ji vaikščiojo pievoje ir skynė ramunes, bet taip skubėjo, kad nutraukdavo tik gėlių žiedus. Kažkokiu būdu Dortė žinojo,

nors ir ne visai pabudusi, kad motinos klyksmas reiškė kažką, kas buvo daug blogiau už visa kita. Bet kad tėvas mirtų? Ne, negalėjo būti nė kalbos! Net ir tada, kai jos su Vera stovėdamos priešais lovą jį pamatė, nors motinos klyksmas ir atsimušė į langų stiklus bei privertė ryto šviesą atsitraukti.

Dortė negalėjo prisiminti, ką ji pati darė, bet Vera kiek pastovėjo, paskui nulėkė pas kaimynus pagalbos. Tai tėvo neatgaivino, šiaip ar taip, ji pamėgino.

Iš pradžių mama tėvo mirtį priėmė kaip nenatūralų dalyką, nors ir akivaizdų, kol visiškai neteko jėgų. Atrodė, tarsi visos mintys ir judesiai būtų dingę iš namų. Jei ne geri kaimynai, Verai ir Dortei būtų reikėję jį palaidoti pačioms. Bet tokiais atvejais visi susitelkdavo, bent jau kol tai nieko nekainuodavo. Po kuklių laidotuvių mama ir vėl pasikeitė. Tyla ir praktiškumas užvaldė visus kampus, įsitvirtino tapetuose ir užuolaidose, nugulė peilius stalčiuje ir patalynę.

Dortės viduje kažkas įtrūko. Kaip ir tėvo pasakojime apie plyšį ledyne, į kurį žmonės įkrisdavo ir jau niekada nebeišsikapstydavo. Tikrovėje ji niekada nebuvo ledynuose – vis tiek matė save įšalusią. Kartais naktimis ji nubusdavo, nes tame plyšyje imdavo dusti. Nors netrukus jai ir pavykdavo įkvėpti, visiškai tai nepraeidavo, o vis pasikartodavo. Ji suprato, kad šitaip tęsis visą likusį gyvenimą. Plyšys žiojėjo visur, kuo tik ji užsiimdavo, nors tiesiogiai apie tai ir negalvodavo. Pavyzdžiui, kai atsibusdavo naktį ir atsitūpdavo virš kibiro. Beprasmiškai šlykštu pripildyti baltąjį kibirą skysčiais iš kūno vidaus, to slapto gyvenimo, kai tėvas turi gulėti žemėje. Tiesiog pūti.

Ji nesugebėjo kam nors šitokių minčių paaiškinti. Bet galbūt kada nors. Nikolajui.

– Verai nelengva, – pasakė mama ir pastatė lygintuvą ant stovo.

– Tikrai?

– Ji, matyt, galvoja apie tėtį. O kai jai mėnesinės, viskas dar liūdniau.

Mamos rankos buvo raudonos ir ištinusios. Tokios jos pasidarydavo visada, kai ji skalbdavo ir tą pačią dieną lygindavo. Šitaip nutikdavo, kai drabužiai gerai džiūdavo. Ji turėdavo lyginti, kol drabužis dar nebūdavo iki galo išdžiūvęs, kad nereikėtų drėkinti. Dabar ji pasilenkė virš lyginimo lentos ir pasinėrė į mintis, kuriomis su Dorte nesidalydavo. Tai trukdavo po keletą minučių. Paskui staiga tarsi vėl atsigavo ir lyg niekur nieko kalbėjo toliau:

– Tau reikėtų draugės, Dorte, – pasakė nepaaiškinusi kodėl. Taigi beliko tiesiog laukti – gal paaiškins melsdamasi. Vera turėjo draugų, bet mama ne visais vienodai žavėjosi. Todėl tai, ką ji sakė, atrodė šiek tiek keista.

– Turėtum išeiti dažniau ten, kur renkasi jaunimas. Kur tai yra? – paklausė mama ir suskleidė lyginimo lentą.

– Nežinau.

– Ar Vera eina į kepėjo barą susitikti su jaunimu?

– Ne, į kitą.

– Manau, kepėjo tau geriausias, – nusprendė mama. – Gausi centų, kad galėtum ten vieną dieną nueiti. Bet ne vakare.

Dortė paraudo ir greitai nusisuko.

– Kuo jis vardu? Tas kepėjo sūnus? – paklausė mama tarsi tarp kitko.

– Nikolajus, – sušnibždėjo Dortė nebežinodama, kur dėtis. Bet mama neužsiminė, kad matė juos kieme. Mergaitė pasijuto tokia dėkinga, jog pasižadėjo sau dažniau melstis – kad nudžiugintų mamą.

3

VASARA PERVIRĖ savo karštose dulkėse. Migla virš upės tapo sunkesnė ir atkaklesnė. Nuo medžių nukrito lapai, o daržas išdžiūvo. Geltonas saulės skritulys raudonais pakraščiais pakildavo vis žemiau. Tarsi neturėtų jėgų išsilaikyti. Panašiai atrodė ir mama. Maldos greitai virto vieninteliais pokalbiais, kuriuose ji dalyvaudavo. Vera du mėnesius neturėjo darbo, tik kartais pagelbėdavo prekybos centro kasoje. Bet dabar ir tai baigėsi.

– Nežinau kitos išeities, kaip tik tau už manęs ištekėti, kad būtum aprūpinta, – pasakė prekybininkas su šypsena pranešdamas, kad jos paslaugų jam nebereikia.

Aišku, jis nekalbėjo rimtai, nes turėjo daugiau nei keturiasdešimt ir jau vedęs. Bet Verą ištiko įniršio priepuolis, kai ji tai papasakojo. Po valandėlės ji ėmė šukuotis savo ilgus plaukus, tarsi šie būtų buvę priešai. Ji stovėjo prie sueižėjusios aliuminio kriauklės atsukusi nugarą į veidrodį. Pašėlusio šukavimo įelektrinti viršutiniai plaukai pakilo tarsi vaivorykštė po lempos šviesa. Galiausiai jie virto aureole aplink jos galvą. Dortė stovėjo ir žiūrėjo.

– Į ką spoksai? – pratrūko Vera.

– Turi tikrai gražius plaukus, – sumurmėjo Dortė susigėdusi ir ėmėsi kraustyti stalą.

Nuo to įvykio jau praėjo šiek tiek laiko. Vera kartkartėmis užeidavo pas prekybininką po darbo valandų pasiklausti dėl pagalbinių darbų. Bet namuose liovėsi apie tai kalbėjusi.

Dortei labai pasisekė, nes gaudavo padirbėti pas ūkininką, kuris išsiveždavo maisto atliekas. Bet iš gretimo miesto atvyko giminaitis, kuriam būtinai reikėjo šio darbo viso sezono metu. Mama taisė drabužius ir skalbė žmonėms. Bet jie mokėdavo ne per daugiausia. Kai kurie su užmokesčiu delsdavo taip ilgai, kad ir visai nebesumokėdavo.

– Tai galima tiesiog pamiršti! – sakė mama, kai Vera norėdavo žinoti, ar jai sumokėjo.

– Argi negali nusiųsti sąskaitos, kaip kad daro prekybininkas? – piktai klausdavo Vera.

Į tokius klausimus mama niekada neatsakydavo, nes iš to nieko gero neišeidavo. Kai Vera būdavo taip nusiteikusi, Dortė apsimesdavo, jog negirdi, kad kambaryje šnekama. Be to, buvo ir kitų dalykų, apie kuriuos galvodavo. Nikolajus važiuos į Kauną, kad taptų konditoriumi. Siaubingai brangu, bet jis gyvens pas savo dėdę našlį, turintį nepakenčiamą dukrą, kuri padės Nikolajaus mamai bare ir mokysis gero elgesio. Jie susikeis namais, kaip Nikolajus tai pavadino.

Dortė nežinojo, kaip be jo išgyvens, nes buvo jau pripratusi prie jo rankų ir saugaus kepyklos kvapo. Vaikinas turėjo kažką, kas veikė raminamai. Nors jau buvo suaugęs ir galintis įstumti į pavojų. Jis niekada nesiginčydavo dėl to, kur gali ją liesti, nors Vera pasakodavo, jog vaikinai taip daro. Kai Dortė į jį tam tikru būdu pažiūrėdavo, Nikolajus suprasdavo, kad tos vietos daugiau nebeliestų. Problemų kildavo, kai būdavo tamsu. Ji manė, jog jis tikrai supranta, kad jei būtų jos valia, jie būtų galėję daryti bet ką. Bet reikėjo atsižvelgti į taisykles. Būti padoriu žmogumi. Taip pat ir mamos maldų.

Dortė lietė jo veidą pirštų galiukais, užuot ką nors sakiusi. Jo kvėpavimas visada ją įspėdavo, kada gali būti pasiekta pavojinga riba. Tada ji smiliumi perbraukdavo jam per lūpas arba akių vokus. Būdavo, kad jis suinkšdavo tarsi užgautas

šuo, kol pasiduodavo. Bet niekada nebandė jos priversti. Po valandėlės kvėpavimas vėl tapdavo normalus.

Dažnai jis atsinešdavo maišelį su kepiniais, kai jie susitikdavo.

– Nieko sau! – visada sušukdavo ji ir dėkodama spustelėdavo jam ranką.

– Tai tavo mamai! – atsakydavo Nikolajus paprastai, tarsi tai būtų menkniekis. Dortė vertino, kad jis neteikė didelės reikšmės, jog ji nebuvo „ideali partija“, kaip kad būdavo sakoma.

Laikui bėgant, kalbėtis jiems sekėsi vis geriau.

Vieną dieną jis paklausė, kodėl ji turinti tokį gražų, bet retą vardą.

– Tėtis taip norėjo. Jis pažinojo vieną moterį, kuri mirė. Jos vardas buvo Dortė, – ištarė ji.

– Jis buvo ja susidomėjęs?

– Ne, – sušnibždėjo Dortė pasibaisėjusi. Tą pačią akimirką ji suprato, kad turbūt šitaip ir buvo.

Dortė suprato, kad mama nepyksta, jog ji eina su Nikolajumi prie upės. Aišku, jai visai nebūtina sužinoti, kad juodu pažinojo vienas kito odą ir kvėpavimą. Iš pradžių Dortei neleista užsibūti daugiau nei valandą. Ji turėdavo pareiti prieš pradedant temti. Ilgainiui ji jau galėdavo su motina diskutuoti apie tai, kada iš tikro pradeda temti. Sutemos prie vandens ne tokios kaip tamsiame kaime. Pamažu mama ėmė suprasti. Taip pat ir todėl, kad Nikolajus paminėjo, jog jos tėvas mokykloje mokėsi kartu su kepėju.

Kai per vakarienę Dortė tai papasakojo, motinos skruostai atgavo spalvą, ji ėmė kalbėti apie savo pačios šeimą, ko šiaip niekada nedarydavo. Ji sakė *Leningradas*, o Vera vis taisė į *Sankt Peterburgą*, tačiau ji nesileido pertraukiama. Papasakojo, kaip senelis gavo aukštesnes pareigas sistemoje, ir visas šeimos gyvenimas pasikeitė per vieną naktį. Visą

laiką gyvenusi kukliame bute, šeima išsikraustė į didžiulius rūmus su daugybe kambarių ir gražiais daiktais. Dortė niekada iki galo nesuprato, kas ta „sistema“. Bet kadangi senelis buvo advokatas, tai turėjo būti kažkaip susiję su rusiškais įstatymais, kurių niekas nemėgo, bet garsiai apie tai nekalbėdavo. Atrodė, kad mama apčiuopė savo praeities kraštelį. Vien tik todėl, kad jų tėvai kartu lankė mokyklą.

Dortė dar vis avėjo basnirčia. Ir eidavo pas kepėją, nors ir neturėjo centų, kad ką užsisakytų. Dabar jautėsi kur kas smagiau, kai mama pati tai pasiūlė. Vieną dieną pasirodė Nadia. Vyresnė mergina iš gretimo kaimo, kuri kartkartėmis užeidavo, nes buvo įsimylėjusi Nikolajų. Dėl šios priežasties Dortė negalėjo jos mėgti. Nadia mūvėjo madingus džinsus ir vilkėjo giliai iškirptą palaidinę su nėriniais ant krūtinės. Ji avėjo aukso spalvos bateliais, kurie atidengė raudonai lakuotus kojų pirštų nagus. Neatsiklaususi ji įsitaisė prie to paties stalo kaip ir Dortė. Apėmė nerimas, kad Nikolajui patiks Nadios apranga ir galbūt jis išseks paskui ją. Bet už prekystalio stovėjo jo mama tokiais pat rudais garbanotais plaukais ir tokiu pat veidu. Tarsi didingas saulėtekis.

– Ar Nikolajus išvažiavęs į Kauną? – šūktelėjo Nadia per prekystalį.

– Dar ne, – ramiai atsakė mama.

– Aš turbūt irgi išvažiuoju, bet į užsienį!

– Šit kaip.

– Reikia pamatyti pasaulio, kol dar nevėlu, – pareiškė ji ir atstatė lūpas, kol prisidegė cigaretę – tarsi mėgintų įsiurbti Nikolajų į kambarį.

Kol Nadia toliau šnekėjo, Dortė galvojo, kad mama jai niekada neleistų išeiti su šitokiais drabužiais. Savaime aišku, ji mielai būtų turėjusi tokius džinsus. Nadia galėjo ten sėdėti

ir siurbti kiek tik panorėjusi. Nikolajus išvežiojo kepinius po gretimus kaimus ir jos nematė. Bet Dortė pripažino, kad su ja lengva šnekėti, nes ji kalba rusiškai.

– Mano mamos tėvas buvo rusas. Valdžia jį išvarė iš Rusijos, nes buvo didvyris! – pareiškė ji, kai Dortė paklausė, kur ji šitaip gerai išmoko kalbos. Bet kodėl didvyris buvo išvarytas, Nadia nepanoro atskleisti.

– Graži palaidinė, – mandagiai pasakė Dortė.

– Ir man graži. Iš Švedijos.

– Iš Švedijos? – nusistebėjo Dortė.

– Taip, tai avansas. Gavau darbą vienoje Stokholmo kavinėje. Bet nemėgstu keliauti viena... Tai juk svetima šalis. Tiesa, važiuoju su Liudviku, bet vis tiek...

– Kas tas Liudvikas?

– Pažįstamas. Jo pusbrolis užsiima Stokholme verslu. Jis gali parūpinti darbo. O tu baigei mokyklą ir neturi darbo?

– Taip.

– Tada prisidėk prie mūsų!

– Mama niekada neleis man išvažiuoti.

– Kodėl gi ne?

– Turbūt mano, kad aš per jauna, – pasakė Dortė tiesiogiai neprasitardama, kad niekados to ir neklausė.

– Bet tau juk reikia darbo! Čia reikia dirbti, kas pakliūva, už grašius! Švedijoje galima tiek pat uždirbti per mėnesį, kiek čia per dvejus trejus metus.

– Negali būti! – šūktelėjo Dortė.

– Žinoma, kad gali. Ten tokia graži ir turtinga šalis! Žmonės mandagūs ir draugiški, nes turi darbo. Net ir policininkai Švedijos gatvėse mandagūs!

– Esi ten buvusi?

– Taip, kartą. Keletą dienų... Dar ir dabar sapnuoju tai naktimis. O kiek parduotuvių! Galima visko nusipirkti. Tokių neišpasakytai gražių drabužių! Viskas – paskutinės

mados! Vieną dieną atidarysiu madingų drabužių parduotuvę Stokholme! – pasakė Nadia užsisvajojusi ir atkišo aukso spalvos batelius su raudonai lakuotais nagais kiek galėdama toliau.

– Ar jie ten supranta rusiškai?

– Ne, nelabai, bet tu greitai išmoksi švediškai.

– Aš išmokau lietuviškai, to užteks.

– Tau nereikės ten ilgai būti. Per du tris mėnesius sukaupsi užtektinai pinigų, kad galėtum Vilniuje lankyti mokyklą arba nusipirkti butą, jei panorėsi. Per tą laiką galėsi išsiversti ir ženklų kalba.

– Kiek laiko galvoji ten būti?

– Tai priklauso nuo to, ar man ten patiks... Galbūt kelis mėnesius. Galbūt ilgiau... Priklausys nuo to, ar pakankamai uždirbsiu, kad galėčiau atidaryti parduotuvę.

– Ar yra ir daugiau darbo toje kavinėje?

– Ne, bet Liudviko pusbrolis tikrai ką nors žino. Paklausti?

– Ne, nebūtina. Man neleis.

Nadia nieko daugiau apie Švediją nebesakė. Tik papasakojo, kaip jai pavyko už gerą kainą nusipirkti drabužių vienoje Jonavos parduotuvėje. Dortė tik mandagiai linkčiojo. Ji suprato, kad, matyt, dar menkai išmano apie parduotuves.

Kai parėjo namo, prie durų ją pasitiko Vera nešukuotais plaukais ir nepasidažiusi.

– Josefo sūnus atsiuntė mamai laišką!

– Laišką?

– Taip. Jis nori tuoj pat gauti nuomą, kitaip turėsime išsikraustyti. Žiūrėk!

Dortė paėmė laišką. Raidės puslapyje iš pradžių liejosi. Paskui ji suvokė, kad laiške sakoma, jog Josefas ir Ana nebeišgali jų čia laikyti. Lyg namas nestovėtų. Lyg jos nepadėtų senukams viskuo, ką apleido jų sūnus.

– Trys mėnesiai! Mama nuo mūsų nuslėpė, kad tiek daug!

– Ir nuo Dievo! – sušnibždėjo Dortė nustėrusi.

– Velniop Dievą! – sušnypštė Vera. – Jis iš mūsų atėmė tėtį!

– Vera! – suklykė Dortė ir atsisėdo ant artimiausios kėdės. Ant stalo stovėjo kopūstų sriubos puodas. Jį tereikėjo nunešti senukams ir pašildyti. Atsidavė mirtimi ir puvėsiais.

– Kur ji?

– Bažnyčioje, meldžiasi.

– Bet kodėl ji nesimeldžia namie? Juk visada taip darydavo... Kad mes žinotume...

– Turbūt ji kalba apie dalykus, kurių mums nereikia žinoti. Ji jau seniai slėpė šitą laišką, – pasakė Vera ir šniurkštelėjo. Staiga Dortė pamatė, kad ji verkė.

– Kaip tai sužinojai? Ji tau parodė?..

– Ne, aš jį radau skardinėje dėžutėje virš dujinės viryklės. Aš tiesiog įsiutau. Šaukiau jai, kad ji melagė. Paskui sėdėjome čia ir sriūbavome. Kol ji išėjo.

– Tik pagalvok, ji bandė šitiek savaičių nuo Dievo nuslėpti tokį svarbų dalyką! – šūktelėjo Dortė susijaudinusi, tačiau ir susižavėjusi.

– Na jau! Ne nuo Dievo ji tai slėpė, nuo mūsų! Turbūt supranti, kaip viskas blogai? Šitas nenaudėlis mus išmes lauk!

– Ką darysime? – Dortę užliejo klampus nerimas, kuris išstūmė iš galvos visa kita. Ji nelaukė atsakymo, tiesiog išėjo pro duris ir nusileido laiptais.

– Kur eini? – pavymui sušuko Vera.

– Paieškosiu mamos... Ji juk nieko nebeturi dabar, kai sugadino santykius su Dievu.

Kitą dieną Vera išėjo vidurdienį ir grįžo joms jau atsigulus. Anksčiau taip nebuvo nutikę. Vis dėlto mama ieškoti

nėjo. Rytą ji padavė mamai voką su dviejų mėnesių nuoma. Dortei atrodė daugiau nei keista, kad tiek mama, tiek Vera verkė, kai ši padavė pinigus. O kai ji paklausė, iš kur gavusi, jos nenorėjo apie tai kalbėti. Dortė jautėsi atstumta. Taip pat ir todėl, kad mama nepaklausė, kas joms paskolino pinigų. Vera nieko nesakė. Tarsi Dortė būtų svetima. Vakare mama trumpai, bet nuoširdžiai pasikalbėjo su Dievu.

– Prašau tavęs, saugok Verą savo visagale ranka! Parodyk jai stiprybę. Suteik jai pasirinkimą, kurį ji gali pakelti. Saugok jos sielą! Ir jeigu kaip nors įmanoma, duok jai darbo, kad galėtume grąžinti viską, ką ji pasiskolino iš prekybininko. Amen!

Tada Vera staiga pašoko iš lovos ir puolė pro duris neapsiavusi ir neapsivilkusi. Jos girdėjo ją nubildant laiptais ir vėjo daužomas aplaidžiai atviras paliktas duris, kol ši buvo tualete.

Dortė visada žavėjosi Veros skausmo didingumu ir jėga. Bet po to vakaro Veros įniršis nuslopo. Jos akys priminė du užgesusius deglus. Kartą Dortė pabudo nuo Veros verksmo. Bet kai ji ištiesė ranką, kad ją paguostų, Vera apsimetė mieganti.

Paskui atėjo paskutinė diena prie upės prieš Nikolajui išvažiuojant. Dortė norėjo papasakoti jam, apie ką ji galvoja – kad jos bus išmestos į gatvę, kai tik kitą kartą nebeišgalės susimokėti nuomos, bet pajuto, jog išduotų mamos ir Veros išdidumą. Laimei, jis neatrodė labai patenkintas, kad išvažiuoja, ir tai truputį nuramino Dortę.

– Galbūt aš surasiu tau darbo mieste. Tada galėsime matytis dažniau, – pasiūlė jis.

– Aš neturiu kur apsistoti, – pasakė ji nedrąsiai, bet tą pačią akimirką pradėjo galvoti apie pinigus, kuriuos galėtų uždirbti, ir tiek jų daug, kad galėtų būti drauge su Nikolajumi.

– Bet kuriuo atveju aš parašysiu. Tu irgi turėsi rašyti! Dažnai!

– Gerai, – pažadėjo ji.

– Taip pat aš grįšiu namo per visas atostogas.

– Taip...

Prieš juos plaukė sava ir tamsi upė. Šen bei ten sumirgėdavo šlapia šaka arba lapas, nešamas srovės. Trumpai sušmėžavo purvina vienkartinė stiklinė. Antis užsiiminėjo savo reikalais ir be paliovos kaišiojo galvą po vandeniu. Ji nė kiek nesigėdijo styrančios į viršų uodegos. Jei Dortė nebūtų jautusis tokia bejėgė, būtų tikrai nusijuokusi. Tada jis būtų paklausęs, iš ko ji juokiasi, ir ji būtų jam papasakojusi. Paskui jie būtų galėję pasijuokti kartu. Bet šį vakarą viskas buvo kitaip. Pabaiga. Tarsi jai būtų reikėję mirti, bet ji būtų pamiršusi pasiruošti. Tarsi ji būtų įklimpusi į smulkmenas, kai vienintelis svarbus dalykas buvo sėdėti su Nikolajumi prie upės.

Kai Nikolajus norėjo jos lūpas paliesti savosiomis, ji pajuto besikaupiančias ašaras. Jautėsi labai nesmagiai dėl to, kad nenori bučiuotis, bet nedrįso pasakyti kodėl. Dėl to jis tikriausiai šiek tiek įsižeidė. Dar kartą nesėkmingai pabandęs paklausė:

– Aš tau nebepatinku?

– Patinki!

– Tai kas negerai?

– Man taip liūdna, kad mano burna pilna ašarų ir aš negaliu... – išlemeno ji.

Tada jis paglostė jai skruostą ir pabučiavo į kaktą. Jie sėdėjo susiglaudę ir matė iš žemės palengva kylančią tamsą, bet virš upės vakaras ištiesė veidrodį. Jame tviskėjo šviesus dangus. Veidrodžio pakrašty bažnyčia panardino savo bokštą. Tarsi ji būtų norėjusi pajusti, koks šaltas vanduo. Ties veidrodžio ir tamsos riba nutįso plati oranžinė juosta.

– Ar galvoji kartais apie mane, kai nesame kartu? – staiga paklausė jis.

Ji dėliojo mintyse žodžius prieš ką nors pasakydama, nes suprato, kad jam svarbu, ką ji atsakys.

– Iš tikrųjų galvoju apie tave visą laiką... taip pat, kai to nežinau, – prisipažino ji.

– Aš pasiimu tave kartu į lovą. Miegu visada su tavimi, – sušnibždėjo jis neaiškiai.

– Turėtum šitaip daryti ir mieste.

– Ačiū, – pasakė jis, atsikrenkštė ir stipriai apkabino ją ranka.

4

Kai mama su ką tik išlygintais marškiniais išėjo pas kunigą, Vera paliepė Dortei eiti iš namų į namus ir prašyti darbo, taip pat ir ten, kur gyvena paprasti žmonės, kaip ir jos pačios.

– Privalome daryti tai abi. Bet kiekviena atskirai, tada turėsime daugiau šansų, – pasakė ji.

– Juk negalima kaulyti iš žmonių darbo, – paprieštaravo Dortė.

– Galima! Reikia! – pasakė Vera gąsdinamai ramiai.

– Aš ilgiuosi namų Baltarusijoje, – pasakė Dortė nusiminusi.

– Ne tu viena. Juk jie mums priklausė! Niekas negalėjo mūsų išmesti, nors ir neturėjome pinigų bulvėms ir kopūstams.

– Ar negalėtume pasakyti mamai, kad grįžtame namo?

– Iš kur paimsime pinigų jį išsipirkti, jei jį ir vėl parduotų? Susitvarkyk, kad normaliai atrodytum! Aš sudariau sąrašą, kur pirmiausia turėtum eiti, – pasakė Vera vis dar be jokio pykčio.

Dortė padarė, kaip ji ir liepė. Viena diena, dvi dienos. Jokių rezultatų. Kai kurie jos gailėjo ir žvelgė į ją, tarsi ji iš tikro būtų buvusi elgeta. Bet dauguma žiūrėjo į ją kaip į įkyrią būtybę ir tik troško kuo greičiau užtrenkti duris. Ūkininkas, pas kurį ji dirbo anksčiau, buvo draugiškas, bet paprašė palaukti iki pavasario.

Kai kitos dienos vėlyvą popietę ji parėjo namo, iš jos pažastų trenkė taip stipriai, jog ji susigėdo ir užsikaitė puodą vandens. Tada užėjo už pertvaros, norėdama likti viena, jei grįžtų mama arba Vera, jai dar nebaigus. Nusipraususi užsivilko švarią palaidinę ir išėjo pas kepėją.

Ten nebuvo nieko, išskyrus Nikolajaus mamą, bet moteris draugiškai linktelėjo. Kaip paprastai jos skruostai buvo išmušti rausvomis dėmėmis, apgaubti rudų garbanų, kurias iš jos paveldėjo Nikolajus. Visiškai kitokių nei niūrūs rudi tapetai ar Dortės mintys. Vaizdas šiek tiek paguodė ją, nors ir privertė ilgėtis Nikolajaus. Kaip paprastai ji atsisėdo prie stalo šalia prekystalio, bet nedrįso paklausti, ar turi iš jo kokių žinių. Nikolajaus mama persimetė per petį rankšluostį ir išėjo iš už prekystalio. Aukšta ir liesa, šiek tiek pakumpusi, visai kaip Nikolajus. Ilgos stiprios kojos buvo išvagotos mėlynų vingiuotų linijų, tarsi kraujagyslėms po oda būtų buvę per ankšta ir jos būtų bandžiusios išsiveržti laukan. Moteris priėjo prie Dortės ir pasilenkė virš stalo. Tyliai, žvelgdama į duris, paklausė:

– Kaip tau sekasi, mano mergyt?

Trumpam stojus tylai ir Dortei porą kartų linktelėjus, ji tarė:

– Aš apgailestauju! – bet nepaaiškino kodėl.

Vera sakė, kad pirmiausia ji turėtų prašyti darbo čia, nors Dortė ir priminė, jog Nikolajaus pusseserė atvažiuos į jo vietą. Ji nepasakė, kad jai gėda prašyti Nikolajaus mamos ir taip parodyti, kokios jos vargšės.

– Nori puodelio arbatos? – paklausė Nikolajaus mama.

– Neturiu su savimi pinigų, – sušnibždėjo Dortė stodamasi. Ji jau buvo bepriglaudžianti galvą prie moters ir bepravirkstanti.

– Dėl to nesijaudink. Mes abi, ko gero, vienodai pasiilgome Nikolajaus, ar ne?

Dortė linktelėjo ir pajuto, kad stipriai paraudo. Bet Nikolajaus mama išėjo paruošti arbatos, o kai ji grįžo nešina sklidinu puodeliu bei ką tik iškeptu varškėčiu, Dortė jau buvo atgavusi savitvardą.

– Vajetau! Labai ačiū! – pasakė ji, pašoko nuo kėdės ir padėkojo prie krūtinės prispaudusi ranką.

– Į sveikatą! – rimtai, bet su šypsena balse atsakė Nikolajaus mama ir nuėjo už prekystalio.

Kepinių kvapas priminė Nikolajaus odą. Paskutinį vakarą tamsoje prie upės. Dortė jautėsi lyg šokėja ant lyno. Aukštai virš to, ko norėjo, kur norėjo nukristi ir kas taip pat gąsdino. To, kas buvo taip giliai upės vandenyje, kad nebebuvo galima rasti kranto. Kol sugebės išlaikyti pusiausvyrą, nenukris. Ir kol galvojo apie tai ir apie Nikolajų, įgavo drąsos.

– Taip sunku... gauti darbo, – sumurmėjo ji po nosimi, nežiūrėdama į Nikolajaus mamą.

– Suprantu... Be to, tu dar jauna. O tavo sesuo ar turi darbą?

– Ne. Todėl pamaniau... Ar galėčiau?.. Čia?

Nikolajaus mama delnu nušluostė prekystalį, kone meiliu judesiu. Tai padėjo Dortei išvengti gėdos jausmo, nesvarbu, kad ir koks būtų atsakymas.

– Man labai gaila. Mes turime priimti Maritą. Dabar, kai Nikolajus gyvens Kaune pas mano brolį. Ji – sunkus vaikas be ateities...

Dortė bandė įsivaizduoti, kas tai per mergaitė, bet nieko doro neišėjo.

– Kiek Maritai metų? – paklausė ji ir suvokė, kad iš tikro kalbasi su Nikolajaus mama.

Kaip tik tada skambtelėjo virš durų kabantis varpelis. Atsisukusi Dortė pamatė, kaip įėjo Nadia kartu su vyru, kurio akys buvo panašios į katės. Jis buvo už ją vyresnis. Beveik senas. Šiaip ar taip, per trisdešimt. Dortė įsmeigė žvilgsnį bandelę.

– Nikolajus išvažiavęs? – šūktelėjo Nadia kreipdamasi į Nikolajaus mamą, tarsi jos būtų buvusios senos draugės. Arba dar blogiau – tarsi su juo pačiu būtų norėjusi pasišnekėti.

– Išvažiavęs, – tyliai atsakė mama, laukdama užsakymo ir laikydama pakeltas rankas.

– Labas, Dorte! Pamačiau pro langą, kad sėdi čia viduje! Tai – Liudvikas, kuris surado man darbą Švedijoje, – tarė Nadia judėdama tarsi kine. Vyras elgėsi kitaip. Jis labiau priminė animacinio filmuko herojų, atsidūrusį tikrovėje. Nerangus. Tarsi nelabai žinotų, kur esąs.

Abu neatsiklausę klestelėjo prie stalo šalia Dortės. Ji juk negalėjo sakyti, kad čia užimta. Kai jiems Nikolajaus mama atnešė alaus ir sulčių, abu ėmė kalbėtis rusiškai, tarsi Dortė nesuprastų. Jie kalbėjosi tik tarpusavy. Apie tai, ką veiks, apie pažįstamus žmones ir apie automobilį. Jis buvo beveik naujas.

Iš pradžių Dortė sėdėjo ir apžiūrinėjo baisiuosius tapetus, per daug nesigilindama į jų kelionės planus. Juk visi keliauja. Tik ne ji. Tapetai skleidė kažkokį neapsakomą liūdesį, ne tik čia, bet ir visur kitur. Ne vien dėl išblukusio rašto ir spalvų, ne vien dėl drėgmės žymių ir dėmių, bet visų pirma dėl to, kad vos užmetęs akį supranti, kad kambarys nurašytas. Tarytum vienintelė tapetų paskirtis – priminti apie kieno nors galą. Bet Dortė save sudraudė: nebūtina taip baisiai galvoti apie Nikolajaus tapetus vien iš pavydo tiems, kurie gali planuoti ateitį.

Šitas Liudvikas spoksojo į Nadią taip, kad Dortei pasidarė nejauku. Bet staiga jis atsigręžė į Dortę.

– Tu graži, – pasakė ir pakreipė galvą. – Galiu kuo nors pavaišinti?

– Norėčiau stiklinės pieno! – ištarė ji sutrikusi.

Vyras nusijuokė, parodydamas šešis didelius baltus dantis. Plaukams nebūtų pakenkęs karštas vanduo, o gal jie

buvo sutepti kremu? Jis atrodė malonus, šiek tiek nervingas, bet pieno neužsakė.

– Ar jau gavai darbo? – paklausė Nadia, tarsi ir ji staiga būtų pastebėjusi Dortę.

– Ne.

– Kodėl gi tau nevažiavus kartu su mumis? Galėtum paatostogauti ir pagyventi už dyka kartu su manimi. Aš juk tau pasakojau, kaip gerai Švedijoje. Galėtume eiti į kiną ir diskoteką. Man irgi būtų linksmiau, jei sutiktum. Ar ne, Liudvikai? Neprieštarautum?

Ji kalbėjo tarsi televizijos laidų pranešėja.

– Mano pusbrolis turi tau darbo. Kaip sykis tokiai jaunai ir gražiai merginai kaip tu, – pasakė Liudvikas ir mirktelėjo Dortei.

Ji nurijo paskutinį bandelės kąsnį.

– Tai neįmanoma.

– Kodėl ne? – paklausė Liudvikas ir paglostė jai ranką, tarsi jie būtų giminės.

– Ji po mamos padu, – nusijuokė Nadia.

Dortė sumišo. Nadia nedraugiškai elgiasi iš jos šaipydamasi.

– Kodėl taip šneki? – griežtai subarė Liudvikas. Nadia tylėjo paniurusi.

– Tavo mama juk nori, kad gautum darbo? Ar ne?.. Galbūt jums einasi taip gerai, kad darbas nė nebūtinas? – paklausė jis, o katės žvilgsnis buvo toks tiesus, jog galėjai pamanyti, kad jis žino viską, ko ji negalėjo papasakoti. Dortė jautėsi tarsi gavusi vaidmenį, kurio nebuvo repetavusi. Užtat neatsakė, tik nudelbė akis į tuščią arbatos puodelį ir padėjo šaukštelį ant lėkštutės.

– O galbūt tavo tėvas viską sprendžia?

– Jis miręs, – išsprūdo jai. Tą pačią akimirką tėvo veidas atsidūrė ant kavinės stalo tarsi seno laikraščio puslapis, ant

kurio nepažįstamasis galėjo uždėti alkūnes. Kad tik grįžtų Nikolajaus mama!

– Kaip gaila, – pasakė šitas Liudvikas ir vėl paglostė jai ranką.

Dortė greitai pasitraukė ją prie savęs negalvodama, kad galbūt pasirodys nemandagi ir atžari.

– Pagalvosi apie tai? – išgirdo ji.

– Galbūt... – atsakė ji išsisukinėdama, kad tik baigtųsi nesmagus pokalbis.

– Tai atsiklausk mamos! – prabilo Nadia.

– Koks ten darbas? – paklausė Dortė per vėlai suprasdama, kad vėl viską pradėjo.

– Vieni niekai! Paprasčiausias aptarnavimas kavinėje.

– Ne bare? Mama kažin ar man leistų dirbti bare vakarais, – prisipažino ji susigėdusi.

– Ne, tiesiog įprasta kavinė, – gūžtelėjo Liudvikas ir vėl parodė baltus dantis.

Dortė linktelėjo ir atsistojo. Tačiau iš lėto – nebuvo reikalo pasirodyti nemandagiai.

– Aš ateisiu čia rytoj, tada bus matyt, – pasakė Nadia guviai. – Galbūt ji tau leis. Pasakyk, kad važiuosi kartu su mumis ir kad tai padori šalis. Jokios mafijos! Ne taip, kaip Rusijoje.

– Žiūrėk! Aš juk turiu kelias nuotraukas, taigi gali pati pažiūrėti, – netikėtai karštai ištarė Liudvikas.

Iš juodo odinio švarko kišenės jis ištraukė kelis atvirukus. Žali medžiai ir bažnyčia. Kitame buvo kažkas panašaus į atrakcionų parką. Trečiajame buvo matyti daug senų namų, susispietusių aplink turgaus aikštę. Nieko, kas priblokštų savo dydžiu ar gąsdintų. Veikiau malonus įspūdis.

– Ar kelionė ilga? – Dortė pasilenkė prie gulinčių ant stalo atvirukų.

– Visai ne! – patikino Liudvikas. – Tereikia keletą valandų važiuoti mašina, o paskui plaukti keltu, štai mes ir vietoje.

Jis turbūt labai didžiuojasi šia šalimi, jei jau nešiojasi jos nuotraukas kišenėje.

– Ar tavo šeima kilusi iš ten?

– Oi ne! Bet gerai pažįstu šalį.

– Tu juk turi pasą? – paklausė Nadia, tyrinėdama savo ranką. Nuo pat peties iki nagų. Galiausiai ji plaštaka apėmė pirštų galiukus, kurie delne priminė raudonus it kraujas grobuonies nagus.

Dortė linktelėjo.

– Tada viskas puiku! – šūktelėjo Liudvikas šypsodamasis.

Dortė atsistojo ir žengė žingsnį nuo stalo. Liudvikas bemat pašoko ir liko stovėti tarsi liokajus išskėstomis rankomis.

– Ar nenorėtum pasiimti ir atvirukų, kad galėtum parodyti juos mamai? – paklausė jis ir atkišo pluoštelį.

Dortė negalėjo atsisakyti. Padėkojusi paėmė. Tą pačią akimirką už prekystalio sugrįžo Nikolajaus mama, tad Dortė nuėjo padėkoti ir jai.

– Perduokit linkėjimus Nikolajui! – sušnabždėjo neišdrįsdama pakelti akių.

Mama iš džiovintų grybų ir krapų buvo pagaminusi kažką panašaus į cepelinus. Bet daugiausia buvo vien bulvės. Kurį laiką jos sėdėjo prie stalo nepratardamos nė žodžio. Vera neklausė Dortės, kaip šiai sekėsi bekeliaujant po namus. Tai neatrodė būtina. Jei ji būtų gavusi darbo nors ir kelioms valandoms, apie tai pirmiausia ir būtų papasakojusi.

Mama ėmė kalbėti apie sužeistą juodąjį gandrą, kurį kaimynas rado krūmuose prie upės. Kažkas negerai su sparnu, jis negalėjo skristi. Dortė prisiminė tėvo knygą apie laukinius paukščius. Ten buvo parašyta, kad juodasis gandras peri medžiuose ir padeda penkis kiaušinius balandžio

pabaigoje; kad jis baikštus ir geriausiai jaučiasi dideliuose miškuose, kur nėra žmonių. Kartu ji galvojo, kodėl mama šneka apie tai, ko jos negali pakeisti, žinodama, kad Vera ir ji negavo darbo.

– Juk gandras su sužalotu sparnu negalės skristi į Pietų Afriką rudenį, – atsiduso mama, tarsi nuo to būtų priklausiusi jų visa būtis.

Dortė sekė, kaip Vera sutiks netikėtą mamos žodžių srautą, bet sesuo bergždžiai mėgino atskirti žuvį nuo bulvių košės. Darbas atrodė daugiau nei beviltiškas. Mama stebėjo savo rankas. Jos buvo padėtos iš abiejų tuščios lėkštės pusių – tarsi pamirštos senos pirštinės. Lėkštė buvo beveik švari. Tik viduryje liko mažytis maisto pėdsakas.

Dortę nusmelkė jausmas – tarsi ji būtų svetima. Ta, nuo kurios kažkas slepiama, arba dar blogiau – kurios neprisileidžiama artyn. Nes ji tokia beviltiškai niekam tikusi ir jauna.

– Ką jis dabar su juo darys? – vis tiek pamėgino ji.

– Su kuo? – paklausė mama.

– Gandru, – sušnibždėjo Dortė, mėgindama sugauti Veros žvilgsnį.

– A, jis... – ištarė mama išsiblaškiusi ir ėmė automatiškai tvarkyti stalą.

Veros akys vengė Dortės. Kažkas jose buvo siaubingai negerai. Kažkas, apie ką ji, Dortė, nežinojo. Ji atsistojo, nors dar nebuvo baigusi valgyti, ir tą pačią valandėlę suvokė, kad mama nepadėkojo Dievui už maistą. To niekada nebuvo nutikę anksčiau.

Vera pasičiupo švarkelį bei rankinę ir nieko nesakiusi išlėkė. Dortė nenorėjo pasilikti viena su mama ir išbėgo paskui ją.

– Ar kas atsitiko? Būk gera... – pasakė uždususi ir bandydama sustabdyti Verą.

– Šitas prakeiktas sūnus! Jis pasakė, kad turime išsikraustyti iš namo iki spalio. Jis išnuomos kažkam, kas mokės! – atkirto Vera gąsdinamai ramiai. – Jei tik tu būtum suaugusi! – pridūrė sesuo ir dingo tamsoje.

Dortė neturėjo noro iškart lipti į viršų. Ji atsisėdo išvietėje, nors kvapas ten buvo ne pats geriausias. Vabzdžiai tingiai bumbsėjo į sienas. Paprastai jie atsimušdavo į elektros lemputę. Bet ši perdegė, ir niekas neįsuko kitos. Josefas daugiau nebeturėjo. Jis ir žolės nebepjovė paskutinėmis savaitėmis. Dabar ji augo pro grindų plyšius. Pro lentinę sieną Dortė išvydo susikūprinusį šešėlį. Turbūt Josefas laukė savo eilės. Jis niekada nešaukdavo ir neduodavo jokio kito ženklo, tiesiog atsisėsdavo ant suolo po klevu ir laukdavo. Šiandien bus sunku pro jį praeiti. Ką galima pasakyti, tokiam kuris paprasčiausiai leido savo sūnui išmesti jas lauk?

Vis dėlto praslinkdama pro šalį sugebėjo draugiškai sumurmėti „Labanakt!“

Kai ji pakilo į viršų, mama vėl ėmė kalbėti apie sužeistą gandrą – esą kaimynas parišo sparną.

– Galbūt jis sustiprės, kad galėtų skristi į Pietų Afriką, – pasakė Dortė ir nusiplovė rankas po čiaupu.

– Į Pietų Afriką? – pakartojo mama, tarsi niekada nebūtų girdėjusi apie tokį kraštą. – Kažin ar tai padės... Turbūt jį reikės užmigdyti.

Dortė nebegalėjo jai parodyti atvirukų iš Švedijos.

5

– Du trys tūkstančiai dolerių per mėnesį? – pakartojo Dortė. – Kodėl dolerių? Švedijoje atsiskaitoma doleriais?

– Doleriai yra *tarptautinė valiuta!* Ar supranti, kiek čia daug pinigų? – paklausė Nadia.

– Ne.

– Siaubingai daug! Čia turi dirbti trejus ar ketverius metus, kad šitiek uždirbtum! Po trijų mėnesių būsi turtinga, galėsi važiuoti namo ir nupirkti mamai namą. Mes išvažiuojame rytoj. Pasiimk tik būtiniausius daiktus. Gausi viską, ko reikia, kai atvažiuosi – darbo drabužius ir visa kita!

– Mama kažin ar norės, kad išvažiuočiau taip toli, – pasakė Dortė.

– Tada pasakyk, kad važiuoji į Vilnių. Keletui dienų su draugais. Arba palik laišką, kurį ji galės perskaityti, kai tu jau būsi išvažiavusi. Taip geriausia.

– Aš negaliu meluoti.

– Bet tai tiesa! Pirmiausia mes juk važiuosim į Vilnių. Galėsi parašyti, kai nuvyksi į Stokholmą, ir papasakoti, kaip viskas puiku. Tada ji nusiramins. Arba galėsi paskambinti. Viskas įmanoma. Kai tik būsi ten ir papasakosi, kaip gerai tau sekasi ir kiek pinigų uždirbi, ji greitai tau atleis.

– Ji reikalauja pasakyti, kur aš gyvensiu. Ji nori turėti adresą.

Nadia išsitraukė mažytę knygutę, išplėšė lapą ir ėmėsi rašyti adresą Vilniuje.

– Štai! Paduok mamai šitą. Pasakyk, kad jis laikinas ir kad po kiek laiko praneši jai nuolatinį. Argi ne nuostabu, kad iškeliausim į pasaulį? Tik pagalvok apie viską, ką pamatysim! Ir pinigai!

– Ar mes ten nakvosime? Vilniuje?

– Taip! Bet tik naktį ar dvi. Liudvikas pirma turi sutvarkyti įvairius reikalus. Būk prie upės, ten, kur baigiasi kelias, penktą valandą! Mes lauksime ne ilgiau kaip penkiolika minučių.

Dortė niekada niekur nekeliavo be mamos ir Veros. Dabar, kai viskas jau buvo suplanuota, ją apėmė dvejonės, ar elgiasi teisingai. Bet jai netrukus sueis šešiolika. O du trys mėnesiai pralėks greitai. Ji grįš namo per Kalėdas. Iš pradžių, aišku, ilgėsis namų. O galbūt viskas bus taip įdomu, kad nebus kada? Tėtis būtų didžiavęsis, kad ji išdrįso.

Jai pasisekė. Kitą dieną mama išskubėjo tvarkyti kunigo namų. Dažniausiai tai trukdavo didžiumą dalį dienos. Vera išėjo praėjusį vakarą ir turėjo nakvoti pas draugę. Kai Dortė paklausė, pas ką, ji tik truktelėjo pečiais nieko neatsakydama. Kažkas įsiterpė tarp jų. Kažkas svetima. Tarsi jos nekalbėtų ta pačia kalba arba tarsi mama ir Vera turėtų susitarimų, apie kuriuos Dortei nepasakoja. Nė viena iš jų neatrodė laiminga.

Šįryt mamos malda nebuvo tokia kaip visada. Nuoširdus pasitikėjimas buvo dingęs. Tylus balsas. Tarsi ji kalbėtų kam nors, ką nelabai gerai pažįsta. Arba norėtų nuslėpti savo mintis. Dortė pagalvojo, kad turbūt jau laikas jai suaugti. Ji turėtų imtis atsakomybės ir padėti. Jau matė, kaip siunčia namo pirmus pinigus. Laime ir pasididžiavimu spinduliuojančius jų veidus.

Dortė susidėjo mažiausią jų turimą lagaminą. Šis buvo nebenaujas ir kadaise priklausė tėvui. Niekas juo nesinau-

dojo nuo to laiko, kai jos išsikraustė iš Baltarusijos. Ji pasiėmė tik būtiniausius daiktus, kaip Nadia ir sakė. Paskui pastūmė jį giliai po lova, jei kartais netikėtai grįžtų Vera, kol ji ieško būtiniausių smulkmenų. Pasas. Ji prisiminė visą tą vargą, kurį motinai teko iškęsti, kol gavo leidimą gyventi Lietuvoje, pasikeitė pavardę į kitą su lietuviška galūne ir gavo pasus Verai ir Dortei, kurios buvo tokios jaunos. Pilkasis dramblys rausvomis ausimis turėjo keliauti kartu. Jis visada sėdėdavo ant jos lovos. Be to, jos sąsiuvinis, į kurį ji rašydavo. Kol tėvas buvo gyvas, ji ir piešdavo. Gėles ir metų laikų kaitą. Trys pilni sąsiuviniai gulėjo jos stalčiuje. Po jo mirties niekas jų nebevartė.

Brangiausios knygos buvo saugomos spintoje su įstiklintomis durelėmis. Kai kurias tėvas skaitydavo garsiai. Kirbantis nerimas vertė ją prakaituoti. Gal reikėtų pasiimti vieną knygą? Tokią, kurią galėtų skaityti ne kartą. Žvilgsnis užkliuvo už Tolstojaus *Anos Kareninos*. Tėvas ją skaitė, kai jai buvo dvylika. Paskui jis mėgino kalbėti, kaip gali baigtis, kai viską sprendžia šeima, bet Vera labai įsiverkė. Mama žinojo istoriją iš anksčiau ir nesileido sugraudinama. Tačiau jai buvo labai apmaudu, kad tėvas skaito iš suaugusiems skirtos knygos Verai, kuri tokia jautri.

Dortė pasičiupo storąją knygą ir įsimetė į kartoninį lagaminą.

Beliko nepastebėtai išsėlinti iš namų, kol niekas negrįžo. Ji pasiėmė šiek tiek maisto kelionei ir pasiruošė laukti prie upės savo ir Nikolajaus slaptavietėje. Galiausiai parašė laišką ir pridėjo Vilniaus adresą. Laiške ji paprašė mamos atleidimo, jog pasiėmė tėvo laikrodį, norėdama neprarasti laiko nuovokos, ir parašė mylinti jas abi. Ji prižadėjo būti taupi ir siųsti namo pinigus. Bet neparašė, kad uždirbs be galo daug. Neverta, nes tada mama suprastų, jog ji išvažiavo į užsienį. Ji prisiminė lygiai tokį pat jaudulį, kai pirmą kartą upėje nuplaukė taip toli, jog nebegalėjo matyti dugno.

Jei tėvas būtų važiavęs drauge, jis būtų pasakęs, kad oras kelionei nuskilo pasakiškas. Jie rengdavo mažytes iškylas traukiniu, kai jis dar buvo gyvas. Sustodavo naujose stotyse ir apžiūrėdavo naujas vietas. Su užkandžių krepšiu. Bet niekada neužtrukdavo taip ilgai, kad nespėtų namo iki vakaro. Mama nuolat mygdavo, kad jie pasiimtų drabužių nuo lietaus. O tėvas visada atsakydavo tą patį – kad oras kelionei nuskilo pasakiškas. Žodis „pasakiškas" visam laikui įgavo krepšyje sukrautų užkandžių ir tėvo skonį. Dortė galvojo, ką jis būtų pasakęs apie tai, kad ji iškeliauja tik su pora sumuštinių ir be lietpalčio užsidirbti pinigų ir pamatyti pasaulio. Ji nusiavė batus, juos taupydama, ir nuėjo basomis taku per miškelį už namo. Gal niekas jos nematė. O jei kas ir matė, tai juk nieko nežinojo.

Ji įsitaisė senos guobos paūksmėje. Ši stūksojo tarsi mirgantis žalias stogas. Iš abiejų pusių lyg saugios sienos augo krūmynai. Lelijos, Nikolajaus ir jos lelijos, dar vis augo pakrantėje. Kai kurie žiedai karojo nuvytę. Kiti dar buvo švieži, tarsi būtų sukaupę paskutines jėgas, kad prieš pasiduodami palinkėtų jai geros kelionės.

Nebuvo jokio reikalo eiti į sutartą susitikimo vietą anksčiau nei truputį prieš penkias. Laikas ėjo nei greitai, nei lėtai. Bet širdis mušė sunkiai – beveik visą laiką. Ji suvalgė sumuštinius per tris kartus užsigerdama vandeniu. Du kartus išgirdo sustojant automobilį ant žole apžėlusio kelio, esančio už poros šimtų metrų. Abu sykius nevalingai dirstelėjo į laikrodį, nors ką tik buvo žiūrėjusi. Laikrodis buvo sunkus ir didelis. Rodyklės slinko baisiai lėtai. Metalinė apyrankė buvo gerokai per plati, todėl Dortė užsitraukė ją iki pat alkūnės, kad laikytųsi.

Pagaliau atėjo laikas išeiti ant kelio. Kai Dortė jau buvo išlaukusi beveik valandą, dideliu greičiu į aikštelę įsuko maža

pilka *Audi*, įmygdama žolėje dvi gilias juostas, ir sustojo tiesiai priešais ją. Iš pradžių ji nemanė, kad tai ta mašina, nes nematė Nadios. Paskui atpažino Liudviką. Kito vyro ji niekada nebuvo mačiusi.

– Sveika! Štai kur tu! Lipk į galą! – pasakė Liudvikas ir iššoko iš mašinos, kad pagelbėtų jai su lagaminu.

– Kur Nadia? – nedrąsiai paklausė Dortė.

– Mes paimsime ją pakeliui. Paskubėk! Šiek tiek vėluojam.

– Kur vėluojam? – paklausė ji ir atsargiai atsisėdo ant įkaitusios sėdynės. Atrodė, tarsi būtų atsisėdusi į laužą. Oras buvo pritvinkęs cigarečių dūmų ir dulkių.

– Susitarimai, panele. Susitarimai! – nusijuokė Liudvikas. Jis buvo ir nebuvo panašus į save. Dortė nesuprato, kuo jis skiriasi nuo ano karto. Galbūt balsas kitoks. Nuo kito vyro dvelkė kažkoks saldus atgrasus kvapas.

Kai tik Dortė uždarė dureles, Liudvikas užvedė variklį ir pasileido dideliu greičiu. Priekiniai langai buvo pusiau atidaryti. Jiems išvažiavus į pagrindinį kelią, ji jau duso nuo aplink tvyrančių dulkių ir dūmų.

– Ar galiu gale atidaryti langą? – paklausė ji.

– Mechanizmas sugedęs. Turi palaukti, kol sustosime. Betgi čia priekyje atidaryta, – atsakė Liudvikas.

Ką gi, ji pasakė sau, taip jau yra! Kai leidiesi pasižvalgyti po pasaulį, daug kas gali stebinti. Pavyzdžiui, nepažįstamojo sprandas. Jo plaukai turbūt dar nebuvo šią savaitę plauti. Galbūt ir praėjusią. Iš pradžių ji laukė, kol jis prisistatys, paskui suprato, kad jis to nedarys. Mama visada sakydavo, kad didelę reikšmę pelnant pagarbą turi geras išsiauklėjimas. Šitas, be abejo, nesimokė, jog reikia prisistatyti, kai su kuo nors sėdi mašinoje.

– Atsiprašau, mano vardas Dortė. Kas tu? – paklausė ji burzgiant varikliui. Vyras staigiai atsisuko ir išsišiepė, tačiau

nieko nepasakė. Galbūt jam ne visi namie, pamanė Dortė ir daugiau nebebandė.

– Tai Makaras, – po valandėlės pratarė Liudvikas. – Jis važiuos su mumis. Organizatorius.

– Organizatorius?

– Taip, tokia kelionė juk pati nesusiorganizuoja.

– Ne, aišku, kad ne, – atsakė ji tikėdamasi, jog jie nepalaikė jos kvaile.

Daug vėliau, kai jie jau buvo stabtelėję degalinėje ir nusipirkę maišelį maisto, o Liudvikas nesėkmingai pabandęs atidaryti galinį langą, suskambo Liudviko telefonas. Jis išsitraukė jį staigiame posūkyje, kai Dortė parkrito ant sėdynės ir, rodės, tuoj apsivems.

– Velnias! Bet tiek to! Gerai! Man tas pats! – pasakė Liudvikas protarpiais pasiklausydamas, paskui numetė telefoną tarp sėdynių nė neatsisveikinęs.

– Nadia neranda savo paso. Atvažiuos iš paskos, kai gaus naują. Nuolat su ja nutinka kažkokių nesąmonių, – visiškai ramiai pasakė Liudvikas. Tarsi būtų tai visąlaik žinojęs.

Dortę nusmelkė juodas nerimas. Ji nė negalėjo pagalvoti, jog Nadia nevažiuos kartu.

– Ji visada išmėto savo daiktus! Tu juk ne tokia?

– Aš gerai nežinau...

Šito Makaro sprandas pavirto riebiu plaukų gniutulu. Kažkas ištraukė jį iš didžiulio nuotėkų vamzdžio ir padėjo čia, kad neleistų jai pažvelgti laukan. Kvapai mašinoje pasidarė ne tik nemalonūs, bet ir nebepakeliami.

– Aš negaliu važiuoti be Nadios, – ištarė ji gailiai.

– Aišku, kad gali! – pasakė Liudvikas.

– Velniai griebtų, aišku, kad gali, – tarsi išplėstinis aidas atsiliepė Makaras. Tai buvo pirmi žodžiai, kuriuos jis ištarė jai.

– Ne, – tvirtai atkirto Dortė. – Aš noriu grįžti!

– Ir kaip tu galvoji grįžti? Nejau manai, kad mes išmesime į balą visą dieną vien todėl, kad tu užsimanei namo pas mamą? – paklausė Liudvikas tokiu balsu, kokiu dar nebuvo kalbėjęs. Jis visiškai nebepanėšėjo į save patį. Bare jis buvo visiškai kitoks.

– Aš galiu grįžti traukiniu arba autobusu, – pasakė ji ir tuoj prisiminė, kad su savimi turi tik porą litų. Jie buvo sakę, kad pinigų jai neprireiks. Viskas vyks savaime – juk važiuos su Liudviku.

– Nusiramink! Nadia atvažiuos iš paskos po kelių dienų. Nusnūsk ten gale, tada visa tai atrodys šviesiau. Pamažu susipažinsi su kitomis merginomis. Galbūt jau rytoj.

– Kas jos tokios?

– Mūsų pažįstamos.

Juoda skylė jos galvoje dar labiau išsiplėtė ne dėl jų kalbų, o dėl to, kaip jiedu vienas į kitą žvilgčiojo, Liudvikui kalbant. Pastebėjo keletą kartų, užmetusi akį į veidrodėlį. Bet tai įsismelkė į jos smegenis. Jie elgėsi taip, tarsi jos čia nė nebūtų, arba dar blogiau: tarsi jiems nerūpėtų, kad ji čia tūno. Tarsi ji būtų niekas, kuris nei girdi, nei mato. Ji prakaitavo. Mašinoje buvo nepakeliamai karšta, ji laikė sukandusi dantis, nes šie ėmė kalenti. Kraštovaizdis lėkė pro šalį tarsi nesibaigiantis šleikštulys, o tų dviejų galvos priekyje tik viską sunkino. Liudviko veidas, kurį ji kartkartėmis pamatydavo profiliu, atrodė, tarsi iškirptas iš juodo kartono ir įstatytas tiesiai į mėlyną dangų. Makaro sprandas buvo ištatuiruotas. Inkaras, širdis ir neaiškus užraitas. Tikriausiai tai turėtų simbolizuoti ištikimybę, viltį ir meilę. Jo karčiai gulė tarsi pilka neganda horizonte.

Šitaip yra vien tik todėl, kad anksčiau tu dar nė karto nebuvai pasižvalgyti po pasaulį, vertė ji save galvoti. Juk protinga šitaip galvoti. Bet tai menkai tepadėjo. Nuvažiavus keletą kilometrų, Liudvikas atsisuko ir iššiepė baltus dantis.

Bet ji nesugebėjo į tai atsakyti. Jis paniuro ir daugiau nebebandė. Šitaip jie tęsė kelionę.

Sustojo kryžkelėje, mažame miestelyje su degaline. Kai ji paklausė, ar tai Vilnius, jie nusijuokė. Tarsi ji būtų padaras narve, į kurį galima spoksoti ir iš kurio galima šaipytis. Ji nusprendė susiimti, kad nesukeltų daugiau juoko neišvengiama. Kai ji išėjo iš tualeto, Makaras stovėjo prie durų, tarsi laukdamas jos. To visai nereikėjo, nes ji kuo puikiausiai žinojo, kur stovi *Audi*, ir ją apėmė šlykštus jausmas, tarsi būtų saugoma. Sutemo. Išskyrus šviečiančius pastatų langus aplink degalinę ir pro šalį į abi puses lekiančių automobilių šviesas, viskas buvo juoda po vos šviesesniu dangumi su oranžinės spalvos priemaiša vakaruose. Mėnulis priminė blyškią ropę, nuo kurios kažkas nupjovė kraštelį.

Automobiliui lekiant pro namus, ji troško būti už vieno jų langų. Nesvarbu, kad nepažinojo tų, kurie ten gyveno. Nes ten, lempų šviesoje, žmonės gyveno visiškai ramiai ir paprastai. Jie pažinojo vienas kitą. Jie nesiruošė niekur važiuoti. Dirbo kasdienius darbus ir nieko nebijojo. Skaitė knygą arba valgė vakarienę ir šnekučiavosi apie tai, ką patyrė. Kaip kad Vera, ji ir mama darydavo. Ką jos dabar veikia? Perskaitė laišką ir jaudinasi. Bet jos turi viena kitą.

Dortė ūmai suvokė, kad vienas didžiausių iššūkių keliaujant po pasaulį – pasijusti vienišai. Bet viso to neišgyvenusi, niekada nieko nepadarytum. Tiesiog taip jau yra. Pripratus jau galvojama kitaip. Viskas tampa lengviau. Geriau. Pasijunti laisva džiaugtis tuo, ką matai, ir tais, kuriuos sutinki. Kai atvažiuos į Švediją ir ji pradės dirbti, jai nebereikės sėdėti tvankioje mašinoje visą dieną su šiais dviem. Toli gražu! Ji tikrai neprivalės turėti su jais kažką bendra. Dabar beliko judėti toliau. Pasiekti kelionės tikslą.

Eglyno sienos slinko iš abiejų pusių. Automobilio žibintai vijosi baltą juostą ir lėkė pro geltonus laukus ir krūmynus.

Vienoje vietoje jie apšvietė autobusų stotelės ženklą. Kitoje vietoje – ženklą su briedžiu. Liudvikas ėmė keiktis, nes priešais važiavo sunkvežimis su rąstais. Kai jam pavyko aplenkti sunkvežimį, jis garsiai nusijuokė ir trenkė ranka į vairą taip, jog mašina supypino.

Po valandėlės ji suprato, kad įvažiavo į Vilnių. Pakelės buvo apšviestos, visur pilna namų. Eismas. Jie privažiavo prie pat lyg siena stūksančių blokinių namų ir sustojo priešais vieną iš jų. Į aikštelę krito tamsių medžių šešėliai. Daugelis butų buvo tamsūs, kituose degė šviesos ir įstiklintuose balkonuose margavo plastikinės gėlės. Kai kurie stiklai buvo iškulti. Vienoje vietoje išdaužtą langą žmonės buvo užkamšę spalvotu užtiesalu. Jų kaimynai buvo nudažę balkono grotas žaliai. Tarsi būtų norėję išsiskirti.

Liudvikas palydėjo ją kelis aukštus į viršų ir atrakino duris be numerio.

– Ar mes čia lauksime Nadios? – paklausė ji.

– Ne, tu čia nemokamai pagyvensi, kol aš sutvarkysiu kelionės popierius ir bilietus. Tikriausiai viskas bus paruošta rytoj. Bet man reikia tavo paso.

– Ar neturėčiau eiti kartu ten, kur viskas bus tvarkoma? Ar neturiu pati asmeniškai ten būti?

– Ne, aš tuo pasirūpinsiu. Taip bus greičiau.

Iš vidaus į ją tvokstelėjo užsistovėjęs dulkių ir prakaito kvapas. Kai jis uždegė šviesą, vidury ant grindų mergaitė išvydo porą nutrintų futbolo batelių ir futbolo kamuolį. Mažytis prieškambaris buvo prikimštas drabužių ir šiaip visokio šlamšto.

– Kas čia gyvena? – paklausė ji.

– Vienas Makaro pažįstamas. Ar turi pasą? Aš turiu paskubėti. Reikia su kai kuo susitikti ir jau vėluoju.

– Ar aš... Ar aš čia viena gyvensiu?

– Taip. Bet vėliau gyvensite keliese. Visą laiką. Tu nebūsi viena. Tikrai ne! – padrąsinamai išsišiepė jis. Beveik draugiškai. Pasidarė panašus į patį save, koks buvo, kai ji sutiko jį kartu su Nadia. Vis tiek ji neįstengė nusišypsoti, tik surado pasą. Vyras čiupo jį ir kriuktelėjęs įsidėjo į švarko kišenę.

– Ar čia yra ko nors valgoma? – pasiteiravo ji.

Nieko neatsakęs jis žengė pro ją į nedidelę virtuvėlę. Atidarė šaldytuvą. Šviesa šaldytuvo viduje atskleidė, kad ten kažko esama. Jis džiaugsmingai švilptelėjo ir pamojo ranka. Ant spintelės gulėjo gabalas nesuvyniotos duonos. Dortė paėmė jį. Duona nebuvo šviežia ir nekvepėjo Nikolajumi.

– Tiks? – paklausė jis.

Ji neatsakė. Tik kai jis išėjo, Dortė suvokė, kad atsidūrė nepažįstamame mieste nežinodama kur. Svetimame bute nežinodama pas ką. Ar ilgam. Ir kad pamiršo paprašyti rakto, kad galėtų vėl patekti į butą, jei reikėtų išeiti. Ji nuėjo prie durų, norėdama pašaukti Liudviką. Jos neatsidarė! Jo žingsniai išnyko dar gerokai anksčiau, negu ji susivokė, kad jai reikia rakto atsirakinti ir iš vidaus. Ji buvo užrakinta! Bet jis to turbūt nežinojo. Atrodė, kad jis čia pirmą kartą.

Apimta nerealybės jausmo ji atsirėmė į sieną. Atrodė, tarsi sapnuotų kažką grėsminga ir nepajėgtų nubusti. Ji tarė sau, jog visa tai dėl to, kad yra baisiai pavargusi ir kad niekada anksčiau nėra buvusi viena. Tad suėmė save į rankas, nusivilkusi pasikabino ant kėdės švarkelį ir ėmė dairytis po butą. Jį sudarė vienas kambarys bei mažytė vonia su parudavusiu klozetu. Ji nuleido vandenį ir nusiplovė rankas. Viskas buvo nušiurę ir sena. Bet tai labai netrukdė. Blogiau buvo, kad dvokė. Įjungusi tris ten buvusias lempas, pamatė, kad niekas čia nebuvo valęs mėnesių mėnesius. Ji apieškojo spintas norėdama rasti patalynės, bet rado tik didžiulę netvarką, sporto reikmenų, nešvarių sportinių drabužių, skardinių ir

tuščių butelių. Neklota sofa buvo priskretusi dėmių, kurias paliko anksčiau ten gulėjęs žmogus, o pagalvė per vidurį buvo giliai įdubusi.

Ji pabandė atidaryti langą. Iš pradžių sekėsi prastai. Paskui pavyko praverti mažą tarpelį. Atrodė, kad jis niekada anksčiau nebuvo atidarytas, taigi turbūt bus nelengva ir vėl jį uždaryti. Bet vidun plūstelėjo oro. Klampus ir tvankus miesto oras ir gatvės triukšmas. Pačioje apačioje kažkas kalbėjosi ir juokėsi.

Ji atsipjovė duonos. Vidury matėsi pilkšvas minkštimas, kurį galbūt galima valgyti, jei nupjautų viršutinę dalį. Šaldytuve ji rado sviesto, kuris, laimei, nebuvo praimtas, ir skardinę kažko, kas pasirodė besą tuno konservai. Skonis buvo panašus į seno popieriaus ir aliejaus. Kol ji valgė stovėdama prie spintelės, bandė prisiminti paskutinį kartą, kai Nikolajaus mama ją vaišino. Ir kai tai nepadėjo, ėmė galvoti apie Nikolajaus kvapą tą paskutinį vakarą prie upės.

Ji vengė žiūrėti į nepaklotą sofą, bet išsitraukė chalatą, kurį buvo pasiėmusi su savimi. Paskui išsivalė dantis, ištiesė chalatą ant lovos ir atsigulė su kelnėmis bei palaidine, užsimetė ant kojų švarkelį. Batus paliko stovėti šalimais, kad nereikėtų basomis eiti per grindis.

Išjungusi šviesą ir atsigulusi, ji žvelgė pro langą į tamsų dangaus lopinėlį ir šviesas, sklindančias iš aukštų namų aplinkui, bei galvojo apie mamą ir Verą. Jos jau tikriausiai miega. Ji galvojo apie lauke išdžiūvusios patalynės kvapą. Mamos vandenį lyginamiems skalbiniams drėkinti su lengvu levandų dvelksmu ir miegančiųjų alsavimą kambaryje tais retais kartais, kai ji užmigdavo paskutinė. Veros – ramų, lengvą. Mamos – kartais nelygų, kartkartėm pereinantį į baimingą knarkimą. Garsas būdavo toks, tarsi ji būtų nusinešusi visus rūpesčius į sapną ir diskutuotų pati su savimi giliai gerklėje. Kai diskusija tapdavo gana garsi, mama žaibo

greitumu apsiversdavo ant kito šono. Šįvakar turbūt ji prašė Dievo ją, Dortę, saugoti.

Ji sudėjo rankas maldai ir išgirdo savo balsą svetimame kambaryje, svetimame mieste su svetimais garsais.

– Brangioji Marija, Dievo Motina, nežinau, kaip turėčiau pradėti, bet jei mama būtų žinojusi, kad iškeliauju, būtų turbūt priminusi, kad nepamirščiau pasimelsti. Nežinau, ar laikai mane pakankamai suaugusia ir gerbtina. Bet yra vienas dalykas, kurį jau seniai norėjau su tavimi aptarti. Norėjau paklausti, kur pasidėjo tėtis. Aš, aišku, žinau, kad jis turėjo mirti, bet nežinau, kur jis pasidėjo, nes melsdavosi jis nedaug. Galbūt jis melsdavosi tyliai mintyse. Bet jis niekada mums neleisdavo dalyvauti maldoje kaip mama. Kai mama mirs, žinosime, kad ji viską su tavimi aptarė. Bet tėtis pasilikdavo savo slapčiausias mintis sau, nors ir kalbėdavosi su mumis visą laiką. Pavyzdžiui, aš nežinau, ar jam būtų patikę, kad važiuoju į Švediją su žmonėmis, kurių nepažįstu, vien tik todėl, kad mums reikia pinigų. Tai dalykai, kurių nesužinosiu, jei tu, būdama tokia maloninga, nesuteiksi man ženklo. Supranti, aš taip norėčiau, kad tėtis manimi didžiuotųsi. Aš dar niekada anksčiau nesu miegojusi viena kambaryje. Aš negaliu džiaugtis, nors ir priėmiau didįjį sprendimą iškeliauti į pasaulį, kad suaugčiau ir uždirbčiau pinigų. Paprašyk Dievo, kad būtų toks be galo malonus ir apsaugotų Nikolajų. Ir mamą, ir Verą! Suteik joms gerų minčių, kad nereikėtų nerimauti dėl to, kaip man sekasi. Amen!

6

– MES VAŽIUOSIM į tikrai prabangią vietą, – patikino Liudvikas. – Didžiulis namas! Daugybė kambarių! Milžiniškos svetainės ir pirtis! Ten galėsi susipažinti su daugiau žmonių. Bet kuriuo atveju – su viena rusaite.

Jis švilpavo. Dortei tai nepasirodė labai dirbtina, bet ir nenuramino. Žodžių, klausimų, į kuriuos norėjo gauti atsakymus, ji nepajėgė ištarti. Būtų galėjusi jam pasakyti, kad neina į pirtį su žmonėmis, kurie nėra jos giminės arba pažįstami. Bet jie turbūt ir taip supras, kai ji ten neis. Šito juk nebūtina sakyti. Vyrai apskritai nesikalbėjo, net ir tarpusavy. Makaras, matyt, iš viso be reikalo neaušindavo burnos. Jo rankos buvo drėgnos, kai apkabino ją per liemenį prieš jai atsisėdant į mašiną. Jo pirštai sučiupo jos nuogą dilbį, jai mėginant išsilaisvinti. Ji trūktelėjo ranką į save ir skubiai įsėdo į mašiną. Tada jis nusijuokė. Juokas keletą kilometrų skardeno laukais. Garsiau ir garsiau. Kol ji suvokė, kad jos žandikauliai taip kietai sukąsti, jog kažin ar ji dar galės išsižioti.

Jei aš nesiliausiu taip visko bijoti, verčiau jau grįžti namo, pamanė ji. Tiesa, ji neturėjo pinigų, bet galėjo paskambinti Nikolajaus mamai ir paprašyti, kad ši praneštų mamai, jog jai, deja, reikia pinigų autobuso bilietui. Būtų galima juos persiųsti. Bet kaip tik pinigų stygius privertė ją išvažiuoti, todėl būtų gėda varginti mamą dėl tokių dalykų. Vera būtų teisi sakydama, kad Dortė yra išlepinta ir per daug globojama mergiščia.

Tėtis būtų jai pataręs priprasti prie pasaulio. Būtų pasakęs tai sėdėdamas fotelyje. Visiškai kasdieniškai, nė kiek nesusierzinęs. „Reikia priimti pasaulį tokį, koks jis yra, ir įžvelgti gerąją pusę." Visi žmonės turėtų taip daryti, galvojo ji. Kitaip nieko nenuveiktum, tiesiog liktum sėdėti vienoje vietoje priklausomas nuo kitų. Ne apie tai ji svajojo. Ir ne to siekė tėtis kurdamas jos ateities planus ir įpareigodamas ją skaityti ir mokytis. Kartą, kai Vera susigraudino jam kažką skaitant, tėtis ją paguodė, kad tai tėra išgalvota istorija. Bet kai ji paklausė, ar tikrovė geresnė, jis šypsodamasis papurtė galvą: „Reikia būti pasiruošus tam, kas blogiausia, bet kartu neprarasti pasitikėjimo žmonėmis."

Juk niekas jai nieko nepadarė. Makaras, ko gero, tenorėjo būti draugiškas, jis nekaltas, kad jo rankos drėgnos, o ir protelio ne per daugiausia. Jeigu ant liemens būtų pajutusi Nikolajaus rankas, ji būtų likusi stovėti nejudėdama ir nė nepastebėjusi, kad jos drėgnos. Galbūt ji būtų netgi prisiglaudusi prie jo. Šitaip jam būtų lengviau ją apkabinti ir prisitraukti prie savęs. Tokie buvo jų jausmai. Dabar jis vaikščiojo po Kauną su kvepiančiomis šiltomis rankomis kiekvieną mielą dieną, o ji negalėjo jų pajusti.

Pavakary šešėliai pailgėjo ir driekėsi nuo medžių bei pastatų tarsi nejudrūs kūgiai. Kraštovaizdis apsitraukė žaliais, geltonais ir ochros spalvos apmušalais, o dangus rytuose raudonavo. Jie išsuko iš pagrindinio kelio ir važiavo mišku. Nieko kito, vien medžiai iš abiejų pusių. Jokių kaimų ar bažnyčių bokštų, jokių laukų ar ūkinių pastatų.

*Ji pagalvojo, kad turėtų paprašyti grąžinti pasą, bet neiš*taikė progos. Neverta prašinėti tokių dalykų, kai Liudvikas visą dėmesį sutelkęs į vairavimą. Ji jautėsi alkana ir ištroškusi, nes dėl senos, sudžiūvusios duonos atsisakė pusryčių. Bet tikriausiai pasirodytų įkyri, jei pasiskųstų. O čia neatrodė, kad kur nors galėtų nusipirkti maisto.

– Ar dar toli? – paklausė ji po valandėlės.

– Keletas kilometrų.

Makaro atsakymas buvo tarsi žaibas iš giedro dangaus. Bet juk gerai, kad jis kažką atsakė. Prisiminimai apie jo juoką priblėso jiems važiuojant toliau. Kalbant jo balsas, šiaip ar taip, skambėjo geriau.

– O mano pasas, Liudvikai? Turiu nepamiršti jo atsiimti, – greitai ištarė ji. Pernelyg greitai.

– Nusiramink! Aš pasilaikysiu jį, kol įvažiuosime į keltą. Bus geriausia, jei pateiksiu jį kartu su bilietu. Mes turime bilietą grupei. Taip pigiau, – atsakė Makaras.

Dortė neįsivaizdavo, kad jos pasas pas jį. Bet nieko negalėjo pakeisti. Buvo aišku, kad tai Makaras pasirūpino bilietais. Liudvikas garsiai paleido muziką, ir ji daugiau nebeklausinėjo. Troškulys gerklėje išgraužė skylę. Brūžino šepečiu pradėdamas pilve ir kildamas aukštyn.

– Norėčiau atsigerti! – šūktelėjo ji galiausiai.

– Ir mes norėtume, – atsiliepė Liudvikas beveik geranoriškai. – Bet jau greit atvažiuosime.

Tamsai apgaubus žemę, o dangui kybant viršuje tarsi nepasiekiamam violetiniam langui, palei kelią dešinėje išniro tvora. Miškas vis dar tęsėsi, bet nebe toks neįžvelgiamai tankus, nes dauguma medžių buvo lapuočiai. Paskutinę kelio atkarpą ją ėmė kamuoti šleikštulys, nes aniedu priekyje be galo daug rūkė. Nepadėjo ir tai, kad langai buvo atidaryti. Dūmai sruvo pas ją į galą. Vieną kartą ji mandagiai paprašė tiek daug nerūkyti, bet Makaras taip susierzino, kad ji nutilo. Ji mėgino negalvoti apie tai, kaip labai jo nemėgsta. Bet tai nepadėjo.

Pagaliau Liudvikas įsuko mašiną į žvirgždu dengtą kiemą su iš trijų pusių stovinčiais namais. Tamsa apgaubė ją tarsi drėgnas apsiaustas, kai ji išsiropštė laukan. Po kaitros

ir blogo oro mašinoje gaivino maloni vėsa. Aitriai kvepėjo spygliuočių mišku ir žeme. Kvapai taip svaigino, kad norėjosi verkti. Pagaliau ji gaus atsigerti!

Staiga tylą nutraukė aršus šuns lojimas. Juodas šuo išbėgo iš už kampo ir pasuko tiesiai prie jų. Ji niekada nebuvo mačiusi šuns tokia didžiule galva, tokiais didžiuliais nasrais. Dortei bemat užgniaužė kvapą, ir ji nė nemirktelėjus atsidūrė mašinoje. Vos tik uždarė dureles, jis jau stovėjo atsirėmęs į langą ir iššiepęs varvantį snukį. Garsas sklido iš išbadėjusios pabaisos gerklės. Laimei, jis apsigalvojo ir prišoko prie vairuotojo pusėje esančio lango. Liudvikas, matyt, turėjo būti suėstas pats pirmas. Didžiulės letenos gremžė mašinos laką, o raudonas snukis kartkartėmis prasižiodamas rodė aštrius dantis. Į šalis tiško putotų seilių purslai.

Priešais stovinčio namo durys staiga atsivėrė, ant laiptų pasirodė žmogus ir kažką sušuko įsakmiu balsu. Šuo paklusо po trečio šūktelėjimo ir vizgindamas uodegą nurisnojo pas jį. Ten jis leidosi pririšamas, kol žiovavo.

– Po galais, kas per pabaisa! – pratrūko Liudvikas vos drebėdamas.

– Čia pašaliniai nepateks, – pasakė Makaras, vėl nusijuokdamas savo juoku.

Vyrai išsiropštė laukan, bet Dortė liko sėdėti.

– Ateik! – tarė Makaras, kai jie išsiėmė daiktus iš bagažinės.

– Aš nedrįstu! Tol, kol šitas šuo ten yra.

Vyrai užlipo ant laiptų ir ėmė kalbėtis su ten stovinčiuoju. Parodė į ją ir nusijuokė. Ir vėl ją apniko jausmas, tarsi ji būtų kažkas, į ką neverta kreipti dėmesio. Jų juokas. Jai toptelėjo, kad ji nepratusi prie vyriško juoko.

Vyras ant laiptų nesijuokė. Jis nusivedė šunį kažkur už namo. Ji palaukė dar valandėlę, bet kai Liudvikas nekantriai mostelėjo, išlipo dvejodama lauk ir greitai užbėgo laiptais.

Vėsus oras ir vėl ją apgaubė. Drabužiai, kurie ilgą laiką lipo prie kūno, atsipalaidavo. Oda išsilaisvino iš mašinos kalėjimo bei šlykščios sėdynės ir mėgavosi vėsa.

Jie įėjo į didžiulę tamsią salę su ant sienų kabančiomis žvėrių galvomis ir šautuvais bei milžinišku aprūkusiu židiniu prie vienos sienos. Kambario viduryje į antrą aukštą vedė platūs laiptai. Kvapas buvo toks kaip namuose, kur žmonės iš tikro negyvena. Geltonai rudi lempų gaubtai ant kaltinės geležies sietyno šakų ir sunkūs tamsūs baldai pasieniuose. Nebuvo jokių langų, išskyrus dvivėrėse laukujėse duryse.

Jie buvo nuvesti į virtuvę su ilgu stalu per vidurį. Dvi jaunos moterys, galbūt šiek tiek vyresnės nei Dortė, ir vyras apsimiegojusiu suvytusiu veidu sėdėjo ir valgė. Kvepėjo pica ir alumi bei stipriai tvoskė atšalusiais pelenais. Ir dar kažkuo – tarsi kvepiančiomis cigaretėmis. Dortė pajuto, jog nuotaika čia tarsi įėjus į bažnyčią, kur žmonės vieni kitų nepažįsta ir nesidomi vieni kitais, bet tiesiog sėdi, kad tik visa tai praeitų. Vienoje sienoje, virš ilgo virtuvės stalo, stūksojo du aukšti langai kaip juodai nudažyti veidrodžiai.

Vyras, kuris nuvedė į šalį šunį, parodė, kur jiems sėstis prie stalo. Jis nepasisveikino su Dorte. Dabar jis įsakmiai linktelėjo vienai iš merginų. Ji turėjo gražius tamsius plaukus ir dideles raudonas lūpas. Akys buvo pusiau užmerktos, lyg ji būtų beužmieganti. Bet ji atsistojo, tarsi vyras būtų davęs jai komandą, ir neištardama nė žodžio atnešė tris stiklines bei tris lėkštes. Padėjusi visa tai prieš juos, ji ir vėl atsisėdo ant savo kėdės krašto. Niekas neištarė „labas“ ir nepadavė vienas kitam rankos. Visi dėbčiojo į juos taip, tarsi jie būtų atvykę, kad iš jų ką nors atimtų. Arba buvo pikti dėl kažko, kas įvyko prieš jiems atvažiuojant, arba susierzino, nes kažkas sutrukdė vakarieniauti.

Dortė čiupo stiklinę ir nedrąsiai nuėjo prie kriauklės prisileisti vandens. Visi nusekė ją akimis, išskyrus Šunininką.

Jis varstė ją žvilgsniu. Žvilgsniu, kurio neįmanoma atlaikyti. Akių vyzdžiai tarsi adatos. Ji atsuko nugarą ir leido vandenį tol, kol pajuto, kad jis pakankamai šaltas, tada leido jam bėgti į stiklinę, kol ėmė tekėti per viršų. Jos rankos drebėjo tarsi draiskanos vėjyje. Tą akimirką, kai ji suprato, kad kažko bijo, bet nežino, kas tai yra, jos galvą tarsi surakino. Bet sugniaužė stiklinę abiem rankomis ir godžiai išgėrė atsukusi anų akims nugarą.

Sėdėdamas savo krėsle tėvas užvertė knygą apie dvasinę galią, nusiėmęs pasidėjo akinius ant stalo ir perbraukė ranka per akis. „Kai kurių pirmykščių bendruomenių šamanas burtais privilioja dvasias tų, kurių nemėgsta, ir suvaro į lėlę. Tada jis bado ją adatomis, kad pakenktų arba nužudytų."

Dortė atsisuko. Vyrai spoksojo į ją, o merginos žvelgė žemyn.

– Sėskis ir valgyk! – rusiškai pasakė Šunininkas. Balsas buvo žemas ir įsakmus, lyg jis būtų norėjęs, kad vakarienė greičiau baigtųsi. Lyg būtų pamanęs, kad ji tuoj nukraustys stalą.

Kitos merginos žvelgė žemyn į lėkštes. Dortė troško, kad kas nors pasakytų ką nors įprasta. Geriausia ką nors, iš ko galima būtų pasijuokti. Bet niekas neištarė nė žodžio. Viskas, kas šiam pasauly galėjo būti juokinga, buvo dingę. Žmonės sutelkė dėmesį į valgymą. Galbūt šie žmonės buvo dar drovesni už ją? Galbūt vyrui, kuris kone įsakė jai valgyti, tiesiog trūko išsiauklėjimo, todėl jis nežinojo, kaip jam elgtis? Galbūt kiti tylėjo, nes nenorėjo jo erzinti arba gluminti?

Visi atrodė vienas kitam svetimi. Makaras ir Liudvikas taip pat buvo svetimi, ne tik ji. Tai tikriausiai ir galėjo paaiškinti keistą visų elgesį. Galbūt niekas Šunininko nepamokė, kad viskas būtų paprasčiau, jei jis kalbėtų su žmonėmis mandagiai.

Kaip tėtis visada sakydavo Verai, kai ši būdavo pikta: „Tavo artimas dažnai yra tavo pačios atspindys, taip pat ir

tos, kokia nenori būti.“ Dortė atsisėdo į vietą, kuri jai buvo nurodyta, paėmė gabalėlį picos ir ėmė ramiai kramtyti sučiauptomis lūpomis. Kai nurijo keletą kąsnių, kreipėsi į tamsiaplaukę merginą, kuri jiems atnešė lėkštes ir stiklines:

– Mano vardas Dortė. O kuo tu vardu?

Tamsiaplaukė įkvėpė ir jau ruošėsi atsakyti, bet susilaikė. Paskui ji metė žvilgsnį į Šunininką ir tylėdama ėmė tyrinėti savo lėkštę. Nežinia kodėl paėmė ją ir šiek tiek pakėlė, paskui atsargiai pastatė ant stalo ir nuleido rankas ant kelių; lėkštėje dar gulėjo didelis gabalas picos.

– Pamiršai, koks tavo vardas? – paklausė vyras roboto balsu.

Tamsiaplaukė pakėlė galvą ir žvilgtelėjo į Dortę.

– Olga, – ištarė ji vos girdimai ir tarsi sukniubo ant stalo.

Dortė pažvelgė į kitą merginą. Šioji turėjo ilgus šviesius plaukus, kuriuose kone slėpė savo veidą. Atrodė, tarsi miegotų. Bet po plaukais blizgėjo dvi plačiai išplėstos akys.

– Marina, – paskubomis ištarė ir ėmė rinkti lėkštes, kad galėtų jas sudėti ant spintelės.

– Ar šitas didelis namas jūsų? – netrukus paklausė Dortė ir linktelėjo Šunininkui.

Iš pradžių buvo taip tylu, jog ji pamanė, kad ką nors įžeidė. Visi žvelgė žemyn. Vyras atsilošė ir gurkštelėjo. Įsmeigęs žvilgsnį į kažką už kambario ribų arba už sienos garsiai pačiulpsėjo, išsiskalavo gerklę iš stiklinės esančiu gėrimu ir nurijo.

Galiausiai atsakė Liudvikas.

– Mes pasiskolinom jį iš vieno pažįstamo.

– Ar mes čia liksime iki rytojaus? – paklausė Dortė vildamasi, kad dar viskas gali būti kaip paprastai.

– Matysim, – pasakė Liudvikas ir žvilgtelėjo į vyrą.

– Ar visi gavo darbo Stokholme? – toliau klausinėjo Dortė, mėgindama pagauti dviejų merginų žvilgsnius. Bet jos nusuko akis.

– Iš kur, po galais, jūs ją ištraukėte? Pasistenkit, kad ji užčiauptų snukį! Siųskit ją tiesiai į pirtį! – suriko Šunininkas.

– Atsiprašau, – išlemeno Dortė, – bet aš negaliu eiti į pirtį. Aš...

Vyras atsistojo taip staigiai, kad už jo apvirto kėdė.

– Ar nesakiau, kad užčiauptumėt jai snukį! Makarai! – sušnypštė jis taip garsiai, kad visi kiti garsai išnyko. Ant lūpų kampučių pasirodė putotos seilės.

Dortė nežinojo, kad įmanoma šitaip kalbėti. Tai nebuvo niekaip susiję su tikrove. Žmonės negalėjo šitaip kalbėti. Ji tik pasakė, kad negali eiti į pirtį. Tai juk buvo niekaip nesusiję su kitais, tik su ja. Ji pasilenkė prie Liudviko, kuris sėdėjo šalia, ir sušnibždėjo:

– Aš galiu eiti... ten, kur miegosiu... dabar. Tai...

Šunininkas staiga atsidūrė virš jos. Savo letena tarsi žnyplėmis nutvėrė ją už sprando beveik pakeldamas nuo kėdės. Dortė suriko iš skausmo, kai jis trenkė jai keliu į pilvą taip, kad ji atsidūrė ant grindų.

Akimirką jai trūko oro, ji gulėjo ant nugaros mostaguodama rankomis. Garsai, jei jų buvo, dingo. Veidai aplink stalą tebuvo saujelė pilkų balionų, pritvirtintų prie stalo krašto. Kažkas buvo pradūręs skyles ten, kur turėjo būti akys. Ir vis tiek jie kybojo ore virš stalo. Visai neįmanoma tuo patikėti. Bet dėl viso pikto ji apsiglėbė rankomis galvą. Pačiu laiku: vyras ėmė žaisti su ja bato nosimi, tarsi ji būtų futbolo kamuolys.

Buvo sunku suvokti, kas buvo anksčiau ir kas buvo po to, kai viskas virto naktimi ir sumalto švino skoniu. Ji supainiojo įvykių seką, bet priėmė sprendimą. Tai, ką ji prisiminė, buvo svarbu. Visa kita, kas negalėjo būti realu, ji nuvijo šalin.

7

– Eik į dušą! – suurzgė Makaras ir vyptelėjo iš tarpdurio, plačiai išskėtęs kojas ir sunėręs rankas ant krūtinės. Jis buvo panašus į vieną nuotraukoje matytą amerikiečių kareivį, kuris vadovavo karo belaisviams. Laimei, Makaras neturėjo ginklo.

Dvelkė cigarais. Ir dar kažkuo, kaip kadaise nuo šiltų sienojų. Labai šiltų. Seniai seniai. Viskas buvo seniai. Viskas šleikščiai salsva. Koktu. Lyg pasenusių karstelėjusių taukų kvapas. Ypač pirmajame kambaryje, kur vyrai sėdėjo aplink stalą, nukrautą taurėmis, buteliais, pypkėmis. Penki iš jų nevalgė virtuvėje. Du buvo ganėtinai jauni, trys beveik seniai. Dar ten sėdėjo Makaras, Liudvikas ir Šunininkas. Veidai lyg sustingusios kaukės, pagamintos mokykloje kam nors išgąsdinti. Jie ten sėdėjo jau turbūt kurį laiką. Kambarys buvo tirštai prirūkytas. Visi atsuko kaukes jiems įėjus. Burnos prasižiojo. Akys varstė jai prasvirduliuojant pro stalą.

– Aš labiau norėčiau atsigulti, – vos girdimai ištarė ji Makarui, kuris tvirtai laikė ją už rankos virš alkūnės. Olga ir Marina nesakė nieko, jos pasuko į mažesnį kambarį, kuriame stovėjo suolai drabužiams pasidėti ir pertvaros su didžiulėmis dušo galvutėmis lubose.

– Eik į dušą! Atsigulsi paskui! – sušnypštė Makaras.

Šunininkas stovėjo sukryžiuotomis rankomis ir spoksojo į juos. Jam turbūt negerai galvoje. Pavojingai negerai. Ji tebejautė skausmą. Pilve ir šonkauliuose. Nusvirduliavo paskui

kitas dvi merginas į dušą. Kaulai atsisakė klausyti, ir iš jos sklido kvaili garsai. Durys užsidarė, ir Makaras pradingo.

Anos dvi buvo bepradedančios nusirenginėti. Dortės vis dar neklausė rankos.

– Paskubėk! Kitaip klius ir mums, – pasakė Olga rusiškai.

– Ką jis darys? – paklausė Dortė kalendama dantimis.

– Nesuk dėl to galvos. Tiesiog nepriešgyniauk! Tada jis įsiunta.

– Negalvok! Po to galėsi pamiegoti, – sumurmėjo Marina ir atsuko dušą.

Dortė vis dar nejautė rankų. Dantys tarškėjo tarytum akmenėliai dėžutėje. Olga jau buvo nuoga, pasiruošusi eiti į dušą, bet, pastebėjusi Dortės bejėgiškumą, be žodžių ėmė ją rengti. Nuavė batelius, numovė kelnes, nuvilko palaidinę, nusmaukė trumpikes. Greitai, greitai. Vikriai. Viena ranka kilnodama Dortės rankas ir kojas, kad galėtų prieiti.

– Kodėl turime... praustis po dušu? – dantimis sukaleno Dortė, Olgai pastūmus ją po vandens srove.

– Ša! Tiesiog prauskis! Nekalbėk! – sumurmėjo Olga seniai nemiegojusio žmogaus balsu.

Makaras vėl įėjo Dortei nespėjus nusišluostyti. Ji pasislėpė už rankšluosčio, kartu stengdamasi sugriebti savo drabužius.

– Ateik! Čia bus šokama! – juokėsi jis.

Dortė žiūrėjo įsmeigusi akis į kitas dvi, kurios apsivyniojusios rankšluosčiais atsistojo priešais Makarą. Nebuvo ko jaudintis – nes viskas nerealu. Visiškai nerealu! Galiausiai ir jai pavyko apsivynioti rankšluosčiu.

Kai Makaras atidarė duris ir įstūmė jas į kambarį, kur sėdėjo vyrai, visos kalbos liovėsi. Kaukės atsisuko į jas. Burnos buvo juodos angos, iš kurių ėjo šalčio garas. Pora jų atidengė po melsvų varveklių virtinę. Uždegti cigarai tarsi judančios raudonos akys prietemoje. Aukštai sienoje tamsavo atdaras

langas. Dūmai kilo ten, aukštyn. Siaubingai toli už lango tamsiame danguje žaižaravo milijonai žvaigždžių. Visa, kas realu, pasitraukė toli toli.

Jos smakras atkrito, nebesilaikė prie žandikaulių, ir ji prieš savo valią ėmė kalenti dantimis. Oda po šlapiu rankšluosčiu akimirksniu sutrešo. Nusilupo ir nuvarvėjo. Ištirpo kaip ledas.

– Mano ponai, pagaliau eisime prie reikalo. Makarai! Atidaryk duris į pačią švenčiausią vietą! Plačiai! – pasakė Šunininkas ir atsistojo.

Makaras atidarė plačias įmantriais raižiniais išmargintas duris. Jos vedė į kambarį su daugybe krėslų, sustatytų aplink didžiulę lovą. Virš lovos kabojo juodas sietynas su riestomis šakomis ir daugybe plikų lempučių. Vyrai įėjo vienas paskui kitą ir susisėdo į krėslus aplink lovą. Praeidami pro merginas jie atkišo rankas. Dortė pajuto, kaip kažkas suėmė ją už tarpkojo, kol ji spaudė rankas prie kūno, kad išlaikytų rankšluostį. Ji virto skudurine lėle, ta pačia, kuri virtuvėje pylėsi vandenį. Bet pjuvenos iš jos išbyrėjo. Netrukus ji taps niekuo.

Vyrai susėdo nugaromis į lovą. Tik Šunininkas stovėjo kaip cirko direktorius.

– Olga! Paruošk viską! – įsakė jis, vis tuo pačiu žemu metališku šnabždesiu.

Olga pamažu pajudėjo. Per kambarį prie milžiniškos lovos. Išskleidė baltą sulankstytą paklodę. Lėtai. Tiksliais judesiais. Buvo dariusi tai anksčiau. Ji jau nebelaikė rankšluosčio, apvynioto apie kūną. Dabar jis gulėjo po kojomis, o mergina nė nesiruošė jo pakelti. Iš krėslų pasigirdo plojimai. Akinanti šviesa krito ant liauno Olgos kūno. Ant didelių mėlynių, kurios vietomis jau buvo pageltusios.

Dortė norėjo sušukti NE!, bet žandikauliai neklausė. Vien sukąsti juos reikėjo pastangų. Žvaigždės buvo tikros! Dangus! Bet ne tai!

Makaras įjungė ant grindų stovintį kasečių grotuvą. Olga išlygino paklodę. Susilenkusi pakėlė rankšluostį ir beveik šliaužte prašliaužė pro vyrus prie Dortės ir Marinos.

Kažkas panašaus į polką trinksėjo ir gremžėsi į grindis kartu su grotuvu. Garsas plito nuogomis pėdomis ant šaltų grindų, kilo blauzdomis ir šlaunimis ir įsisuko į pilvą. Marinos veidas pasidarė pelenų spalvos. Stiklinės akys buvo įsmeigtos kažkur po grindimis.

– Marina! Šok! Pašok mums! – paliepė vyras.

Iš pradžių neįvyko nieko: neatrodė, kad Marina išgirdo.

– Šok! – balsas nuskambėjo kaip rimbas iš geležinės vielos.

Marina sapnavo plačiai atmerktomis akimis ir žengė kelis netvirtus žingsnelius. Rankšluosčio mazgas atsipalaidavo. Klubai ir pilvas apsinuogino po daugybe lempučių. Akvarelė iš mėlynų ir geltonų dėmių. Ji bandė viena ranka prilaikyti rankšluostį. Kitą iškėlė virš galvos keistu bejėgiu judesiu. Plaukai kaip šlapia užuolaida dengė veidą. Blauzdos ir šlaunys nusėtos tų pačių skirtingų dėmių kaip ir rankos. Merginos kojos nesugebėjo išlaikyti ritmo. Atrodė, lyg ji ką tik būtų išmokusi vaikščioti.

Man negalima pravirkti, pamanė Dortė. Ne dabar! Marinos pažeminimas galėjo būti dar didesnis. Dortė bandė surasti kažką, už ko galėtų įsitverti. Kažką, į ką galėtų žiūrėti. Viena iš lovos kojų. Geležinė žvėries letena su nagais. Ji greitai nukreipė žvilgsnį į viršų, į atdarą langą. Dūmai sruvo lauk pas žvaigždes.

Šviesa virš vyrų buvo prigesinta. Vienas ėmė ploti, kitas šniukštelėjo kažko nuo suktinės popieriaus, taip pat pasiūlė Makarui. Trečiasis atpalaidavo kaklaraištį ir diržą.

– Mesk rankšluostį! Leisk pažiūrėti, ar turi ką pasiūlyti! – sušuko vienas, atsisegė džinsus ir susikišo ten ranką.

Nebuvo jokio paaiškinimo. Kodėl ji čia?

Vyriausias iš vyrų šiek tiek pasikėlė nuo krėslo ir taip toli pasilenkė į priekį, kad nusvirę jo ūsai beveik palietė Marinos šlaunį, kai ši svirduliavo pro šalį. Vyras ištraukė iš Marinos rankšluostį ir numetė jį tarsi subliūškusį kamuolį po lova. Marina supainiojo žingsnelius. Tiesą sakant, dar nebuvo jų pagavusi. Ji svirduliavo ir vos nenuvirto ant vieno iš kitų vyrų. Jis sužnybo jos krūtį viena ranka, o kitą įkišo jai tarp šlaunų. Marina šiaip taip atgavo pusiausvyrą, tarsi ką tik atvestas veršelis. Tas, kuris yra nors kartą jį matęs, gali pajusti prielankumą gyvam padarui. Bet čia nugriaudėjo juokas užgoždamas polką.

Olga ir Marina klūpėjo lovoje atsisukusios viena į kitą nuleistomis galvomis. Nuogos jos laukė paliepimų. Olgos veidas susiliejo su balta paklode, Marina vis dar turėjo kažkokio pilkumo. Akys nebebuvo plačiai atmerktos, bet tuščios. Tarsi išdžiūvęs dugnas supleišėjusioje upės įduboje.

– Kišk į ją pirštą! – šaukė tas, kuris šniaukštė nuo suktinių popieriaus.

– Olga! Įkišk į ją pirštą! Pabučiuok jos krūtis! – šaukė Makaras. Atkaklus stiklinis žvilgsnis. Balsas kimus, bet žodžiai aiškūs. Jo smilius klajojo ore. Bet veiksmas rutuliojosi, matyt, per lėtai.

– Parodyk jai! Parodyk jai! – šaukė kažkuris.

Ir Makaras pasičiupo kažkokį daiktą, kuris pasirodė esanti sulankstoma beisbolo lazda. Ji šoktelėjo į priekį ir pailgėjo tris kartus. Atkišęs ją Makaras žengė netvirtai, bet drąsiai prie lovos. Vyrai krėsluose plojo. Tarsi būtų žinoję, kaip viskas pakryps. Akys blizgėjo apdujusios, laukimas iškreipė veidų bruožus ir pražiotas burnas. Kūnai lenkėsi į priekį. Alsavimas.

Makaras įsiropštė į lovą, parsivertė Mariną ir praskėtė dvi drebančias veršelio šlaunis vieninteliu įgudusiu ir sti-

priu judesiu. Paskui įstatė lazdą Marinai tarp kojų ir stipriai pastūmė.

Nuo klyksmo viskas ėmė suktis ratu. Dortė jautė jėgą, keliančią ją prie atviro lango. Žvaigždės buvo visai arti. Jai beveik pavyko. Nutolti. Bet kažkas ją sulaikė.

Mama klojo baltas paklodes ruošdamasi tėvo laidotuvėms. Tai užėmė laiko. Šventės ateidavo iš vidaus. Iš širdies. Liūdesys – taip pat. Suprantama, kad kažkas turi mirti. Bet ne jis. Likusi viena svetainėje ji paėmė knygą, iš kurios jis garsiai skaitė tą vakarą prieš viskam nutylant. Apie vieną indėnų gentį, kuri garbino saulę. Laikas ir tikrovė ištirpo ir susiliejo su knygos paveikslėliais ir paklode, į kurią buvo įsuptas mirusio tėvo kūnas. Visa tai buvo ryšku, bet ne žmonės kambaryje. Jie tiesiog plūduriavo aplinkui. Pilka tėvo oda ant paklodės įsirėžė į atmintį, nors ji to nenorėjo. Veido bruožai ištirpo ir susimaišė su paveikslėliais iš knygos apie indėnus. Tuos, kurie aukojo savo dukteris saulės dievui.

Atviroje baltoje aikštelėje nuogos mergaitės stovėjo valandų valandas po deginančia saule, o žmonės grūdosi aplinkui ir žiūrėjo. Kol nusileido tamsa ir naktis. Užėjo šaltis. Saulėje nudegusi oda surambėjo. Ir vėl naujas rytas. Nuolatos deginanti saulė. Žvelgiančios akys. Ne tik svetimos. Taip pat ir mylinčios. Auka turėjo būti paaukota. Mergaičių kūnai sukniubo. Bet saulė nenustojo kepinusi ir po to, kai jų gyvybė nutrūko. Dievas turėjo gauti savo, kad derlius būtų gausus, žmonės turėtų duonos, vandens ir karo laimikį, garbę ir šlovę. O moterys ir toliau galėtų būti ramios žmonos. Susilaukti naujų dukrų.

Ji atsibudo ant grindų savo pačios kraujo klane be rankšluosčio. Makaras nutempė ją grindimis ir įmetė į lovą. Ilgą

laiką beisbolo lazda daužėsi į grindis. Ji susirietė, kad taptų nematoma. Taptų šešėliu, kurio niekas negali pasiekti.

Senis žengė grindimis atsegtomis kelnėmis ir šnopuodamas tarsi garvežys. Netrukus jis stovėjo prie jos dvokdamas pasenusiais taukais.

– Kiek duosi? Už nekaltą mergaitę!

Šunininkas priėjo prie pat lovos, kur Dortė gulėjo susirangiusi. Viena letena sučiupo ją už sprando, o kita už krūties. Kilstelėjo kaip lėlę. Vyrai juokėsi. O gal tai buvo riaumojimas?

– Duok iš pradžių patikrinti, ar ji tikrai nekalta! – Senis užgulė ją.

Dortė kapanojosi. Bergždžiai. Žandikauliai nevalingai prasiskyrė. Bet tuoj pat vėl susirakino. Dantys susmigo į dantenas. Ji nepajėgė prasižioti nepaisydama kvapo ir skonio. Smūgis į galvą, ir žvaigždės beveik priartėjo.

Nikolajaus mama stovėjo žvaigždžių lietuje su pyragu lėkštėje ir švelniu miltų šešėliu tarp burnos ir nosies. Po akimirkos ji dingo. Žvaigždės dingo. Viskas pajuodo.

Kažkas panašaus į balsus sklido iš tamsos, bet ji nesuprato žodžių. Tada atsidūrė valtyje ant vandens. Balsai sklido per rūką. Ji negalėjo pajudinti rankų ir kojų. Valtis apsivertė, ir kažkas bandė ją perplėšti į dvi dalis. Skausmas privertė pramerkti akis. Pririšta, ne valtyje, bet prie lovos. Raištis įsirėžė į odą. Rankos. Pirštai. Nagai. Alsavimas.

– Kiek siūlai?

Kažkur tolumoje šiurkštus balsas pasakė sumą. Eurais.

– Kas siūlo daugiau?

– Aš! Jei ji tikrai nekalta. Bet ir aš noriu įsitikinti. – Po akimirkos jis jau buvo čia.

– Gerai. Apsispręsk! Kas kitas? Kas bus kitas?

Balsai urzgė. Skubūs nurodymai buvo duoti. Eilės tvarka nustatyta. Pirmasis mokėjo dvigubai. Tada: pėdos pirmyn ir

atgal. Čiužinys smarkiai įlinko. Didžiulis kūnas prispaudė Dortę prie lovos. Jam aitriai dvokė iš burnos.

Klyksmas išsiveržė staiga, tarsi esant didžiuliam oro spaudimui. Šlapias rankšluostis buvo stipriai prispaustas prie jos veido. Ji turėjo nuryti, bet nesugebėjo, mėgino mosikuoti rankomis, tačiau atrodė, lyg plaštakos būtų nupjautos. Jo seilės varvėjo jos kūnu. Per kaklą ir krūtinę. Stenėjimas įsismelkė jai galvą. Ji virto maltos mėsos kalnu, po kurį jis galėjo raustis. Ir tada vienu staigiu stūmiu ji buvo padalyta pusiau. Plojimų pliūpsniai ir šūksniai *bravo*. Tolygus ritmas. Šlapias rankšluostis norėjo sugauti klyksmą, bet negalėjo jo sulaikyti. Šis nuskriejo link lango, kur Dievas žaidė su krintančiomis žvaigždėmis.

Paskui tyla. Lipnios seilės milimetras po milimetro varvėjo jos oda. Vyras sudejavo ir sunkiai atsistojo, užsitraukė kelnes iki pilvo ir iškėlė rankas virš galvos, sulaukdamas dar daugiau plojimų.

Netrukus čiužinys vėl įlinko. Kitas kūnas. Kitas kvėpavimas, kitas kvapas. Prispaudė ją, dar labiau išskėtė į šonus šlaunis ir įsikasė ten, kur viskas jau buvo nuniokota. Dejavo ir badė. Kandžiojo ją. Bandė pražiodyti burną, kad įkištų liežuvį. Plėšrus paukštis dorojo tai, ką stipriai laikė naguose.

Plojimų pliūpsniai kiekvieną tylos valandėlę. Kiek kartų?

Tarpais viskas pajuosdavo. Vieną kartą kažkas garsiai pašaukė Mariją, Dievo Motiną. Tai sužadino didžiulį įsiūtį. Dortės veidas buvo įmurdytas į lovos čiužinį – lyg kažkas, kieno garso nebuvo galima pakęsti. Ji užmerkė akis, kad apsisaugotų. Bet kraujo kvapas jau skverbėsi į šnerves. Jai liko tik raiščiai, į kuriuos galėjo įsitverti.

8

IR ŠTAI ATĖJO vakaras ir jos atsigulė. Mama sunėrusi rankas ant antklodės meldėsi.

– Visagale Dievo Motina, meldžiu tave, apsaugok mano mergaites nuo pagundų. Tegul jos būna drąsios, karštos širdies ir šalto proto. Tegul supranta, kad ištikimybė ir ištvermė yra didesnė dovana už atsitiktinį malonumą. Tegul jos sulaukia vienintelio ir savęs neišbarsto. Išmokyk jas pamatyti meilę, kai ši pasirodys. Neleisk joms susivilioti turtais ir dovanomis, lai įsiklauso į tai, ką sako širdis. Teatsiranda abiem po gerą vyrą. Padėk joms, kad jos pasitaupytų tam vieninteliam! Teneužsitraukia gėdos negindamos savo kūno lyg šventovės... Amen!

Dortė pramerkė vieną akį. Kita nenorėjo. Arba jos nebebuvo. Geležinis sietynas panardino ją į baltą ledo dykynę, taigi ji vėl užsimerkė. Paskui ji gulėjo didžiuliame metaliniame rėtyje, kuriame plaudavo daržoves. Jis buvo bepradedąs rūdyti, nes metų metus nebuvo tinkamai išdžiovintas prieš pakabinamas virš spintelės. Dabar jis drėskė odą, ypač čiurnų ir rankų. Tada ji iškrito pro rėtį užpakaliu žemyn – ir išnyko pati sau. Po akimirkos ir vėl gulėjo metaliniame tinkle.

Kažkas barškėjo lyg kavos puodeliai svyruojančioje skardinėje vonelėje. Dantys. Ji atsargiai pasuko galvą į šoną ir antrą kartą praplėšė akį. Rankos buvo pririštos prie lovos.

Virvės pjovė lyg peilio ašmenys. Jei suimtų save į rankas ir stipriai sukąstų dantis, galėtų pasislinkti šiek tiek į viršų, kad neveržtų riešų. Juk nenori netekti rankų. Ji jautė, kad veidas ir kaklas išterlioti. Bandė negalvoti, kas tai. Išsižiojo, kad gautų šiek tiek daugiau oro. Lūpos lyg svetimos, molinės – švino skonio. Bandė sudrėkinti jas liežuvio galiuku. Gerklė išdžiūvusi. Juk nekvėpavo ir negėrė jau visą amžinybę. Žandikaulis surakintas. Gargiantis garsas išsiveržė iš pilvo. Išsiliejo lyg klampi pasenusi supuvusių kiaušinių sriuba.

Netvarkingai išstumdyti krėslai stovėjo tušti. Marina ir Olga buvo kažkur ten, bet ji jų nematė. Tegirdėjo silpnus balsus – tarsi šnabždesį iš šachtos dugno. Laikas? Kur pasidėjo tėčio laikrodis? Ji apsidairė. Raudonos ir raudonai rudos dėmės aplinkui. Tarsi tapetai užtvindytame name. Ant paklodės ir jos. Priešais lovą atrodė taip, tarsi vandens pistoletu kas būtų pripurškęs gaivos. Sodrios rausvos spalvos. Kai ji suprato, jog tai iš jos pačios, viskas dingo.

Gražiojoje miško laukymėje, šalia pat tako, vedančio prie upės, šiandien buvo viskas kitaip. Krūmai buvo iškirsti, o žolė sutrypta. Aplinkui mėtėsi pienių ir našlaičių draiskainos. Kažkas pastatė pakylą, arba verandą be turėklų. Atsikvošėjusi ji pamatė, kad tėvas ir Fiodoras Dostojevskis stovi pririšti prie stulpų, o tarp jų stypso kažkoks mažas trečias asmuo. Jie buvo Semionovo aikštėje, kad išklausytų nuosprendį. Karstai gulėjo paruošti vežime po pakyla. Senoviniai, iš neobliuoto medžio. Dostojevskis skundėsi, kad tėtis nieko nedaro. Šis mėgino jį paguosti, bet neatrodė labai sveikas. Staiga ji suprato, kad prie trečiojo stulpo pririšta ji pati. Vyrai vilkėjo įkapėmis, o ji buvo nuoga. Šaltis buvo pritvinkęs gėdos. Tarp medžių pasirodė kariuomenė. Kareiviai su virstančiais iš burnos garais. Ji tenorėjo, kad visa tai baigtųsi. Bet kažkas sustabdė laiką, atbėgo kurjeris, nešinas

balta skara, ir dėdės Josefo balsu pranešė, jog imperatorius suteikė malonę. Tėtis ir Dostojevskis bus uždaryti cypėje, o Dortė liks stovėti nuoga prie stulpo visą likusį gyvenimą. Kareiviai atrišo vyrus ir juos nusivedė, kol ji maldavo paleisti kulką jai į širdį. Jie juokėsi ir spoksojo į ją. Ji išrėkė piktu Veros balsu, kad tėtis surasiąs teisėją. Tai buvo mėginimas nuslėpti, kad ji pati abejoja. Galbūt jis nepajėgs. Šautuvai, daugiau, nei buvo galima suskaičiuoti, turėjo durtuvus. Kareiviai pasilenkė į priekį. Nusitaikė besiartindami. Griaudėjo juokas. Pirmasis durtuvas pervėrė kūno ertmes, plėves ir raumenis. Tada kitas, dar kitas. Ji prispaudė galvą prie stulpo ir pažiūrėjo aukštyn. Aukštai virš jos Dievui ant kelių sėdėjo mama, apsivilkusi gedulo suknelę. Prie Dievo kojų miegojo juodas šuo.

Marina ir Olga įstūmė ją į dušą neištarusios nė žodžio. Tarpais kojos atsisakydavo jos klausyti ir ji susmukdavo. Mėsos gniužulas po tekančiu vandeniu. Galiausiai Marina nusirengė ir įėjo pas ją už pertvaros.

– Tėčio laikrodis? – sušvokštė Dortė, bet nesulaukė atsakymo.

Marina ją išmuilavo, praleisdama tas vietas, kur buvo atviros žaizdos. Nukabino dušo galvutę ir pasiūlė pačiai nusiplauti tarpkojį.

– Išsiskėsk! Turi išplauti visą tą mėšlą, – sušnabždėjo Marina virš jos ir truktelėjo jos koją.

Liemeniu atsirėmusi į sieną ir išžergtomis kojomis ji bandė vedžioti vandens srovę. Atrodė, tarsi praustųsi sūryme. Turėjo atsiduoti mėlynėmis išmargintoms Marinos rankoms. Nė viena nepratarė nė žodžio. Jos sėdėjo gaivos klane.

Kartą ji pastebėjo Liudviką ant grindų įmetus daugiau rankšluosčių. Jo veidas kybojo ore. Olga ir Marina elgėsi taip, tarsi jis būtų aklas eunuchas.

– Ji taip smarkiai kraujuoja. Visą laiką, – pasakė Olga pro pravertas duris.

– Įkišk tarp kojų rankšluostį ir praeis.

– Ji nepaeina. Reikės ją nešti per kiemą. Paprašyk, kad jis pririštų šunį.

Kol Dortė suprato, kad jie kalba apie ją, balsai nuplaukė tolyn. Viskas paskendo begalinėje migloje ir suplokštėjo. Šen ir ten išnirdavo dėmės tarsi gėlės rūko apgaubtoje pievoje. Marinos nuogas kūnas sukosi lyg padrika karuselė.

Staiga pakilo saulė, sudarydama perlamutrinius debesis vandens garuose. Upė šiandien buvo rami. Bažnyčios bokštas ir kaimyno valtis tik vos vos suposi ant sidabrinio paviršiaus. Iškaba su perbrauktu inkaru spigino į ją iš kito kranto. Nikolajus buvo šalia, bet ji jo nematė. Šviesa plieskė per stipriai.

– Dovana tavo mamai, – droviai pasakė jis ir padavė jai kažką abiem rankomis. Raudonų marcipaninių gėlių, kvepiančių muilu.

Ji įsiklausė mėgindama sulaikyti kvėpavimą. Buvo visiškai tylu. Kadangi ji jautėsi sužlugdyta, sakė sau, kad viskas *yra* gerai. Tiesiog ji ką tik atsibudo ir siaubingai norėjo šlapintis. Bandydama išlipti iš lovos, suprato, kad niekada anksčiau nebuvo mačiusi šio kambario. Kaip ji čia atsidūrė?

Prie sienos stovėjo didelė ruda komoda su veidrodžiu. Kairėje lovos pusėje švietė langas su išblukusiomis užuolaidomis. Pilka dienos šviesa norėjo įsiskverbti toje vietoje, kur jos susiejo. Aptraukė plėvele viską, ką pasiekė. Priešpriešiais žiojėjo juoda anga, vedanti į suodino židinio vidurius. Palubėje kabėjo juodas kelių šakų šviestuvas. Kampe stovėjo krėslas su geltonais ir rudais lopinėliais. Tai priminė jai namo kambarį, kurį jie vadino pirtimi. Lovą ir krėslus. Ir kad kažkas padėjo jai pereiti per kiemą apgaubęs pledu.

Dabar ji vilkėjo mėlynais medvilniniais marškinėliais. Jie ne jos. Dortė pabandė atsisėsti, bet viskas buvo sužalota. Atrodė, tarsi pilvas ir tarpkojis būtų nudeginti. Iš veidrodžio į ją žvelgė svetimas veidas. Pilkas, sutinęs, nusėtas mėlynėmis. Lūpos ir vienos akies vokas buvo viena košė. Tereikėjo surasti tualetą, bet ji pravirko.

Tėtis atidarė savo odinį portfelį ir ramiu judesiu vieną po kitos ištraukė knygas, kurias parsinešė. Padėjo jas svetainėje ant stalo ir pasakė:

– Reikia lavinti vaizduotę, bet privalu ją laikyti pažabotą!

Vos tik jis pasidėjo savo odinį portfelį už lentynos ir padavė mamai skardinę dėžutę, kurioje laikė savo pietus, viskas pasikeitė, lyg kažkas būtų stumtelėjęs ką tik sudėtą dėlionę ant grindų. Ji buvo kažkur ten, apačioje, bet buvo prarasta.

Dortė atsirėmė į durų staktą ir atidarė duris. Laiptai, vedantys į apačią, leido suprasti, kad ji antrame aukšte. Daugybė uždarytų durų. Juodasis šuo kuo puikiausiai galėjo slėptis už vienerių iš jų. Arba tas, kuris jį nusivedė. Vyrai. Ji žengė žingsnį atgal ir uždarė duris. Jos neturėjo jokios spynos ar skląsčio. Reikėjo surasti ką nors, į ką būtų galima nusišlapinti. Pravėrė naktinio stalelio dureles. Šis buvo tuščias. Paskubomis apsižvalgė aplinkui. Pro tapetų nuoplaišą buvo matyti mažų durų kontūrai. Sandėliukas? Ji nusvirduliavo ten ir atkrapštė duris nagais. Tamsa atsidavė drėgnu senu čiužiniu. Netrukus ji galėjo įžiūrėti daiktus. Sužvilgėjo kažkoks stiklinis daiktas, ji palenkė galvą ir įėjo. Didžiulė gėlių vaza buvo kaip tik tai, ko ji ieškojo.

Kai Dortė atsitūpė virš jos ir paleido čiurkšlę, ją pervėrė įkaitinta geležis taip, jog užėmė kvapą. Tačiau užspausti nebuvo prasmės, tad dejuodama viską išsunkė iš savęs. Po valandėlės pasiramstydama į voratinkliais apėjusias sienas ji

surado lovą. Paklodės viduryje tamsavo didžiulė dėmė. Ant grindų gulėjo rankšluostis su raudonais krešuliais – lyg dažais išteptas skuduras. Nusuko į šalį žvilgsnį nežinodama, kur dėtis. Bet ji taip smarkiai sverdėjo, jog suprato, kad nebegali daugiau stovėti. Tiesiog nuvirto į lovą ir užsitraukė standžią svetimą antklodę. Kai paslėpė virvių supjaustytus riešus, šiek tiek palengvėjo. Kai nematai, pamiršti. Bet tai buvo melas.

– Nesiruoši keltis? – išgirdo ji kažkam atplėšus duris. Liudvikas įėjo nešinas puodeliu skysčio, atsiduodančio kava. Jis atrodė visiškai įprastai. Ar jis dalyvavo? Ji neįstengė prisiminti.

– Velnias! Kas per jovalas! – riktelėjo jis ir paspyrė raudonąjį rankšluostį po lova. – Štai kava. Kai kam pasisekė! – pridūrė jis plačiai šypsodamasis. Jo kreidos baltumo dantys šoktelėjo artyn.

Ji nesiryžo išbandyti savo balso, tik ištiesė rankas prie puodelio. Vyras stovėjo ir spoksojo, kol ji gėrė. Kava buvo karti, ji net nusipurtė. Bet vis dėlto tai buvo gėrimas.

– Atrodai nelabai dailiai... Bet tai susitvarkys. Po poros dienų važiuosime toliau. Į Švediją. Ten šiuo metu toks pasiutiškai geras oras. Kalbėjau su vienu draugu telefonu. Šviečia saulė ir...

– Tualetas? – pavyko jai išlementi.

– Koridoriaus gale su ženklu ant durų. Ar turi chalatą? – Jis stovėjo ir žiūrėjo į ją lūkuriuodamas. Jos lagaminas stovėjo prie sienos. Kažkas jai nežinant pastatė jį ten.

– Pala, aš paprašysiu Olgos atnešti tau chalatą. Pirtyje visa jų stirta. Šiek tiek prabangos visai neblogai, ką?

Tą pačią akimirką ji suvokė, kad jis vienas iš jų. Jis ten dalyvavo. Turbūt ji tai suprato iškart, kai jis įėjo į kambarį. Puodelis tapo per sunkus. Dortė sukaupė jėgas ir pastatė jį ant naktinio stalelio. Ranka nesiliovė drebėjusi. Pakišo ją po antklode.

9

BUVO TAMSU, šuo lojo kaip pašėlęs. Per žvyrą riedėjo guminės padangos. Pro užuolaidas prasiskverbė ryški žibintų šviesa. Trinktelėjo automobilių durelės. Ji prislinko prie lango. Įsitvėrė palangės, mėgindama pasislėpti už užuolaidos. Mėnulis atrodė lyg išdžiūvusi kempinė tarp debesų – storų tarsi šiaudų prikimšti maišai. Po lauko lempa Šunininko viršugalvis pasidabino aureole. Žmonės lipo iš trijų mašinų. Dvi merginos. Viena svirdinėjo tarp dviejų vyrų, lyg būtų buvusi girta ar sirgtų. Kita ramiai ėjo greta.

Prieš pat jiems pasiekiant namą, kurį jie vadino pirtimi, būrys staiga pakriko. Kažkokia būtybė pašoko ir pasileido link miško. Iš pradžių ji panėšėjo į žaibo greitumo šešėlį lauko lempos šviesoje, paskui kontūrai beveik išnyko tamsoje. Dortė tikėjosi, kad vyrai ten, apačioje, taip gerai nemato kaip ji.

Po akimirkos viskas virto šauksmais ir sąmyšiu, o trys vyrai nulėkė už pirties. Dortė negalėjo nustatyti, kuri mergina pabėgo: ta, kuri svirdinėjo tarp vyrų, ar ta, kuri ramiai ėjo greta. Bet ji jautė anos baimę. Geležies skonį šiai skuodžiant iš visų jėgų.

Vienas vyras įstūmė kitą merginą pro priestato duris ir užrakino. Tada ir kiti pasileido bėgti. Tarsi tamsi dryžė paskui vyrą su skalijančiu šunimi. Šauksmai ir skalijimas nutolo. Dortė stebeilijosi į mišką. Ir aš! Mintis lyg žaibas. Dabar ji turėjo galimybę, kol jie ieškojo kitos. Apimta panikos pa-

sičiupo drabužių ryšulį, kurį kažkas padėjo ant lagamino. Užsitraukė per galvą palaidinę ir kelnes ant vienos blauzdos. Stovėdama ant vienos kojos. Visai kaip anksčiau. Bet niekas nebebuvo kaip anksčiau. Ji nugriuvo ant lovos.

Lojimas priartėjo. Jie grįžo. Dortė šiaip ne taip prislinko prie lango. Kieme pusračiu stovėjo daugybė vyrų. Šunininkas iškėlė botagą. Priešais jį ropojo žvėris pabrukta uodega. Jis nelojo, tarsi žinotų, kas laukia. Jis inkštė. Vyras rėkė mušdamas. Didžiulis šuo bandė apsimesti, kad jis jau tėra negyva skranda. Po kurio laiko, smūgiams ir keiksmams nesiliaujant, ji nebegirdėjo, kad jis inkštų. Kažkas atnešė ir numetė jam drabužį. Valandėlę šuo gulėjo ten nejudėdamas. Bet kai vyras ant jo užriaumojo, jis įsikando drabužį ir pilvu ėmė šliaužti į priekį. Vyras įsikišo botagą į odinio švarko kišenę, pasilenkė virš šuns ir sušuko komandą, spirdamas jam į šoną. Šuo vargais negalais atsistojo ir palaižė ištiestą ranką. Suvizgino uodegą. Vyras atrišo pavadį, prisitvirtino jį prie savo diržo ir vėl dingo iš kiemo.

Ji nesusigaudė, kiek praėjo laiko. Bet prieš juos pamatydama suprato, kad jie ją rado. Šuo smagiai skalijo, o vyrai juokėsi. Mėnulis irgi išlindo pažiūrėti. Merginos drabužiai buvo suplėšyti. Ji vilkosi tarp dviejų vyrų. Avėjo aukštakulniais auliniais batais, kurie siekė kelius. Ankšti marškinėliai nudriskę kabėjo ant vieno peties. Visą likusį kūną tedengė blyški mėnulio šviesa.

Netrukus ant laiptų pasigirdo sunkūs žingsniai, ir plačiai atsidarė durys.

– Tau reikia eit maudytis! – išsišiepęs pasakė Makaras ir įjungė šviesą.

– Ne, – sudejavo Dortė, markstydamasi nuo ryškios šviesos.

– Judinkis! – sukomandavo Makaras ir nutraukė nuo jos antklodę.

Pasirodė Liudvikas, norėdamas padėti jai užsivilkti chalatą.

– Velnias, kas per jovalas! – sustaugė Makaras ir parodė į lovą.

Ji buvo kruvina, nors Marina buvo davusi naują paklodę ir švarų rankšluostį įsidėti tarp kojų.

– Velniava! Pasakysim taip, kaip yra. Jos negalima dabar naudoti, – sumurmėjo Makaras ir metė į Dortę pasibjaurėjimo kupiną žvilgsnį. – Bet *dvi* neveikiančios kušys! Ką, po galais, darysim? Jie juk už viską sumokėjo.

– Eik į apačią ir pranešk! – pasakė Liudvikas.

– Kodėl aš?

– Todėl! – suurzgė Liudvikas ir įstūmė Dortę atgal į lovą.

– Gerai, gerai, – sumurmėjo Makaras ir pasuko prie durų.

– Tau nereikėjo, po velniais, jų provokuoti ir pradėti šauktis Dievo ir Marijos! Pati kalta! Jie prarado savitvardą, – burnojo Liudvikas pasilenkęs virš jos.

Po akimirkos Makaras sušuko iš apačios, kad Kruvinoji kušis turi likti ten, kur ir yra. Kažkas keikėsi ir rėkavo apačioje. Liudvikas skėstelėjo rankomis, parodė Dortei liūdną grimasą ir išėjo. Po valandėlės durys užsitrenkė, ir daugybė kojų nužingsniavo žvyru. Ji atsistojo išjungti šviesos. Atrodė, tarsi kas į akį po geltona odos raukšle būtų įlašinęs rūgšties. Skausmai kamavo ir merginą aukštakulniais auliniais batais. Ji jau veikiausiai stovėjo duše. Ant grindų vis dar gulėjo kelnės, kurias Dortė mėgino užsitraukti. Ji užgesino šviesą ir pasirėmė į tai, ką rado, kad nusigautų prie lango. Komodą, sieną, lovą, vėl sieną.

Šuo slampinėjo šalia gyvatvorės, kiek atokiau nuo laiptų. Ji negalėjo nustatyti, ar jis palaidas, ar turi tokią ilgą grandinę. Ką mąsto toks gyvulys? Gal taip pat bijo? Gal išsigandę šunys patys pavojingiausi? Šleikštulys privertė ją suvokti,

kad reikia palaukti. Ji negali dabar išeiti. Pirma turi šiek tiek pailsėti.

Kažkas buvo kambaryje! Jei neatmerks akių, tai ir nesužinos.

Kai ji pajuto ranką ant savosios, krūptelėjo žioptelėdama be garso – lyg žuvis, ištraukta iš vandens.

– Kaip sekasi?

Ji spoksojo tiesiai į Olgos veidą. Priartėjusį ir pernelyg didelį. Poros ant nosies ir smakro. Mėlyna spalva, nusidriekusi per kaklą, kraštuose buvo pageltusi. Ilgi plaukai, krintantys tarp jų.

– Aš jį išsaugojau. Jis gulėjo ant grindų... – Ji padėjo tėčio laikrodį ant antklodės. Dortė pakėlė jį laikydama priešais save. Trys minutės po pusės vienuoliktos.

Nutrintas stiklas. Rodyklės. Jos nejudėjo. Tėčio laikrodis buvo sustojęs.

Kartais sulodavo šuo. Dienos šviesa pro atvirą langą atbloškė vyro balsą. Paskui viskas nutilo.

– Ar gali paskambinti kepėjui už mane? Pasakyk, kad mama turi mane pasiimti, – sušnibždėjo Dortė.

Olga papurtė galvą.

– Aš neturiu telefono, be to... Aš nežinau, kur mes esam. O tu žinai?

– Miške... Vidury miško. Tereikia važiuoti keliu, – tikino Dortė. – Kiek laiko... tu čia būni? – Jos balsas skambėjo tarsi sudužusio daikto aidas.

– Nepamenu... Galbūt savaitę...

– Aš... Ar gali paskolinti man šiek tiek pinigų? Tada parvažiuosiu autobusu... namo... mama...

Olga mėgino įpilti jai į burną vandens.

– Gerk! Pabandyk suimti save į rankas. Atnešiu tau ko nors pavalgyti. Kai tik nusigausime į Stokholmą, viskas bus geriau. Jie sako, jog turi liautis kraujavusi, kad neišterliotum mašinos.

– Kaip reikia liautis kraujavus? – sušnabždėjo Dortė šiaip taip nurijusi vandenį.

– Aš nežinau, – sumurmėjo Olga.

– Stokholmas? – paklausė Dortė netrukus.

– Juk ten mes važiuosime. Dirbti...

– Ar ir šuo važiuos kartu?

– Nemanau.

– Tada mes galėtume... Tu ir aš... Galėtume pamėginti pasprukti ir grįžti traukiniu... arba autobusu?

– Jie užrakina duris. Mes neišeisime. Aš nieko neišmanau apie autobusus.

Jie pasiėmė maisto ir ruošėsi važiuoti autobusu. Visai dienai. Mama sudėjo viską į krepšį su odiniais diržais, kurį tėtis nešė ant nugaros. Jie visada turėdavo su savimi du didžiulius skėčius. Dėl viso pikto, sakydavo mama. Vienas dryžuotas – baltai ir raudonai. Kitas – pilkas su daugybe dėmių. Tėtis nepiktai burnodavo, kad be jokios naudos reikia tampytis tokius juokingus daiktus. Bet mama pasiekdavo savo. Iš dalies todėl, kad tėtis pamiršdavo, ką sakęs, jei niekas jam neprieštaraudavo. O mama buvo uždraudusi Verai jam priešgyniauti.

Kita priežastis, kad skėčiai keliaudavo kartu, buvo mamos įpročiai. Viskas prasidėdavo tuo, kad ji pati pasikišdavo juos po pažasčia išeidama iš namų. Bet dar prieš jiems pasiekiant mokyklą, kur gyveno tėtės draugas, ji atsilikdavo su savo per sunkia našta. Tėtis labai nenorėjo, kad kaimynai pamatytų, jog jo žmona tempia du didžiulius skėčius ir visą kitą mantą. Todėl jis sustodavo, sunkiai, bet toli gražu ne piktai, atsidusdavo. Paskui perimdavo tas milžiniškas lazdas, kaip kad jis juos vadino. Mama nusipirko juos viename aukcione. Ji ten nusipirko dar ir kreivą, seną kėdę, ant kurios niekas nesėdėdavo. Ji turėjo atkaklių ir kitiems nesuvokiamų sumanymų, ko jai būtinai reikia.

Tėtis niekada nemurmėdavo dėl skėčių tol, kol netekdavo jų nešti. Tikėtina, kad jis juos pamiršdavo tą pačią akimirką, kai tik užsidėdavo ant pečių. Priešais mokyklos pastatą mama šypsodamasi perdavė jam savo tuos „dėl viso pikto". Ji pati nešė seną drobinį maišelį su visais įmanomais drabužiais, kurių galėjo prireikti. Pledas buvo įgrūstas ant viršaus. Rankoje nešėsi žemą pintinę su peiliu. Joje ji namo parsinešdavo grybų ir gėlių, kankorėžių ir žolelių. Visko, kas akiai pasirodydavo gražu, keista arba naudinga. Kai tik jie įžengdavo į mišką, ji imdavo pėdinti tarsi atkakli lunatikė. Kartais greitai ir veržliai, kartais lėtai, staiga sustingdama viena poza, kuri buvo naudinga tik jai vienai. Netrukus ji pasilenkdavo su ištiesta ranka bei sustingusiu žvilgsniu ir įsidėdavo ką nors į pintinę.

Išlindo saulė, kai jie pasiekė ežero krantą. Mama atsisėdo po abiem gaubtais, ištiesusi kojas už dvigubo šešėlių rato. Jei imtų lyti, ir kiti būtų pakviesti vidun. Verai atrodė, kad Dortė užima per daug vietos. Tai buvo netiesa, bet neverta prieštarauti.

Jie visada važiuodavo į tą patį paplūdimį. Ten buvo gražu. Ir ramu, kaip kad sakydavo tėvai. Medžiai kabojo virš vandens. Kai kurios šakos buvo nusvirusios iki pat vandens. Atrodė, tarsi jos braukytų paviršių, norėdamos po savęs palikti pėdsakus. Bet upės vanduo tiesiog tekėjo toliau arba užsiverdavo nepaisydamas, kad ten kažko būta. Jokio skirtumo, ar tu šaka, ar žmogus. Tą pačią akimirką, kai atsitrauki arba pasileidi pasroviui, paviršius išsilygina nepalikdamas pėdsakų. Vanduo pats sau šeimininkas.

Tėtis žvejojo. Retai kada užkibdavo koks nors karpis ant dirbtinių muselių, kurias jam buvo padovanojęs vienas anglas, sutiktas jaunystėje. Jis nesiskųsdavo, tik mažumėlę padūsaudavo, jei ilgai nesulaukdavo laimikio.

– Ką gi, matyt, teks grįžti prie įprastinio meškeriojimo, – galų gale pasakydavo.

Tada suvyniodavo valą ir pritaisydavo kabliuką sliekams. Prieš padėdamas muselę į šalį, paglostydavo plunksneles. Dortė stebėdavosi, kaip greitai jis pritvirtina kabliuką prie mažyčio metalinio linkio. Jis turėjo dėžutę su daug skyrelių. Kai atidarydavo viršutinę dalį, ten laukdavo visa kolonija kabliukų ir muselių. Jie tvarkingai laikėsi įsikabinę kamščio gabalėlio savo aptvarėlyje. Tėtis elgėsi su jais atsargiai, tarsi kiekvienas būtų ypatingas.

Tėčio žvejyba būdavo viena iškylos priežasčių. Kita priežastis – reikėdavo pripildyti mamos grybų pintinę. Tradicija, kurios tėvai laikėsi dar prieš Verai gimstant. Kažkur buvo mamos nuotrauka, kurioje ji ilsina kojas po medžiu su Vera didžiuliame pilve. Kartą Dortė paklausė, kodėl nėra tokios mamos pilvo nuotraukos su ja viduje.

– Tai atsitiktinumas. Tu pilve buvai kitu metų laiku nei Vera, – atsakė jis išsiblaškęs.

– Tėtis pamažu nustojo domėtis fotografavimu, – paaiškino mama.

Dortė jautė nuoskaudą. Tėtį kur kas mažiau domino jos fotografavimas kaip kad Veros. Be kita ko, buvo baisu sužinoti, kad tėtis liovėsi domėtis tuo, ką jis tikrai mėgo. Bet žvejybos iškylų jis nepamiršo. Jos buvo lygiai taip pat savaime suprantamos laisvomis dienomis ir gražiu oru kaip ir valgymas. Keista tuose reikaluose dalyvauti nuo pat gimimo. Gal dar anksčiau. Nė nesusimąstydavai, ar tai patinka, ar ne. Aišku, Verai ėmė darytis nuobodu, kai ji tapo vyresnė. Ji labiausiai norėjo eiti ten, kur daug žmonių ir galima lakstyti su draugais.

Mama saulėje kaitinosi kojas. Jos būdavo blyškios žiemą ir rudos vasarą. Ji pasikeldavo sijonus ir kaitindavo jas kada tik galėdama. Jeigu tik šalia nebūdavo svetimų. Tai vadinama drovumu.

10

VISĄ KELIĄ per laukus ir miestus, kol jie pasiekė keltą, kraujavimas nesiliovė. Jos sėdėjo taip susispaudusios, jog ji bijojo, kad kvapas ims erzinti Olgą ir Mariną. Makaras burnodavo, kai turėdavo sustoti degalinėje, nes jai reikėdavo į tualetą susitvarkyti. Bet tą naktį, jų praleistą kažkokioje vietoje laukiant kelto, kai visi susispaudė viename dviviečiame kambaryje, ji džiaugėsi visu tuo krauju. Ji turėjo gulėti ant grindų, bet tai netrukdė. Ji galėjo gulėti viena.

Prieplaukoje dvokė išmetamosiomis dujomis, todėl turėjo laikyti langus uždarytus, kol laukė, kada galės įvažiuoti į keltą. Makaras buvo toks susijaudinęs, kad Liudvikas paprašė jo užsičiaupti. Veidrodėlyje Dortė pamatė, kad Makaras grabinėja mažytį popierinį maišelį ir išsitraukia tabletę. Liudvikas paprašė jo liautis, bet pastarasis nurijo niekam nespėjus nė mirktelėti. Dortė nesuprato, kaip tai įmanoma padaryti neužsigeriant vandeniu. Kai Liudvikas ėmė keiksnoti, jog jam vienam tenka visa atsakomybė, neatrodė, kad Makaras klausytųsi.

Dortę vis traukė atsigulti. Kadangi iš anksčiau ji nepažinojo jūros kvapo, nutarė, kad tai šis, kurį dabar užuodžia. Senoji jūra. Tėtis pasakodavo apie jos grožį ir jėgą taip vaizdingai, jog ji ilgėjosi Baltijos jūros paplūdimių, kur jis lankydavosi būdamas vaikas. Jis nieko nesakė apie smarvę, turbūt ji sklido nuo jos pačios. Ji bandė prisiminti tėčio pasakojimą, bet mintys prasmego smėlio laikrodyje, kurio niekas neapvertė.

Kelte, einant į kajutę, buvo tiek daug žmonių, kad jai ėmė trūkti oro. Vienoje vietoje pavyko atsiremti į sieną. Bet tik akimirką, nes buvo nustumta toliau.

Kajutėje buvo trys gultai. Olga ir Marina turėjo dalytis vienu, o vyrams teko po atskirą. Dortei nurodė vietą po stalu, nes ji viską dergė. Tam tikra prasme jos maldos buvo išklausytos, nors ji ir nedrįso melstis: „Leisk man kraujuoti, kol atvyksime į Stokholmą ir viskas pasitaisys."

Kas kita su Olga ir Marina. Degant šviesai, Dortė buvo priversta ir matyti, ir girdėti. Išjungus šviesą, ji girdėjo dar daugiau. Pavienius „Ne!" arba „Prašau!" Kartkartėmis prieš ją sušmėžuodavo nuoga pėda arba blauzda, arba vyrų gauruotos nuogos kūno dalys, kurios slankiojo tarp mažyčio vonios kambario ir gulto. Jie beveik niekada nesivargindavo uždaryti durų atlikdami gamtinius reikalus. Galingas pliauškėjimas arba čiurlenimas, dažnai užbaigiamas seilių čiurkšle. Jiems grįžus, Dortei belikdavo nušliaužti kuo giliau po stalu, kad nebūtų sumindžiota.

Netrukus ne tik nuo jos vienos sklido kvapas – naktis aitriai dvokė, o laivas siūbavo. Šleikštulys kilo ir slūgo. Kartais ji užsnūsdavo ir pabusdavo atrėmusi kaktą į šiukšliadėžę. Švarkelis buvo pagalvė, o paltas – antklodė.

Laimei, nei šuns, nei Šunininko nebebuvo. Vis dėlto jis išnirdavo bandant užmigti. Odinis švarkas ir veriančios akys. Makaro balsas kalbant su juo telefonu skambėjo tarsi inkštimas. Tas, kuris valdė šunis, turbūt valdė viską.

Kartą jai pavyko išlįsti iš po stalo, kad ištiesintų nugarą ir atsiremtų į sieną, kitiems sėdint ant gultų. Paskui visi gėrė juodą kavą ir valgė skrudintas bulvytes su dešrelėmis iš kartoninių dėžučių. Tai buvo beveik kasdieniška. Lyg jie būtų buvę penki žmonės, keliaujantys į Stokholmą. Tarsi namas miške būtų tik gėdingas košmaras, kurio niekas nenorėjo prisipažinti sapnavęs. Dortė išdrįso paklausti, ar jie kalbėjo-

si su kavinės savininku, pas kurį jos dirbs. Liudvikas atsakė, kad tam dar bus laiko. Makaras nesakė nieko.

Dar mašinoje Dortė pamanė, kad jokios kavinės nėra. Nuo tos minties atsivėrė tuštuma. Bet tokiame mieste kaip Stokholmas turi būti daug kavinių. Ji juk galėtų pati susirasti kokią, kai jau ten nuvyks. Užkandžiaudama ir gerdama vandenį iš kartoninio puodelio ji pati sau pasakė, kad nereikia visų rūpesčių užsikrauti iš anksto. Ir šiaip jų buvo užtektinai.

Kai ji vėl atsigulė po stalu, suprato, kad Makaras švirkštu sau kažką leidžiasi. Iš ten, kur ji sėdėjo, tegalėjo matyti žastą ir sulenktą nugarą. Judesius. Vis tiek žinojo, kas vyksta. Iš pradžių pamanė, kad tai insulinas, kurį nuo cukraligės vartojo dėdė Josefas. Bet kai Liudvikas paprašė jį nusiraminti, nors Makaras visiškai nieko nedarė, ji suprato, kad tai *kvaišalai*. Jos širdis ėmė kalti, tarsi būtų buvusi atsakinga už viso laivo varymą į priekį.

Netrukus Makaras užsikniaubė ant stalo visa krūtine. Jo pėdos atsirėmė jai į klubus. Sportiniai bateliai neturėjo batraiščių ir buvo gan purvini. Jis naudojo ją kaip suolelį pavargusioms kojoms. Neverta protestuoti. Jis galėjo įspirti. Ji tiesiog kentė, kol jis pakeitė pozą. Ilgi jo pirštai karojo nuo stalo lyg nebereikalingi žvėries nagai. Kartkartėmis jis krūptelėdavo ir juokdavosi galva dunksnodamas į stalą. Liudvikas porą kartų pakartojo „Velnias!“ ir stumtelėjo jį. Paskui išsitraukė butelį ir išpilstė į plastikines stiklines. Būtinai norėjo, kad Olga ir Marina irgi gertų. Dortės, laimei, neklausė. Olga nenorėjo, bet Liudvikas ėmė tampyti ją už plaukų, vadindamas bjauriais vardais. Makaras taip pat atkuto ir pagrasė suleisiąs jai dozę.

Olga sėdėjo ant gulto parietusi po savimi kojas. Dortė galėjo ją visą matyti. Dabar ji pakėlė prie burnos stiklinę. Veidas persikreipė jai beryjant. Liudvikas atsisėdo šalia juokda-

masis. Dar kartą pakėlė stiklinę jai prie veido. Ir dar kartą. Olga gėrė. Akys priminė ūkininko arklį lietuje. Kai stiklinė buvo tuščia, Liudvikas vėl ją pripildė ir jai suvertė. Galiausiai ji tapo viskam abejinga. Tada vyrukai liovėsi domėtis gėrimo žaidimu ir užsimanė pažaisti kortomis su Olga ir Marina.

– Gal Dortė gali pagulėti mums už nugarų, kol žaisime? – paklausė Marina.

– Ne, po galais! Mums nereikia to jovalo! – sušuko Makaras staiga visai atsigavęs.

– Ne, ne! – pritarė Liudvikas.

Ant stalo buvo išdalytos kortos. Kai merginos pralaimėdavo, o taip nutikdavo beveik kiekvieną kartą, turėdavo nusirengti vieną drabužį. Olga greičiau kabėjo nei sėdėjo. Praverdavo burną ir vėl stipriai sučiaupdavo, tarsi ruoštųsi vemti. Krisdamos ant stalo kortos sudarė šešėlių teatrą ant sienos. Neatrodė, kad Olga sugebėtų sekti žaidimą – buvo per daug išgėrusi. Marina išgėrė šiek tiek mažiau, bet ji nebuvo pratusi žaisti kortomis, taigi netrukus taip pat liko nuoga. Kai ji norėjo pasilikti kelnaites, Makaras iš krepšio išsitraukė beisbolo lazdą. Dortė negalėjo matyti iš ten, kur sėdėjo, bet suprato, kad Marina nusirengė viską.

Kai liko nuogos, merginos turėjo sugulti ant vieno gulto. Liudvikas įsakinėjo, ką jos turi daryti, o Makaras juokėsi pačiu šiurkščiausiu savo juoku. Dortei palengvėjo, nes tai vyko ant gulto už jos nugaros. Kai Liudvikui atsibodo, jis paliepė Olgai gultis su Makaru.

– Aš noriu dulkinti Mariną! – pareiškė jis ir nusitraukė ją nuo gulto.

Ji turėjo stovėti atsukusi jam užpakalį ir laikytis stalo. Dortė jautė jos vieną pėdą drebant prie savo blauzdos. Liudvikas nusismaukė kelnes kiek jam reikėjo. Jam besidarbuojant, jos nuslydo gauruotomis kojomis. Jo keliai lankstėsi į taktą ir

švytavo ore netoli Dortės skruosto. Marinos blauzdos tirtėjo tarsi dėdės Josefo vėjo varpelių vamzdeliai. Ji tirtėjo ir verkė. Ploni pirštai gniaužė stalo kraštą.

Dortė nematė Makaro ir Olgos. Bet jie buvo vos keli centimetrai už jos nugaros. Baigęs Liudvikas užsitraukė kelnes ir nuėjo į vonią. Šiek tiek apsitaškė vandeniu. Švilpavo. Atidarė duris ir pareiškė, jog išeis *verslo reikalais.*

– Nė nemėginkit, nors Makaras ir užmigtų! – pagrasino jis. – Toli nenubėgsit!

Niekas neatsakė. Kai už jo užsitrenkė durys, buvo galima lengviau įkvėpti aštraus kajutės dvoko. Makaras knarkė. Olga ir Marina paeiliui naudojosi vonia. Olga įsvirduliavo ten ir apsivėmė nespėjusi užsidaryti durų. Netrukus jos išgirdo, kad ji valosi dantis. Kai atėjo Dortės eilė, ji beveik nebegalėjo atsistoti. Nugara buvo kaip sena matuoklė, kuri gulėjo sulankstyta taip ilgai, jog surūdijo. Dabar ją diegė ir skaudėjo. Ji nerado švaraus rankšluosčio, bet Marina davė švarų įklotą. Nebuvo ištarta nė žodžio. Kad nepažadintų Makaro. Marina padėjo Dortei sulankstyti užtiesalą taip, kad jis atstojo čiužinį. Rimtai pagerėjo. Olga ir Marina atsigulė kartu ant gulto virš Makaro. Pusiau sėdomis po stalu Dortė lyg ir užsnūdo.

Su trenksmu atsidarė durys, ir Liudvikas įstūmė du vyrus. Šviesa lubose buvo uždegta, ir ankšta kajutė pavirto perpildyta operacine. Vienas vyras buvo toks stambus, kad užėmė visas grindis. Liudvikas pastūmė jį prie gulto, kur gulėjo merginos. Jis timptelėjo Mariną už kojos ir paliepė lipti žemyn. Ji priešinosi mieguistu maldaujamu balsu. Makaras akimirksniu pašoko ant kojų, kaip kareivis, susigėdęs, kad užmigo per savo budėjimą. Pasikniso krepšyje ir ištraukė beisbolo lazdą. Marina nulipo tik su kelnaitėmis ir medvilniniais marškinėliais. Liudvikas bandė pareguliuoti, kad visiems būtų vietos.

– Pasitrauk nuo gulto, – suurzgė Liudvikas Makarui, kuris vėl atsigulė. Makaras pašoko užleisdamas vietą storuliui. Marina buvo nuvilkta prie jo kaip maišelis.

Kitas vyras stovėjo linguodamas, Liudvikas įsakė Olgai nulipti nuo gulto. Orą buvo galima pjaustyti peiliu. Kadangi ji nesiskubino, Liudvikas pačiupo ją už pėdos ir ėmė tempti. Nepažįstamasis susierzino ir pradėjo burbėti angliškai. Greičiausiai sakė, kad čia per daug žmonių ir jis norįs pasiimti Olgą į savo kajutę. Liudviko veidas buvo tarsi žalias kopūstas po šviestuvu. Staiga jis prašneko mandagiai kaip tąkart, kai Dortei davė atvirukų iš Švedijos. Mikliai naudojosi abiejų rankų pirštais, kad paaiškintų, kiek papildomai jam teks mokėti, kad liktų su Olga vienas. Vyras su kostiumu papurtė galvą, Liudvikas trūktelėjo pečiais ir jau darė duris, bet nepažįstamasis įsiuto. Dortė negalėjo regėti jo veido, bet matė, kaip jis linguoja. Galiausiai jie turbūt susitarė. Vyras ištraukė pluoštą banknotų. Liudvikas juos suskaičiavo, įsikišo į kišenę ir išėjo.

Makaras atsisėdo ant vienintelės kėdės ir įsistebeilijo į orą. Bet kai vyras, gavęs Olgą, užriaumojo angliškai, jis išslinko pro duris. Lempa palubėje buvo užgesinta, bet vonios kambario durys liko praviros. Plevenantis šviesos pluoštas slydo grindimis durims varstantis su kiekvienu laivo judesiu. Jūra buvo nerami. Dortė stipriai užmerkė akis ir įkišo nosį į palaidinės apykaklę. Buvo svarbu laikytis savęs pačios. Negalvoti. Viskam ateina galas. Kančioms irgi.

Vyras, kuriam atiteko Marina, baigė pirmas. Ji padėjo jam atsikelti iš lovos ir nueiti prie durų, kad juo atsikratytų. Vyras, kuris gulėjo ant Olgos, taip kratėsi, jog drebėjo visas gultas. Jo alsavimas pereidavo į šiurkštų švokštimą su trumpais švilpčiojimais. Švokštė kaip kalvio, kurį ji prisiminė iš Baltarusijos, dumplės. Jis kaustydavo arklius. Dumplės buvo odinės ir siaubingai pūkšdavo, o geležis, kuri į dumples va-

rydavo orą, džergždavo. Kalvis ir gyvulys liūdnomis akimis stovėdavo kibirkščių lietuje.

Olga neišleido nė garso. Dortė norėjo pasimelsti Marijai, Dievo Motinai. Bet Mergelė Marija nekviečiama į tokį kambarį kaip šis. Šviesos pluoštas nuo besivarstančių durų tai išsiplėsdavo, tai susiaurėdavo, bet galiausiai išnyko. Dortė apglėbė save rankomis galvodama, jog tai ne ji guli po stalu. Kuo labiau esi išsigandęs, tuo sunkiau sekasi negalvoti apie save.

Kai vyras baigė, su bilsmu nulipo ant grindų ir uždegė šviesą virš gulto, kad rastų kelnes. Pakėlė leteną ir nusišluostė priekį. Nusivalė ranką į patalynę. Pastebėjo Dortę, pasilenkė ir įsispoksojo. Akys buvo pasruvusios krauju ir kartu mieguistos. Burna su didžiulėmis lūpomis bei dantimis tarsi sudužusios lėkštės šukės buvo pravira. Tą pačią akimirką, kai ji pamanė, jog viskas baigta, jis išsitiesė ir žengė keletą netvirtų žingsnių link durų leisdamas garsus. Greičiausiai švediškus keiksmažodžius.

– Ar negalime tiesiog iš čia išeiti? – sušnibždėjo Dortė, išropodama iš po stalo, kad galėtų išsitiesti.

– Čia? Kur mes dėsimės be pasų, pinigų ir bilietų? – sumurmėjo Marina.

– Paprašysim ko nors mums padėti...

– Ir kas, tu galvoji, tada atsitiks?

– Nežinau...

– Liudvikas ir Makaras sukurptų istoriją ir pasiimtų mus atgal. Tada jie mus primuštų iki sąmonės netekimo!

Dortės keliai sulinko. Tirpo pirštų galai ir visur skaudėjo. Žandikauliai vargo košdami pro dantis orą ir kartu saugodami galvą nuo skilimo. Ji ilgėjosi Veros įsiūčio. To, kuris galėjo pritrenkti! Sumalti į miltus! Kol liks tik kruvini skutai. Būti ta, kuri visada nugali. Tokia stipri kaip anas vyras, kuris šunį mušė, kol šis ėmė inkšti ir šliaužioti.

Dortės galvoje šmėstelėjo mintis, kad esama vyrų, kurių Dievas negalėjo sukurti.

Mama užsisagstė visas savo juodo nertinio sagas ir griežtai į ją pažiūrėjo.

– Mes visi lygūs prieš Dievą. Visi mes Dievo kūriniai.

– Ne visi, mama!

– Visi žmonės!

Ką iš tikro mama žinojo apie žmones?

Tėtis stovėjo kajutės viduryje ir žiūrėjo į ją.

– Pragaras yra ne kur kitur, o ant žemės, – pasakė jis. Ūsai labiau rietėsi dešinėje pusėje.

– Nustok! – atsiliepė mama liūdnai iš šviesos kūgio ir vos susvyravo.

– Apsidairyk! – Tėtis išskėtė rankas ir linktelėjo į dešinę ir į kairę. Dortės drąsa ištekėjo kaip vanduo iš skilusios puodynės. Tada ji pajuto tėčio rankas. Jis pakėlė ją nuo grindų ir rūpestingai apkamšė antklode. Paskui nusinešė į saugią vietą. Vėliau jis pasirūpins, kad kas nors išgelbėtų Olgą ir Mariną. Jam nereikėjo jų pažinoti. Žiemą jis leisdavo patiems įvairiausiems žmonėms susirinkti aplink židinį bibliotekoje, nors jie ir neskaitė knygų.

11

PIRMIAUSIA, KĄ DORTĖ pamatė Švedijoje, buvo kranai, panašūs į kritusių pelikanų griaučius, geležiniai konteineriai, krautuvai ir begalinė automobilių eilė. Žmonės skubėjo šen ir ten nežiūrėdami vienas į kitą. Atrodė, tarsi visi stengtųsi prasibrauti į priekį.

Liudvikui nepavyko užvesti mašinos, taigi į krantą juos turėjo išvilkti vienas žmogus, kuris pasitiko juos su sunkvežimiu. Liudvikas kalbėjo angliškai, tarpais nusikeikdamas lietuviškai. Vyras turbūt pažinojo netoliese esančioje degalinėje kažką, kas galėtų apžiūrėti mašiną, taigi jis nutempė juos tenai. Ten Liudvikas pakalbėjo su dar vienu nepažįstamuoju, atidavė jam raktelius, ir jie persikėlė į sunkvežimį. Kiaurai prakaitu permirkęs Liudvikas atsisėdo į priekį prie vairuotojo. Kiti įsispraudė tarp dėžių ir lagaminų. Makaras atrodė nepatenkintas. Dortei pasisekė – ji išvengė sėdėti šalia jo. Teko Olgai. Ji netgi turėjo kartkartėmis atsiremti į jį posūkiuose, kad neparkristų.

Dortė pirštais įsikabino į grotas tarp savęs ir vairuotojo sėdynės. Šitaip ji bent jau galėjo pasižvalgyti pro langą – nors tai tas pats, kas žiūrėti pro kalėjimo langą. Neįmanoma ką nors įžiūrėti. Viskas tiesiog skriejo pro šalį. Porą kartų jie turėjo sustoti prieš raudoną šviesą. Namai buvo beveik švarūs. Ji nematė išdaužytų langų arba begriūvančių balkonų. Negalėjai patikėti, kad senieji namai stovi metų metus. Akimirką jai pavyko įžiūrėti vandenį ir medžius. Ji išsitiesė, kad

geriau matytų. Atsargiai pasislinko ant dėžės, kad sustingę krešuliai tarp kojų per daug negraužtų. Jei sėdėtų lengvai kaip plunksnelė, galėtų pamiršti savo padėtį. Ji turėtų sugebėti išeiti į šitą miestą ir pati susirasti darbą. Kuo daugiau ji apie tai galvojo, tuo viskas atrodė paprasčiau.

Šiek tiek pavažiavę siauromis gatvėmis su senais pastatais, jie sustojo naujesnių namų rajone. Aukštų. Kai Liudvikas gale atidarė duris, kad jie galėtų išsiropšti lauk, sustojo pora jaunų vaikinų ir ėmė spoksoti. Jie nusijuokė ir susižvalgė. Nueidami dar keletą kartų atsisuko.

– Kodėl jie juokiasi? – paklausė Marina.

– Neįprasta vežioti žmones tokiomis mašinomis, – sumurmėjo Liudvikas susierzinęs.

Makaras dėl kažko plūdo vyriškį, kuris sėdėjo už vairo. Liudvikas paprašė jo užsičiaupti, kad neatkreiptų į save dėmesio. Jis nutilo, bet atrodė taip, lyg bet kurią akimirką galėtų išsitraukti beisbolo lazdą. Kai jis nuėjo į kitą mašinos pusę, Olga sušnibždėjo:

– Jis nebeturi tablečių arba ko nors į švirkštą.

Dortė išsitempė savo lagaminą ir stovėjo įsitempusi ir laukdama, kol vyrai pasišnekės angliškai. Jie susitarė, ir Liudvikas gavo raktus. Jauna pora stovėjo atsirėmusi į namo sieną netoliese ir nesivaržydami glaustėsi, garsiai šnekėdami džiugiais balsais. Kalba buvo keista. Kieta, bet kartu ir švelni. Nepanaši nei į anglų, nei į rusų ar lietuvių. Per akimirką ji suprato, kad tuodu džiaugėsi vienas kitą matydami. Mergaitė vilkėjo džinsais ir prigludusiu megztiniu, kuris baigėsi virš bambos. Ji priglaudė savo nuogą pilvą prie jo ir atmetė galvą visai kaip Vera. Ilgi plaukai skriejo ore, kol patys sugulė lanku aplink galvą. Vaikinas ją apkabino ir įsikniaubė veidu į jos plaukus. Šitaip jie stovėjo ir susiglaudę lingavo.

Jauna mama stūmė sportinį vežimėlį su vaiku. Ji pasilenkė ir kažką padavė vaikui šypsodamasi. Vaikas iškėlė abi rankas į kažką rodydamas. Mama sekė jo žvilgsnį eidama

pro Dortę žemyn gatve. Makaras nekantriai pamojo ranka, kad jos ateitų į namą.

Merginos užvilko viską, ką turėjo, į trečią aukštą. Betoniniai laiptai skleidė duslų garsą. Dortei atrodė, tarsi jis sklistų iš jos pačios. Kol jie stovėjo eilėje, kad išliptų į krantą, Olga ir Marina galiausiai laikė ją iš abiejų pusių, kad ji neparkristų. Dabar ji turėjo stabčioti kas antras žingsnis. Porą kartų ji nuslydo palei turėklus žemyn ir liko sėdėti. Paskutinį kelio ruožą Olga ir Marina vėl parėmė ją iš abiejų pusių.

– Atrodai kaip lavonas! – pareiškė Marina.

– Palik ją ramybėje, – pasakė Olga keldama Dortę, tarsi būtų mėginusi pastatyti maišą. Dortė įsitvėrė turėklų. Jie buvo lyg juoda gyvatė – rangėsi svaiginama šachta žemyn, norėdami pasiimti ir ją kartu. Laive atrodė, kad jai viskas tas pat. Bet dabar, kai ji buvo beveik užlipusi laiptais, iššyk pasirodė, kad dar per anksti pasiduoti. Staiga ji pajuto Nikolajaus kvapą, atplevenantį laiptine. Ji prisiglaudė prie Olgos, tarsi nieko nebūtų įvykę.

Jos pateko tiesiai į kambarį, kuris buvo apstatytas kaip svetainė. Matėsi keletas durų. Ji matė nelabai aiškiai, bet suprato, kad jis puikus. Stalas ir kėdės iš šviesiai lakuoto medžio. Sofa ir krėslai. Olga pasodino Dortę ant medinės kėdės prie durų. Marina apžiūrinėjo, kas buvo už kitų durų.

– Čia ne visiems yra lovų, – pasakė ji garsiai iš miegamojo.

– Tu keliausi į kitą vietą, – pasakė Liudvikas ir numetė savo krepšį į kampą.

– Kur? – išsigandusi sušuko Marina.

– Aš nežinau. Arčiau tos vietos, kur dirbsi. Galbūt į viešbutį ar kažką panašaus. Už tave bus atsakingas švedas. Vyras, kuris mus vežė, sugrįš ir tave paims.

– Aš galiu miegoti ant sofos, – drebėdama ištarė Marina.

– Užčiaupk srėbtuvę! – sustaugė Makaras keldamas kumštį.

Marina žaibiškai atšoko ir nutilo. Kiek vėliau ji pasitraukė dar toliau nuo Makaro ir ėmė murmėti Liudvikui:

– Švedas! Aš nemoku švediškai. Kaip mes vienas kitą suprasime?

Liudvikas trūktelėjo pečiais ir pareiškė, kad reikia eiti nupirkti maisto.

– Ir ko nors Kruvinajai kušiai, kad nenuskęstume visi tame mėšle! – išsišiepė Makaras, išsidrėbė ant sofos ir nukreipė į televizorių pailgą daiktą, kuris gulėjo ant stalo. Kurtinantis triukšmas pripildė kambarį, o ekrane pasirodė popgrupė, kuri raitėsi, tarsi jiems tarp kūno ir drabužių būtų liepsnojusi ugnis.

– Ar dar kraujuoji? – užriaumojo Liudvikas, kad nustelbtų muziką.

Dortė žinojo, kad turėtų atsakyti, bet nepajėgė. Jai buvo šalta. Sukaleno dantimis ir linktelėjo.

– Išjunk šitą, po galais! – sušuko Liudvikas praradęs kantrybę ir paklausė, ko turėtų nupirkti.

Makaras atsikėlė nuo sofos, vis spaudė tą daiktą, bet nesugebėjo išjungti. Olga priėjo prie televizoriaus ir paspaudė mygtuką. Makaras liko stovėti, žvelgdamas į tamsų ekraną keistai išsiviepęs, kol nuslydo ant sofos ir užsimerkė.

– Makaras yra bukaprotis, jis nesugeba paprasčiausių dalykų, – pasakė Liudvikas nukreipęs įsiutusį žvilgsnį į sofą.

Olga nutraukė Dortei batus. Dantys vis dar tarškėjo kaip barškučiai. Ji norėjo įsikibti į kėdės sėdynę, bet pirštai neklausė.

– Dortei reikia atsigulti! – pasakė Olga, pakėlė ją ir norėjo palydėti į vieną iš kambarių.

– Velnias! – sušuko Liudvikas ir žiaukčiodamas parodė į Dortės užpakalį. – Jos subinė atrodo kaip po skerstuvių! Ji nesiguls, kol nebus nuprausta! Supratot?! Pririškit jai tarp kojų kibirą, po velniais!

Merginos padėjo jai nusiprausti duše. Patalynė buvo švari. Po savimi ji turėjo keletą rankšluosčių. Tarp šlaunų jai

įspraudė rankšluostį, susuktą į kietą lyg akmuo gumulą. Atrodė, tarsi kas būtų ją ten, apačioje, ištrynęs rupia druska. Bet, šiaip ar taip, ji nebesėdėjo po stalu.

Tėtis sakydavo, kad svarbu atleisti sau pačiam, nes tik taip galima atleisti kitiems. Dortė nežinojo, kiek tėtis yra atleidęs. Arba kam. To jis niekada nepasakojo. Apie save ji turės viską atidžiai pergalvoti. Vėliau. Kaip ji sau galės atleisti, kad išvažiavo. Visų pirma ji galbūt turėtų nustoti kraujavusi. Juk žinojo, kad tai kraujas ją išgelbėjo. Taip pat žinojo, jog žmogus kraujagyslėse turi tam tikrą kiekį kraujo, tiesą sakant, ne per daug, kad galėtų jį prarasti. Bandė suskaičiuoti, kiek jo išbėgo. Greitai suvokė, kad išspręsti tokį uždavinį lygiai taip pat sunku kaip ir išskristi pro langą.

Jie skrido, tėtis ir ji. Per kalnus apšviesti saulės. Dabar turėjo skristi per Baltijos jūrą. Į tarptautinį bibliotekininkų susitikimą Stokholme. Jie skrido gan žemai. Apačioje ryškiai matė platybes su ežerais ir pylimais. Oras toks skaidrus. Spalvos kitokios. Dangus – kraujo raudonumo žemė oranžinėje jūroje. Peršviečiami debesys nuolat keitė vietą. Šen bei ten jie kyšojo tarsi medžių viršūnės didžiuliame pirmykščiame miške. Švytintys raudoni ežerai ir didingi kalnynai keitė vienas kitą. Gamta buvo viena. Be žmonių ar kitų gyvų būtybių. Tik spalvos – ir spengianti tyla. Tarsi priglaudus ausį prie kriauklės. Apačioje ji išvydo kitą pasaulį. Jūra, blizganti, juoda lyg mamos gedulo suknelės šilkas. Tuo tarpu arčiausia, tai, kas buvo tik tėčio ir jos, geltona ir raudona – pereinanti į perlamutrinę – buvo akimirka.

– Gyvenimas susideda iš akimirkų, kurių mes nepajėgiame pamatyti, nes mus kamuoja nerimas dėl ateities, – sušnibždėjo tėtis, ir viskas po jais tapo juoda lyg naujai iškastoje kapo duobėje.

– Šviesa visada yra! Tamsa tėra pokštas, kurį mums iškrečia Saulės kelias.

12

DORTĖ SĖDĖJO ant medinės kėdės galva ir visu priekiu palinkusi virš stalo. Rankos ištiestos tolyn tarsi du numesti drabužiai. Stalo paviršius kvepėjo medžiu ir klijais. Liudvikas gulėjo ant sofos, žiūrėdamas švedišką televiziją ir gėrė. Kartkartėmis ką nors jai sumykdavo. Turbūt norėdamas pasirodyti malonus. Dortė bandė atsakinėti, kad jo nesupykdytų.

Liudvikas leido pasivaišinti kuo nors iš šaldytuvo. Ji žinojo, kuriame pakelyje pienas. Išgėrė didelę stiklinę. Skonis buvo kitoks nei pieno namie. Tarsi jis būtų laikytas skardinėje. Bet jai teks priprasti.

Makaro ir Marinos čia nebuvo. Dortė nežinojo, kiek laiko ji pragulėjo lovoje, kol Olga ir Liudvikas slampinėjo po kambarius. Suvyniojama užuolaida saugojo langą. Kartkartėmis ji turėdavo atsikelti ir apsirengti, nes pas Olgą ateidavo vyrų. Pati sau sakė, kad Olgai blogiau. Jos apie tai nekalbėjo. Tada ir vėl tai nutiko. Ji turbūt užsnūdo užsikniaubusi ant stalo, nes staiga išgirdo, kaip Liudvikas kalba angliškai su vienu vyru. Tada trinktelėjo buto durys, ir Liudvikas pasakė, kad ji gali vėl atsigulti.

Prie liepsnojančio laužo ten, apačioje, ji jau priprato. Išskyrus kai reikėdavo šlapintis. Tada ji pralaimėdavo – kiekvieną kartą. Sėdėdavo susirietusi tualete, norėdavo be galo, bet nedrįsdavo. Keliai buvo guminiai, nesugebėjo nešioti vargano kūno tarp lovos ir tualeto. Ji bandė sužadinti savyje

šiek tiek Veros įniršio, kad galėtų ištrūkti iš buto. Vienaip ar kitaip. Sekėsi prastai.

Reikėjo į tualetą prieš atsigulant, bet turėjo palikti Olgą ramybėje, kad ši nusiplautų nuo savęs vyrą. Liudvikas dar labiau pagarsino televizorių. Protarpiais tarsi žvėrys suriaumodavo minia žmonių.

Ji pabudo nuo Olgos verksmo kitoje lovoje. Kai sušnabždėjo jos vardą ir nesulaukė atsakymo, nusėlino per kambarį ir atsisėdo ant lovos krašto.

– Atleisk, kad užmigau! – ištarė ji tamsoje.

– Ar žinojai, kad taip bus? – sušniurkščiojo Olga per riaumojimą, sklindantį iš televizoriaus.

– Ne... Ir dabar dar nežinau...

– Mums reikės priimti visus, kuriuos jie atsiųs! Susivarysiu peilį, tada galės uždirbinėti pinigus patys, – sukūkčiojo ji.

– O darbas kavinėje? Jo nėra?

– Ne!

– Ar žinojai? – paklausė Dortė. Jos balsas tebuvo tylus virptelėjimas ore.

– Tiesą sakant, ne... Žinojau, kad galima užsidirbti daug pinigų palydint turtingus vyrus į teatrą ar panašiai, arba besilinksminant kartu, jei jie pasijustų vieniši. Bet tai turėjau spręsti pati. O Makarui turėjo atitekti tik dvidešimt penki procentai visų pinigų. Būsto nuomai ir panašiai. Dabar Liudvikas sako, kad negausime nieko, kol neįvykdysim kontrakto.

– Kontrakto?

– Taip, sutarties... Trijų mėnesių. Tada galėsime važiuoti namo, jei norėsim. Bet dabar jis sako, kad nuomotis šitą butą taip brangu, jog jis turi gauti visus pinigus, kad įsitvirtintų... Ir užmegztų pažintis. Todėl turime priiminėti klientus visą laiką.

Liudvikui išjungus televizorių, Olga nutilo. Po valandėlės jis įėjo į vidų, uždegė šviesą ir nužvelgė jas vieną po kitos, tarsi jos būtų paėmusios jo piniginę.

– Apie ką čia šnibždatės? Aš trumpam išeinu! Nemėginkit krėsti kvailysčių! Kitaip Makaras jus užmuš!

Jos tylėjo, kol išgirdo užrakinamas buto duris.

– Jis užrakina papildomu užraktu iš lauko. Mes neištrūksim.

Dortė panūdo paglostyti Olgai skruostą, bet tai atrodė per daug vaikiška.

– Aš nežinojau, kad, be kavinės, buvo kokia nors kita sutartis, – sušnibždėjo ji ir susigėdo. Šviesa tapo nepakeliama, todėl ji atsikėlė ir ją užgesino.

– Taip baisu, kai tu kaleni dantimis! Atsigulk! Vis tiek galim šnekėtis. Čia likome tik mes, – pasakė Olga ir išsišnypštė nosį.

Dortė padarė, kaip ji sakė, ir liko gulėti jausdama siaubą. Jei iš čia ištrūks, bus jau turbūt be dantų.

– Kur yra... Marina? – paklausė ji tamsoje.

– Aš nežinau. Tai jai dabar teks atsiimti, – pasakė Olga tvirtai.

Dortė nurijo seiles ir valandėlę nesugebėjo ištarti nė žodžio. Paskui kažką prisiminė:

– Manai, čia yra kakavos miltelių?

– Kakavos miltelių?

– Taip! Išvirsiu mudviem karštos kakavos! Iš maišelio. Kaip kad tu padarei pirmąją dieną.

Ji atsikėlė iš lovos ir užsitraukė per galvą megztinį. Tada nusverdėjo į virtuvę ir uždegė šviesą. Kakavos milteliai buvo pasibaigę, bet ji rado dėžutę medaus. Nelabai mokėjo naudotis elektrine viryklе. Palaikė ranką virš kaitvietės, kad pajustų, ar pasuko tą rankenėlę. Prisitraukė kėdę ir atsisėdo laukti. Atsistojo po valandėlės ir kyštelėjo pirštą į pieną. Išjungė viryklę ir išmaišė medų.

Olga paėmė puodelį abiem rankomis. Dortė pastatė savąjį ant naktinio stalelio ir šiaip taip palindo po antklode. Laikydama šiltą puodelį ir gerdama ji galvojo apie tai kaip apie paguodą, kol Olga paklausė:

– Tu niekada negulėjai su vyru prieš tą naktį?.. Pirtyje?

Vienos spintos durys buvo šiek tiek praviros. Spinta buvo tuščia. Šviesa, sklindanti nuo Olgos naktinės lempos, atsispindėjo metaliniame pakabe. Dortė galvojo, ar verta keltis ir uždaryti spintą, bet jautėsi kiek išsekusi, tarsi pašildyti pieną būtų trukę keletą dienų.

– Kokioje pirtyje?

Olga atsisuko į ją ir išplėtė akis.

– Ar tu neprisimeni? Namas miške...

– Svarbiausia susidraugauti su juoduoju šunimi, jis išsigandęs, – išgirdo Dortė save sakant.

Olga nutilo. Stojo nepakeliama tyla. Todėl Dortė paskubomis pasakė:

– Manau, jog žinau, kur Liudvikas laiko mūsų pasus!

Ant puodelio dugno liko geltona plėvelė, kai Dortė išgėrė pieną. Matyt, ji kaip reikiant neišmaišė medaus. Galbūt apskritai nemaišė. Neprisiminė, ar buvo radusi šaukštą.

– Kur jis juos laiko? – paklausė Olga.

– Drobiniame maišelyje, kurį nešiojasi pasikabinęs ant kaklo po marškiniais! – greitai išbėrė Dortė. Tarsi būtų buvę įmanoma tai pamiršti.

– Apsivilkite geriausiais drabužiais, kokius tik turite! Eisim pasižmonėti! – Liudvikas uždegė šviesą ir nutraukė nuo Olgos antklodę. Pamačiusi jo žvilgsnį Dortė suprato, kad reikia paklusti. Olga padėjo jai lagamine susirasti drabužių. Liudvikas tris kartus pabeldė į vonios duris, kol jos ruošėsi. Paskutinį kartą jis riebiai nusikeikė. Olga ištepė jų abiejų veidus kremine pudra ir paryškino lūpas. Kai Dortė pažvelgė į veidrodį, savęs nepažino.

Olga, pridėjusi prie durų savo naują lėlės veidą, pasiklausė.

– Liudvikas kažką įleido, – ištarė ji nusiminusi, bet vis dėlto pasiruošė, kol Dortė įsidėjo įklotą į raudoną lakinę rankinę.

Ant sofos sėdėjo liesas vyras dryžuotu kostiumu. Nei jaunas, nei senas. Giliai įdubusiomis akimis po beveik nematomais antakiais. Veidas blyškus su didele nosim viduryje. Jis laikė sunėręs rankas ant krūtinės, tarsi būtų jas vertinęs ir matavęs. Bespalviai plaukai trumpai kirpti, kaktos šonuose praretėję. Jis atrodė taip, lyg būtų su tais baltais marškiniais sėdėjęs ant sofos ir badavęs metų metus. Išvydęs jas atsistojo ir žengė kelis žingsnius prie jų. Kostiumas atrodė tuščias. Tarsi galva būtų buvusi užsodinta tiesiai ant drabužių. Ant sofos liko juodas portfelis su diržu per petį.

Jie su Liudviku turbūt buvo susitikę anksčiau, nes kalbėjosi angliškai lyg seni pažįstami. Liudvikas dabar kalbėjo mandagiuoju balsu. Beveik nuolankiai. Tarsi būtų bijojęs, jog nepažįstamasis paspruks.

– *I am Tom!* – pasakė vyras ir padavė paeiliui Olgai ir Dortei ranką – tarsi viskas būtų kasdieniška. Jo ranka priminė pašildytus kaulus. Kai jis pravėrė burną ir savotiškai nusišypsojo, ji nustatė, kad nuo jo nedvokė degtine. Olga stovėjo viduryje kambario kažko laukdama. Rankos buvo nusvirusios, o smakras beveik karojo ant krūtinės. Šviesūs plaukai buvo šiek tiek susivėlę pakaušyje – tarsi vėjas būtų bandęs kažką ten paslėpti. Bet Olga nebuvo išėjusi į lauką nuo to laiko, kai čia atvyko.

– Tomas kviečia ir vaišina! – pasakė Liudvikas miglotu balsu.

Olgos lūpos prasiskleidė taip, kad galėjai matyti dantis. Dortė suprato, kad niekada anksčiau nebuvo mačiusi Olgos šypsantis. Ji nebuvo tikra, ar jai taip išeis. Bet Liudvikas stumtelėjo ją.

– Išsitiesk! Būk kaip žmogus! Šitas žmogus svarbus! – sušnypštė jis rusiškai.

Medžiai buvo pradėję mesti lapus. Lapai nuklojo šaligatvį ir užkimšo nutekamuosius griovius, sulaikydami nušniokštusio lietaus vandenį. Ji girdėjo barbenant į langą. Šen ir ten po gatvių žibintais žioravo raudoni ir geltoni lopai tarsi milžiniški papuošalai. Jei ji išsilaisvintų iš Liudviko gniaužtų, turėtų būti labai greita, kad jis jos nebepagautų. Ji žinojo, kad nepavyks. Jos bateliai buvo plonais padais ir leido vandenį. Ji susirūpino. Kitų išeiginių neturėjo.

Laimei, Tomas norėjo važiuoti taksi. Jis turbūt buvo turtingas, nes ten, kur jie susiruošė, buvo toli. Matyt, jie važiavo į centro pusę. Paskui įsuko į plačią gatvę su daugybe apšviestų parduotuvių vitrinų, jose spindėjo daiktai. Drabužiai. Batai. Virtuvės reikmenys. Baldai. Neapsakomai daug gražių daiktų. Turbūt tiesa, ką Liudvikas sakė, jog visi Švedijoje turtingi.

Olga šypsojosi ir rodė pirštu. Vieną kartą ji nusijuokė. Tai nutiko tada, kai jie pravažiavo vitriną su manekene, apvilkta raudona suknele. Vairuotojas pasuko į šalutinę gatvę, paskui dar į vieną. Atrodė, lyg aplinkui pasidarė ankščiau. Kartą vandens paviršiuje suspindėjo Nikolajaus akys.

Jie nusileido į rūsį. Daugybė žmonių sukiojosi vieni aplink kitus ir šoko susikibę arba vieni. Garsi muzika neleido susikalbėti. Bet Dortė neturėjo ko pasakyti. Silpnumas užvaldė kelius kaip ir galvą. Tarsi vaikščiotų kosmonauto kostiumu, prikimštu švino. Kartą ji įsitvėrė Olgos, nes išnyko grindys.

Tomas turbūt pažinojo vieną iš čia dirbančių, todėl jie buvo nuvesti prie didžiulio keturiems skirto stalo pačiame restorano gale. Tomas ir Olga susėdo vienas šalia kito. Liudvikas ir Dortė sėdėjo nugara į didelę triukšmingą salę.

Tomas įpylė vyno. Dortė neprieštaravo, tiesiog nė nepalietė taurės. Olga atsargiai gėrė ir dažnai šypsojosi.

Tomas norėjo pašokti su Olga, ir jie dingo triukšme už jos nugaros. Liudvikas pasilenkė prie jos taip arti, kad teko dalytis tuo pačiu oru. Ji nedrįso pasitraukti.

– Jis nori nusipirkti Olgą, – užsidegęs pasakė Liudvikas, tarsi būtų kalbėjęsis su bičiuliu.

– Nusipirkti?

– Taip, išsivežti ją į Norvegiją. Moka gerai. Aš jį pažįstu.

– O?

– Iš praėjusios kelionės. Bet tada sandėris neįvyko. Jis išrankus. Norvegas turi stilių, tiesa? Ir jis iškart moka grynaisiais. Eurais arba doleriais.

Dortė suprato, jog negali parodyti, kokia neviltis ją apėmė dėl to, kad Olga išvažiuos. Liudviko nuotaika buvo viskas, kas jai šią akimirką liko.

– Ar aš būsiu viena... bute? – vis dėlto paklausė ji gailiai.

– Ne, mes perkelsim tave pas kitas, taip bus pigiau, – pasakė Liudvikas ir išsišiepė.

– Pas ką?

– Pas Mariną. Ir tas, kurios atvyko pirmiau! – išdidžiai pareiškė jis. Tarsi pirmesnė kelionė būtų buvusi ypatinga. – Bet tu nebegali sirgti, kai Olga išvažiuoja. Viskas taip velnioniškai brangu šioje šalyje. Prieš išsikraustydami turėsime juk atsiskaityti su buto savininku. Aš neturiu grynųjų, tad jam sumokėti teks tau!

– Aš neturiu pinigų...

Liudvikas prapliupo juoku – pakėlęs veidą į lubas. Dortė paslėpė rankas sterblėje, kad galėtų jas suvaldyti. Ji nedrįso žiūrėti į stačiakampio maišelio kontūrus po jo bluzonu.

Prie gretimo stalelio atsisėdo pora. Ji, matyt, ką tik pasakė kažką, iš ko jie abu juokėsi. Ji vilkėjo plačiai iškirptą palaidinę su perlais. Jie matė tik vienas kitą. Jei ji jiems šūktelė-

tų ir paprašytų padėti parsigauti namo, jie nesuprastų arba nekreiptų dėmesio. Bet Liudvikas parsitemptų ją į butą, kur guli beisbolo lazda.

– Kur važiuos Olga? – Ji bandė atrodyti kaip niekur nieko.

– Šito aš nežinau. Ne į sostinę, kaip ji ten vadinasi... Bet į kitą miestą.

Jis ištuštino savo taurę ir vėl įsipylė. Paskui pakišo smilių jai po smakru pareikšdamas, kad jai tinka toks makiažas ir kad jis nori šokti.

Dortė kažką sumurmėjo, kad nelabai moka, bet jis nusitempė ją su savimi. Jie beveik vien stumdėsi tarsi kamuoliai kibire. Tereikėjo ištverti, kai jis prilįsdavo labai arti – su rankomis ir kojomis tarsi mėšlungio tampomas vėžys. Netrukus prispaudė savo pilvą prie jos, tarsi norėdamas įsikibti čiuptuvais. Ji bandė galvoti apie Verą, šokančią namie, kai būdavo geros nuotaikos. Būdavo linksma šokti su Vera.

Liudvikas pamatė Tomą ir Olgą žmonių grūstyje ir modamas ranka nusitempė ją kartu per šokančiųjų būrį. Tomas norėjo apsikeisti partnerėmis. Jam Liudvikas su džiaugsmu pritarė, bet Olgos veidas užgeso. Muzika riaumojo lyg įsiutęs traktorius.

Dortė niekada nebuvo arti tokio kaulėto vyro. Bet jis kvepėjo skutimosi losjonu ir švariais drabužiais. Jei vyriškis nebūtų nusipirkęs Olgos lyg kokios skerdienos, ji būtų pamaniusi, kad jis šiek tiek geresnis už Makarą ir Liudviką. Jis laikė ją priešais save tarsi širmą. Be to, Tomas turėjo savo juodąjį portfelį. Jis kabėjo ant diržo skersai liemens, tarsi būtų buvęs brangiausias jo daiktas. Kartkartėmis portfelis atsimušdavo jai į šonkaulius, tarsi ji būtų čia nepageidaujama.

Laimei, vyras greitai užsimanė grįžti prie stalo. Liudvikas buvo ištuštinęs butelį, ir Tomas užsakė dar vieną. Jis pats gėrė nedaug. Kai Liudvikas norėjo priversti Olgą ir Dortę gerti, Tomas sustabdė jį ranka. Liudvikas pakluso nė necyp-

telėjęs, o Olga pažiūrėjo į Tomą, lyg jis būtų buvęs jos brolis. Dortė pajuto palengvėjimą išvengusi vyno. Jis buvo rūgštus ir nenuryjamas.

Tomas nekantravo ir norėjo pakilti, Liudvikui visko neišgėrus. Kai Liudvikas įsikišo butelį į užantį, Tomas papurtė galvą ir pasakė kelis sakinius angliškai. Liudvikas pastatė butelį atgal ant stalo, bet atrodė piktas. Mergina prie gretimo staliuko juokėsi nustelbdama muziką. Ji mūvėjo ankštais džinsais, kurie baigėsi žemai ant sėdynės. Jai pasilenkus švietė plyšys ir rausva juostelė, kuri turbūt turėjo būti kelnaitės. Juosmuo ir pilvas pūpsojo kaip nulupta dešrelė. Galbūt ji kam nors priklausė, ir tas kažkas nusprendė, kad jai reikia šitaip rengtis, kad priviliotų klientų? Dortė girdėjo jos pašėlusį juoką dar ilgai po to, kai šis turėjo būti išnykęs. Eidamas šalia Tomas laikė ją už rankos. Kartkartėmis jis kažką pasakydavo Liudvikui angliškai. Jei jis paleistų jos ranką išėjus į gatvę, galėtų pamėginti bėgti. Jos delnai buvo drėgni.

Tomas nepaleido, bet atsisuko atgal, kad angliškai kažką pasakytų Liudvikui. Ji girdėjo, kaip vyras mini Olgos ir jos vardus. Tarsi perskaitęs Dortės mintis Liudvikas priėjo prie jos iš kitos pusės ir apkabino Olgą ir ją.

– Jis nori pasiimti tave į viešbutį, – suvapėjo jai į ausį.

– Kodėl? Juk Olga... – pamėgino ji, bet nutilo išsigandusi, jog Olga išgirs, kad ji suvertė jai bėdą.

Tomas sustabdė taksi, Liudvikas įgrūdo ją į galą, nepaleisdamas rankos. Olga ir ji sėdėjo prie jo tarsi prirakintos. Tomas atsisėdo į priekį. Važiuojant ji tikėjosi sukaupti drąsą ir iššokti laukan, nors ir žinojo, kuo viskas baigsis, nes mašinos jos pusėje lėkė viena paskui kitą. Durelių rankena žybčiojo tamsoje. Ji bandė atspėti, kaip veikia mechanizmas.

Taksi sustojus prie šaligatvio, mašinos švilpė dideliu greičiu visai pro šalį. Ją iškart suvažinėtų, jei pavyktų atidary-

ti dureles. Jau girdėjo dūžtančio stiklo ir metalo skambesį. Matė save kraujo klane. Tomas kažką pasakė vairuotojui ir sumokėjo. Liudvikas ir Olga išsiropštė lauk, kad ją išleistų, nes nebuvo įmanoma atidaryti durelių į gatvės pusę. Liudvikas pasilenkė vidun ir patraukė ją už rankos. Mėšlungiškai priešais save suspaudusi rankinę ji beveik suklupo ant asfalto. Tomas labiau nešė ją negu vedė šaligatviu ir pro duris su žalvarine rankena. Ten ją prarijo ryški šviesa. Ji jau matė vyrus krėsluose aplink lovą. Tomo ranka kaip geležiniais gniaužtais suspaudė jai liemenį.

Vyras už registratūros stalo padavė jam raktą ir linktelėjo išsiblaškęs. Tą akimirką, kai Tomas paleido Dortę, norėdamas pasitaisyti portfelį, ji galėjo pabėgti. Bet grindys raibuliavo lyg plati jūra, tad Tomas būtų sučiupęs ją dar nespėjus pasiekti durų. Tada jau lauktų beisbolo lazda. Jis, ko gero, draugiškas tik tada, kai nori, visai kaip Liudvikas. Po akimirkos buvo per vėlu. Vyriškis nusivedė ją per holą į liftą, paspaudė ketvirto aukšto mygtuką. Lifte priešais duris buvo įmontuotos grotos.

13

Tėtis sėdėjo su atversta knyga. Ne ta apie Dantę pragare ar apie Dostojevskio nelaimingus žmones, bet su didžiule knyga apie augalus. Kurios blizgančius puslapius apskėtę medžių vainikai. Drugeliai. Dabar jis manęs paklaus, kodėl aš ne namie, pamanė ji. Bet tėtis neklausė. Jis vartė knygą lyg niekur nieko, tarsi nežinotų, kad viskas pasikeitę ir sugriauta. Galbūt tai tėra menkniekis tam, kuris perėjo per tamsą į ten, kur dabar yra. Jis parodė gėlių iliustracijas, pasakodamas dusliu, šiek tiek mieguistu balsu. Kartkartėmis nusišypsodavo. Greita šypsena. Tik vos pakildavo lūpų kampučiai jam prisimerkus virš akinių stiklų. Dabar tamsios akys žibėjo.

Kambarys buvo gana didelis. Baldai ir užuolaidos tamsūs. Dvi kartu sustumtos lovos su naktiniais staleliais iš abiejų pusių ir keletas kitų baldų, kurių ji neįsidėmėjo iš karto. Atviros durys į vonios kambarį. Dortė niekada anksčiau nebuvo mačiusi viešbučio kambario. Bet žinojo, kad jų yra. Jis užrakino duris ir akimirką sustojo su raktu rankoje. Raktas buvo pritvirtintas prie gana didelio metalinio daikto. Vis dėlto Tomas jį įsikišo į kišenę, padėjo jai nusivilkti švarkelį ir jį pakabino. Galiausiai jis skėstelėjo rankomis, tarsi būtų susiruošęs jai viską aprodyti. Ji liko stovėti, spoksodama žemyn į permirkusius batelius. Netrukus pajuto jo kaulėtą ranką po alkūne, ir jie žengė į kambarį, tarsi taip būtų buvę sutarta.

Jos žvilgsnis nuslydo sienų apačia ir grindimis. Ar Tomas lagamine laiko beisbolo lazdą? Šis stovėjo atidarytas ant stovo. Marškiniai ir apatiniai gulėjo dailiai sulankstyti, tarsi mama būtų tai dariusi. Pora nublizgintų juodų batų stovėjo kulnais į sieną po vagiais, kur kabojo paltai.

Ji buvo pasodinta ant arčiausiai esančios lovos, tarsi būtų buvusi dėžė su neaiškiu turiniu. Kreidos baltumo antklodės. Nusiavęs batus, jis parodė į josios. Dortė nusiavė. Jis nunešė abi poras batų prie durų ir pastatė kulnais į sieną. Nusivilko ir pasikabino švarką. Atsilaisvino kaklaraištį ir ėmė knebinėti marškinių sagas. Prietemoje ant sienos priešais kabėjo paveikslas. Jame buvo pavaizduoti stipraus vėjo palenkti medžiai po geltonu dangumi. Tėtis turbūt nebūtų pavadinęs šio paveikslo menu.

Tomas nuėjo prie mažos spintelės po stalu, atnešė butelį vandens, atkimšo ir įpylė į dvi stiklines. Vieną padavė jai ir atsisėdo šalia. Jos stiklinėje vanduo suteliūskavo. Keli lašai užtiško jai ant delno ir nuvarvėjo ranka. Tomo akys šliaužė tarsi vikšrai.

– Tau dar nedaug metų? – išgirdo ji sakant angliškai, bet neparodė, kad suprato.

Tomas gėrė gargaliuodamas. Jo Adomo obuolys kilojosi šokčiodamas. Staiga lauke sukaukė automobilio sirena. Garsas liko, nors automobilis nutolo. Tėčio laikrodis atrodė sunkus, nors ir neberodė laiko. Tomas pastatė abi stiklines ant naktinio stalelio ir suėmė jai už smakro, kad pažiūrėtų į jį. Šaltis ėjo iš vidaus, ir nebebuvo galima jo sustabdyti. Ji nematė beisbolo lazdos, bet nė nenumanė, ką jis paprastai daro. Kartą ji skaitė, kad žmonės, kurie mintyse labai norėdavo numirti, sulaukdavo ko norėję. Bet ji nežinojo, ar to nori. Keista nežinoti tokio paprasto dalyko. Dabar ji sėdėjo čia.

Tomas pasakė kažką, ko ji nesuprato. Jo ranka kilstelėjo jos plaukus, visai taip pat kaip ir jiems šokant. Tarsi būtų

žinojęs, ką ji galvoja, pakilo pats ir ją pakėlė – ir štai jie jau stovėjo priešais lovą. Apglėbė ją, tarsi ji būtų buvusi virstantis stulpas, dėliodamas pėdas lyg šoktų. Jis niūniavo melodiją, kurios ji niekada nebuvo girdėjusi. Jo balsas tapo dar laibesnis nei jam šnekant. Ji paklusniai judino pėdas, leisdama save vesti suspaudusi lūpas ir sukandusi dantis kietai kiek galėdama. Netrukus jis sustojo, tarsi būtų pasidavęs. Jo marškiniai šaltai švytėjo prietemoje.

Ji norėjo šlapintis. Užsinorėjo dar tada, kai jie buvo tame klube. Dabar ji nežinojo, ar suspės. Paaiškino jam garsu, primenančiu leisgyvės pelės cyptelėjimą. Nesąmoningai pasigriebė rankinę ir įėjo į vonią. Duris buvo galima užrakinti. Pakaitomis sulaikydama ir atleisdama ji stipriai užsimerkė. Įklotą nežiūrėdama suvyniojo į tualetinį popierių ir įmetė į ten stovinčią šiukšliadėžę. Nusiplovusi rankas ir veidą, nusišluostė į vieną iš tų kreidos baltumo rankšluosčių.

Netikėtai atgijo Veros užsispyrimas, tarsi visą laiką būtų tūnojęs rankinėje. Ji įkišo ranką į šiukšliadėžę ir ištraukė įklotą. Kraujas akimirksniu persisunkė per popierių.

Tomas nuo abiejų lovų nuklojo lovatieses. Ji įėjo į kambarį nešina įklotu ir neištardama nė žodžio. Akimirką jis stovėjo praverta burna tarsi paralyžiuotas, paskui pliaukštelėjo delnu sau per kaktą ir papurtė galvą.

– *Ok! Ok!* – pasakė jis su sustingusia veide šypsena, mostelėjo į lovą ir skėstelėjo rankomis. Pasistatė vandens stiklinę ant naktinio stalelio krašto ir padėjo dvi pagalves iš keturių ties lovų tarpu. Parodė į ją ir į vieną pagalvių pusę. – *Ok?* – pakartojo jis.

Ji vėl įmetė įklotą į šiukšliadėžę, dar kartą nusiplovė rankas ir atsisėdo ant nurodytos lovos. Keisti garsai sklido iš jos, ir buvo neįmanoma jų sustabdyti. Nematydama ji juto, kad Tomas tiesiog stovi ten. Po valandėlės garsai nuslopo, tarsi kitoje staiga uždaryto lango pusėje. Ji nusišluostė ranka veidą.

Vyras atsuko nugarą ir ėmė nusirenginėti. Kai rūpestingai perlenkęs kelnes pasikabino jas ant kėdės, ant grindų nukrito raktas. Pakėlęs padėjo jį ant naktinio stalelio. Stovėdamas su dryžuotomis trumpikėmis, jis parodė į ją, tarsi norėdamas priminti, kad ir jai reikia nusirengti. Kai ji tiesiog liko sėdėti, jis išjungė naktinę lempą ir atsigulė atsukdamas nugarą.

Kurį laiką Dortė tiesiog ten sėdėjo ir alsavo. Kai pasuko galvą į jo pusę, pamatė, kad rakto jau nebėra ant naktinio stalelio. Galbūt jis pasidėjo jį po pagalve? Ji išjungė lempą savo pusėje ir nusirengė tamsoje. Kelnes ji pakišo po antklode, palaidinę pasiliko. Dešine ranka galėjo atsargiai paliesti ir įsitikinti, kad Tomas nenuėmė tarp jų esančių pagalvių.

Iš pradžių ji tiesiog gulėjo ir laukė, kol jis puls ant jos. Pasiruošė. Bet jis tik patogiau atsigulė ir trūktelėjo antklodę. Netrukus iš jo kvėpavimo ji aiškiai suprato, kad vyras miega. Pamažu žandikauliai liovėsi virpėję. Keista šiluma apėmė pėdas, pakilo blauzdomis ir pripildė ją visą. Ji išdrįso apsičiupinėti ten, kur gulėjo. Ryžosi pasijudinti. Atsigulti ant nugaros ir atmerkti akis. Šviesa iš gatvės ant sienos metė baltą juostą. Jei ji dirstelėtų į šoną, galėtų matyti jo kūno kontūrus. Tarsi kraštovaizdį.

Dortė pabudo nuo jo balso ir iškart prisiminė, kur esanti. Jis sėdėjo vienomis trumpikėmis ant kėdės prie lango ir kalbėjo telefonu. Ji gulėjo visai tyliai ir jį stebėjo. Iš pradžių jis kalbėjo ramiu ir neutraliu balsu laisva ranka kasydamasis šlaunį. Paskui jo tonas tapo ryžtingas, Kartkartėmis jis papurtydavo galvą arba energingai linktelėdavo. Galiausiai jis nusišypsojo į orą ir pasakė *Ok! Yes!;* atšlepsėjo grindimis į lovą, pasilenkė prie jos ir padavė mobilųjį telefoną.

– Alio! Dorte! – Šiek tiek užtruko, kol ji suprato, jog tai Liudviko balsas.

– Taip...

– Jis nenori į Norvegiją vežtis Olgos. Jis nori tavęs! Jis gerai sumokės.

– Sumokės?.. Man?

– Nebūk kvaila! Jis tave nusipirko! *Tu* negausi jokių pinigų. Dėl tavęs mums buvo vienos išlaidos. Kelionė, būstas, maistas. Ir velnioniškai daug mėšlo.

– Kur... Kur aš važiuosiu?

– Velniai žino! Paklausk Tomo! – nepatenkintas pasakė Liudvikas.

– Aš nesuprantu, ką jis sako.

– Teks išmokti! Aš nulipsiu su tavo daiktais, kai privažiuosite. Jūs greičiausiai išvažiuosite šiandien.

Ji spoksojo į vyrą, kuris stovėjo prie jos pasilenkęs, ir į sieną už jo. Spoksojo į jo spenelį. Tamsią dėmę ant lygios krūtinės. Šonkauliai buvo išsišovę. Kilo ir leidosi. Ji spoksojo į jo ranką, kuri vis dar kybojo ore tarp jų, pasiruošusi paimti atgal telefoną. Tada ji prisiminė, kad išmiegojo visą naktį negirdėdama nei šuns, nei Šunininko. Ji atsikrenkštė ir pasakė:

– Nepamiršk mano paso! Ir dramblio lovoje... Olga žino...

– Gerai! *Passport! Yes!* – pasakė Tomas šypsodamasis ir paėmė telefoną, kad dar truputį pakalbėtų su Liudviku. Baigęs pokalbį jis pasirąžė ir nusižiovavo, draugiškai paplekšnojo jai per petį, parodė į vonią ir į save. – *Ok?*

– *Ok!* – pasakė ji sulaikydama kvėpavimą, kol jis uždarė duris. Tada vikriai pakišo ranką po jo pagalve, bet rakto ten nebuvo. Jis turbūt nusinešė jį kartu su portfeliu į vonią. Ji užsitraukė kelnes ir atsigulė laukdama. Tekančio vandens garsas. Ir jo balsas, dainuojantis keistą dainą kietai švelnia kalba. Visiškai nesuvokiama. Ji turbūt niekada nepajėgs jos išmokti. Bet tai ir nebūtina. Kad tik pavyktų atgauti pasą, tada jau sugebėtų grįžti namo. Vera pasakytų: „Tu kvaila

mergiščia! Kaip tau galėjo šauti į galvą tokia kvaila mintis išvažiuoti!“ Bet jos verktų iš džiaugsmo, visos trys. Mama jai dėl nieko nekvaršintų galvos. Žaizdos juk užgyja. Laimei, niekas to negali matyti. Viskas paslėpta. Niekas nieko nesužinotų. Nes ir pati nieko nežino.

14

Automobilis buvo aiškiai naujas ir blizgiai pilkas. Medžiai ir langai atsispindėjo jame. Pro šalį einantys žmonės ant antvožo gulė tarsi išgaubtos nuotraukos. Tomas atidarė galines dureles ir įdėjo lagaminą. Pats buvo atspindy. Išsmuko.

Jiems važiuojant į butą, Dortė galvojo, jog Olga, matyt, supyko, kad ne ji išvažiuoja. Galbūt ji atsikeršijo, neįdėdama pilkojo drambliuko? Kai Liudvikas išėjo į gatvę su lagaminu, jos nebuvo. Žinoma, ne. Liudvikas išsišiepė ir padavė Dortei niekuo nepridengtą įklotų pakuotę.

– Atsisveikinimo dovana nuo Olgos! – nusišaipė jis.

Dortė neatsakė, tik įsidėjo pakuotę į rankinę. Šią jai buvo atidavusi Vera, nes pačiai ji atrodė per vaikiška. Raudonas lakas ir užtrauktukas su kutu. Vienas didelis skyrius ir keletas mažesnių.

Tomas pasidėjo portfelį ant antvožo ir padavė Liudvikui voką. Liudvikas atplėšė ir ištraukė keletą banknotų, linktelėjo ir ėmėsi skaičiuoti. Paskui dar kartą linktelėjo ir ištraukė jos pasą iš maišelio ant krūtinės. Tomas stovėjo atsukęs nugarą, todėl Dortė negalėjo matyti, ar jis pasą įsidėjo į portfelį, ar į kišenę. Jiems pradėjus važiuoti, ji suko galvą, kaip jį atgauti. Vakar vakare jis pasikabino švarką ant vagio, neišsiimdamas iš kišenių daiktų. Bet tada dar nebuvo gavęs paso. Dortė nė nenumanė, kur arba kada jis vėl nusivilkęs pasikabins švarką. Net nežinojo, kur jie važiuoja. Girdėjo tik Liudviko atsisveikinimo žodžius:

– Dabar priklausai Tomui! Jis sumokėjo mums, ką buvai skolinga. Puikiai tvarko verslo reikalus. Jis turi moterį, kuri kalba rusiškai. Galėsi su ja pasikalbėti. Bet elkis gražiai! Jei jam su tavim bus bėdos ar jei ir toliau kraujuosi, turėsime tave pasiimti atgal už mažesnę kainą! Jis paprašė manęs tau pasakyti, kad elgsis su tavimi gerai. Bet jei mėginsi krėsti kokias kvailystes, tau bus riesta! Jis visada tave suras. Nepaisant nieko!

Kol jis laikė vairą ir jie buvo kelyje, ji jautėsi beveik laisva. Kai jie išsigavo iš miesto ir šiek tiek pavažiavo, Tomas pasuko prie degalinės, ištraukė raktelius, atsisuko į ją ir parodė ženklu, kad eitų kartu. Nedrąsiai ji nušliaužė nuo sėdynės. Akimirką galvojo bėgti. Bet kur? Buvo taip šviesu. Jis ją surastų. Niekas nesuprastų, ką ji sako.

Tomas čiupo jos ranką, tarsi jie būtų buvę mylimieji. Kioske nusipirko laikraštį su prakaituotu vyru futbolo apranga pirmame puslapyje, taip pat vaisių, šokolado ir keturis butelius vandens. Sumokėjęs nusivedė ją iš kitos pusės į tualetą ir palaukė jos lauke. Ji taip ir nesužinojo, ar jis pasinaudojo galimybe nueiti į tualetą ar susilaikė, nes bijojo, jog ji paspruks. Galbūt jis tiesiog nusišlapino už krūmo?

Nuvažiavus kelio galą, vyriškis įjungė muziką.

– Bachas! – pasakė linksėdamas į taktą. Leidosi užvaldomas. Dortė pajuto, kad jai tai taip pat patinka, klausytis, iš abiejų pusių pro šalį lekiant gamtovaizdžiams. Retsykiais pavykdavo išvengti minčių apie savo padėtį. Kartą ji pasirėmė abiejomis rankomis, kad pasikeltų ir pakeistų pozą. Įklotas graužė. Tomas žvilgtelėjo į ją ir pasakė kažką angliškai. Ji nesuprato, ir jis linktelėjo į galinę sėdynę visu liemeniu. Automobilis pavojingai metėsi prie vidurio juostos. Ji paskubomis papurtė galvą. Ją pykino nuo minties apie kadaravimąsi ant galinės sėdynės važiuojant dideliu greičiu. Bet kai

jie pasiekė išvažą prie pat tankaus miško, jis įsuko ir išjungė variklį. Jos širdis veržėsi lauk. Ko jam dabar prireikė?

Tomas išlipo iš automobilio, atidarė jos pusėje dureles ir pasilenkė prie jos. Dortė stipriai užmerkė akis. Greitas metalo tarkštelėjimas nuaidėjo tarsi griaustinis, kai jis atsegė saugos diržą. Akyse mirguliavo. Vyras pasakė kažką, ko ji nesuvokė, ir atliko veiksmą, nuo kurio sėdynės atkaltė visiškai nulinko. Jos kūnas turėjo paklusti. Tada jis nuo galinės sėdynės paėmė užtiesalą ir apklojo ją nuo pėdų iki pat krūtinės. Tomo išraiška buvo panaši į mamos, kai ji būdavo susirūpinusi dėl Veros. Jo veidas per daug priartėjo. Apatinė lūpa storesnė už viršutinę, tarsi būtų norėjusi pabrėžti, kuri čia stipriausia.

– *Ok?*

– *Ok!* – sušnibždėjo ji.

Paskui atrodė, kad Tomas kažką prisiminė. Jis pasilenkė giliau į mašiną ir ėmė kuistis prie jos pėdų. Batus nuavė vieną po kito. Jo šiltos rankos apglėbė kulnus tarsi dubenys, pripildyti šilto vandens. Tą pačią akimirką į priekinį stiklą atsimušė sunkūs lietaus lašai. Pliūpsnis po pliūpsnio švelniai smūgiuodami. Kol vyras vyniojo jos pėdas į užtiesalą, lašai susirinko į mažyčius upelius, kurie tekėjo švarko nugara, sprandu – ir, matyt, už ausies, kad galiausiai pakibtų ant ausies lezgelio. Kvepėjo drėgna miško paklote.

Jie važiavo eglynu, laukais ir gyvenvietėmis pro ženklus, kurie jai nieko nesakė. Tomas keitė kompaktines plokšteles nenuleisdamas žvilgsnio nuo kelio. Kartkartėmis jie atsigerdavo kiekvienas iš savo vandens butelio ir valgydavo šokoladą.

Dortė tikriausiai buvo užsnūdusi. Staiga ji krūptelėjo ir visiškai išsibudino. Tomas buvo sustabdęs mašiną prie kavinės, apsuptos miško ir uolų. Ji jautė, kad nori į tualetą. Prieš užmigdama išgėrė beveik visą butelį vandens. Jis taip pat. Ji atsukdavo kamštelį ir paduodavo jam butelį, kai jis ištiesdavo ranką ir pažvelgdavo į ją. Jis kaskart padėkodavo.

Ji įkišo kojas į batus ir išlipo iš mašinos. Gaivi vėsa padvelkė į veidą ir kaklą. Vieni medžiai buvo žali, kiti raudoni ir geltoni. Perpildyta šiukšliadėžė parvirtusi ant žemės. Beveik kaip namie. Vis dėlto viskas buvo kitaip. Vyras apėjo aplink mašiną ir paėmė ją už parankės. Svarbiausia buvo į jį nežiūrėti. Jis pakėlė jos rankinę, kuri buvo nukritusi ant grindų jai miegant, ir padavė. Tada persimetė per petį juodąjį portfelį, ir jie nuėjo automobilių aikštele. Dvi laiptų pakopos į kavinę. Tarsi būtų žinojęs, ko jai reikia, Tomas parodė į tualeto iškabą. Ji šiek tiek susverdėjo, kai jis atitraukė ranką. Akyse sutemo.

Ji galėjo užsirakinti iš vidaus ir pabūti viena su savimi. Kai atsigręžusi pažvelgė į klozetą, pamatė savo paliktas žymes – tarsi pasenusios burokėlių sriubos. Kas darosi viduje, kai šitaip atrodo klozetas? Du kartus kažkas nulenkė durų rankeną, kol ji ilsėjosi. Paskui tapo tylu. Veidas veidrodyje virš kriauklės buvo beveik baltas. Plaukai karojo. Akys priminė senus lango stiklus. Lūpos nušašusios ir suskeldėjusios. Susirado vazeliną ir pasitepė.

Tomas stovėjo, laukdamas jos priešais duris. Šyptelėjo ir kažką jai pasakė. Balsas buvo beveik draugiškas. Kažką apie tai, kad jiems reikia nusipirkti maisto. Priėjo prie prekystalio, nukrauto puodais ir padėklais. Kvepėjo skaniai. Tomas parodė į viščiuką su salotomis ir pažiūrėjo į ją klausiamai. Ji linktelėjo ir leido suprasti, kad norėtų pieno. Surado stalą, jis nukraustė padėklą. Vyro plaštakos buvo siauros su ilgais pirštais ir iššokusiomis kraujagyslėmis, kurios vinguriavo plaštaka. Kaulai tarytum veržėsi iš po odos.

Virš stalo kabėjo didžiulė lempa dryžuotu gaubtu. Šviesa skaudino. Ji pamėgino paimti stalo įrankius, kurie buvo susukti į servetėlę. Šakutę ir peilį. Pirštai nepajėgė išlaikyti. Du kartus paketas dunkstelėjo ant stalo. Nuo nuovargio ar ko kita jai svaigo galva. Dortė pasidavė ir liko sėdėti. Jis kažką pasakė angliškai. Ji kilstelėjo akis, norėdama suprasti. Tomo

akys búvo mėlynos. Visiškai mėlynos. Jis paėmė jos įrankius ir ramiai išvyniojo nieko daugiau nesakydamas. Paskui padavė jai šakutę ir peilį, padėjo prieš ją servetėlę, nežiūrėdamas į ją.

– *Ok... little thing... Ok. Easy, easy... Please eat!*

Viename vištienos gabalėlio krašte buvo matyti kruvinos skaidulos. Sukilo šleikštulys. Akimirką ji sustingo. Paskui nustūmė kraujo spalvos gabalėlį po ryžių krūvele ir nusprendė, kad alkana. Iš pradžių Dortė turėjo pakabinti valgį šakute, vėliau reikėjo viską pakelti prie lūpų. Ryžiai jos neklausė. Netrukus sterblėje susikaupė visas aruodėlis.

Vyras baigė pirmas, atsilošė kėdėje ir atsiduso. Staiga ištarė jos vardą: „Dortė." Tai nuskambėjo tarsi dviračio grandinės girgžtelėjimas.

Buvo tamsu, kai Tomas įsuko į priekiemį, o gal kiemą su didžiuliais trobesiais aplinkui. Tą pačią akimirką prieš akis iškilo juodo šuns ir Šunininko vaizdas. Eglės stovėjo susiglaudusios. Tik viršūnės skyrė jas, – šiaip jos buvo vientisa juoda siena. Vyrui atidarius dureles, į Dortę tvokstelėjo šaltis. Žemė buvo kieta lyg akmuo, šaltis veržėsi per batų padus. Kai kuriuose languose degė šviesos. Perdėjęs kelis drabužius iš lagamino į kelioninį krepšį, Tomas paėmė jį ir jos lagaminą viena ranka, kita laikė ją tvirtai apkabinęs, kai juodu ėjo per kiemą.

Kambaryje, apstatytame sunkiais, iš rąstų pagamintais baldais, už pertvarėlės sėdėjo moteris. Mažose lentynėlėse ant sienos už jos gulėjo raktai. Kiekvienas buvo pritvirtintas prie didelio žvėries rago. Tomas gavo vieną ir mostelėjo galva link laukujų durų. Jie vėl turėjo išeiti į lauką. Į pirtį? Ji papurtė galvą nenorėdama eiti. Kai Tomas jai kažką sakė, atrodė, kad jo burna yra kaktoje. Ji griebėsi kėdės atkaltės, bet nepataikė.

Vilna? Šiurkščios vilnos apklotas? Lengviau atsidususi pajuto, kad nenurengta nuogai. Bet be batų. Ji girdėjo spragsėjimą ir užuodė degantį medį. Neatmerkdama akių žinojo, jog guli kambaryje su židiniu ir kad ne viena. Ji pažvelgė tiesiai į Tomo veidą ir prisiminė. Bet čia nebuvo jokių krėslų. Tik stalas ir kėdės iš šviesaus nedažyto medžio. Ji nepastebėjo nieko kito, išskyrus Tomą. Tik dvejas duris.

Jis suėmė ją už sprando, kilstelėjo į viršų ir prikišo stiklinę vandens prie lūpų. Kalbėjo su ja. Norėjo nuvilkti palaidinę ir kelnes. Ji sudejavo nesigindama. Tomas nunešė ją į vonios kambarį, kuris kvepėjo degančiais rąstais ir muilu. Pasodino ją ant klozeto dangčio ir pažvelgė klausiamai. Ji atsirėmė į sieną ir linktelėjo. Akimirką jis stovėjo nusukęs nuo jos veidą. Bet Dortė žinojo, kad jis ją saugo. Kai ji nevalingai kryptelėjo į šoną, Tomas iš abiejų pusių ištiesė rankas tarsi turėklus. Netrukus jis išėjo ir atnešė rankinę ir lagaminą. Atidarė lagaminą ir paliko šalia jos, o pats išėjo ir uždarė duris.

Ji nuslydo ant grindų. Taip geriausia – jeigu grius, tai ne iš aukštai. Po to susikaupė prie svarbiausio. Užtrauktukas. Nusismaukti kelnes nuo sėdynės. Prisiminti, kur lagamine guli apatiniai. Susigaudyti apgraibomis. Užčiuopti pirštais, tarsi būtų buvusi akla. Sukišti dvokiančias kelnaites su rudai raudonomis dėmėmis į plastikinį maišelį dešinėje. Ištiesti ranką ir paimti raudoną rankinę. Užtrauktukas. Įklotas iš maišelio. Žliaugė prakaitas. Negerai, spėjo pagalvoti. Tada galva bumbtelėjo į klozeto dangtį, vienišas trenksmas.

Ją pažadino garsus riksmas. Įsijungė šviesa. Ji stovėjo prie kambario durų įsitvėrusi drabužių kabyklos ir šaukė. Lovoje priešais sėdėjo vyras ir prisimerkęs žiūrėjo užmiegotomis akimis tarsi pelėda. Tai buvo Tomas. Pajutusi palengvėjimą, ji susmuko tarsi maišas. Į sieną ir ant grindų. Ten liko sėdėti. Kad laimėtų laiko, kurio reikėjo susivokti tikrovėje. Ne-

suprantama Tomo kalba sklido iš valties, plūduriuojančios upės vidury, ten, kur ji buvo plačiausia.

Tėtis sėdėjo savo fotelyje ir garsiai skaitė iš knygos apie Babelio kalbų sumaištį, kuri baigėsi tuo, kad žmonės ėmė kalbėti kiekvienas savo kalba. Jo balsas skambėjo taip, lyg jis būtų gerokai peršalęs. Dortė galėjo matyti spiralės formos bokšto į pietus nuo Babilono paveikslėlį. Penkiasdešimties metrų aukščio, pastatytas išminties ir rašto meno dievo Nebo garbei. Tėtis padavė jai knygą, kad pati paskaitytų, ir atsilošė laukdamas. Ji padvejojo, paskui išgirdo savo pačios balsą kambaryje.

„Pastatas niekada nebuvo baigtas, nes statytojai tapo per daug godūs. Vienas darbininkas nukrito ir užsimušė, bet statytojai tiesiog pašalino lavoną ir tęsė statybas. Vėliau žuvo daugiau darbininkų. Statytojai aimanavo dėl akmenų, kurie prastai laikėsi sienose ir lėtino darbą. Jie daugiau galvojo apie klibančius akmenis nei apie žūvančius žmones. Dievui tai nepatiko, todėl jis atsiuntė sumaištį, dėl kurios žmonės nebesuprato vienas kito kalbos. Šitaip žmonėms turėjo būti priminta, kad jis nubaus tuos, kurie mėgins peržengti ribas, negalvodami apie savo artimą. O kai žmonės nebegalėjo suprasti vienas kito kalbos, jie tapo vienas kitam svetimi.“

Kai ji baigė, buvo visiškai tylu. Ji norėjo, kad tėtis ką nors pasakytų, kad įsitikintų, jog jis suprato viską, ką perskaitė. Bet jis nieko nesakė.

– Mielai būčiau tai pamačiusi, – sušnibždėjo ji jam prie skruosto.

Dortė girdėjo jį atsakant balsu žmogaus, kuriam galbūt tuoj prasidės sloga, bet ji nesuprato, ką jis mėgino pasakyti. Didžiulė neviltis susikaupė tarsi gleivių gniutulas gerklėje.

15

TOMAS JAI APRODĖ viską, o ji mėgino suprasti angliškus žodžius. Kaip įjungti šviesą, viryklę ir orkaitę. Kur sudėti virtuvės reikmenys. Kur rasti rankšluosčių ir patalynę. Vonios kambaryje viskas blizgėjo, tarsi mama būtų išvaliusi. Dortė turėjo miegoti mažiausiame iš dviejų miegamųjų. Komoda, drabužių spinta, naktinis stalelis ir lova. Patalynė buvo švari, su aguonų raštu. Svetainėje stovėjo sofa, stalas ir kėdės. Knygų lentynos ant sienos buvo tuščios. Tomas aprodė jai tik tą miegamąjį, kuriame ji miegos. Galbūt kitame gyveno kažkas, ko nebuvo namuose. Arba jis pats.

Virtuvėje riogsojo šaldytuvas su maistu. Pienas! Ji išgėrė dvi stiklines, sėdėdama prie virtuvės stalo ir žiūrėdama, kaip jis kepa kiaušinienę su kumpiu ir storomis riekėmis raiko duoną. Buvo keista matyti vyrą, užsiimantį tokiais dalykais. Jis spustelėjo mygtuką virš viryklės, ir visas tvaikas su gausmu pakilo ir dingo piltuve. Pro langą ji matė šviesas iš miesto, esančio žemiau jų. Šiaip stiklas buvo juodas ir žvilgantis, lyg lakuotos skrynelės paviršius, kurioje mama laikė savo segę.

Tokio buto reikėtų mamai ir Verai. Jos, žinoma, perkraustytų mamai brangius baldus. Knygų spintą. Valgomojo stalas su šešiomis kėdėmis galėtų stovėti priešais didįjį svetainės langą. Bet jos galėtų pasilaikyti ir tuos naujus baldus. Jos turėtų ir visas tas savo asmenines smulkmenas. Pilkasis dramblys jau tūnojo ant lovos. Ji susigėdusi galvojo, kad patikėjo, jog Olga norės atkeršyti ir neįdės jo į lagaminą. Mama, aišku,

įvertintų drabužių spintas. Namie jos kabindavo drabužius už užuolaidos, kabančios kampe už lovos, kurioje su Vera miegojo. Galbūt mama dabar užėmė jos vietą? Tada jai nebereikėtų kiekvieną rytą ir vakarą kloti lovos. Galėtų turėti svečių, kurie pasiliktų nakvoti. Dortė bandė įsivaizduoti, kas tai turėtų būti. Ir kaip jie sekmadienių rytais sėdėtų ir valgytų pusryčius. Bet šitokios mintys buvo niekam tikusios.

Ji galvojo, kad bus daugiau merginų. Liudvikas juk sakė, kad bus viena, kuri šneka rusiškai. Tai, kad Tomas neužsinešė savo odinio lagamino į viršų, leido jai suprasti, kad jis čia nemiegos. Bet jam bestovint su portfeliu ir pasiruošus eiti, ji išsigando, – tai galėjo reikšti, kad kiti vyrai galės atsirakinti duris. Ji bandė kažką pasakyti, bet liko stovėti marmaliuodama žodžius, kurių nė pati nesuprato. Ir tarsi jis būtų žinojęs, ką ji galvoja, pasakė:

– *Dorte, nobody can come in. You are safe.*

Kai jis jai nusišypsojo, ji staiga pamatė, kad ir jis pavargęs. Matėsi gilios rūpesčių raukšlės ir reti barzdos šeriai, o po akimis juodavo tamsūs šešėliai. Tomas parodė į ją ir į spyną bei papurtė galvą. Parodė jai raktus ir pridūrė:

– *Only for me and Lara.*

– Lara?

– *The lady from Russia. Ok?*

Ji linktelėjo. Tada ji susikaupė ir išdrožė:

– *Passport?*

Jis pliaukštelėjo per savo portfelį ir linktelėjo, tarsi norėdamas užtikrinti, kad jį saugos; atrodė, jog jis visiškai nesuprato, kad ji pati nori jį turėti. Ji parodė į raktus, o jis papurtė galvą ir nusišypsojo. Tada jis pademonstravo automatinę spyną ir pasakė, kad niekur neitų, nes paskui nebegalės patekti vidun.

Kai Tomas išėjo ir ji išgirdo tarp aukštų pradingstančio lifto garsą, jos kūnas pats savaime nuslydo palei sieną ir at-

sidūrė ant grindų. Iš ten ji galėjo žiūrėti pro atviras duris tiesiai į juodą lango stiklą svetainėje. Didžiulis pilkas paukštis nuplasnojo pro šalį išskleidęs sparnus. Galbūt jis buvo baltas? Jis apsisuko ir sugrįžo. Atrodė, kad tuoj atsitrenks į stiklą. Paskutinę akimirką jis pasuko į šalį ir dingo.

Sėdėdama ant grindų ji bandė suskaičiuoti, kiek dienų ir naktų keliavo su Tomu. Kiek laiko buvo toli nuo namų? Suvokusi, kad šiame mieste turbūt gyvena tūkstančiai žmonių, ji pasijuto tik dar vienišesnė. Tai buvo kažkaip susiję su raktais ir Tomu. Su kvapu, sklindančiu nuo kokoso plaušo kilimėlio, batais, stovinčiais prie sienos, visais tais svetimais daiktais aplinkui, pagaliau vos juntamu kepto maisto tvaiku. Ji pravirko.

Vėliau, nusipraususi po dušu ir apsirengusi mėlyną kilpinį chalatą, kurį rado vonioje, pristūmė svetainėje kėdę prie lango, kad ir kokia nuvargusi jautėsi. Ji buvo aukštame name. Kai Tomas sustabdė mašiną ir ji suprato, kad jie čia eis, prieš akis jai iškilo kitas bokštas iš tėčio knygos apie Babiloną. Zikuratas. Tai turėjo būti dangaus ir žemės kertinis akmuo, bet nuotraukoje jis panėšėjo į vienas ant kito sukrautus didžiulius luitus. Šis namas ir buvo toks luitas – pastatytas statmenai. Bet ji negalėjo švaistyti laiko baimindamasi aukščio, kai buvo tiek daug kitų dalykų, apie kuriuos ji nieko nežinojo.

Staiga Dortė panoro, kad Tomas dar vis būtų čia, nors ir užrakino ją. Norėjo jam papasakoti apie tėčio knygą ir du Babilono bokštus. Galbūt jis yra netgi ten buvęs. Bet bemat prisiminė, jog Dievas sumaišė kalbas, kad negalėtum suprasti. Kelionėje jie angliškai apsikeitė keliais žodžiais. Bet to negalėtum pavadinti pokalbiais. Jis nuolat leido tris kompaktines plokšteles. Ji gana neblogai susipažino su Bachu.

Kokį skaičių Tomas paspaudė lifte? Butas turėjo būti viename iš viršutinių aukštų. Ji galvojo, kad sėdi balione, ky-

bančiame virš svetimo, tamsaus miesto. Buvo beveik naktis. Šiaip ar taip, labai vėlu. Prisiminė, kad ant naktinio stalelio matė laikrodį, bet neįsidėmėjo laiko. Tomas apžiūrėjo tėčio laikrodį, bandė jį prisukti. Bet galiausiai papurtė galvą. Tėčio laikrodis nenorėjo skaičiuoti laiko.

Nusigiedrijo, danguje sužibo žvaigždės. Jos atrodė šaltesnės ir tolimesnės nei namie. Bet tai buvo tos pačios žvaigždės. Tėtis buvo parsinešęs namo knygų apie žvaigždėtąjį dangų. Jis mėgo kalbėti apie tai, kas buvo ten toli visatoje. Ji pamėgino prisiminti žvaigždynų pavadinimus ir tai, kaip jie atrodo. Mažieji Grįžulo Ratai, Didieji Grįžulo Ratai ir Trys Sesutės... Bet Dortė jų neberado šiame danguje. Ir dėl šio kvailo dalyko ji vėl pravirko. Nusišluostė akis kilpinio chalato rankove. Atsidavė snargliais, muilu ir šlapiais plaukais. Toli apačioje žėravo daugybė mažyčių taškelių – tarsi žemiškajame Paukščių Take. Mašinos. Jos judėjo viena linija tarp šviesos eilių.

Kažkas vaikščiojo koridoriumi. Ji prisiminė Tomo ir savo žingsnių aidą, kai juodu ėjo iš lifto į butą. Ir daug durų iš abiejų pusių. Namas turėjo būti pilnas žmonių. Prausdamasi vonioje girdėjo liftą du kartus. Dabar kažkas atsirakino gretimo buto duris. Jei būtų norėjusi ką nors pamatyti, būtų turėjusi atsirakinti duris ir išeiti į koridorių. Juk galėtų tarpdury pastatyti batą ar dar ką nors, kad neužsitrenktų. Bet ką reikėtų sakyti? Be to, sutiktasis gali būti vyras.

Ji atsinešė stiklinę pieno ir vėl atsisėdo prie lango. Žemė buvo be galo toli. Tomas virtuvėje buvo atidaręs langą, kad kaip reikiant išsivėdintų. Ji apie tai tada nepagalvojo. Langai visada buvo galimybė. Bet tokiu atveju viskas turėtų būti daug blogiau nei dabar.

Ant sienos prie durų kabėjo kalendorius su burlaivio nuotrauka. Buvo atverstas liepos mėnuo. Atrodė, lyg būtų

kitame pasaulyje. Galbūt ji galėtų Tomo paklausti, kokia dabar diena? Paskui susivokė, kad nežino, ar jis grįš.

Kai išgėrė visą stiklinę pieno, nusprendė, kad paklaus Laros, kuri esą kalba rusiškai. Buvo svarbu sekti dienas. Laikytis tvarkos. Žinoti, kiek gyvenimo dienų sunaudota. Jos niekada nesugrįždavo. Dortė nutipeno į kambarį, kuriame turėjo miegoti, ir pažiūrėjo į laikrodį ant naktinio stalelio. Dešimt minučių po penkių. Šiaip ar taip, tai nebuvo tiesa. Ji nusiėmė tėčio laikrodį ir pasidėjo šalia. Galbūt Dievas nusprendė, kad ši gyvenimo dalis nebus matuojama?

Dortė nežinojo, ar išdrįs atsigulti miegoti, kad ir kokia nuvargusi. Bet galiausiai atsigulė pravėrusi duris į prieškambarį. Šitaip ji tarsi galėjo kontroliuoti, kas įeina. Vis dėlto negalėjo užmigti. Girdėdama namo garsus įsivaizdavo, kad guli milžiniškame gurgiančiame pilve. Gulėjo klausydamasi. Laukdama. Ko – nežinojo. Girdėjo net savo širdį. Ji mušė ir mušė. Dortė porą kartų krūptelėjo, nes kažkas praėjo koridoriumi. Po kurio laiko pasigirdo slystantis metalinis lifto garsas. Užsidarančios durys. Eismas už lango be perstojo gaudė. Akimirką pasigirdo, lyg kažkas būtų gręžęs sieną mašina, bet galbūt garsas sklido iš lauko. Jai šovė mintis, kad jie bando gręždami priartėti prie jos. Staiga – tarsi pratisą „Amen!“ iš mamos maldų – išgirdo tolimą laivo ūkimą.

Viena jos ranka sučiupo kitą ant antklodės. Oda atrodė lygi, šilta ir kaip visada. Lyg ji būtų gulėjusi namie šalia Veros. Tai padėjo. Dortė prisakė sau pajusti, kaip gera išsitiesti švarioje lovoje, nors ten, apačioje, degino ir maudė. Kai šviesa ėmė skverbtis pro užuolaidų tarpą ir ant pilkos sienos priešais piešti šešėlius, ji dar nebuvo užmigusi.

16

– Sveiki! Ar čia kas yra?

Dortė atsisėdo lovoje dar nepabudusi. Pajuto, kaip vėl nudiegė pilvo apačią, nes padarė staigų judesį. Durys į prieškambarį buvo pravertos, bet ji negalėjo įžiūrėti to, kas įėjo į butą. Ji nurijo seiles ir įsiklausė. Išsitiesė pasiimti kilpinio chalato ir atsistojo. Kad ir kas tas žmogus, ji norėjo stovėti. Laikrodis ant naktinio stalelio vis dar rodė dešimt minučių po penkių. Ji nepaisė jau įprastos kankynės, nes norėjo šlapintis, ir išėjo basomis į prieškambarį.

Nepažįstama moteris kabino žalius elegantiškus kailinius ant drabužių kabyklos. Atrodė, kad ji namie ir tebuvo išėjusi su reikalais. Atsisukusi ir pastebėjusi Dortę, ji išplėtė akis ir šūktelėjo „Oi!“ Dortę apėmė jausmas, kad nepažįstamoji pamatė kažką šlykštaus, bet tuoj pat išvydo ištiestą auksinę ranką. Ji paėmė tvirtą, šiltą plaštaką.

– Laba diena, Dorte! Mano vardas Lara, aš padėsiu tau viskuo. Tomas sakė, kad tu ne visai sveika. Turime ko nors imtis.

Visi šie žodžiai – rusiškai! Tarsi šoklūs kamuoliukai, pabirę po kambarį. Po akimirkos Dortė suprato, kad stovi basomis apsivilkusi kilpinį chalatą ir verkia nepažįstamosios akyse. Susigėdusi atitraukė ranką ir nusišluostė veidą. Nepažįstamoji pakreipė galvą, stebėdama ją be jokios išraiškos. Paskui ji pasilenkė, pasiėmė didžiulę juodą rankinę ir nuėjo į virtuvę.

Dortė nusėlino paskui ją nieko nesakydama. Tik atsiplėšė popierinio rankšluosčio, kuris stovėjo ant spintelės, ir nusišnypštė taip tyliai, kaip tik galėdama. Jai taip palengvėjo, kad vėl supranta žmonių kalbą, jog galva tapo besvorė.

Lara ištraukė iš savo rankinės maišelį ir padėjo jį ant spintelės. Nuo jo pasklido stiprus Nikolajaus kvapas, dėl kurio Dortės akys dar labiau patvino. Ji dar atsiplėšė popierinio rankšluosčio. O nepažįstamoji toliau nesustodama tarškėjo storu, žvaliu kaimietės balsu:

– Sunki buvo kelionė, ar ne? Tomas pasakojo, kad susidūrei su nemandagiais vyrais. Dabar mes tiesiog viską išsiaiškinsime, tada viskas susitvarkys. Be jokios abejonės! Viskas susitvarkys. Tiesiog atsipalaiduok! Aš tau padėsiu. Viskas bus gerai, – išgiedojo ji ir atidarė šaldytuvo dureles. Pakilojo kažką viduje. Ištraukė įpakuotą mėsos gabalėlį, pakėlė prie nosies, šnypštelėjo ir išmetė jį į šiukšliadėžę, kuri atsidarinėjo paspaudus pedalą. Tada išsitraukė iš rankinės bloknotą ir ėmė užsirašinėti, tarsi būtų kokia kontrolierė. Baigusi grįžo į prieškambarį, atidarė kambarių duris ir greitai perlėkė vieną po kito – tarsi būtų buvusi siaubingai užsiėmusi.

Dortė dar nebuvo tualete, bet tai nebuvo labai svarbu. Ji klausėsi, kaip bus viskas puiku, koks gražus butas, koks tai fantastiškas miestas, kad Tomas – tikras šaunuolis. Atrodė, lyg Dortė girdėtų vaikystės dainas arba klausytųsi tėčio skaitymo. Viskas tapo taip paprasta. Vien dėl to, kad nepažįstama moteris neatsikvėpdama kalbėjo rusiškai.

Netrukus Lara grįžo į virtuvę ir įjungė kavos aparatą. Šioje šalyje kava nebuvo verdama įprastai. Jokios kavamalės. Jokios dėžutės su rudomis pupelėmis. Lara išdėliojo puodelius ir stiklines ant virtuvės stalo. Jos rankos šaudė ore tarsi kregždės. Dortė prisėdo ant kėdės krašto virtuvėje. Staiga Lara atsisuko, lyg nepaisant viso to kalbėjimo tik dabar būtų supratusi, kad Dortė yra čia.

– Susitvarkyk! Valgysime ir maloniai leisime laiką!

Po šių žodžių Dortė nuėjo į vonią. Jau buvo besprogstanti, kaip norėjo šlapintis. Dabar, kai ji jau verkė girdėdama nuostabius rusiškus žodžius, beliko tai atlaikyti. Ji pasikeitė įklotą ir nusiplovė rankas bei veidą. Veidrodyje išvydo raupsuotąją. Šašas nuo lūpos buvo nusilupęs. Kraujavo. Ji prispaudė gabalėlį tualetinio popieriaus netyrinėdama žaizdelės. Nenorėjo sunaikinti rusiškų žodžių skambesio. Lentynėlėje po veidrodžiu stovėjo plastikinė kremo tūbelė. Ji šiek tiek pasitepė veidą, perbraukė šepečiu per plaukus ir surišo juos pakaušyje gumyte. Paskui pasiėmė iš lagamino švarius drabužius, apsirengė ir vėl nedrąsiai įžengė į virtuvę.

Larai buvo galbūt trisdešimt. Aplink burną ir kaktoje žymėjo gilios rūpesčių raukšlės – visai kaip mamos. Oda buvo aukso spalvos, tarsi ji kasdien būtų dirbusi saulėje. Kaklas atrodė truputėlį sueižėjęs, lyg sena puodynė. Plaukai buvo šviesūs ir ilgi, visai kaip Veros, bet ne tokie blizgantys. Panašesni į šiaudus, gulėjusius lauke lietuje ir vėjyje. Lara naudojo daug kosmetikos. Jos šypsena rodėsi dažnai, bet trukdavo tik akimirksnį. Viskas, ko ji ėmėsi, matyt, vyko spėriai. Tarsi ji visą laiką būtų galvojusi apie kažką kita arba būtų kažkur pakeliui. Kūnas buvo nei stambus, nei lieknas. Atrodė, lyg jis visiems laikams būtų buvęs įspraustas į siaurus džinsus ir aptemptą megztinį. Ant klubų ji juosėjo metalinį diržą, kuris žybčiojo jai judant. Tarp diržo ir megztinio į laisvę buvo ištrūkusi mažytė riebalų ringė.

Joms sėdint ir valgant – Lara gėrė kavą, o Dortė pieną, ji galvojo, kad galbūt pamėgs Larą, nes ši šnekėjo rusiškai.

– Tomas mano, kad tau reikia kelių dienų atostogų. Kol pasveiksi ir čia apsiprasi. Jis labai nieko, bet reikia, kad galėtų tavimi pasitikėti!

– Kaip pasitikėti?

– Neturi kalbėtis su kaimynais arba jiems skųstis. Bet jie nesupranta nei rusiškai, nei lietuviškai. Sunki buvo kelionė?

– Nežinau... – atsakė Dortė ir pažiūrėjo žemyn.

– Tomas pasakojo, kad kraujavai ir alpai.

– Aaa, taip...

– Ar tai vienas iš klientų?.. Smurtavo?

Dortė spoksojo žemyn į savo rankas nieko nesakydama. Visi nagai buvo nulūžinėję ir apkramtyti. Plaštakų oda pilkai mėlyna. Lara turėjo aukso spalvos rankas.

– Gerai! Tu pasakok tik tai, ką nori. Kiek tau metų? Aštuoniolika?

– Bus šešiolika. Gruodžio pirmą...

Lara išplėtė savo didžiules apvalias akis, tarsi tai būtų Dortės kaltė, kad jai dar nėra šešiolikos.

– Ar turėjai Stokholme klientų?

– Ne.

– Kodėl?

Dėl staiga atsiradusio pasibjaurėjimo Dortė norėjo, kad šitas pokalbis greičiau baigtųsi.

– Gali man padėti išsiaiškinti, kiek dabar valandų... Laikrodis ant naktinio stalelio sustojęs.

– Žinoma. Kai pavalgysim, – pasakė Lara išsisukinėdama ir pažiūrėjo į savo laikrodį. – Beveik vienuolika valandų... Kur tai nutiko? – Jos didžiulės lūpos vis įsitraukdavo, tarsi ji būtų mėginusi jas praryti, bet akys nepaleido Dortės žvilgsnio.

– Neprisimenu... Pirtyje, – sušnabždėjo ji. Šito jai niekada nereikėjo sakyti. Nė pagalvoti. Lūpos ir smakras tapo nebevaldomi. Dantys darbavosi, tarsi būtų pamanę, kad burna pilna duonos.

– Ką jis padarė?

Dortė kurį laiką vis rijo seiles, kol Lara laukė.

– Jie... sėdėjo krėsluose...

– Krėsluose?

Dortė linktelėjo ir pažvelgė pro langą. Pirštai suglebo, ir bandelė kažkur nukrito. Ant lėkštelės. Buvo pradėję snigti.

Snaigės gulė viena prie kitos ant lango stiklo. Paskui ėmė slysti žemyn. Kažkur lauke iš kamino virto dūmai. Nelygi balta juosta, besidalijanti pusiau. Abi dalys traukė kiekviena savo kryptimi. Dortė negalėjo įžvelgti namo kitoje gatvės pusėje, nes jis buvo toli apačioje. Tik stogą. Jis atrodė plokščias. Netrukus taps visiškai baltas.

– Ar jų buvo keli?

Dortė linktelėjo.

– Ar jie, išskyrus save, naudojo dar kažką?

– Atrodo, taip.

– Ką gi?

– Nežinau... Jie turėjo daiktų... Beisbolo lazdą... butelių... malkų... iš...

– Velnias! – sušnypštė Lara. Paskui suspaudė lūpas į vieną brūkšnį ir kurį laiką nieko nesakė. Po valandėlės paklausė: – Ar skauda? Vis dar?

Dortė linktelėjo.

– Kai reikia į tualetą?

– Labiausiai tada...

– Tiek iš priekio, tiek ir iš užpakalio?

– Kaip?

– Kišo daiktus į abi angas ten, apačioje?

Dortė prispaudė delnus prie stalo abipus lėkštelės su bandele. Stalo paviršius sudrėko, ji perkėlė rankas į sausesnę vietą. Ant kelių. Galiausiai išgirdo Larą sakant:

– Kad tau padėčiau, turiu žinoti, kaip tu jauties.

– Ne iš užpakalio... iš priekio...

– Vis dar kraujuoji?

– Taip. Bet šiek tiek mažiau.

– Ar laikas menstruacijoms?

– Ne.

– Kada tai bus?

– Neprisimenu, – sumurmėjo Dortė pasijusdama taip, tarsi sėdėtų priešais mokytoją, kuriai reikia sužinoti, ar ją

galima perkelti į aukštesnę klasę. Nežinojo, ar jai patinka šita Lara, nors ji ir šnekėjo rusiškai.

– Ar prisimeni, kada buvo paskutinį kartą?

Dortė susimąstė ir padėjo galvą prie lėkštelės. Taip kvailai sunkėsi ašaros.

– Praėjus dviem dienoms po to, kai Nikolajus išvažiavo į Vilnių, – sušniurkščiojo ji.

– Kas tas Nikolajus?

– Kepėjo sūnus, – pasakė Dortė ir susiėmė, kad tiesiai sėdėtų prie stalo.

– Kada jis išvažiavo? – paklausė Lara trumpai šyptelėdama.

– Neprisimenu...

– Ar miegojai su juo prieš jam išvažiuojant?

– Ne! – sušnibždėjo Dortė pasibaisėjusi ir galutinai nusprendė, kad jai Lara nepatinka.

Sumuštinis gulėjo dešra į apačią. Ant jo buvo likę Dortės dantų žymės. Tarsi žvėries krimstelėta. Greta gulėjo blankiai žalia agurko akis.

– Gerai. Gerk pieną ir valgyk, – po valandėlės pasakė Lara.

Dortė atvertė sumuštinį, bet nevalgė. Paskui stipriai nusišnypštė į popierinį rankšluostį.

– Atleisk! Kad aš tokia velniškai ūmi! – pasakė Lara ir palietė jos ranką.

– Viskas gerai...

– Aišku, po galais, kad negerai! Aš juk galiu elgtis kaip žmogus, nors pasaulis ir yra srutų duobė! – pratrūko ji ir pliaukštelėjo sau per ranką.

Dortė turėjo nusišypsoti. Skaudėjo viršutinę lūpą.

– Ko tau reikia? – paklausė Lara draugiškai. – Galbūt šiek tiek kosmetikos?

– Pieno. Ir įklotų...

– Ar pažiūrėjai ten, apačioje? Kaip reikalai?

Dortė nuleido akis ir papurtė galvą.

– Tai juk neįmanoma...

– Įmanoma, tiesiog paimk veidrodėlį.

Apgailėtina anga išdygo Dortės vaizduotėje, tad ji nevalingai susiraukė. Savo noru į tokius dalykus nežiūrima. Tik ne veidrodyje.

– Gal aš galiu pažiūrėti? – paklausė Lara, tarsi jos kalbėtųsi apie drabužį.

– O kam?

– Kad pamatyčiau, ar tau reikia daktaro. Tomas sakė, kad gali reikėti.

– Ką daktaras darys?

– Apžiūrės tave ir viską išsiaiškins.

– Ar jam būtina žiūrėti?

– Na taip. Bet aš galiu pamėginti surasti moterį.

Dortė linktelėjo. Būtų puiku, jei daktaras galėtų ją išgydyti.

Lara pasilenkė ir kilstelėjo Dortės plaukus.

– Turi gražius, tamsius plaukus! Puiku! – pasakė ji ir pakreipė galvą. – Ir gražias akis, nors šiuo metu ir atrodai šiek tiek pavargusi. Ir kokia tu plona! Gal kiek per liesa... Bet tikrai puikiai sudėta! Kai truputį atsigausi, eisime pirkti naujų madingų drabužių. Apatinių... Tai svarbu. Ko dar tau reikėtų? – paklausė ji ir padrąsinamai nusišypsojo.

– Paso, – sumurmėjo Dortė ir vis dėlto atsikando gabalėlį sumuštinio.

– Tomas jį saugo. Tau jis nereikalingas.

– Aš negaliu be paso važiuoti namo.

– Tu nevažiuosi namo, kol neuždirbsi pinigų. Juk žinai.

Dortė pabandė nuryti, bet maistas nebelindo. Ji turėjo ryti kelis kartus, kol jis nuslydo žemyn.

– Liudvikas sakė, kad aš dirbsiu kavinėje, – sušnabždėjo ji ir pažiūrėjo Larai į akis.

– Kas tas Liudvikas?

– Tas, kuris atsivežė mane į Stokholmą. Jis sakė, kad Nadia ir aš nešiosime kavą.

– Nadia?

– Taip. Tai ji pažinojo Liudviką ir norėjo, kad aš važiuočiau kartu. Bet ji nepasirodė...

– Jai, aišku, buvo sumokėta.

– Sumokėta?

– Už tai, kad įtikintų tave, jog važiuosite kartu.

– Negali būti, – gaudydama orą sulemeno Dortė.

Lara susimąstė, bet tik akimirką. Jos lūpos įsitraukė į vidų, kurį laiką ji plazdeno neapsakomai ilgomis blakstienomis. Jos mušėsi į skruostus lyg strazdo sparnai.

– Velniai nematė. Dabar sprendžia Tomas. Ir turėtum tuo džiaugtis – nes tas Liudvikas tavimi visai nesirūpino! Nors tau tik penkiolika, bet tiek dar supranti! Tiesa? Jokia kavinė nepriims to, kuris nemoka norvegiškai. Be to, ten prastai mokama, palyginti su tuo, ko tu verta.

– Ar galėčiau dirbti kavinėje, jei mokėčiau norvegiškai? – paklausė Dortė.

Lara truktelėjo pečiais ir pažvelgė į ją nusivylusiu žvilgsniu.

– Taip, galbūt, bet...

– Tada noriu išmokti norvegiškai!

Lara nusijuokė, bet Dortė matė, kad ji į ją žiūri rimtai.

– Norvegų kalba sunki... Bet aš paminėsiu tai Tomui. Galbūt jis sutiks. Yra klientų, kurie nepakelia tiek daug... veiksmo. Jie tenori su kuo nors maloniai praleisti laiką arba pasišnekučiuoti. Tada visai neblogai mokėti šiek tiek norvegiškai. Seni vyrai dažnai būna malonesni už jaunus. Taip pat turi daugiau pinigų. Bet tokiu atveju turėtum pabūti čia ilgiau. Trijų mėnesių neužteks, kad išmoktum norvegiškai. Nežinau, kaip čia su vizomis... Bet Tomas tikriausiai ras išeitį.

– Su vizomis?

– Tu esi čia kaip turistė, todėl Tomas turi viską sutvarkyti, kad nekiltų bėdų su policija.

– Aš nieko blogo nepadariau...

– Aišku, kad ne! Nusiramink! Bet Tomas už tave sumokėjo. Dabar dirbsi čia tris mėnesius. Tai reiškia, kad pirma turi išgyti. Gausi dvidešimt penkis procentus nuo uždirbtos sumos, kai bus išskaičiuota tai, ką esi skolinga Tomui.

– Kiek esu skolinga Tomui?

– Aš nežinau. Bet galiu paklausti. Pirmiausia pati kelionė. Ir tai, ką jis užmokėjo Liudvikui, kad tave gautų. Dar tai, kad turi gyventi, valgyti ir vaikščioti padoriai apsirengusi.

– Kur aš dirbsiu? – Dortė vos girdėjo savo pačios klausimą. Sumuštinio likučiai atakavo ją iš lėkštės. Raudona dešra su baltomis riebalų poromis. Lakuotame stalo paviršiuje ji matė svetimą veidą su įtrūkimais prie smilkinių ir lūpų. Spalvos buvo visiškai nusitrynusios.

– Čia. Miegosi viename kambaryje, o priiminėsi kitame. Priprasi. Tai kaip bet kuris kitas darbas, kuriame žmonės turi būti arti vienas kito. Jie turi teisę pasinaudoti dušu, bet šiaip neprivalai leisti jų į kambarius, kur pati gyveni. Mes laukiame dar vienos mergaitės, iš Rusijos. Bet tau juk tik geriau, kad turėsi su kuo pasišnekėti. Kitos merginos toli gražu negyvena taip gerai kaip tu. Tai paskutinė Tomo investicija. Manau, jis jaučia tau silpnybę.

– Kur Tomas gyvena?

– Mums tai neturi jokios reikšmės. Jis daug keliauja. Daugiausia kalbu su juo telefonu.

– Ar jis atvyksta kartais čionai?

– Kodėl klausi?

– Nežinau...

Lara žiūrėjo į ją pašaipiu žvilgsniu. Paskui staigiai atsistojo, pačiupo puodelį su lėkštele ir nužygiavo prie spintelės.

– Turėsi išmokti norvegiškai, kad galėtum pati su juo kalbėtis. Galėsi pasiskolinti mano žodynus. Turiu taip pat ir garso įrašų. Man prireikė metų... Bet tu veikiausiai greitesnė, kas žino?

– Su kuo aš kalbėsiu norvegiškai?

– Su manimi! Juk ateisiu kiekvieną dieną. Atrakinsiu ir užrakinsiu... Bent kol tapsi savarankiškesnė. Be to, nupirksiu, ko tau reikės. Tai mano darbas. Vėliau galėsi šnekėtis su klientais. Bet tik apie kasdienius dalykus. Neįsileisk jų į savo sielą. Ir visų svarbiausia – nesiskųsk! Bet pirmiausia turėsime tave sutaisyti ir išgydyti. Tau bus tikros atostogos!

– Ką man reikės daryti? Darbe? – sušnibždėjo Dortė nežiūrėdama į ją.

– Viešpatie! Nesuprantu, ką Tomas galvojo. Dar vaikas... – sumurmėjo Lara atsukusi nugarą. Paskui vėl iš lėto priėjo prie stalo. – Turėsi būti maloni ir draugiška. Klientas pats žinos, ką jums daryti. Tau nebūtina nei juoktis, nei šypsotis. Bet visada turi būti tinkamai pasidažiusi.

– Aš neturiu kosmetikos. – Dortė pasičiupo agurko griežinėlį ir užsidėjo jį ant sužalotos akies.

Lara nusijuokė ir krestelėjo savo ilgus plaukus:

– Taip ir reikia! Su nuotaika. Nieko nėra geriau už gerą nuotaiką. Kai turėsi klientą, aš išeisiu pasivaikščioti arba prisėsiu ir palauksiu. Kai jis nusivilks paltą, tu parodysi jam, kur vonia ir kambarys, kuriame būsite. Aš parodysiu, kuo tau reikės vilkėti. Tada viskas eisis savaime. Kai jis baigs, galbūt norės nusimaudyti po dušu arba nusiprausti. Tada tu pasirūpinsi, kad jis gautų švarų rankšluostį. Po to jis išeis. Neleisk jam užsibūti. Tai pirma taisyklė. Tik verslas. Neleisk jam mėginti susidraugauti! Net ir tada, kai išmoksi norvegiškai! Ir jokiais būdais nesileisk, kad tau įsiūlytų degtinės arba vyno. Arba narkotikų! Net cigarečių. Tomas nepaken-

čia įsisenėjusio dvoko. Pirmaisiais kartais po valandos sugrįšiu pažiūrėti, ar tau viskas gerai. Sutarta?

Vamzdžiai ūžė. Tokiame dideliame name turėtų būti daugybė vamzdžių.

– Kiek žmonių gyvena šiame name? – paklausė Dortė.

Lara akimirką spoksojo į ją nustebusi, paskui greitai nusišypsojo ir iš rankinės išsitraukė užrašų knygutę, kad užsirašytų kažką, ką prisiminė.

– Tau seksis kuo puikiausiai! Apžiūrėkime tavo apatinius. Turi pradėti nešioti liemenėlę. Ją paskutinę nusisegsi. Ją ir kojines! Tau reikia seksualių kojinių. Galbūt korseto su dirželiais. Bet dabar turi man parodyti, kas dedasi apačioje!

Jos įėjo ten, kur Dortė miegojo. Lara patiesė ant lovos rankšluostį ir pasakė, ką jai daryti. Ji nerangiai atsigulė ant nugaros sulenkusi kojas, kol Lara išėjo ir nusiplovė rankas. Geriausia buvo stipriai užmerkti akis ir leisti laikui pačiam eiti. Ji pajuto Laros rankas prie savo nuogos odos. Tai buvo pakeliama, nors ir gėdinga. Lara apžiūrėjo ją nuodugniai. Suėmus skausmui, Dortė gailiai sucypė. Paskui ji tarp savo šlaunų išgirdo prislopintą keiksmą.

– Kad jie sudegtų pragare! Pragare!! – sušnypštė Lara ir išniro virš jos pilvo panaši į drakoną iš pasakos.

O po trumpos akimirkos, po to, kai ji paplekšnojo Dortei per ranką ir nusisuko, į langą atsimušė žodžių srautas. Dortė dar niekada nebuvo girdėjusi tiek daug skirtingų rusiškų keiksmų.

17

MOTERIS VILKĖJO baltą chalatą ir atrodė susirūpinusi. Bet jai nekilo abejonių dėl vardo ir pavardės, kuriuos sukūrė Lara. Šiaip ar taip, užsirašė savo kompiuteryje. Lara iš anksto perspėjo Dortę dėl dviejų dalykų: 1) jei ji paspruktų pakeliui pas gydytoją, Tomas ją surastų. Be to, jis pasirūpintų, kad ir Lara būtų stipriai sumušta bei prarastų darbą; 2) Dortė neturi nieko sakyti, kai bus pas ginekologę. Kalbės Lara. Dortė tekalbanti rusiškai ir besisvečiuojanti pas Larą. Įvykę kai kas siaubinga, užpuolimas ar panašiai. Bet Dortė nenorinti apie tai kalbėti ir kreiptis į policiją.

– Į policiją?

– Taip, šioje šalyje negalima žiauriai elgtis su žmonėmis nepatenkant už grotų. Na taip – yra begalė išimčių.

– Kokių gi?

– Viešpatie, kokia tu smalsi! Aš juk negaliu visko išmanyti.

Tokį atsakymą Dortė išgirsdavo dažnai, kai mėgindavo paklausti Larą ko nors, į ką toji nenorėdavo arba negalėdavo atsakyti. Arba kai ji galvodavo apie kažką kita ir tingėdavo atsakyti.

Juodasis šuo tarsi atsidūrė kartu su Dorte ant kraupios ginekologo kėdės su laikikliais kojoms. Inkštė net nemėgindamas įkąsti. Tačiau kai gydytoja įkišo instrumentą, buvo nebeįmanoma ištverti. Lara išvertė jai, ką gydytoja sakė, kad prieš susiūdama turi prapjauti, nes buvo bepradedą negra-

žiai suaugti. Kad ji suleis vaistų, jog galėtų ramiai dirbti. Dortei mažai terūpėjo, kaip ten atrodo, kad tik neskaudėtų. Ji niekada nemanė, kad galima siūti žmones ten, apačioje, ir jai buvo baisiai gėda po ta ryškia šviesa.

Iš pradžių Lara sėdėjo ant kėdės ir klausėsi jos inkštimo. Bet kai viskas nutilo, ji prisislinko arčiau, tarsi būtų turėjusi prižiūrėti, kad viskas vyktų kaip reikiant. Galiausiai jos veidas išniro lyg apskrudęs mėnulis virš Dortės kairiojo kelio. Rūpesčių raukšlelės buvo ypač giliai įsirėžusios kaktoje. Gydytoja pasakė kažką, kas, kaip Dortė spėjo, reiškė, kad ji turi laikytis atokiau. Bet Lara gūžtelėjo pečiais ir liko ramiai stovėti, tarsi ji būtų padėjusi veterinarei, gydančiai karvę.

Kai viskas baigėsi, gydytoja padavė jai popierinį rankšluostį, įklotą ir padėjusi jai nulipti palydėjo už širmos. Dortė jautė palengvėjimą, nors grindys buvo šaltos it ledas, o kelnaitės dėmėtos. Atsirėmusi į kažką panašaus į baro kėdę ji apsirengė, kol kitos dvi kalbėjosi norvegiškai. Dortė spėjo, kad Lara melavo. Balsai išdavė, kad tai, ką reikėjo parašyti kompiuteryje, buvo ne taip paprasta.

– Tu ir vėl būsi visiškai sveika, bet tai užtruks kelias savaites. Siūlės išnyks savaime, taigi tau nebereikės grįžti. Ji patikrino, ar nesi užsikrėtusi ŽIV. Be to, tu ne nėščia. Taigi dabar esi lyg nauja. Juk tai puiku? – paklausė Lara nelaukdama atsakymo. Jos vėl išėjo į gatvę.

– Turėsi gerti antibiotikų ir geležį. Tyrimai parodė, kad tavo nusilpęs kraujas. Bet mes tai sutvarkysim, – paguodė ji.

Dortė suvokė, kad vaikšto kaip išsižergėlė. Atrodė, kad šlaunys prikabintos per daug toli ant klubų. Dabar ji jautėsi prasčiau nei prieš vizitą pas gydytoją. Tesvajojo atsigulti ir išgerti kelias tų tablečių, kurių gavo skausmui malšinti. Vis dėlto jos galvoje sukosi didžiulis noras – kraujuoti tol,

kol išmoks norvegiškai tiek, kad galėtų dirbti kavinėje. Tarsi tiksliai žinodama, ką ji galvoja, Lara apglėbė Dortę per liemenį ir pasakė:

– Tik nesumanyk ko nors iškrėsti! Neprisigalvok nebūtų dalykų! Tomas geras, jis už tave sumokės. Už gydytoją, vaistus ir viską. Bet nemėgink jo apgauti. Jis malonus tol, kol nesupyksta. Tada negalėsiu tavęs apsaugoti.

– Ką aš galėčiau iškrėsti?

– Pabėgti iš buto. Nueiti į policiją. Iš kur man žinot, kokių kvailysčių gali prisigalvoti?

– Jis turi mano pasą. Aš neturiu pinigų...

– Taigi kad. Jie tave uždarys ir išsiųs iš šalies prieš tai įdėję į visus didžiausius laikraščius. Su nuotraukomis ir viskuo! Galbūt į lietuviškus laikraščius taip pat. Tada visi tavo krašte sužinos, kokį darbą dirbi.

Dortės širdis suspurdėjo. Būtent paskutinis dalykas neturi įvykti! Ji nepajėgė nieko pasakyti. Jos kėblino šaligatviu į autobusų stotelę. Lietus maišėsi su sniegu.

– Tu Tomo pusėje, nepaisant nieko? – išspaudė Dortė.

– Aš savo pačios pusėje. Nepaisant nieko. Bet aš dirbu Tomui.

– Kur jis yra?

– Tai neturėtų tau rūpėti. Bet galiu jam perduoti, kad jo pasiilgai.

– Aš jo nepasiilgau.

– Kodėl tada visą laiką apie jį klausinėji?

– Neklausinėju!

Ji nežinojo, ar jos su Lara pykstasi, ar toks Laros kalbėjimo būdas. Bet kai ėmė skaudėti siūles ir ji pradėjo šalti, nes batai leido vandenį, ėmė verkšlenti.

– Liaukis su tomis nesąmonėmis! – paprašė Lara tyliu balsu. – Paklausyk! Kai geriau jausies, nueisime į kavinę ir nusipirksime torto. Šito mes nusipelnėm, – pridūrė ji.

– Ar ten šilta?

– Aišku, kad ten šilta! Kai atsisėsi ir paragausi karšto šokolado, suprasi, kaip nuostabu gyventi šiame mieste!

– Negaliu, nes daug galvoju apie mamą ir seserį.

– Kas joms?

– Jos bus išmestos iš namo, nes aš dar neatsiunčiau joms pinigų.

Dortė spėjo, kad Lara eidama mąstė, nes tylėjo. Paskui kumštelėjo Dortei į šoną ir suraukė antakius.

– Paklausiu Tomo, ar jis gali nusiųsti truputį pinigų, nors tu ir nedirbi. Tu juk, po galais, nekalta dėl viso šito mėšlo! Užrašyk mamos pavardę ir adresą. Aš su juo pakalbėsiu.

– Ar tikrai paklausi?

– Žinoma! Bet nepažadu, kad jis sutiks. Tuo tarpu reikia, kad pagerėtų tavo nuotaika. Kai nustosi kraujuoti, eisim pirkti apatinių.

– Tai nebūtina, – sumurmėjo Dortė.

– Aišku, kad būtina! Nori visai nusmukti?

Lara atnešė jai seną kasetinį grotuvą. Su dangteliu, kuris bet kada atšokdavo, jei ji tik taisyklingai paspausdavo. Telikdavo tik įdėti kasetes, uždaryti dangtelį ir paspausti *Play*. Ten buvo taip pat ir radijas. Balsai – tikra maišalynė. Muzika, priešingai, ją džiugino. Ko tik ten nebuvo! Daugybė popmuzikos. Žinoma, Lara jį atnešė dėl kalbos kursų, bet juk buvo galima klausytis ir radijo. Tada atrodydavo, kad kažkas yra šalia. Ypač tomis dienomis, kai Lara negalėdavo užeiti. Nereiškia, kad ji galėjo kalbėtis su nepažįstamais žmonėmis iš dėžės, bet balsai jau savaime buvo paguoda. Ji galėjo klausytis ir mokytis. Su kiekviena praėjusia diena ji suprasdavo vis daugiau žodžių. Kadangi ji taip susikaupdavo, kad įsimintų žodžius, nebelikdavo laiko galvoti apie visa kita. Būdavo, kad ji pagaudavo save sėdinčią ir linksinčią arba kartojančią iš paskos. Tarsi būtų buvusi klasėje. Tik be klasės draugų.

Tėčio laikrodis vis dar nenorėjo skaičiuoti laiko. Bet Lara sutaisė stovėjusįjį ant naktinio stalelio iškart po to, kai pratrūko visais tais keiksmažodžiais. Pastatė jį su tokiu trenksmu, jog Dortė pamanė, kad sudužo stiklas. Bet tai buvo tvirtas, senovinis laikrodis.

Lara parūpino jai geltonų ir rausvų lapelių su lipniu kraštu kitoje pusėje. Dortė užsirašinėjo ant jų norvegiškus žodžius ir lipdė ant daiktų, esančių bute. Kartais jai padėdavo Lara. Jos turėjo susigalvojusios žaidimą, kuris susidėjo iš to, jog Dortė negalėdavo ko nors paliesti tol, kol nepasakydavo, kaip tai vadinasi norvegiškai. Kartais Lara garsiai nusijuokdavo iš jos tarimo. Bet ne iš piktos valios. Veiksmažodžiai buvo problema. Ji mažai ką veikė, o ir lapelių čia neužklijuosi.

Tais retais kartais, kai jos išsiruošdavo į miestą, Dortė tik eidavo ir spoksodavo. Lara sakydavo norvegiškus žodžius. Kadangi ji negalėdavo priklijuoti lapelių ant to, kas buvo už buto durų, greitai pamiršdavo. Žodžių buvo be galo daug. Mieste kalba atrodė daug painesnė nei kasetiniame grotuve. Gatvėje, parduotuvėse ir kavinėse žmonės šnekėjo visiškai kitaip nei balsas iš kasetės, kurį ji atkartodavo. Turėjo tarsi visai kitą melodiją, dėl kurios būdavo sunku suprasti žodžius. Kai ji pasiskundė Larai, sužinojo, kad šiame mieste žmonės kalba dialektu, kurį ir kitiems norvegams ne mažiau sunku suprasti. Menka paguoda. Juk ji gyvena būtent čia.

– Dar nepažinojau žmogaus, kuriam taip lengvai sektųsi! – paguodė Lara, kai Dortė pasiskundė. Galbūt ji tai sakė tik tam, kad pasirodytų maloni. Bet iš tikro ji nemanė, kad Lara žarstosi mandagybėmis.

Tėtis buvo sakęs, kad Dortei turbūt reikėtų lankyti dailės mokyklą. Bet kažkas jo balse neleido jai tuo iki galo patikėti. Arba galbūt taip buvo todėl, kad mama nesakė tam prita-

rianti, atrodė, tarsi ji galvotų apie kažką kita. Vieną dieną Dortei grįžus namo iš mokyklos, tėtis sėdėjo palinkęs prie jos piešinių.

– Be jokios abejonės, tu turi dovaną, – pasakė jis beveik nusiminęs.

Jai pasidarė karšta. Nuo deginančio drovumo.

– Bet nepakanka turėti dovaną. Net ir geros rankos nepakanka, kad taptum dailininku. Reikia tam tikros rūšies pamišimo. Visa kita nustumti į šalį.

– Pamišimo? – sušnibždėjo ji ir įsitaisė jam ant kelių.

– Daugeliui geriau pasilikti prie siuvinėjimo, kaip kad daro tavo mama.

Dortė sumišo, ji nesuprato, kaip mama susijusi su jos piešiniais. Ji niekada nebuvo girdėjusi, kad mama mėgtų piešti. Tai tėtis piešė. Daugiausia žemėlapius ir kraštovaizdžio eskizus, kurių niekada nebaigdavo.

– Gera galva būtina net ir moteriai.

Dortė nežinojo, ar jai patiko, kad jis tai pasakė apie mamą ir ją. Šis sakinys sugriovė tai, ką jis sakė iš pradžių. Pasididžiavimą. Jis dingo, kai tėtis prabilo apie mamos siuvinėjimą. Ir kai mama įėjo ir kažko paklausė, jis nustūmė Dortę ant grindų, tarsi ji būtų buvusi katė, atsistojo ir išėjo iš kambario. Nuo to laiko dovanos jis nebeminėjo. Jau po dešimties dienų tapo tylu. Mirtinai tylu.

Ji neprisiminė, ką darė ir ar su kuo nors šnekėjo vėliau. Piešti ji, šiaip ar taip, nebepiešė. Laikui bėgant viskas, kas susiję su Baltarusija, irgi išnyko. Tas gyvenimas, kurį jos gyveno, kai tėtis kiekvieną dieną grįždavo iš darbo, atsisėsdavo kartu su jomis ir valgydavo, skaitydavo laikraštį arba sėdėdavo ant savo kėdės ir kalbėdavosi su jomis. Dingo.

Jie nebuvo turtingi, bet ir ne vargšai. Jų namas stovėjo bemaž miesto pakrašty, apsuptas laukų ir didžiulių medžių. Dar ilgai po to, kai iš ten išvažiavo, ji girdėdavo galvoje

čiulbančius paukščius, kaip kad paprastai dar prieš pabundant rytais. Girdėdavo atsargius žingsnius, kai tėtis žengdavo girgždančiomis grindų lentomis ir nulipdavo laiptais. Jis mėgdavo būti vienas, kai gerdavo rytinę kavą, kurią pats išsivirdavo.

Tėtis prižiūrėjo miestelio biblioteką. Be to, gimnazijoje dėstė Rusijos istoriją ir literatūrą. Beveik nuolat skaitydavo. Apie literatūrą, politiką, kalbas, taip pat – laikraščius. Arba kalbėdavo su jomis. Pokalbiais to nepavadintum, jis veikiau pasakodavo apie tai, kas jį domina. Bet tėtis niekada nepaaiškino, ką turėjo galvoje sakydamas, kad reikia tam tikros rūšies pamišimo. Paskui jau buvo per vėlu. Kai jos atvažiavo į Lietuvą, ji vis prisimindavo tuos žodžius. Dažniausiai, kai atidarydavo kadaise jo dovanotą dažų dėžutę ir atsiversdavo piešimo sąsiuvinį. Bet Dortė greitai visa tai padėdavo į šalį. Tarsi tai būtų buvę kažkieno kito.

18

NIKOLAJUS, MATYT, laukė iš jos laiškų. Ji buvo parašiusi tris, bet neprašė Laros jų išsiųsti. Jis galėjo suprasti, kad tai, ką ji rašė, buvo melas. Šito neįmanoma nuėjus į dušą nusiplauti. Vis dėlto ji rašė. Apie viską taip, kaip kad norėjo, jog būtų. Kad dirba kavinėje šešias dienas per savaitę ir turi vieną laisvą dieną. Eina į kiną ir pasivaikščioti prie upės. Kad gyvena su drauge, vardu Lara, kuri kalba rusiškai. Kad mokosi norvegų kalbos, o tai juk tiesa. Aprašė orą, vaizdą pro langą ir kaip atrodo butas. Laiškai Verai ir mamai taip pat nebuvo išsiųsti. Ten ji irgi viską aprašė taip, kaip galėtų būti. Kaip viskas bus, kai ji išmoks kalbą ir galės gauti įprastą darbą.

Dortė sudėjo laiškus į plastikinį maišelį ir paslėpė juos spintoje po dviem megztukais, kuriuos visada laikydavo išskalbtus. Trečiąjį vilkėdavo. Kartais ji išsitraukdavo laiškus ir bandydavo išversti juos į norvegų kalbą. Bet žinių toli gražu nepakako. Būtų galėjusi juos parodyti Larai ir paprašyti ištaisyti, bet nenorėjo, kad Lara pamatytų ją meluojant, nors šiaip apie ją žinojo viską. Kad liovėsi kraujavimas, bet dingo mėnesinės. Kad ji geria daug pieno ir mėlynių sultis, nes trūksta geležies. Kokių norvegiškų žodžių ji išmoko nuo to karto, kai paskutinį sykį matėsi. Bet apie laiškus Lara nieko nežinojo.

Kartą Dortė rado seną mamai adresuotą laišką. Močiutė kaltino ją užtraukus šeimai gėdą. Dortė niekam nepasakojo, kad

jį perskaitė. Net Verai. Negalima skaityti svetimų laiškų. Bet ji nusprendė, kad nemėgsta močiutės, kad ir kas ji būtų. Blogiausia, kad ji pašaipiai rašė apie tėvų meilę. Blogiau už visa kita, kas ten buvo parašyta. Pavyzdžiui, už šį sakinį: „Advokatas, pašauktas tarnauti valstybei, neišleidžia savo dukters už žydo iš provincijos." Dortė nusprendė, kad močiutė yra sena kumelė įlinkusia nugara, mėšlu aplipusiais karčiais ir dėmėtais dantimis. Šlykščiausia, ką ji tą akimirką galėjo sugalvoti.

Bet dar prieš surandant jai tą laišką, mama pasiėmė Verą ir ją kartu į miestą, kuris dabar vadinasi Sankt Peterburgas. Turėjo būti laidojamas senelis. Pati kelionė buvo tarsi stebuklas. Žmonės. Kvapai. Traukinių švilpukai. Kraštovaizdis, skriejantis pro šalį, jai dar nespėjus susivokti, kad jis tikras. Močiutės butas buvo didžiausias, kokiame jai teko lankytis. Ruduo vis dar maloniai šildė. Kambariuose kvepėjo gėlių puokštės su kietomis kortelėmis, pritvirtintomis prie stiebų. Vera buvo dešimties, o ji – aštuonerių, ir dar niekada nebuvo mačiusios tokio didelio miesto.

Naujais lakiniais bateliais jos trepsėjo kartu su suaugusiaisiais, kurie verkė ir tylomis kalbėjosi apie tą, kurio jos nepažinojo ir kuris dabar buvo miręs. Beveik niekas su jomis nešnekėjo. Tėtė juk nevažiavo drauge. Matyt, tėvai nutarė, kad taip bus geriau. Viskas buvo kitaip nei namie. Sekretorius atidarydavo duris, kai kas paskambindavo, ir šiaip darė viską, kas tik įmanoma. Naktį ji miegojo kambarėlyje prie virtuvės. Jie taip pat turėjo seną įnoringą šunį, kuris nekentė visų, išskyrus močiutę. Kai Dortė norėjo jį paglostyti, jis stipriai įkando. Mama visiškai prarado savitvardą – tokios niekada anksčiau jos nebuvo mačiusios. Nors Dortė stovėjo kraujuojančia ranka ir neverkdama. Iš tikrųjų ji tai pamiršo, nes mamos skausmas buvo daug didesnis už jos, kai ji sušuko: „Nugalabyk tą seną baidyklę!" Scena buvo keista, nes jos niekada anksčiau nebuvo girdėjusios, kad mama rėktų.

Kilo didžiulis sąmyšis. Pribėgusi močiutė paprašė, kad ji liautųsi elgtis kaip išlepintas vaikas. Bet tada gindama mamą Vera sušuko: „Juk ji – tavo vaikas!“ Mamos sesuo, kurią jos turėjo vadinti teta, pasakė „Vargšas vaikas!“ ir nuėjo. Ji tampė pirštus ir be perstojo taisėsi plaukus. Močiutė apsimetė, kad Veros negirdėjo, tik paprašė sekretoriaus nuvalyti ir aprišti Dortės ranką. Visi nepažįstamieji apsimetė, tarsi mamos nebūtų. Sekretorius irgi.

Kai jos vakare atsigulė, Vera sumurmėjo: „Ta ragana!“ Netrukus mama atėjo palinkėti labos nakties ir pasakė, kad jos išvažiuos diena anksčiau, nei buvo planavusios. Dortė puikiai suprato, ką Vera turėjo galvoje. Tiesą pasakius, ji nenorėjo apie tai galvoti. Bet jau tada Dortė suprato, kad mama netiko šiems namams, tad visiškai natūralu, jog ji išvažiavo su tėčiu į Baltarusiją. Ji taip pat suprato, kodėl mama važiuodavo į svečius tik tada, kai turėdavo dalyvauti kieno nors laidotuvėse.

Senelis gulėjo karste gražiai apvilktas. Bet su juo jau nebuvo įmanoma susipažinti. Veido oda buvo tarsi vaškinė ir su ryškiomis poromis. Tarsi kas būtų yla pribadęs mažyčių skylučių. Vešlūs antakiai atrodė taip, lyg jis juos būtų nusipirkęs gąsdinti žmonėms. Per daug dideli. Plaukai nosyje taip pat. Rankos buvo apmautos baltomis pirštinėmis ir sunertos ant krūtinės. Tarp nykščių įkišta rožė turėjo mirti kartu su juo. Tačiau buvo tamsiai raudona plazdančioje žvakių šviesoje. Grįžusi namo ji dažnai staiga prieš akis išvysdavo rožę. Šitaip ji tarsi įgijo amžiną gyvenimą. Bet apie močiutę ji nežinojo nieko.

Mama du kartus važiavo į Sankt Peterburgą. Kai mirė jos tėvai. Paskutinį kartą ji sužinojo, kad jos dalis tėvų turto bus atiduota kurortui prie Juodosios jūros, nes kažkas ten rūpinosi močiutės nervais. Tėtis norėjo, kad ji kreiptųsi į teismą ir pareikalautų palikimo. Bet mama atsisakė. Dortė girdėjo

juos kalbant lovoje. Tėčio balsas buvo griežtas, tarsi jis būtų buvęs mokytojas. Bet mama tiesiog liovėsi atsakinėjusi.

Kai tėtis mirė ir jos nebeturėjo pinigų, Vera bandė su mama pašnekėti. „Advokatas!“ – pasakė ji tėčio balsu.

– Negalima reikalauti palikimo iš žmonių, už kuriuos negali pasimelsti, – pasakė mama be jokio pykčio. Bet pyktis joje, matyt, buvo. Jos matė jį Sankt Peterburge.

Dortė neturėjo tiek daug žmonių, su kuriais galėtų pasipraktikuoti šnekėdama norvegiškai. Iš tikro tik Larą. Bet Mergelę Mariją taip pat buvo galima įtraukti. Ji kalbėdavo paprastas padėkos maldas norvegiškai, o ilgos ir sudėtingos turėjo būti kalbamos rusiškai. Tos, kuriose ji prašė atleisti ir kad turi grįžti namo.

Lara dažnai atsinešdavo norvegiškų žurnalų, iš kurių galėjo mokytis skaityti. Tai nebuvo lengva, nes Dortė turėdavo ieškoti žodyne, kad suprastų paprasčiausius sakinius. Atėjusi Lara visada šaukdavo norvegiškai: „Laba diena, mano mergyt!“ Bet išklausiusi Dortės namų darbus ir truputį pašnekėjusi, ji pavargdavo ir vėl pereidavo prie rusų.

Per miestą tekėjo upė. Ne ypač plati, bet graži. Pro buto langą ji matė nedidelį vingį. Laikui bėgant, kai žaizdos apgijo ir ji pradėjo lengviau vaikščioti, ėmė Laros kaulyti, kad abi nueitų prie upės. Dažniausiai Lara rasdavo pasiteisinimų ir stengdavosi išsisukti. Ji norėjo eiti į parduotuves arba sėdėti kavinėje ir gerti karštą šokoladą arba *caffe latte*. Pasivaikščiojimas prie upės jos neviliojo. Bet tą dieną, kai ji apžiūrėjo Dortę ir paskelbė ją esant sveiką, pasiūlė tai pati.

– Žaizda gražiai sugijo! Eisime pasivaikščioti prie upės! – pasakė ji išdidžiai, tarsi pati viską būtų sutvarkiusi. O tai buvo panašu į tiesą.

Dortė nenorėjo galvoti, ką reiškia tai, jog ji sveika.

Kalendorius rodė gruodžio pirmąją ir ji mąstė, ar turėtų Larai papasakoti, kokia tai diena. Bet atsisakė tos minties. Buvo šaltas ir vaiskus pusiaudienis. Vis dėlto šviesa atrodė prislopinta ir tarsi nenorėjo prasiveržti pro debesis. Jos ėjo gatvėmis tarp daugybės žmonių, kol pasiekė raudoną tiltą. Tilto viduryje Dortė sustojo ir žvelgė, kas plaukė apačioje vandeniu. Paukščiai, šakos, šiukšlės. Laivai. Krantai buvo kitokie nei namie. Namai ir gatvės per arti. Gamta turėjo tarsi atsitraukti. Bet vanduo skleidė tą pačią ramybę.

Staiga atsiradęs Nikolajaus veidas plaukė po tiltu. Bruožai buvo neryškūs, ant jo kaktos per vidurį plaukė antis.

Jos paliko upę ir leidosi gatve, kur būriais pro šalį skubėjo žmonės tarsi atkaklios žuvys. Ėmė snigti. Sausos mažytės kruopos byrėjo ant veidų ir gulė ant drabužių. Ledinis vėjas pasivydavo jas prie kiekvieno gatvės kampo. Atviroje aikštėje plazdeno kalėdinės šviesos bei girliandos ant žibintų ir namų atbrailų. Vitrinos panėšėjo į žvilgančius paveiksliukus su angelais ir blizgančiais daiktais. Žmonės spietėsi prie namų sienų arba nardė po parduotuves. Vienoje vietoje stovėjo du uniformuoti žmonės ir rinko pinigus į juodą puodą. Nuo įėjimo į prekybos centrą sklido kažkas panašaus į giesmę. Dortė susiėmė už švarkelio atlapų ir nuleido galvą.

– Ko dabar žliumbi? – suniurusi paklausė Lara.

– Aš nežinau. Tikiuosi, kad mamos ir Veros neišmetė lauk.

– Bent jau mes padarėme, ką galėjome. Turėtum džiaugtis! – Ji priminė, kad Tomas pažadėjo nusiųsti mamai tūkstantį kronų. Siaubingai daug pinigų! Dortė užrašė vardą ir adresą didžiosiomis raidėmis ant vieno iš geltonų lapelių. Lara sakė, kad Tomu galima pasitikėti, bet Dortė nebuvo tikra. Net nebeprisiminė, kaip jis atrodo.

– Kodėl tu negalėjai nusiųsti pinigų? – paklausė ji. – Tada būčiau galėjusi eiti kartu.

– Neverta jų siųsti iš čia.

– Kodėl?

– Tomui nepatinka, kai policija šniukštinėja. Juk gali būti, kad mama tavęs ieško. Turėtum būti dėkinga, kad siunčia pinigus, nors ligi šiol jam dėl tavęs vienos išlaidos!

– Žinau, – sumurmėjo Dortė. Ji šalo, bet bandė tai nuslėpti, nes norėjo pabūti lauke.

Iš pradžių Lara metė žvilgsnį į ją, paskui nužvelgė savo kailinius ir atsiduso.

– Šitas tavo švarkelis nėra tinkamiausias vilkėti žiemą. Žinai ką? Dabar užeisime čia ir nupirksime tau ką nors šilto ir gražaus, kad pasitaisytų nuotaika! Aš uždėsiu už tave, – pareiškė Lara ir įstūmė ją pro duris į parduotuvę, iš kurios sklido giesmės.

Šiluma tvokstelėjo į jas, ir Dortė pasitraukė į kampą, kad nesimaišytų žmonėms po kojų. Jie traukė spiečiais. Apžiūrinėjo ir čiupinėjo drabužius, kalbėjosi. Traukė drabužius iš lentynų ir metė juos atgal net nepažiūrėję. Dortė jautėsi apsvaigusi nuo visų spalvų ir judesių. Garsų. Šilumos. Daugybės nepažįstamų žmonių. Jie nežiūrėjo į ją. Atrodė, tarsi jos iš tikrųjų nė nebūtų.

Suskambėjo Laros telefonas. Ji atsiliepė ir valandėlę pasiklausė, paskui tarsi iš maišo pasipylė daugybė norvegiškų žodžių. Galiausiai ji plačiai nusišypsojo ir išjungė.

– Sveikinu su gimtadieniu! Kodėl nieko nesakei? Tomas pamatė tavo pase, kad šiandien tau suėjo šešiolika! Paskambino ir paprašė, jog pasveikinčiau. Pasakiau, kad baigi mirtinai sušalti ir kad tau reikia žieminės striukės ir batų. Jis leido mums apsipirkti! – džiūgaudama ištarė ji ir įsidėjo telefoną į kišenę. – Žinai, ką jis pasakė, kai paklausiau, ar turėčiau pridėti tai prie sumos, kurią tu jam skolinga?

– Ne, – sumurmėjo Dortė.

– „Manau, mes su Dorte susitarsime dėl apmokėjimo!“ – Laros juokas sklido iš pačios pilvo gilumos.

– Kaip? – paklausė Dortė.

– Neapsimetinėk! Džiaukis, kad jam patinki. Tai tau apsimoka.

Jos nupirko raudoną pūstą striukę ir šiltus baltus žieminius batus su netikru kailiu ir raišteliais. Vera būtų pasakiusi, kad jie dailučiai. Batai prigludo tarsi šiltos rankos prie padų. Staiga ji prisiminė, kaip Tomas laikė jos pėdas vyniodamas ją į užklotą. O gal ji tai sukūrė? Striukė buvo lengva kaip pūkas! Užtrauktukas – naujutėlaitis Ji nusisuko, kad Lara nepamatytų, jog vėl tuoj pravirks.

– Nenusiauk batų, jei tau jie patinka! – pasakė Lara ir padarė kelis keistus judesius. Rankos naršė abiejose vidinėse kailinių pusėse, lyg ji būtų visur turėjusi kišenes. Ji atkišo lūpas ir ištraukė pluoštelį banknotų, kuriuos žaibiškai suspaudė kumštyje. Dortei tai atrodė didelis turtas. Sumokėjusi apėjo prekystalį kraipydama klubus, tarsi būtų norėjusi pademonstruoti savo kailinius.

– Apsivilk ir striukę, tada paimsime maišelį seniems daiktams!

– Ar tai nebuvo siaubingai brangu?

– Trys klientai. Bet tau užteks vieno arba dviejų, – sušnibždėjo ji prieš pakeldama balsą. – Argi ne nuostabu, kai gali vaikštinėti po parduotuves? Vienas malonumas! Kai gali nusipirkti, ko reikia! Tiesa?

Dortė norėjo, kad Lara nebūtų pasakiusi to apie klientus. Galbūt turės apie tai galvoti, kas kartą apsivilkdama ir eidama į lauką.

Jos nuėjo į kavinę, Laros žodžiais, aplaistyti gimtadienio. Užsisakė obuolių pyrago ir karšto šokolado su plakta grietinėle. Dortė labai nenorėjo nusivilkti striukės, bet turėjo. Darėsi karšta. Ji pasikabino striukę ant kėdės atkaltės ir prie jos prisiglaudė.

Kavinė buvo sausakimša. Prie vieno staliuko sėdėjo vienišas vyras ir skaitė laikraštį, bet dauguma su kuo nors kalbė-

josi. Visi buvo apsistatę plastikiniais ar popieriniais maišeliais su pirkiniais. Kalėdinis dovanų popierius švietė visomis spalvomis. Turėtų mamai ir Verai nusiųsti ką nors Kalėdoms. Galbūt tai nuneštų laiškanešys. Iš pradžių sušvilptų priešais langą įsikišęs į burną du pirštus. Tai reikštų, kad kažką joms turi. Tada Vera išbėgtų į kiemą. Dortė matė, kaip ji eina pas mamą su paketu rankose.

– Galvoju nusiųsti savo striukę Verai, savo sesei, – pasakė ji.

Lara pasibaisėjusi pakėlė akis, trinktelėdama šaukštelį ant lėkštutės.

– Ne, nesiųsi! – pareiškė ji. – Tau pačiai jos reikia. Čia būna baisiai šalta. Po kelis mėnesius. Ir jei vėl susirgsi, tai reikš daugybę prarastų pinigų.

– Kiek mokama už vieną klientą? – sušnabždėjo Dortė po nosimi ir pastvėrė puodelį abiem rankomis. Jis buvo šiltas ir turėjo mažytę blizgančią žymę, likusią nuo jos lūpų. Dortė nutrynė ją pirštu.

– Tūkstantis penki šimtai už pusvalandį. Du tūkstančiai penki šimtai už visą valandą. Tomas tiek ima už ypatingąsias. Rizikuodamas iškristi iš rinkos dėl per didelių kainų, žinoma... – sušnibždėjo Lara užsiguldama stalą. Lūpos buvo didelės ir rausvos.

– Ypatingąsias? – ir Dortė šnibždėjo.

– Tu juk dar beveik mergaitė! Graži ir nekalta. Žavinga esi! Atstatyk krūtis ir pasakyk sau pačiai, kad gali daug ko pasiekti. Turi daugiausia penkerius šešerius metus! Tada pabaiga! Visi sportininkai turi parodyti geriausia, ką gali, ir sukaupti kuo daugiau kapitalo, kol dar yra viršūnėje. Žinai, ilgainiui suvargstama. Klientai tai pastebi. Tada jau per vėlu. Bet vieną dalyką turiu tau pasakyti. Neprasidėk su degtine arba narkotikais. Tol, kol aš už tave atsakinga, neturi jokių šansų. Girdi?!

– Kodėl turėčiau tai daryti?

Lara susimąstė, stebėdama ją iš po rūpestingai pajuodintų blakstienų.

– Negalvok, jog nežinau, kad gyvenimas ne visada toks lengvas. Gali kilti pagunda ką nors vartoti arba susigalvoti dalykų, kad ištrūktum. Dariau tai pati. Todėl mano pavardė Jensen.

– Jensen?

– Taip! Maniau, kad Norvegijoje vyrai yra šventieji ir kad ištekėjusi gerai gyvensiu. Bet jis buvo gangsteris ir šunsnukis! Būčiau galėjusi jį užmušti, bet, laimei, atsirado kitas, kuris už mane atliko *tą* darbą...

– Ką jis padarė? – Dortė sėdėjo pravira burna.

– Neversk manęs apie tai kalbėti, imu kraustytis iš proto! Ir dar kavinėje! Bet negalvok, kad visi norvegai yra angelai. Pažįstu daugiau kiaulių, nei gali suskaičiuoti ant abiejų rankų pirštų. Bet velniop! Jei dabar tris mėnesius gerai dirbsi, būsi tai atlikusi! Galbūt galėsi pradėti dirbti savarankiškai. Jei gerai elgsiesi ir išmoksi kalbą.

– Tai eina ne taip jau greitai. Juk neturiu nieko, su kuo galėčiau kalbėtis.

– Aš juk su tavimi kalbuosi! – pasakė Lara įsižeidusi. – Kuo puikiausiai galime pasimokyti dabar! Iš karto! *Sko!* – pasakė ji pasilenkdama ir parodydama į Dortės naujus batus.

Dortė nenoriai palenkė galvą po stalu ir pakartojo. Ant grindų buvo matyti klanai ištirpusio sniego ir purvini batų atspaudai. Prie gretimo stalelio sėdėjo jauna pora. Mergina avėjo juodus aulinukus su kailiniais kraštais. Vieno bato užtrauktukas nebuvo iki galo užtrauktas. Nosys apdaužytos, padai nušleivoti. Aukštai ties keltimi žymėjo pilka gatvės druskos ir drėgmės linija. Vaikinas mūvėjo vilnones kojines ir avėjo raudonus sportinius batelius. Jie buvo neužrišti. Šioje šalyje žmonės, matyt, plėšia daiktus, kol nuplyšta. Taip turbūt yra, kai esi turtingas ir nereikia sau sukti galvos, kiek tai kainuoja.

– Kaip norvegiškai pasakyti: „Norvegai tokie turtingi, kad nesirūpina savo batais"? – paklausė ji.

Lara nusijuokė ir pasakė. Dortė pakartojo keletą kartų, kol pamatė, kad sėdintieji prie gretimų staliukų sukluso. Tada ji nutilo kaip pilna burna vandens ir nuleido akis.

– Geriau pasipraktikuokim, kai liksim vienos, – tvirtai tarė Lara. Jau patį pirmąjį kartą, kai jos kartu išėjo į miestą, ji įkalė Dortei į galvą, kad neverta atkreipti į save dėmesio. Bet tai, matyt, lietė tik Dortę, nes Lara juk turėjo žinoti, kad išsiskiria iš minios. Aišku, ir dėl to, kaip ji kalba norvegiškai. Dortei toptelėjo, kad su naujaisiais drabužiais galėtų dėtis norvege tol, kol neprasižioja.

Kai jos vėl išėjo į gatvę, Dortė susimąstė, kas per jausmas būti eiliniu žmogumi šiame mieste. Galėti šnekėtis su kuo tik nori. Eiti į darbą. Mokėti savais pinigais. Atsirakinti duris nuosavu raktu. Uždaryti jas paskui save ir žinoti, kad niekas negali įeiti vidun. Turėti žmogų, su kuriuo galėtum pasijuokti. Ne tokį, kuris su ja leidžia laiką, nes toks darbas.

Keli jaunuoliai stovėjo ant gatvės kampo ir juokėsi. Vitrinoje už jų stovėjo nykštukas su raudona kepure ir mediniu šaukštu rankoje. Jis mechaniškai lankstėsi priešais košės dubenį, bergždžiai mėgindamas ką nors pasemti šaukštu.

– Turime dabar surasti autobusą. Man dar reikia užeiti pas kitas merginas prieš baigiant darbo dieną, – pasakė Lara. Apie kitas ji kalbėdavo ne taip jau dažnai, bet Dortė juk žinojo, kad jų esama.

Pagyvenusi ponia jas susistabdė ir kažko paklausė. Ji atrodė taip, tarsi būtų pasiklydusi. Lara nusišypsojo, paaiškino ir parodė – ir ponia keletą kartų padėkojo. Dortė nudelbė akis ir laukė.

– Atrodai mirtinai išsigandusi. Turėtum dažniau žiūrėti žmonėms į akis! – tarė Lara, kai jos liko vienos. – Žmonės,

kurie visą laiką dėbso žemyn, nekelia pasitikėjimo. Galima pamanyti, kad jie išsigandę arba kvaili, arba dar blogiau.

– Dar blogiau?

– Taip. Nesąžiningi! Jei klientas pamanys, kad tu nesąžininga, daugiau nebeateis.

Vien išgirdusi pastabą, kad ji gali atrodyti nesąžininga, Dortė paraudo iš gėdos. Išnirus didžiajai bažnyčiai, ji paklausė, ar jos galėtų ten nueiti ir uždegti žvakę. Bet Lara neturėjo laiko. Aukšti medžiai buvo apšerkšniję, o danguje vienas debesų sluoksnis keitė kitą. Iš aukščiausių kaminų pilkomis spiralėmis virš stogų kilo dūmai.

– Kaip vadinasi norvegiškai tai, ką klientai daro?..

Lara ėmė garsiai juoktis. Tai buvo bene geriausias jos bruožas, kad staiga ir beveik be priežasties galėdavo prapliupti juoku. Lara pati viena juokėsi už du.

– *Knulle!* – pasakė Lara. Tą pačią akimirką prieš jas išdygo vyras su violetiniais marškiniais po atsagstytu žieminiu paltu. Jis metė į Larą griežtą žvilgsnį ir pralėkė pro šalį.

– O Dieve, tikriausiai čia buvo kunigas! – suklegėjo Lara ir kumštelėjo Dortei į pašonę.

– Ar čia tas negražusis žodis?

– Kaip pažiūrėsi. Šiaip ar taip, žmonės jį sako.

– Savo vaikams?

– Šito aš nežinau. Turbūt truputį priklauso nuo to, kas jie tokie.

– O tu ar sakytum jį savo vaikams?

– Ne, gal proto netekai! Yra juk gyvenime ribos!

19

VAKARE DORTĖ išsimaudžiusi po dušu stovėjo ir džiovinosi plaukus, bandydama negalvoti apie rytdieną. Veidrodis rodė, kad jos veidas beveik toks pat kaip ir anksčiau. Mažytis baltas randelis prie antakio ir melsvas iškilimas ant viršutinės lūpos bylojo, ko ji nenorėjo prisiminti.

Staiga išgirdusi brazdesį ji suvokė, kad bute dar kažkas yra. Garsas pasigirdo nebe pirmą sykį, bet šįkart buvo aiškus. Širdis nukrito į kulnus. Ji nurijo seiles. Įsiklausė.

Ten kažkas yra! Turbūt atėjo jai stovint duše. Lara niekada neateidavo tokiu laiku. Be to, ji visada sušukdavo: „Dorte, tu namie?" Tarsi dar būtų buvusi kita galimybė.

Ar ji įleido į vidų vyrą kaip niekur nieko? Turi ji visa tai patirti viena? Be Laros? Ji numetė rankšluostį ir paskubomis užsimetė kilpinį chalatą, kartu klausydamasi, kas vyksta prieškambaryje. Kažkas šnareno drabužius ir galbūt maišelius. Paskui pasigirdo lėti žmogaus be batų žingsniai. Minkšti, bet tvirti ant parketo. Jie trumpam nutolo, bet greitai grįžo ir priartėjo. Dortė užrakino vonios duris. Trakštelėjimas nuskambėjo tarsi šūvio trenksmas. Žingsniai sustojo, tarsi žmogus už durų klausytųsi.

– Čia aš. Tomas!

Dortė šnopavo nuleidusi smakrą ant krūtinės. Susiveržė kilpinio chalato diržą bandydama laimėti laiko. Iš pradžių ji nesuvokė, kodėl ją apėmė toks palengvėjimas ir beveik džiaugsmas. Paskui susivokė, jog ji suprato norvegiškus

žodžius. Ji įsispyrė į šlepetes su triušio ausimis ir atrakino duris. Tomas stovėjo prie pat durų be batų bei palto ir šypsojosi. Marškinius vilkėjo ne baltus kaip anąkart, bet su mėlynais langeliais. Mūvėjo džinsus ir buvo visiškai kitoks nei tada, kai kepė kiaušinienę su kumpiu, užrakino ją ir išėjo. Skubiai žvilgtelėjusi į prieškambarį, suprato, kad jis su savimi neturi juodojo portfelio.

– *Happy birthday to you!* Išsipraususi ir graži! – pasakė jis žvaliai, tarsi jie būtų seni pažįstami, kurie vėl susitiko. Bet ji neišsidavė, jog supranta, ką jis sako. Nieku gyvu, nors ir prisiminė Laros žodžius nepykdyti Tomo. Ji nurijo seiles. Jis nusirengė paltą, matyt, ketindamas šiek tiek pabūti.

– Atsinešiau dvi viščiukų puseles, skrudintų bulvyčių ir kolos, – pasakė jis ir klausiamai pažvelgė į ją. Nesulaukęs jokio atsako, nusinešė plastikinį maišelį į virtuvę. Ten sudėjo maistą ant lėkščių, supjaustė ir išdėliojo pomidorus bei agurkus. Ant virtuvės stalo padėjo valgymo įrankius ir stiklines. Dortė stovėjo tarpdury nežinodama, ko nusitverti.

– Tu gal ruošeisi eiti miegoti? Ką gi, neprivalai dėl manęs apsirengti, ilgai neužsibūsiu, – pasakė jis ir, kai ji nieko neatsakė, pakartojo žodžius angliškai. Tarsi ji būtų galėjusi spręsti, kiek ilgai jam pasilikti.

Dortė atsisėdo ant kėdės krašto ir pažvelgė į keptą paukštį, kuris buvo tokios pat spalvos kaip ir Laros oda. Turbūt irgi nenatūrali spalva. Tomas dirstelėjo į ją ir nusišypsojo.

– Lara sako, kad jau šiek tiek supranti norvegiškai.

– Šiek tiek... – Jai toptelėjo, kad nuo tos dienos, kai atvažiavo, nešnekėjo su niekuo kitu, išskyrus, Larą. Kiek laiko praėjo?

– Puiku! Lara sako, kad tu jau sveika... Tikrai?

Ji pajuto tuštumą. Kuri išplito. Ji net neįstengė linktelėti. Arba papurtyti galvos.

– Valgyk! Palaikyk man draugiją! – paragino Tomas ir vikriai nulupo auksinės spalvos viščiuko odelę.

Dortė bandė daryti taip, kaip jis pasakė, bet keptas paukštis vis išsprūsdavo. Peilis ir šakutė nenorėjo bendradarbiauti su svetimais pirštais. Jai toptelėjo, kad šitaip jie buvo sėdėję anksčiau. Kelionėje. Tomas trumpam padėjo į šalį peilį ir šakutę, atsigėrė kolos ir pažiūrėjo į ją iš po nuleistų, beveik nematomų blakstienų. Staiga parodė į save.

– Ar manęs bijai?

Ji nuleido akis ir paraudo, nieko neatsakė. Bet netrukus prisiminė, ką Lara buvo sakiusi apie žiūrėjimą žmonėms į akis, ir prisivertė sutikti jo žvilgsnį. Ji pasmeigė šakute kąsnelį skrudintų bulvyčių ir pakėlė prie burnos. Skonis šiek tiek priminė dantų pastą.

– Mokaisi norvegų? – rimtai paklausė jis, apžiūrinėdamas aplink iškabintus lapelius.

– Taip, – galiausiai sušnibždėjo ji.

– Puiku! *Vindu*, – perskaitė jis ir pažvelgė į lapelį prie lango.

– *Vindu*, – pakartojo ji.

Jis šypsojosi pravira burna. Vienas priekinis dantis buvo nulinkęs į vidų. Ji nežinojo, ar jis suprato, jog ir ji jam nusišypsojo.

Tomas sutvarkė virtuvę visai kaip aną kartą. Buvo labai tvarkingas. Rūpestingai šiltu vandeniu nuskalavo lėkštes bei stalo įrankius ir sudėjo į indaplovę. Sudėjęs viščiuko likučius į plastikinį maišelį, jį užrišo ir pastatė prie laukujų durų. Į šiukšliadėžę įdėjo švarų maišą. Ji stovėjo prie stalo ir žiūrėjo nežinodama, ką jai daryti. Laimei, vyras neatrodė piktas, nors ir atliko viską pats vienas. Beveik linksmas. Baigęs pamojo, kad ji ateitų į svetainę.

– Mes atsisėsime ir pakalbėsime!

– Kalbėti norvegiškai? – išlemeno ji ir atsisėdo ant sofos. Tada jai šovė į galvą, kad galbūt atsisėdo į jo vietą. Tai juk jo butas. Bet atrodytų labai keistai, jei dabar atsistotų.

– Gerai! – pasakė jis ir klestelėjo šalia jos, kaip niekur nieko, lyg jie būtų buvę mašinoje.

Iš pradžių ji sėdėjo lyg ant adatų, mėgindama suprasti visus žodžius, kurie liejosi iš jo burnos. Paskui prisitraukusi pasikišo po savimi pėdas, apsikamšė chalatu blauzdas ir atsilošė klausydamasi jo balso. Jis skambėjo dar ploniau, nei ji prisiminė. Tarsi jo balso stygos būtų šiek tiek įtrūkusios. Kartkartėmis norvegiški žodžiai įgaudavo prasmę. „Lara ir tu draugės?" „Tau čia patinka?" „Nusiųsti mamai pinigų."

Išgirdusi pastaruosius žodžius ji išlemeno „Labai ačiū!" Vyras nusišypsojo. Viršutinė jo lūpa susiaurėjo, lūpų kampučiai dar labiau įdubo. Staiga jis ėmė kalbėti apie muziką, vartodamas daugiau žodžių, nei ji mokėjo. Jis atsistojo ir nuėjęs prie kabyklos iš odinės striukės kišenės išsitraukė apvalų daiktą. Atidarė dangtelį ir įdėjo diską. Paskui į ausis įsikišo kamštelius su laidais ir ėmė spaudinėti mygtukus. Kurį laiką jis sėdėjo ir klausėsi linguodamas galva. Dortė bandė į jį nežiūrėti. Galiausiai Tomas išsitraukė kamštelius iš savo ausų ir sukišo į josios. Ji atsitraukė. Jo pirštai per daug priartėjo.

Bet tada ji pasinėrė į muziką – iš lėto, atrodė, tarsi sėdėtų maloniai šiltame vandeny. Rankos ant kelių nurimo. Žandikauliai šiek tiek atsipalaidavo. Pečiai nusviro ant sofos atlošo nusitempdami visą kūną, tarsi ji būtų buvusi viena kambaryje.

– Gražu? – paklausė jis po valandėlės.

Kai Dortė pažvelgė į jį klausiamu žvilgsniu, jis vėl paklausė:

– Gera muzika?

– Taip!

– Gali ją pasilikti. Aš turiu daugiau. Bachą ir Mocartą taip pat. Tai Sibelijus.

Turėjo į jį pažvelgti. Tai įvyko savaime. Viskas buvo netikėta. Dortė suprato, kad tiek prisiklausė Laros perspėjimų,

jog pamiršo, koks jis yra, kai juodu būna vieni. Kelionėje. Ten, kur jie miegojo. Laros perspėjimai išnyko su visu jų absurdiškumu. Bet kai jis padėjo galvą jai ant kelių, ištiesė kojas ant ranktūrių ir užsimerkė, ji buvo nepasiruošusi. Nežinojo, kur dėtis. Pusiau gulomis, pusiau sėdomis ji jautė, kaip jo galva spaudžia kelius. Jo šiluma prasiskverbė pro storą chalatą. Jis gulėjo visiškai ramiai. Tik krūtinė kilnojosi. Trys languotų marškinių sagos buvo prasegtos. Džinsai ant vienos blauzdos buvo nuslydę į viršų. Virš juodos kojinės kyšojo beveik balta čiurna. Pilvas atrodė įdubęs. Veido oda glaudžiai aptempusi skruostikaulius.

Aišku, Tomas girdėjo, kad muzika baigėsi, nors kamšteliai tebebuvo jos ausyse, nes jis ištiesė ranką ir paleido ją iš naujo. Tada apsivertė ant šono ir prisitraukė kelius. Netrukus jis atsargiai įkišo ranką po jos chalatu ir liko ten akimirkai, prieš apgraibomis nusigaudamas po naktiniais. Dortė sustingo. Visos poros užšalo. Ji nejudėjo. Bet ir jis nesijudino. Atrodė, tarsi netyčia perkėlė ranką versdamasis ant šono.

Netrukus ji vėl galėjo įkvėpti. Jis tiesiog gulėjo. Vieną kartą vyriškis išsiblaškęs, lyg per miegus paglostė jai blauzdą ir šlaunį. Paskui šiltas delnas apglėbė jos kelį. Ji nežinojo, ar jis miega. Dangus už lango panėšėjo į neperregimą plėvelę. Sniegas tik ir laukė pulti žemyn. Bet virš miesto iškilusioje aukštumoje nenutrūkstama eile mieguistai mirksėjo šviesos. Kai muzika nutilo, Dortė tiesiog liko sėdėti, tarsi viskas turėtų baigtis būtent šitaip.

Ji iš lėto pabudo pajutusi, kad kažkas pasikeitė. Kamšteliai buvo išslydę iš ausų. Jos kelius spaudė ne jo pakaušis. Ten buvo veidas. Burna. Visai prie pat odos. Jis iš lėto paguldė ją ant sofos. Ji juto kažką drėgna. Minkšta. Ir kad jo skruostas dreskia jos šlaunį.

Ji nustojo kvėpuoti, o širdis suspurdėjo. Tai buvo jo liežuvio galiukas! Ji turėtų pasijudinti, atsistoti. Bet liko gulėti.

Tarsi išsekęs drugelis ant palangės prieš pat baigiantis vasarai. Jis laižė rūpestingai ir atsargiai. Kartkartėmis perbraukdavo ranka jai per pilvą. Arba sustodavo ir sulaikydavo kvėpavimą, tarsi kažko klausytųsi.

Ji neišsidavė, tiesiog gulėjo ten, o kraujas plūdo į visas mažytes kraujagysles ir ji suskydo, suminkštėjo. Ji turėjo šiek tiek kilstelėti prie jo. Tada jis pakišo abi rankas jai po sėdmenimis, pakėlė galvą, apnuogino jos pilvą ir atsiduso, o netrukus ji vėl pajuto jo burną. Ji nežinojo, kad kas nors gali sukelti tokį jausmą. Nespėjusi pagalvoti, Dortė pakėlė rankas ir apkabino jį per pečius. Tvirti raumenys po plonyčiais marškiniais judėjo į taktą su atsargiais prisilietimais. Ji tebuvo taškas, ir šį tašką jis lietė savo liežuviu. Visa kita, tai, kas įvyko arba neįvyko, išsisklaidė.

Jai antrą kartą pabudus, jis kaip tik laikė ją tvirtai apkabinęs ir buvo benešąs į lovą. Laikydamas ją nurengė tamsoje chalatą. Tada paguldė ir apklojo ją antklode. Nebuvo ištarta nė žodžio. Kai tamsa virto siena, nes jis uždarė duris į prieškambarį, ji suprato, kad kambaryje yra viena.

Kas nutiktų, jei pašauktų jį? Ką tokiu atveju ji turėtų sušukti? „Sugrįžk! Nepalik manęs!“ Ir ar jis vis vien išeitų? Arba nusijuoktų? Tada viskas būtų sugriauta ir nebepakeliama. Kai išgirdo, kad jis išėjęs užrakino buto duris, paklodė pasirodė šalta ir pavojinga. Tarsi nenuspėjama tuštuma.

20

– Iš KUR IŠTRAUKEI šitą?

Lara stovėjo vidury kambario rankoje laikydama apvalų nešiojamąjį kompaktinių diskų grotuvą. Ausų kištukai bejėgiškai maskatavo ant laidų.

– Tomas davė! – atsakė Dortė.

– Tomas čia buvo? Kodėl iškart šito nesakei?

– Juk tu ką tik atėjai...

– Ką tik atėjau! O Dieve! Tu juk privalai man pasakyti, kad buvo užėjęs Tomas!

– Judu gi pasišnekat.

– Nebūk įžūli! – nukirto Lara ir užsitraukė trumpą palaidinę ant bambos. Grublėtos odos raukšlėje lindėjęs auksinis žiedelis akimirksniu vėl iš ten išsprūdo.

– Aš nenorėjau pasirodyti įžūli.

– Velniai nematė! Ką jis sakė?

– Jis šnekėjo norvegiškai, ne kažin ką supratau. Prisiminusi padėkojau, kad jis nusiuntė mano mamai pinigų.

– Puiku! Ko jis norėjo?

– Aš nežinau... Manau, jis tik norėjo pailsėti.

Lara priėjo visai arti ir įsižiūrėjo į ją primerkusi akis.

– Tai sakai, pailsėti! Paklausyk, ką pasakysiu, mano mergyt! Nemėgink nuo manęs ko nors nuslėpti. Mes abi esam viena komanda, kitaip bus blogai. Ypač tau!

– Jis juk tiesiog atsirakino duris vakar vėlai vakare, – cyptelėjo Dortė. Susipykusi su Lara būtų per daug vieniša.

Lara trinktelėjo nešiojamą kompaktinių diskų grotuvą ant stalo. Ausų kištukai nušoko nuo stalo krašto, mėgindami apsivynioti apie vieną stalo koją.

– Nepradėk intrigų ir nesąmonių! Girdi! Papasakok man viską, kas vyko!

Dortė nieku gyvu negalėjo prisiversti pasakyti, kas įvyko. Ji mirtų iš gėdos. Stovėdama lakstančiu žvilgsniu priešais Larą, ji suprato, kad jai jau gėda, nes patiko viskas, ką Tomas darė.

Lara nusisuko ir atsiduso.

– Supranti, jis neguli su merginomis... pats...

– Su tavimi irgi ne? – klausimas tiesiog išskriejo iš burnos.

Lara žaibiškai atsisuko ir suurzgė:

– Užsičiaupk! – Bet po valandėlės sumurmėjo: – Velniai žino, su kuo jis guli! Ir ar apskritai su kuo nors guli! Jis vienuolis... įtartinas vienuolis! Kartais pagalvoju, ar ten viskas gerai...

– Kur ten?

– Pamiršk! Neminėk to! – Lara greitai nusibraukė keletą nematomų dulkelių nuo marškinėlių. Jie buvo nusagstyti sidabriniais taškeliais, kurie į visas puses siuntė žaibus. – Ar jis kalbėjo apie mane? – norėjo ji sužinoti.

Dortė susimąstė – neverta sakyti to, kas galėtų jas ir vėl supriešinti.

– Aš beveik nieko nesupratau... Bet jis gyrė, kad tu labai sumani, – sumelavo ji. – Taip pat jis paklausė, ar aš... sveika...

Akimirką jos stovėjo ir tyrė viena kitą akimis, ir Dortė nebeištvėrė. Ji užsitraukė megztinio kaklą ant galvos ir pratrūko raudoti. Tiesiog stovėjo vidury kambario. Laros šešėlis prasiskverbė per megztinį, pirktą dėvėtų drabužių parduotuvėje Lietuvoje.

– Jis jaučia tau silpnybę, – išgirdo ji. – Tik pagalvok, leisti tau gyventi šiame dideliame bute vienui vienai. Tarsi kokiai lepūnėlei! Man jis nėra nieko panašaus pasiūlęs, nors ir darau viską, ką jis liepia. Bet jis tavęs nedulkino?

– Liaukis! – sušuko Dortė, jog net užgulė ausis. Megztinio kaklas sudrėko ir pasidarė lipnus.

– Nešauk ant manęs! Susiimk!

Tą pačią akimirką suskambo jos telefonas. Lara pasikniso rankinėje, surado jį ir atsiliepė. Įterpdavo kelis norvegiškus žodžius ir vėl klausydavosi. Paskui nuėjo šnekėti į vonią, tarsi būtų bijojusi, kad Dortė supras norvegiškus žodžius. Netrukus sugrįžo, paniurusi ir surauktais antakiais.

– Ką jam padarei? Jis nori, kad kas savaitę turėtum visą laisvą dieną! Be to, ir vėl eisime pirkti tau drabužių.

– Man nieko nereikia, – sumurmėjo Dortė ir nuslinko į virtuvę įjungti kavavirės. Jai dingtelėjo, jog kava galėtų praskaidrinti nuotaiką.

– Nesimaivyk! – suriko Lara ir atlėkė paskui ją. – Tu jau tokia patyrusi šioje profesijoje, jog pamanytum, kad tai tau įgimta! Bet tai, kad Tomas negali tau atsispirti, yra daugiau, nei man kada pavyko.

– Nesuprantu.

– Tomo kekšės nedomina. Mes jo nesujaudinam. Jis nori savo moterį turėti pats vienas. Na, man tas pat. Mažiau darbo. Nors jis daugeliu atžvilgių puikus vyrukas... Bet velniškai skrupulingas. Beveik pedantiškas, – atsiduso ji ir atnešė iš prieškambario pirkinių maišą. Vidury stalo nutėškusi rudą maišelį su pyragaičiais, atsisėdo ant kėdės.

– Kaip skrupulingas? – paklausė Dortė ir prisiminė, kaip Tomas tvarkėsi.

– Jis taip pasiunta dėl bet kokios netvarkos ir kai žmonės nesilaiko susitarimų. Kartą jis liepė Stigui prilupti vieną klientą, nes šis privėmė ant grindų.

– Kas tas Stigas?

– Vienas iš vyrukų... Bet Tomas ir pats turi tvirtą kumštį. Iš pažiūros neatrodo, bet jis užsiima karate, kovos menais ar panašiai. Džiaukis, kol tai neatsisuko prieš tave! – pareiškė Lara ir mostelėjo į ją kavos puodeliu. Tada išskleidė popierinį maišelį ir sučepsėjo iš pasimėgavimo. – Napoleono pyragaičiai šiame mieste nepakartojami! O tie jų pertepti blyneliai – kažkokia terlionė!

Dortė įpylė kavos, o Lara lėtai kramtė pyragaitį.

– Pameni, sakiau, kad atvyks nauja mergina iš Rusijos, kuri su tavimi gyvens? Dabar jis staiga pareiškė, kad ji gyvens kartu su Marta ir Ana, nors tas butas ir mažesnis už šį. – Lara susiraukė nusiplikiusi kava.

– Ji kuo puikiausiai gali gyventi čia, – pasakė Dortė ir apsidairė. Gal nebebūtų taip liūdna, be to, turėtų su kuo pasikalbėti. Ji pagalvojo apie Nadią, kuri turbūt ją apgavo, bet nustūmė mintį šalin.

– Kvailute tu! Kai Tomas ką nors pasako, taip ir būna. Matyt, jis turi su tavimi susijusių planų, – pasakė Lara, patempdama lūpų kampučius. – Jis taip pat manęs paprašė tau pasakyti, kad parašytum mamai ir papasakotum, kad tau viskas gerai. Aš, aišku, turėsiu perskaityti laišką prieš jį išsiųsdama. Galbūt jis nusiųs daugiau pinigų.

Dortė pastatė pieno stiklinę. Iš akių pasipylė ašaros, kurias sukėlė palengvėjimo lavina.

– Ar tai irgi nelaimė? – subarė Lara, pasilenkė virš stalo ir kepštelėjo jai per ranką.

– Ką man parašyti? – sušniurkščiojo Dortė.

– Parašyk, kad esi gana dideliame mieste, gražiame erdviame name su puikiu vaizdu. Kad mėgsti vaikštinėti prie upės kartu su drauge, su kuria kalbiesi rusiškai. Bet jokių vardų! Girdi? Papasakok, kad dirbi privačioje aptarnavimo įmonėje, turinčioje daug darbuotojų. Kad per savaitę turi

vieną laisvą dieną ir gauni gerą atlyginimą. Kad tau čia patinka ir nesi tikra, kada grįši namo. Tu mokaisi norvegų kalbos, buvai bažnyčioje ir uždegei žvakę! Tavo mamai patiks.

– Bet aš juk ten dar nebuvau.

– O Viešpatie! – Lara užvertė akis. – Paklausyk! Ligi šiol tau pavyko tai, kas neįmanoma, turiu galvoje Tomą. Jei taip ir toliau, galbūt galėsi perimti mano darbą, kai išvažiuosiu į Rusiją atidaryti pensiono.

– Pensiono?

– Taip, esu numačiusi vietą. Tik savininkas pirma turi numirti.

Purvina saulės šviesa prasiskverbė pro pilką lango stiklą.

– Žinai, jis juk senas. Žiūrėsim.

Dortė bandė įsivaizduoti, kas per jausmas laukti, kol kažkas numirs, bet nesugebėjo. Turbūt pensionatas jos taip nedomino kaip Laros.

– Nemanau, jog noriu tokio darbo kaip tavo...

– Ne, tu juk tapsi Sabos karaliene ar šiaip kokia garsenybe!? – prunkštelėjo Lara.

– Aš pasiilgau namų... Taip siaubingai pasiilgau namų... – sušnabždėjo Dortė.

Lara staiga šiek tiek sumišo, paskui, tarsi būtų priėmusi sprendimą, čiupo abi Dortės rankas ir geraširdiškai papurtė. Jos delnai buvo sausi ir šilti, kokie būdavo mamos.

– Taigi, taigi... Ne, tai nėra paprasta, – pasakė ji tyliai, beveik meiliai. – Tai niekada nėra paprasta. Bet, pasakysiu tau, tai turi šviesiąją pusę. Ir jei turi tikslą, tikrą tikslą, viskas paprasčiau. Niekada neturi pamiršti, kad turi padėti mamai ir sesei!

– Bet mama... jai nepatiktų... ji niekada neturi sužinoti...

– Ne, aišku, kad ne! Mamos niekada neturi sužinoti. Jos vargo ir taip siaubingai kentė metų metus, jog nusipelnė nežinoti. Nusipelnė ramiai miegoti ir jaustis saugiai, kol numirs. Tiesa? Ei! Būk gera, išsišnypšk nosį! Nekaip atrodai!

– Bet tai baisi nuodėmė. Nes kūnas yra žmogaus šventovė. Po viso to... aš net nedrįstu vakare sukalbėti maldos, nes žinau, kad Dievas įsiutęs.

Lara atsistojo, atplėšė gerą gabalą popierinio virtuvės rankšluosčio ir padavė jai. Dortė paklusniai išsišnirpštė nosį, ant pečių jausdama šiltas Laros rankas.

– Paklausyk! Tai, kad Dievas ant tavęs įsiutęs, yra visiška nesąmonė. Dievas kaip tik ir yra tokiems kaip mes. Tobuliesiems jis nereikalingas. Jie užsiėmę savo pačių puikumu ir kitų žmonių nuodėmių sekimu! O mes, darydamos gera vienišam žmogui, padedame savo artimui. Dievas mus gerbia, kas be ko. Jis mato, jog bandai padaryti viską, ką gali. Aišku. Jis juk ne idiotas! Jis padės tau išmokti norvegų kalbos rekordiškai greitai. Aš manau – tetrenkia mane perkūnas! – Dievas didžiuojasi tavimi, mano mergyt. Manau, turėtum melstis vakarais, kad jis tavęs nepamirštų, – tvirtai užbaigė Lara.

– Aš nelabai moku melstis. Kitaip nei mama. Ji garsiai kalba su Dievu apie viską. Taip galiu ją pažinti.

– Čia dabar! Tu juk pažįsti savo mamą ir per kitus dalykus, ne tik per mūsų Viešpatį! – sušuko Lara masažuodama jos pečius. Skaudėjo, bet vis tiek buvo gera.

– Mama, regis, užsidariusi savo pasaulyje. Ji tokia tapo mirus tėčiui. Ji turi tik Verą ir mane. Tėvai nenorėjo jos matyti, nes ji išsirinko netinkamą vyrą.

– Išsirinko netinkamą vyrą?

– Išsirinko, žinoma, mano tėtį. Mums tai buvo teisingas sprendimas, bet ne jos šeimai.

– Taigi jie buvo šunsnukiai? Papasakok!

– Vera sako, kad močiutė buvo ragana, bet mama nenori apie tai girdėti. Sako, kad kai kas nepajėgia įsijausti į kitų sunkumus. Tai ne tas pats, kas būti blogu žmogumi.

– Štai kaip. Kas nutiko? Kodėl jie nenorėjo tavo tėčio?

– Jie buvo išrinkę kitą, turėjusį aukštą postą Rusijos teisėsaugoje.

– Ir tas šulas pasipiršo? – paklausė Lara sulaikiusi kvapą.

– Taip, jis, aišku, buvo senas ir siaubingai formalus. Mama pasakojo, kad jie buvo vieni kambaryje langais į sodą ir kad ji taip išsigando, jog išlėkė lauk.

– Kiek jai tada buvo metų?

– Aštuoniolika, atrodo. Močiutė sakė, jog tai mamos kaltė, kad senelis negavo to darbo, kuris jam buvo pažadėtas. Vyras, matyt, turėjo didžiulę įtaką advokatams ir norėjo jį nubausti.

– Tavo senelis buvo advokatas?! – sušuko Lara su didele pagarba. – Ir tu sėdi čia! – sumurmėjo ji.

– O *tavo* mama meldžiasi? – paklausė Dortė ir priglaudė skruostą prie Laros rankos.

Stojo tyla. Laros rankos gulėjo nejudėdamos jai ant pečių.

– Šito aš nežinau. Niekada jos nepažinojau. Net nežinau, ar ji dar gyva. Aš užaugau vaikų namuose Maskvoje. Kai pasidarė visiškai prastai, pabėgau į gatvę, – atsakė Lara ir įkvėpė oro prieš tęsdama: – Sekiojau paskui vyrus, kurie buvo gražiai apsirengę ir atrodė malonūs. Užsikabindavau jiems ant kaklo ir juos suviliodavau. Neturiu supratimo, kur to išmokau. Tiesiog ėmiau mėginti. Landynių kvartale viskas tebuvo mėšlas ir kvaišalų uostymas. Geriau jau tykoti aplink turčių sodų tvoras arba prie gerų viešbučių. Kai sutemsta. Vienai. Išvengti policijos ir sargų. Būti pasiruošus, jei kam nors prireiktų. Diskretiška, bet atkakli. Žiūrėti į juos nelaimingomis akimis ir nešvankiai elgtis. Tai padėdavo.

– Tu neturėjai kur gyventi? – ištarė Dortė pasibaisėjusi.

– Kartais turėdavau. Jei pasisekdavo. Bet dažniausiai valkataudavau. Aš niekada gerai nesijaučiau tarp žmonių. Tada turi įrodyti, koks kietas esi, arba turi paklusti tiems, kurie stipresni. Aš niekada nebuvau kieta, tik žavinga, didelės šir-

dies, – paaiškino Lara, tarsi būtų liaupsinusi kažką kitą. – Puikiai prisimenu pirmą senį, kuriam pirmą kartą įkišau ranką. Tarsi koks refleksas. Ta ranka, turiu tau pasakyti, gan greitai sušilo. Buvau jam kaip naminė katė. Trumpam pasirodydavau ir vėl pradingdavau. Tiesą pasakius, jis buvo praradęs visus savo pinigus per paskutinę pinigų reformą, bet sūnui pasisekė užsienyje. Jis išmokė mane skaityti. Juk niekada nesimokiau normalioje mokykloje, tik pamenu, kad gaudavom pylos. Jam mane grabaliojant, aš jam pasmaukydavau arba pačiulpdavau, kai jis to norėdavo. Jis gyveno vienas ir visada turėdavo maisto, o aš galėdavau nusiprausti. Jo name buvo tamsūs kambariai ir daugybė dulkėtų knygų. Prisimenu knygą, kuri vadinosi *Ana Karenina*.

– Tolstojus! – įsiterpė Dortė, nors Lara neleido savęs pertraukti.

– Siaubingai liūdna. Galiausiai ji puola po traukiniu, – pasakė Lara, bet Dortė jau buvo pakeliui į savo kambarį. – Seniokas ir aš tam tikra prasme tapome draugais! – sušuko Lara jai pavymui.

Dortė atsiklaupė priešais lovą ir ištraukė lagaminą. Po akimirkos *Ana Karenina* atsidūrė jos rankoje. Kai ji grįžo, Lara išsprogino akis ir čiupo ją.

– Taip! – ištarė nudžiugusi. – Ta pati knyga!

– Ji mamos, bet aš ją pasiėmiau su savimi. Nori ją pasiskolinti?

Lara truputį pavartė ir atsiduso.

– Ne! Nekenčiu, kai man primenama apie tuos laikus. Jie buvo per daug šlykštūs! – Ji nutrenkė knygą ant stalo.

Dortė užgniaužė nusivylimą, kad Lara neparodė susidomėjimo, ir atsisėdo.

– Kas atsitiko tam seniui?

Lara pritūpė ant kitos kėdės, primerktomis akimis ir atkišusi lūpas tyrinėdama nagus.

– Seniokas ir aš, kaip sakiau, tapome draugais, bet vieną dieną, kai atėjau, jis buvo miręs. Visas namas buvo pilnas godžių giminaičių, besikapstančių jo daiktuose. Buvo pavasaris. Stovėjau už žydinčios vyšnios sode priešais namą ir girdėjau bei mačiau juos pro atvirą langą. Niekada nebuvau teatre, bet įsivaizduoju, kad ten taip ir atrodo. Bet buvo tik vienas žiūrovas. Aš. Įsėlinau jiems manęs nepastebėjus. Jis vadinosi ponu Belinskiu ir gulėjo karste be dangčio. Jo galvą jie buvo aprišę skarele, kad prispaustų apatinį žandikaulį, kol jis sustings. Atrodė, tarsi senis būtų tik prigulęs, nes skauda dantį. *Ana Karenina* gulėjo ant stalo. Aš ją ir pasiėmiau. Tai buvo velniškai kvaila, galėjau pasiimti ką nors vertingesnio. Beveik nieko už ją negavau.

Lara nutilo, o Dortė mėgino įsivaizduoti, kaip viskas buvo.

– Kiek tau tada buvo metų?

– Gal trylika? Seni vyrai man tapo savotiška specializacija. Aš rasdavau jų visur. Jų akys visada liūdnos. Išmokau juos rinktis pagal tai, kaip gerai jie apsirengę. Tai duodavo didžiausią pelną. Batai išduodavo jų tvarkingumą. Visada turėjau be galo gerą uoslę.

– Kur būdavai per šventes? – paklausė Dortė.

– Šildydavausi atvirose bažnyčiose, kol mane išvarydavo.

– Tave išvarydavo?

– Taip, dažnai. Aš buvau apskurusi ir ne visai švari. Jie, matyt, galvojo, jog aš vagišė ar dar blogiau. Ir jie juk buvo teisūs.

– O jie tavęs nenutverdavo?

– O kaipgi. Bet jei mane ir pasodindavo, didelio skirtumo nepajusdavau. Juk žiurkių taip pat buvo pilna kanalizacijoje ir gatvėse. O ten buvo dar šalčiau.

– Bet šitie... norėdavo jie tavęs ir tada, kai tu būdavai nesiprausus?

– Žinai ką? Kai kuriems vyrams taip knieti susišildyti savo lazdelę skylėje, jog, jei reikalas prispaus, mielai pasinaudos ir šuniu! Jis juk irgi smirda.

– Šuniu! – sušuko Dortė.

– Pamiršk! Tu tokia nekalta. Dėl to ir esi tokia ypatinga. Tomui turbūt irgi taip atrodo, – atsiduso Lara.

21

Batai buvo rudi ir nublizginti, nosys puoštos skylučių ornamentu. Virš jų – kostiumas ir atsagstytas paltas. Kūnas stambus. Žmogysta užpildė visą tarpdurį. Dortė nusuko žvilgsnį. Jos pirštai susirietė taip smarkiai, jog nagai susmigo į delną. Ji atsitraukė į svetainę, mėgindama užstumti prieškambario duris. Žandikauliai savaime ėmėsi darbo. Ji atsirėmė į sieną. Priešais duris stovėjo Šunininkas.

– Suimk save į rankas, mergaite! Nežaisk! Nustok elgtis kaip idiotė, – sušnibždėjo Lara. Ji nebuvo pikta, bet labai tvirtai nusiteikusi. Vyras nusimetė paltą, pasikabino ant kabyklos ir pradingo vonioje.

– Ne... Neišeik... – išspaudė Dortė. – Nepalik... manęs! – Jos rankos tirštame ore apgraibomis ieškojo Laros ir aklai įsikibo į ją, kur pakliuvo.

– Nusiramink! Einu į virtuvę paskambinti. Jis užmokėjo už vieną valandą, bet jam tiek neprireiks. Garbės žodis! Jei užtruks ilgiau nei pusvalandį, tai turbūt todėl, kad jam reikia atgauti kvėpavimą, – pasakė Lara, mėgindama išsivaduoti iš Dortės gniaužtų.

– Jis žino, jog nesi labai patyrusi. Būtent to jis ir nori. Prisimink, kad tu esi *ypatinga*, tada viskas eisis kuo puikiausiai. Paskui būsi tarsi pakrikštyta. Tada viskas eisis lengviau. Tau tikrai gražiai viskas sugijo! Beveik nieko nepajusi. Tai tik darbas. Tarsi dirbtum kūno kultūros mokytoja arba medicinos sesele.

Žemas Laros balsas buvo draugiškas, įtikinamas. Ji įstūmė Dortę per prieškambarį į kambarį su raudonomis lempomis. Vyras vis dar buvo vonioje.

– Užsisek juodą korsetą ir apsimauk kojines, apsivilk peniuarą. Paskubėk! Prisimink, kad Tomas prižadėjo nusiųsti tavo mamai daugiau avanso! Būk protinga! Aš jį sulaikysiu, kol tu pasiruoši. Tai išprusęs vyras. Jis dirba laivininkystės bendrovėje. Turi daugybę pinigų. Jis nenori tau nieko blogo. Bet liaukis kalenusi dantimis, kvailute! Nebūsi nužudyta, tiesiog atliksi velniškai gerai mokamą darbą. Per valandą uždirbsi daugiau nei Lietuvos prezidentas! – nekantriai suniurnėjo Lara, jai prie šonkaulių prispaudė juodą korsetą su strypeliais, skubiai ją apsuko ir užsagstė kabliukus. Paskui padėjo jai užsitraukti kojines ir pataisė jų dirželius. Išskėtė Dortės kojas ir paliepė jai išsitepti lubrikantu.

– Daugiau. Daug daugiau! Tai pirmas kartas, – tvirtai pasakė ji. Teliko elgtis, kaip ji liepė.

– Viskas bus gerai, – padrąsinamai sumurmėjo ji, prieš išeidama ir uždarydama duris.

Jam įėjus, Dortė sėdėjo ant lovos. Metaliniai korseto virbai dūrė ir ne kažin ką padėjo sėdėti tiesiai. Jis buvo nusiavęs batus ir nusivilkęs švarką. Jo blauzdos priartėjo. Lova įdubo jam atsisėdus. Pasigirdo krenkštelėjimas, ir ant savo rankos ji pajuto didžiulį delną. Ji įbedė akis į sieninį šviestuvą, kuris kabėjo šiek tiek pakrypęs. Jo rankos nuslinko kūnu, bet ji nusprendė jų nejausti.

Ji buvo statula. Viena iš tų, kurias matė nuotraukose. Nuogos jaunos merginos ant pakylų parkuose arba didžiuliuose kambariuose su arkiniais langais ir aukštomis lubomis. Išlietos iš metalo arba iškaltos iš akmens. Pasaulyje tokių buvo daugybė. Žmonės galėjo eiti pro šalį arba sustoti paspoksoti. Laisvas pasirinkimas. Jie netgi galėjo prieiti visai arti ir tokias merginas paliesti. Paliesti bet kur. Daryti su jomis ką

panorėję. Bent jau kai niekas jų nematė. Skulptūrų visiškai neveikdavo tai, kas jas supo: paukščiai, kurie sukdavo lizdus; nulaužtos šakos; nužydėjusios lelijos; šuns išmatos, ant kurių kažkas paslydo; vėjo blaškomos plastikinės šiukšlės; sudaužyti buteliai; žmonės ant suolų; motinos, stumiančios vaikiškus vežimėlius; šaltis, užeinantis kiekvieną rudenį ir padengiantis ledu takelius bei tvenkinius...

Niekas negalėjo pakenkti tokiai statulai, nors ji ir vaizdavo nuogą jauną merginą. Niekas apie ją nieko nežinojo. Žmonės galėjo į ją žiūrėti, ją paliesti, žaisti su ja. Prisiglausti prie jos. Jei joje būdavo skylė, aišku, buvo galima į ją kišti daiktus. Na ir kas? Juk anksčiau ar vėliau jie ištrauks tą daiktą ir nueis. Ji nejautė nepažįstamojo odos arba vis sunkėjančio alsavimo. Galbūt blogiau jau nebebus?

Keistas gergždžiantis balsas šnabždėjo kažką, ko ji, laimei, nesuprato. Dabar jis drėgnai kvėpavo jai į kaklą. Pasilenkė prie jos ir ištraukė krūtis iš korseto. Skulptūra sėdėjo ant lovos pasirėmusi rankomis – po vieną, ištiestą iš abiejų pusių. Langas buvo uždengtas raudonomis ne iki galo užtrauktomis užuolaidomis. Ant baltos komodos stovėjo lempa su tokiu pačiu raudonu gaubtu kaip ir sieninis šviestuvas. Šalia, lempai iš dešinės, sienoje buvo žymė. Dažai buvo nusilupę, tarsi kas būtų išplėšęs kablį.

Išgirdusi duslų ir sykiu aštrų garsą ji suprato, kad užsitrenkė koridoriaus durys. Tai vis dėlto Lara išėjo iš buto. Kažkokiu būdu viskas išsiderino. Iš Dortės akių ir nosies ėmė varvėti. Ji suspaudė lūpas, bet negalėjo jų sulaikyti, nes sunkiai alsuodama rungtyniavo su vyru, kuris irgi sukluso. Bet tik akimirką, paskui suėmė vieną spenelį tarp pirštų. Tarsi jis būtų buvęs daiktas, kurį galima pasiimti. Ji turėjo sulaikyti alsavimą. Dabar! Nepakentė minties, kad pradės kvėpuoti kartu su juo. Laimei, skulptūra paėmė viršų. Vėl

sėdėjo suakmenėjusi, neišleisdama nė garso. Tiesiog leido įvykiams vykti nesigindama ir neinkšdama.

Tėtis sakydavo, kad laikas – tai apgavystė. Įrankis, kad žmonės patikėtų pradžia ir pabaiga. Kartais jis lekia šuoliais, nes esi laimingas ir nėra reikalo jo sekti. Kartais jis tarsi susivienija su tuo, ko mieliau vengtum. Norisi, kad jis praeitų lygiai taip pat greitai ir lengvai tarsi spragtelėjus pirštais. Bet tada reikia mažų mažiausiai sugebėti spragsėti.

Ant pilkos sienos išryškėjo vaizdai. Langai namie, kiekviename po dvi pelargonijas, lovatiesė ant lovos, lentyna su Veros ir jos įvairiaspalviais pliušiniais žaislais. Mamos kasa ant baltų naktinių marškinių, kai ji sėdi ant išskleidžiamos sofos ir meldžiasi. Veros krestelėjimas galva, kai būdavo tokios nuotaikos, jog lūpų kampučiai nusvirdavo žemyn. Kad tik Tomo pinigai nenueitų per vėlai! Kai mama ir Vera jau bus išmestos lauk, o visi baldai bei lagaminai stovės priešais namą, pagalvojo ji. Nors skulptūros negalvoja.

Jis atsisegė kelnes ir silpnai sudejavo. Norėjo, kad jinai jį liestų. Ji užčiuopė kažką raukšlėta, plaukuota ir prakaituota. Jis šiek tiek pasikėlė ir parodė, ką ji turėtų daryti, bet aiškiai liko nepatenkintas. Tada atsistojo, norėdamas patekti į jos burną. Ji užsimerkė ir sukando dantis. Žandikauliai virto dviem geležies lankais. Angos nebuvo. Jis veržėsi ir taip gailiai šnopavo, jog galėjai pamanyti, kad jam skauda. Bet pamažu vyras pasidavė ir pradėjo nusirenginėti. Dvi šlaunys, apžėlusios juodais plaukais, stovėjo nuo raudono lempos gaubto sklindančioje šviesoje. Blauzdos atrodė nesveikos – nešiojo per didelį svorį. Kojinės pritvirtintos dirželiais – patingėjo nusimauti. Bet kaklaraištis, marškiniai bei balti apatiniai marškinėliai buvo padėti ant kėdės. Tarpukojyje apatinės buvo subruktos aukštyn, bet gerokai dengė išorines šlaunų puses. Keistai kraipydamasis jis iš lėto jas nusimovė

ir pakišo po drabužių krūvelės apačia. Keista, nes jas pirmas reikės užsimauti. Jo daiktas buvo beveik paslėptas po pilvu, kuris išdribo tarsi užmiršta duonos tešla.

Staiga jis parvertė ją ant lovos. Praskleidė peniuarą ir savo letena ėmė įnirtingai grabalioti jai tarp šlaunų. Jis švilpė kaip balionas, kurį kažkas iki galo pripūtė ir paleido. Toks garsas, tarsi balionas blaškytųsi palubėje, kad paskui nusileistų kažkur kambaryje lyg mažytė gumos skiautelė. Vis dėlto jos šlaunys buvo išskėstos. Viena juoda tinkline kojine apmauta koja liko stovėti prie sienos jam darbuojantis. Jam, matyt, buvo sunku. Jis prakaitavo. Netrukus prakaitas ėmė lašėti ant jos.

Skulptūros nejaučia skausmo ar gėdos. Jos užsidariusios savyje! Tai visa esmė. Dabar vyras vieną po kito apžiojo jos spenelius inkšdamas tarsi kūdikis.

Staiga pasigirdus triukšmui, šliurptelėjęs paleido spenelį ir įsispoksojo priešais. „Taukšt, kaukšt!“ Į kaimyninį butą įėjo realybė. Sunkiais ir lengvais žingsniais. Durys užsidarė, ir vėl viskas nutilo.

Jis liko gulėti ant jos visu svoriu. Lova įdubo, tarsi būtų buvusi hamakas. Jo pilvas atrodė lyg prikimštas odinis maišas. Vyras plaukė ant jo ir iš visų jėgų bandė išlaikyti pusiausvyrą, dejavo ir raitėsi, o jo rankos buvo visur. Kartkartėmis mėgindavo ją pabučiuoti. Ji laikydavo įrėmusi kaktą jam į veidą, kol jis pasiduodavo. Kai jis į ją sukišo pirštus, pasigirdo kliunksintys garsai nuo Laros lubrikanto. Tai jį, matyt, pradžiugino, nes ėmė prunkšti. Geraširdiškai krizendamas bruko savo pirštus vis giliau. Kai jau buvo pasiruošęs, suėmė savo daiktą ir nusitaikė. Išdidžiai pasikėlė ant vienos rankos ir galingai smūgiavo.

Ji išgirdo riksmą. Vyras irgi išgirdo riksmą, pasakė „Ša!“ ir dar kartą smūgiavo. Ir dar kartą. Surado ritmą į taktą su trumpais, džiaugsmingais šūktelėjimais.

Skulptūra nejaučia šleikštulio. Ji tyli ir leidžia laikui eiti. Lango stiklas tarp raudonų užuolaidų aprasojo lyg veidrodis. Ji buvo kažkur ten, lauke. Sklandė aplinkui visai laisva. Tik retsykiais, per užmaršumą kūnas sugrįždavo į kambarį. Visiškai nejudrus, išskėstomis šlaunimis ir vos sulenktais keliais. Taip buvo paprasčiau. Jos rankos iš abiejų kūno pusių sugniaužė po gniutulą frotinės paklodės. Kad būtų į ką laikytis.

22

Ji NEPRIVALĖJO su jais šnekėtis. Bet jie, matyt, to nepastebėdavo. Lara buvo savotiškai teisi. Tai galima ištverti. Nes nėra jokios išeities. Ji daugmaž žinojo, kas laukia. Pirmiausia rankos ir visa, ko ji negalėjo numatyti, kad jie darys. Paskui stiprus spaudimas. Po to – veriantis skausmas. Bet ji turėdavo vadovautis sveiku protu, kaip kad Lara tai vadindavo. Svarbiausia buvo elgtis ramiai visą tą laiką, kiek tai tęsdavosi. Tiksliai numatyti trukmės nebuvo galima. Ypač jeigu jiems nesisekdavo baigti. Neatrodė, kad jie patys galėtų tai visiškai kontroliuoti. Be to, reikėjo pakęsti gleives. Lara paaiškino jai apie prezervatyvą, bet jos klientai esą sveiki vyrai, mokantys daugiau, kad apsieitų be jo. Kartais jie nenorėdavo nuo jos nulipti, nors ir būdavo baigę, ji turėdavo tyliai gulėti, o tuo tarpu gleivės sustingdavo.

Būdavo, kad eidavosi greičiau, jei ji patampydavo jo daiktą, užuot leidusi jam vargti besistengiant patekti vidun. Tada ji išvengdavo kūno artumo. Jei nuo klientų sklisdavo kvapas vos tik atėjus, Lara primygtinai pasiūlydavo nusiprausti po dušu, prieš įvykstant sandėriui. Šiuo požiūriu Lara buvo gera.

Jie neturėdavo veidų. Tiesiog buvo sunkesni arba lengvesni. Turėdavo šiurkštesnes ar švelnesnes rankas. Daugiau arba mažiau inkšdavo. Daugiau arba mažiau prakaituodavo. Užtrukdavo ilgiau arba trumpiau. Bet ilgainiui ji ėmė perprasti juos visus – žinodavo iš garso ir judesių, kada

gali tikėtis, jog šiam kartui jau viskas. Po to likdavo tik supuvusių kiaušinių dvokas.

Kai durys užsidarydavo, ji galėdavo save surinkti į visumą, atsiplėšti gerą gabalą popieriaus iš ritinio, kuris visada stovėdavo prie lovos, ir nusišluostyti tarp kojų, kad nelašėtų ant grindų einant į dušą. Kiekvieną rytą ji gerdavo tabletes, kurias Lara nupirko, kad nepastotų.

Kartą kažkas paskambino į duris, nes Lara buvo užsiėmusi. Dortė niekada nebuvo girdėjusi skambučio garso ir ėmė drebėti. Ji stovėjo, o skambutis nuskambėjo dar keletą kartų. Paskui nutilo. Po keleto minučių uždususi ir įsiutusi įlėkė Lara kartu su vyru, kurio ji neįsileido. Lara trenkė Dortei antausį taip, jog nutvilkė skruostą, ir iškoneveikė rusiškai.

– Tu juk sakei, kad neatidarinėčiau durų! – verkė Dortė.

Staiga Lara tarytum susigėdo.

– Nekreipk dėmesio į tą sušiktą velnio bobą! – pareiškė ji ir patapšnojo Dortei per tą pačią vietą, kur buvo trenkusi.

Vieną dieną atėjo vyras, kvepiantis tuo pačiu skutimosi losjonu kaip ir Tomas. Lara įleido jį tiesiai į kambarį.

– Šitas yra turtingas! Jis užmokėjo už visas paslaugas. Jei jam patiksi, galbūt jis ims lankytis nuolat, – užsidegusi pasakė Lara, kai abi stovėjo vonioje.

– Visos paslaugos? Kas tai yra?

– Gali tikėtis, jog jis norės, kad jam pačiulptum. Arba kad jis norės paimti tave iš užpakalio. Pastarasis dalykas einasi kuo puikiausiai. Tik kaip reikiant išsitepk kremu abi vietas. Tikiuosi, neseniai tuštinaisi?

Dortė susmuko ant kėdutės prie kriauklės. Plastikinė sėdynė prilipo prie užpakalio.

– Ne, – sušnibždėjo ji. – Ne, šito aš negaliu!

– Paklausyk! – sušnypštė Lara. – Visą šį laiką buvau tau lyg motina. Tiek klientai, tiek aš buvome kantrūs. Juk stebu-

klas, kad jie sugrįžta, kai tu taip branginiesi! Jau nekalbant apie tai, koks kantrus buvo Tomas! Turi priprasti dirbti savo darbą! Kitaip neištversiu ir perduosiu tave vienam iš vyrukų. Mes nebegalime ir toliau su tavimi terliotis savaičių savaites! Privalai suaugti! Supratai?!

– Lara... Labai prašau... – verkė Dortė.

Pasipylė antausiai iš abiejų pusių. Bet ji beveik nejuto. Ji susinėrė rankas, prisikišo prie burnos ir įsikando į krumplius. Muilo ir druskos skonis. Lara sudavė jai dar porą kartų ir išėjo iš vonios.

Dortė užsitraukė korsetą. Vielutės braižė odą. Ji turėjo užsisegti kilputes priekyje ir apsukti jį aplink save, kad liemenėlės kaušeliai atsidurtų ten, kur ir turi būti. Kartkartėmis ji nusišluostydavo veidą rankšluosčiu. Visą laiką bėgo ašaros. Ji stipriai nusišnypštė, tarsi tai būtų galėjusi padaryti paskutinį kartą. Pakišo veidą po čiaupu virš kriauklės. Dar kartą nusišnypštė, nusišluostė ir pasidažė tušu blakstienas, kaip kad Lara buvo išmokiusi.

Pro pusiau praviras duris ji girdėjo Larą kalbant norvegiškai ir atsiprašinėjant dėl pavėlavimo. Tuoj pat ji įėjo į vonią, įvertino Dortę žvilgsniu ir atlaidžiai linktelėjo.

– Taip ir turi būti! Aš einu. Jis nori pabūti su tavimi vienas. Viskas bus gerai!

Jis gulėjo nuogas ant lovos jai įėjus. Tankus brūzgynas. Akimis, limpančiomis prie jos odos. Ji perėjo per kambarį ir sustojo priešais jį. Jo delnai pačiupo Dortės liemenį, jis prisitraukė ją į glėbį. Iš pradžių viskas vyko įprastai. Jis lietė ją dūsaudamas. Tarpais jis pasitaisydavo savo daiktą ir prispausdavo jį prie jos sėdmenų. Paskui pakėlė ją virš daikto. Stipriai. Judėjo su ja traukdamas iš korseto jos krūtis.

Dortė įbedė žvilgsnį į sieną. Į sieninę lempą. Vengė plakatų, kabančių iš abiejų pusių. Bet ji žinojo, ką jie vaizduoja. Dešinėje sėdėjo mergina pražergtomis kojomis su pirštais

savo angoje, žvelgdama į niekur primerktomis apdujusiomis akimis. Burna buvo praverta, kyšojo liežuvio galiukas. Kitame plakate mergina laikė užkėlusi vieną koją ant kėdės, lygiai taip pat save demonstruodama. Jos krūtys buvo didelės lyg balionai.

Plaukuotasis siautėjo vis labiau. Bet skulptūra šiandien stovėjo prie upės ir nesileido išmušama iš pusiausvyros. Ant krantų buvo pražydusios gėlės. Tulpės ir krokai. Ir tos mažytės mėlynos... kaipgi jos vadinasi? Po sienine lempa, šalia tos vietos, kur jie ištraukdavo valtis, bangavo žolė. Šviesi juosta driekėsi per siaurą prieplauką, kuri visada papilkėdavo lietui lyjant. Vienoje vietoje ji galėjo matyti aštrų akmenį, kyšantį iš vandens, jei upė būdavo nuslūgusi. Milžiniškų medžių šakos kabėjo virš vandens. Srovė sukosi verpetais ir burbuliavo pro akmenis, šakas, įstrigusias dumble, įvairius gelžgalius ir kažką panašaus. Mainėsi žali atspalviai. Nuo tamsiai žalios giliai miške iki beveik baltos saulėje. Taškas po taško, beveik žibantys auksu, tarsi elfas būtų perbraukęs burtų lazdele. Gėlės krovė pumpurus ir skleidėsi greičiau nei per dvi sekundes. Gėlių vainikai kabėjo ant pakrančių medžių. Pienės. Visur pamiškėje kyšojo geltonos galvutės!

Upės krantas dingo, kai vyras nusviedė ją ant grindų ir prisitraukė už plaukų. Jo daiktas pasidarė panašus į beisbolo lazdą. Jis suėmė jos galvą ir pamėgino uždusinti beisbolo lazda. Skonis kaip sūrių pelėsių. Kai Dortę supykino, jis apsuko ją ir piktai kriokteléjo. Laikė ją tarsi spaustuvu, sėdmenys ore, o veidas prispaustas prie lovos. Tada ji pajuto išilgai kūno smingantį baslį į taktą su pasikartojančiais judesiais. Kai ji sušuko įsikniaubusi į čiužinį, išgirdo jo kimų juoką ir pajuto ant sprando dantis.

Jos dešinė ranka pati savaime pasidavė atgal. Nagai įsikibo į kažką minkštą. Vis dėlto jo šauksmas pasigirdo netikėtai. Jis paleido ją ir keikdamasis pasitraukė atgal. Dortė apsiver-

tė ir išsilaisvino, perbėgo per kambarį ir spruko pro duris. Vonioje ji pasuko raktą laukdama, jog jis išlauš duris. Bet vyras jas tik daužė ir keikėsi. Netrukus išgirdo užsidarant laukujes duris. Akimirką stovėjo šnopuodama ir žvelgdama į savo ranką. Dar kartą patyrė, koks jausmas, kai nagais įsikimbi į akies obuolį.

Kartą tėtis pasakė, kad upė amžina. Ji išteka iš mažyčių upelių ir plyšių kalnuose, išplatėja ir tampa nenugalima – prieš pradingdama jūroje. Saulės spinduliai, driekdamiesi per pliką medį, augantį prie kranto, sudarė plačią raudoną juostą ant pilko vandens. Visur buvo tylu. Ant vandens plūduriavo trys valtys. Ji aiškiai matė irkluojančiųjų kūnus. Lėti, tvirti judesiai. Namų stogai kaime buvo iškirpti iš juodo popieriaus. Ryški juosta geltono dangaus fone. Viena kita antena tarsi išskėsti varnos nagai atsitiktinai užmesti ant viršaus. Kaminai lėtai vyniojo savo pilkus vilnonius siūlus į amžinybę. Prie pat vandens stirksojo miniatiūrinis stagarų miškas. Netrukus ji eis namo. Kur laukia karštutėliai mamos barščiai. Jai išeinant ant spintelės gulėjo burokėliai. Dabar mamos rankos raudonos, o vanduo verda.

23

LARA PASTATĖ į šaldytuvą du litrus pieno, taigi Dortė suprato, kad ji nepateko į didelę nemalonę. Bet žodžių srautas nesiliovė.

– Tu elgeisi kaip kvailė! Galėjai jį apakinti! – pareiškė ji. – Jam trūko kraujagyslės, sutriko rega! Turėjo kreiptis į gydytoją. Dabar jis nori atsiimti pinigus! Ką, po galais, šitoks elgesys reiškia?

– Nedaryk to! – greitai ištarė Dortė.

– Ko gi?

– Neduok jam pinigų!

– Ne, gal manai, kad aš kvaila? Bet jis nebesugrįš, aišku kaip dieną! Be to, jis gali prisigalvoti kokios nors velniavos, kad atkeršytų.

– Kokios gi?

– Ką aš žinau? Niekam neatidaryk durų!

– Juk žinai, kad neatidarinėju! Manai, kad *aš* kvaila?

– Kas čia per tonas?! – sušuko Lara įsiutusi ir stipriai užtrenkė šaldytuvo dureles. – Gal manai, jog tapai pasaulio čempione vien todėl, kad beveik apakinai vyruką? Ką?

Dortė neatsakė. Bet pabandė pajusti. Tai galėjo praversti. Ji neprisiminė, kad būtų jautusi ką nors panašaus anksčiau. Tarsi Vera būtų jai atsiuntusi dalį savo įsiūčio.

– Ką? – pakartojo Lara pajuodusiomis akimis.

– Nenoriu daugiau jo matyti! Galit nudirti man odą arba užmušti, bet aš nenoriu jo matyti. Galiu pakęsti juos iš priekio, bet ne šitaip! Užmušiu juos!

Dortė su nuostaba klausėsi savo pačios balso. Lara, matyt, irgi. Didelės dažytos jos lūpos šiek tiek sukrito. Ji įsitvėrė abiem rankomis spintelės krašto, stebėdama Dortę.

– Kas tau darosi? Paprastai tu nebūni tokia... pamišusi... vulgari! Turėčiau atitalžyti tau ausis! Bet žinai ką? Aš nenoriu! Dabar Tomas pamatys, kas būna, kai merginos pernelyg globojamos ir lepinamos. Gali nuoširdžiai džiaugtis, kad jis dar nieko nežino, nes šitas vyrukas yra vienas geriausių jo klientų!

– Ar tu jam papasakosi? – nuolankiu balsu paklausė Dortė.

Lara atsiduso. Ji stovėjo virtuvės vidury įrėmusi rankas į klubus, kaip buvo pratusi. Keturių rūšių skambančios apyrankės su amuletais ir blizgučiais vis dar šoko po jos paskutinio judesio. Dabar ji priėjo prie Dortės ir beveik nustūmė ją priešais save prie stalo.

– Sėskis!

Dortė klusniai atsisėdo ir laukė. Lara irgi atsisėdo.

– Tomas ir be tavęs turi užtektinai problemų. Nežinau, kaip jis reaguotų, jei aš papasakočiau. Be to, jis tikisi, kad užsidirbsi šiam butui... – Lara staiga nutilo ir prikando lūpą.

Dortė stebėjo ją pravira burna.

– Visam butui? – sušnabždėjo ji.

– Ne, aišku, kad ne... Bet turbūt supranti, kokią košę užvirei? Tas tipas gali būti mums pavojingas, jei sugalvotų atkeršyti.

– Kaip?

Laros akys apsisuko ratu tarsi mažytės laisvai judančios planetos.

– Jis gali paskleisti gandus... Arba nueiti į policiją. Iš kur man žinot?

– Ar jis pažįsta Tomą?

– Ne, kodėl turėtų?

– Tada Tomas negali nieko sužinoti, jei tu jam nepapasakosi.

Lara trinktelėjo delnu per stalą.

– Tu man neaiškink, kas ir kaip! Girdi?

Dortei pasirodė protingiausia nesiginti. Aukso spalvos Laros oda slėpė nuovargį. Bet netrukus triumfuodama ji ištarė:

– Gali pamiršti šiandieninį pasivaikščiojimą!

Ji buvo Dortei pažadėjusi, kad jos eis pasivaikščioti prie upės. Per tiltą. Galbūt pagaliau į bažnyčią, kur uždegtų žvakę. Ji nekantravo visa tai pamatyti. Altorių. Vaškines žvakes. Bet labiausiai – upės krantą.

– Ką gi, – sumurmėjo Dortė, atsistojo ir atidarė šaldytuvo dureles, norėdama išgerti stiklinę pieno. Ji gėrė stovėdama, atsukusi nugarą.

Po akimirkos išgirdo, kaip Lara iš vonios į koridorių tempia šiukšlių maišą su nešvariais skalbiniais.

– Tu sunaudoji be proto daug rankšluosčių ir paklodžių! – sušuko ji. – Per daug didelės skalbimo išlaidos! – Moteris stovėjo tarpdury su išsitaršiusiais plaukais ir prakaituota nosimi. Balsas buvo piktas. – Kiekvienam klientui imi vis naują paklodę?

Dortė linktelėjo nieko nesakydama.

– Turi apversti paklodę! Išnaudoti iki galo! – įsakė Lara ir nuspyrė maišą prie laukujų durų.

– Aš taip negaliu!

Lara apsisuko ir prisiartino prie pat jos veido su iškeltu smiliumi. Žiedas su didžiuliu raudonu akmeniu atrodė grėsmingai. Dortė stipriai užmerkė akis.

– Tu, po velnių, darysi taip, kaip aš pasakysiu! Kitaip pranešiu Tomui, kad nenori bendradarbiauti. Tada jokio avanso tavo mama negaus!

Kai išgirdo, kad Lara pasitraukė, atsargiai atmerkė akis. Lara buvo pakeliui prie kavavirės, o tai reiškė, kad priekaištai baigėsi. Kai jos kaip įprasta sėdėjo prie virtuvės stalo –

Dortė su stikline pieno, o Lara su puodeliu kavos, – atrodė, kad ji pamiršo nesutarimus.

– Aš išvažiuoju per Kalėdas, – pareiškė Lara, kaip įprastai kramtydama sumuštinį su rūkyta dešra. Burna tai išsipūsdavo, tai susitraukdavo jai kalbant tuo pačiu metu.

– Per Kalėdas?

– Taip, kadangi taip atidžiai seki kalendorių, turbūt žinai, kad greitai Kalėdos? Šiaip ar taip, gausi kelias ramias dienas, – tarė Lara.

Dortė išgėrė trečią stiklinę pieno.

– Niekas neateis?

– Ne, kol būsiu išvažiavusi. Kaipgi būtų įmanoma?

Kambaryje šiek tiek prašviesėjo.

– Pasiliksiu iki Kūčių išvakarių, dvidešimt trečiosios.

– Kaip aš gausiu pieno?

Lara atlošė galvą su šiaudų spalvos plaukų kupeta ir nusijuokė.

– Tu tikrai keista! – pareiškė ji. – Aptarnauji šešis septynis klientus per dieną, ir vis tiek atrodo, kad tavo vienintelis rūpestis gyvenime, kaip gauti šviežio pieno! Žinai ką? Šaldytuve pienas išsilaiko daugybę dienų. Aš atnešiu užtektinai, tada galėsi švęsti norvegiškas Kalėdas!

Dortė daugiau nieko nesakė. Kiekviena diena atnešdavo savų rūpesčių. Tamsa sutirštėjo. Daugiausia jos širdyje. Kambarys su raudonomis lempomis įsiurbė ją į sienas. Jei Lara išvažiuotų, dulkės nusėstų ant jos niekam to nė nepastebint, ir liktų tik tyla.

Dortė nusprendė neversti paklodės. Ji geriau rizikuos, gal Lara Tomui nieko nepasakys. Buvo sunku įsivaizduoti, koks jis tampa, kai supyksta.

Dieną prieš išvažiuodama Lara atėjo su dviem kombinezonus vilkinčiais vyrais, nešinais skalbykle. Jie krapštėsi

vonioje, o tuo tarpu Lara juokėsi, palaikydama jiems kompaniją. Po valandėlės vienas išėjo, o Lara įėjo į svetainę ir uždarė duris.

– Štai stebuklas ir vietoje. Bet turi sumokėti tam, kuris tai sutvarkė, – tyliai ištarė ji ir mostelėjo galva link prieškambario.

– Sumokėti? – Dortė bejėgiškai pažvelgė į ją.

– Taip, aukštesniajam. Viršininkui. Ilgai netruks. Aš pasiliksiu čia ir panagrinėsiu naudojimosi instrukciją, o paskui pamokysiu tave įjungti skalbyklę. Tiesiog eik į kambarį ir pasiruošk!

Dortė lėtai atsistojo ir žengė į prieškambarį praeidama pro atviras vonios duris. Ilgšis dėjo įrankius į geležinę dėžę. Jai einant pro šalį, jis pratisai sušvilpė ir persibraukė per prakaituotą veidą marškinių rankove. Dortė įbedė akis į sieną ir įėjo į kambarį.

Lara buvo lyg ir teisi. Truko palyginti neilgai. Bet nuo jo sklido aitrus kvapas.

Paskutinis dienos klientas išėjo, o Lara vėl ateis ne anksčiau kaip po penkių dienų. Ji nepasakė, kur susiruošė arba kaip važiuos. Tai nebūtų nieko pakeitę. Svarbu galvoti, kad tai nieko nepakeistų. Ji stengėsi greitai nusimaudyti po dušu, nes Lara žadėjo palaukti ir šiek tiek pasikalbėti. Bet kaip galiausiai paaiškėjo, ji nebeturėjo laiko sėdėti. Puldinėjo šen bei ten ir davė nurodymus. O kai išėjo, viskas ištuštėjo.

Dortė galvojo atidaryti duris ir sušukti pirmam einančiam pro šalį koridoriumi. Ji žinojo žodžius „Viena“ ir „Noriu namo!“ Bet tuoj pat išsigando, jog pasiduos pagundai. Reikėjo saugotis, kad neiškrėstų kokios nors kvailystės.

Vengdama pagundos, dar kartą nuėjo į dušą. Nuo dažno prausimosi oda pasidarė visiškai sausa. Ypač kirkšnys ir vidinė šlaunų pusė. Drėkinamasis kremas didžiuliame

plastikiniame buteliuke seko. Tai buvo trečiasis butelis. Lara sakė, kad ji eikvoja be reikalo. Jos daugiau nebešnekėjo apie vyrą sužalota akimi, bet Lara, matyt, nieko Tomui nepasakė. O dabar ir dėl paklodžių nebekils jokių problemų.

Mamai reikėtų skalbyklės, tada jos rankos nebūtų suskirdusios. Skalbyklė buvo tarsi būtybė, kuri plaudama dainavo. Jos įdėjo paklodę ir rankšluosčius į blizgantį pilvą, nustatė devyniasdešimt laipsnių ir paspaudė „on". Nedelsiant į vidų ėmė tekėti vanduo. Skalbyklė dainavo keletu balsų. Paskui staiga kaip pasiutusi ėmė daužytis į grindis. Tarsi būtų norėjusi pasakyti Dortei, kas ji tokia. „Kekšė, kekšė, kekšė!" – pašėlusiu srautu. Greičiau ir greičiau.

Dortė uždarė vonios duris, paskui užvėrė duris tarp prieškambario ir svetainės, įjungė ausinuką ir įsikišo kištukus į ausis. Po valandėlės viskas nutilo. Kai ji grįžo, mašina stovėjo ir spoksojo didžiule stikline akimi. Kai Dortė ėmė vynioti ant šlapių plaukų rankšluostį, daiktai aplink ją susiliejo. Ji atsisėdo ant plastikinės kėdutės ir atrėmė galvą į dušo kabinos sieną, kol praėjo silpnumas. Tada apsisiautė kilpiniu chalatu, įkišo pėdas į šlepetes su triušiuko ausimis ir nušlepsėjo į svetainę. Išsitraukė kalbos kasetes ir atsisėdo ant sofos mokytis.

Netrukus ji suprato, kad tiesiog šneka sienoms, negalvodama apie tai, ką sako. Balsas pasidarė spigus ir nebenorėjo sudarinėti žodžių. Dortė atsistojo ir ėmė vaikščioti. Iš kambario į kambarį. Išskyrus vieną.

Ji sustojo priešais skalbyklę. Nors ir buvo tylu, prisiminė, kaip paklodė ir rankšluosčiai didžiuliu greičiu sukosi putose. Ratu ir ratu. Nusisuko ir vėl ėmė vaikščioti. Staiga prisiminė mokyklos draugės žiurkėną. Jis sukdavo ratą drebančiu snukučiu ir krebždendamas nagais. Tik retkarčiais jis būdavo iškeliamas iš narvelio, nes laisvas vis stengdavosi pasprukti. Nors Dortė jo gailėdavosi, vis dėlto jai jis buvo šlykštus.

Ji vertė save eiti į priekį, žingsnis po žingsnio. Aplinkui visur kabojo geltonieji lapeliai ir žvelgė į ją keturkampėmis akimis. Už tamsaus lango stiklo švietė žiburiai. Langai. Ten gyveno žmonės. Dortė mėgino įsivaizduoti, kas per jausmas pažinoti ką nors už vieno iš langų. Bet nepajėgė. Ji garsiai kartojo sau pačiai žodžius iš geltonų lapelių. Jungiklis. Stalas. Kėdė. Spinta. Paveikslas. Sofa. Langas!

Po valandėlės ji ir vėl stovėjo vonioje. Dušas. Klozetas. Kriauklė. Muilas. Veidrodis. Jos žvilgsnis už kažko užkliuvo blizgiame paviršiuje.

– Kekšė! – garsiai ištarė ji ir atsuko karštą vandenį. Iš čiaupo kilo garai. Ji pakišo ranką, bet ši pati atsitraukė. Vanduo buvo plikinamai karštas.

– Kekšė! – pakartojo ji, vėl pakišo ranką ir liko stovėti, kol daugiau nebejautė skausmo. Kai užsuko čiaupą, visa plaštaka buvo raudona. Sukilo šleikštulys, bet ji nevėmė.

Kai svetainėje beveik sutemo, ji pajuto, kad jau kurį laiką nori gerti. Bet ne kažin ką galėjo padaryti, nes turėjo visą laiką klausyti, ar neskamba durų skambutis. Virtuvė, kur buvo pienas ir vanduo, tam visai netiko. Besisukiodama po svetainę, pajuto didžiulį spaudimą – tarsi kažkas būtų iškvėpavęs visą orą. Jei ji dabar išgirstų durų skambutį, nieku gyvu neturėtų atidaryti.

24

– NA IR TAMSU čia!

Prieškambaryje užsidegė šviesa, iki pat Dortės nutiesdama geltoną juostą. Jis pasirodė tarpduryje tarsi tamsi kartoninė figūra. Kaip galėjo nutikti, kad ji negirdėjo, kaip Tomas atsirakino duris? Šviesa plykstelėjo ir svetainėje, ir bemat išdygo veidas, beveik baltas, tarsi nelauktai išniręs mėnulio kraštovaizdis.

– Sveika, sėdi patamsyje? – pasirodė, kad jis pasakė. Tomas stovėjo vienomis kojinėmis, bet vilkėjo odinę striukę su užmestu šaliku. Nelaukdamas atsakymo, jis apsisuko ir vėl išėjo į koridorių. Girgžtelėjo drabužių kabyklė. Jis neatrodė piktas. Taigi Lara nieko nepasakė apie vyrą su akimi. Kai Tomas vėl įėjo jau vienmarškinis, apsidairė ir paklausė, kaip sekasi.

– Sektis gerai, – atsakė ji užsikirsdama. „Nesupykdyk Tomo“, – pamanė ir norėjo atsistoti. Bet kai išsitiesė, suvokė, kad bus ilgai sėdėjusi ta pačia poza. Dūrė ir maudė pėdas. Kai ji pamėgino atsiremti į ranktūrį, kad galėtų atsistoti, pajuto skausmą ir liko sėdėti spoksodama į plaštaką. Ši buvo raudona ir pūslėta.

Tomas akimirksniu atsidūrė šalia. Pačiupo jos riešą ir pakėlė visą plaštaką. Dabar jau dviese sėdėjo ir stebeilijo į subjaurotą ranką.

– Kas čia? – paklausė jis.

– Ranka! – mechaniškai atsakė ji.

– Kas nutiko?

Dortei neatsakius, jis vėl ėmė klausinėti, bet mergina neprivalėjo jo suprasti. Kaitlentė? Orkaitė? Verdantis puodas? Pabandęs angliškai ir taip pat nesulaukęs jokio atsakymo, Tomas nuėjo į vonią ir ėmė raustis spintelėje. Pasirodęs tarpduryje kažką pasakė. Vienas žodis buvo suprantamas – „automobilis". Paskui jis dingo. Striukė liko kabėti.

Dortė viena sau stebėjosi, kaip galėjo šitaip nusiplikyti ranką – juk niekas ja nepatikėtų, todėl atsistojo ir ėmė vaikštinėti. Svetainė, prieškambaris, miegamasis, virtuvė, vonia. Tai nenumalšino rankos skausmo, bet bent jau skaičiavo ratus. Ji stovėjo svetainėje, kai Tomas atsirakino duris. Apvalus skaičius išnyko.

Jis atsegė plastikinę vaistinėlę, pilną vaistų ir tvarsčių. Dortė buvo mačiusi ją anksčiau, automobilyje. Jie vėl atsisėdo ant sofos, ir Tomas užsimovė gumines pirštines, išsitraukęs iš sandaraus plastikinio maišelio. Paskui atsargiai ištepė jos ranką tepalu. Aplink pūsles. Kartkartėmis stabtelėdavo, nes Dortė suaimanuodavo. Vieną kartą jis pakėlė akis ir kažin ką pasakė. „Skauda?" „Gerai?" „Kairė ranka, ne dešinė. Puiku!" Ji mėgino suprasti ir atrodyti patenkinta, bet sekėsi nekaip. Galiausiai jis apvyniojo bintu, tarsi būtų buvęs gydytojas.

Baigęs pakėlė tepalą taip, kad ji suprastų, jog gali jį pasilikti. Bintą ir tepalą padėjęs ant stalo, užtraukė vaistinėlės užtrauktuką ir pastatė ją po drabužių kabykla prieškambaryje. Tik tada ji suprato, kad nematė juodojo portfelio.

Paskui jis ėmė vaikščioti iš vieno kambario į kitą, visai kaip ji. Ir jis praleido tą kambarį kaip ir ji. Kai ją pašaukė, Dortė rado jį ten, kur ji miega. Matyt, tikėjosi, kad Tomas staiga persimainys ir įsius, nes ji vos neiškabino klientui akies. Bet nieko panašaus neįvyko.

– Gerai! Tvarka! Labai gerai! – pasakė jis ir atidarė spintos duris.

Ten tabalavosi gėlėta vasarinė suknelė, kuri jai atliko nuo Veros. Platėjantis sijonas, šiek tiek bobiškas, buvo vienintelis gražus daiktas, kuris jai priklausė. Džinsai ir sportinės kelnės. Be to, švarkelis, kurį vilkėjo, kai atvyko, ir naujoji raudonoji pūkinė striukė! Ji negalėjo nė pagalvoti, kad ši kabėtų drabužių kabykloje, kur klientai kabinosi savo drabužius. Tomas parodė į ją ir pasakė kažką, ko ji nesuprato. Dortė vis tiek linktelėjo, tarsi pritartų.

Ant lentynų dešinėje spintos pusėje gulėjo keli jos megztiniai ir marškinėliai. Gana dailiai vienas ant kito. Ir apatiniai. Čia susidėjusi buvo tik nuosavus. Korsetas ir kojinės, kurias nupirko Lara, buvo *kambaryje*.

Ji išsigando, kad Tomas pakels drabužius ir ras plastikinį maišelį su laiškais, kurių ji neišsiuntė. Bet, laimei, jis nieko nelietė. Tik linktelėjo ir uždarė spintos duris. Tada kažką pasakė ir mostelėjo į ją suraukęs kaktą. Dortė suprato, jog jis mano, kad ji neturi pakankamai drabužių. Taip bestovint priešais spintą, jis staiga apglėbė ranka Dortės liemenį ir prisitraukė ją prie savęs. Ji pajuto jo pirštus po plaukais ant sprando ir pagalvojo, kad štai dabar jis suspaus. Jau juto stiprias rankas sugniaužiant gerklę.

Tačiau jo pirštai klaidžiojo ratais, šiurpindami odą. Dortė nebepajėgė sulaikyti savo galvos, kad ji nepriglustų prie jo krūtinės. Bet po akimirkos ji ją atitraukė.

Kartais ji galvodavo, koks jis buvo, kai tada kartu važiavo. Ten, kur jie nakvojo. Mama būtų pavadinusi jį maloniu. Bet iš to, ką Lara papasakojo, aišku, jog jo nuotaika gali pasikeisti be galo greitai. Ir dar tas pastarasis kartas, kai jis lankėsi. Ant sofos. Ji, aišku, pagalvodavo ir apie tai. Bet jam nereikėjo šito daryti čia, šiame kambary! Ji ir vėl išvydo Laros veidą, kai ši pasakė: „Nesuteik jam jokios dingsties! Nesupykdyk Tomo!“

Kol kas jis nebuvo piktas, tik ją paleido ir išvedė iš kambario bandydamas kažką papasakoti, jai suprantant ne daugiau

kaip tik paskirus žodžius. „Kelionė“ ir „Kalėdos“. Lapeliai su norvegiškais žodžiais turėjo esminę klaidą. Jie rodė tik daiktų pavadinimus arba būdvardžius. Ne veiksmažodžius. Neįmanoma išmokti kalbos nemokant veiksmažodžių. Žinoma, ji kartodavo balsą kasetėse, bet to nepakako.

Tarsi būtų žinojęs, ko trūksta, Tomas čiupo blokelį geltonų lapelių ir mostu pasikvietė ją ant sofos. Čia jis ėmė piešti žmogeliukus, kurie darė įvairius dalykus. Bėgo, sėdėjo ant kėdės, važiavo mašina, ėjo, gėrė, gulėjo ant sofos, klausėsi muzikos su didžiulėmis ausinėmis ausyse ir natomis, nupieštomis burbuluose viršuje. Jis keverzojo žodžius šalia žmogeliukų garsiai juos tardamas. Jo raštas panėšėjo į sudžiūvusias šakeles. Ji kartojo, o jis rimtai linkčiojo ir sakė: „Puiku!“ arba „Dar kartą!“ Šitaip jie tęsė valandą. Dortė pajuto, kaip iš įkarščio paraudo skruostai.

Pagaliau jam pabodo būti mokytoju, todėl atsistojo ir pažvelgė į ją klausiamai.

– Gerti? – paklausė jis ir pakėlė kažką prie burnos.

– Taip! Norėčiau stiklinės pieno! – atsakė ji ir taip pat atsistojo. Virtuvėje jie stovėjo vienas šalia kito ir gėrė. Jis – vandenį iš čiaupo, o ji – pieną iš šaldytuvo. Abu vėl prisipildė stiklines ir pasiėmė jas į svetainę.

– Klausyti muzikos? – pasakė jis ir pridėjo ranką prie ausies.

– Taip, klausyti muzikos, – pakartojo ji, pabrėždama kiekvieną žodį.

Abu pastatė stiklines ant stalo, Tomas atnešė ausinuką ir įdėjo vieną iš Bacho plokštelių.

– Gulėti ant sofos? – vėl paklausė ir parodė į nupieštą gulintį žmogeliuką.

Ji nesugebėjo atsakyti, tiesiog atsigulė stengdamasi užimti kuo mažiau vietos. Jis nieko nebesakė, tik išjungė šviestuvą ir atsigulė šalia. Jos aptvarstytą ranką atsargiai padėjo sau

ant peties. Tada vieną ausinę įkišo į jos ausį ir vieną į savo paties. Per chalatą ji jautė kietą jo galvą. Kažkur juk turėjo būti jo rankos, bet ji nenumanė kur, nes jų nejuto.

– Bachas! – pasakė jis mieguistu balsu. Paskui jie tylutėliai gulėjo ir klausėsi.

Pamažu rankos skausmas beveik pranyko. Bet šį kartą ji neužmigo – žinojo, kas bus, kai jis išsiims ausinę iš savo ausies. Jis nusivilko viską, įskaitant ir trumpikes. Praskleidė chalatą, ir ji pajuto keistą kito žmogaus odos gležnumą. Ilgai jis tik gulėjo prisiglaudęs prie jos, tarsi būtų šildęsis. Susikūprinęs ir sulenktomis tarp jų kūnų rankomis. Jis nė karto nekliudė sutvarstytos rankos. Jo kvėpavimas buvo ramus, tarsi jis būtų miegojęs. Pamažu jis kilo iš pačios apačios, kur jo rankos dabar buvo šilti šešėliai. Ji to tik ir laukė. Jo burnos. Liežuvio.

– Ne, apie tai negalvok! – tvirtai pasakė Nikolajus. Jie gulėjo išsitiesę rugių lauke, nors ir nebuvo galima. Juk varpos po jais bus suniokotos. Bet tai dar nebuvo blogiausia.

– Jei kas mus pamatys, papasakos visiems, – sušnabždėjo ji ir pagalvojo, kad ant vienintelės vasarinės suknelės gali atsirasti dėmių.

– Mes nieko blogo nepadarėme, mes tiesiog čia gulime. Be to, visi supras, kad tai mano kaltė, – rimtai pasakė jis.

– Kaipgi?

– Jei nebūčiau pasakęs, kad čia ateitume, tu nebūtum to niekada sugalvojusi.

Tai buvo tiesa, bet vis dėlto...

– Manęs juk irgi negalima tiesiog nusinešti po pažasčia, – pasakė ji truputį įsižeidusi.

– Galima, tiesą pasakius, nes tu lengva kaip plunksnelė, – paerzino jis. Iš pradžių šypsena suplazdėjo jo lūpų kampučiuose, paskui išsiplėtė per visą veidą. Jis buvo taip arti, kad jo oda susiliejo su josios.

Rugių varpos virpėjo virš jų pučiant švelniam vėjui. Buvo galima įsivaizduoti, kad visame tame geltonyje girdi skambesį. Bet tai tebuvo uodai, trokštantys jų kraujo. Zvimbė virš jų besisukančiais permatomais sparnais ir kūnais lyg mažytės pelių spirelės.

Uodai labiausiai grėsė Nikolajui, nes jis buvo ją užgulęs beveik visu kūnu. Kai vyrukas įsikniaubė veidu į jos kaklą, ji pažvelgė tiesiai į saulės diską, kuris siuntė šilumos begalybę. Daugelio milijardų metų energiją ji sukaupė būtent šiai akimirkai.

Tomas nunešė ją per apšviestą prieškambarį į apytamsę vonią. Degė tik šviesa virš kriauklės. Jis surado pleistro, ant aptvarstytos rankos užvyniojo plastikinį maišelį ir suklijavo pleistru, paskui atsuko dušą ir nurengė chalatą. Kai ėmė trinti ją muilu, ji tik stovėjo užmerkusi akis ir galvodama, kad ir jis, matyt, sušlapo. Tomo rankos žaidė su ja. Bet ne jos viduje. Tarsi jis būtų žinojęs, kad ji to bijo. Dortė palenkė galvą, kad vyriškis nematytų jos veido. Šis atrodė nuogas. Po valandėlės jis atsitraukė. Dortė nežinojo, ko nusitverti, kai jis atsisėdo ant plastikinės kėdutės su rankšluosčiu ant kelių ir žiūrėjo į ją. Nuo žinojimo, kad jis į ją žiūri, pašiurpo oda. Ji nelietė savęs, nors tai ir buvo nepakeliama, tik stengėsi ranką su plastikiniu maišeliu laikyti toliau nuo srovės. Vanduo sukosi šniokšdamas aplink kojas ir sruvo į nutekamąjį vamzdį. Ji buvo slidi, muilu kvepianti žuvis srovėje.

Vonia pritvinko garų. Tomas vis dar sėdėjo rimtas su rankšluosčiu ant kelių. Jo rankos atrodė labai vienišos. Ji nedrįso sutikti jo akių, bet jautė jas tarsi laužą. Tada jis atsistojo, ištiesė ranką ir užsuko vandenį prieš apgaubdamas ją rankšluosčiu. Šluostė jis atsargiai, lyg būtų manęs, kad nudegęs visas jos kūnas. Dortė pakėlė rankas, kad jis prieitų. Taip pat ištiesė plaštaką su plastikiniu maišeliu.

Kai Tomas norėjo nušluostyti jos šlaunis, ji žengė žingsnį į priekį, paslydo ir prarado pusiausvyrą. Vyras mėgino ją sugauti, bet ji nugriuvo ant grindų įsitvėrusi į tai, kas buvo arčiausiai – jo trumpikes. Kai jas paleido, jos pliaukštelėjo į jo kojas tarsi šokinėjimo guma. Jis stovėjo pasilenkęs, nukarusiomis rankomis. Gyslotas kūnas buvo nejudrus, sustingęs, tarsi kažko lauktų. Pakėlusi akis ji pamatė, kad jo tarpkojis nepanašus į nė vieno iš vyrų, o labiau į jos pačios.

Dabar jis mane užmuš, pamanė ji.

25

Laikrodis ant naktinio stalelio rodė šiek tiek po aštuonių, dienos šviesa šykščiai sunkėsi į kambarį. Dortė dvejodama sunėrė rankas ant antklodės.

– Brangi Marija, – pradėjo ji užmerkusi akis. – Lara sako, kad turiu melstis, nors ir gėdijuosi. Dabar taip ir darau. Galbūt Tomo tu gerai nepažįsti, bet, matyt, žinai, kokį Dievas jį sukūrė arba kaip jis toks tapo. Ne ką tesuprantu, bet manau, kad Nikolajus būtų labai paėmęs į širdį, jei ten būtų buvęs jis. Tomas neįsiuto ant manęs, nors aš tai ir pamačiau. Bet kai jis vėliau pasakė, kad turiu parašyti mamai laišką, kad man viskas gerai, negalėjau prieštarauti. Atleisk, kad leidžiu Tomui siųsti jai melą. Tu juk supranti, kad negalėjau papasakoti, jog mano kūnas nebėra šventovė. Ačiū, kad miegu geroje lovoje niekieno nekamuojama, kad turiu maisto ir pieno. Ačiū už Laros pagalbą, dėl kurios nelikau sužalota kaip kad Tomas. Nežinau, ką jis padarė, bet atleisk jam! Ir man atleisk, labai prašau! Prašau tavęs, duok man ženklą! Lauksiu iki rytojaus arba tiek, kiek tau reikės. Nusiųsk džiaugsmo ir gražias Kalėdas mamai ir Verai. Ir Nikolajui! Amen!

Ji pasiklojo lovą prieš apsiaudama šlepetėmis ir užsivilkdama chalatą. Kambarys buvo šaltas. Prieškambario sienos atrodė nedraugiškos. Laukujės durys tarsi rudi ją saugantys vartai. Virtuvėje atsimušdavo aidas kiekvieną kartą, kai su-

žvangindavo stalo įrankiais, todėl duonos gabalėlį ir stiklinę pieno nusinešė į jaukią svetainę. Sustojo prie didžiulio žemo lango. Žemė buvo pabalusi. Mašinos gatvėse išvažinėjusios plačius juodus rėžius. Bet stogų viršūnės baltavo su šešėliais, išsikišimais ir pakilimais. Dangus dunksojo stiklinis, surakintas šalčio ir žiemos šviesos. Priglaudusi galvą prie pat lango ir žvilgtelėjusi aukštyn, ji galėjo matyti, kaip vėjas vaiko nuo šalčio sustirusius debesis. Pažvelgusi žemyn, matė blankių spalvų namus po milžiniškomis sniego skrybėlėmis. Kai kurie medžiai panėšėjo į apsnigtus brokolius. Vienas buvo juodas ir neapsakomai nuogas.

Tomas užsitraukė trumpikes ir užsimetė kitus drabužius, lyg nieko nebūtų įvykę. Vėliau, kai abu sėdėjo svetainėje, jis netgi nusišypsojo, piešdamas laišką rašantį žmogeliuką. Paskui parašė klaustuką prie žodžio *mama*. Laiškas juk jau buvo parašytas, taigi jai teliko tik atnešti. Vyras pažvelgė į jį, bet juk negalėjo žinoti, kas jame parašyta. Matyt, turės palaukti prieš išsiųsdamas, kol perskaitys Lara.

Prieš išeidamas jis nunešė ją į lovą ir apklojo visai kaip praėjusį kartą. Vis dėlto viskas buvo kitaip. Ji neapsimetė mieganti. Ji jautėsi saugi, nes jei jis nenubaudė iškart už tai, ką ji pamatė, tai niekada to nebepadarys.

Ji bandė įsivaizduoti, kad vaikštinėja ten, apačioje. Su raktu kišenėje. Kad turi reikalų ir gali grįžti į butą kada tik panorėjusi. Kad ketina susitikti su vienu pažįstamu. Ne, dar geriau, galvojo, kad štai turi susiruošti, nes laukan eis apsivilkusi raudonąją pūkinę striukę ir apsiavusi aulinukus. Galvoje sukosi ir kitos mintys. Drąsios mintys apie viską, ką ji galėtų nuveikti, jei norėtų. Ji švęstų su kuo nors Kalėdas ir galbūt papasakotų, kaip jie švęsdavo namie.

Žmonės panėšėjo į mažytes žaislines figūrėles. Kurias iš jų susitiktų? Tą su raudona kepure, kuri eina pasilenkusi į priekį? Ar tą nepridengta galva, kuri paskubomis įlipo į ma-

šiną ir užvedė variklį? Jų buvo ir daugiau. Jos ropojo į visas puses – tarsi aprengti rašybos ženklai, paberti ant balto paviršiaus. Taškas, kablelis, kabliataškis. Brūkšnys pasilenkęs įlipo į mašiną. Ji bandė aiškinti juos kaip Mergelės Marijos ženklus, bet greitai suprato, kad tai tik niekai.

Jos nebuvo ten, lauke. Ji buvo čia. Nežinojo, kiek dar turės vaikščioti tarp geltonų lapelių ir kartoti norvegiškus žodžius, stovėti prie lango, valgyti, klausytis muzikos. Eiti į kambarį su jais. Praustis po dušu, kol, atrodo, nusiners oda. Būti uždarytai tuštumoje. Ar ir Tomas taip jautėsi? Su kuo jis būna, kai švenčia Kalėdas?

Susigraudinusi ir kūkčiodama ji išvydo, kaip tėtis atsistoja ir laužia stačiakampio formos kalėdaitį prieš Kūčių vakarienę. Jie dalydavosi kalėdaičiu, atleisdami vienas kitam ir linkėdami gero. Mažyčiai nelygumai ant staltiesės išduodavo, kur mama pakišo šiaudų Jėzui ėdžiose atminti. Kai Dortė buvo maža, negalėdavo atplėšti akių nuo indo su kūčiukais.

Mama sakydavo, kad tai dėl tėčio jie švenčia lietuviškas Kalėdas. Bet šventės tėčiui nelabai rūpėjo, nors jis ir uždegdavo žvakes žydiškoje žvakidėje. Mama savo ruožtu nenorėjo, kad jai kas primintų rusiškas Kalėdas, tad išmoko senų lietuviškų receptų. Dvylika patiekalų be mėsos. Silkė su džiovintais grybais, kuriuos ji pati rinkdavo. Silkė su burokėliais, kepta žuvis su morkomis ir virtų daržovių iš nuosavo daržo mišrainė.

Paskui ji įpildavo naminio spanguolių kisieliaus. Šnekama būdavo nedaug, nes viskas turėjo būti šventiška. Bet Dortė žinodavo, kad Vera sėdi ir dega nekantrumu pasivaišinti. Jeigu tik niekas nebamba, gali galvoti ką tinkama.

– Kaip malonu, kad dėdė Josefas Kalėdoms atsiuntė laišką, – staiga tarė mama. Jie sėdėjo valgydami, viskas turėjo būti taiku ir gerai.

– Dėde Josefu aš žaviuosi labiausiai. Neįtikėtina, kad jis išsikapstė. Pastarąjį kartą, kai pas jį lankiausi, jis man pasakojo, kaip griebdavosi mažų gudrybių, kad išsaugotų sveiką galvą būdamas nelaisvėje, – pasakė tėtis.

– Būk geras, dabar netinkamas metas apie tai kalbėti, – pamėgino sudrausti mama, bet niekas jos nepaisė.

– Kokių gudrybių? Ką jis sakė? – paklausė Vera sulaikiusi kvėpavimą ir pasilenkė prie tėčio.

– Jis niūniuodavo mintyse tas pačias melodijas. Tas, kurios priminė jam gyvenimą. Be garso deklamavo eiles. Ir matė prieš akis Anos nuotrauką, tą pačią, kuri stovėjo įrėminta namie.

– Nuotrauką? Kodėl ne ją pačią? – paklausė Vera.

Tėtis susimąstė, nurijo šaukštą sriubos, nusišypsojo mamai ir prieš atsakydamas ištarė „niam niam“.

– Sunku nešiotis visiškai aiškų žmogaus įspūdį – mes juk tokie nepastovūs. Nuotrauka sugauna akimirką. Turbūt todėl jomis apsistatome.

– Bet kaip gali mintis apie nuotrauką išgelbėti galvą? – nenorėjo pasiduoti Vera.

– Minties paslaptis yra ta, kad niekas iš tavęs jos negali atimti. Tu gali nuspręsti, kad nepasiduosi, niekas negali tau sutrukdyti. Jie to nė nežino.

– Net jei jie jį mušė, nedavė maisto bei visa kita? Ar galėjo jis tada pats valdyti savo mintis? – sušnibždėjo Dortė.

– Kai kurie tai sugeba. Kaip tik todėl aš žaviuosi dėde Josefu, – rimtai ištarė tėtis.

– Jį sugavo vokiečiai ar rusai? – paklausė Vera ir paskubomis žvilgtelėjo į mamą, kuri padėjo į šalį šaukštą ir pažvelgė į tėtį maldaujamu žvilgsniu.

– Lietuviai manė, kad vokiečiai išvaduos juos iš rusų. Daugelis žydų irgi taip manė. Bet artėjant 1941 metų Kalėdoms vokiečių esesininkai kartu su vietiniais lietuviais iš-

žudė daugumą iš 200 000 Lietuvos žydų, kurie nepasitraukė prieš prasidedant karui.

– Būk geras, juk Kūčios... – paprašė mama.

– Ką blogo jie padarė, tie žydai? – paklausė Dortė beveik be balso.

– Jie buvo litvakai, žydai! Lietuvos komunistų partijoje buvo daug žydų, jie buvo apkaltinti, kad komunistai užėmė valdžią.

– Ar mes irgi litvakai? – paklausė Vera.

– Mama – ne. O jūs su Dorte tik pusiau. Bet aš – taip!

– Tau dėl to nemalonu ar tu didžiuojiesi?

– Gal jau galime pamažu pradėti šventę? – mama buvo bepratrūkstanti, lyg jau būtų nebesuvaldanti įsiūčio.

– Labiausiai aš džiaugiuosi, kad esu laisvai mąstantis žmogus. Bet aš žaviuosi dėde Josefu! – Pasisukęs į mamą jis dar pridūrė: – Tu visiškai teisi! Pradėkime šventę!

Tėtis pakėlė taurę ir pažvelgė paeiliui į kiekvieną. Dortė buvo tikra, kad jis jas visas myli.

Ji sustojo prieškambario viduryje. Kažkas čia buvo kitaip. Staiga ji išvydo tai! Ant komodos šalia drabužių kabyklos gulėjo kažkas, ko anksčiau čia nebuvo. Ji priėjo ir pakėlė kelissyk sulenktą žemėlapį. Po akimirkos prie kojų išvydo raktų ryšulėlį. Ji ilgai stovėjo priešais duris, kol jas pravėrė. Koridorius buvo ryškiai apšviestas. Nesimatė nė gyvos dvasios. Ji sugniaužė raktus vienoje rankoje ir stabtelėjo tarp durų ir staktos. Drebančiais pirštais įkišo į spyną vieną iš dviejų raktų. Jis netiko. Nejaugi Tomas paliko kažkokius atsitiktinius raktus?

Kitas įslydo į spyną. Mažas klektelėjimas – ir spynos liežuvėlis iššovė. Tai buvo buto raktas! Ji pasukiojo keletą kartų, tebestovėdama tarpduryje. Keturkampis metalinis liežuvis paklusniai įlįsdavo į spyną ir vėl išlįsdavo taip dažnai ir taip greitai, kaip tik ji norėjo! Jos kvėpavimas padažnėjo.

Įėjusi į vidų ir užrakinusi duris, Dortė čiupo ant žemės nukritusį žemėlapį. Atpažino upės vingį, prieplauką su poliais ir sandėlius su smailiais arba nukapotais kraigais. Už tilto atpažino milžiniškos bažnyčios bokštą. Mastelis 1 : 50 000, 1 : 20 000 ir 1 : 5000, perskaitė ji. Tarp sulenktų lapų gulėjo vokas su užrašu: „Džiaugsmingų Šv. Kalėdų, Dorte!“ Atplėšusi ji rado pluoštelį banknotų. Pamažu pavyko juos suskaičiuoti. Tūkstantis penki šimtai Norvegijos kronų. Tiek daug pinigų ji niekada nebuvo laikiusi rankose.

Tai buvo ženklas, kurio ji prašė!

26

Ji įsidėjo žemėlapį į rankinę, kad jis nekristų į akis. Prieš išeidama poroje geltonų lapelių užsirašė, kokiomis gatvėmis turės eiti, kad pasiektų bažnyčią. Tokiu būdu ji taip pat lengvai galės rasti kelią atgal. Tai neatrodė sudėtinga. Namas buvo didelis ir lengvai atpažįstamas. Žemėlapyje ji surado tiltą, kuriuo galėjo pereiti. Jos su Lara visada važiuodavo autobusu, taigi dabar teks eiti kitu keliu, bet tikrai jis nebus toks ilgas, kad ji negalėtų įveikti.

Visą kelią iš buto žemyn Dortė lipo laiptais. Kartą išgirdo žingsnius apačioje esančiame koridoriuje, bet nieko nesutiko. Prieš uždarydama laukujes duris, turėjo dar kartą patikrinti, ar jos tikrai atsirakins. Nelabai viliojo mintis pasilikti lauke keletą dienų. Kitas raktas tiko. Jie klausė jos.

Jei Lara grįžtų anksčiau nei sutarta ir rastų tuščią butą, paskambintų Tomui, nes manytų, jog Dortė pabėgo. O jis pasakytų: „Dortė gavo raktus!“ Ji mielai būtų išgirdusi jį sakant šiuos žodžius.

Jei reikalai nebūtų buvę tokie, kokie buvo, ji būtų galėjusi eiti šaligatviu ir džiaugtis, pirštais švelniai liesdama raktus kišenėje. Būtų galėjusi apžiūrinėti baltas gatves ir mažai pramintus šaligatvius bei rasti savotišką ramybę. Visur tvyrojo tyla. Saulė buvo apvali tarsi kamuolys ir raudona. Dortė taip seniai vaikščiojo lauke be jokios priežiūros, kad visa tai atrodė netikra. Galva pasidarė lengva, todėl turėjo saugotis, kad nepargriūtų. Taip pat ir dėl to, kad šaligatviai buvo slidūs.

Žmonės ėjo pro šalį. Po vieną arba poromis. Kai kurie kalbėjosi. Bet dažniausiai jie tik judėjo pirmyn ir atgal per saulės šviesą ir vėją. Spalvos buvo itin ryškios. Viso šito grožio viduryje tamsavo šešėlis, sklindantis iš jos pačios. Mintys, kurios trukdė džiaugtis, mintys, kurios kibo ir purvino, kurios priminė, kad tai ne jai, o kitiems. Tiems, kurių ji nepažinojo, tiems, su kuriais ji negalėjo kalbėtis. Tiems, kurie ėjo pro šalį, tarsi jos nebūtų.

Bet kai ji pasiekė tiltą ir pamatė prie krantų ledą, baltuojantį tarsi sudaužytas stiklas visai kaip namie, prisiminė, kad ji, dar prieš aptikdama Tomo dovaną, įsipareigojo nepulti į neviltį. Net ir tada, kai viskas einasi blogai. Bet šiandien taip nebuvo! Mama sakydavo: „Esu tai, ką valgau, ir tai, ką galvoju." Jei tai tiesa, ji dar gali pasiekti savo. Tu tai sugebėsi! – padrąsino save.

Šaltis kandžiojo skruostus. Dortė pamiršo užsitepti storesnį kremo sluoksnį. Nepagalvojo, kad oda lauke jaučiasi kitaip. Stovinčią prie gatvės žibinto ir brukančią į kišenę Laros nupirktas pirštines, ją apėmė džiaugsmas dėl naujųjų baltų žieminių aulinukų. Tada ji prasegė pūkinės striukės užtrauktuką, kad įeitų šiek tiek oro, ir pasileido tiltu. Nuėjusi pusę kelio, išgirdo ketinius bažnyčios varpų dūžius. Dortė sustojo ir įsitvėrė turėklų. Dangus apgaubė stogus abrikoso spalvos skraiste, o debesų samplaiką nuo viso dangaus atskyrė blyški anglies spalvos linija. Apačioje ramiai sruvo vanduo. Ji stipriau įsitvėrė turėklų ir susimąstė, koks tai būtų jausmas – tiesiog persisverti per kraštą ir sklęsti. Vėjas muštų į krūtinę pro atvirą pūkinę striukę. Tada ji imtų gailėtis ir siaubingai išsigąstų. Paskui užlietų ledinis šaltis prieš prasidedant kovai. Pabaigos ji negalėjo suvokti.

– Ne!

Dortė paleido turėklus ir ėmė eiti ten, iš kur sklido bažnyčios varpų skambesys. Ji galėjo tik apsimesti, kad čia jos

namai. Žmonės tikrai nepastebėtų, kad ji ne viena iš jų. Nežinotų, kad ji kekšė, kuriai netikėtai į rankas pateko raktas. Tai įžiebė kibirkštį tarsi krintančią žvaigždę delne, kai ji buvo maža. Ji norėjo džiaugtis tol, kol toji degė.

Surasti buvo nesunku. Bažnyčia stūksojo išsiskirdama savo bokštais. Priėjusi arčiau ir pėdindama po apsnigtais medžiais, pamatė, kokia ji milžiniška. Pilka ir sena, su arkomis ir ornamentais. Ten aukštai viršuje tarsi kolonadoje stovėjo eilė figūrų apsnigtais pečiais. Galbūt šios šalies šventieji? Tokiu atveju jie turėjo jų daug. Dortė stovėjo kurį laiką po didžiuliu medžiu žmonėms plaukiant pro šalį į vidų. Bažnyčios varpai liovėsi skambėję. Kai į geltoną šviesą įžengė kur kas daugiau žmonių, negu Dortė pajėgė suskaičiuoti, ji priėjo arčiau. Galiausiai išdrįso įsilieti į eilę.

Spūstis buvo didžiulė. Bažnyčioje tamsu. Langai su švino spalvos stiklais skyrė nuo dienos šviesos ir išorinio pasaulio. Žvakės neįstengė apšviesti sienų ir užkaborių. Tiesiog sudarė mažytes virpančias aureoles, kurios kūrė šventinę nuotaiką. Aidas sklido nuo visų sienų. Balsai, aulinukų ir batų brūžavimas. Daiktų, kuriuos jie atsinešė su savimi, šlamėjimas. Dortė nebuvo pasiruošusi, kad čia bus tokia begalybė žmonių.

Jaunos merginos su sluoksniuotais sijonais po pūkinėmis striukėmis arba trumpais paltukais, tarsi būtų susiruošusios į šventę. Mažytė mergaitė nusirengusi paltuką rodė savo naują rausvą suknelę. Jos nosis švietė lyg raudona uoga. Ji timptelėjo vienai moteriai už rankos ir kažką rėksmingu balsu paaiškino. Dortė pamanė, kad šitaip galbūt vaikystėje elgdavosi Vera.

Žmonės nesijautė esą bažnyčioje, labiau atrodė, lyg jie bandytų surasti vietas cirke. Šventiškumas ir bažnyčios rimtis jiems nieko nereiškė. Dortė slinko palei sieną spūstyje. Susitraukė, tapo plonytė kaip popieriaus lakštas ir surado

vietą, iš kurios galėtų matyti Kalėdų eglutę. Kėdės buvo aptrauktos auksiškai rudais apmušalais. Ji sunėrė rankas ant rankinės. Svarbiausia buvo nesutrikdyti senutės, sėdinčios iš dešinės. Berniūkštis iš kairės buvo be galo neramus. Kulnais tarsi būgnų lazdelėmis mušė į kėdės kojas, vis šniurkštė ir traukė nosį. Vyresnioji sesuo stumtelėjo jį taip smarkiai, jog vaikas atsitrenkė į Dortę, bet tai nepadėjo. Moteris, sėdinti už nugaros, turbūt mama, subarė mergaitę, o ne jį.

Dortė nejautė jokių įtartinų arba nustebusių žvilgsnių. Jie, matyt, nematė, kad ji viena kaip pirštas. O viso kito iš išorės nesimatė. Vis tiek ji stipriai prispaudė alkūnes ir suglaudė pėdas. Buvo keista sėdėti taip susispaudus su žmonėmis, kurių nepažinojo. Senutę tarsi tvora supo gan aštrių kvepalų aromatas. Kai užgrojo vargonai ir žmonės ėmė giedoti, ji laikė savo giesmyną užverstą ir leido garsus, kurie, matyt, turėjo būti giesmė. Gyslos ant jos baltų plaštakų priminė kelius žemėlapių knygoje. O krumpliai baltavo nelyg kalnai be kelių tamsiame skraite.

Visi buvo pasipuošę. Neatrodė, kad kas nors būtų geresnis už kitus. Bet tikriausiai buvo. Ištisos šeimos sėdėjo kartu. Ji pastebėjo, kad jie nežiūri vienas į kitą, bet žvalgosi aplinkui. Į žvakes, sienas, lubas. Išsirikiavo choras alyvų spalvos kostiumais ir priekyje išsiuvinėtu aukso spalvos kryžiumi. Giesmė privertė žmones nuleisti akis žemyn. Aštrus šlapios vilnos kvapas susimaišė su senutės kvepalais. Keista, bet jie giedojo *Oh happy day*.

Kunigo balsas buvo aukštas ir aiškus. Bet Dortė jo nematė. Garsas sklido iš garsiakalbių, nors pats kunigas ir buvo prie altoriaus. Žmonės sėdėjo pakreipę galvas į vieną pusę, kaip ir ji mėgindami pamatyti kunigą. Ar jis tikrai pasakė: „Netempkite nykštukui per stipriai už barzdos“? Taip. Nes žmonės juokėsi. Berniūkštis įspyrė jai į blauzdą, bet turbūt netyčia. Gal todėl, kad žmonės bažnyčioje juokėsi, bet ir

ji spyrė atgal. Vaikas žaibiškai atsisuko ir pažvelgė į ją išsigandęs apvaliomis akimis. Stojo spengianti tyla. Trumpą akimirką.

„Kaukė...“, – suprato ji. Kunigas kalbėjo apie tai, kaip prieš Dievą užsidedama kaukė. Kažką apie tai, kad Dievas visada mato mūsų tikrąjį veidą. Iš džiaugsmo, jog supranta žodžius, jų reikšmė akimirkai išnyko. Bet tuoj pat grįžo. Nebuvo ko sėdėti bažnyčioje. Ji kekšė, vilkinti norvegišką pūkinę striukę. Žmonės stojosi. Dortė taip pat. „Amen“, – suprato ji. Ir „Tebūnie taip“. Kunigas turbūt juos laimino. Neatrodė, kad jai būtų padaręs išimtį.

Kai visi žmonės susėdo ir kojų brazdėjimas nutilo, jai prieš akis iškilo ryškus Tomo veidas. Bandė įsivaizduoti likusius namie, bet nesugebėjo.

Užgrojus vargonams, Dortė sudėjo rankas maldai, bet iki Dievo ir Mergelės Marijos buvo toli. Kartkartėmis iš garsiakalbių ji išgirsdavo dėdės Josefo vardą. Matyt, tada, kai kunigas skaitė Kalėdų evangeliją.

Žmonės plaukė lyg srovė pro bažnyčios duris. Lauke ji išsisklaidė į visas puses. Būreliais arba poromis jie šnekėjosi suglaudę galvas. Kai kas juokėsi. Paėjėjusi toliau nuo bažnyčios ir pasukusi pirma pasitaikusia gatve, ji ėjo palei namų sienas. Lyg būtų įtartina vaikštinėti vienai.

Šaligatvis buvo nenušluotas. Po batų padais girgždėjo sniegas. Parduotuvių vitrinos švietė prigrūstos daiktų, kurie priminė šventę, – tokią, kokia ji švenčiama čia. Su nykštukais, angelais, blizgučiais, girliandomis, žvaigždėmis. Bet jokių prakartėlių arba Madonos su kūdikiu.

Ji mėgino įsivaizduoti, ką pasakytų Vera, jei pamatytų visus šiuos gražius drabužius ir batus. Įsivaizdavo, kaip ji sustoja, parodo pirštu ir atsidūsta. Dortei stovint priešais vitriną, pilną patalynės ir pagalvių, pro šalį praėjo jauna pora.

Jie buvo apkabinę vienas kitą, mergina atsukusi į jaunuolį veidą juokėsi iš kažko, ką jis pasakė. Nors jie nieko bloga jai nepadarė, širdyje atvėrė tamsią skylę.

Netrukus Dortė suprato, kad eina klaidinga kryptimi. Reikėjo išsitraukti didįjį žemėlapį. Po gatvės žibintu išsiaiškino, kad kuo puikiausiai gali eiti ta pačia kryptimi, kol prieis tiltą, kuriuo ėjo su Lara. Kai ji atsistojo ir sulankstė žemėlapį, aplinkui staiga nebeliko žmonių. Jie išsivaikščiojo kas sau. Vieni namo, kiti – į svečius.

Gatvė ir šaligatviai buvo mėlynai violetinės spalvos, o dangus – apleistas vėžlio kiautas. Šen bei ten į jį spjaudė kaminai. Langai priminė geltonus margus laukelius. Su gėlėmis, figūrėlėmis, lemputėmis, užuolaidomis. Namai lyg apšviesti piešiniai ant stiklo. Kai kur stovėjo uždegtos žvakės. Retkarčiais pakvipdavo kepta mėsa. Namie dabar jos valgė žuvį. Tomo pinigai gulėjo nepajudinti kelnių kišenėje. Ji jautė eidama juos prie klubo. Jei ir surastų vietą, kur galėtų pavalgyti žuvies, nedrįstų įeiti į vidų. Žmonės suprastų, kad ji viena.

Ji paėjėjo dar šiek tiek už tilto, norėdama kuo arčiau prisikasti prie upės. Bet ten stūksojo sniego pusnys, namai ir kliūtys – kiek aprėpė akys. Tiltas atrodė tarsi kiniškas paviljonas. Raudonai dažyti stulpai bei nuožulnus stogas viršuje sudarė portalą su sniego pusnimis ir mažyčiu bokšteliu viršuje. Mėlyna rašto kopija driekėsi ant sniego. Dortė stovėjo tilto vidury. Aukšti sandėliai grūdosi iš abiejų upės pusių. Stūksantys su tamsiais langais ir uždarytomis durimis. Smailūs stogų kraigai kabojo danguje. Nuo kai kurių buvo nutįsę varvekliai lyg glazūruotos dramblių iltys. Tik kai kur geltonavo apšviesti langai, išduodantys, kad ten esama žmonių. Staiga aplink ją susisuko šalto vėjo gūsis, pro šalį praėjus keturių žmonių grupei. Atrodė, kad gali praeiti mėnesiai, galbūt metai, kol jie išsiners iš savo paltų, kailinių, šalikų,

kepurių. Iš pravirų burnų virto garai ir garsai. Juokas. Jie ėjo palinkę į priekį, lyg ratu vienas aplink kitą, kad sulauktų dėmesio. Bet tai truko tik akimirką, tada ji liko viena. Šaltis atakavo jos kojų nykščius aštriausiomis planetos adatomis. Pats laikas eiti. Greitai. Ji rado kelią atgal, pro bažnyčią link tilto, per kurį ėjo anksčiau. Jautė mažytį džiaugsmą ar ką nors panašaus dėl to, jog pati galėjo nuspręsti, kur eiti. Galbūt įmanoma persikelti į pigų pensioną ir vaikščioti iš vienos vietos į kitą ieškant darbo? Arba įsėsti į traukinį ar autobusą? Bet ji nuvijo šias mintis į šalį. Pinigų, kuriuos davė Tomas, juk neužtektų, kol ji išmoks norvegiškai.

Tomas grįžo anksčiau už Larą. Kai išgirdo jį šaukiant *Sveika, Dorte,* savo ypatinguoju balsu, žinojo, kad jo laukė. Jis ir šiandien neturėjo su savimi portfelio. Tačiau daug maisto – mėsos, bulvių ir brokolių. Šią popietę ji taip pat prasibastė, bet sutemus grįžo atgal į butą.

Jis pamatė ištrauktą žemėlapį ir leido suprasti, jog nori žinoti, kur ji vaikštinėjo. Kai Dortė šį išlankstė ir parodė, vyras išvertė akis, jog ji nuėjo taip toli. Tada jis parodė į upę ir pasakė kažką, ko ji nesuprato. Ant stalo priešais juos gulėjo kartu žemėlapis ir mėsa. Tada jis padėjo į šalį peilį ir nusišluostė rankas į popierinį rankšluostį. Paskui apglėbė ją rankomis ir ėmė siūbuoti, šnibždėdamas kažką į plaukus. Ji manė, kad jis kalbėjo kažką apie tai, jog jie greitai ims vienas kitą suprasti, bet galbūt ir apie ką kita. Sviestas ėmė spragsėti, Tomas paleido ją, kad sudėtų į keptuvę mėsą.

Tiesiog nutiko taip, jog Dortė panoro vėl pajusti jo šilumą, todėl apsikabino jį per liemenį ir stovėjo keptos mėsos kvapui sklindant aplinkui, o svilėsių tvaikui kylant link garų surinktuvo. Kažkur sienoje esančioje angoje barškėjo. Tomas neišsilaisvino ir nenustūmė jos į šalį. Ji stovėjo beveik jam už nugaros priglaudusi skruostą prie languoto peties

tol, kol mėsos gabaliukai apkepė iš abiejų pusių. Kartkartėmis jis atsisukdavo ir pažvelgdavo į ją nutaisęs tokią išraišką veide, lyg ką tik būtų ją radęs.

Dortė neprisiminė, kada pastarąjį kartą buvo tokia alkana. Jiems sėdint ir valgant bei tyliai keičiantis žvilgsniais, ji suprato, jog Tomas čia buvo, nes norėjo. Tai, kaip jis atsirakino duris, rodė, kad viskas tik tarp jųdviejų. Nesusiję su jokiais kitais dalykais. Visa, ką Lara apie jį pasakojo, išsisklaidė ir nebeturėjo jokios reikšmės.

– Lauke šiandien šalta? – paklausė jis ir pliaukštelėjo sau per skruostus.

Dortė pajuto, kad dar labiau paraudo, bet linktelėjo.

– Taip, ačiū! – pavyko jai ištarti, bet nebuvo tikra, ar jis suprato, kad ji dėkoja už raktus ir pinigus. – Ačiū... pinigai! – pridūrė.

– Prašom! – pasakė jis ir nusišypsojo beveik susidrovėjęs, lyg nebūtų norėjęs apie tai kalbėti. Tada ištiesė prie žemėlapio ranką ir bedė pirštu. – Bažnyčia?

– Taip, – su užsidegimu ištarė ji. – Eiti bažnyčia. Žmonės! – Ji ištiesė į šonus rankas, kad jis suprastų, kiek daug žmonių ten buvo.

Ji nepaslydo, kai jis norėjo ją nušluostyti, ir nenuplėšė jo trumpikių. Jis pats nusimovė jas tamsoje, kai juodu jau gulėjo ant sofos kiekvienas su savo ausine ausyje. Kai jis prie jos prisiglaudė, Dortė juto, kad vis dėlto ten, apačioje, jis nebuvo visai toks pat kaip ji. Bet buvo kitoks nei kiti vyrai. Labiau pats savimi. Taip pat jo liežuvis. Kaip ir paskutinįkart jis nunešė ją į lovą ir apklojo prieš išeidamas, nepasakęs *sudie* nei *labanakt*. Ar kad sugrįš.

Bet kol Laros nebuvo, Tomas ateidavo kiekvieną vakarą. Gamino maistą, piešė žmogučius ir rašė žodžius. Dortė rodė žemėlapyje, kur ji rytą buvo, o jis rašė, kokius pastatus

ir gatves ji turėtų apžiūrėti kitą dieną. Laikui bėgant ji jau turėjo nemenką pluoštą lapelių su žmogeliukais ir žodžiais, kuriuos galėjo kartotis likusi viena. Pabudusi naktimis girdėdavo jį sakant *Dorte* keistu prislopintu balsu.

Trečiąjį vakarą ji sutiko jį prieškambaryje ir atsistojo šalia jam nusirengiant švarką ir nusiaunant batus. Valandėlę jis tiesiog stovėjo ten priglaudęs savo kaktą prie josios, o ji tuo tarpu išplėtusi nosies šnerves traukė į save jo kvapą. Tada jis atsargiai ją apkabino.

27

– AR TOMAS PRINEŠĖ maisto? – paklausė Lara, greitai atsisukdama nuo šaldytuvo.

Dortė buvo nusišveitusi duše po paskutinio kliento. Dabar stovėjo virtuvėje, norėdama išgirsti, kaip sekėsi kelionėje.

– Ne, aš pati.

– Ir nori, kad tuo patikėčiau? Kaip tai įmanoma?

– Tomas davė man raktą ir pinigų.

Lara išplėtė akis, lyg netikėtų tuo, ką girdi. Tada stumtelėjo Dortę ant kėdės ir atsisėdo pati. Su alkūnėmis ant stalo ir raukšlelėmis tarp antakių.

– Jis paspendė tau spąstus. Aš tai supratau prieš išvažiuodama, jis nusiteikęs karingai. Nori ką nors pričiupti... Bet jei paspruksi, jis tave suras. Galbūt ne pačią pirmą valandą, bet... Tada tau galas!

Dortė jau buvo bepasakanti, kad netiki niekuo, ką ji sako apie Tomą, bet nevertėjo pyktis.

– Kur turėčiau eiti?

– Manęs neklausk! Aš neduosiu tau patarimo, kuris tiesiu taikymu nuves į pragarą! – sumurmėjo ji ir susiėmė už galvos, lyg dėl kažko būtų nerimavusi. Paskui atsistojo ir šiek tiek patrypčiojusi vėl klestelėjo ant kėdės.

– Aš nepabėgsiu. Kitaip manęs čia jau nebūtų, – sumurmėjo Dortė.

Lara neatsakė, paskui ėmė kalbėti balsu žmogaus, neturinčio nei giminių, nei draugų.

– Ar jis ką nors sakė apie mane? Kad tu dirbsi mano darbą? Man jau daugiau nebeateiti?

– Ne, ne! Taip nekalbėk!

Bet Lara buvo visiškai į save nepanaši – ji tiesiog sėdėjo čia, nors buvo kažkur toli.

– Kaip sekėsi kelionė? – paklausė Dortė, kad prablaškytų jos mintis.

– Kelionė? Ak taip... šita... – Lara truktelėjo pečiais, lyg būtų pamiršusi, kas įvyko ar kur buvo. – Klausyk! Ką tik paskambino tas senas vyras, jis ateis po valandos.

– Ne, Lara, būk gera!

– Kvailystės! Aš pasiliksiu čia, kol jis ateis.

Senasis vyriškis čia jau buvo tris kartus. Dažniausiai jis pasitenkindavo pasmaukymu. Kartą jis čiulpė jos kojų pirštus, lyg ji būtų buvusi ledų porcija. Jis nesmurtavo. Pasilikdavo akinius, bet visa kita nusirengdavo. Šitaip odos, kurios reikia vengti, tapdavo dar daugiau.

– Ar negali paprašyti, kad jis ateitų kitą dieną? Aš juk nusiprausiau po dušu ir esu pavargusi...

– *Aš* juk negaliu skambinti *jam!* Tiek gal supranti?

Jos išgirdo tai vienu metu ir pažvelgė viena į kitą. Tomas atsirakino duris! Jis niekada nesilankė čia kartu su Lara. Jos abi atsistojo, lyg būtų įėjęs mokytojas ar kunigas. Akimirką Dortė pamanė, kad jie visi trys galėtų kalbėti norvegiškai. Kol kas jis dar nešūktelėjo pasisveikindamas, ir drabužių kabykla nesugirgždėjo. Matyt, pamatė, kad ten kabo Laros kailiniai.

– Lara! – balsas buvo Tomo, bet svetimas.

Lara nurijo seiles ir įsitvėrė stalo krašto, lyg kaip tik to ir būtų laukusi. Paskui išsitiesė ir įžengė į prieškambarį su Dorte iš paskos.

Akimirką Tomas stovėjo ir žvelgė į Larą neištardamas nė vieno žodžio. Lara ėmė trauktis atatupsta pro svetainės duris. Žingsnis po žingsnio jis sekė iš paskos į svetainę. Jo veidas buvo sustingęs lyg akmens plokštė. Tik pulsavo kaklo kraujagyslės. Jos norėjo išsiveržti. Lara pakėlė lanku sulenktas rankas ant galvos, tuo tarpu jos akys maldavo.

Po akimirkos baltoji palaidinė buvo nusėta nelygių raudonų dėmelių. Smūgis išmušė Laros kūną iš pusiausvyros, bet šis greitai šoktelėjo atgal, lyg būtų buvęs guminis. Oras nejudėjo, tesigirdėjo garsus alsavimas. Tomo veidas buvo baltas, o akių mėlis juodas. Šnervės išsiplėtusios, o kaklo kraujagyslės išsišovusios tarsi vamzdžiai iš mūrinės sienos.

Dortė, stovėdama prieškambario tarpdury, matė jį dar kartą pakeliant ranką. Matė jį kliudant Laros skruostą. Trapus garsas kaip tada, kai mamos kiniška vaza nukrito ant grindų. Bet Lara nesudužo. Ji *stovėjo* išsitiesusi, rankomis apsikabinusi galvą. Nedejuodama, nežiopčiodama ir nė neaiktelėdama. Šiek tiek pasukusi pėdas į vidų, bet prasižergusi ir tvirta – aukštakulniais baltais auliniais, kurių užtrauktukai siekė kelius. Ji stovėjo, o kraujas tekėjo iš nosies per krūtinę ir lašėjo ant grindų. Ant kairiojo bato nosies atsirado raudonų dėmių.

Tomo rankos akimirkai nukaro, kai juodu abu spoksojo vienas kitam į akis. Galėjai pamanyti, kad viskas praėjo. Bet ne. Tomas priėjo prie pat jos, griebė už liemens ir iškėlė, lyg ji būtų buvusi skudurinė lėlė. Akimirką Lara sklendė kambaryje su palaidais plaukais. Paskui dunkstelėjo į sieną ir liko gulėti nejudėdama virš lentynų su savaitraščiais ir kalbos kursais.

Kai jis dar kartą ryžtingai žengė link jos, Dortė šoko paskui jį, puolė ant žemės ir stipriai įsikibo rankomis į jo šlaunį. Spaudė prie jo veidą, kol pajuodo akyse.

– Tomai! Ne!! Tomai! – mergina laikė jį stipriai, laukdama smūgių.

Lyg kalinys, nesuvokiantis, jog yra supančiotas, jis mėgino pakelti pėdą, bet pasidavė. Kai Dortė pajuto, kad jo šlaunies raumenys suminkštėjo, pažvelgė aukštyn. Tomo žvilgsnis buvo išsiblaškęs arba nustebęs, lyg jis nebūtų žinojęs, kad ji ten yra. Bet po akimirkos persimainė visas veidas – jis tapo tuščias. Visiškai tuščias. Tuo tarpu rusiški žodžiai sruvo iš Dortės lyg taisyklės ar eilės. „Brangus Tomai, nemušk jos, nemušk jos, Lara tokia gera, brangus Tomai, Lara gera visą laiką, brangus Tomai, brangus Tomai..." Pro jo blauzdas prieškambaryje ji išvydo drabužių kabyklą. Jo juodasis portfelis buvo ten.

Tomas stovėjo be žodžių, kol Dortė jį paleido ir liko sėdėti ant grindų. Jo akys buvo aptrauktos bespalve plėvele, pro kurią nebuvo įmanoma prasiskverbti. Staiga jis apsisuko greitu judesiu ir žengė į prieškambarį.

– Raktai! – išgirdo Dortė ir iškart suprato, ką tai reiškia. Ji atsikėlė ir ištraukė iš pūkinės striukės kišenės raktus. Nelaukė, kad jis ką paaiškintų, tik kad pastebėtų, jog ji ten stovi. Bet Tomas paėmė raktus į ją nežiūrėdamas, paėmė savo portfelį ir užtrenkė duris, lyg būtų palikęs tuščią butą, kuriame nieko neįvyko. Tuoj pat lifto link pasigirdo žingsniai, atvažiuojantis liftas, atsidarančios durys ir ūžesys, kuris joms sakė, kad Tomas pakeliui į apačią.

Iš pradžių Lara gulėjo lyg ryšulys prie lentynų, paskui sunkiai atsistojo ir susiėmė petį bei ranką. Veidas ir drabužiai buvo išterlioti, o iš nosies bėgo kraujas. Bet netrukus ji jau stovėjo išsitiesusi. Dortė atnešė iš virtuvės ritinį popieriaus ir ėmė plėšyti didžiuliais gabalais.

– Kodėl jis taip padarė? – sušnibždėjo ji ir suprato, kad senasis drebulys krečia ją jau kurį laiką.

Lara neatsakė, tik nusinešė visą popierių į vonią ir uždarė duris. Dortė girdėjo, kaip ji atsuka čiaupą virš kriauklės. Garsai kurį laiką nesiliovė.

– Tau padėti? – paklausė Dortė priglaudusi prie durų lūpas.

– Ne, ačiū! – pasigirdo sniaukrojimas iš vidaus.

Dortė atsinešė naują popieriaus ritinį ir ėmėsi valyti kraują nuo grindų, sienos ir lentynų. Surado maišelį, kad galėtų surinkti visą tą šlamštą ir nebereikėtų į jį žiūrėti. Galiausiai prireikė šlapio skuduro. Lara dar vis pliuškenosi ten viduje, taigi nenualpo. Dortė mėgino išvalyti visas dėmes, bet jų buvo pritaškyta visur. Kai ji suvokė, kas nutiko, šleikštulys pasidarė nebesustabdomas. Ji nulėkė į virtuvę ir išsivėmė į kriauklę. Visa tai stovėjo lyg sriuba kriauklėje. Nors Dortė ir atsuko čiaupą iki galo, ne ką padėjo. Ji turėjo pakelti šiukšliadėžę ir iškabinti viską pirštais. Galiausiai ji pakišo burną po vandens srove, gurkštelėjo ir išspjovė. Paskui pakišo veidą bei rankas ir tiesiog laikė po tekančiu vandeniu.

Galų gale pasirodė Lara, įkniaubusi veidą į sniego baltumo rankšluostį.

– Užkaisk arbatos, būk gera! – Nuėjo į svetainę ir atsisėdo ištiesusi per visą sofą kojas. Aulinukus turbūt nusiavė vonioje. Viena kojinė ties nykščiu buvo praplyšusi. Pro skylę švietė ryškiai raudonas nagų lakas. Ji atvertė atgal galvą. Įgudusiais, beveik elegantiškais judesiais tyrinėjo, ar ant rankšluosčio yra kraujo, tada vėl atlošė galvą. Ant jos kaktos matėsi gumbas bei raudona dėmė virš dešiniojo skruostikaulio.

Juk ji visada gerdavo kavą, pamanė Dortė, bet paklusniai užkaitė arbatą. Pribėrė į sietelį arbatos, įdėjo jį į puodelį ir stovėjo laukdama, kol užvirs vanduo. Ką dabar galvoja Tomas?

Lara vis dar gulėjo atsilošusi ant sofos, bet rankšluostį buvo perlenkusi ant palaidinės taip, kad nesimatytų krau-

jo dėmių. Jei nežinotum, galėtum pamanyti, kad ji tiesiog grįžo po audringo vakarėlio ir yra pavargusi. Dortė padavė jai puodelį, bandydama pagauti jos žvilgsnį, bet Lara tik pastūmė rankšluostį prie nosies, kad įsitikintų, ar iš nosies nebebėga kraujas. Rankšluostis liko švarus, taigi ji atsiduso ir abiem rankomis pakėlė puodelį.

– Nori paklausyti muzikos?

– Ne, geriau nereikia! – sugergždė Lara lyg sena gramofono plokštelė.

– Ar galiu ką nors dėl tavęs padaryti? – po valandėlės paklausė Dortė.

– Liaukis zyzusi! Gerk savo pieną! – pasakė Lara, lyg būtų kalbėjusi su įkyriu vaiku.

Dortė nebuvo atsinešusi pieno, be to, ją vis dar pykino, taigi kurį laiką sėdėjo nejudėdama ir laukė, kol Lara ką nors pasakys. Bet ši gėrė arbatą ir spoksojo į orą. Netrukus tai pasidarė nepakeliama. Dortė atsistojo ir pasiėmusi norvegų kalbos vadovėlį išėjo į virtuvę. Ten ji sėdėjo ir žvelgė pro langą, nejungdama kasetinio grotuvo. Tada prisiminė, jog Lara susitarė, kad ateis senasis vyriškis. Jai, matyt, teks pačiai atrakinti duris, dabar, kai Lara tokia sugniuždyta.

Po valandėlės ji išgirdo skambant Laros telefoną. Gergždžiančiu balsu ji pakartojo keletą žodžių, kurių Dortė nesuprato. Tuoj pat ėmė žingsniuoti po svetainę. Po vieno *velniop!* stojo tyla, ir Dortė suprato, kad ji baigė pokalbį. Bet po akimirkos ir vėl suskambo telefonas. Šį kartą ji buvo dirbtinai meili. Kai ėmė čirkšt durų skambutis, ji staiga nutraukė pokalbį.

Dortė įslinko į svetainę, bet Lara net nežvilgtelėjo į ją. Auksaspalvis veidas atrodė taip, lyg būtų buvęs išvoliotas dykumos smėlyje. Gumbas kaktoje įgavo mėlyną spalvą, Lara laikė susiėmusi petį, akys lakstė į šalis. Lara bijojo! Jos girdėjo už durų žingsnius, skambutis vėl sučirškė. Abi spoksojo į duris.

– Neatidaryk! – vos girdimai sušnabždėjo Lara.

– Senasis...

– Ša!

Skambino keletą kartų. Pakilusi nuo sofos, Lara stovėjo svetainės viduryje sugniaužusi kumščius. Nors durų skambutis ir nuščiuvo, Dortės ausyse jis dar ilgai skambėjo. Netrukus pasigirdo sunkūs tolstantys žingsniai.

– Kaip jis atsirado čia, pačiame viršuje? – sušnabždėjo Dortė, kai lifto garsas joms pranešė, kad pavojus praėjo.

– Matyt, su kuo nors įsmuko kartu.

– Manai, kad Tomas?.. Tu bijai, Lara?

– Nieko aš nebijau! – sušnypštė ji. – Tik negaliu tvarkyti reikalų su klientais šitaip atrodydama.

– Bet kodėl jis taip padarė?

Iš pradžių Lara sušuko: „Liaukis zyzti!“ ir „Nesirūpink reikalais, kurių nesupranti!“, bet paskui tarytum apsigalvojo.

– Jis mano, kad kažkas įskundė policijai. Vakar vakare buvo labai nervingas, kai man paskambino ir apkaltino įvairiais dalykais... Supranti... aš susiradau draugą norvegą. Ir tai Tomui labai nepatinka. Bet aš niekada su niekuo nešneku apie verslo reikalus. Niekada!

– Kaip įskundė?

– Papasakojo apie dvi iš merginų. Ką tik skambino Stigas, jis jas perkėlė.

Dortė buvo beklausianti, kas tas Stigas, bet tuoj prisiminė, kad tai vienas iš tų, kurie prižiūri merginas.

– Manau, žinau, kas įskundė, velniai ją griebtų, bet negaliu to papasakoti Tomui! – panosėje subambėjo Lara.

– Kodėl ne?

– Nes jis lieps Stigui ją užmušti!

Nebebuvo ko pridurti. Bet staiga Lara parodė į ją drebančiu pirštu.

– Su kuo, po galais, šnekėjaisi *tu* išeidama ir pareidama?

– Su niekuo!

– Nori pasakyti, kad keletą dienų slampinėjai po miestą nemėgindama su niekuo pasikalbėti?

– Taip, – sušnibždėjo Dortė.

– Viešpatie! Kas tu per padaras? – sumurmėjo Lara ir vėl tęsė: – Keista, kad jis neįtaria tavęs! Tas kvailys! Iš pradžių duoda *tau* raktą, o paskui trenkia *mane* į sieną!

28

Galėjai lengvai pamanyti, kad ji tik išsigalvojo vakarus su Tomu. Atsikėlusi ji išdėliojo geltonuosius lapelius su žmogiukais ant stalo. Pati sau pasakė, jog gerai, kad jis pasiėmė raktus. Viskas ten lauke tapo neprognozuojama ir pavojinga. Jei Tomas galėjo pasikeisti, tai kiti irgi galėjo. Nepradėjo net ir vilkima norvegiška pūkinė striukė. Labiausiai kamavo mintis, jog Lara galbūt buvo teisi sakydama, kad raktai buvo spąstai. Paspęsti Tomo.

Ji girdėjo žmones kalbant, kad prie visko priprantama, tik nesuprato, ką tai galėtų reikšti. Bet kovo pradžioje kairės rankos nudegimas virto melsvu šešėliu. Kitos žaizdos gijo lėčiau. Tikriausiai dėl ryškios šviesos viskas atrodė ypač bjauriai. Nuo randų iki nuplėšytų šašų. Tos iš vakar dienos buvo šviežios ir atpažįstamos.

Tikroji diena prasidėdavo, kai duris užtrenkdavo paskutinis klientas, kad ir kaip vėlai. Ji nusišluostydavo tarpkojį, sudėdavo dienos paklodę ir rankšluosčius į skalbimo mašiną. Po to greitai apsiprausdavo po dušu. Nuplaudavo durų rankeną, čiaupą ir klozeto dangtį, visur, kur manė, jog lietėsi klientai. Paskui suskaičiuodavo juos naujuoju būdu. Pradėjo tą dieną, kai suprato, kad Tomas nebeateis, ir tai tapo tam tikru būtinu apsivalymu. Po to galėdavo būti pati savimi iki kitos dienos.

Ji tai darydavo virtuvėje virš kriauklės. Aštriu peiliu, kuriuo Tomas perpjaudavo mėsos gabalėlį į dvi dalis. Ji įrėž-

davo tiek dryžių, kiek tą dieną būdavo klientų. Ant kairės rankos. Jei žymė būdavo gili ir nesiliaudavo kraujavusi, ji tiesiog kurį laiką palaikydavo stipriai prispaudusi popierinio rankšluosčio skiautę prieš eidama į dušą. Ten šveisdavo visą kūną, kol oda tapdavo rausva ir imdavo mausti labiausiai nutrintas vietas. Galiausiai ji išsitepdavo kremu iš didžiojo plastikinio butelio su siurbliuku.

Žadėto laisvadienio ji negavo. Kadangi dvi iš merginų buvo išvažiavusios, ji turėjo dirbti daugiau. Vakarais taip pat. Ranka pavirto dryžuotu odos gabalu.

Lara beveik niekada nepasirodydavo, kol neišeidavo paskutinis klientas. Dažnai Dortė nežinodavo, kiek jų jai reikės priimti. Jie turėdavo paskambinti į duris tris kartus trumpai ir tris kartus ilgai. Vis tiek Dortė niekada nebūdavo tikra. Keletą kartų ji neatidarė, nes klientas skambino kitaip. Kai jie skųsdavosi, Lara ją iškoneveikdavo. Pirmą kartą Dortė pravirko, nes negalėjo pakelti minties, jog jos su Lara nebėra draugės. Kitą kartą ji buvo tokia pavargusi, jog nebegalėjo to imti į širdį. Bent jau tol, kol išsimiegos.

Šiandien pirmasis atėjo prieš dvyliktą. Kadangi jie ėjo vienas po kito, buvo neįmanoma atsikratyti šleikštulio ar valgyti. Penktą valandą ji pagaliau liko viena ir įjungė skalbyklę. Ant rankos raudonavo penki švieži pjūviai. Vis dėlto ji krūptelėjo, kai besirengdama netyčia palietė savo pačios odą.

Lara pasikabino kailinius ir pareiškė, kad valandėlę pabus. Dortė apsidžiaugė, kad yra apsirengusi ir nevilki chalato. Šitaip viskas galėjo atrodyti beveik kasdieniškai.

– Štai daugiau kontraceptinių tablečių ir dėžutė migdomųjų! – sučiauškėjo Lara ir padėjo viską ant virtuvės stalo. – Bet ne daugiau kaip po vieną, kitaip paleis vidurius arba dar blogiau – nebeatsibusi!

Dortė keletą kartų skundėsi, kad negali užmigti, nes galvoja, kad kas nors gali ateiti ir ją užmušti, pamanę, jog ji viską išplepėjo, arba atiduoti policijai. Lara sakydavo: „Niekas tavęs nesivaiko. Tu tiesiog išlepinta!“, arba: „Turi prisižiūrėti!“, arba: „Jei turėčiau galvoje tiek daug paikų minčių kaip tu, man būtų galas!“, arba: „Dieve, turiu tiek daug padaryti!“ – ir dingdavo. Bet šiandien ji vis dėlto nusirengė kailinius.

Dortė tiesė ranką prie spintelės, ieškodama filtrų kavavirei.

– Kas čia? – sušuko Lara ir pagriebė ją už rankos. – Kas tai padarė?

Dortė nežinojo, ką sakyti.

– Kas iš tų padugnių, kurie čia vaikšto, tai padarė? – dar kartą sucypė Lara.

– Niekas...

Laros akys pavirto dviem plyšiais, kai apžiūrinėjo ranką.

– Juk nenori pasakyti, po galais, kad Tomas čia buvo... Kad tai jis?

– Ne! Tai... peilis...

– Peilis?

Užsimiršusi Dortė buvo įjungusi kavavirę, todėl dabar vanduo lašėjo iš piltuvėlio be kavos ir be apačioje stovinčio indo. Jis šnypštė ir tiško ant spintelės paviršiaus.

– Išjunk kavavirę! – sušuko Lara ir išjungė pati. Tada vėl čiupo Dortės ranką ir ėmė į ją spoksoti. – Gal išprotėjai?! Tu pati susipjaustei ranką? – Lara atrodė kaip tikra isterikė.

– Ko gero, taip...

Lara žiūrėjo į Dortę taip, lyg ši būtų būtybė iš kitos planetos, paskui sugriebė ją už pečių ir kaip reikiant papurtė. Dortė juto, jog tuoj apsišlapins, ir sukaupė visas jėgas, kad susilaikytų. Palengvėjo, kai suskambo Laros telefonas, taigi ji galėjo išsprūsti ir nueiti į tualetą.

Jai grįžus, Lara vis dar stovėjo su telefonu prie ausies. Jos tamsios akys buvo plačiai atmerktos. Ilgai. Netrukus ji ėmė šnekėti dusdama bei kartodama žodžius. Dortė spėjo nugirsti „merginos, krata, policija“, be to, rusiškus keiksmažodžius.

Viskas pajudėjo. Lara pašokusi ėmė suktis ratu, nuskriejo prie lango, spoksojo į Dortę jos nematydama, keikėsi, daužė durų staktą ir galiausiai sustojo nejudėdama vidury svetainės.

– Tu turi dingti! – sumurmėjo po nosimi, paskui ėmė vaikštinėti iš kambario į kambarį. Apžiūrinėjo stalčius ir spintą – lyg būtų buvusi paskirta namų prižiūrėtoja. Dortė sekiojo paskui ją.

– Kur aš eisiu? – paklausė ji prislopintu balsu.

– Neklausinėk! Dar nežinau. Jei jie tave sulaikys, tai iš pradžių uždarys į kalėjimą, paskui apklaus su vertėju. Galiausiai išsiųs tave namo. Ten turėsi pasiaiškinti Lietuvos policijai, galbūt sėdėti kalėjime. Bus susisiekta su tavo mama, viskas iškils į paviršių. Kai ištrūksi, vyrai, kurie tave pardavė, vėl tave susiras. O čia Tomas bus jau seniai mane užtalžęs. Taigi abiem nekas – tiek tau, tiek man. Man trūksta oro! – sušniokštė Lara, nužingsniavo į virtuvę ir atplėšė langą. Stovėjo ir traukė orą taip stipriai, jog pilvas įdubo, o krūtys šokčiojo aukštyn žemyn. – Gerai! Padarysiu, kaip jis sako, pasiimsiu tave namo, laikinai!

– Namo pas tave? Bet mano daiktai? Norvegų kalbos įrašai?

Lara atsisuko į ją ir sušnypštė:

– Kaip tik tai ir sakau! Susikrauk lagaminą! Ir galvok, ką darai! Susirink viską, kas gali kam nors parodyti, kad čia buvai. Nepamiršk norvegų kalbos įrašų, tų prakeiktų geltonųjų lapelių ir tualeto reikmenų! Nieko, kas išduoda, kad čia buvo moteris. Turi ką nors užsirašiusi? Adresų, telefono

numerių? Pasiimk juos su savimi. Ir nelemtą knygą apie tą, kuri puolė po traukiniu. *Iškart* žinojau tik ją pamačiusi, kad ji atneš nelaimę! – iškošė galiausiai pro dantis.

Tada vėl ėmė suktis. Žvalgydamasi erelio žvilgsniu lakstė iš kambario į kambarį su juodu šiukšlių maišu ir Dortės lagaminu. Pašėlusiai sparčiai rinko daiktus be jokio plano. Kurį laiką Dortė stovėjo ir spoksojo, bet netrukus nusekė iš paskos.

– Lara! Aš pasiimsiu savo daiktus! Tu pašalinsi visa kita, ko, tavo manymu, jie neturi pamatyti! Šitaip bus greičiau.

Lara sustojo, pažvelgė į ją ir energingai linktelėjo.

– Taip! – tvirtai ištarė ji, padavė Dortei lagaminą ir ėmėsi rinkti tai, kas turėjo pakliūti į šiukšlių maišą. Dortė girdėjo ją garsiai brazdant *kambaryje*. Pažvelgusi į vidų, pamatė stovinčią ant lovos Larą ir plėšiančią plakatus su nuogomis merginomis. Jos siauras sijonas buvo susikėlęs aukštai ant šlaunų, o blauzdų raumenys išsipūtę lyg futbolininko. Jai pasistiebus palaidinė slystelėjo į viršų, o pro tarpą įžūliai išvirto viršutinė auksaspalvių klubų ir pilvo dalis. Lara buvo jai pasisakiusi, jog vaikšto į soliariumą, kad neatrodytų kaip įprastas norvegiškas lavonas.

Kitą akimirką ji vėl nušoko ant grindų. Be galo skubėdama ji susirinko lubrikantus, korsetą ir kojines; visus žurnalus su nuogomis merginomis, demonstruojančiomis krūtis ir tarpkojį arba nufotografuotomis visomis įmanomomis keistomis ir nepatogiomis pozomis. Kartais klientai juos pavartydavo prieš ją pašaukdami.

Dortė mėgino spėlioti, kas galėtų išduoti, kad ji čia gyveno, be to, turėjo susirinkti tai, be ko negalėjo išsiversti. Nors galva buvo užimta praktiniais dalykais, į lagaminą ar rankinę keliavo daiktai, už kurių užkliūdavo žvilgsnis, kirbėjo mintis, kad iš tikrųjų Lara nenori pasiimti jos į namus. Ji

pakluso tik todėl, kad liepė Tomas. Galiausiai Dortė nebegalėjo daugiau tvardytis, nuėjo ir paglostė Larą.

– Lara! Nepyk ant manęs!

– Aš ant tavęs nepykstu! – atsisukusi per petį atsiduso Lara, toliau pašėlusiai rankiodama daiktus. – Atnešk šiukšlių maišą! Šitas pilnas!

Dortė nuskubėjo prie spintos prieškambaryje paimti naujo. Viena buvo tikra – Lara bijojo! Ji papasakojo tik mažąją dalį to, ką galvojo arba žinojo. Viskas, ką ji sakė, buvo kruopščiai atsijota, nors besiklausant ir atrodė spontaniška. Ji nešiojosi ištisą kirbinę istorijų, kurios siejosi tarpusavyje ir iš dalies kartojosi. Jų nebuvo galima atskleisti nuo pradžios iki galo, net ir Tomui. O po *tos* dienos Tomui – jokiu būdu. Dortei toptelėjo, kad Lara apie merginas ir tuos, kurie jas prižiūrėjo, žinojo daugiau už Tomą. Ji prisiminė, kad Lara keletą kartų, joms išėjus pasivaikščioti, sutiko žmonių, kuriuos tarsi pažinojo ir su kuriais apsikeitė keletu žodžių. Apie orą, apie jų sveikatą, apie tai, kas rašoma laikraščiuose. Apie bet ką. Bet kažkas Dortei sakė, kad jie Laros nepažinojo, nors galbūt manė kitaip.

Kai jos baigė rinkti ir tik vaikščiojo tikrindamos, ar nieko nepamiršo, abi buvo gerokai suprakaitavusios. Laros plaukai susivėlė, o po pažastimis atsirado tamsios dėmės. Kai atidarė duris į koridorių, Lara atrodė nusikamavusi. Ji žvalgėsi į visas puses ir neramiai trypė laukdama lifto. Tik pamačiusi, kad taksi, kurį ji iškvietė, jau stovi vietoje, atsikvėpė.

Lauke buvo ištisai mėlyna. Sniegas buvo pradėjęs tirpti, bet dabar vakarėjant panėšėjo į melsvą stiklą. Medžių šakas gaubė violetinė aura. Prie įėjimo gulėjo nutėkšta alaus skardinė ir popierinė stiklinė. Prie tvoros gulėjo nublukęs fotomodelis su suplėšytu pilvu. Buvo neįmanoma įžiūrėti, ką ji reklamavo. Kažkam atsibodo skaityti laikraštį, ir jis tiesiog nusviedė jį į patvorį. Mašinos zvimbė pro šalį tarsi kama-

nės. Galvotrūkčiais veržėsi į priekį, lyg būtų turėjusios kam atkeršyti.

Krepšys, Dortės lagaminas ir du juodi šiukšlių maišai. Ir dar – jos pačios. Lara pasakė adresą ir, kai mašina pajudėjo, abiem rankomis nusišluostė veidą ir norvegiškai sušuko:

– Viskas!

Dortė nepratarė nė žodžio. Lara turbūt nenorėjo, kad ji kalbėtų rusiškai, kol jos sėdėjo taksi. Kelias kilo aukštyn. Galiausiai jos sustojo priešais pilką keleto aukštų namą su daugybe langų. Lara sumokėjo, ir Dortė išsiropštė lauk.

Raudona žema saulė šliaužė tarp medžių kamienų. Namas stovėjo prie pat parko arba ant šlaito. Garsiai suklykė nematomas paukštis – lyg perspėdamas. Lojo šuo. Lojimas netrukus virto urzgimu. Dortė negalėjo jo įžiūrėti, bet garsas vis artėjo. Ją suėmė paralyžiuojantis siaubas. Staiga ji ir vėl ten atsidūrė! Ji ėjo per kiemą į pirtį. *Ji jautė vyrą su šunimi. Ji jautė aukštų geltonai žalių medžių kvapą.* Kažkaip ji grįžo atgal pas Larą, kol dar ne per vėlu, ir drebulys liovėsi.

– Turėsime užsitempti maišus į viršų ir geriau išrūšiuoti. Prigrūdau ir šio, ir ano, – sumurmėjo Lara ir metė žvilgsnį į šiukšlių konteinerius prie namo sienos.

– Ar aš gyvensiu čia, pas tave, visą laiką? – pasiteiravo Dortė Larai atrakinus duris.

– Tavo zyzimas veda mane iš proto! – Lara pastūmė duris klubu. – Laikinai privalėjai dingti. Galbūt jie jau Tomo bute.

– Kas? – sušnibždėjo Dortė.

– Policija! Eikš! Pasiskubink!

Laiptinė nebuvo tokia daili kaip ta, iš kurios jos atėjo. Senesnė. Aptriušusi. Grindys buvo apyšvarės, išklotos sena ruda danga. Langai gerokai apdulkėję. Laiptai atrodė visiškai nutrinti, rudi turėklai sudejavo jų įsitvėrus. Vos tik jos įėjo į vidų, Lara atsisėdo ant kėdutės ir mobiliajame telefone

surinko numerį. Besiklausydama davė Dortei ženklą, kad ši uždarytų laukujes duris. Matyt, niekas neatsakė, nes ji rinko numerį keletą kartų, tarpais pasiklausydama. Vėl ir vėl. Pirštai virpėjo. Galiausiai ji liko sėdėti praskėtusi blauzdas su telefonu ant kelių.

– Jis neatsako. Tai yra... jo telefonas neveikia! Jis padarė taip, kaip mes seniai tarėmės.

– Ką gi?

– Sunaikino jį. Arba išėmė kortelę.

– Kodėl?

– Kad niekas negalėtų mūsų susekti arba perskaityti numerių, kuriais mes skambinome.

29

Ant prieškambario komodos stovėjo mažytis baseinėlis su fontanu ir spalvotomis šviesomis dugne. Vanduo sruvo ant mažytės juodaplaukės mergaitės, sėdinčios ant gumbuoto plastikinio kelmo. Jos galvą puošė kreivai uždėta nusitrynusi geltona karūna, ji laikė dirbtinių rožių puokštę. Aplink stovėjo maži nykštukai su įrankiais rankose. Vienas iš jų stovėjo nulenkęs galvą priešais mergaitę, lyg būtų ką tik įteikęs gėlių. Ant jo taip pat be atvangos krito vanduo. Čiurlenimas priminė malonų šnabždesį. Kartu girdėjosi Laros šnopavimas.

– Oo! – sušuko Dortė ir pasilenkė prie grožybių.

– Tai Snieguolė, – uždususi paaiškino Lara ir užrakino duris.

Lagaminas ir maišai užpildė visą mažytį prieškambarį. Ji atsisagstė kailinius ir nutaisiusi grimasą kyštelėjo nosį į rankovę.

– Velnias! – ištarė norvegiškai, atsisagstė ir palaidinę, ir vienu judesiu viską nusimetė. Kailiniai liko gulėti aplink ją tarsi nudirtas kailis. Ne be garso ir pastangų tas pat nutiko ir aulinukams.

– Nusirenk ir jauskis kaip namie! – paliepė ji.

Tarp prieškambario ir kambario nebuvo durų, tik anga. Už kitų durų matėsi mažytė vonia su dušu ir tualetu. Ten įėjo Lara ir pasiliko ilgam. Dortė gražiai sustatė savo ir Laros batus į lentyną prieškambaryje, pakabino savo striukę ir Laros kailinius ir nuėjo į kambarį. Didžiulis langas buvo

atsigręžęs į keletą medžių juodomis šakomis. Viename gale durys vedė į nedidelį balkoną.

Ant sienos kabėjo senovinis paveikslas, vaizduojantis geltoną javų lauką su būriu virš jo skrendančių, varnas primenančių paukščių. Bet tai, matyt, nebuvo originalas, tik kopija.

Laros butas nebuvo didelis, tačiau be galo įdomus! Vidury kambario stovėjo stalas, uždengtas raudona staltiese su kutais, ir keturios kėdės aplinkui. Prie vienos sienos glaudėsi knygų spinta su daugybe mažyčių smulkmenų priešais dešimtis knygų nugarėlių. Paskaičiusi Dortė pamatė, jog ten pramaišiui pristatyta rusiškų ir norvegiškų knygų. Bet kažin ar tėtis būtų tai pavadinęs literatūra. Apačioje gulėjo šūsnis norvegiškų žurnalų. Viršuje stovėjo spalvingos rusiškos matrioškos.

Kampe juodavo mažytis židinys, kuriuo neseniai buvo naudotasi. Jis buvo iš stiklo ir juodo metalo ir atrodė beveik naujas. Milžiniška raudona sofa ir sustumiamas stalas riogsojo prie ilgosios sienos. Ant stalelio prie lango buvo patupdytas mažytis televizorius. Lara buvo teisi sakydama, kad Tomo butas naujesnis ir gražesnis, užtat šitas buvo namai. Šalia lentynos kėpsojo senutėlis nusitrynęs krėslas, kuris, matyt, buvo juodas, bet papilkėjo. Priešais stovėjo suolelis kojoms, o už jo – skaitymo lempa. Tėtis būtų iškart ten atsisėdęs.

Nuo lubų karojo dvi rusiškos lėlės, dirbtinių gėlių pynė su amžinai žaliais lapais ir penkiomis tamsiai raudonomis šilkinėmis rožėmis bei vynuogienojas su žaliomis plastikinėmis vynuogėmis. Ant palėpės sijos kabojo dvi senos lempos, matyt, atkeliavusios iš Rusijos. Ant vienos buvo nupieštas valstietis, einantis paskui du jaučius. Kita buvo rausva su juodais akanto lapų ornamentais. Kambario sienos kažkada, matyt, dažytos geltonai. Dabar jos panėšėjo į aplaižytą cukraus glajų. Langai buvo be užuolaidų. Turbūt todėl, kad niekas negalėjo pažvelgti į vidų.

Miegamasis nebuvo nei didelis, nei mažas. Balta metalinė lova, apklota spalvotų skiaučių užtiesalu, stovėjo po stoglangiu, o aplink ją gulėjo išmėtytas tuzinas įvairių dydžių ir formų pagalvėlių. Komoda, medinė kėdė ir nedidelis sekreteras išdėstyti prie sienų. Trys spintos durys, matyt, vedė į Laros drabužinę.

Siaurutė virtuvė priminė sandėliuką ir neturėjo jokių durų, tik angą su mažyčių medinių karoliukų užuolaida, kuri praeinant sutarškėdavo. Ten buvo plyšelis lango ir mažytis virtuvinis stalas su spintele viršuje. Be to, šaldytuvas, kriauklė ir sena elektrinė viryklė taškuota emale ir didžiulėmis dėmėmis.

Lara pakavo ir dėliojo keletą valandų, dabar ji nusipelnė arbatos. Dortė nusiplovė rankas ir leido vandeniui kurį laiką tekėti. Pripildžiusi arbatinį, rado rankenėlę viryklei įjungti. Paskui iššniukštinėjo šaldytuvą. Kiaušiniai, pustuštė pieno pakuotė, šiek tiek kumpio, sūris. Duona gulėjo dėžutėje ant stalo. Ji pagamino šiek tiek užkandos ir pastatė padėklą ant vieno iš tų mažyčių sustumiamų staliukų priešais sofą. Arbata jau buvo pritraukusi, kai Lara išėjo šlapiais plaukais ir vilkinti oranžiniu chalatu.

– Kokia tu šaunuolė! Labai ačiū! – Lara susirangė ant sofos. Atrodė, jog dienos nemalonumų nė nebuvo, o Dortė visada čia gyveno. Nors dar nežinojo, kur miegos. Bet tikriausiai ant sofos.

Čia stovėjo tik viena lova. Klientų be didelio reikalo niekas čia nesivedė. Bent jau ne Lara! Dėl šio žinojimo šviesa tapo aiškesnė ir galva lengvesnė, rankos paklusnesnės, pėdos šiltos, kvėpavimas lygus. Pirmą kartą po daugelio mėnesių ji pajuto, jog arbata kvepia, o maistas turi skonį. Dortė nenorėjo suardyti šios ramybės, klausdama, ar policija gali sugalvoti apsilankyti čia.

– Lara! Šis butas pats gražiausias, kokį tik kada esu mačiusi! Ir jis visiškai atitinka *tave.*

– Neperdėk! – tarė Lara, bet buvo aišku, jog jai patiko.

Kaip tik tada prieškambaryje suskambo jos telefonas. Moteris pašoko, jos veidas sustingo. Dortė girdėjo ją kalbant dalykišku, maloniu balsu.

– Tai buvo tas pagyvenęs vyriškis. Pasakiau, kad sergi. Kad kurį laiką nedirbsi, – grįžusi pasakė ji.

– Gerai! – Dortė mėgino nuslėpti, jog tai geriausia, ką išgirdo.

– Turiu įsigyti naują SIM kortelę, – sumurmėjo Lara.

– SIM kortelę?

– Nejau neturi jokio supratimo apie mobiliuosius telefonus?

– Ne, – prisipažino Dortė.

Sofa sugirgždėjo, kai Lara atsisėdo ir parietė po savimi kojas.

– Ir aš nesu didelė žinovė. Bet reikia kortelės, kad jis veiktų. Joje viskas saugoma. Telefono numeris ir visa kita.

Nuo balkono turėklų krypuodamas pakilo juodas paukštis. Ant mažyčio metalinio stalelio stovėjo ąsotis su nuvytusiais stiebais iš tolimos vasaros.

– Nežinau, ką mes darysime. Turime tiesiog palaukti, kol paskambins Tomas, – sumurmėjo Lara ir abiem rankomis kilstelėjo arbatos puodelį. Ji mūvėjo du didelius žiedus, vieną auksinį su rubino raudonumo akmeniu ir vieną sidabrinį su juodu akmeniu. Nagai kaip paprastai raudonavo, bet dešiniojo smiliaus, matyt, nulūžo per kraustymosi įkarštį. Lara kaišiojo jį į burną tarp gurkšnių, lyg būtų negalėjusi į jį žiūrėti.

– Neturime prarasti drąsos! – rimtai sumurmėjo Dortė.

Lara pažvelgė į ją nustebusi. Paskui pratrūko juoku. Garsiai, su ankstesnės nevilties įkarščiu.

– Žinojau, kad tu ne iš kelmo spirta! Žinojau tai visą laiką! Kitaip nebūčiau tiek su tavimi terliojusis. Sakau tau,

užuodžiu protingas merginas iš toli. Ne, mes neprarasime drąsos!

– Aš nebūsiu našta, – ištarė Dortė. – Galiu užsiimti namų ruoša ar dar kuo. Galiu būti tame kambaryje, kuriame tu nebūni, jei tau labiau patinka būti vienai.

Laros veidas susiraukšlėjo, atrodė, kad ji pravirks. Šitaip, žinoma, nenutiko.

– Niekai! Džiaugiuosi, kad tu čia! Visada jaučiausi vieniša šiame mieste. Kas kartą, kai sutinku ką nors, kas man patinka, tai visada atsistoja tarp mūsų...

– Kas gi?

– Tai, kad aš gyvenu gyvenimą, apie kurį negaliu šnekėti. Nežinau, ar įtikinau tave, jog kai išmoksi kalbą, viskas bus gerai? Jei taip... Gerai! Tai netiesa. Na ir šūdą malu! Kalba padeda. Nereikia kvailai jaustis, gali kalbėtis su sutiktais žmonėmis apie įprastus dalykus. Bet savo širdimi... – ištarė priglausdama prie krūtinės sugniaužtą kumštį. – Savo mintimis, rūpesčiais... negali pasidalyti su niekuo. Šitaip visi kiti lieka kitame pasaulyje.

Ji įkvėpė ir nutilo. Sėdėjo ir žvelgė į kažką nematoma tarp jų.

– Tiesą pasakius, turiu nuolat saugotis. Kartais, supranti, Dorte, kartais taip pavargstu, jog galvoju, kad galbūt Maskvos gatvėse buvo geriau. Ten bent galėjau būti pati savimi.

– Nejau iš tikro taip galvoji?

– Ne! Tai, žinoma, niekai. Sentimentalūs tauškalai! Lyg aš kada laisva valia ilgėčiausi šalčio ir mėšlo arba to įkaitusio Maskvos asfalto pragaro? Aš nekenčiu to miesto!

– Manai, kad yra tokių, kurie gali kalbėti apie viską? Turiu galvoje... apie tai, ko jie gėdijasi?

– Galbūt ne, – susimąsčiusi atsakė Lara. – Bet žinai, ne visi turi vienodai daug dėl ko gėdytis.

Dortės akys užkliuvo už kažko, įstrigusio tarp pagalvių

ant sofos. Tai buvo sukiužęs graikinis riešutas. Jis panėšėjo į sudžiūvusias mažyčio gyvūno smegenis.

– Ne, mes padarėm, ką galėjom! Šiam kartui. Dabar pašnekėkim apie ką nors malonaus, paprasto! – pareiškė Lara ir ištuštino arbatos puodelį. – Atnešiu iš sandėliuko čiužinį. Turiu ir atliekamą antklodę. Žinai ką? Rytoj galime važiuoti į *IKEA* ir nusipirkti lovą svečiams! Aš mačiau kažką kataloge... Kur, po galais, nukišau katalogą? Tai ne taip jau brangu. Aišku, turėsi šiek tiek pataupyti dabar, kai nedirbi. Bet mes dar nebankrutuojame.

– *IKEA?*

– Ten galima gauti visko. Be galo nuostabu! Tau patiks! – Ji nuskriejo į miegamąjį ir atidarė vienas spintos duris po palėpės stogu. Tik apvali sėdynė, apgaubta oranžinio chalato, pūpsojo lyg didžiulis apelsinas. Bemat pasigirdo ilgas traukiamo daikto garsas, išlindo dryžuotas medvilninis čiužinys ir išsitiesė per visas grindis.

– Ne, bus per daug netvarkos. Aš miegosiu ant sofos, – iš tarpdurio pasakė Dortė.

– Negali būti jokių kalbų! Svetainė yra tam, kuris negali užmigti arba kuriam reikia vietos pabūti vienam. Žiūrėk! Šiek tiek patrauksime baldus, ir čiužiniui atsiras vietos čia prie sienos, – patenkinta atsikvėpė ji.

Po valandėlės joms viskas pavyko taip, kaip Lara ir norėjo, o miegamasis atrodė taip, lyg ten visada būtų turėjusios stovėti dvi lovos. Sekreteras virto kambario pertvara tarp geležinės lovos ir čiužinio.

– Žinai ką? *Ikėjoje* nusipirksime gražų plakatą ir priklijuosime jį ant užpakalinės sekretero pusės. Ką nors, į ką galėsi žiūrėti vos pramerkusi akis!

30

SUSKAMBO TELEFONAS. Lara nusikeikė kažkur tamsoje ir šiek tiek pasiraususi aplinkui jį surado. Pasigirdo trumpi sakiniai. Paskui kurį laiką buvo girdėti tik neramus Laros kvėpavimas.

– Kur jis dabar?.. Pasiėmė kartu... Bet, Dieve brangus! Kas vyksta? Išvažiuoti? Kodėl?

Lara buvo sukrėsta, ji įjungė šviesą ir kalbėdama iškėlė kojas iš lovos, nuėjo į svetainę ir tęsė pokalbį. Pagaliau vėl įėjusi vidun, sustojo kambario viduryje baltais nėriniuotais naktiniais marškiniais. Moteris apkabino save abiem rankomis ir spoksojo kažkur kiaurai Dortę ir čiužinį ant grindų.

– Jie įsiveržė pas merginas, kol Andrejus buvo išėjęs. Laimei, jam kilo įtarimas, kai lauke pamatė policijos automobilius. Jis nėjo į vidų, tiesiog įsimaišė tarp žmonių ant šaligatvio ir pamatė juos, tempiančius merginas. Dabar jis išvažiuoja iš šalies. Tomą suėmė oro uoste. Tas kvailys! Sakiau, kad turėtų važiuoti į šiaurę ir per Suomiją. Policija, aišku, įgrūdo jį į cypę! – pasakė Lara, nusvirduliavo į svetainę ir nuvirto ant sofos.

Dortė atsikėlė ir nusekė iš paskos, galvodama apie tai, kaip atrodė Tomo veidas, kai jie jį sulaikė. Veikiausiai jis buvo visiškai ramus. Toks, koks buvo kelionėje. Malonus. Tada jie supras, kad jis nepadarė nieko blogo, ir jį paleis.

– Turiu ištrinti jų numerius iš savo mobiliojo, – sumurmėjo Lara ir iškart ėmėsi darbo. – Ištrinti visus numerius... –

šnibždėjo ji, tarsi policija jau būtų stovėjusi prie durų. Pirštai lakstė klavišais lyg minkštos būgnų lazdelės.

– Numerius?

– Klientų. Ir kitų...

– Tu sakei, jog buvote susitarę išmesti telefoną arba įsigyti naują kortelę, – sušnibždėjo Dortė.

– Taip! Rytoj, bet ne dabar. Negaliu būti be telefono.

Tolumoje burzgė žemkasė ar kažkas panašaus. Ir buvo girdėti netolygus automobilių ūžimas. Atrodė, jog jie visi buvo pakeliui į kambarį. Tarsi žinotų, iš kur turi pasiimti Larą. Ir ją. Kartkartėmis tyliai suklapsėdavo telefono mygtukai arba į Laros užrašų knygutę suskrebendavo pieštukas. Ji, matyt, rašėsi numerius, nes nemokėjo jų atmintinai.

– Jie juk gali rasti ir bloknotą.

– Nutilk! Nenervink manęs! *Prarysiu* jį, jei reikės!

Dortė nebedrįso jai trukdyti. Bet, šiaip ar taip, jautėsi smagiai būdama šalia Laros šiai tvarkant reikalus. Žinoma, ji viską sutvarkys. Visada sutvarkydavo.

Bet Tomas? Kalėjimo kameroje. Kaip ten viskas atrodo? Galbūt jis dabar miega ant čiužinio visai kaip ji. Tomas, matyt, nelabai pratęs miegoti ant čiužinio. Jai prieš akis iškilo jo susirietęs liesas kūnas, apklotas nušiurusia antklode. Kaip atrodo antklodės norvegiškose areštinėse? Ji nežinojo, kaip jos atrodo lietuviškuose kalėjimuose, bet norvegiški užklotai turėtų būti geresni. Jis, matyt, negali užmigti, tik guli spoksodamas į tamsą.

Baigusi tvarkytis su telefono numeriais, Lara sėdėjo nieko neveikdama. Akys tarsi atsiskyrė nuo galvos. Pamažu ji ėmė kalbėti, labiau pati su savimi nei su Dorte.

– Jie negali žinoti, kur aš esu... Ne, jie tikrai negali žinoti, kur aš! Jie juk net nenumano, jog turi *manęs* ieškoti. Bet jei merginos... Ne, jos neturi mano telefono numerio.

– Ar merginos turi telefoną?

– Ša! Ne! Bet jos gali apibūdinti mane... kaip aš atrodau. O jei jie sučiups Andrejų ir jis viską papasakos? – sušnypštė ji.

– Koks gresia pavojus? Ko jis neturi sakyti?

– Nekankink manęs nesąmonėmis! – suurzgė Lara.

– Bet... Ką Andrejus žino? – vis tiek sušnibždėjo Dortė ir atsargiai atsisėdo ant senos kėdės.

– Taip, ką jis žino? Leisk pagalvoti...

– Ar jis žino, kur tu gyveni?

– Ne. Jis nežino, kur aš gyvenu! Bet Tomas žino. Bent jau apytikriai.

– Ar Tomas ką nors pasakys policijai?

– Galbūt... Jei jis vis dar mano, jog tai aš kalta, kad jis demaskuotas. Niekada negali žinoti, kas tavo draugai, kai juos tardo policija.

– O kuo tu gali būti apkaltinta? – dabar Dortės balso beveik nesigirdėjo.

Garsas, išsprūdęs iš Laros, suskambėjo lyg akmuo sename cinkuotame kibire. Matyt, ji retai verkdavo. Panašiau buvo į įsiūtį.

– Aš padėjau Tomui trejus metus. Rūpinausi merginomis, palaikiau ryšį su klientais, paimdavau užmokestį ir saugodavau pinigus, kai Tomo nebūdavo. Jis visada galėdavo manimi pasitikėti. Nemanau, jog būtų susitvarkęs be manęs. Bet nesu tikra, ar jam užteks nuovokos tai įvertinti dabar, kai jie jį sučiupo.

– Ar tai nėra teisėta... tai, ką tu darei?

– Teisėta? Iš kur man, po galais žinoti? Aš rusė!

– Bet šitai ir gali pasakyti, jei jie tave suras.

– Dorte! Ar gali nutilti, o gal turėsiu tave užčiaupti?

Dortė atsistojo ir nuėjo į tualetą. Ten ji galvojo, ką galėtų reikšti, kad Lara tokia išsigandusi. Kai gerokai užtrukusi grįžo, Lara vis dar sėdėjo nieko neveikdama ir žvelgė į niekur.

– O merginos? – Dortė negalėjo susilaikyti nepaklaususi.

– Jos neturi popierių, taigi bus parsiųstos namo. Bet iš pradžių policija, matyt, norės, kad jos visus įduotų. Galbūt privers jas liudyti. Tomą jie jau turi, bet juk nežino, kiek stovi už jo. Arba virš jo. Kas, po velnių, įskundė Tomą? Tikriausiai ji, Saša! Šita kalė!

– Kam?

– Vienam iš klientų. Man jis kurį laiką kėlė įtarimų. Girdėjau jį kalbant rusiškai, kai juodu užsiiminėjo...

– Ar yra daugiau... viršesnių už Tomą?

– Kiek tu gali kamantinėti?! – įsiutusi suriko Lara, pašoko ir išlėkė į miegamąjį pasiimti chalato, vėl grįžo ir plačiai išsižergusi atsistojo priešais langą. – Aš juk negaliu visko žinoti!

Dortė suprato, kad kaip tik dabar geriausia patylėti. Tuomet Lara atsisuko ir įsmeigė į ją akis. Pakėlusi smilių, ėmė galvoti garsiai. Atrodė, lyg skaitytų iš knygos.

– Žinoma, yra kažkas, kas už jį viršesnis. Be jokios abejonės! Ir dar keletą tokių kaip Andrejus, Stigas ir aš. Jis uždirbo daugybę pinigų! Galbūt keliuose miestuose... Šita mintis anksčiau neduodavo man ramybės, bet tai lyg ir nebuvo mano reikalas. Galbūt šiame mieste jis turi ir daugiau merginų, be jūsų šešių, apie kurias aš žinau? Bet nesuvokiu, kaip kažkas išdrįso įduoti *Tomą*. Jei tai Saša, tai jie pasiims ją atgal, kai tik ši bus parsiųsta namo. O jos šeima neverta nė sudilusio skatiko!

– Šeima? Ar Stigas ir Andrejus ką nors žino apie mane?

– Tik tiek, kad tu mergina iš Lietuvos. Nemanau, kad Tomas daug pasakojo. Jis nesuteikdavo daug privilegijų. Manau, kad tu – ir aš – buvom vienintelės. Dieve brangus! Kodėl tau apie tai pasakoju?

– Kadangi jautiesi vieniša ir žinai, jog gali manimi pasitikėti, – ištarė Dortė tėčio balsu.

Lara neatsakė, tik sumišusi apsidairė kambaryje. Pačiupo telefoną ir ėmė spoksoti į jį su neapykanta ir pasibjaurėjimu. Pakėlė jį ir ėmė su juo šnekėti.

– Dabar ramiai! Ramiai! Nesikarščiuok, pavyzdžiui, nemesk mobiliojo. Bent jau kol nesužinojai, kad Andrejus paspruko iš šalies. Jei jie jį sučiups, jis išskys. Nedrįsiu eiti lauk, kol nesužinosiu, kad jis paliko šalį!

– Aš galiu nueiti į parduotuvę, – pasisiūlė Dortė. Tai buvo vienintelė paguoda, kurią jai pavyko sugalvoti, bet Lara neatsakė.

Ėmė švisti. Ji galėjo nueiti į miegamąjį ir pažiūrėti į laikrodį arba paklausti Laros, bet nieko nepadarė. Pilkšva juosta nepastebimai kopė turėklais ir gulė ant gėlių stagarų.

– Gerai! Aš pagalvojau! – pareiškė Lara. – Turiu kuriam laikui išvykti!

– Kur?

– Šito tau nereikia žinoti!

– Bet Lara! Ką gi *aš* darysiu?

– Tu liksi čia lyg niekur nieko. Tu čia gyveni! Tik aš žinau, kad tu čia, ar ne?

Dortė sėdėjo senajame krėsle ir sekiojo Larą akimis, kol ši ruošėsi kelionei, kuri, matyt, turėjo tęstis ilgai. Susiruošusi ir keletą kartų paskambinusi, ant svetainės stalo ji padėjo penkis šimtus kronų.

– Kai ateis sąskaitos, turėsi nueiti į paštą ir sumokėti bendrus mokesčius už butą ir elektrą, – pareiškė ji nepasakiusi, ar užteks penkių šimtų kronų. Dortė suprato, kad dabar neverta jos kamuoti klausimais. Ji juk turėjo pinigus, kuriuos Tomas davė per Kalėdas. Jie turėjo būti nusiųsti mamai.

– Yra tik du raktų ryšulėliai, vieną turiu aš, o kitą – tu. Gali būti saugi, kol niekas neims laužtis vidun. Tomas, aišku, tikisi, kad būsi čia, kai jie jį išleis. Žinai, jis jaučia tau silpnybę! – Lara prisispaudė ir pabučiavo Dortę keletą kartų į abu skruostus. – Nepirk mobiliojo. Girdėjau, policija suseka mobiliuosius lyg rykliai. Nebandyk manęs ieškoti! Verčiau

atsiųsiu tau laišką savo vardu. Tu, aišku, gali atplėšti laiškus iš pašto dėžutės. Ir dar: niekur nepalik pėdsakų. Jokių numerių, adresų, vardų. Jei su kuo nors susipažinsi, susigalvok vardą. Pasivadink Ana. Trumpas ir lengvai įsimenamas vardas. Šiek tiek daugiau pasidažyk. Viens du, ir tu jau kitas žmogus! Gerai? Neimk mažiau nei tūkstančio penkių šimtų kronų. Šio miesto gatvėse nerasi daug vyrų, o tie, kurie ten slampinėja, ne visada švarūs, bet nueik į vaistinę ir nusipirk prezervatyvų. Kelis rasi vonios stalčiuje. Pažiūrėk, kaip jie apsirengę, prieš eidama kartu. Venk įtartinų vietų. Jei kas, tiesiog spruk! Dažnai jie nėra tokie greiti, kai užsišvenčia. Nesilankyk toje pačioje vietoje keletą kartų iš eilės. Laikykis atokiai nuo policijos automobilių ir apsauginінkų! Bet gali sukiotis prie viešbučių arba bare ankstyvą vakarą. Padoriai renkis. Iš pradžių pinigai, nepamiršk! Žiūrėk, kad *neatrodytum kaip kekšė!* Klientai, kurie turi pinigų viešbučiui, dažnai yra švarūs ir pajėgiantys susimokėti. Neleisk, kad darbuotojams kiltų įtarimų. Nesikabinėk lyg varnalėša. Tai pavojinga. Pasikliauk akių kontaktu. Sėdėk prisidengusi laikraščiu arba skaityk norvegišką knygą gerdama arbatą. Jokio alkoholio! Ir ničnieko nesivesk į butą! Girdi? Niekada! Gerai?

– Gerai! – ištarė Dortė beveik taip džiugiai, lyg už pakarpos kilstelėtas katinas.

Ji sekė Larą akimis, kai ši gatvėje įlipo į taksi. Akys pasruvo ašaromis, lyg ji valandų valandas būtų pjausčiusi svogūną. Kai mašina nuvažiavo, Dortė uždarė balkono duris ir ėmė vaikštinėti po kambarius. Lyg sraigė, laukianti lietaus. Kilnojo daiktus ir vėl pastatydavo atgal. Padėjo ranką ant stalo, atidarė duoninę, ją uždarė, išėjo į prieškambarį. Stovėjo ir žiūrėjo į vandenį, srūvantį ant Snieguolės. Jis sruvo be perstojo. Ji turbūt prie to priprato arba buvo tokia nesava, kad net negirdėjo čiurlenimo.

Po valandėlės ją apėmė nenumaldomas noras daugiau judėti. Ką nors nuveikti. Pakeisti. Ji apsidairė. Pirmiausia griebėsi čiužinio. Pavyko vėl įgrūsti jį į sandėliuką. Paskui išsiėmė iš lagamino daiktus, pasidėjo kelis tualeto reikmenis kartu su chalatu vonioje. Dėžutę su migdomaisiais taip pat. Kasetės su norvegų kalbos pamokomis atsidūrė svetainės lentynose, o ausinukas ant naktinio stalelio. Knygą apie Aną Kareniną paliko lagamine. Tada pasiklojo sau geležinę lovą ir pasodino pilkąjį dramblį ant pagalvės.

Ji atsigulė, nors dar buvo tik popietė. Jei daug miegos, laikas iki Laros grįžimo prabėgs greičiau. Nors ir jautėsi taip, lyg būtų nesudėjusi bluosto keletą dienų, miegas neėmė. Ji atsikėlė, kad išgertų vieną iš migdomųjų tablečių, bet pamiršo, nes sumanė patikrinti, ar durys tikrai užrakintos, o grandinėlė užkabinta. Ji buvo užkabinta. Staiga Dortė pajuto neapsakomą alkį bei troškulį. Po dviejų sumuštinių su paštetu ir agurku bei Laros pieno likučio užsinorėjo išgirsti ką nors šnekant norvegiškai.

Ji sugebėjo įjungti televizorių ir atsisėdo į krėslą. Rodė filmą apie mergaitę, kuri dėl kažko buvo nelaiminga. Jis, matyt, tęsėsi jau kurį laiką, nes susigaudyti, kas jai taip sugadino nuotaiką, buvo bergždžias reikalas. Filmas buvo angliškas su norvegiškais subtitrais. Jei čia būtų buvusi Lara, būtų pasakiusi ką nors panašaus: „Tos jaunos merginos nuolat kuo nors nepatenkintos.“ Supratusi, kad niekas nenori padėti merginai iš filmo, Dortė pravirko.

31

Iš PRADŽIŲ ji nedrįso išeiti iš namų. Klausydavo, ar neišgirs įtartinų garsų laiptinėje ir kieme. Ypač naktį. Ilgainiui peržvelgė visus Laros žurnalus ir knygas. Bet sakiniai dingdavo iškart juos perskaičius. Pirmus vakarus ji žiūrėjo televizorių už nieko neužsikabindama.

Pro atviras balkono duris ji galėjo matyti artėjančius namo gyventojus. Jauna moteris visada stumdavo vežimėlį su mažu vaiku. Dortė nematė, kaip ji sugeba užnešti vežimėlį su vaiku laiptais arba kuriame aukšte gyvena. Ji visada buvo viena su vaiku. Senas sulinkęs vyras su lazda išeidavo tuo pačiu metu kiekvieną rytą ir vakarą. Iš viršaus jis atrodė visai susitraukęs, lyg galva būtų uždėta ant savaime judančio palto. Dar buvo pusamžis vyriškis, vilkintis neperšlampamą striukę ir nuolat skubantis. Jis irgi išeidavo tuo pačiu metu – prieš pat devynias.

Vieną rytą ji suprato, kad visos dienos susimaišė. Dėžutėje sumažėjo migdomųjų tablečių, greitai jų nebeliks. Žaizdelės, pasidarytos Tomo bute, užgijo ir dabar ant dilbio margavo tik kaip dryžuotas raštas. Lara buvo teisi. Nebuvo kitos išeities, tik išmokti norvegiškai „greičiau, nei velnias sukalba poterius“, jei nori turėti vilties susirasti darbą. O kad galėtų mokytis, turėjo valgyti. Tačiau, daug dienų išgyvenusi be pieno, pabaigė ir duonos traškučius.

Ji apsirengė, susišukavo plaukus ir išdėliojo Tomo bei Laros pinigus po kelnių kišenes. Saugiausia juos buvo nešiotis

prie savęs, jeigu kas nors atsitiktų ir ji negalėtų grįžti atgal. Pasiėmė rankinę ir prisiversdama nulipo laiptais. Švietė saulė, o sniegas buvo beveik nutirpęs. Atrodė, kad kojos nenori nešti jos svorio, mieliau būtų skrajojusi, kaip tie besvoriai į kosmosą pakilę astronautai televizijos ekrane. Akyse mirguliavo, o šviesa plieskė akinamai balta.

Kadangi nepaklausė Laros, kur galėtų nusipirkti maisto, kurį laiką klaidžiojo netoliese, kol surado parduotuvę. Ši buvo maža ir glaudėsi didžiulio namo apatiniame aukšte. Šalia parduotuvės stovėjo stendas su laikraščiais. Balandžio penktos dienos. Ji sustojo ir pavartė. Nerado, kad kas būtų parašyta apie Tomą.

Vyras už prekystalio buvo natūralios rusvos spalvos veido ir tamsių akių. Jis nešnekėjo su ja, nors kitų klientų parduotuvėje nebuvo, ir ji iš pradžių nedrįso nieko sakyti. Dėl jo išvaizdos Dortė pamanė, kad ir jis nelabai moka norvegiškai. Vis tiek jis dirbo parduotuvėje. Galbūt ji jam priklausė?

Dortė paėmė vieną iš pilkų plastikinių krepšių, kurie stovėjo sukrauti prie durų, ir įsidėjo į jį pieno, duonos, sūrio, kepenų pašteto, agurką, šešis kiaušinius ir kekę bananų. Stovėdama ir čiupinėdama vieną penkių šimtų kronų banknotą, prisivertė pažvelgti jam į akis.

– Tau priklausyti parduotuvė? – paklausė ji.

Iš pradžių jis pažvelgė į ją nustebęs, lyg anksčiau niekada nebūtų girdėjęs nė vieno šnekančio žmogaus. Paskui linktelėjo ir vos timptelėjo lūpas. Tai, matyt, turėjo būti šypsena.

Tada ji ištarė sakinį, kurį repetavo jau gana seniai.

– Ar galiu čia gauti darbo?

Jis nužvelgė ją ir papurtė galvą.

– Valyti?

Jis vėl papurtė galvą ir atrodė beveik nusiminęs. Tada atskaičiavo grąžą, nusisuko ir ėmė perstatinėti daiktus lentynoje.

– Aš darbšti! – neatlyžo ji, patikrino pinigus, vildamasi, kad atrodo suaugusi.

Jis atsisuko ir pažiūrėjo į ją, persibraukdamas per pliką viršugalvį. Plaukai gulė aplink ausis kaip garbanotas vainikas. Akys apvaliame veide buvo blizgios ir tamsios. Jis atrodė vaikiškai senas. Malonus.

– Aš darau viską pats. Ką nors samdyti man per brangu. Turi pabandyti kitur, – pasakė jis ir sudėjo jos prekes į plastikinį maišelį.

– Kur?

Jis truktelėjo pečiais ir pamojavo tamsia ranka rodydamas, kad pokalbis baigtas. Bet išėjusi į lauką ji pastebėjo, kad jis stovi prie lango ir į ją žiūri. Tai jos neišgąsdino. Priešingai, suteikė drąsos šiek tiek pasivaikščioti aplinkui, kad surastų kitų mažų parduotuvių arba kavinių. Bet nieko nerado. Kitą kartą reikės pasiimti žemėlapį. Atrodė, kad žmonės šiame kvartale gyveno, bet apsipirkinėjo ir ėjo į kavines kažkur kitur.

Ji grįžo tuo pačiu keliu, o praeidama pro rudaodžio vyro parduotuvę kilstelėjo ranką. Bet jis buvo tik neryškus šešėlis viduje ir jos nematė.

– Turi kažką daryti, mano mergyt! – tvirtai ištarė tėtis ir pažvelgė į gulinčią ant stalo Laros sąskaitą. – Jei nesusimokėsi, tave pričiups! Ši mintis neleidžia tau naktį užmigti.

Jis sėdėjo atsilošęs Laros krėsle, vieną koją užsikėlęs ant suoliuko. Bet neatrodė, kad jaustųsi kaip namie. Dortė nurijo kartėlį dėl to, kad jis nepasiūlė geresnės išeities.

– Nerandu jokio pašto skyriaus ženklo žemėlapyje, – gailiai išlemeno ji, nepaminėdama, kad skaičiai geltonuose apskritimuose žymėjo, kur yra viešbučiai.

– Čia tikrai yra daug pašto skyrių. Tu drąsi mergaitė. Eik ir surask!

– Nežinau, kiek dar turėsiu laukti Laros. Galbūt man prireiks pinigų maistui.

– Ar tikrai stengeisi gauti darbo?

– Dviejose kavinėse ir vienoje parduotuvėje. Jie nenori manęs priimti. Vienoje kavinėje paprašė parodyti pasą, – sudejavo ji.

Dortė matė, kad tėtis ja nepatenkintas, nors nieko nesakė. Vienos akies vokas buvo nusviręs žemiau nei kitos, kai atidžiai pažvelgė į ją, lyg būtų laukęs, kad ji pati ką nors sugalvotų.

– Jie tikriausiai galvoja, kad aš nieko nesugebu... Arba mano, kad per prastai šneku norvegiškai.

– Nejau leisi, kad būtų jų tiesa?

– Ne... Bet...

– Tuomet esi priversta ką nors daryti! Pradėk nuo sąskaitos! Negalvok apie visus sunkumus iš karto. Tu juk žinai, kad turi pinigų sąskaitai apmokėti, tereikia tik surasti pašto skyrių.

– O jeigu jie paskambins policijai, nes aš neturiu paso?

– Vargu ar skambins. Šiaip ar taip, privalai surizikuoti, – pasakė jis ir atsistojo.

Dortė įsidėjo žemėlapį į rankinę. Paskaičiavo, kad sumokėjus sąskaitą jai liks trys šimtai dvidešimt penkios kronos maistui.

Pagaliau surado pastatą su pašto ženklu ir įėjo vidun. Ji bandė išsiaiškinti, ar kas nors keistai į ją žiūri arba svaidosi budriais žvilgsniais. Bet visi buvo užsiėmę savimi. Moteris už jos nekantravo ir garsiai dūsavo. Tuodvi priešais be perstojo plepėjo, kol buvo aptarnautos. Kai atėjo Dortės eilė, ji pamiršo norvegiškus žodžius, kuriuos sau kartojo. Visą kūną akimirksniu išpylė prakaitas. Veidą taip pat. Bet mo-

teris už langelio tik paėmė kvitą ir Tomo pinigus, uždėjo spaudą ir atidavė grąžą į ją net nežvilgtelėdama.

Vėl išėjusi į gatvę Dortė pajuto tokį palengvėjimą, kad pasiklydo. Staiga atsidūrė gatvėje, kurios neatpažino. Vos tik sustojo prie namo sienos išsitraukti žemėlapio, palei šaligatvio kraštą iš lėto pravažiavo policijos automobilis. Dortė sustingo lyg žibinto išgąsdintas šikšnosparnis. Kai įsijungė sirena, mergina ėmė jausti, kaip kažkas stveria už rankos, ir laukė, kol bus įtraukta į automobilį. Bet mašina nulėkė dideliu greičiu tolyn be jos.

Ji prisivertė nurimti ir išskleidė žemėlapį. Bet raidės susispietė į krūvą ir pasidarė neįskaitomos. Drebančiomis rankomis įgrūdo žemėlapį atgal į raudoną lakuotą rankinę ir pasileido, kur akys mato. Po valandėlės bažnyčios bokštai išniro patys savaime, o tiesiai priešais ją sublizgo upė. Dortei taip palengvėjo, kad ji atsisėdo ant laiptelio ir širdingai prisižadėjo daugiau niekada neprarasti drąsos.

Prie upės stūksantis viešbutis buvo didžiulis. Baras buvo įrengtas plačių laiptų aikštelėje. Prie atskirų staliukų sėdėjo trys vieniši vyrai.

– Nepamiršk, kad princesė esi tu! *Anie* tėra apgailėtini nykštukai! – tokie buvo Laros atsisveikinimo žodžiai.

Ir lygiai taip, kaip būtų padariusi Lara, Dortė atsisėdo prie gretimo stalelio šalia vyro, kuris buvo geriausiai apsirengęs. Išskleidė norvegišką laikraštį ir apsimetė skaitanti. Iš pradžių vyras nekreipė į ją dėmesio. Sėdėjo ir maigė telefoną. Kaip ir visi aplinkui. Jam pakėlus akis, ji pamėgino nusišypsoti taip, kaip kad įsivaizdavo, jog būtų patikę Larai.

Iš pradžių vyras šiek tiek nustebo, lyg nežinotų, ar turėjo ją atpažinti, paskui kiek nedrąsiai šyptelėjo. Ji atkišo kojas į priekį ir pajuto, kad veidą išmušė prakaitas. Greitai nusišluostė viršutinę lūpą ir kaktą, kad neatrodytų nepatraukliai.

Po dar kelių mestų žvilgsnių jis pasilenkė prie jos ir pasakė kažką, ko ji nesuprato. Dortė papurtė galvą ir dar kartą nusišypsojo.

– Aš nekalbėti gerai norvegiškai, – sušnabždėjo ji.

Kai vyriškis vėl kažką pasakė, Dortė nusprendė, kad jis klausia, ar ji tokį gražų vakarą sėdinti viena.

– Taip, – ištarė ir dar kartą nusišypsojo, nes nežinojo, ką daugiau daryti.

Jis pasakė kažką greitai ir su užsidegimu, o kadangi Lara buvo šiek tiek jai papasakojusi, kaip viskas vyksta, Dortė spėjo, kad jis nori nupirkti ko nors atsigerti.

– Norėčiau stiklinės pieno! – atsakė ji kaip galėdama maloniau.

Jis nuėjo prie baro ir grįžo nešinas dviem taurėmis. Vienoje, matyt, buvo alus, o kitoje apelsinų sultys, ne pienas. Jis pažvelgė į ją klausiamu žvilgsniu ir mostu parodė, kad nori prisėsti prie jos stalelio. Ji linktelėjo. Jis pastatė taures ir atsisėdo.

– Ar tu gyveni viešbutyje? – paklausė jis, ir Dortei palengvėjo, nes suprato, ką jis sako.

– Ne. Laukti draugo. Neateiti. – Ji energingai papurtė galvą.

Jis siaubingai greitai išbėrė keletą sakinių. Bet pamatęs, kad ji nesupranta, kiek susidrovėjęs nusijuokė. Vyras buvo strazdanotas ir turėjo šviesias akis. Oda buvo rausva, su giliomis raukšlėmis. Buvo sunku nuspėti vyro amžių, bet jis atrodė vyresnis už Tomą. Jam pakėlus taurę, Dortė padarė tą patį. Jie kartu išgėrė.

– Tu ne norvegė? – paklausė jis.

– Ne, rusė. Kalbėti rusiškai. Truputį norvegiškai.

– O angliškai?

– Mažai.

– Gaila, nes aš nešneku rusiškai.

– Tu kalbėti norvegiškai iš lėto, aš suprasti, – pasiūlė ji.

– Ką gi. Malonu su tavimi susipažinti!

– Ačiū! Malonu su tavimi susipažinti! Tu gyventi čia? – drąsiai paklausė ji ir apsidairė.

– Taip, 300-ajame kambaryje, jei tau manęs prireiktų, – šypsodamasis pasakė jis.

– Aš ateiti ten?

Jis greitai pakėlė akis, galbūt šiek tiek suglumęs, bet tuoj pat tarsi priėmė sprendimą – greitai apsidairė ir keletą kartų linktelėjo.

– Dabar? – paklausė jis.

– Taip!

Ji girdėjo vyrą klausiant dar kažko kito, bet nesugebėjo suprasti. Turiu pasakyti, kad tai kainuoja 2000 kronų, pamanė ji ir pajuto, kad veidą užliejo raudonis. Turiu pasakyti tai prieš pakylant į viršų. Bet neįstengė. Jo kaklaraištį puošė geltoni bei rudi drugeliai. Marškiniai buvo kreminės spalvos. Lara būtų likusi patenkinta jo apranga. Kostiumas tamsus su beveik nematomais pilkais dryželiais. Dortė apmetė jį akimis, bet nesugebėjo sutikti vyro žvilgsnio. Galiausiai jis paklausė:

– Kiek?

Ji pažvelgė į stalą ir atsikrenkštė.

– Du tūkstančiai kronų!

– Daug pinigų, a? – sušnabždėjo jis ir atsargiai apsidairė aplinkui.

– Mamai, – sušnibždėjo ir ji, paskui pažvelgė jam tiesiai į akis.

– Kur yra... mama? – išgirdo ji.

– Toli... – miglotai atsakė ji ausyse skambant Laros perspėjimams.

– Didelė šeima? – paklausė jis ir uždėjo savo ranką ant josios. Ši buvo šilta ir truputį drėgna. Bet ne šlykšti. Dar ne.

– Ne. Mama. Sesuo. Jos negauti darbo, – išgirdo save sakant.

Ji niekada anksčiau su klientais nesišnekučiuodavo. Jai visai patiko, nors aiškiai prisiminė Laros perspėjimus. Koks palengvėjimas būti suprastai. Net jeigu jis pamanė, kad ji viską išsigalvojo norėdama išpešti kuo daugiau pinigų, tai niekis.

– 300-asis kambarys. Raudonajame flygelyje. Aš eisiu pirmas. Tu ateisi iš paskos? – pasakė jis ir klausiamai į ją pažvelgė.

Ji tiksliai pakartojo tai, ką jis sakė; tada vyras atsistojo ir nulipo laiptais.

32

Jis nusimetė švarką, nusirišo kaklaraištį ir greitai uždarė paskui save duris.

– Šiuose reikaluose nesu labai patyręs, – pratarė.

– Patyręs?..

– Taip. Ne taip jau dažnai... moku, – greitai ištarė jis ir parodė į gulinčius ant stalo pinigus. Keturi penkių šimtų kronų banknotai gulėjo dailiai paskleisti, tarsi vėduoklė.

Dortė du kartus padėkojo, įsikišo pinigus į rankinę ir liko stovėti. Kambarys nebuvo labai didelis, su kampiniais langais. Prie vieno iš jų stovėjo savotiška siaura sofa, siekianti palangę. Vyras stovėjo prie spintelės su televizoriumi. Atrodė, lyg jam būtų reikėję susikaupti. Bet po akimirkos jis išėmė iš spintelės butelius ir taures ir pastatė ant stalo. Tada mostelėjo ranka į kėdę. Dortė galėjo žvelgti tiesiai į upę. Ši buvo lygi lyg folija. Raudonais ir baltais dryželiais. Palei krantą stovintys namai vandens paviršiuje vos vos kreivavosi. Aukštyn kojomis. Smailus bokštas lyg apversta ledų porcija rėmė dangų. Ramiai pro šalį tekančiame vandenyje atsispindėjo pilkas tiltas ir daugybė laivelių.

Nikolajus nusiavė batus, nusimovė kojines ir atsiraitojo kelnes. Jis stovėjo iki kelių įsibridęs į upę. Jo veidas buvo miltuotas, su šviesiomis strazdanomis ant nosies. Rudos garbanos gaudė saulės spindulius. Jau seniai jis nebuvo toks

ryškus. Štai jis iškėlė ranką ir kažką jai šūktelėjo. Tada pakilo vanduo, ir jį ėmė nešti srovė. Vis tolyn ir tolyn.

Vyras kreminės spalvos marškiniais kaklaraištį su drugeliais pasikabino ant kėdės.

– Vyno?

– Ne, ačiū!

Jis atnešė butelį vandens ir pripylė stiklinę. Sau alaus.

– Tu seniai čia, Norvegijoje? – Jis atsisėdo ant lovos, taigi mažasis staliukas atsidūrė tarp jų. Vyro kojos buvo ištįsusios kaip ilgakojo uodo. Dėl šiek tiek išsišovusio pilvo marškinių sagos truputį įsitempė.

Ji papurtė galvą.

– Tu jauna? Kiek metų? – paklausė jis, nusiavė batus ir paspyrė juos po lova.

– Aštuoniolika, – sumelavo ji ir susimąstė, ar teisingai ištarė.

– Aštuoniolika? Atrodai jauniau, – abejodamas ištarė jis.

– Žinau, – pripažino ji ir pažvelgė į savo rankas.

– O dabar nori gulėti su manimi, kuriam penkiasdešimt, – pasakė jis, lyg iki galo tuo netikėtų. Jo kaklas buvo įraudęs. Rusvi plaukai prie ausų garbiniavosi.

– Taip. Tu sumokėti, – pasiteisino ji ir abiem rankomis įsikibo rankinės. Tai visiškai nepriminė to, prie ko ji buvo pratusi. Ji karštligiškai mėgino įsivaizduoti, kaip jos vietoje elgtųsi Lara.

– Aš nusiprausti po dušu? – pagaliau pasiteiravo ji.

– Nebent pati nori, bet dėl manęs nebūtina.

– Galbūt... po to?

– Taip, žinoma.

Jis krenkštelėjo. Paskui visai nutilo.

– Ar drabužiai nusirengti? – paklausė tylut tylutėlis balsas.

– Jei nori.

Jis vėl garsiai atsikrenkštė ir susipylė visą alų.

– Tu sumokėjo, – sušnibždėjo ji.

Jis pasilenkė prie jos norėdamas sugauti jos žvilgsnį. Jai nebuvo kur trauktis. Jo blakstienos buvo tankios ir raudonos it ugnis. Dešiniajame akies baltyme buvo trūkusi kraujagyslė. Bet, matyt, jis to nejautė.

– Negalvok apie tai... Pamiršk! – sušnibždėjo jai, lyg gailėdamasis, kad į visa tai įsivėlė.

– Aš eiti? – paklausė ji.

– Ne! – greitai ištarė jis ir atkišo ilgąsias kojas dar toliau į priekį, lyg būtų norėjęs jai sukliudyti. Jo rankos gulėjo ištiestos ant jos stalo pusės. Skruostai buvo šiek tiek įkritę, ausys truputį atsikišusios į šalis. Jo mama nebuvo tokia apdairi kaip josios – ir žiemą neprispausdavo ausų po kepure. Lara turbūt būtų dabar šyptelėjusi. Bet tai buvo kas kita nei *kambaryje*. Vyras elgėsi taip keistai, lyg būtų buvęs paprastas žmogus.

– Malonu, kad palaikysi man kompaniją, – ištarė jis, lyg norėdamas ją išmėginti. – Man malonu! – pakartojo.

– Ačiū! – atsakė ji ir jau ruošėsi pakartoti, kad jis sumokėjo, bet susilaikė.

– Gal norėtum čia pernakvoti? – Jis linktelėjo galva link lovos.

Iš pradžių jai tiesiog palengvėjo, jog suprato visą sakinį, tada prisiminė, kiek valandų sudaro vieną naktį, ir papurtė galvą.

– Kur tu gyveni? – paklausė jis.

Ji apsimetė nesuprantanti, o jis nebekartojo. Tiesiog atsistojo ir pakėlė ją nuo kėdės. Paskui lyg išbandydamas nuvilko švarkelį. Po to marškinėlius. Jis tyrinėjo ją lopinėlis po lopinėlio, lyg nebūtų buvęs tikras, ką jam daryti. Tai užtruko. Vis dėlto Dortė suprato, kad jis apsisprendė, ir pasilenkė

išsiimti prezervatyvo, kurį turėjo rankinėje. Kai jam jį padavė, vyras papurtė galvą ir nusuko akis. Ji greitai sumetė, kad, matyt, galima apsieiti ir be prezervatyvo. Nepanašu, kad jis ją kuo nors apkrėstų.

Kai ji grįžo iš vonios išsitepusi lubrikantu, pėdkelnes, kelnaites ir rankinę pasidėjo ant kėdės, nusismaukė sijoną ir atsigulė ant lovos. Jis užgesino šviesą ir ėmė nusirenginėti. Stovėjo prie vos praverto lango lyg tamsus šešėlis. Į vidų plūstelėjo keistas sūrus kvapas. Ant lango kabėjo dviejų rūšių užuolaidos. Viena tamsi, geltonai ruda, kita balta, permatoma lyg nuometas. Jis atsigulė atsukdamas jai nugarą – matyt, vis dėlto pamėgino užsimauti prezervatyvą. Ji nebuvo tikra, ar jam pavyko. Vis tiek išskėtė šlaunis, kad jis atsisukęs pasiektų. Tada viskas eitųsi greičiau. Bet jis tiesiog gulėjo ant nugaros ir alsavo priešais save susidėjęs rankas. Galbūt jis buvo kaip tas senyvas vyriškis. Dortė paėmė jo daiktą ir pačiupinėjo. Atsargiai. Šis buvo be prezervatyvo; jam ėmus didėti, vyras atsiduso. Matyt, apsidžiaugė.

Jis atsidavė drabužių minkštikliu ir užsistovėjusiu oru. Ji prispaudė prie vyro dubenį, kad pasirodytų maloni. Jis priglaudė burną prie jos kaklo ir suvaitojęs į ją įsiskverbė. Nebuvo įprastų, stiprių stūmių, jis tiesiog ritmiškai, visiškai ramiai sūpavosi. Lyg būtų nusprendęs tęsti visą naktį. Bet staiga jį pagavo įkarštis, tarsi būtų baiminęsis, kad ji atsistos ir nueis dar jam nebaigus. Po kelių virpančių stūmių viskas buvo baigta. Jis gulėjo ant jos tylus ir sunkus, lyg miegotų.

Kaip tik tuomet, kai Dortė pagalvojo, kad jo plika oda atrodo per šilta ir per arti, vyras nusirito į šalį. Droviai atsisuko į ją, įjungė prie lovos šviesą ir pabandė pažvelgti jai į akis. Nusiminusi Dortė ėmė spoksoti į vieną tašką jo kaktoje. Ši buvo ryškiai raudona su mažyčiais prakaito lašeliais tarpuakyje.

Tuomet jis atsilošė ir ėmė kalbėti. Balsas kartkartėmis nutrūkdavo, bet Dortė suprato, kad jis laimingas – vyras jai dėkojo, lyg ji būtų padariusi tai už dyka. Ji jau buvo dar kartą beprimenanti, kad jis sumokėjo, nes atrodė, jog jis tai pamiršo. Bet tik pamėgino nusišypsoti. Buvo keista. Ji niekada jiems nesišypsodavo.

Vyras pabučiavo jos krūtis ir apkabino. Čiūčiavo ją. Bučiavo pečius. Jis per daug priartėjo, bet ji nesitraukė – jis juk buvo tiesiog laimingas.

Po kurio laiko Dortei pavyko atsistoti. Ji čiupo rankinę bei drabužius ir nuėjo į vonią. Iš jos tekėjo, bet tai nebuvo taip šlykštu kaip įprastai. Ji ir vėl pradėjo gerti tabletes, šiandien. Pasiskolino rankšluostį ir nusiplovė tarpkojį. Po dušu palįs grįžusi į Laros butą. Jai išėjus iš vonios, vyras jau buvo užsimovęs kelnes ir marškinius.

– Ar galiu tau paskambinti? – paklausė jis ir apkabino ją ranka.

Ji papurtė galvą ir apsivilko švarkelį.

– Bet ar galiu tave dar kartą pamatyti? Dar kartą pamatyti? – pakartojo jis.

– Kada? – pasiteiravo ji.

Jis priėjo prie rašomojo stalo ir ėmė vartyti užrašų knygutę, keletą kartų persibraukdamas per pasišiaušusius plaukus.

– Pažiūrėkime... gegužės trisdešimt pirmą, šeštą valandą ten, apačioje, bare? – Jis žvelgė į ją beveik maldaudamas. Jai linktelėjus, plačiai nusišypsojo, energingai pasilenkė ir ant lapelio su viešbučio pavadinimu pakeverzojo datą ir laiką. Ji paėmė lapelį, įsikišo jį į kišenę ir mandagiai atsisveikino. Nueidama koridoriumi suprato, kad niekada anksčiau nėra atsisveikinusi su kuriuo nors iš klientų.

33

Būdavo, kad Dortė nubusdavo naktį manydama, jog kažkas įsilaužė į vidų, norėdamas ją sučiupti. Bet tai visada būdavo sapnas arba triukšmas iš lauko. Dieną ji galėdavo keletą minučių įsivaizduoti, kad viskas yra normalu. Ji kartodavosi, ką pasakys, jei sutiks ką nors laiptinėje ir šis paklaus, kas ji tokia. „Lara atostogos. Aš, Ana, nuomotis butas." Ji prisakė sau neišsigąsti tiek, kad pamirštų paduoti jiems ranką. Jei jie ir toliau klausinėtų, ji galėtų tiesiog nusišypsoti ir apsimesti, kad nesuprato. Bet svarbiausia, ji neturėtų pasirodyti nedraugiška arba sukelti jiems įtarimų, kad kažką slepia.

Ilgainiui, sušilus orui, ji ėmė svajoti apie pasisėdėjimą balkone, bet nedrįso atsisėsti toliau negu tarpduryje. Patikrino, ar jos nesimato iš apačios, jei nesėdi prie pat turėklų. Tas praėjusios vasaros siaubingas gėles ji išmetė. Šiukšlių maišus, kuriuos jos atsitempė iš Tomo buto, ji išrūšiavo. Viską iš *kambario,* išskyrus lubrikantą, išmetė lauk.

Oras dažnai būdavo apniukęs, bet gražiomis dienomis saulė risdavosi namų stogais ir pro balkono duris patekdavo į vidų. Dortė galėjo sėdėti tarpduryje ir galvoti, jog tai ta pati saulė kaip ir namie. Medžius apgaubė žalia skraistė, aplinkui vienas po kito pragydo paukšteliai. Jie pradėdavo anksti rytą ir nenutildavo, kol vakaras nesusukdavo visko į violetinį šilkinį popierių.

Kai nežiūrėdavo televizoriaus arba įsijungusi seną kasetinį grotuvą nekartodavo norvegiškų žodžių bei posakių,

skaitydavo rusiškas Laros knygas bei norvegiškus žurnalus. Kartais išsitraukdavo piešimo priemones, bet tai ją tik pravirkdydavo. *Ana Karenina* vis dar gulėjo tuščiame lagamine po lova. Kas kartą panorusi ją išsitraukti, Dortė prisimindavo Laros žodžius apie tai, kad ši atnešė nelaimę. Tėvo žodžiai, jog šią knygą privalo perskaityti kiekvienas civilizuotas žmogus, tebuvo tolimas aidas. Turinio ji ne ką teprisiminė. Išskyrus tai, kad žmonės, sakę, jog myli vienas kitą, kitą akimirką jau kalbėjo lyg nekęsdami. Kad jie buvo turtingi, bet nelaimingi, ir kad nerimavo dėl smulkmenų bei nuobodžiavo. Tėtis vadino knygą šedevru apie meilės prigimtį. Bet ji prisiminė liūdesį, o jo dabar kaip tik nereikėjo. Tik vardo „Ana“, jei kas paklaustų.

Retai kada nutikdavo, kad kas nors paklaustų, kuo ji vardu. Bet Dortė susidarė vietų sąrašą. Iš pradžių tiesiog praeidavo pro šalį arba žvilgtelėdavo vidun. Dažnai prabėgdavo visa diena, kol ji įsidrąsindavo kiek galėdama mandagiau paklausti: „Gal jums reikia pagalbos?“ Netgi keisdavo žodžius. Jai sekėsi prisiminti išmoktus sakinius. Dažnai jie tik papurtydavo galvas ir tęsdavo savo darbus. Kai kurie pasiteiraudavo, kas ji tokia, iš kur atvyko ir ką veikė anksčiau. Arba norėdavo pamatyti pasą ir popierius.

Kur nors apsilankiusi, tą vietą išbraukdavo iš sąrašo. Kai dešimtą kartą išgirsdavo „ne“, išėjusi laukan neapsiverkdavo. Tiesiog ramiai eidavo į kitą vietą.

Vieną rytą ji suprato, kad visi šie pažeminimai ją susargdino. Ji vėmė. Juokinga vargti, kad užsidirbtum pinigų maistui, kai jį tiesiog išvemi.

Niekas su pūkinėmis striukėmis jau nebevaikščiojo. Su ta, kuri buvo pirkta dėvėtų drabužių parduotuvėje namie, buvo per šalta, o paltas atrodė apgailėtinai. Anksčiau Dortė apie

tai nesusimąstydavo, bet čia šis drabužis tapo vertu pajuokos. Be to, jis išsiskyrė iš kitų. Laros spintoje kabėjo nemažai drabužių, bet jie buvo per dideli. Ji pasimatavo džinsinį švarkelį, kuris galėjo jai praversti. Elegantiškos pėdkelnės taip pat tiko. Ji išsirinko vienas, kurios priminė juodus nėrinius, susirado geltoną megztinį bei mažytę tos pačios spalvos skarelę ant kaklo. Prieškambario veidrodyje ji matė, kad švarkelis galėtų būti visai dailus, jei būtų šiek tiek mažesnis. Tačiau turėjo pakakti to, kad perkėlė sagas, nors jis ir pasidarė truputėlį kreivas.

Didžiajame prekybos centre buvo daugybė parduotuvių ir daiktų, kurių galėjai užsinorėti. Ilgainiui ji taip įsidrąsino, jog ėmė liesti drabužius apsimesdama, kad juos pirks – visai kaip visi kiti. Ten nuolat būdavo daug žmonių, ypač aplink dramblio statulą. Neatrodė, kad visi ketintų kažką pirkti. Labiau, lyg kažko lauktų. Dauguma turėjo su kuo pasikalbėti.

Vieną popietę Dortė išvydo merginą, kuri atrodė taip, lyg kažkam priklausytų. Jos džinsai buvo tokie siauri, jog sulaukus kliento turėtų būti labai sunku akimirksniu iš jų išsinerti. Dortė atsispyrė norui ją užkalbinti, – dabar jai reikėjo gauti pinigų.

Vieną vakarą, pasidažiusi akis ir lūpas, ji nuėjo į kitą iš žemėlapyje pažymėtų viešbučių. Bare sėdėjo du vyrai ir dvi moterys, poromis. Ji užsisakė stiklinę apelsinų sulčių ir apsimetė skaitanti ant stalo gulintį laikraštį. Nepasirodė nė vienas vienišas vyras, tad pamačiusi, kad padavėjas keistai į ją žiūri, kiek galėdama greičiau ištuštino stiklinę.

Jai stovint lauke prie viešbučio, iš taksi išlipo didžiulis vyras. Jis šiek tiek sverdėjo, bet atrodė padoriai. Nors ji ir prisiminė Laros perspėjimą vengti girtų vyrų, apsimetė, kad

su juo susidūrė. Jis angliškai susniaukrojo atsiprašymą ir tvirtai į ją įsikibo. Nuvažiavus taksi, ji kiek galėdama aiškiau ištarė: „Du tūkstančiai kronų!“ Nuo jo tvoskė alkoholiu, o veidas plytėjo virš jos lyg sustingusi pelkė. Vyras keletą kartų ištarė: *Oh yes!* ir nusivedė ją į viešbutį. Jiems einant pro moterį registratūroje, jis sududeno kažką angliškai, lyg atsiprašydamas, jog pamiršo susitarimą.

Vyras buvo šiurkštus, skaudėjo, bet ilgai netruko.

Vėliau, kai ji išėjo iš vonios, vyras gulėjo ant nugaros ir knarkė. Burna buvo pravira, kaklo oda drebėjo, keletu dydžių per didelė, visai kaip Laros švarkelis. Plaukai stirksojo ant pagalvės lyg pilki dagiai. Jis nebuvo nusivilkęs marškinių, tik kelnes. Jo daiktas gulėjo prie vidinės šlaunies pusės lyg nulupto banano galiukas. Piniginė buvo numesta ant stalo. Ji jau buvo gavusi savuosius du tūkstančius kronų ir pagundai atsispyrė. Vagystė būtų dar viena nuodėmė. Moteris registratūroje Dortei einant pro šalį greitai pakėlė akis, bet nieko nesakė.

Dortė nusprendė tūkstantį kronų nusiųsti mamai. Keletą dienų vaikštinėjo nuogąstaudama, jog bekeičiant pinigus banko kasininkė paprašys jos paso. Išėjusi iš namų, pinigus ji visada nešiodavosi su savimi. Iš pradžių kosmetinėje. Paskui, suradusi Laros siuvimo reikmenis, įsisiuvo mažytę kišenėlę vidinėje kelnių kišenės pusėje. Sutvarkė taip, kad galėtų įkišti pinigus į sijono siūlę. Ji išmėgino išradimą sėdėdama Laros krėsle. Prie šlaunies prisiglaudę banknotai atrodė beveik kaip savi.

Vyras banke paso neprašė, tik atsiprašė, kad neturi litų už tūkstantį kronų. Akimirką užtruko, kol ji suprato problemą. Paskui nusišypsojusi ištarė: „Labai ačiū!“, paėmė tiek, kiek jis turėjo, ir kone skriste išskriejo į pavasario saulę.

Ji žinojo, kad negalima siųsti pinigų paštu. Bet bute keliskart apvyniojo banknotus aliuminio folija ir įdėjo juos į storą voką, kurį rado Laros sekretere. Tuomet parašė trumpą, bet džiaugsmingą laiškelį mamai ir Verai. Kelias į paštą ir atgal atrodė lyg slaptas pergalės žygis. Ji žvelgė į sutiktus žmones, nesirūpindama dėl to, kad jie nekreipia į ją dėmesio.

Vieną dieną pašto dėžutėje atsirado laiškas su rusišku pašto ženklu ir Laros rašysena. Dortė pasileido laiptais aukštyn visiškai pamiršusi pasisaugoti, kad jos kas neišgirstų. Tik įpuolusi į butą, ji atsisėdo į krėslą ir atplėšė voką.

Mano brangioji drauge!

Aš gyvenu gerai ir kurį laiką dar čia pabūsiu. Tikiuosi, tau viskas gerai? Mūsų bendras draugas laukia, kada sužinos, kiek laiko praleis savo dabartinėje buveinėje. Gal kas parašyta apie jį laikraštyje? Dėl vyro, kurio žinai tik vardą, nebesirūpink, jis užsienyje ir, matyt, į miestą nebegrįš. Rašau tam, kad žinotum, jog man rūpi, kaip tau sekasi. Tikiuosi, tavo pajamos geros. Jei išvažiuosi prieš man sugrįžtant, pasistenk, kad paskutinė elektros sąskaita ir nuoma būtų apmokėta, kitaip man kils sunkumų. Perskaičiusi šį laišką, sudegink.

Tavo ištikima ir atsidavusi draugė

Laikraščius Dortė skaitydavo retai – jie buvo labai brangūs. Užmesdavo akį į vieną kitą, padėtą kavinėje, arba sustodavo ir slapčia paskaitinėdavo pas rudaodį vyriškį, kai eidavo apsipirkti. Bet nematė nieko apie Tomą.

Sėdinčią su laišku rankose ją pasiekė kažkoks garsas. Jis neturėjo nieko bendra su realybe. Durų skambutis! Galvoje įvyko trumpasis jungimas. Ji nejudėjo. Negalėjo būti nė kalbos. Po trijų kartų stojo tyla. Ji stovėjo ir laukė, kol tas, kuris

skambino, užbildės laiptais ir atplėš duris. Ji turės apsimesti, jog nesupranta, ką jis sako. Ypač jei jis vilkėtų uniformą. Tuomet jis paprašytų dokumentų. Paso.

Laros laiškas! Ji jo nesudegino! Dabar buvo tylu, bet ji jautėsi apkvaitusi ir nesumojo ko nors griebtis. Galbūt jis sugrįš arba laukia, kol ji išsiduos. Kai ji pagaliau išdrįso pažvelgti pro langą į kiemą, ten jau nieko nebuvo. Dortė išsėlino ant pirštų galų į prieškambarį ir ėmė klausytis prie durų. Visur buvo tylu. Ji stovėjo kurį laiką prikišusi ausį prie durų tarpelio. Įsitikinusi, jog ten nieko nėra, paėmė Laros laišką, nusverdėjo prie židinio ir griebė ant krašto gulinčią degtukų dėžutę. Pasilenkusi virš liepsnos, laukė, kol lapas suliepsnojo ir susitraukė pavirsdamas pilkai geltonu švytuliu, kuris priminė kandies sparnelius. Sudrėkinusi tualetinio popieriaus skiautę, surinko likučius, sumetė į klozetą ir nuleido vandenį.

Dar kartą pažvelgusi pro langą, pamatė nugara prie šiukšlių konteinerio stovintį vyrą. Keli vaikai kieme spardė kamuolį. Galbūt skambino visai ne vyras, o vaikai, norėdami ją paerzinti? Kamuolys liovėsi dunksėjęs, o vyras nuėjo gatve. Aplink tvyrojo tyla, tik girdėjosi tolimas miesto gausmas ir fontano virš princesės čiurlenimas. Bet Laros butas nebebuvo saugus. Kur jai pasidėti? Jei būtų turėjusi didesnę rankinę, būtų galėjusi pasiimti tai, ko reikia porai dienų.

Dortė slankiojo gatvėmis. Staigus vėjas pabandė nuplėšti džinsinį švarkelį. Ji gailėjosi, kad nepasiėmė šiltosios pūkinės striukės. Vienoje vietoje prie kavinės stovėjo kėdės ir stalai. Ant vienos kėdės gulėjo mėlynas pledas. Iš pradžių ji ketino atsisėsti, bet nelabai žinojo, kaip jai pavyktų ramiai išsėdėti po pledu. Galiausiai pastvėrė jį ir pasileido bėgti. Gailėjosi, kad neturi plastikinio maišelio, kur galėtų paslėpti pledą. Ji ir vėl nusprendė įsigyti didesnę rankinę.

Dortė ėjo, kur akys veda. Su kiekvienu žingsniu tolo nuo Laros buto. Buvo nesunku rasti upę. Eidama sekė ją akimis. Gatvėje mėtėsi popierinė stiklinė su kolos reklama ir šiaudeliu, sulamdytas cigarečių pakelis ir pervažiuotas melsvas vaikiškas batelis. Pro sumintų senų lapų plutą stiebėsi šalpusnis. Jei būtų ėjusi į butą, būtų galėjusi jį nusiskinti.

Sutikti žmonės greitai praeidavo pro šalį, lyg būtų vaidinę kažkokiame filme, todėl būtų nepasiekiami. Galiausiai ji nebesutiko nieko. Viskas rodėsi svetima. Didžiulės vilos. Medžiai ir sodų tvoros. Subraškėjo šakos, ir ji paslydo ant senų pernykščių lapų. Keleto šimtmečių senumo miško paklotės kvapas. Drėgmė. Prie kranto turškėsi kelios antys. Joms rankiojant kažką nuo dugno, uodegos styrojo į viršų. Visai kaip namie. Ji apsigaubė pledu ir atsisėdo kiek galėdama arčiau prie vandens. Pasilenkusi į priekį, pamatė apgailėtiną, persikreipusį mergiūkštės su vėjo ištaršytais plaukais atspindį.

Ir tuomet šmėkštelėjo mintis, kad jos nėra, kad ji tik atspindys vandenyje. Jog viskas, dėl ko vargo, ko bijojo, buvo visiškai bergždžia. Galbūt tai pradžia – mirties pradžia? Kai aplinkybės susiklosto taip, jog reikia tik žengti keletą žingsnių, kad išsivaduotum? Jei dabar jau pasiekė šią būseną, tai, matyt, pati turėtų žengti paskutinį žingsnį.

Pušies kvapas – be liepsnos. Tik lediniai garai. Lyg pirtyje. Vis dėlto jos neapėmė siaubas. Ji tik jautėsi be galo pavargusi. Kelios šakelės dūrė į skruostą. Bet Dortė tik vos pasuko galvą. Pledas pravertė, nes užklojo ją visą. Mažyčiai, tankūs lietaus lašeliai ant jo išsiuvinėjo raštą. Bet kaip reikiant nelijo.

Jis stovėjo ir seilėjosi virš jos. Aitrus dvokas, sklindantis iš snukio su aštriais baltais dantimis. Blogį spinduliuojančios akys. Šio urzgimo nebuvo galima supainioti su niekuo. Pagaliau jis ją rado. Iš toli šūktelėjo vyras. Šuo pasuko galvą ir

sukluso, prieš vėl įsmeigdamas į ją krauju pasruvusias akis. Matyt, ir jis buvo mirtinai išsigandęs. Žinojo, jog pasipils smūgiai, jei nesugebės jos sučiupti. Urgzdamas sukando švarkelio rankovę ir timptelėjo.

Kažkas jai ant veido užpylė vandens. Žmogaus kvapas. Batų tepalas ir cigaretės.

– Ačiū Dievui! Ji gyva, – išgirdo Dortė, bet neatsimerkė. Šuo kvėpavo visai šalia.

– Tau bloga? – paklausė moters balsas.

Dortė neatsakė, tik pramerkė akis ir atsisėdo. Kažkas padavė jai ranką ir padėjo atsikelti. Moteris žilais plaukais ir žalia vėjui nepralaidžia striuke. Svetima ranka buvo šlapia ir šalta, lyg būtų gulėjusi lauke keletą dienų. O galbūt tai buvo jos pačios šaltis? Krito tiršta dulksna. Ji nesuvokė, kad tiesiog užmigo.

– Tu sergi? – pakartojo moteris, stengdamasi nuraminti didįjį šunį. Šis inkštė pririštas už pavadžio. Tuomet priėjo vyras su guminiais batais ir neperpučiama striuke ir perėmė žvėrį.

– Tupėk! – sušuko jis čaižiu balsu. Šuo paklusniai atsitūpė ir ėmė svyruoti pirmyn atgal, lyg senukas ant klibančios kėdės.

Dortė papurtė galvą, nepratardama nė žodžio. Visai čia pat, kur ji gulėjo, augo vėdrynai. Lyg jie būtų išsprogę jai ten begulint. Mergina atsistojo pakeldama užklotą ir tikėdamasi, jog jie nesuprato, kad ji jį paėmė. Moters žvilgsnis nebuvo nedraugiškas, bet reikalavo paaiškinimo.

– Gal tau reikia pagalbos?

– Ne, ačiū! – kiek galėdama mandagiau atsakė Dortė.

– Tikrai?

– Tikrai! – pakartojo ji ir trūktelėjo lūpų kampučius vildamasi, kad tai nors kiek primins šypseną.

Svirduliuodama tarp medžių, ji jautė į nugarą įsmeigtas jų akis. Ypač šuns. Iš tikro Dortė nebežinojo, kur turėtų eiti, kad surastų kelią atgal. Ji vos laikėsi ant kojų. Dabar jie ims ją vytis. Ji girdėjo moterį kažką šaukiant. Neverta atsakyti. Tik kuo greičiau pradingti. Mėginant bėgti alsavimas degino gerklę. Surasti takelį arba kelią, vedantį aukštyn, – dabar svarbiausia. Reikėjo pakilti, pasitraukti nuo upės. Pamažu švino skonis dingo. Ji įkaito, o rankinė daužėsi į klubą.

Vakarui bandant paslėpti miestą ir lietui persisunkus per drabužius, Dortė suprato, jog turi pasirinkti: arba rizikuoti Laros bute, arba miegoti lauke susisukusi į pavogtąjį pledą. Šis apsunko nuo drėgmės, o pro šalį žingsniuojanti moteris su išskleistu skėčiu įdėmiai spoksojo į ją iš po atidžiai nupieštų antakių. Dortė pasirinko butą.

Namas atrodė taikiai. Ji atsirakino laiptinės duris. Jaunoji mama savo sportinį vežimėlį buvo pasistačiusi prie laiptų. Žvilgsniu tirdama pašto dėžutes, Dortė pastebėjo, kad anga atidaryta. Ji jau kėlė ranką ją uždaryti, bet tuomet jos dėmesį patraukė geltonas vokas be pašto ženklų. Ištraukusi jį, pamatė, jog spausdintinėmis raidėmis užrašyta „Lara“. Drebančiomis rankomis įkišo jį į rankinę ir užlipo į viršų.

Prie durų sukluso, bet po kelių minučių įkišo raktą ir, atsirakinusi duris, žengė prie fontanėlio. Uždarė, užrakino ir užkabino grandinėlę. Dar kartą sustojo ir pasiklaūsė. Bet visur buvo tylu, išskyrus tolimą eismo gausmą ir ant Sniegoulės tekančio vandens čiurlenimą. Dortė vaikščiojo iš kambario į kambarį net nenusiavusi batų. Tarsi vagis. Žvilgtelėjo į sandėliuką ir spintas. Visur. Grįžo į prieškambarį ir nusiavė šlapius batus bei nusivilko švarkelį. Šlapio pledo kvapas jai priminė ūkininką, pas kurį dirbdavo. Numetė jį prie durų ir vėl nuėjo į svetainę.

Viskas buvo taip, kaip ir paliko. Ar tikrai? Stiklinės židinio durelės buvo pravertos! Ar ji buvo jas uždariusi? Greičiau-

siai ne. Ji jautė šaltų pelenų kvapą. Grybaujančios mama su Vera, laužas ir pintinė užkandžių. Ji uždarė dureles ir dar kartą ištyrinėjo sandėliuką ir palovį. Paskui atsisėdo į Laros krėslą ir pasidavė nuovargiui, kuris buvo toks didelis, jog Dortė nebeišmanė, kaip nusivilks drabužius.

Už lango virš namų stogų pašėlusiu greičiu skriejo debesys. Šmėstelėjo žilaplaukė moteris susirūpinusiu veidu. Ar jie būtų nuvedę ją į policiją, jei ji būtų papasakojusi, kad yra viena ir jai reikia pagalbos? Ką būtų daręs tėtis? Ar yra kokia išeitis, o gal vaikiška šito tikėtis? Šuo, šiaip ar taip, ją paleido. Mergina nebeprisiminė, ar jis buvo juodas, ar rudas.

Įsilijo kaip reikiant. Bet ji, Dortė, buvo viduje. Kur pasidėjo paukščiai? Išsinėrė iš švarkelio ir pasikabino jį ant kėdės šalia židinio, kad išdžiūtų. Nuėjo į vonią ir nusirengė. Tada atsuko dušą ir atsistojo po šilta srove. Mėgino galvoti, kad viskas gerai ir kad durų grandinėlė užkabinta.

Bet mintys buvo nepatikimos. Kai Dortė nusišluostė, jos staiga virto nuodingomis gyvatėmis, kurios taikėsi įgelti. Tam, kas turi laužtuvą, duris, aišku, visai nesunku išversti. Ji nebeprisiminė, kada paskutinį kartą meldėsi. Dievas ne tokiems kaip ji. Matyt, mamai Jis taip pat nebepadeda.

Pasišildžiusi šiek tiek pieno, prisiminė Laros laišką. Pasiėmusi puodelį, atsisėdo į krėslą ir pakėlė ant grindų gulinčią rankinę. Ši vis dar buvo kiaurai peršlapusi. Dviem pirštais ištraukė voką. Lara buvo liepusi atplėšti laiškus, bet šis atrodė toks asmeniškas, be pašto ženklo. Galbūt tai buvo nuo gyventojų bendrijos, apie kurią Lara kalbėjo? Kas nors apie talką. Dvejodama ji smiliumi praplėšė voką ir staiga dar besidarbuodama atpažino, kas ten buvo. Jos pasas! Ant voko neparašyta nieko kito, tik „Lara“. Ar galėjo šitos didžiosios raidės būti Tomo? Jos nepanėšėjo į tas kampuotas raides ant geltonųjų lapelių.

Ji mąstė greitai. Bandė mąstyti greitai. Ar skambinusysis į duris norėjo jai perduoti pasą? Kaip jis įėjo į laiptinę, kad įmestų laišką į pašto dėžutę? Paskambino į kitą butą arba nusekė iš paskos atsirakinusiam duris, įkišo laišką į pašto dėžutę ir vėl išėjo? Ar jį atsiuntė Tomas?

Pamažu ji ėmė suvokti, kad turi pasą. Lara buvo sakiusi, kad kelionei namo jai reikia septynių tūkstančių kronų. Šitiek pinigų ji turėtų įstengti surinkti!

34

GEGUŽĖS TRISDEŠIMT PIRMĄJĄ ji įsidėjo Laros žadintuvą į rankinę, kad nepavėluotų. Vyras buvo kaip ir pažįstamas. Jie buvo tikrai susitarę. Jis netgi pasakė, kad nėra pratęs pirkti merginų. Dėl to ir ji jautėsi ne tokia purvina. Visą kelią į viešbutį ji svarstė, kaip galėtų priversti jį sumokėti šiek tiek daugiau.

Pati sau sakė, jog tai darbas, ir greitai viskas pasibaigs. Ji važiuos namo! Liudvikas su Makaru neturi jokios teisės jos pasiimti. Tomas juk sumokėjo. Galbūt jie jau seniai ją pamiršo.

Kai ji nusipirko didelę juodą rankinę, beveik nebeliko pinigų. Bet pasijuto saugesnė. Rankinėje buvo vietos viskam, ką reikėjo pasiimti išeinant iš namų. Ji niekada nebuvo visiškai tikra, ar saugu grįžti į butą. Mėgino save įtikinti, kad skambinusysis yra tas pats, kuris atnešė pasą, bet visada pasiklausydavo prie durų prieš jas atrakindama. Tomas tikriausiai sėdėjo cypėje. O gal jį išleido? Ar tai buvo jis? Laikraščiuose, kurie jai pakliūdavo po ranka, ji nieko nerado. Kas, jei jis mėgino ją surasti? Jai tapo aišku, kad juo nepasitiki. Jis neturi jos dabar surasti. Ji važiuos namo!

Bare, be kliento, tebuvo du vyrai ir viena moteris. Jis vilkėjo kitą kostiumą, bet vis tiek buvo lengvai atpažįstamas. Jai įėjus, atsistojo. Tarytum laukė, kol ji susivoks. Jo veidas atrodė taip, lyg ilgai būtų buvęs saulėje. Galbūt kažkur, kur daugiau

vasaros. Jis padavė jai ranką, lyg jie būtų buvę seni pažįstami, bet ne artimi, nes tada galbūt būtų ją apkabinęs.

– Malonu tave vėl pamatyti! – tyliai ir paskubomis ištarė vyras, lyg sienos būtų turėjusios akis ir ausis.

– Malonu ir tave vėl pamatyti, – atsakė ji ir padavė ranką, lyg jie vaidintų spektaklyje, ir tai, kas turi būti pasakyta bei padaryta, jau seniai nuspręsta kažkieno kito.

– Švarkelį?

Ji susisiautė, kad parodytų, jog nori jį pasilaikyti. Vyras atitraukė kėdę, ir ji atsisėdo ant paties krašto suglaudusi kelius.

– Ar nori su manimi papietauti? Žinau puikią vietą už miesto. – Jo akys irgi klausė.

Iš pradžių ji nesuprato. Ar jis norėjo vietoj pinigų duoti maisto? Bandydama aiškinti, kad jai reikia pinigų, visai susipainiojo. Pagaliau nurijo seiles, mėgindama įsivaizduoti, ką būtų dariusi Lara.

– Pinigai? Ir pietūs? – sukuždėjo ji vienu atsikvėpimu.

Jo saulėje įdegęs veidas vos pastebimai raustelėjo. Vyras pasilenkė prie Dortės ir lyg šyptelėjo, paskui labai tyliai sušnibždėjo:

– Taip! Atlyginimas ir maistas! Viskas kartu.

Du tūkstančiai kronų! Šią naktį ją pabudino pilvo maudulys. Sapnavo, jog suvalgė per daug mamos cepelinų su mėsa ir svogūnais.

– Eime? – tarė jis, pažvelgė į savo laikrodį ir atsistojo, lyg staiga būtų pastebėjęs, jog nebeturi laiko. Ji irgi atsistojo, bet nieko nesakė.

Ūmai apimtas neaiškaus siaubo, jis įsispoksojo į duris. Įėjo keletas žmonių.

– Susitikime lauke! – pasakė jis, pralenkė ją greitu žingsniu ir nusileido laiptais. Ji kiek pastovėjo prieš nusekdama iš paskos. Jis pasisveikino su vyru, įėjusiu pro duris. Kitas išskėtė rankas ir draugiškai patapšnojo jam per petį. Juo-

kas buvo garsus ir pašėlęs. Dortės klientas sustojo ir klausėsi gestikuliuojančio vyro žodžių. Jie kalbėjosi taip greitai, jog Dortė nesuprato nė žodžio. Ji tiesiog žengė pro juos tiesiai į lauką, lyg būtų jo nepažinojusi. Bet tą pačią akimirką ji suvokė, ką nepažįstamasis pasakė:

– Ar pavalgysi su mumis?

Atsidūrusi lauke, ji ėjo per kiemą nusiteikusi vakarienei su sumuštiniu. Tuomet už nugaros išgirdo greitus žingsnius, ir jis prisigretino.

– Ačiū tau!

Ji neatsakė, nelabai žinojo, kas tokiu atveju sakoma. Lara, aišku, būtų pasakiusi ką nors žaisminga, bet Dortei nepakako norvegiškų žodžių.

– Važiuojam! Iš garažo paimsiu automobilį.

Iš pradžių ji nelabai suprato, tik žiūrėjo į jį.

– Mašina. Garaže, – pasakė jis ir mostelėjo ranka į žemę. – Ar palauksi? Čia?

Ji linktelėjo ir liko stovėti po pažastimi prisispaudusi naująją rankinę. Šiek tiek atstatė į priekį galvą, lyg būtų kur beeinanti, bet liko stovėti, tyrinėdama batų nosis ir cigaretės nuorūką perlaužtu filtru.

Jo automobilis buvo pilkas, didelis ir blizgantis. Viduje kvepėjo oda ir langų valikliu. Dortė sėdėjo ant gilios sėdynės pusiau gulomis. Ši mašina buvo gražesnė už Tomo.

– Prisisek diržą, – tyliai ištarė jis ir padėjo ranką jai ant kelio. Balsas buvo ramus, lyg automobilyje jis būtų jautęsis saugiau.

Dortė padarė, kaip jis liepė. Jai besisukant prisisegti diržo, sijonas gerokai nuslydo šlaunimi į viršų. Ji timptelėjo jį žemyn. Greitai turėtų pajusti sijono siūlėje pinigus. Dortė niekada nesėdėjo lėktuve, bet manė, kad jausmas skrendant turėtų būti kaip tik toks. Galbūt ji galėtų parskristi namo? Variklis suburzgė, ir jie pajudėjo.

– Oo! – ištarė ji ir užmerkė akis. Jis tyliai nusijuokė ir vėl uždėjo ranką. Šįkart ant vidinės šlaunies pusės. Mintis gauti daugiau pinigų nei sutarta neapleido. Ji prisivertė į vyrą pažvelgti, palenkti galvą ir nusišypsoti galvodama apie kelionių agentūrą, kurią rado.

– Tas, kurį sutikome, mano kolega. Rytoj dalyvausime tame pačiame susitikime. Jis taip pat atvyko prieš dieną... Labai protingai pasielgei apsimesdama manęs nepažįstanti, – pasakė naujasis pažįstamas.

Dortė neatsakė, nors ir suprato, ką jis turi galvoje. Tik nusišypsojo.

– Pasakiau, kad esu susitaręs. Tai juk tiesa, – nusijuokė jis šiek tiek susidrovėjęs. Lyg būtų jai kažką patikėjęs arba jie turėtų bendrą paslaptį.

– Ar toli... ten, kur mes važiuojame?

– Ne, tuojau ten būsime.

Paskutiniai saulės spinduliai mėgino pasislėpti už beržo svyruoklio, kuris buvo ką tik išskleidęs lapus. Jis priminė milžinišką rausvą skėtį. Mašina staigiai suktelėjo, ir viskas dingo už namų eilės. Namuose tikra vasara, pamanė ji ir užmerkė akis. Tulpės jau seniai nužydėjusios. Vaismedžiai taip pat. Šiame mieste nesimatė nė vieno vaismedžio. Staiga Dortė užsimanė paklausti vyro tokių paprastų dalykų. Ji taip seniai šnekėjosi su Lara.

Dortė prisivalgė iki soties, nors lėkštėje dar gulėjo pusė gabalėlio mėsos. Jai reikėjo kaip nors jį pasiimti. Jei vyras išeitų į tualetą, ji galėtų nugvelbti medžiaginę servetėlę ir jį suvynioti. Šitaip sutaupytų maistpinigių. Gerai, kad turi didelę rankinę. Tarsi apsigyveno joje. Ten buvo buteliukas vandens, švarios kelnaitės, megztinis ir pėdkelnės. Lubrikantas, prezervatyvai. Dantų šepetėlis, kremas ir kosmetinė, kurią jai davė Lara. Ir visos kitos smulkmenos. Geltonų lapelių

blokas. Tušinukas. Pasą ji įdėjo tarp pamušalo ir kartono, sutvirtinančio dugną. Taip, ji apsigyveno rankinėje. Pagalvojo, jog tarp jos ir rankinės toks pat ryšys kaip ir tarp vyro bei automobilio.

– Aš turiu šunį! Galima pasiimti? – staiga paklausė ji ir sugriebė lėkštę abiem rankomis, kai padavėjas norėjo ją nunešti. Jis mandagiai stabtelėjo ir akimirką susimąstė prieš pareikšdamas:

– Žinoma! Aš jums supakuosiu.

– Viską! – karštligiškai pasakė ji ir abejodama pastūmė nuo savęs lėkštę.

– Viską viską! – maloniai paantrino padavėjas.

– Mano dukterėčia mielai suvalgytų geriausią, kokį tik turite, desertą, – pasakė vyras ir nusišypsojo. – Aš pats išgersiu kavos.

– Turi šunį? – paklausė jis nustebęs dingus padavėjui.

– Ne, – prisipažino ji. – Bet alkana kiekvieną dieną.

Vyras spoksojo į ją, jo veidą ir vėl užliejo tas pats karštis, jis nuleido akis. Iškart po to pasilenkė prie jos, patapšnojo per ranką ir greitai permetė žvilgsniu restoraną.

– Mano vardas Ivaras. Manau, jog anksčiau to nesakiau? – sušnibždėjo jis.

– Ivaras! Ivaras iš tikrųjų? – pasiteiravo ji.

– Ivaras iš tikrųjų! – atsakė jis su vos pastebima šypsena.

Ji linktelėjo ir pakartojo jo vardą.

– O tu?

– Ana, – automatiškai ištarė ji.

– Ana iš tikrųjų? – paklausė jis šypsodamasis.

Ji sukryžiavo pirštus po staltiese, nusišypsojo ir linktelėjo.

Tą pačią akimirką pasirodė padavėjas, nešinas plastikine dėžute. Ji paėmė ir padėkojo. Dėžutė atrodė maloniai šilta ir pakankamai sunki. Dortė jau matė, kaip keptuvėje šildo mėsos gabalėlį ir juto bute beplintantį kvapą. Galbūt jo net-

gi užtektų pavalgyti dviem kartams, jei šiek tiek pataupytų? Mieliausiai būtų atidariusi dėžutę, kad patikrintų, ar padavėjas jos neapgavo, bet tai būtų pasirodę nemandagu. Ji atsargiai įsidėjo dėžutę į rankinės dugną, kad stovėtų tvirtai.

Jiems susiruošus eiti, padavėjas padėjo jai apsivilki džinsinį švarkelį ir tarė Ivarui:

– Jūsų dukterėčia tikrai labai graži!

– Ir aš taip manau, – pasakė Ivaras ir atrodė beveik išdidus.

– Kas yra „dukterėčia“? – paklausė jiems jau sėdint automobilyje.

– Ką? A! Dukterėčia – tai brolio arba sesers dukra. Ta, kuriai esi dėdė.

– Gulėti su ta, kuriai esi dėdė? – pasiteiravo ji.

– Geriau nereikia, tada sulauksi bėdos, – pasakė Ivaras ir įsuko į kelią.

– Kodėl tu tai sakyti?

– Nežinau. Matyt, esu bailys.

– Bailys?

– Taip. Neišdrįsau... Nenorėjau, kad jie pamanytų, jog tvirkinu vaikus.

– Tvirkini vaikus?

– Tykau mažų mergaičių, su kuriomis miegu, – sumurmėjo jis.

– Atsiprašau! – ištarė ji.

– Tai ne tu turi atsiprašinėti, o aš! – pasakė jis. Tai privertė Dortę sunerimti. Ir kai jis daugiau nieko nebesakė, ji ėmė manyti, jog vyras galbūt apsigalvojo ir išlaipins ją, kai atvažiuos prie viešbučio. Bet netrukus jis paklausė: – Gal galime važiuoti pas tave namo? Šį vakarą viešbutyje tiek daug pažįstamų.

– Ne, ačiū, – mandagiai atsakė ji.

– Aš taip šito laukiau, – ištarė jis kone nuolankiai. – Bet pinigus gausi.

– Už nieką?

– Žodis yra žodis.

– Kas žodis?

– Aš pažadėjau. Tau reikia pinigų.

– Tu turtingas? – išsprūdo jai.

– Aš gyvenu gerai, – pripažino jis.

– Tau pasisekė!

– Aš liejau dėl to prakaitą beveik trisdešimt metų, – atrėmė jis kiek paniuręs.

– Prakaitą?

– Sunkiai dirbau!

Variklis ūžė, pašnekesys nutrūko.

– Atleisk! – po valandėlės ištarė ji. – Mes galime atlikti tai... mašinoje? Tu nori?

– Ar žinai, kur galėtume pasistatyti mašiną?

– Pasistatyti mašiną? Ne.

Galiausiai jai kažkaip jo pagailo. Jis buvo malonus, norėjo jai duoti du tūkstančius kronų už nieką, nes žodis yra žodis. Matyt, jis geresnis žmogus už ją.

– Tu duoti man raktą ir numerį? Aš eiti į viešbutį. Tu pastatyti mašiną. Aš būsiu ten, kai tu ateiti.

– Ar tu to nori? – viltingai paklausė jis.

– Taip! – tvirtai atsakė ji.

Jis gulėjo prigludęs prie jos puse kūno bei nusukęs veidą. Kambaryje tvyrojo prietema, nors užuolaidos ant grindų košė vakaro šviesą. Kažkas garsiai pasileido televizorių. Jo širdis beldėsi jai į šonkaulius, lyg būtų norėjusi patekti į vidų. Nuo jo dvelkė nerimu, šviežiu prakaitu ir skutimosi losjonu.

– Neįmanoma visko valdyti, – ištarė jis išleisdamas garsą, kuris turėjo būti juokas, ir sugniaužė jos ranką ant savo daikto. Jos sauja prisipildė, didelė dalis netilpo. Oda priminė kaimynų kūdikio, kurį ji kartais saugodavo, rankytę.

– Atleisk! – neaiškiai suvapėjo jis ir liko gulėti prie jos prisispaudęs. Turbūt jis nesupyktų, jei ji dabar išsilaisvintų. Bet nebuvo jokio reikalo. Pamažu jis ėmė negrabiai glostyti jai nugarą ir sėdmenis.

– Gal nori ko nors atsigerti?

– Taip, ačiū! – atsakė ji įsikniaubusi jam į krūtinę. Tai buvo tas pats, kas kalbėti įsikniaubus į kailį. Vyrui atsistojus ir įjungus prie lovos šviesą, ji greitai užsitraukė antklodę. Jis atidarė langą, ir į kambarį plūstelėjo sūrus oras, visai kaip aną kartą.

Tie, kurie buvo itin garsiai atsisukę televizorių, jį išjungė. Stojo tyla. Atsukęs nugarą jis užsimovė trumpikes. Gilus plyšys ir plaukai virš juosmens sudarė savotišką kraštovaizdį, kuris akimirksniu pasikeitė jam atsistojus. Vyras kurį laiką brazdinosi prie mažyčio šaldytuvo, kol prietemoje įpylė sulčių ir alaus. Padavė Dortei lyg būtų buvęs tarnas, nežiūrėdamas į ją.

– Šiandien tikrai ne mano diena, – ištarė balsu žmogaus, kuris neįvykdė savo susitarimo dalies.

Ji nežinojo, ką turėtų atsakyti. Pinigai jau gulėjo rankinėje. Kažkas pražingsniavo koridoriumi. Juokas ir stiklo barškėjimas. Paskui stojo mirtina tyla, tarsi sienos būtų draudusios jiems net kvėpuoti. Dortė šiek tiek atsigėrė ir sujudėjo siekdama savo drabužių.

– Tau reikia eiti?

– Taip...

– Gera su tavimi šnekėtis.

– Aš kalbėti norvegiškai blogai, – pasakė ji nustebusi.

– Visai ne, – paprieštaravo vyras ir suėmė jos ranką.

– Tu kalbėti su vyru, kurį tu pažinoti? Tiesa?

– Su kuo?

– Vyru, kuris neturi manęs pamatyti.

Jis papurtė galvą ir pažvelgė į ją beveik maldaudamas, lyg būtų mėginęs pasakyti jai kažką, ko nesugeba išreikšti žodžiais.

– Aš kalbuosi ne per daugiausia, – pasakė jis ir vėl pakėlė alaus bokalą.

– Žmona? – ištrūko žodis, nors Lara ir sakė, kad tai draudžiama. Ji žinojo šį žodį iš kasetės su kalbos pamokomis.

Jis papurtė galvą ir ištuštino bokalą.

– Susirado kitą, – ištarė lyg juokdamasis.

Dortė neatsakė, nors ir suprato žodžius. Pamažu sumetė, jog vyras laukia, kad ji ką nors pasakytų. Užsimanė papasakoti apie Nikolajų, kuris išvažiavo, kad taptų konditeriu.

– Vaikai? – pasiteiravo ji.

– Laimei, ne! – riktelėjo jis taip garsiai, jog Dortė pamanė, kad galbūt viskas atvirkščiai.

Šiek tiek pasėdėjusi pajuto tarp jų atsiradusią tuštumą, tuomet ištarė:

– Turiu eiti.

Vyras greitai pastatė į šalį stiklinę ir ją apkabino. Ne grėsmingai, tik per daug netikėtai. Matyt, apsigalvojo ir vis dėlto užsinorėjo į ją įsiskverbti.

– Paliesk mane! – šnibždėjo jai į ausį. – Būk gera, paliesk mane!

Iš pradžių Dortė pamanė, jog vyras nori, kad ji patampytų, kaip kad jie kartais pageidaudavo, bet jis uždėjo jos abi rankas sau ant kaklo. Ji išskleidė plaštakas, uždėjo jam ant nugaros ir ėmė glostyti kur papuola. Po valandėlės jis tarsi susmuko jai į glėbį, giliai atsiduso ir prisispaudė ją dar stipriau. Tai nebuvo šlykštu ir visai neskausminga. Tik neįprasta. Ji glostė vyrą, kol abu nuvirto į lovą. Glostė ir glostė. Nugaros apačią, ten, kur plytėjo gauruotas kraštovaizdis, judėjo į viršų lygiu plyšiu, kur slypi stuburas, ir kilo į kalną link pečių ir sprando. Laimei, jis nebuvo lipnus, kaip kad

dažnai pasitaikydavo. Po kiek laiko jis apsisuko ir atsigulė išsitiesęs ant nugaros užmerktomis akimis, o Dortė glostė jo krūtinę ir rankas, pečius ir kaklą. Lėtai, atvirais delnais. Netrukus iš vyro kvėpavimo ji suprato, kad jis miega.

Dortė atsargiai atsistojo ir nusinešė drabužius bei rankinę į vonią. Kai ji išėjo, vyras stovėjo prie lango užsimovęs kelnes. Ji apsivilko švarkelį ir žengė link durų. Jis pasiekė ją dviem dideliais žingsniais.

– Tu man patinki! – pasakė ir apkabino ją ranka.

– Ačiū! Tu man patinki! – atsakė ji.

– Gaila, kad tu tokia jauna, – ištarė ir kilstelėjo jos plaukus.

– Nieko tokio.

– Ar galime vėl susitikti? Galėsime kartu pavalgyti, pasikalbėti ir galbūt...

– Kada?

– Nesu visai tikras, kada būsiu mieste. Kaip galiu su tavimi susisiekti? Telefonas?

Ji papurtė galvą. Paskui kai ką sugalvojo. Pačiupo ant naktinio stalelio gulintį bloknotą ir užrašė „Iki pareikalavimo, Anai Kareninai“ bei pašto skyriaus gatvę, iš kur ji siuntė mamai pinigus.

– Ana Karenina? – nustebęs pakartojo jis, lyg būtų mėginęs prisiminti, ar pažįsta ką nors tokiu vardu ir pavarde.

35

DANGUS IŠPYLĖ visą lietų vienu sykiu. Medžius nuokalnėje pašėliškai purtė vėjo šuorai. Viskas buvo žalzganai pilka, nors ir vasara. O televizorius staiga pajuodo. Ji maigė nuotolinio valdymo pultelį ir televizoriaus mygtukus, bet šis nė nesumirguliavo. Nerodė jokių gyvybės ženklų!

Dortė nenorėjo iššvaistyti daug pinigų maistui, bet juk turėjo išsilaikyti ant kojų, kol užsidirbs užtektinai kelionei namo. Retai kada jausdavosi alkana. Rytais ją pykindavo, o dieną priprato valgyti mažai ir lėtai. Bet pieno neatsisakė.

Dortė nepaisė Laros perspėjimo, kad *Ana Karenina* atneša nelaimę, ir išsitraukė ją iš lagamino. Balkone pliaupiant lietui, ji guodėsi rusiškais žodžiais, vogta bulve ir trimis gabalėliais senos traškios duonelės, kurios skonis priminė statybines plokštes. Trečiąją dieną Ana Karenina puolė po traukiniu. Tiesą pasakius, dar gerokai anksčiau Dortė pasijuto nusikamavusi. Nebežinojo, kieno ji pusėje. Iš dalies ji suprato Vronskį, kai šis išdavė. Veikiausiai jis niekada nemylėjo Anos, tik norėjo mylėti. Sėdint Laros krėsle žodžiai tapo tuštesni nei namie. Galbūt ji nėra sutikusi suaugusiųjų, kurie vienas kitą mylėtų, išskyrus tėvus.

Naktį Dortę išbudino sapnas, kuriame ji veidrodžiu trankė tėčiui per galvą. Tai buvo taip siaubinga, jog ji atsikėlė iš lovos ir apsuko didįjį prieškambario veidrodį. Ji neprisiminė, kodėl taip supyko ant tėčio, taip pat nebuvo tikra, ar nori

tai žinoti. Atrodė, jog sapnas tikresnis už pabudimą. Ji ne tik ant jo pyko, bet ir mušė, net ir žinodama, kad jis miręs.

Dortė ilgai vaikštinėjo tarp balkono durų ir geležinės Laros lovos, nesirūpindama, kelinta dabar valanda, rytas ar vakaras. O kai pagaliau atsisėdo, suprato, kad jau seniai nustojo žymėti dienas.

– Tu ten neisi! – pasakė mama ir paslėpė veidą po skarele.

– Brangioji, tu ne taip supranti! Ji iš mano gimtinės, ir aš padedu jai mokytis rusų kalbos, – atsakė tėtis atlaidžiai.

– Vakar kai ką išgirdau iš kaimyno. Tai žemina...

– Ką išgirdai?

– Kad tau patinka jaunos moterys.

Tėtis paniuręs prunkštelėjo, nusiėmė skrybėlę ir apkabino mamą. Liūliavo ją, visai kaip Verą, kai ši imdavo spyriotis. Mama mėgino išsilaisvinti, kartu lyg ir nenorėdama.

– Na, žinoma! Man patinka mano jauna, graži žmona! Pasakysiu tai visiems, ką sutiksiu. Kaimynams taip pat.

– Nesišaipyk!

– Nesišaipau. Aš be galo rimtas. Tu palikai viską, kad už manęs ištekėtum, kaipgi aš galėčiau šaipytis? Kaipgi gali galvoti, kad aš kada nors pastatysiu ant kortos šitokią auką?

– Vyrai tokie nepastovūs...

– Tu mane smarkiai įžeidei. Neatleisiu, jei manai, kad aš nepastovus! Neturi tam jokio pagrindo! Tu *žinai,* jog prieš sutinkant tave man rūpėjo tik *viena,* ir ji yra mirusi.

Mama pakėlė akis nuo skarelės norėdama nusišypsoti, bet išėjo tik grimasa. Nė vienam iš jų nerūpėjo, kad ant laiptų sėdi Vera bei Dortė ir girdi kiekvieną ištartą žodį.

– Ką gi man tuomet daryti? – paklausė mama ir nužingsniavo prie stalo. Ten ji ėmė dėlioti obels ūglius, kuriuos nupjovė norėdama sudaiginti juos namuose.

– Šito aš nežinau, bet jei dėl to tau taip sunku, tuomet geriau liausiuos ten vaikščiojęs.

Mama smeigė šakelę pernelyg stipriai į plonyčio stiklo dubenį. Keista, jog šis nesudužo.

– Visi supras, jog tai tik dėl to, kad turi pavydžią ir nesukalbamą žmoną.

– Ką žmonės supras ir ko ne, reikalo nekeičia. Man svarbiausia, kaip jautiesi tu.

– Bet tu manai, kad aš kvaila?

– Ne! Bet dabar suprantu, kad nesugebėjau įkvėpti tau pasitikėjimo mano meile.

– Manai, jog mes abu vienodi? – pasiteiravo mama, nesėkmingai mėgindama abiem rankomis išlyginti staltiesę.

– Ne! Tu geresnė už mane. Bet aš moku geriau kalbėti.

– Pažvelk! Iš pumpurų varva nektaras, nors jie dar neišsiskleidę, – ištarė mama užsisvajojusi ir palietė šakelę. Paskui užmerkė akis ir palaižė pirštą.

Tėtis priėjo prie jos ir taip pat paragavo. Staiga jam šovė į galvą mintis. Po akimirkos jis įsitaisė savo kėdėje ir užkėlė koją ant suolelio. Po akimirkos pratrūko dejuoti, lyg būtų sužeistas.

– Vera! Nueik pas mažąją Vanią ir pasakyk, kad sėdžiu ant suolelio užkėlęs koją ir negaliu ateiti, taigi ji turės ateiti čionai!

– Turėsiu meluoti? – nustebo Vera.

– Ar matai mane? Argi melas, kad aš sėdžiu užkėlęs koją ant suolelio?

– Ne, bet tai tiesos vengimas.

Tėtis susimąstė ir prieš atsakydamas persibraukė pirštais ūsus.

– Juk girdėjai mus, Vera? Kaip manai, kas yra tiesa? Argi – jei pažiūrėsi iš mamos pusės – argi netiesa, kad aš negaliu ten eiti?

– Taip, bet... – nenoriai sumurmėjo Vera ir pažvelgė į mamą.

Tuomet Dortė nušoko nuo laiptų ir nuskriejo prie durų.
– Tėti! Man tai tiesa. Nueisiu ir pasakysiu!

Dortė ėjo gatve, kur ant šaligatvio buvo išdėliotos daržovės. Buvo dariusi tai ir anksčiau – mat retai kada kas saugodavo. Jei būdavo rami ir susikaupusi, jai pavykdavo. Didelės bulvės buvo ypač maistingos. Kai kurios, didžiausios, gulėjo suvyniotos į foliją. Pomidorus ir obuolius irgi nesunku įsikišti į rankinę. Su bananais buvo sunkiau – jie sukibę į sunkias kekes. Šiandien ji buvo tokia niekam tikusi, jog parsinešė tik žiedinio kopūsto galvą ir du obuolius.

Grįžusi į butą Dortė gailėjosi, kad nebuvo ištvermingesnė ir neparsinešė duonos bei pieno. Bet šios prekės visada būdavo parduotuvės viduje. Susigėdusi prisiminė tą kartą, kai užėjo į parduotuvę, panašią į kioską, kur pienas laikomas šaldytuve priešais prekystalį. Visos galvos atsisuko į ją per parduotuvę nuaidėjus šaižiam pardavėjos balsui:

– Jei ko reikia, atsinešk prie prekystalio!

Tuo viskas baigėsi. Daugiau ji ten nėjo. Gauti duonos nesusimokėjus buvo beveik neįmanoma. Ji kvepėjo tik tam, kad pakankintų. Pastaruoju metu ji taip stengėsi užmiršti duoną, jog pajusti kažko kito alkį nebebuvo vilties. Pas rudaodį vyrą lauke buvo sudėti tik laikraščiai. Bet vis tiek ji nebūtų ten nieko ėmusi. Tarp jų buvo kažkas panašaus į susitarimą, jog ji gali užmesti akį į laikraščius, sudėtus ant stovo. Šiaip ar taip, jis nieko nesakydavo, nors laikė atdaras duris ir ją matydavo. Taip pat neužsimindavo, kad ji perka tik pieną.

Bet šį vakarą Dortei išėjo visai pakenčiama sriuba. Dailūs mažyčiai žiedinio kopūsto gabalėliai plūduriavo šiltame, šiek tiek pasūdytame vandenyje. Ji valgė kiek galėdama lėčiau, kad nepykintų. Nėra jokios prasmės apsivogti vien tam, kad viską išvemtum.

* * *

Dortei buvo atsakyta tris kartus, nors ji ir galėjo parodyti pasą. Reikėjo laukti stebuklo arba susirasti klientų. Tuo tarpu ji nuolat leido kelionės pinigus. Kavinės ir parduotuvės iš sąrašo buvo išbrauktos. Paskutinį kartą darbo ieškojo didžiuliame kioske. Jiems netgi nereikėjo valytojų. Mergina už prekystalio tvirtino, kad visą darbą atlieka valymo įmonė, truktelėjo pečiais ir kreipėsi į kitą pirkėją. Dortė pajuto nenumaldomą norą trinkteleti jai tiesiai per veidą. Lara būtų pasakiusi, jog gana kvaila pasiduoti mieste, kuriame tiek daug maisto, pinigų ir vyrų. Jei ji nėra drąsi, turi pasirūpinti, kad tokia taptų.

Dortė užsisegė sijoną, apsivilko geltonąjį megztinį, džinsinį švarkelį, užsimovė tinklines pėdkelnes. Pasidažė, kaip buvo mokiusi Lara. Paskui atsistojo į eilę prie naktinio klubo, nors ir žinojo, jog už įėjimą reikia mokėti. Savo vietą eilėje ji užleido besibučiuojančiai įsimylėjėlių porelei, nes už jų eilėje pamatė du jaunus vyrus. Vienas buvo girtas ir kabojo persisvėręs ant šaligatvio tvorelės. Kitas, kuris atrodė gana malonus, prašė jį susiimti, nes kitaip jie nepapulsią į vidų.

– Tu statyti? – ištarė ji ir jam nusišypsojo.

– Negali susimokėti pati? – nustebęs atsakė jis.

– Neturiu pinigų, – pasakė ji ir palinko prie jo.

– O tavo motina žino, kad tu čia? – kandžiai nusišaipė girtasis.

– Užčiaupk srėbtuvę! – sušnypštė kitas ir kreipėsi į Dortę. – Ką gi, gerai, bet tuomet laikysiesi tik manęs.

– Gerai, – sutiko Dortė ir atsistojo šalia jo, lyg jie būtų buvę pora. Jis užstojo žvarbų vėją, bet kojos šalo. Pasitikėti vasara šioje šalyje negalima. Ji trypčiojo, norėdama sušilti.

Eilė slinko į priekį sraigės žingsniu. Ją apkabinęs vyras norėjo žinoti, kuo ji vardu, kur gyvena ir dar kažką, ko ji

nesuprato, nes jis itin greitai bėrė žodžius. Ji atsakė, kad jos vardas Ana.

– Aš Artūras! – sušuko jai į ausį. Jie buvo priėję prie pat klubo apsaugininko, kuris teigė, jog Dortė per jauna, kad patektų vidun.

– Nekvailiok! Ji mano mergina, jai beveik dvidešimt! – galantiškai pasakė Artūras ir stumtelėjo ją durų link. Tą pačią akimirką jo draugas apsivėmė priešais plačiai išskėstas apsaugininko kojas. Pasigirdo nepasitenkinimo kupini šūksniai, ir Dortė su Artūru įsmuko į vidų.

– Jam tiesiog teks susitvarkyti pačiam! Negaliu tampyti to girtuoklio, – ištarė jis su pasibjaurėjimu, tempdamas ją per griaudinčio boso ir isteriškų gitarų garsų jūrą. Nesimatė jokios grupės. Garsas sklido iš garsiakalbių.

Visi stalai ir kėdės buvo tiesiog apgulti. Vienas prie pat kito stovėjo žmonės su besiteliuškuojančiais alaus bokalais ir praviromis burnomis. Nebuvo beveik nė vieno, kam virš trisdešimt.

Dvokė kažkuo panašiu į šlapimą ar vėmalus. Kitą akimirką Artūras pamatė pažįstamą ir stumtelėjo ją prie jaunesnio vaikino, kuris priminė kino žvaigždę. Abu sušuko kažką, ko ji nesuprato.

– Sveinungai! Aš radau merginą. Velnioniškai dailią! Ana! – galiausiai suriaumojo jis ir trinktelėjo anam į krūtinę alaus bokalu.

– Turi velniškai didelę rankinę! Gal pardavinėji kilogramais kaifą? – nusišaipė Sveinungas.

Tokioje erzelynėje, laimei, nebuvo galima susišnekėti. Ji nemanė, jog jie supranta, kad ji ne norvegė. Beliko tinkamai įtempti lūpų kampučius ir laukti. Ko, ir pati gerai nežinojo. Niekur nesimatė maisto. Tik gruzdintuvėje paruoštų užkandžių liekanos ant stalų. Bulvių traškučiai voliojosi lyg

mažytės apsemtos valtelės alaus liūne arba buvo sutrypti ant grindų sunkių kojų.

Jaunutė mergaitė blizgančiu diržu ir džinsais visiškai žemu liemeniu glaustėsi prie jauno vyro šalia baro. Nuoga tarp liemenėlės ir džinsų. Krūtys kabėjo pusiau išlindusios iš mažyčių marškinėlių, lyg ji jau būtų pradėjusi aptarnauti pirmąjį klientą. Bet jos kūno kalba Dortei sakė, jog jei mergina ir buvo kekšė, užmokesčio neėmė. Šokių aikštelė buvo tokia sausakimša, jog nepajudėsi nesuspaustas arba neapmindžiotas. Laimei, jie net nebandė.

– Prakeikta skylė! Prakeiktas įgrisęs triukšmas! – po valandėlės ėmė šaukti Sveinungas. – Mes dingstam!

Artūras garsiai protestavo. Aišku, manė, jog sumokėjęs už įėjimą liks čia. Kilo šioks toks barnis, bet kai Sveinungas tiesiog truktelėjo pečiais ir jau norėjo eiti, Artūras ištuštino savo bokalą, stumtelėjo Dortę priešais save ir nusekė link išėjimo.

36

Sveinungas stovėjo šiek tiek sverdėdamas priešais viryklę ir kepė nugarinę. Jo tėvai atostogavo Prancūzijoje. Vaikinai buvo ką tik išgėrę po tabletę ir nuskalavę alumi. Dortei pasisekė, nes paaiškėjo, jog jie irgi alkani. Buvo akivaizdu, jog Artūras čia lankosi nebe pirmą kartą. Žinojo, kad tualetas yra ir viršuje, ir apačioje. Lengvinosi prie atdarų durų, taigi jie girdėjo jį net už kelių kambarių. Namas buvo didžiulis. Dortė niekada nebuvo namuose su tiek daug daiktų ir baldų. Lempos, puošmenos, paveikslai, žvakidės, veidrodžiai, paauksuoti rėmai, sietynai, milžiniški vazoniniai augalai, – net ir didžiajame kambary, kurį jie naudojo kaip prieškambarį, stovėjo augalas dydžio sulig krūmu. Viskas buvo tarsi apipurkšta keistai svaiginančiais kvepalais arba aprūkyta smilkalais.

Prie kepsnių Sveinungas atriekė kelias storas duonos riekes. Jie įsitaisė aplink didelį stalą virtuvėje. Atsidavė svilėsiais, alumi ir dar kažkuo, matyt, šiukšlėmis, kurios per ilgai išbuvo šiukšlių dėžėje kampe. Dortė staiga pasijuto blogai, bet padažė duoną į riebalus ir pabandė valgyti iš lėto – ji jau seniai nebuvo ragavusi šilto maisto. Labiausiai alkis ją kamavo naktimis. Migdomųjų jau seniai nebeturėjo.

Dabar ji užsimanė pieno, nors jautėsi nekaip. Ištarė žodį „pienas“. Jis nuskambėjo lyg bedantės senės aimana. Bet Sveinungas suprato, iš didelio šaldytuvo išėmė pieno pakelį ir tėškė ant stalo vidurio. Dortė spėjo pamatyti, kad baltas apšviestas pilvas prikimštas paties įvairiausio maisto. Ji iš-

gėrė vieną stiklinę ir pamėgino suvalgyti kepsnį, sekdama pavienius pilvo dieglius. Atrodė, jog viduje tūno graužikas, verčiantis ją valgyti daugiau ir kertantis per žarnas, kai sulėtina tempą.

Sveinungas ir Artūras pasikeisdami gėrė alų ir vaikščiojo į tualetą. Kai baigėsi alus, Artūras susierzino. Sveinungas nuėjo kažkur atnešti butelio degtinės.

– Tėtušis puls į isteriją, nes šita brangi! – abejingai paaiškino jis. Kamštis nuslydo trumpai suinkšdamas. Kai jis norėjo įpilti ir Dortei, ji atsisakė.

– Tu gersi tik pieną? – pratrūko juoku Artūras.

– Taip, pieną! – atsakė ji.

Sveinungas iš nuostabos pliaukštelėjo ranka į stalą, tokio juokingo atsakymo dar nebuvo girdėjęs. Dortė kilstelėjo lūpų kampučius ir apsimetė, lyg nieko nebūtų įvykę. Bet vyrukas nepasidavė, prikišo taurelę jai prie veido ir liepė išgerti.

– Velniop ją! – pareiškė Artūras.

– Besimaivančios merginos – tikras šūdas! – Sveinungas suėmė ją už smakro ir privertė prasižioti, smarkiai atsirūgdamas.

Apvirškintos mėsos ir alaus dvokas pateko tiesiai į vidų kartu su stipriu, karčiu gėrimu. Dortės veidas persikreipė. Ji užsikosėjo, bet nurijo tikėdamasi, kad vyrukas atsisės ir ją pamirš. Tuomet ji pasakys, kad jai reikia į tualetą. Kai pereis didįjį vestibiulį, galės ištrūkti laukan. Kuo toliau. Lara būtų nusijuokusi, kokia ji kvaila, kad nusižiūrėjo tokius vaikinus. Dortę taip pykino, jog ji negalėjo nė pagalvoti apie likučių nešimąsi namo. Atrodė, jog jau niekada nebejus alkio. Bet vaikinai neatlyžo – ji turėjo su jais susidaužti ir gerti. Dortė bandė apsimesti, bet Sveinungas tai pastebėjo.

– Argi tu čia geri? Pilk vidun! – sušuko jis apsvaigęs ir patikrino, ar ji tikrai nurijo.

– Palik ją ramybėje! Ji prie šito nepratus. – Artūras kumštelėjo bičiuliui į petį.

Staiga šleikštulys pakilo iki pat burnos, Dortė bandė atsistoti, bet Sveinungas ją sučiupo ir pasisodino ant kelių. Jos skrandyje maistas grūmėsi su karčiuoju gėrimu. Pagaliau Sveinungui nusibodo ją laikyti, tad nustūmė tarsi maišą atgal ant kėdės. Ji bergždžiai galynėjosi su šleikštuliu, kartkartėmis pasilenkdama į priekį ir išsitiesdama.

– Mūsų mergina sėdi ir knapsi. – Sveinungas dilbiu užkliudė savo riebaluotą lėkštę ir ši šoktelėjo tolyn. Apgraužtas kaulas nukrito ant stalo, palikdamas aiškius pėdsakus. Po akimirkos jis vienu trūktelėjimu kėdę su Dorte prisitraukė prie savęs.

– Susijaudinai, ar ne? – pro nosį sumurmėjo jis ir nusijuokė.

– Neišsigalvok! – atšovė Artūras. – Mergina girta.

– Girta? Nuo ko gi? Litro pieno ir dviejų lašų degtinės?

Artūras kreipėsi tiesiai į ją, pasakydamas keletą sakinių, kurių ji nesuprato. Pabaigą jis pakartojo.

– Po galais, per keletą valandų neištarei nė žodžio! Iš kur tu?

– Iš Rusijos, – atsakė Dortė ir iškart pasigailėjo, nors neatrodė, kad tai ką nors keistų.

– Ką čia veiki? Atvažiavai į svečius, ar kaip? – paklausė Sveinungas, kurio akys kone pasislėpė akiduobėse.

Dortė linktelėjo.

– Užsidirbti pinigų? – beveik draugiškai pasiteiravo Artūras.

– Užsidirbti pinigų? – sutrikęs pakartojo Sveinungas ir įsispoksojo į ją, lyg tik dabar būtų ją išvydęs.

– Atspėjau tai iškart tave pamatęs! – pareiškė Artūras.

Dortė neatsakė, tik nuleido akis ir įsitvėrė kėdės. Stojo tyla, tik grojo radijas, kuris visą laiką buvo įjungtas kažkur name. Kaip tik dabar skambėjo popmuzika – retkarčiais

pertraukiama vyriško balso, kuris sušukdavo kažką nesuprantama.

Dortė atsistojo.

– Tualetas?

– Laiptais į viršų arba pirmos durys iš kairės, – pro nosį susakė Sveinungas, lyg šimtus kartų būtų kartojęs tą pačią seną giesmelę. Jo akys jau nebe taip giliai smygsojo akiduobėse. – Tai šūdas! – Dortė išgirdo jį sakant būdama prieškambaryje.

Ji užlipo laiptais ir valandėlę pasėdėjo užsirakinusi duris. Dabar, kai galėjo, vis tiek neišėjo išsivemti. Tai, jog Artūras pasakė atspėjęs, kodėl ji čia, padėties netaisė. Ji turėjo ištrūkti nepastebėta. Iš tikrųjų beliko bėgti. Dortė net nebuvo tikra, jog jie mėgins jai sukliudyti. Kai ji išėjo iš tualeto, prie durų laukė plačiai išsiviepęs Sveinungas. Ji suvokė, jog niekas neatrodo tokie žiaurūs kaip gražūs žmonės.

– Kiek imi?

– Tūkstantį penkis šimtus, – atsakė, aiškiai pabrėždama kiekvieną skiemenį.

– Nekvailiok! Du šimtai? Mes juk draugai.

Dortė papurtė galvą ir pabandė pro jį praeiti. Artūras stovėjo laiptų apačioje ir juos stebėjo.

– Ne! – ištarė ji ir ėmė lipti žemyn.

– Penki šimtai nuo kiekvieno! – derėjosi Sveinungas.

– Tūkstantis penki šimtai, – gailiai išlemeno ji.

Vyrukai artėjo prie jos iš abiejų pusių. Galiausiai ji stovėjo jų suspausta ir prisiglaudusi rankinę. Nuo laiptų vidurio iki laukujų durų buvo tolimas kelias.

– Paimkime ją abu! Vienu metu! – Sveinungo balsas aidėjo iš visų sienų.

– Ne, dink iš čia! Noriu ją turėti pats vienas, – juokėsi Artūras, tampydamas Laros megztinį. Dortė bandė išsilaisvinti, bet jie buvo dviese. Glitūs ir kieti lyg akmeninės sienos.

– Pinigai... Dabar! – suinkštė ji griaudint jų juokui.

Vyrukai nusitempė ją į kambarį su didžiule lova ir įjungė šviesą. Jiems plėšiant nuo jos drabužius, nuo trijų baltų porceliano varpelių palubėje nusileido gėda. Galiausiai ji gulėjo nuoga svetimoje lovoje. Sveinungas užsitraukė jos kelnaites sau ant rankos, o rankinė gulėjo numesta prie pat durų. Dortė bandė galvoti. Ką darytų Lara?

– Tūkstantis penki šimtai! – verkė ji.

– Velnias! Vulgari pasileidėlė! – Sveinungas ištraukė iš po jos vieną ranką, kad galėtų įbrukti jai tarp kojų. – Kekšė! – patenkintas atsiduso jis ir sugrūdo į ją pirštus. Dortė suklykė, mėgindama prisitraukti kelius prie smakro ir apsisaugoti.

– Ne taip žiauriai! Ramiau, kuily tu! – sušnopavo Artūras. – Ar nematai, kad ji bliauna?

– Po galais, juk atėjai čia parsiduoti! Gavai pavalgyti ir išgerti! – šaukė Sveinungas ir atsisegė praskiepą. – Nežinojau, kad tu kekšė, kai kviečiausi į plotą, bet dabar tu čia! – juokėsi jis ir šnarpštė ją grabaliodamas.

– Ramiau! – riktelėjo Artūras.

– Neknisk proto! Aš tuoj...

– Prezervatyvas! – kimiai suklykė ji, nesulaukdama iš jų jokio ženklo, kad jie žino, kas tai yra.

Paskui buvo jau vėlu. Sveinungas išsilaisvino iš kelnių ir įėjo į ją keliais stipriais, staigiais stūmiais. Jis laikė sugniaužęs jos krūtį, kartu atsiremdamas į ją, lyg ji būtų gimnastikos kilimėlis. Bet vyrukas nebuvo visiškai patenkintas, nes staiga stipriai suėmė abi jos šlaunis ir išskėtė jas dvigubai. Smaigstė iš visų jėgų, kol Dortė ėmė klykti iš skausmo ir pajuto skrandį, šoktelėjusį iki pat gerklės.

Už jo pečių lyg šalta saulė kabėjo Artūro veidas. Kartkartėmis jis iškišdavo liežuvio galiuką pro lūpų kamputį ir nutaisydavo nustebusią grimasą, lyg anksčiau nebūtų patikėjęs,

kad bičiulis susitvarkys. Netrukus jis susikryžiavo ant krūtinės rankas ir plačiai išžergė kojas.

Dortė spoksojo jam tiesiai į akis. Badė akimis lyg ietimis. Tai buvo vienintelis ginklas, kurį ji turėjo.

Vienu metu sugrįžo visi garsai ir vaizdai. Kažkas sėdėjo visuose krėsluose. Daug daugiau, nei ji žinojo. Atrodė, kad žarnos prisispaudė prie gerklės. Ji sukando dantis. Pagaliau pasigirdo dejonės, kurios jai sakė, kad greitai viskas baigsis.

– Vemti... – pavyko jai iškošti pro sukąstus dantis. Kada ji išmoko šiuos žodžius?

Sveinungas nieko negirdėjo. Tik tada, kai ji atmetė galvą į šoną, kad nepataikytų jam tiesiai į veidą, jo kūnas šoktelėjo į orą. Po akimirkos jis stovėjo ant grindų su lašančiu daiktu. Nuaidėjo Artūro juokas. Porcelianiniai palubės varpeliai susiliejo į švytinčią trejybę. Ji pasilenkė virš lovos krašto ir išsivėmė. Akimirksniu pasklido dvokas – sėklos ir vėmalų.

– Po perkūnais! – Sveinungas buvo aiškiai šokiruotas.

Dortė klūpojo pasilenkusi virš klozeto. Už durų vyrukai vaidijosi. Mintis, kad jis nenaudojo prezervatyvo, kankino labiau nei pykinimas. Jie gulėjo nepanaudoti rankinėje. Nebeprisiminė, kada baigėsi tabletės.

– Ji išvalys, ką pridirbo! – už durų suriaumojo Sveinungas.

– Nusiramink! Aš pasiimsiu ją su savimi. Nematei, kad jai bloga? Negali šitaip ant jos pulti, nors ji ir kekšė.

– Kas, po galais, viską išvalys?

– Teks tau pačiam. Arba pasisamdyk ką nors! Juk turi tam pinigų.

– Tu tiesiog niršti, nes negavai jos pirmas.

– Nebūk kvailas!

– Beveik pamaniau, kad ir tu užsiimi tuo bizniu. Iš kur kitaip gautum kaifo?

– Užsičiaupk, kitaip gausi į snukį! Su visu tuo jau baigta! Girdi! Baigta! Tuo tarpu tu ištvirkauji savo tėvų namuose! Ką? Elgiesi su moterimis kaip su gyvuliais!

Dortė nežinojo, ar jos padėtis pablogėjo, ar jai tik geriau, kad jie pykstasi. Balsai šiek tiek nutolo, nors juodu ir šaukė. Ypač Sveinungas. Prieš apsirengdama ji drėgnu rankšluosčiu nusišluostė tarpkojį ir pilvą. Išsivalė dantis. Didžioji rankinė buvo jos draugė. Veidas veidrodyje jai nepriklausė. Ji turėjo ištrūkti. Kuo toliau! Pinigai buvo prarasti, o maistas išvemtas, bet ji žinojo, kuriuo keliu eiti, kad rastų Laros butą. Ji buvo beveik pasiekusi duris, kai Artūras ją pavijo ir pačiupo už riešo.

– Palauk! Sveinungas nori sumokėti penkis šimtus prieš mums išeinant.

– Nė velnio, nemokėsiu! – sušuko Sveinungas.

– Mokėsi! Kitaip sumalsiu tave į miltus! – sušnypštė Artūras. – Tai buvo išprievartavimas! – pridėjo jis ir grėsmingai žengė prie Sveinungo, už rankos tempdamasis Dortę.

– Ji apsivėmė prieš man baigiant! – pasiskundė Sveinungas.

– O kas kaltas, kad tu toks krušlys? Mes?

– Kalbi lyg būtum jos suteneris! Aš bankrutavęs! – sucypė Sveinungas ir pliaukštelėjo per savo užpakalinę kelnių kišenę.

– Tu skolingas penkis šimtus! Aš pats pasirūpinsiu, kad sumokėtum! Kitaip niekada nebegausi iš manęs kaifo! Girdi?! – Dabar Artūras atrodė grėsmingai. Priėjo taip arti, jog dėl seilių pliūpsnių Sveinungas ėmė markstytis lyg višta po lempa. Nenoromis jis ištraukė penkis šimtus kronų. Artūras sučiupo banknotą ore, šitas reikalas jam buvo aiškiai įgrisęs.

– Eikš! – ištarė jis ir išsitempė Dortę.

* * *

Jie išsvirduliavo laukan. Sodai buvo geltonai žali, palengva ėmė čirškėti paukščiai. Naktis ėjo į pabaigą. Dortė troško atsidurti viena Laros bute. Bet Artūras turėjo kitų planų.

– Išgelbėjau tave nuo Sveinungo, už tai galėtum man gražiai atsidėkoti su manim permiegojusi, – pareiškė jis. Nors ir nesuprato visų žodžių, prasmę Dortė suvokė. Bet jo balsas nebebuvo toks atkaklus.

– Man reikia pinigų! Maistui, – beveik griežtai ištarė ji.

– Gerai, gausi du šimtus maistui ir palydėsiu tave namo – geraširdiškai pasakė vyrukas.

– Ne namo, – tvirtai pareiškė ji.

– Kurgi, po galais, tu tai darai?

– Ne namie, – išsisuko ji.

– Meluoji!

Ji neatsakė, tik papurtė galvą.

– Gerai, eisime pas mane! – nusprendė jis ir pasuko kita kryptimi.

Kelias buvo tolimas, o Dortė jautėsi apgailėtinai. Galiausiai jis įėjo į nedidelį suklypusį namą, kurio prieangio langas buvo užkaltas kartonu. Dėmėtos užuolaidos buvo pusiau užtrauktos. Laiptinėje atsidavė virtais kopūstais ir neskalbtais drabužiais. Jie užlipo girgždančiais laiptais ir įžengė į ankštą kambarėlį su siaura lova, naktiniu staleliu ir kėde.

Tą pačią akimirką, neištaręs nė žodžio, Artūras ėmė plėšti nuo jos drabužius.

– Pinigai? – paklausė ji ir susisiautė virš krūtinės švarkelį. – Penki šimtai iš Sveinungo, – ištarė ji Laros balsu.

– Nė velnio! – sušuko jis ir įsikibo į ją.

– Vemti! – pagrasino ji ir susikaupusi išsižiojo.

Jis pakėlė ranką, lyg būtų pasirengęs trenkti, bet ji greitai išsisuko tarsi katė. Vyrukas pasivijo ją prie durų.

– Būk gera! Neišeik! – paprašė jis kimiu berniuko balsu.

Ji liovėsi vaidinusi ryžtingąją Larą ir liko stovėti, kol jis sugraibė penkis šimtus kronų. Jos ranka jau buvo ištiesta. Pinigų savininkas pasikeitė taip greitai, jog Artūras net nespėjo susičiaupti. Ji pajuto delne šiltą popierių, ir kai jis nusisuko, įsibruko pinigus į sijono siūlę. Paskui nusivilko švarkelį ir nusimovė pėdkelnes. Kelnaitės liko pas Sveinungą. Jis pasigyrė, kad stalčiuje jų turi beveik keturis šimtus.

Kažkas praėjo pro duris su veltinėmis šlepetėmis. Akimirką buvo tylu, paskui pasigirdo gergždžiantis balsas:

– Pone Ekliovai! Ar galite paskolinti gražuolę?

– Ne, ji drovi! – subambėjo Artūras nuo lovos.

Po gilaus ir nuoširdaus krenkštelėjimo vėl pasigirdo šlepsėjimas, lyg grindimis kas būtų vilkęs lavoną.

– Kas čia?

– Seniokas, kuriam priklauso namas. – Artūras pamėgino apglėbti ją viena ranka, bet nepataikė, jo pirštai atsimušė jai į šonkaulius. Tuomet sumurmėjo kažką silpnu balsu. Vieną žodį ji suprato – „vienas“.

Jis pirmas atsigulė ant nugaros ir nusimovė kelnes. Dortė suėmė jo daiktą ir ėmė tampyti kiek galėdama draugiškiau po visko, kas įvyko. Tai buvo tas pats judesys, kurį ji atlikdavo namuose valydama laiptinės turėklų strypelius. Tai būdavo jos darbas. Ji visada laikydavo laukujes duris praviras, kad pajustų, kaip muilo kvapas susimaišo su šviežiu oru. Bet čia ji į save traukė purvo, pelėsių, prakaituotos odos dvoką ir žodį „vienas“, atlikdama judesį su zomšiniu skudurėliu.

Kelias namo pasirodė ilgas. Nebuvo nė kalbos apie ėjimą paupiu. Abu kulnai buvo nutrinti. Laikrodininko lange laikrodis rodė pusę devynių. Tuo pačiu metu iš namų ėmė plūsti žmonės. Daugelio veidai buvo pavargę, o žvilgsniai

kažkur klaidžiojo. Kai kurie pralėkdami pro šalį skleidė ką tik po dušu nupraustos odos kvapą. Vienas kitas atrodė beveik laimingas, lyg būtų džiaugęsis ištrūkęs į platųjį pasaulį.

Dortė liovėsi žvalgiusis per petį nerimaudama, jog Artūras ją seka, kad sužinotų, kur ji gyvena. Bet jie sutarė susitikti kitą dieną penktą valandą prie didžiosios bažnyčios. Jis tvirtino, kad prieš vėl išvažiuodamas į Oslą galėtų parūpinti jai keletą klientų. Bet dabar ji nenorėjo apie tai galvoti.

Prie pat namų nusipirko maisto – pieno, kvepiančios šviežios duonos, sviesto, sūrio, kumpio ir kiaušinių. Įėjusi į butą, pasijuto beveik turtinga ir neturinti rūpesčių. Nusimetė drabužius ir palindo po dušu. Tiesiog leido vandeniui tekėti, kruopščiai trindamasi muilu. Ji mėgino negalvoti apie tai, kas nutiko. Įsivaizdavo, kaip pėdkelnes ir geltonąjį Laros megztinį įdės į plastikinę vonelę, duše užpils vandeniu ir leis Laros stebuklingiesiems skalbimo milteliams ištraukti visą purvą, kol ji tepsis odos kremu. Tuomet ji iki galo atsuks vandens čiaupą ir švariai išskalaus drabužius prie jų nė neprisiliesdama, kol vanduo taps skaidrus. Paskui apsivilks frotinį chalatą ir atsipjaus Nikolajumi kvepiančios duonos. Bet kai besišluostydama prisiminė mamos cepelinus, vis dėlto pravirko.

37

– Galiu be vargo parūpinti tau porą klientų, bet toks gyvenimas ne tau, – pasakė Artūras ir įsmeigė į ją siauras, tamsias akis.

Dortė neatsakė, tik pakėlė kartoninę stiklinę su kola prie burnos. Artūras ją vaišino kavinėje, į kurią Lara turbūt nebūtų kėlusi kojos. Pasieniais trynėsi apsileidę žmogėnai. Blaivūs jie toli gražu neatrodė, nors buvo tik popietė. Tamsūs Artūro kirpčiai buvo nukarę, o akys vos laikėsi paviršiuje. Barzdaplaukiai styrojo lyg spygliuotoji viela iš seno papilkėjusio sniego. Ir vis dėlto ji jo nebijojo. Kalbėdamas jis keturis kartus ištarė „vienas“, bet ji sugebėjo suprasti tik kelis paskirus žodžius.

– Aš taupyti pinigus. Važiuoti namo! – pareiškė ji.

– Mes su tavim gerai leidžiam laiką, ar ne? Kai turėsiu pinigų, padėsiu tau nusigauti iki Oslo. Galiu surasti tau darbą.

– Darbą? Kokį?

– Valgykloje. Už prekystalio arba virtuvėje.

– Kur?

– Akcinėje bendrovėje „Rangovai“, pats irgi ten dirbu, – pasakė jis išdidžiai.

– Ką jie veikia?

– Tvarko senus namus. Stato ir taip toliau... Aš gyvenu viename iš jų namų. Didžiulis, puikus namas. Labai gera vieta.

Ji pasiteiravo, ar jie užsiima ir valgyklomis, ir namų statyba.

– Darbuotojams reikia valgyti. Privažiuoja iš Lenkijos ir dar dievai žino iš kur, – paaiškino jis.

– Lietuvos?

– Galbūt. Kodėl klausi? Tu ne iš Rusijos?

– Taip. Rusijos ir Lietuvos.

– Nuo Oslo iki Lietuvos visai netoli, – pasakė Artūras ir paspyrė prie kaimyninio stalelio stovinčią kėdę. Ši nuslydo grindimis, sukeldama šaižų garsą.

– Per Baltijos jūrą.

– Taip, matai? Atvažiuok į Oslą! – žvelgė į ją užsidegęs.

– Ačiū! Kodėl norėti man padėti?

Jis nuleido akis į stalą ir pasikasė savo šerius, kreivai šyptelėjo ir pareiškė, jog ji jam patinka. Tuomet susigėdęs ėmė aiškinti, kad Sveinungas yra tėčio sūnelis ir šunsnukis ir kad jam nereikėjo jos ten vestis.

– Jis taip įklimpęs į narkotikus, jog yra visiškai nenuspėjamas, – užbaigė Artūras, ištiesė virš stalo didžiules rankas ir prisitraukė jos galvą. Iš pradžių ji išsigando, kad jie susimuš kaktomis, bet jis tiksliai apskaičiavo atstumą. – Žinai, dabar pasilinksminsim, – pareiškė jis ir sugnybė jai skruostą.

Jis nusivedė ją į didžiulę aikštę, kur prie karuselės ir laimės rato driekėsi žmonių eilės. Prie prekystalio stovėjo vyrai bei berniukai ir šaudė į taikinį panašiais į žaislinius šautuvais. Išrikiuoti ant lentynų sėdėjo meškinai ir didžiuliai pliušiniai gyvūnai. Iš trečio karto Artūras laimėjo milžinišką rudą padarą, kurį įteikė jai išdidžiai nusilenkdamas.

Dortė dvejojo, bet staiga nejučiomis prasiveržė juokas. Keistai liūdnas garsas. Ji matė iš Artūro išraiškos, kad kažkas ne taip. Į juos spoksojo pro šalį einantys žmonės.

– Ar tau pasimaišė? – Artūras įsižeidė.

– Atleisk, – ištarė ji ir ištiesė rankas prie žvėries. Bet jis išplėšė iš jos meškiną ir nutrenkė jį atgal ant prekystalio su šautuvais.

– Jei nesaugosi laimėjimo, prisišauksi nelaimę! – jam pavymui sušuko mergina.

Akimirką Dortė stovėjo spoksodama į stiklines meškino akis. Tada čiupo jį. Viena ranka prisispaudusi meškiną, o kita rankinę, ji tipeno paskui Artūro nugarą.

– Atleisk... – mėgino gerintis Dortė.

Vyrukas lėkė nė neatsisukdamas. Ji kresnojo jam iš paskos. Jie prasibrovė pro žmonių minią ir atsidūrė prie išėjimo. Su pasilinksminimu, aišku, buvo viskas baigta. Bet jiems paėjėjus kiek toliau, jis staigiu judesiu atsisuko, griebė meškiną ir pasikišo jį po pažasčia.

Tėtis pačiupo mamos skėčius, persimetė juos per petį ir nužingsniavo, lyg jie būtų buvę jo dalis. Jo neperpučiamos striukės apykaklė prisispaudė, išblukęs brezentas trynėsi į kaklą, bet jam buvo nė motais. Jiems einant pro mokyklą ir pamačius prie lango stovintį mokytoją, tėtis pasisveikino, iškeldamas laisvąją ranką. Judesiai buvo ramūs, jis žengė plačiais, laisvais žingsniais. Mama, Vera ir Dortė bindzeno iš paskos, lyg ginčo dėl skėčių nė nebūtų buvę.

– Gerai, – taikiai ištarė Artūras ir įsikibo į ją laisvąja ranka.

Dortė juto, jog turi kažkaip atsidėkoti, todėl suspaudė jo delną ir rimtai ištarė:

– Ačiū, Artūrai!

Jis sustojo ir įsispoksojo į ją. Tarsi įsmeigė žvilgsnį jai tarp akių ar kažkur kaktoje. Paskui nurijo seiles ir šnarpštelėdamas įtraukė pro nosį oro. Ji išgirdo neaiškų „Cha!“, negalėdama to iki galo paaiškinti. Bet pamažu Artūro veidas virto saulėtekiu. Jis ėjo prigludęs prie jos, kiek tik leido

tarp jų esantis meškinas, sustojęs pasilenkė alsuodamas tiesiai į ją. Gana ramiai. Kai Artūras pamėgino ją apkabinti, žaislas išslydo, taigi atsisakė savo sumanymo ir pabučiavo ją į nosį.

Paskui jie vaikštinėjo laikydamiesi už rankų, jis nešė meškiną, o ji rankinę. Priėję didžiąją bažnyčią, abu įėjo vidun, nes ji to norėjo. Žmonių beveik nebuvo, tik daugelio šimtmečių senumo žingsnių aidas. Jie pasisodino meškiną per vidurį. Visa tai atrodė beveik šventiška, taigi nebuvo reikalo šnekėti. Bet kai vėl stovėjo lauke, Artūras atžariai pasakė, kad ji jam labai patinka. Šis garsas priminė potvynio skaldomą ledą nusileidus netoli dėdės Josefo namų.

Abu atsisėdo ant suolo. Dortė mėgino rasti žodžių, norėdama pasikalbėti, bet į galvą šovė tik vienintelis dalykas – paklausti apie jo šeimą. Tuomet jis šiurkščiai nusijuokė.

– Gal išprotėjai?

– Išprotėjai?

– Aš neturiu šeimos, – nerūpestingai ištarė vyrukas ir nusitrynusiu sportiniu bateliu ėmė spardyti skaisčiai žalius žolės kuokštus.

– Mirę? – pasiteiravo ji.

– Na taip, kodėl gi ne, – sumurmėjo jis ir įbedė akis tiesiai prieš save. Tai, matyt, turėjo reikšti, jog jis nenori apie tai kalbėti.

– Mano tėtis miręs, – prisipažino Dortė.

– Šit kaip, – nerūpestingai pratarė Artūras. – Paskambinsiu, kai gausiu pinigų kelionei.

– Aš neturiu telefono, – pasakė ji.

Šitai vyrukui, regis, pasirodė visiškai neįtikėtina, bet galiausiai jis truktelėjo pečiais, padavė jai savo mobilaus telefono numerį ir pasakė, kad ji galės paskambinti iš telefono būdelės. Kurį laiką jie sėdėjo neištardami nė žodžio. Jis atrodė kažko susikrimtęs. Lyg kas būtų taip stipriai jį graužęs,

jog vyrukas, rodės, tuoj pratrūks. Pajutęs, jog jinai jį stebi, Artūras kumštelėjo jai į šoną ir tarė:

– Ar žinai, kiek man metų?

– Metų? Ne! – atsakė ji šiek tiek nustebusi.

– Dvidešimt aštuoneri! – niūriai ištarė jis.

– Kaip?

Jis pakėlė nuo žemės šapelį ir ant žvyro parašė skaičių.

– Aš juk per senas tau. Kiek tau metų, Ana?

– Šešiolika! – Ji sėdėjo ir tyrinėjo rankas, galvodama apie tai, jog jis mano, kad jos vardas Ana. Pirštai blaškėsi iš vienos vietos į kitą nežinodami, ko nusitverti.

Artūras spoksojo į ją susirūpinęs. Paskui jis tarsi apsisprendė, jog yra kaip yra. Tyliai nusijuokęs tvirtai suspaudė meškiną glėbyje.

– Dabar eisime pas mane ir truputį pasilinksminsim! – pareiškė jis ir padėjo jai atsikelti nuo suolo.

– Penki šimtai! – rimtai tarė Dortė ir pažvelgė jam į akis.

Jis sustojo ir paleido jos ranką.

– Klausyk! Jei nori, kad tau padėčiau, turėsi, velniai mane griebtų, liautis būti kekšė!

Dortė stipriai prisispaudė rankinę.

– Maistas! – tarė ji, mėgindama sugauti jo žvilgsnį.

– Gerai! Gerai! Užuominą supratau! Bet tuomet kitiems nebeparsidavinėsi! Tai kaip? – atsiduso jis, išsitraukė piniginę ir atidavė jai keturias šimtines, daugiau neturėjo.

– Gerai? – paniuręs paklausė jis.

Ji neatsakė, tik įsikišo pinigus į kišenę. Po valandėlės jis vėl apglėbė ją ranka.

– Galėsi gyventi pas mane. Galbūt jau būsiu gavęs naują butą, kai atvažiuosi. Turėsi visa tai baigti! Mes draugaujame. Tiesa?

Dortė linktelėjo. Geriau su kuo nors draugauti negu kam nors priklausyti. Jei ji sugebės gauti pakankamai pi-

nigų prieš Artūrui atsiunčiant bilietus, važiuos ne į Oslą, o tiesiai namo!

Buvo vasara! Kvapai. Lapija. Dulkės, pro šalį pravažiuojant mašinoms. Žalias emaliuotas kibiras po lietvamzdžiu prie bažnyčios stovėjo sausas. Inkilai gluosniuose už namo kabojo lyg juodi siluetai vakaro danguje. Su nuožulniais stogais ir tuščia laktele. Jaunikliai buvo išskridę. Už tvoros driekėsi laukai. Greitai jie taps kvepiančiomis slėptuvėmis. Pakelės buvo išdžiūvusios, bet žolė jau seniai paslėpusi šiukšles, kurias žmonės išmetė pro mašinų langus. Dėdė Josefas sėdėjo stiklinėje verandoje prie atviro lango ir snaudė. Apsilupinėjusios, pjūkleliu išpjaustytos vėjinės atrodė beveik gražios. Mama buvo pas kunigą ir neturėjo jokių rūpesčių. Po valandėlės Nikolajus paėmė jos ranką.

– Aš būsiu namie visą vasarą, – sušnabždėjo prisiglaudęs prie jos skruosto.

38

TELEFONO BŪDELĖJE surinkusi Artūro numerį ir dar kartą išgirdusi, kad jis nenaudojamas arba nepasiekiamas, Dortė pasidavė. Nuo to laiko, kai jie išsiskyrė, praėjo trys savaitės. Ji turėjo suprasti, kad vyrukas ją apgavo. Visą dieną ji juto, kaip auga įtampa. Galvoje. Kūne. Tai buvo susiję ne tik su Artūru, bet ir su ja pačia. Su tuo, ko ji nenorėjo žinoti. Lara būtų pasakiusi, jog kvaila sukti sau galvą dėl kažko, kuo nesi tikras.

Pro kavinę ji praėjo keletą kartų ir žvilgtelėjo vidun. Kavinė nebuvo jos norų sąraše, bet galbūt kaip tik dėl šios priežasties įmanoma ką nors gauti. Kaip tik dabar ten beveik nieko nebuvo. Dortė priėjo prie prekystalio, ir jaunutė, besišypsanti mergina, apsipylusi geltonomis garbanomis, paklausė, ko ji norėtų.

– Aš ieškau darbo. Gal ką nors turite? – tyliai, bet aiškiai ištarė Dortė.

Mergina už prekystalio žvelgė į ją žvilgsniu to, kuris niekada nebuvo matęs kito žmogaus. Paskui iš jos pasipylė nesuvokiamų žodžių srautas. Ant stiklinio prekystalio stovėjo padėklas su morkų pyragėliais. Oranžinės spalvos. Kvapas suteikė drąsos. Dortė pakartojo savo seną giesmelę, ir mergina pašaukė vyrą, sėdintį už pravirų durų. Jis priminė stirniną. Bent jau jo akys. Dortei pakartojus savo klausimą, vyras atsakė ne iš karto, tik pažvelgė į ją tokiu žvilgsniu, lyg gatvėje tarp mašinų būtų aptikęs kačiuką. Tada rankos mos-

tu pasikvietė ją į kambarį, iš kurio atėjo. Dortė juto, jog turi atsisėsti. Laimei, artimiausia kėdė buvo visai šalia. Nederėjo sėdėti prašant darbo, bet Dortei jau buvo nė motais.

Taip, jam lyg ir reikėjo pagalbos, suprato ji, nors tiesiai vyras to nesakė. Jis norėjo žinoti, kas ji tokia, iš kur atvyko, ką yra dirbusi anksčiau, ar turi rekomendacijų. Dortė buvo apie tai pagalvojusi, taigi parodė jam savo pasą. Jis užmetė į pasą akį ir pasiteiravo, ar ji galėtų dirbti padavėja.

– Taip. Taip pat virtuvėje. Gerai plauti. Rekomendacijos – ne, – ištarė ji kiek galėdama aiškiau.

Vyras ir toliau klausinėjo, ką ji moka. Ji bandė atsakyti, nors ir nebuvo iš anksto pasiruošusi žodžių.

– Nelabai gerai kalbi norvegiškai? – po valandėlės ištarė jis.

Dortė nuleido akis. Jautė, kaip užlieja karštis – ne tik veidą, bet ir didžiąją kūno dalį.

– Man nereikia didelio atlyginimo, – sušnibždėjo ji.

Stirnino akys mostelėjo blakstienų vėduoklėmis keletą kartų.

– Manau, tau reikia pagalbos! – Jo balsas buvo lyg medus, kai jis pakėlė telefono ragelį ir ėmė rinkti numerį.

Dortė pašoko nuo kėdės. Jai skuodžiant per kavinę, viduje nieko nebuvo. Mergina turbūt buvo tualete. Staiga Dortė aiškiai pajuto, kaip veikia Veros įsiūtis. Popierinė servetėlė su visais morkų pyragaičiais žaibiškai pradingo juodoje rankinėje.

Sėdėdama su batais ir švarkeliu Laros prieškambaryje, Dortė jautėsi pasprukusi. Žvelgiant iš apačios nykštukas atrodė dar mažesnis nei paprastai. Plonytis dulkių sluoksnis dengė Snieguolės pečius ir karūną. Vandens lašai akimirkai sustingdavo prieš nutikšdami į fontanėlį.

Ji išsitraukė servetėlę su morkų pyragaičiais. Jie vienas po kito nuslydo gomuriu, lyg būtų buvę suverti ant nematomo

siūlo. Jos kūnas jai nepriklausė. Ten, viduje, buvo susirangęs kirminas ir ją graužė. Matyt, greitai suris ją visą, jei ji neras jokio sprendimo. Bet jei ji pasiėmė keletą pyragaičių, tai, aišku, galėjo juos ir valgyti. Tol, kol šleikštulys perspės, kad jau pats laikas viską grąžinti.

– Ar gali įrodyti savo tapatybę? – paklausė moteris pašte keistai šypsodamasi, kai patikrino, ar yra laiškų.

Drebančiomis rankomis Dortė atkišo jai pasą. Moteris įdėmiai jį apžiūrėjo ir pakėlė akis.

– Tai jūsų pasas? – paklausė ji ir ištarė jos vardą ir pavardę taip, lyg ką tik būtų išmokusi skaityti.

– Taip, – patvirtino Dortė.

– Bet laiškas skirtas Anai Kareninai.

– Tai aš!

Moteris pažiūrėjo į ją mažytėmis, žvitriomis akimis, pastūmė pasą ant stalo ir truktelėjo pečiais.

– Man labai gaila! Galiu atiduoti laiškus tik tam, kas turi teisingus tapatybės dokumentus.

Dortė suprato ne visus žodžius, bet suvokė, kad Ivaro laiškas pasiliks šiame pašto skyriuje visam laikui, nes Ana Karenina neturėjo paso.

Ji žinojo, jog turi kažką daryti, bet pavojaus nebejuto. Tikrovė tebuvo mirgesys virš Laros balkono turėklų. Kai kurios dienos būdavo visiškai juodos, nors ir šviesdavo saulė. Dortė užliūliavo save mintimi, jog tol, kol ji miega arba guli lovoje, viskas yra taip, kaip ir turėtų būti. Tarp dienos ir nakties nebeliko aiškaus skiriamojo ženklo. Nebebuvo jokio skirtumo, kada ji akis atmerkia ar užmerkia. Mintys tapo tykios ir ramios. Sukosi tik apie atsitiktinius daiktus kambaryje. Dirbtines gėles palubėje. Balkone čirškančius paukštelius. Princesę po fontanu.

* * *

Nikolajus pasiūlė jai pyragaičių, bet ji nepajėgė valgyti. Vaikino rankų raumenys virpėjo. Jo akis slėpė miltai, kurie biro nuo veido lyg sausa balta pudra.

– Valgyk! – ištarė jis ir nusišypsojo, šiek tiek labiau viena puse, kaip įprastai. Bet valgyti ji negalėjo. Jis pasilenkė prie jos, kad padėtų išsivaduoti iš kiauto, kuris, rodės, ją uždusins. Ji norėjo jį paliesti, bet Nikolajus tarsi išsisklaidė ore, nes negalėjo suvokti to, ką ji turėjo papasakoti.

– Tėveli! – išgirdo save šaukiant. – Tėveli, ką man daryti?

Dortė jo nematė, bet žinojo, kad jis čia yra. Ji reikalavo, kad jis čia būtų!

– Ša, nešūkauk! – ramiai tarė jis. – Nesigailėk pati savęs. Gerai žinai, kas turi būti padaryta.

Dortė ištraukė pėdas iš laikiklių. Tai buvo ta pati ginekologo kėdė, ant kurios ji gulėjo, kai ją siuvo. Ta pati moteris. Kai tik ji atsistojo, šuo liovėsi kaukęs, o Šunininkas išnyko. Apsirengusi ji išlindo iš už širmos ir sustojo su nusvirusiomis rankomis ir per petį permesta rankine.

Gydytoja nusimovė pirštines ir mostelėjo į stovinčią prie rašomojo stalo kėdę. Dar prieš apžiūrą ji paklausė, kuo Dortė vardu ir kada gimusi. Kai ji sumurmėjo „Ana“, gydytoja nustebo ir kažką paspaudė savo kompiuteryje. Galbūt ji prisiminė ją iš paskutinio karto ir suprato, jog mergaitė meluoja. Bet vis dėlto ją apžiūrėjo.

– Turite man padėti! Išimti tai lauk! – pasakė Dortė vos atsisėdusi, nenuleisdama nuo jos akių.

– Per vėlu, – rimtai ištarė moteris baltu chalatu, lyg kalbėtų apie keletą tūkstantmečių.

– Tai kainuoti? – Dortei pritrūko oro.

– Ne dėl to. Bet praėjo daugiau nei dvylika savaičių! – atsakė ji taip švelniai, jog Dortė suprato, kad pinigai čia niekuo dėti.

– Tu pažinoti ką nors kitą? Padėti? Prašau! – pasakė Dortė atkakliu Veros balsu.

– Ne! Negalima, – ramiai, bet lygiai taip pat atkakliai atsakė baltoji. – Bet galime apie šį reikalą pašnekėti. Ar turi kur gyventi? O vaiko tėvas, kur jis? – Jos balsas priminė didžiulės musės zyzimą. Dortė išsitraukė iš kišenės dviejų šimtų kronų banknotą ir pastūmė jį per stalą, bandydama akimis užhipnotizuoti gydytoją.

– Mokama kitur. Bet eisiu su tavimi, taigi tau nereikės, – pasakė baltoji ir pastūmė pinigus atgal.

– Norite daugiau? – išpilta prakaito paklausė Dortė, jausdama, kad ją siaubia silpnumas ir šleikštulys.

Moteris papurtė galvą ir ištiesė per stalą ranką, lyg norėdama ją patapšnoti.

– Tu juk supranti, kad esu priversta tave užregistruoti, net jei ir nenori nurodyti tėvo vardo – arba savo pačios?

– Užregistruoti? Policija? – sušvokštė Dortė, o tuo tarpu kojų raumenys jau ruošėsi bėgti.

– Ne, žurnale. Tu nepadarei nieko blogo. Lauktis vaiko ne nusikaltimas! Supranti, ką sakau? – paklausė baltoji ir šyptelėjo.

– Žurnale? – Dortė nenoriai įsikišo banknotą į kišenę.

– Taip jau yra! – Gydytoja susimąstė žaisdama tušinuku, kurį rado ant stalo. – Ar tu čia nelegaliai?

– Ne! Turistė.

– Nuo to laiko, kai pastarąjį kartą čia buvai, praėjo daugiau nei trys mėnesiai? Tu ne tik nėščia, bet turi ir kitų problemų? Tiesa?

Dortė neatsakė. Ant rašomojo stalo stovėjo miniatiūrinis medelis. Ant šakos su keliais lapais kabojo susiraukšlėjęs apelsinas. Kiti lapai buvo išsibarstę aplink vazoną.

– Galiu paskambinti kai kam, kas tavimi pasirūpins, – draugiškai pasakė gydytoja. Pernelyg draugiškai.

– Ačiū! – atšovė Dortė ir atsistojo greičiau, negu pati tai suvokė. Toji taip pat atsistojo.

– Palauk truputį! Mes čia, kad padėtume!

Dortė puolė pro duris baltajai lipant ant kulnų. Dortė girdėjo, kaip ji kažką sako moteriai už priimamojo stalo, ir nerdama lauk ant sprando juto jų abiejų akis. Vis dar jautė jų akis ir skubėdama gatve. Žmonės atsitrenkdavo į ją arba pereidavo per ją kiaurai, to nepastebėdami. Būrelis besijuokiančių jaunų merginų plonais drabužiais. Jų bambas dengė tik ankšti marškinėliai ir švarkeliai. Trumpi sijonai ir lyg akvariumo žuvyčių prasižiojusios burnos. Vėjyje besiplaikstantys plaukai. Jos amžiaus. Jos juokėsi ir juokėsi, ir juokėsi...

39

Kvapai buvo tarsi apnuoginti. Ypač jeigu Dortė ramiai sėdėdavo ant suoliuko, kurį netyčia aptikdavo. Jai nerūpėjo, kur atsidūrė, kad tik gautų atsikvėpti. Visas miestas – namai, mašinos, medžiai ir dangus – regėjos iš mėlyno stiklo. Žvilgsnis negalėjo pagauti. Po kiek laiko viršum miesto išlinko siauras mėnulio pjautuvas.

Nebesitikėdama užmegzti pokalbio prie viešbučio, ji patraukė į netoliese esančią automobilių stovėjimo aikštelę. Jeigu vyras – gražiai apsivilkęs ir nesenas – prabangiame, išblizgintame automobilyje nuleidžia langą bei paklausia, ar ji norinti pasivažinėti, Lara tai būtų pavadinusi „nežmoniška sėkme“.

Prieš įsėsdama Dortė ištarė „tūkstantis penki šimtai“ tikėdamasi, jog tai nors kiek priminė Laros balsą. Vyras tik linktelėjo ir pajudėjo iš vietos nieko neklausinėdamas. Ji užsimerkė ir pagalvojo, kaip rudaodžio vyro parduotuvėje nusipirks pieno. Paskui. Galbūt jis galėtų ją išleisti kur nors netoliese, kad nereikėtų taip toli eiti. Kai Dortė vėl atmerkė akis, automobilis buvo sustojęs prie upės, gerai pasislėpęs tarp medžių. Kažką sumurmėjo, jog galėtų atlošti sėdynę į gulimąją padėtį, bet tuomet ji turėtų trumpam išlipti. Dortė pasiėmė rankinę ir padarė kaip liepta. Turbūt išlepo taip patogiai sėdėdama, nes atsistojusi susierzino.

Atsisukusi pamatė, jog vanduo turi milijonus draugiškų akių. Viena prie kitos. Visa žvaigždžių jūra. Ji žengė kelis

žingsnius ir slystelėjo ant šlapių lapų. Atgavusi pusiausvyrą, pajuto neapsakomą lengvumą, lyg viskas būtų baigta. Lyg darbas būtų atliktas, ir jai nebereikėtų ieškotis naujo. Lyg nebereikėtų vogti neprižiūrimų maisto produktų. Lyg laiško iš Laros laukimas buvo kažkas, ką ji tik įsivaizdavo. Arba geltonieji lapeliai. Lyg kiekvienas apsišvietęs žmogus žinotų, jog Anai Kareninai ten, kur ji yra, pasas nereikalingas – jai nereikia taupyti pinigų, kad parsigautų namo. Viskas sumokėta!

Pagaliau! Ji žengė keletą žingsnių neaiškiai girdėdama, kaip vyras tvarko sėdynes. Kojos nešė ją į priekį be jokių pastangų. Virš tamsaus vandens kabojo vabzdžių debesis. Mėnulio pjautuvas plaukė mirguliuojančiu paviršiumi lyg gelbėjimosi ratas. Vienoje vietoje virš kelmo švytėjo graži žalia šviesa. Tarytum sunkėsi per tinklą.

Nusileidus prie kranto, viskas atrodė taip natūralu. Beveik gera – lyg ji būtų parėjusi iš egzamino žinodama, jog visiškai nesvarbu, kaip pasisekė, nes jai užtikrinta vieta mokykloje. Dortė nesuprato, kodėl visą laiką tampėsi su savimi šitą sunkią rankinę. Visada. Paleido ją ant žemės ir eidama išskėtė į šalis rankas.

Blauzdas apsėmęs vanduo buvo ledinis, bet tai netrukdė. Daug sunkiau buvo nusigramzdinti. Atsiduoti. Nesikapanoti ir neplaukti. Tiesiog būti paprastu daiktu, ramiai plaukiančiu pasroviui. Šaltis dingo. Iš po kojų išslydo dugnas.

Ji turėjo surasti tėčiui masalo. Daugiašerių kirmėlių, kurios gyvena smėlingame dugne. Jos apsilipina spygliais ir šapeliais, kad pasislėptų. Ji turėjo įbristi į upę ir gelmėje kojų pirštais pajusti šiuos šiaudinius vamzdelius. Lydekos dėl jų tiesiog pamišusios.

Tėtis sėdėjo ant savo kėdės ir šveitė surūdijusius kabliukus. Jis atrodė pavargęs, todėl ji nenorėjo jo trukdyti.

Vanduo buvo apsėmęs jo blauzdas, bet tėtis nekreipė į tai dėmesio. Aplink jį nugarėlėmis į viršų plūduriavo knygos, viršeliai išsiskleidė lyg sparnai. Keletas tikrai vertingų senų knygų buvo beyrančios. Plūduriavo ir iliustruota knyga apie Europos istoriją! Odinė nugarėlė buvo dėmėta, viršelis nudriskęs. O štai ten suposi knyga, kuri gulėjo ant jo naktinio stalelio paskutinį rytą – ant viršelio blizgėjo *Czestaw*.

– Tėveli, nejau negelbėsi knygų? – sušuko ji. Jis neatsakė.

– Neištrauksi tos, kurios dar nespėjai perskaityti? – nusiminusi šaukė ji, bet tėtis sėdėjo kaip ir anksčiau nekreipdamas į ją dėmesio.

Pasilenkęs prie jos stovėjo vyras šlapiomis kelnėmis. Jis purtė ją, matyt, norėdamas pravimdyti. Ji porą kartų paklusniai sužiaukčiojo. Kažkas kaleno dantimis. Ne, jie buvo dviese. Vyras pargriuvo viržiuose. Atsistojo ir žengė kelis žingsnius nežiūrėdamas, kur eina. Sunkiai alsavo ir spoksojo į ją. Pasilenkė prie jos ir pasakė kažką, ko ji nesuprato. Timptelėjo mėgindamas ją pasodinti. Turbūt norėjo pasiimti ją su savimi.

Jai nepavyko. Kažkur šalia susitvenkė riksmas. Dortė nežinojo, iš kur jis kilo ar kur nusklis. Jis perrėžė orą lyg nesustabdoma sirena. Ji girdėjo, kaip vyras prašo jos liautis. Juto, kaip nestipriai plekšnoja jai per skruostą, žadėdamas nieko jai nedaryti. Girdėjo jį sakant, kad surado rankinę. Dortė girdėjo jį per riksmą, kurio nebuvo galima sustabdyti.

Jis nešė ją. Svirduliavo. Alsavo. Ištiesė ją mašinoje. Ant odinių sėdynių atsirado tamsios dėmės. Jo švarkas varvėjo, kai jis atsirėmęs į mašiną kažkam skambino. Tuo tarpu iš jos ištekėjo riksmas ir nuvarvėjo šlapiomis šlaunimis.

Vyras pritvirtino saugos diržą, įlipo ir atsisėdo savo pusėje. Jo telefonas stovėjo ant stovo. Rankos virpėjo. Suaugęs vyras drebančiomis rankomis. Paskambino. Kažko paklausė. Laukė. Pakartojo. Galiausiai ištarė:

– Mes atvažiuojame dabar! Iš karto!

Vyras mašinos veidrodėlyje. Barzdos šeriai prie pat lūpų kampučio. Kaip spygliai ant papločio. Virš smilkinių išretėję plaukai. Akys, besiblaškančios nuo telefono prie jos, vairo, dar kažko lauke. Vyras, ko gero, nežinojo, kad jo akys šokinėja. Kelis kartus meldė ją nustoti šaukus. Grasino išmesiąs iš mašinos, jei ji nesiliaus. Lyg tai būtų buvusi jos kaltė.

Moteris baltu chalatu sučiupo Dortės ranką ir įbedė švirkšto adatą. Paskutinis dalykas, kurį ji prisiminė, buvo riksmas, o ne tai, kad jis dingo.

Kai ji atsipeikėjo, gerklė buvo lyg nudeginta. Iš vidaus. Balsas dingo, kai ji norėjo paprašyti baltojo šešėlio ko nors atsigerti.

Mama sėdėjo ir pasakojo Dievui dalykus, kurių ji, tiesą sakant, negalėjo žinoti. Sėdėjo ant lovos kartu su ja, buvo gerokai mažesnė, nei Dortė prisiminė. Tiesiog kaip lėlytė. Balsas buvo toks keistas, visai nepanašus į save. Mama dėl jos gėdijosi. Ji pasakojo Dievui apie Larą, kuri išvažiavo į Maskvą, kad atidarytų pensioną, bet apie kalėjime sėdintį Tomą – nė žodžio. Kaskart, kai tik Dortė pajusdavo švirkštą, mama liaudavosi melstis. Dėl to ji ne visada spėdavo išvardyti visus, kuriuos Dievo prašydavo apsaugoti. Mama nebebuvo tokia pat kaip anksčiau. Neatrodė, kad ji suprastų padėties rimtumą. Vis dėlto mašinoje buvo odinės sėdynės. Šitiek daug vandens sugadino odą. Iš pradžių išsausės kaip kartonas, o paskui sutrupės. Tikrų tikriausiai. Norint atlyginti reikės aptarnauti daug klientų. Galiausiai mama, atrodo, nutarė Dievo nebemulkinti.

– Brangioji Marija, Dievo motina, – ištarė mama, tikėdamasi Marijos užtarimo. – Juk žinai, kaip sunku rasti gerų klientų, ar ne? Taigi būtų puiku, jei pasakytum jam, kad

negalime atsilyginti už sugadintas odines sėdynes. Ne, jis nebuvo šiurkštus, kaip tik todėl prašau tavęs juo pasirūpinti. Jo rankos drebėjo, barzda buvo atmestinai nuskusta. Jis buvo gan mandagus.

Mėnuo maudėsi upėje. Dortė ieškojo kažko žolėje, iš pradžių neprisimindama ko. Paskui pajuto kiaušinių kremo ir cukraus pudros kvapą. Pro šalį sruvo kažkas šilta. Nikolajus paguldė Larą į batų dėžutę, kad palaidotų ją smėlyje. Ji dailiai gulėjo užmerktomis akimis su Snieguolės karūna ant kaktos. Bamboje žibėjo auksinis žiedas.

– Lara! Tu mirusi? – Dortė norėjo ją paliesti, kad ši pabustų, bet Nikolajaus veidas taip išbalo, jog ji suprato, kad ją žadinti didelė klaida. Po akimirkos jis jau buvo dingęs su dėže ir visa kita. Kraštovaizdis plūduriavo upėje aukštyn kojomis kartu su linksinčio mėnulio profiliu.

– Kaip laikaisi?

Dortė atmerkė į akis plieskiant negailestingai šviesai. Balta būtybė stovėjo už stovo, o gal už mažyčių metalinių kartuvių. Viršuje kabėjo permatomas maišelis su laidu. Ją kalbino moteris. Štai ji priėjo arčiau. Veidas išsiliejo lyg nenorintis išdžiūti gipsas, šen ir ten ritinėjosi du nenusakomos spalvos stiklo rutuliukai.

Dortė sukrutino lūpas, bet žandikaulis nesileido pajudinamas. Iš maišelio kažkas lašėjo ir leidosi laidu. Žiūrėdama į tai ji ištroško. Jie turbūt pririšo ją prie lovos guminėmis žarnelėmis. Kartuvės buvo pritvirtintos prie plaštakos, o apačioje į ją kažkas įkišta. Pasijudinus skaudėjo. Iš po antklodės kyšojo žarnelė, kuri leidosi į maišelį prie lovos.

Nebuvo jokios prasmės mėginti prisiminti, kaip ji čia pateko arba kokie klientai ten buvo. Jei moteris išeis, Dortė geriau ištyrinės, ar labai ji sužeista ir ar įmanoma atsikelti iš

lovos. Ji nebuvo tikra, ar visa tai realybė, ar kažkas kita. Bet per akių vokus skverbėsi šviesa. Pro degančių kraujagyslių varnalizdį ji matė lašantį maišelį. Čia, matyt, ligoninė.

Kažkas brūkštelėjo grindimis, ir į jos lovą stuktelėjo kūnas, ją sudrebindamas. Grindimis traukiama kėdė priartėjo. Šiek tiek veržė riešą. Vos juntamas skausmas, dėl kurio neverta sukti sau galvos. Netrukus pajuto, kaip kažkas paėmė laisvąją jos ranką. Ją apgaubė svetimos, sausos odos šiluma. Dortei pakėlus akis, moteris sėdėjo ir žvelgė į savo laikrodį.

– Tau nebūtina daug kalbėti. Mes tik norime žinoti, kaip jautiesi.

Bet Dortė nesileido apmaunama ir neatsakė. Tik užmerkė akis ir pamėgino nuryti seiles. Atrodė, kad gerklė būtų pervaryta per mamos lenkiškąją trintuvę.

– Svarstome, kad galbūt šiandien norėsi pamėginti valgyti pati?

Dortė neatsakė. Tik jautė troškulį. Turėjo panaikinti švino skonį. Liežuvio galiuku apvedė lūpas iš sauso, šiurkštaus popieriaus. Kažkas ją išgręžė ir išdžiovino virš dujinės orkaitės.

– Mums juk taip pat įdomu, kuo tu vardu... Ar gali mums padėti?

Dortė pravėrė burną, kad, jei įmanoma, gautų ko nors atsigerti arba ką nors pasitepti lūpoms. Seselė nerodė jokio susidomėjimo, ji baigė žiūrėti į savo laikrodį ir kažką užsirašė bloknote.

– Vyras, kuris atėjo su tavimi, sakė, kad supranti norvegiškai...

Knietėjo atsakyti arba papurtyti galvą, kad tik gautų ko nors atsigerti, bet kambariu nuvilnijo skersvėjis, lyg kas būtų atidaręs du langus iš karto. Buvo taip gera, jog ji užsnūdo. Kelis kartus girdėjo kažką kalbant nebūdama įsitikinusi, ar jie tikri.

Dienos šviesa skaudino. Nevertėjo išsiduoti, kad ji pabudo. Tuomet jie vėl pradės klausinėti. Rankinė! Ji tebegulėjo atviroje naktinio stalelio spintelėje. Lova šalimais vis dar buvo tuščia. Keista, jog ji nenorėjo į tualetą. Anksčiau galvojo, kaip ji susitvarkys. Staiga Dortė pastebėjo, jog vilki marškinius, panašius į tėtės pižamą. Tai ją pravirkdė. Ji pasidėjo ranką su žarnele šiek tiek patogiau ir užsimerkė. Netrukus jau tik pamažėle lašnojo, lyg iš sugedusio čiaupo.

Dortė nežinojo nieko apie laiką, nes neturėjo Laros žadintuvo. Tėtės laikrodį kažkas buvo nusegęs ir padėjęs ant naktinio stalelio. Pabuvojęs upėje jis, matyt, nepradėjo geriau veikti.

Kažkas įėjo į vidų ir pasilenkė prie jos. Jie stovėjo dviese ir kalbėjo taip, lyg ji būtų mirusi arba nematoma.

– Vyras teigė, kad ji supranta norvegiškai! Bet į tai visai nepanašu. Kitaip būtume užmezgę su ja ryšį, – pasakė seselė.

– Koks to vyro vaidmuo? – paklausė žemas moteriškas balsas.

– Šito aš nežinau, nes priėmiau ne aš.

– Turiu galvoje, ar jis buvo giminaitis? Pažįstamas? Draugas?

– Jis paliko ją neprisistatęs. Sakė, jog pastatys mašiną ir grįš, bet negrįžo. Tai viskas, ką žinau apie priėmimą. Jai nustatyta dehidratacija, ji buvo šlapia ir gerokai išsekusi. Visą laiką šaukė. Davėme jai raminamųjų. Atrodė, lyg ją būtų ištikęs nervinis priepuolis. Dabar, manau, einasi geriau. Vyras, matyt, tiesiog norėjo jos atsikratyti. Ji nėščia. Nežinau, kokioje aplinkoje ji gyvena, bet savo rankinėje turi ir ausinuką su Bachu, ir tūbelę lubrikanto.

– Sveika! – ištarė žemas balsas taip arti, jog Dortė juto kvėpavimą į veidą. Bet ji neatsakė. Net ir tada, kai toji moteris patapšnojo jai per ranką.

– Labai neatsakinga tiesiog leisti jam išeiti nesužinojus pavardės ir adreso!

– Ne su manim reikia kalbėti! Ne aš ją priėmiau. Bet mes juk privalėjome jums pranešti, nes nežinome jos tapatybės... Turiu galvoje, mes negalime ja rūpintis. Čia ligoninė, o ne prieglauda...

– Man akivaizdu, kad jai reikia medicinos darbuotojų priežiūros, – pertraukė žemas moteriškas balsas. –Tokiais atvejais policija neužsiima, kol ji nepadarė nieko bloga. Kažkas juk turi apie ją žinoti.

– Ir aš taip manau! Ar galėtų ja susidomėti psichiatrai?

– Ar ji susitrenkė galvą?

– Nemanau... Ligos istorijoje neparašyta.

– Ar galiu pasikalbėti su gydytoju ir užmesti akį į jos ligos istoriją? Tuomet galbūt galėsiu pradėti tyrimą.

Grindimis nuėjo dvi poros pėdų. Vienos padai buvo kamštiniai ir šiek tiek šlepsėjo. Kita mūvėjo tvirtus batus su guminiais padais. Durys užsivėrė, ir Dortė liko viena.

Policija! Dabar jie ją sučiups! Privers kalbėti. Jei ji nenorės, jie tardys, kol ji palūš. Papasakos apie Larą. Tomą! Tuomet turės slapstytis visą likusį gyvenimą. Ji pabandė viską įsivaizduoti. Lietuvos policija? Kekšė! Nėščia. Mama viską sužinos. Ji mirtų nuo tokios žinios, net jei Dortė vėl mėgintų skandintis. O jei nenusiskandintų ir sugebėtų neįskųsti Tomo, negelbėtų ir tai, jog Tomas sumokėjo, – Makaras ir Liudvikas ją susirastų.

40

DORTĖ STAIGIU JUDESIU ištraukė prie rankos pritaisytą žarnelę ir pajuto stiprų skausmą, kai nuplėšė, kas buvo pritvirtinta apačioje. Atrodė, jog galva ne visai savo vietoje, o gomurys lyg sena oda. Spintoje ji rado drabužius – susiglamžiusius, bet sausus. Dortė nešvaistė laiko nusivilkdama pižamos marškinius – tiesiog užsimetė džinsinį švarkelį ir sugrūdo medvilninę palaidinę į rankinę. Ant išsipūtusių ligoninės kelnaičių užsitraukė sijoną ir patikrino, ar pasas tikrai guli tarp pamušalo ir rankinės dugno. Jie jo nerado! Pinigų ji neturėjo. Du šimtus kronų iššvaistė maistui, liko tik dvi monetos po dešimt kronų džinsinio švarkelio kišenėje.

Ilgame koridoriuje švietė iškaba „Exit". Neatrodė, jog kažkas būtų budėjęs, norėdamas ją sustabdyti, bet nebuvo tikra. Galva – dunksinti dėžė. Ten persikėlė širdis. Ji praėjo pro baltai apsirengusius žmones, kurie galėjo ją vytis. Žmonės blankiais arba plokščiais veidais slinko pro šalį. Jie, matyt, buvo gydomi nuo vienos ar kitos ligos. Nevertėjo gaudyti žvilgsnių. Galbūt jie jos nematė. Jauna moteris, apsigaubusi skara, spoksojo į ją baimės kupinomis akimis. Bet ji toli gražu nekėlė grėsmės. Tereikėjo žengti tiesiai, greitai ir užtikrintai, nebėgti.

Jau lauke, išėjus pro besisukančias duris, į Dortę padvelkė oro gūsis, lyg sparnais būtų plevenęs drugelis. Paėjėjusi kelis žingsnius, ji atsisėdo ant suolelio, kad kiek įmanydama suimtų save į rankas. Išsilaisvinus iš vamzdelių pančių

degino tarpkojį. Ji mėgino surinkti mintis, nuojauta sakė, kad čia ji dar nėra buvusi. Galbūt į vidų pateko ne pro tas pačias duris, pro kurias išėjo. Taksi mašinos priartėdavo ir nuvažiuodavo sau. Žmonės su gėlėmis ir krepšiais. Jei tik būtų galėjusi parvažiuoti taksi iki Laros buto! Už dvidešimt kronų.

Sėdėdama su nuleista ant kelių galva pajuto, kaip tarsi išleista iš maišo atsėlino panika. Jie jos ieško! Dortė įsitvėrė suolo ir pro išdžiūvusią gerklę sunkiai įtraukė oro. Paskui atsistojo ir nulingavo tolyn. Kirto gatvę. Netrukus rado kelią, kur nebuvo žmonių. Klaidžiojo, kur akys veda, prisilaikydama gyvatvorių ir sodų tvorų. Linkstančiais keliais ir neklusniomis pėdomis.

Jaunas vaikinas su prikabintu prie dviračio laikraščių vežimėliu žvilgtelėjo į ją. Jis turbūt mano, kad aš girta arba apsvaigusi nuo narkotikų, pagalvojo Dortė ir pamėgino susiimti. Nebuvo taip paprasta. Išdalijęs laikraščius ir važiuodamas atgal, vyrukas sustojo ir nukėlė vieną koją.

– Nekaip jautiesi?

Dortė apsimetė, kad negirdi, tiesiog žengė žingsnį į šoną ir nuėjo tiesiai neprisilaikydama tvoros.

– Ką gi, atleisk! Tiesiog pamaniau, kad tau reikia pagalbos. Viso geriausio! – išgirdo ji už nugaros.

Tuomet iš jo teliko tik vežimėlis su laikraščiais, nugara ir užpakalinis ratas. Kepuraitė ir dryžuotas megztinis. Vyrukas dingo – lyg medžių vainikuose paslėpti siūlai būtų tempę jį pirmyn per juodai mėlyną mirgesį. Laiškanešys ant dviračio? Galbūt ir ji galėtų gauti tokį darbą? Tam kažin ar būtina gerai mokėti norvegiškai. Reikėjo paklausti, kiek jis uždirba.

Atrodė, jog ji eina visą amžinybę, kai staiga pamatė didžiosios bažnyčios bokštus. Dabar Dortė galėjo lengvai orientuotis, kad rastų Laros butą. Jai toptelėjo, kad, matyt,

bus apsukusi ratą. Vienoje vietoje buvo laiptai ir suolas. Ji trumpam prisėdo. Susilenkė virš kelių, iš dalies tam, kad pasislėptų nuo praeivių, iš dalies – kad nenukristų. Staiga ji išgirdo tolygų eismo ir žmonių dūzgesį – lyg kas po ilgo laiko būtų įjungęs televizorių. Tas garsas, ko gero, buvo čia visą laiką, bet Dortė neprisiminė, kad būtų jį girdėjusi. Pajudinusi koją, užkabino apytuštį vandens butelį. Atsuko kamštį ir jį pauostė. Paragavo. Taip, tai tikrai vanduo. Ji pakėlė butelį prie lūpų ir godžiai gurkštelėjo Bet daugiau nelindo. Tokio nepakeliamo troškulio neįmanoma numalšinti, kad ir kiek gertų. Taigi reikėjo pataupyti. Ji nesirgo. Tiesiog buvo ištroškusi! Dortė įsikišo plastikinį butelį į rankinę ir patraukė toliau. Norėjo prisipildyti jį pirmoje pasitaikiusioje vietoje, kur tai įmanoma. Upėje?

Automobilių ir žmonių triukšmas tapo nepakenčiamas, lyg vanduo būtų pažadinęs jusles. Bet eiti reikėjo, kitaip ji nepasieks Laros buto. Čiurnos buvo sudžiūvę stagarai. Saulė plieskė į veidą, kol išpylė prakaitas. Būtų nusivilkusi švarkelį, bet kadangi buvo tokia kvaila ir išėjo su pižama, teliko susitaikyti. Niekas negali vaikščioti gatvėmis apsivilkęs tėvo pižama. Žmonės turbūt pagalvotų, kad ji išprotėjusi. O gal tokia ir buvo?

Šovė į galvą mintis užeiti į bažnyčią. Galbūt trumpam prisėsti ant suolo ir pagalvoti apie Laros fontanėlį. Tai atrodė teisinga. Bet tuoj prisiminė, kad sukliudys sunkiosios durys. Be to, buvo visai ne pakeliui. Vis dėlto ji matė save žengiančią iki pat artimiausio altoriaus, priglaudžiančią kaktą prie priešais stovinčios kėdės ir atsiklaupiančią. Kaip tik dabar ji turėtų pasimelsti. Bet viskas, apie ką galėjo galvoti, buvo Laros vazoninė gėlė, kuri, matyt, perdžiūvusi nuvyto. Ilgi kalavijo formos lapai su baltomis dėmelėmis, matyt, pavirto rudomis skiautėmis.

* * *

Dortę užvaldė mintis, kaip nieko nesutikti kopiant laiptais. Žvilgsniai, kurių ji sulaukė gatvėje, bylojo, jog ji atrodo įtartina. Mėginant atsirakinti duris, į akis krito vis dar prie išorinės plaštakos pusės prilipęs pleistras su sukrešėjusiu krauju. Krapštėsi galvodama, jog visiškai nebemoka elgtis su raktais, tapo niekam tikusi vien todėl, jog gulėjo ligoninėje. Ji apsuko raktą ir dar kartą įkišo jį į spyną, tiesą pasakius, žinodama, kad nepavyks. Tuomet suprato, kad vienintelė priežastis, kodėl nepavyksta atrakinti durų, yra ta, jog iš vidaus įkištas raktas. Ji žengė atatupsta link laiptų, nulipo žemyn du laiptelius, kad pasislėptų, ir prisiglaudė prie sienos. Po valandėlės nulipo žemyn ir pažvelgė į pašto dėžutę, nebūdama iki galo tikra, ko ten ieško. Ši buvo tuščia. Tik nedaugelis daiktų yra tokie bergždi kaip kad tuščia pašto dėžutė.

Pro atvirą laiptinės langą atklydo kamanė. Beviltiškai ir su triukšmu, lyg būtų maniusi esanti meška, ji atakavo stiklą, geisdama ištrūkti laukan. Valandėlę pasėdėjusi Dortė ir vėl užsvirduliavo laiptais aukštyn. Pusiaukelėje išgirdo atidaromas laukujes duris ir greitus žingsnius apačioje. Netrukus pro šalį praėjo vyras rudais batais ir silpnai atsiduodantis senu popieriumi. Dortė buvo mačiusi jį anksčiau, iš balkono. Jis nieko nesakė, tiesiog praslydo pro šalį ir atsirakino duris kažkur antrame aukšte. Vis dėlto praėjo nemažai laiko, kol jos širdis nurimo.

Šį kartą Dortė pasiklausė prie durų. Prikišusi ausį girdėjo fontanėlį. Šiaip visur tvyrojo tyla. Ji įkvėpė, šiek tiek palaukė ir paskambino į duris. Keistas, kimus senojo skambučio čirškesys privertė ją krūptelėti, bet nieko neįvyko. Po trečio skambučio šalia fontano ji išgirdo kitą silpną garsą. Kažkas iš vidaus ištraukė raktą. Dortė kurį laiką delsė, paskui įkišo savo raktą ir pasuko.

Po akimirkos ji buvo įtraukta už pakarpos į prieškambarį.

41

– Kodėl nedavei jokio ženklo, kad tai tu? – sušnypštė balsas, ir ją apsivijo dvi rankos.

– Negalėjau žinoti, kas čia yra, – išspaudė Dortė ir įsikniaubė į minkštą Laros kūną.

– Kur tu buvai? Atrodai nekaip! – Lara atitraukė ją nuo savęs įtariai tirdama. Ji pastebėjo plaštaką su kruvinuoju pleistru ir suspigo: – Po perkūnais, tu juk nesibadai! Ir dar į tą vietą! Kvailelė!

Kambarys ėmė suktis. Dortę įsiurbė tolimas, vibruojantis garsas. Tuomet ji išsitiesė kaip ilga. Laros lūpos buvo du ryškūs lėtai virš jos judantys rožės žiedlapiai.

„Ir jie davė Jam atsigerti." Mamos balsas buvo nuolankus, bet skaidrus kaip krištolas. Biblijoje nuolatos kas nors gaudavo atsigerti. Laros rankos laikė grublėtą stiklinę tiksliai matuodamos, kokiu kampu ją palenkti, kad Dortė spėtų nuryti. Ji gulėjo padėjusi galvą Larai ant kelių ir žvelgė į jos juodai lakuotus kojų nagus. Jie panėšėjo į aptrintas vyšnias. Dortė rijo ir rijo.

Netrukus pavyko atsistoti ir persikelti ant sofos. Lara nutraukė nuo jos batus ir švarkelį.

– Kas čia per apsirengimas! – pratrūko ji. – Šitie marškiniai! Tu buvai ligoninėje! Ką, po galais, ten veikei?

– Nieko... – sumurmėjo Dortė susigėdusi.

– Nieko? Niekas neatsiduria ligoninėje dėl nieko!

– Vienas toks klientas...

– Tave sumušė? – prislėgta paklausė Lara.

– Ne! Ištraukė mane iš upės ir...

– Kas per idiotas įmetė tave į upę?

– Niekas...

– Ką, po perkūnais, tu veikei upėje? – suspigo Lara.

– Šito aš neprisimenu... Būk gera... Nepyk!

Laros užpakalis klestelėjo ant sofos taip staigiai, jog prispaudė Dortės plaukus. Ji užmerkė iš skausmo akis ir lengvai kepštelėjo per moters ranką. Lara kilstelėjo ir ištraukė jos plaukus, lyg tai būtų buvusi verpalų sruoga.

– Aš ne pikta! Aš įsiutusi! Kad turėjau palikti mergaitę, kurios toks menkas protelis, jog lekia skandintis!

Į tokius žodžius nebebuvo ko atsakyti.

– Tu atrodai kaip perkaręs skeletas! Išvirsiu arbatos! – pareiškė Lara grėsmingu balsu, paskui nuėjo prie virtuvės spintelės ir pradėjo barškinti visokiais rakandais.

Dortė nusigavo į tualetą. Ten sėdint ją užliejo toks didžiulis palengvėjimas, kad Lara grįžo, jog ji pravirko. Paskui, nusiplovusi veidą ir rankas bei išmetusi pleistrą, paknopstom nulėkė prie spintelės, kur stovėjo Lara ir tepė sumuštinį su sūriu. Atsistojo už jos, įsikniaubė jai į nugarą ir kūkčiodama suinkštė.

– Lara! Tu esi princesė! Noriu būti tavo nykštukas.

– Nutilk! Niekados neturi pamiršti, kad tai *tu* esi princesė! *Anie* tėra nykštukai! Jų smegenys ne didesnės kaip žiurkės! – sušnypštė Lara, sukrovė viską ant padėklo, nunešė į svetainę ir dailiai išdėliojo ant stalo. Paskui taip stipriai klestelėjo ant sofos, jog ši sudejavo. – Juk žinai, kad negalima pasiduoti? Niekada!

– Kodėl?

– Tu gavai šį gyvenimą, kad įrodytum sau pačiai, jog *esi!* Ir kad ne veltui čia esi. Supranti? – Lara atsikando didžiulį

duonos kąsnį ir ėmė kramtyti, tarsi būtų reikėję apčiaumoti žodžius, kad jie taptų tiesa.

– Aš bandžiau, – sumurmėjo Dortė ir pažvelgė į savo sumuštinį. Ne, ji nesijautė esanti soti, bet, matyt, buvo per vėlu. Ji save išmokė, kad alkis nesitęsia visą laiką. Jis ateina ir praeina. Išnyra nakties košmaruose arba einant pro duonos parduotuvę. Kai kada nuo jo pavargstama. Galiausiai lieka tik švino skonis ir tas graužiantis jausmas, lyg pilve tūnotų žiurkėnas.

– Turi įrodyti sau pačiai, juk sakiau! Reikia turėti išdidumo. Be to, kada nors juk grįši namo pas mamą. Ar ne?

Dortė nežinojo, ką atsakyti, tik palengva papurtė galvą, kad parodytų, jog bent jau klausosi.

– Žinoma, kad grįši namo! Ar atgavai savo pasą?

– Taip! Bet iš to juk nebuvo jokios naudos. Neturėjau pinigų kelionei. Kas jį ten įdėjo?

– Vienas mano pažįstamas. Bet dėl šito nesuk sau galvos. Tu jį gavai, ir tai svarbiausia. Kalbėjai su juo?

– Pasas buvo pašto dėžutėje. Ar jis dirba Tomui? – Dortė kramtė duonos gabalėlį mėgindama nuryti.

– Neklausinėk!

– Ar Tomas atidavė jam pasą?

– Juk sakau, kad neklausinėtum! Bet kodėl tau taip prastai sekėsi? Nedarei, kaip buvau liepusi?

– Nežinau... Sutikau vyrą raudonais plaukais, kuris buvo malonus. Ir vieną, vardu Artūras, kuris norėjo, kad atvažiuočiau į Oslą. Jis galėjo man rasti darbo valgykloje, bet neatsiliepia telefonu. Mėginau pasiteirauti darbo vienoje kavinėje, bet ten buvo tik morkų pyragaičiai, – pasakė ji ir nusišluostė akis.

– Betgi liaukis! Išsišnirpšk nosį! – ištarė Lara ir pažvelgė į ją susirūpinusi. – Turi likti prie to, ką sugebi. Tu juk tokia darbšti ir... daili! Galiu lažintis, jog sėdėjai ir gailėjaisi savęs,

užuot sukandusi dantis ir ieškojusi išeities. Nejau manai, kad dar būčiau gyva, jei būčiau buvusi tokia jautri ir ištižusi kaip tu? Tikrai ne!

– Tu visko nežinai, Lara. Nesupranti? Aš negaliu šitaip! – Atkandusi vieną kąsnį, Dortė padėjo sumuštinį ant lėkštės ir nusišluostė panosę.

– Nekalbėk apie tai, ar tai gali, ar ne. Kalbėk apie tai, kaip susimokėti už maistą ir butą. Yra daug žmonių, kurie nekenčia savo darbo, savo viršininko... visko! Bet jie juk turi valios eiti į priekį. Tiesa? Ir mes tokios! Tu ir aš, Dorte, mes eisime į priekį. Po galais, mes nepūsime upėje. Girdi?! – Lara kramtė dar greičiau.

– Kaip sekėsi *tau?* – pasiteiravo Dortė, kad visa tai pasibaigtų, paskui ji trūktelėjo didžiulį gurkšnį iš puodelio. Arbatoje jautėsi medus ir citrina. Arbata buvo kaip Lara – stipri, saldi ir karti vienu metu. Kuria gali pasitikėti – kol nesibaigia.

– Ačiū, gerai! – pasakė Lara ir užvertė akis į viršų. – Nieko ypatingo. Gyvenau pas vieną seną pažįstamą. Šis biznis visai supuvo. Visi galvoja tik apie save. Rusijoje taip pat, – atsiduso ji ir ėmė valgyti su didžiausiu malonumu. – Bet tu štai ką tik ištraukta iš upės, prisikėlusi iš mirusiųjų ir... Beje, išmetė jie tave lauk? Iš ligoninės?

– Ne, jie kalbėjo apie tai, kad mane turėtų pasiimti policija. Aš išsitraukiau abi žarneles ir išėjau.

– Žarneles?

– Viena rankoje, o kita čia. – Dortė parodė ranka į tarpkojį.

– Dieve brangus! Visos dvi! Tau buvo taip blogai? Ir užuot džiaugusis, kad išgyvenai, nesugebi net kąsnio nuryti, nors beveik kišu tau į burną! – pratrūko ji. Paskui staiga prislopino balsą ir ištarė: – Galėčiau tau papasakoti, kaip kartą Maskvos požemiuose koviausi su milžiniška, perkarusia žiurke – dėl gabalėlio duonos.

– Negali būti!

– Dar ir kaip gali. Buvo žiema ir taip velniškai šalta, net ir kanalizacijoje po žeme. Ten, žinoma, mirtinai nesušalsi, bet reikėjo saugoti kiekvieną trupinėlį maisto, kurį pavykdavo gauti. Geriausia paslėpti prie kūno ir apsimesti, kad nieko neturi. Rasti maisto man sekdavosi gana neblogai, tad kartais ką nors atiduodavau, kad jie paliktų mane ramybėje. Aš juk buvau tik menkutė žuvelė. Vienintelis mano ginklas buvo dantys. Jie visada gelbėdavo nelaimėje. Daugumai buvo daug svarbiau susiveikti klijų nei maisto.

– Klijų? – silpnu balsu paklausė Dortė.

– Juk reikia nors kiek džiaugsmo. Jei turėdavai klijų, galėdavai įsirausti tarp savo skudurų ir uostyti, kol imsi skristi. Bet kai kuriems nuo jų stipriai pasimaišydavo protas. Turiu galvoje, jie tapdavo pavojingi. Kad juos kur velniai! Ypač vienas, kuris niekada nesiprausdavo ir nevogdavo drabužių, kad galėtų pasikeisti. Jis dvokė kur kas labiau už pačią kanalizaciją. Jei jis ateidavo ir norėdavo į užpakalį, tai kur jau ten. Nuo dvoko tiesiog netekdavai sąmonės.

– Į užpakalį?

– Taip, turbūt išmoko iš tų senių, kuriems parsidavinėdavo. Galbūt jis buvo gėjus? Iš kur man žinoti? Bet kuriuo atveju... Kartais man miegant maistas dingdavo. Stipriausieji atimdavo maistą iš visų. Dažnai valgydavau ant galvos užsimetusi striukę, kai „kaimynai“ miegodavo. Bet duonos kvapą, net ir sudžiūvusios, supelijusios duonos, žmonės užuosdavo per miegus, jis nustelbdavo net mėšlo dvoką. Ir tada jie ūmai pabusdavo. Prasidėdavo velniava. Jei neatiduodavai to, ką turi, laisva valia, jie dažnai pasiimdavo ir tavo maistą, ir skylę. Stipriausieji vaikinai turėjo pasakišką apetitą viskam. Visai kaip beždžionės. Jie sėdėdavo kampe ir jį tampydavo, norėdami paerzinti. Kai kurie turėdavo energijos tokiems dalykams, kad ir kokie alkani ar apsvaigę jie būtų.

– Tai netiesa!

Antausis pliaukštelėjo dar prieš Dortei susigaudant, kas įvyko.

– Tu nekaltinsi manęs melu! Girdi! Aš meluoju, tik kai reikia gelbėti gyvybę arba apginti svarbius žmones, o ne pasakodama smulkmenas draugams.

– Ar aš tavo draugė, Lara? – sukuždėjo Dortė ir susiėmė už zvimbiančios ausies.

– Aišku! Aš taip išsigandau – grįžau, o tavęs nėra. Pamaniau, kad galbūt tave suėmė. Taip, pripažįstu, kad bijojau ir dėl savęs pačios, jog būsi mane išdavusi. Šitaip galvoja tas, kuris visada turėjo kovoti. Bet iš tikrųjų aš netikėjau, kad mane įskundei. Baiminausi, kad tau kažkas nutiko. Ar supranti? Tu juk narsi, bet ganėtinai kvaila. Žmogus, gyvenęs taip saugiai ir gerai kaip tu, su mama ir visa kita, iš tikro nėra gajus. Bet tu mokaisi greitai. Supranti?

Prie Laros lūpų kampučio kabėjo mažytis duonos trupinys. Akimirką jis lengvai virptelėjo. Lara pajuto, kad ten kažkas yra, ir įsitraukė jį liežuvio galiuku.

– Lara, yra kai kas...

– Šūdas, kad jie suėmė Tomą ir mums teko lįsti į pogrindį! Dabar aš suprantu. Vienas iš nedaugelio, kuriais galima pasitikėti, yra Tomas! Jis nieko nepasakė. Kitaip jie būtų mane suėmę. Ir kitus. Laimei, nežinau, kur jie yra. Paklausyk! Jei mane tardytų, aš pažįstu tik tave. Mes esam vienintelės. Mes veikiam savarankiškai, be sutenerių. Šioje šalyje tai neuždrausta. Remkis tuo! Bet aš tikiuosi, kad Tomas nebus nuteistas. Ar matei laikraštį?

– Laikraštį? Dar ne.

– Ten nėra vardų ir nuotraukų, tik pasakojimas... Tai jis! Jie mėgina jį nuteisti už prekybą žmonėmis! Nesąmonė! Jis juk kaip ir išgelbėjo tau gyvybę, tiesa? Bet jis daug stam-

besnė žuvis, nei aš maniau. Įspūdinga! O ką, beje, padarei televizoriui? – paklausė ji besirausdama laikraščio.

– Jis pats sugedo. Gal dėl lietaus...

– Kvailutė! Jis nepajuosta nuo lietaus, – pasipiktino ji. Netrukus susirado laikraštį ir sumurmėjo kažką apie tai, kad televizorius senas.

– Kaltintojas nori duoti jam penkerius metus! Jie mano, kad už viso to stovi daugiau vadeivų, – pasakė Lara, išskleidė lapus ir ėmėsi versti į rusų kalbą.

– „Vadeivoms priklauso visa galia. Jie valdo kasdienį merginų gyvenimą pasitelkdami prievartą, jėgą ir grasinimus bei atima jų orumą. Bausmė už prekybą žmonėmis pagal Baudžiamojo kodekso 224 straipsnį tėra penkeri metai kalėjimo. Merginos gyvena šiuolaikinėje vergijoje. Jos išnaudojamos ir mušamos. Baimindamosi deportacijos ir keršto, daugelis nedrįsta įduoti vadeivų." Antraštė „Mėsos rinka".

Lara nutėškė laikraštį ant stalo ir liko sėdėti plačiai išplėstomis akimis ir žiopčiojančia burna.

– Jie palauš Tomą. Mums visiems gali būti krachas, – prislėgta tarė ji.

Dortė pačiupo laikraštį ir pamėgino kažką įžiūrėti, bet viskas dingo kaip rūke. „Mėsos rinka".

– Ar tai apie Tomą? Apie mus? – sudžerškė jai iš burnos.

– Jei kas paklaustų – tu Tomo nepažįsti! Niekada apie jį negirdėjai. Tuomet turėsi draugą visam gyvenimui. Jei jį išduosi, išėjęs nusuks tau sprandą. Arba kaipmat lieps kam nors padaryti tai vietoj savęs!

– Kaip gali sakyti, kad Tomu galima pasitikėti, kai jis nori nusukti mums sprandą?

– Jei mes išplepėsim, tai *mes* būsim išdavikės, ne jis! Todėl! Ir pasakysiu tau, kvaišele, kad nebegaliu grįžti į Rusiją. Jau geriau keli mėnesiai Norvegijos kalėjime! Jei jie mane suims, prisieksiu, kad nepažįstu Tomo niekaip kitaip, tik

iš atsitiktinių susitikimų baruose ar panašiai. Nežinau nieko apie jo užsiėmimus. Tu irgi! Tu veiki savarankiškai! Supratai?

– Kaip aš čia atsidūriau?

– Tave atsitiktinai pavėžėjo, bet nežinai to vyro vardo. Radau tave kažkokio viešbučio bare. Pasakysiu, kad tiksliai neprisimenu. Nurodysiu apytikslę datą, kai tu atsidūrei Tomo bute. Kada tai buvo?

Dortė papurtė galvą.

– Na, matai. Žmonės taip lengvai pamiršta. Įtartiniausi tipai yra tie, kurie tiksliai žino datą ir laiką, kada kur buvo ir su kuo susitiko, – pasakė ji ir atsiduso.

Dortė aptiko nuo ligoninės marškinių rankovės nukarusį siūlą. Tiesą pasakius, norėjo juos nusivilkti, bet tai pasirodė sunkus darbas. Ranka neklausė. Akys merkėsi. Atrodė, lyg rankos ir kojos neturėtų jokio ryšio su visu kūnu. Laros balsas sklido iš tuščios laukimo salės akmeninėmis sienomis.

42

– JIS BUVO MALONUS ir nepajėgė užsimauti prezervatyvo.

– O tabletės?

– Aš juk ruošiausi susirasti normalų darbą... Bet tą dieną išgėriau.

– Tą dieną?! Viešpatie tu mano! – pratrūko Lara ir stumtelėjo visą ritinį tualetinio popieriaus Dortei į veidą, nors ji vis dar vėmė.

Netrukus Dortė nusišluostė burną ir nuleido vandenį. Išsivalė dantis ir įėjo į svetainę. Lara sėdėjo prie stalo susiėmusi galvą. Dortė atsargiai prisitraukė kėdę ir atsisėdo prie jos.

– Turi eiti pas gydytoją! Turi jį pašalinti!

– Ji negali... Jis per didelis, – konstatavo Dortė. – Be to, mamai plyštų iš skausmo širdis!

– Paklausyk! Kas blogiau: tai, kad tavo mamai plyš iš skausmo širdis, nes tu nėščia, nors tau dar pienas nuo lūpų nenudžiūvo, ar tai, kad jai plyš iš skausmo širdis, nes tu jį pašalinsi?

– Aš nežinau...

– Na, matai! Kur tu buvai? Kas sakė, kad per vėlu?

– Ta, kuri mane susiuvo.

Lara atsiduso ir atstatė lūpas. Buvo aišku, kad ji galvoja.

– Tu, aišku, nežinai, kaip rasti tą vyrą? – sumurmėjo Lara beveik sau pačiai. – Kas dar nenaudojo prezervatyvo? Su kuo susitikai?

– Aš tau pasakojau... Su Artūru, tuo, kuris išsivedė mane iš to namo... Ir su Sveinungu.

– Susikaupk! Ar tai tas pats, kuris tau davė savo mobiliojo numerį? Kuris neatsako telefonu? Jo vardas Artūras ar Sveinungas?

– Artūras...

Lara užsimerkė:

– Ar dar turi jo numerį?

– Taip.

– Ar jis apie tai žino?

– Apie ką?

– Vaiką.

– Ne! Aš juk ir pati nežinojau.

Lara stovėjo išplėtusi šnerves ir lūpas suspaudusi į raudoną kaištį.

– Jis kvietė pas save gyventi?

– Tai, matyt, buvo nerimta. Jis neatsako telefonu.

– Ar žinai pavardę?

Dortė susimąstė ir kažką prisiminė.

– Sveinungas ar tas vyras koridoriuje, atrodo, pavadino jį ponu Ekliovu, bet gal tik juokais.

– Artūras Ekliovas! Skamba neblogai! Aš skambinu.

– Šiuo numeriu jis neatsako.

– Šitai mes išsiaiškinsim. Informacijoje. Pasakysiu, kad baigi sudžiūti iš meilės.

– Ne! Jis net nežino mano tikrojo vardo. Tu juk sakei, kad prisistatyčiau Ana.

– Žinia, aš jam viską paaiškinsiu, bet ne apie vaiką. Tu persikraustysi pas jį!

– Noriu pasilikti pas tave, kol važiuosiu namo, – sudejavo Dortė.

– Tai turi įvykti pas Artūrą, arba turime parūpinti pinigų, kad galėtum grįžti namo pas mamą ir susilaukti vaiko ten.

– Ne, negaliu šitaip važiuoti namo!

– Gerai, tuomet turi dėti viltis į tą Artūrą. Jis pažadėjo surasti tau darbo.

– Aš jo beveik nepažįstu. Ar negaliu tiesiog likti čia? – verkšlendama paklausė Dortė.

Lara atsistojo ir ėmė vaikštinėti aplink stalą. Iš pradžių nieko nesakė. Pasidarė ganėtinai nejauku, o Dortei teko sukioti galvą ir visą kūną, kad galėtų sekti moters žygį.

– Man keletą kartų skambino vienas žmogus, kuris mėgina mane spausti. Jis nori paslaugų... Sako, kad viską žino. Galbūt turėsiu jam dirbti, kad manęs neįduotų, – atsiduso ji. – Negaliu tavęs į tai įtraukti. Pradedu tave pažinti. Nenoriu būti kalta dėl to, kad baigsi dienas kaip žuvų maistas upėje... Be Tomo viskas beviltiška. Neturiu pinigų išlaikyti šito buto. Galbūt turėsiu susirasti mažytį kambarį. Supranti?

Tarp jų išaugo kalnas. Dortė negalėjo tuo patikėti. Tai negalėjo būti tiesa! Ėmė ristis ašaros. Kurį laiką Lara sėdėjo neįprastai tyliai, paskui uždėjo delną ant Dortės rankos.

– Nesielk kaip vaikas. Tu tapsi motina, – švelniai ištarė ji. – Dabar paskambinsiu tam Artūrui ir pasakysiu, kad nori atvažiuoti į Oslą.

– Aš nepažįstu Artūro... Namuose turiu vaikiną, Nikolajų, – dabar jau garsiai raudojo Dortė.

Lara mostelėjo priešais save delnu, lyg būtų norėjusi nubaidyti uodą.

– Jei pasakysi dar žodį, ir aš imsiu žliumbti! – suriko ji.

Dortė ilgai nieko nesakė.

– Kaip daroma su tokiais vaikais? – galiausiai sušniurkščiojo ji.

– Nežinau. Bet jie ateina patys savaime, kai yra pasiruošę. Nuo tol būsi atsakinga, kad vaikui nereikėtų ieškoti senų vyrų apleistuose parkuose, jei gims mergaitė!

– Ar šioje šalyje gėdinga turėti vaiką netekėjus ir neturint draugo?

– Visai ne! Šioje šalyje vaikas yra žmogus. Bent jau tol, kol kas nors gali juo pasirūpinti, – atsakė Lara ir stryktelėjo prie židinio paimti degtukų. – Žinai! Uždegsiu už tave žvakę, vaike mano! Supranti, niekam netapsiu mama labiau nei tau.

– Kaip?

– Banali istorija, bet ne tokia kvaila kaip tavo!

Ji uždegė ant stalo dvi raudonas žvakes ir vėl atsisėdo.

– Jis buvo vienas iš tų didžiųjų uostytojų, – pradėjo ji. – Tiesą pasakius, linolis prakiurdo smegenis, bet jo kontrolės aparatas dar tiek veikė, kad jis man padėjo to atsikratyti – geležiniu strypu iš sulaužyto pirkinių vežimėlio, pamirkytu denatūrate. Bet tu šito nedarysi! Tai galėjo baigtis labai liūdnai. Savaičių savaites kraujavau lyg kiaulė – bet išlįsti jis išlindo. Tik po dešimties metų vienas ginekologas Norvegijoje man pasakė, kad aš visiškai sumaitota, taigi galiu nė negalvoti apie vaikus. Bet apie tai ir negalvojau. Nors, žinoma, būtų visai smagu.

– Man būtų gerai, jei tu būtum ginekologė, – pasakė Dortė. Tuomet Lara atsisuko į ją apimta ūmaus įsiūčio. Rankos šoktelėjo prie klubų, o veidas susiraukšlėjo į neatpažįstamą gniutulą.

– Kada gi tu liausiesi galvojusi tik apie save? – metė ji. Paskui tarsi sugniužo ir tarė: – Atiduočiau ne vienerius savo prakeikto gyvenimo metus, kad vieną rytą galėčiau nubusti kaip ginekologė su nuolatiniu atlyginimu, užuot pardavinėjusi savo ir kitų tarpkojį besmegeniams idiotams!

Lara buvo kažkuo ypatinga. Turėjo savotiško sunkaus it akmuo lengvumo, kaip plūgą tempiantis jautis. Ji traukė ir traukė, o žemė skyrėsi ir virto už jos vagomis. Nuolatos judanti į priekį, iki pat lauko galo. Ten ji ryžtingai apsisukdavo ir lygiagrečiai varydavo naują vagą.

43

– Ne, nuo to ji nemirs, – pasakė tėtis ir nusišypsojo. Jis sėdėjo ant sėdynės priešais su išblukusiomis rusvai žalsvos spalvos kelnėmis, nusėtomis rūdžių spalvos dėmelėmis. Kelnės visada pakildavo virš čiurnų ir tapdavo per trumpos. Dabar, jam sėdint sulenkus kelius, jos atrodė tarsi išaugtinės, bet tėtis nesuko sau dėl to galvos.

– Ji gėdijasi manęs... prieš Dievą...

– Aš ją pažįstu. Ji niekada nemirs iš gėdos. Kitaip ji niekada nebūtų manęs pasirinkusi – taip toli nuo saviškių. Supranti, tavo motina visada ilgėjosi tėvo. Štai kodėl ji šnekasi su Viešpačiu.

Traukinys bildėjo dideliu greičiu, ir Dortė persėdo ant laisvos sėdynės šalia tėčio, kad galėtų į jį įsikibti. Ji norėjo paimti jo ranką, bet kažkas kliudė. Galbūt ji buvo per didelė. Langas rijo eglių viršūnes ir spjaudė jas jiems už nugarų, o debesys virto vienas per kitą, lyg būtų norėję atvykti pirmi. Po ja apie namų ilgesį dainavo geležiniai ratai. Purtė ją, siūbavo, norėjo jai įkalbėti, kad ji neturi ateities. Ji ką tik perskaitė *Aną Kareniną*. Anos nebeliko, o Vronskis norėjo išeiti į karą, nes gailėjosi pats savęs. Pabaiga buvo begalinis nuobodus pasakojimas apie žmones, kurių ji neprisiminė, ir apie mažą berniuką, kuris, kaip baiminamasi, buvo sugniuždytas.

– Mama turi tokias griežtas nuostatas apie tai, kaip viskas turi būti. Kaip Vera ir aš turime gyventi.

– Tiesiog duok jai truputį laiko. Jaunystėje jai mažai rūpėjo, ką žmonės pasakys ar pagalvos. Ūgtelėjusi juk ir tu šį bei tą supratai. Mes irgi nebuvome angelai.

– Bet mama... Ji net nežino, kas yra kekšė?

– Aišku, kad žino. Tik apie tai nekalba, kad apsaugotų Verą ir tave. Be to, ji nepratusi vartoti tokių žodžių. Bet mes apie tokius dalykus kalbėjomės, pameni?

– Apie kekšes?

– Ne, nuo ko turėtume jus saugoti. Tu tikriausiai prisimeni tą kartą, kai ji nenorėjo, kad jūs išgirstumėte, kaip Ana Karenina pykstasi su Vronskiu ir šoka po traukiniu. Dabar turiu pripažinti jos teisybę. Jūs buvote per mažos. Bet tąkart aš nesutikau, ir baigėsi tuo, kad aš tiesiog perskaičiau.

– O tu, tėveli? Tu esi buvęs pas kekšes? Prieš sutikdamas mamą, nes jauteisi vienišas...

Tik paklaususi ji suprato tikrąją priežastį, kodėl ji prie jo atsisėdo. Nebūtų atlaikiusi jo žvilgsnio jam atsakant. Stojo mirtina tyla – tik ritmingai dunksėjo ratai.

– Būk gera, nežemink savo tėvo tokiais klausimais, – ištarė jis ir nutilo. – Bet nesu be nuodėmių. O skaičiuoti tu moki, nors ir ne taip gerai kaip Vera.

– Nesuprantu.

– Ar pameni, kai turėjome kasti žemę, kad įsivestume į namus vandenį? Kaip svetainės siena akimirką pakibo ore, kol jie ją parėmė, ir kaip vestuvinė nuotrauka nukrito nuo sienos ir sudužo?

Dortė prisiminė. Mama tikėjo, jog tai reiškia nelaimę, o tėtis turėjo išpjauti naują stiklą ir jį įstatyti.

– Pameni, kaip Vera perskaitė ant kitos nuotraukos pusės fotografo užrašytą datą ir paklausė, kodėl nuotrauka daryta praėjus keletui mėnesių po mūsų vestuvių?

– Taip...

– Tai štai. Aš nepamenu, ką atsakė mama, bet aš, šiaip ar taip, buvau toks bailys, jog apsimečiau neišgirdęs klausimo.

Supranti... Vera buvo tavo mamos pilve ne tik toje nuotraukoje su skėčiu, ji gyveno tame pačiame pilve beveik keturis mėnesius, iki mes pagaliau susituokėme.

– Tai dėl to močiutė ant tavęs šitaip pyko?

– Taip, žinoma. Dėl to ji turėjo nusileisti. O ji, kaip žinai, turėjo kitų planų.

– O toji, vardu Dortė, buvo jau mirusi?

– Taip! Mes buvome tokie jauni. Ji važiavo į Daniją aplankyti savo šeimos, kai automobilis, kuriame ji sėdėjo, susidūrė su kitu... Bet šitai aš pasakojau anksčiau?

– Taip, bet aš turiu žinoti, kodėl aš, o ne Vera, gavau šitą vardą?

– Tai buvo *tavo* vardas iš pat pradžių. Galbūt dėl to ją ir sutikau.

Staiga kalnas šovė tiesiai į viršų, nuo uolų paleisdamas visą krioklį. Ūmai ir grėsmingai. Tik tikrovė gali šitaip perlenkti lazdą.

– Ar būtum vedęs mamą, jei ji būtų buvusi kekšė? – ji vos išdrįso paklausti.

– Taip, žinoma. Būčiau vedęs tavo mamą, net jei ji būtų buvusi Mergelė Marija. Josefas juk taip ir padarė, nors tai ir apsunkino jo gyvenimą.

– Bet bent jau Vera tavo vaikas?

– Dėl to aš džiaugiuosi! Tačiau tai ne svarbiausia. Vaikas tau nepriklauso. Tiesiog džiaugiesi, kai gali jiems duoti dalį genų, kad užaugtų.

– Tai tuomet kekšės irgi niekam nepriklauso, nors laikraščiai rašo kitaip?

– Ne! Tai bandymas pažeminti ir sunaikinti kitą žmogų. Yra tokių, kurie netgi mano, jog jie gali parduoti kitą nesunaikindami savęs.

– Ne visi patenka į kalėjimą kaip Tomas. Daugelis tampa turtingi.

– Tapti turtingam nėra tas pat kaip išvengti sunaikinimo. Greičiau priešingai. Savo sielos nenusipirksi.

– Dabar kalbi kaip mama.

– Tavo motina protinga, didžiuojuosi, kad šio bei to iš jos išmokau.

Jie sėdėjo valandėlę netardami nė žodžio, o Dortė svarstė, ar jis norėtų, kad jie dabar išsitrauktų sumuštinių arba butelį vandens.

– Manai, kad Tomas neturi sielos?

– Šitai palieku apmąstyti jam pačiam ten, kur jis dabar yra.

– Ar žmonės žino, kada pradeda prarasti savo sielą?

– Tegaliu atsakyti už save. Aš būčiau tai žinojęs!

– Kada? – sukuždėjo ji.

– Kai išsikrausčiau iš Lietuvos be dėdės Josefo su Ana – paskutinių man likusių giminaičių. Jų sūnus taip pat išvažiavo. Aš nepakėliau viso to skausmo ir liūdesio, visų tų prisiminimų apie savo tėvus, kurie buvo mirę.

– Nedaug apie juos žinau.

– Taigi, buvau tipiškas bailys, lengviau šnekėjau apie literatūrą nei apie tikrąjį gyvenimą. Bet manau, jog tau pasakojau, kad mano šeima turėjo dvi skirtingas vieno medžio šakas. Viena pardavinėjo laikrodžius ir auksą. Tėvas buvo vyriausias ir paveldėjo laikrodžių parduotuvę Vilniuje. Kita dirbo žemę. Dėdė Josepas už savo palikimą nusipirko ūkį.

– Kokio medžio šakos tai buvo?

– Žydiško. Man tai buvo tarsi prakeiksmas, neaplenkęs nė vieno. Iš mūsų buvo viskas atimta. Tik gerų draugų Vilniuje dėka mano tėvai nebuvo suimti. Tačiau tėvas jautėsi kaltas, kad išsisuko. Tai, kad man gimus mirė mama, taip pat yra prakeikimas, kuris manęs neapleidžia. Aš, matyt, nesupratau to, kol tavo motina nepradėjo klausinėti ir aš turėjau atsakyti. Manau, aštuoniolika metų tėtis ištvėrė dėl manęs.

Tuomet jis uždarė visas orlaides ir langus bei atsuko dujas. Nors dėdė Josefas ir bandė mane atkalbėti, aš turėjau išvažiuoti. Į Leningradą. Nepasiėmiau nieko, išskyrus laikrodį, kurį turi tu, keletą knygų, kojinių ir apatinių. Man pasisekė labiau nei tau. Aš sutikau tavo motiną. Tai buvo geriausia, kas man nutiko. Aš negalėjau išeikvoti viso gyvenimo liūdesiui. Ir tu šito nedarysi. Atsistok! Eik į priekį!

– Manai, jog tai įmanoma?

– Tai įmanoma! Tereikia apsispręsti ir kiekvieną dieną dirbti prie šio apsisprendimo, kol viskas ims vykti savaime. Beje, keista, Dorte, kad kai keliauji, tampi laisvesnis arba atviresnis, – pasakė tėtis tyliai nusijuokdamas. – Štai sėdžiu čia ir kalbu su tavimi apie dalykus, kuriuos seniai turėjau tau pasakyti. Gyvenau, lyg literatūra būtų buvusi svarbiausia. Be to, turbūt buvau per didelis bailys, kad papasakočiau.

– Ką būtent?

– Kad dėl mano kaltės mama nutraukė ryšius su savo šeima.

– Aš visada maniau, kad ji pati to labiausiai norėjo.

– Šito aš jau niekada nebesužinosiu. Matyt, buvome vienodai pamišę, bet aš jai dariau įtaką.

– Iš mamos tarsi liko tik pusė žmogaus po to ryto, kai tu... Jei meilė tokia, kad vienam išėjus iš tavęs lieka tik pusė žmogaus, tuomet aš nežinau, ar tam tinku. O Verai tai, matyt, visai neįmanoma. Ji niekada dėl ko nors nepaaukos pusės savęs.

Tėtis nusišypsojo ir pagaliau patapšnojo jai ranką.

– Tu klaidingai supratai. Niekas nepraranda pusės savęs, kai kas nors miršta.

– Ne?

– Būti pusė žmogaus – tai žinoti, kad niekada nesugebėjai mylėti.

Dortė susimąstė. Paskui tiesiai paklausė:

– Ar įmanoma, jog visiškai sveika mano pusė priklauso Nikolajui? Dalis, kuri nėra kekšė? Kad ji bus pas jį, kai sugrįšiu namo?

– Taip, Dorte, įmanoma! Ir jei Nikolajus to nesupras, sutiksi kitą. Negali atsakyti už kitų blogį.

– Bet mama galvos, kad aš žlugusi visam laikui.

Laimei, tėtis atsakė ne iš karto, jis giliai susimąstė, kitaip Dortė būtų pamaniusi, jog jis atsakė tik norėdamas ją paguosti.

– Ar pameni, kai ji grįžo iš močiutės laidotuvių ir aš paklausiau, ar ji sugebėjo verkti? „Visos upės gali išdžiūti“, – atsakė ji.

– Taip, ir tuomet ji pasakė: „Sunku mylėti tą, kuris nekenčia savęs“, – pridūrė Dortė.

– Būtent! Ir kai dabar grįši namo, visai netrukus, ji veikiausiai pamanys: „Negaliu nekęsti, nors ir nesugebėjau apsaugoti Dortės. Turiu žengti į priekį kartu su ja.“

Traukinys sulėtino greitį ir lėtai įslinko į stotį. Dortė užmerkė akis ir tvirtai prisiglaudė prie tėčio, bandydama atspėti garsus. Atsidarančios ir užsidarančios durys. Įlipantys ir išlipantys žmonės, perkeliantys bagažą ir tyliai besišnekučiuojantys. Jų negalėjo būti daug. Netrukus ji išgirdo, kaip kažkas šalia sukrenkštė.

– Manau, tu sėdi mano vietoje, bet viskas gerai, jei galiu sėdėti tavojoje?

Dortei pakėlus akis šalia stovėjo vyras ir kėlė savo krepšį ant lentynos prie dėžės su Laros atsisveikinimo dovana – fontanu. Ši palydėjo Dortę su juo į patį traukinį ir prisėdo likus kelioms minutėms iki išvažiavimo. Tuomet viskas žaibiškai baigėsi – kaip kad visada būdavo su Lara.

Vyras turėjo šviesius, tankius plaukus, kurie krito ant vienos pusės lyg arklio karčiai. Jis žvilgtelėjo į Dortę ir nusišyp-

sojo prieš atsisėsdamas ten, kur sėdėjo tėtis. Po valandėlės jis paėmė laikraštį, ir traukinys pajudėjo iš perono.

Kai Dortė išsiėmė sumuštinius ir ėmė valgyti, vyras pažvelgė pro laikraščio viršų ir vėl nusišypsojo. Dėl tų sumuštinių ji pasijuto kaip mažvaikė. Vyras suskleidė laikraštį, atsinešė kavos ir išsitraukė didelę plytą šokolado. Kurį laiką jie kramtė žvelgdami pro langą.

– Tu važiuoji į Oslą, ar ne? – staiga paklausė jis ir atsisuko į Dortę.

– Taip, – atsakė ji.

Vyras kalbėjo toliau, paberdamas keletą ilgų sakinių, kurių ji nesuprato. Ji nurijo, atsikrenkštė ir pamėgino atsiprašyti, kad gerai nešneka norvegiškai. Galiausiai jis sužinojo, jog ji iš Lietuvos ir niekada anksčiau nėra buvusi Osle. Kad jau keletą mėnesių bando mokytis norvegų kalbos, bet neturinti laiko praktikuotis tiek, kiek norėtų. Kai jis paklausė, kuo ji taip užsiėmusi, Dortė priglaudė sukryžiuotus pirštus prie drungno vandens butelio ir apsimetė nerandanti tinkamo norvegiško žodžio. O kai vyras paklausė, ką ji darysianti Osle, Dortė paskubomis atsakė, kad dirbs valgykloje.

– Aš dirbu laikraštyje, – pasakė jis, nusijuokė ir pakėlė laikraštį.

– Tu rašyti?

– Taip, žurnalistas, – tarė jis pridėdamas daugybę žodžių, kurių ji nesuprato. Ji tik linktelėjo ir nusisukusi ėmė žiūrėti pro langą.

– Jau seniai Norvegijoje? – po valandėlės pasiteiravo vyras.

– Ne... Neilgai.

– O kur tu Osle gyvensi?

– Pas draugą, – ištarė ji ir sumurmėjo adresą, kurį Lara buvo liepusi išmokti atmintinai. Paskui ėmė gailėtis, kad taip atvirai šnekėjo su nepažįstamuoju, pradėjo knibinėti

megztinio rankovę ir pasijuto suprakaitavusi. Dėl to, kaip jis į ją žiūrėjo, Dortė pamanė, jog jis supranta, kad ji nenori visko pasakoti.

– Tai puikus rajonas. Aš gyvenu netoliese, – ištarė jis ir daugiau nebeklausinėjo. Po valandėlės vyras ištraukė likusį šokoladą ir pasiūlė Dortei.

– Ačiū, – tarė ji ir atsilaužė gabalėlį. Jis įkalbėjo ją atsilaužti daugiau, prieš paimdamas likusią dalį pats ir suglamžydamas popierių į kietą gniutulą, kurį įsikišo į kišenę. Lyg atsitiktinai būtų ten kažką radęs, išsitraukė vizitinę kortelę ir padavė jai.

– Jei prireiktų draugo, kuris pažįsta miestą, – nusišypsojo jis. Vienas lūpų kamputis įdubo giliau, sudarydamas skruoste duobutę. Buvo keista matyti vyrą su duobute, tegul ir vienoje pusėje.

– Ačiū! – tarė ji ir padavė jam ranką.

Akimirką vyras atrodė nustebęs, bet tuoj pat paėmė jos ranką.

– Nėra už ką! Iš stoties galime kartu važiuoti taksi, jei neturi, kas tave pasitiktų.

– Mane pasitikti draugas, – išbėrė ji.

– Ką gi, paskambink man ilgai nedelsdama. Nebijok, nesibelsiu į tavo duris, nors daugmaž žinau, kur gyveni, – pridūrė jis ir parodė duobutę skruoste.

Dortė pažvelgė į kortelę prieš įsikišdama ją į rankinę: „Olavas Steinbakas-Eriksenas, žurnalistas“, – perskaitė.

– Čia yra du telefono numeriai. Gali skambinti abiem, bet vienas yra darbo.

– Aš neturiu telefono.

Ir vėl jis pažvelgė į ją nustebęs, bet greitai susigriebė.

– Ką gi. Su mobiliuoju patogu, bet, aišku, be jo ramiau. Visas miestas jų pilnas. Žmonės vaikštinėja ir šnekasi su savimi lyg kvailiai.

– Daug kainuoti?

– Ne, tik jei daug skambini. Niekada neturėjai telefono?

Dortė papurtė galvą, ir vyras daugiau nebeklausinėjo. Po akimirkos jis susinėrė rankas ant krūtinės ir užsimerkė. Jis nebuvo toks senas, kaip kad ji iš pradžių manė. Užmerktomis akimis jis atrodė beveik to paties amžiaus kaip ir Nikolajus. Jo lūpos buvo lyg mergaitės, o profilis priminė paveikslėlį ant romėniškos monetos.

Ji susirado ausinuką ir įsikišo į ausis ausines. Išgirdusi Bachą pirmiausia pagalvojo apie Tomo sielą, bet po akimirkos Dortė jau įsivaizdavo, kaip traukinys parveš ją tiesiai namo į Lietuvą – per rudenišką kraštovaizdį, kalnus ir jūras, toliau šnekant su tėčiu apie dalykus, kuriems lig šiol nebuvo laiko. O šalia ant sėdynės sėdėjo vyras, kuris neketino jos pirkti.

Ji, matyt, buvo užsnūdusi, nes staiga pajuto į save įsmeigtas nepažįstamojo akis ir miegai išsilakstė. Kai jų žvilgsniai susitiko, jo sumišusioje išraiškoje ji pamatė kažką švelnaus, lyg tai jis būtų ką tik pabudęs.

– Ko klausaisi?

– A, atsiprašau! Bacho. Aš trukdyti?

– Visai ne! Aš labiausiai mėgstu džiazą, bet ir Bachas neblogai.

44

– Aš JUK GALVOJAU apie tave, gražuole! – pasakė jis ir stumtelėjo. – Kodėl sakei, kad tavo vardas Ana? Dortė gražiau. Retas vardas.

Ji neatsakė. Artūras buvo ne visai toks, kokį ji jį prisiminė. Siaurosios akys slydo ja netolygiai šokčiodamos, lyg būtų kažkur toli. Bet jis nebuvo suirzęs, kaip kad ji baiminosi, tik nerangus. Šiek tiek prisimerkė, lyg ją vertindamas. Lūpų kampučių judesiai, kažkas panašaus į šypseną, vis pasirodydavo ir dingdavo. Juodoji kaktuso šukuosena buvo taip užaugusi, kad sviro į vieną pusę. Rankų raumenys ir pečiai buvo didesni, nei ji prisiminė. Atrodė, lyg kažkas būtų jį prikimšęs neatsižvelgdamas, jog tai turi derėti prie apatinės kūno dalies.

– Kas tas padėjęs tau su bagažu?

– Aš jo nepažinoti. Sutikti jį traukinyje, – paaiškino ji, nepaminėdama jo duotos vizitinės kortelės.

Buvo vakaras, ir dangus atrodė užgesęs. Tačiau miestas žvilgėjo pro lietų. Spalvos buvo gražios. Jie ėjo ilga, plačia gatve su daugybe žmonių ir mašinų. Namai atrodė šiek tiek grėsmingai, kol jie užkopė ant mažytės kalvos ir abiejose pusėse pamatė po ilgą medžių liniją. Artūras buvo išsinuomojęs seną dviratį, ir Dortės lagaminas nuolat slydo nuo bagažinės. Beje, dviratis nebuvo toks senas, tik gerokai pavažinėtas. Ant vairo svyravo didžioji dėžė su fontanu. Dortė vylėsi, kad dėžė atlaikys, nes Artūras nebuvo labai atidus, o

barškėjimas nieko gero nežadėjo. Jis ėmė šnekėti apie tai, kaip puikiai dabar viskas klosis jai atvažiavus. Neužsiminė nė vienu žodžiu apie tai, kad ji skolinga jam už bilietą. Kartkartėmis jis mostelėdavo ranka ir pasakydavo pastato ar gatvės pavadinimą.

Artūras vilkėjo tą patį džinsinį švarkelį kaip ir tą kartą, bet megztinis buvo kitas. Džinsai atrodė gana purvini. Tokie jie buvo ir anąkart. Tokie ilgi, jog vilkosi žeme, su kiekvienu žingsniu skleisdami kažką panašaus į dejavimą. Lijo nesmarkiai. Vis dėlto drėgmė sunkėsi per platų paltą, kurį buvo davusi Lara, kad turėtų kuo vilkėti sustorėjusi. Ir per batus, kurie neturėjo guminių padų. Jos pėdos jau buvo šlapios, bet galbūt jo bute bus šilta.

– Dar toli? – paklausė ji, kai juodu išvydo didžiulį geltoną pastatą, kuris stovėjo vienišas ant kalvos.

– Ne! Štai Karaliaus rūmai! – tarė jis ir įsimaišė tarp mašinų, kad pereitų į kitą gatvės pusę. Dortė mėgino neatsilikti.

Staiga prieš juos išdygo vyras odiniu švarku, už pavadžio vedantis didelį juodą šunį. Dortė paleido lagaminą, šis dusliai dunkstelėjo ant grindinio. Šuo šoktelėjo šalin ir suurzgė. Po akimirkos jis pakėlė galvą ir sulojo. Vyras odiniu švarku įbedė į ją piktą žvilgsnį. Kas nutiko paskui, ji nebežinojo. Atsisukusi išvydo Artūrą, mojantį kitoje gatvės pusėje. Vyras su šunimi buvo dingęs.

– Kas per velnias! Tu bijai šunų? – sušuko Artūras nusivylęs, kai Dortė jį pasivijo.

Dortė neatsakė, toliau ėjo įkalnėn, krūmams ir medžiams ant jų metant žalius šešėlius. Ji turėjo atsikratyti tų košmariškų vaizdų. Jie griovė tikrovę bei dvelkė krauju ir supuvusiais kiaušiniais.

Namas priminė milžinišką pilį su bokštais ir aukštais langais. Jis atrakino tvirtas duris iš kiemo pusės, ir jie atsidūrė

apytamsiame vestibiulyje su daugybe durų ir plačiais laiptais tarp aukštų. Jie ėmė leistis žemyn. Dortė nežinojo, ko tikėjosi, bet tik ne rūsio. Artūras net nerakino durų, tiesiog įėjo į vidų ir pastatė ant grindų lagaminą. Paskui mostelėjo ranka, lyg būtų rodęs aštuntąjį pasaulio stebuklą. Ji liko stovėti tarpduryje.

Aukštai ant sienos priešpriešiais buvo langas su nuleistomis užuolaidomis. Grotų ir medžio kamieno šešėlis driekėsi ant pergamento geltonumo paviršiaus. Taip pat sušmėžavo pro šalį einančių moters ir vyro blauzdos. Jie kažkur skubėjo. Galbūt namo. Kas akimirką vienas blauzdas vis keitė kitos. Lyg lange būtų rodomas neryškus filmas apie kojas.

Kambarys buvo gana didelis. Baldai tarpusavyje nederėjo. Languota, dėmėta sofa. Nusitrynęs stalelis iš tamsaus medžio apdengtas staltiese su išblukusiu braškių piešiniu. Priešais stovėjo du skirtingi krėslai, iš vieno jų apmušalo kyšojo spyruoklė, kitas buvo solidesnis, aptrauktas rudu ripsu. Kampe stovėjo gana plati nepaklota kušetė. Prie kitos sienos šalia kriauklės kėpsojo senas šaldytuvas. Taip pat ten glaudėsi ir netvarkinga mažytė spintelė su viryklė, pora medinių kėdžių ir nedidelis stalas laminato paviršiumi ir plieninėmis kojomis. Kambaryje buvo dvejos durys, vienos, kurių tarpdury ji stovėjo, ir mažesnės, vedančios į spintą ar sandėliuką.

– Na, štai ir atvykome! Sėskis! – pasakė Artūras ir nusimetė švarkelį.

– Mes esame pačioje apačioje... kaip tai vadintis? – paklausė ji, padėjo į šalį dėžę su fontanu ir uždarė duris.

– Rūsys. Taip, tai tik laikinai, kol bus baigtas butas. Pameni, aš kalbėjau apie tą viršuje, – tarė jis ir parodė į lubas. Ten kabojo lempos gaubtas su nugaišusiomis musėmis. – Tai tik šiek tiek užtruks. Meistrai, juk žinai, – pridūrė jis ir nuėjo prie spintelės, ant kurios stovėjo plastikinis maišelis su

buteliais. Po akimirkos jis tarsi kažką prisiminė ir prišoko prie jos dviem šuoliais. Rankomis lyg spagečių žnyplėmis čiupo ją į glėbį. Dortė suprato, kad jis tiesiog laimingas, taigi ramiai stovėjo.

– Nusivilk paltą, kad tave kur! Jau atvykai! – geraširdiškai paragino vyrukas, paleido ją ir grįžo prie spintelės su buteliais.

Ji nenoriai padarė kaip liepta ir pasikabino paltą ant vieno iš dviejų gembių prie durų. Artūras iš maišelio ištraukė butelį vyno ir pasiknisęs stalčiuje galiausiai rado kamščiatraukį. Jo nugara susilenkė, o galva porą kartų nekantriai susiūbavo į šalis. Kamščiui pasidavus, jis sunkiai atsiduso.

Dortė mestelėjo žvilgsnį į apačią, dabar, kai jau nebevilkėjo palto. Kūnas pasikeitė. Drabužiai pasidarė ankšti, tačiau megztinis kabėjo ant jos laisvai, o štai džinsai beveik nebeužsisegė. Traukinyje ji sėdėjo su atsegtu užtrauktuku po švarku. Dortė mąstė apie visas tas matytas moteris su didžiuliais, beformiais pilvais ir krypuojančia eisena. Tiesą pasakius, ji visai netikėjo, kad taip gali atsitikti ir jai. Atrodė, kad Dievas pasielgė taip, kad ją kurį laiką pagąsdintų, bet vėliau apsigalvos ir tą padarėlį tylutėliai ištrauks iš jos kūno, kai ji miegos. Kitaip negalėjo būti.

Artūras ištraukė iš spintelės dvi purvinas stiklines, išskalavo ir padavė, kad ji palaikytų. Paskui nutaisęs orią miną į abi įpylė raudonojo vyno.

– Aš negeriu vyno, – sumurmėjo ji.

– Nejau? Tai juk ypatinga proga! – Jis padėjo į šalį butelį ir padavė jai vieną stiklinę.

– Ne, ačiū! – ištarė Dortė, bet vis dėlto paėmė stiklinę, kad ši nenukristų ant žemės.

– Niekai! Visos moterys mėgsta vyną! Į sveikatą! – pareiškė jis ir nusitempė ją ant sofos. Tuomet paėmė butelį, pliaukštelėjo liežuviu ir ėmė gerti plačiai šypsodamasis.

Dortė pakėlė stiklinę prie lūpų, tačiau negėrė.

– Tai, kad atvažiavai, yra tarsi pasaka! Įžnybk man į ranką arba į užpakalį, tada tuo patikėsiu! – sušuko jis ir prisispaudė ją prie savęs, vienu gurkšniu ištuštindamas pusę stiklinės. Paleido ją, kad ir vėl prisipiltų.

– Butas? Ten viršuje? Galiu jį pamatyti?

– Dabar? Ne, bet vėliau... Turėtų pavykti.

– Koks jis? – paklausė ji, mėgindama liautis dairytis po kambarį.

– Gražus! Jaukus... Ką turiu pasakyti?

– Daug kambarių?

– Taip! Keletas kambarių! Čia juk tik vienas...

– Vonios kambarys? Atskiras vonios kambarys?

– Aišku, kad yra vonios kambarys! Plytelės! Vonia! Visas rinkinys. Tai jau taip! Jį reikia įrengti. Bus visai kas kita nei čia!

– Ar daug žmonių čia gyvena?

– Name? Dar ne. Bet žmonės jau pamažu kraustosi. O kaipgi. Puikus rajonas... Saugu. Į sveikatą!

– Saugu? – Dortė pakėlė stiklinę prie lūpų, bet negėrė.

– Taip, moterims vaikštinėti, turiu galvoje, – pasakė Artūras ir nusijuokė juoku žmogaus, kuris nelabai žino, ką turėtų pasakyti.

– Vyrai? Ten lauke? Su šunimi? – paklausė ji nesusitvardžiusi.

– Šunų ir vyrų juk pilna visur, – nusijuokė jis. – Neverta sukti sau galvos. Tu, matyt, bijai šunų?

– Nežinau.

– Spjauk į tai! Jie nepavojingi.

– Upė? Ar galime matyti upę ten, viršuje? – pasiteiravo Dortė ir parodė į lubas.

– Upę? Nee... Nemanau. Bet gal fiordą.

– Mes ką nors girdėsim? Vandenį? – Ji priglaudė prie ausies ranką lyg piltuvėlį vildamasi, kad jis suprato. Buvo sun-

ku kalbėti norvegiškai, bet ji juk privalėjo tai pereiti. Praktika. Ji juk žinojo.

– Neee... turbūt girdėsi automobilių ūžimą, – ištarė vyrukas ir keistai į ją pažvelgė. Bet tuoj pat atsistojo, žengė kelis žingsnius ir su trenksmu pakėlė užuolaidą. Pravėrė langą, kiek leido grotos, atsisuko į ją ir sukluso. Dortė taip pat priėjo prie lango. Artūras buvo teisus. Tesigirdėjo tolygus mašinų gausmas. Guminės padangos ant šlapio asfalto. Batų kaukšėjimas.

– Kodėl? – paklausė ji ir parodė į grotas.

– A, tai... Matyt, kad niekas nepatektų vidun. Būtų labai nesunku. Taip arti žemės. Na taip, grožio nedaug, jei tai nori pasakyti. Bet saugu. Tikrai saugu, velniai mane griebtų! – šūktelėjo Artūras patenkintas ir su trenksmu uždarė langą.

– Kodėl? – paklausė ji ir parodė į užuolaidą.

– Juk reikia šiokio tokio privatumo, bet ten, viršuje, galima lakstyti su kelnaitėmis, – pasakė ir nuleido užuolaidą. – Eikš, sėskis! – Jis vėl nusivedė ją prie sofos.

– Kada galėsiu pradėti dirbti valgykloje? – pasiteiravo ji.

– Viskas savo laiku! – paskubomis ištarė Artūras ir patapšnojo jai per skruostą.

– Bet tu sakei!

– Na taip! Bet tu atvykai greičiau, nei aš maniau.

– Turiu dirbti. Tu suprasti?

– O kaipgi! – pasakė jis ir patapšnojo, lyg ji būtų buvusi pagalvėlė ant sofos.

– Neprarasti savęs pačios, – sumurmėjo ji pati sau, nežinodama, iš kur ištraukė šiuos norvegiškus žodžius.

– Kaip?

– Kiti nori... Kaip tai vadintis? Nori, kad aš daryti... Ir tuomet – galų gale – aš niekas. Kaip tai vadintis? – sušnibždėjo ji nusiminusi.

– Ne, aš nežinau. Tiesiog šnekėk! Galbūt galiausiai suprasiu.

– Aš tiesiog tampu *daiktu!* – staiga sušuko ji.

Artūras nusijuokė. Tačiau ji suprato, kad nenorėjo pašiepti jos, jis nusijuokė, nes pagaliau suprato, ką ji mėgino pasakyti. Dortė atsisuko į jį ir pamėgino nusišypsoti. Nors norėjo jį pamėgti, tačiau jai nepavyko. Kai jis apkabino ją ranka ir prisitraukė prie savęs, jo kūno šiluma jai pasirodė svetima ir kone atgrasi. Netrukus jis ją paleido, pakėlė stiklinę ir ištuštino ją vienu mauku. Dortė prikėlė savąją prie lūpų, kad jo nesuerzintų, tačiau vyrukas į ją nežiūrėjo, tik vėl prisipildė stiklinę.

– Tau nepatinka mano nupirktas vynas? Aš ne kasdien užeinu į vyno parduotuvę.

– Aš nepakelti.

– Ką gi tu tada pakeli?

– Stiklinę pieno... prašau!

Artūras atlošė galvą ir garsiai nusijuokė:

– Neturiu pieno. Juk pakelsi mažytę taurę vyno?

– Ne! – greitai atkirto Dortė ir tarė negalvodama: – Aš būti ligoninėje.

– Buvai paguldyta? Tu *alchašė?*

– *Alchašė?*

– Taip, prisigeri visą laiką? – paklausė jis nustebęs, su pagarba balse.

– Ne! Aš bandyti... nutraukti... viską.

– Nutraukti? Nusižudyti?

Ji nežinojo, ką turėtų atsakyti. Žodžiai, kurių reikėjo, buvo tik lietuviški.

– Po velniais! Kaip taip padarei?

– Upė.

– Mėginai nusiskandinti! – iškilmingai sušuko jis, nusipurtė ir gurkštelėjo gerą gurkšnį.

Tai, apie ką jie kalbėjosi, netrukus nebeteko Dortei prasmės. Svarbiausia – būti suprastai.

– Ką sakė tavo motina, kad bandei nusiskandinti?

– Nežinoti. Ji Lietuvoje.

– Maniau, kad tu iš Rusijos.

– Iš Rusijos ir Lietuvos, – paaiškino Dortė. – Mama nepakelti, kad tėtis mirti. Vera, mano sesuo, neturėti darbo.

– Reikia sakyti „neturi darbo“! Tu maišai žodžius, – paslaugiai ištarė jis ir paklausė: – Kodėl ji neturi darbo?

– Mažytis miestelis. Reikia važiuoti... kitur.

– Žinai ką? Jaučiu tau vis didesnę ir didesnę pagarbą. Tu ne tik graži – buvai net „paguldyta“ ir mėginai nusižudyti! Kodėl taip padarei? – pasiteiravo jis ir persibraukė delnu per panosę.

Dortė nuleido akis ir gurkštelėjo iš stiklinės, padvejojo ir pastatė ją, mėgindama surasti žodžius.

– Skylė? Taip! Juoda skylė! Galiausiai aš būti tik paklodė... Aš praustis ir praustis, bet tai nepadėti. Viskas būti purvina. Ir tamsu. Taigi tada... aš daugiau nebegalėjau.

– Kas nutiko? Turiu galvoje, kai pajutai, kad gana? – su užsidegimu paklausė jis, lyg ji būtų garsiai skaičiusi arba pasakojusi įdomią istoriją. Dortė buvo priversta ieškoti daugiau žodžių. Juos vartyti. Išbandyti arba atmesti. Pradėti iš naujo, Artūrui sėdint ir dėmesingai klausant. Kartkartėmis jis pataisydavo žodžius, kad šie sugultų tinkama eilės tvarka, arba padėdavo rasti geresnį žodį. Tai buvo tarsi žaidimas. Jie kartu kažką veikė.

Pavyko jam papasakoti, kad vakaras, kada tai įvyko, buvo tikrai gražus. Pro mašinos langą ji pamatė porą, kuri ėjo apsikabinusi ir atrodė tokia laiminga. Iš pradžių vyrukas pasipiktino, kaip galima šitaip pavydėti, kad eitum prie upės skandintis, paskui vis dėlto suprato: ji pamatė, jog kažkas vienas kitu rūpinasi, kažką turi, kai tuo tarpu ji buvo viena.

Dortė pasakojo toliau. Apie tą, kuriam priklausė automobilis ir kuris buvo visai nieko. Jis pasistatė mašiną krū-

muose prie upės. Artūras padėjo jai surasti žodį „stovėjimo aikštelė“. Tuomet Dortė papasakojo apie riksmą. Ji tiksliai neprisiminė, bet riksmas buvo garsus. Ji vis dar girdėdavo šį riksmą naktimis. Arba gali būti, jog tai buvo kiti riksmai...

– Ką jis padarė, tas kiaulė? – paklausė Artūras išsižiojęs. Vienas priekinis jo dantis buvo nulūžęs, danties liekana kiek patamsėjusi. Anksčiau ji to nepastebėjo ir būtų mielai paklaususi, kaip tai atsitiko, bet ne dabar. Dortė turėjo pakankamai darbo ieškodama žodžių istorijai, kurią kaip tik pasakojo. Pasiguodė, jog pabėgo iš mašinos net negavusi pinigų. Galvojo tik kaip pabėgti. Kuo toliau. Buvo gana tamsu, bet ji girdėjo upę. Atrodė, kad ji pakeliui namo, į Lietuvą, – pavyko jam paaiškinti. Šitaip šnekėdama ūmai pajuto, kad tai pasakojimas apie kažką kitą – ne apie ją.

– Vargšelė! Koks pašlemėkas!

Tuomet Dortė turėjo paaiškinti, kad ją ištraukė būtent tas vyras, kitaip ji čia nesėdėtų. Jis, matyt, buvo turtingas, nes mašina buvo tokia didelė, blizganti ir su odinėmis sėdynėmis. Viskas buvo permirkę. Drabužiai ir ji. Vis dėlto jis nuvežė ten, kur ją priėmė ir suleido vaistų. Ir pačiu laiku, nes gerklę buvo visiškai išdraskęs riksmas, lyg sirgtų gerklės uždegimu. Tačiau bemaž po dienos, tiksliai ji neprisiminė, turėjo išeiti, nes lovos prireikė kažkam kitam.

– Taip! Kas nutiko toliau? – susidomėjęs paklausė Artūras jai nutilus.

Tuomet Dortei šovė į galvą, kad turėtų papasakoti istoriją, kaip ji įsilaužė į ligoninės spintą su vaistais, kad padarytų viskam galą. Viskas juk buvo ne taip, bet jis klausėsi taip atidžiai, jog Dortė patikėjo, kad taip galėjo būti. Artūras sėdėjo išsižiojęs ir linkčiojo arba padėjo rasti reikiamus žodžius istorijai tęsti. Gydytojai, sąmyšis ir skrandžio plovimas. Kai ji užstrigdavo, vyrukas pateikdavo siūlymų, kaip viskas vyko. Kad ir ką sakytum, jie tai darė dviese. Jis siūlė įvairias gali-

mybes prunkšdamas, jei tai tikdavo istorijai. Tačiau Artūras manė, jog ji pasielgė „kvaišai“, kad galiausiai pabėgo.

– O tas vyriokas?

Tuomet ji turėjo papasakoti, kad jis visai nebuvo blogas. Juk tiesiog galėjo palikti ją gulinčią vandenyje ir nuvažiuoti. Niekas jo nebūtų klausinėjęs, ir jis juk niekados jos nebematytų.

– Dabar su visu tuo baigta! Tai nieko nereiškia! Man tu tyra lyg angelas. Žinai, aš visko matęs. Juk pats suprantu, koks gali būti gyvenimas. Reikia juk kažką daryti, kai reikalai nebejuda į priekį. Bet upė... Ne, velniop! Aš tavimi rūpinsiuos! Išsikrausčiau iš namų, kai man buvo penkiolika! Nuo to laiko susitvarkau pats... daugmaž, – išdidžiai tarė jis ir išskėtė rankas.

– Kodėl išsikraustei iš namų?

– Buvau išmestas! Lyg senas batas.

– Kodėl?

– Ne, žinai ką? Dabar mes atšvęsime tavo atvažiavimą, o ne knaisiosimės po mėšlą. Man nusispjaut, kodėl buvau išmestas. Tai buvo seniai. Aš pamiršau... sąmoningai, – ištarė jis taip greitai, jog Dortė sunkiai suprato.

– Atleisk! – pasakė Dortė ir pasitaisė švarkelį, kad šis laisvai kristų. Ji buvo jį visiškai pamiršusi ieškodama visų šių žodžių. – Ir aš supykti, kai gėdytis.

– Aš nė velnio nesigėdiju! Kodėl turėčiau gėdytis? Tai ne mano kaltė!

– Ne, ne...

– Ji buvo pamišusi, visiškai išprotėjusi!

– Ji?

– Na, mano motina.

– Kaip?

– Nėra jokios prasmės šnekėti apie tas senas nesąmones! – piktai atšovė jis.

– Atleisk!

– Šiaip ar taip, aš ne toks kaip mano motina.

– Iš kur gali tai žinoti?

– Aš neišmečiau savo sūnaus į gatvę, kad galėčiau ramiai pasidulkinti su atsitiktiniais seniais! Aš juk neprašiau savo vaiko nulėkti pas tėvą ir paprašyti pinigų nuomai! Mano motina buvo kalė!

– Kalė?

– Prakeikta sena kalė! Nuo gėrimo gavo galą, laimei... Iš jos paveldėjau lagaminą – pilną dėmėtų suknelių ir senų batų, – nusišaipė jis.

– Bet tu verkti?

– Verkti? Ne!

– Kur yra tėvas?

– Velniai jį žino! Laidotuvėse jo nebuvo. – Netikėtai Artūras ėmė šnirpščioti. – Tik aš ten buvau. Taip, ir sena teta. Ir kunigas, žinoma. Laimei, neiškėlė jos į padanges.

– Bet tu... ten buvai?

– Nepaisant visko, ji buvo mano motina, – lyg atsiprašydamas pasakė Artūras ir trumpam nutilo. Netrukus kalbėjo toliau: – Aiškiai prisimenu, kaip atrodė kunigas... kai paspaudė man ranką ir pareiškė užuojautą. Jis turėjo tokią siaurą nosį... ir siaurą plaštaką...

– Siaurą?

– Taip... Lyg jam ten būtų buvę nejauku, lyg darbas būtų buvęs nemielas. Tarsi jis pernelyg doras šiam pasauliui. Aš sėdėjau ir žiūrėjau į jo nosį, kad visa tai nebūtų taip velniškai *rimta*. Žinai!? Rimti dalykai tiesiog juokingi, tiesa? Tuomet kažkaip visiškai pasimeti... Blogiau nebūna.

45

VISĄ NAKTĮ MIEGOJAU šalia vyro rūsyje prie atrakintų durų ir grotuoto lango, pagalvojo Dortė ir pasijuto negaluojanti. Bet, šiaip ar taip, ji žinojo, kur yra tualetas – belangis kambariukas koridoriuje.

Dienos šviesa pro geltoną užuolaidą buvo ryški, beveik graži. Krūmo šakos pynė neramų raštą. Gatvės garsai atrodė čia pat, visai šalia šūkavo vyrai, palei sieną kilnodami daiktus. Paskui pasigirdo garsas, lyg kas į geležinį konteinerį būtų mėtęs sunkias plytas.

Nuo Artūro sklido gaižus kvapas. Jis gulėjo ant nugaros kartkartėmis suknarkdamas. Iš pradžių jis atsigulė ant sofos, paskui išmeldė, kad galėtų gulėti kartu su ja. Tai buvo po to, kai Artūras supyko, jog ji nenori, kad jis į ją įeitų, ir ji apsivėmė. Kai jis tamsoje ištarė „Dorte!“ ir atėjo vilkdamas antklodę, ji žinojo, kad negali prieštarauti. O Artūrui prisiglaudus prie jos nugaros, ji tarė sau, kad čia guli Vera ir visa tai vyksta namie. Žinoma, Veros kvapas buvo kitoks. Ji neleido tiek daug garsų ir nebuvo tokia šilta. Tačiau gelbėjo tai, kad Dortė vilkėjo didžiausius marškinėlius ir kelnaites. Galiausiai ji užmigo.

Anksčiau, kai jie padėjo vienas kitam pasakoti istorijas, viskas buvo gerai. Ji pamiršo, kad yra rūsyje ir kad Artūras vis dar nebuvo parūpinęs jai darbo. Ji netgi išgėrė su juo šiek tiek vyno, nors šis ir buvo rūgštus. Tačiau staiga jis ėmė elgtis kaip klientas. Dortė mažai ką galėjo padaryti, tik įkalbėjo

iš pradžių išjungti šviesą. Be to, jai pavyko vyruką įtikinti, jog tai turi vykti ant sofos, o ne lovoje. Artūras sumurmėjo kažką apie tai, esą jam patinka, jog ji šiek tiek papilnėjo ir kad jis jos pasiilgo.

– Pas mane tu visiškai saugi, – išdidžiai tarė jis ir užstatė duris kėde, kaip ji ir prašė.

Tačiau jam pradėjus, Dortė pamiršo, ko griebdavosi, kad visa tai ištvertų, ir pravirko. Jos balsas girgždėjo lyg surūdijęs dviratis, su kuriuo jis ją pasitiko. Iš pradžių Artūras gulėjo įkišęs delną jai tarp kojų nieko daugiau nebesiimdamas. Tuomet negrabiai paglostė jai nugarą.

– Maniau, kad ir tu to nori... Dabar, kai esame tik mes... Juk paskutinį kartą visai mielai prisileidai. Pameni? Kitaip kokia tavo atvažiavimo prasmė?

Dortė šnirkščiodama išlemeno, kad jis pažadėjo, jog ji nebeturės klientų, bet dirbs valgykloje.

– Klausyk! Aš joks „klientas“, po velniais! Nė nemanyk! Neprisigalvok, kad šis vaikinas kažko maldauja! Bet juk truputį keista, nes aš parūpinau pinigų tavo bilietui ir kitiems dalykams. Maniau, kad mes kaip ir pora!

– Aš maniau... Kaip tai vadintis? – sumurmėjo ji jam atsistojus.

– Manęs neklausk! Po velnių, negaliu žinoti „kaip tai vadintis“, – pamėgdžiojo jis ir ėmė žingsniuoti po kambarį.

Jam porą kartų trinktelėjus kumščiu į stalą, Dortei prireikė kriauklės. Nebuvo ko išvemti. Netrukus ji atsuko vandenį ir tiesiog leido jam tekėti, kol liovėsi tie apgailėtini garsai.

– Ar tau dažnai bloga? – paklausė jis priblokštas, bet nebe taip piktai. – Kodėl nesakei, kad tave pykina? – Priėjo prie jos ir padavė ant spintelės gulėjusį rankšluostį. Paskui uždegė kreivai pakabintą sieninę lempą. – Maniau, tu pratusi prie šiokio tokio veiksmo. Bet, Dieve tu mano, pamiršk! Aš galiu palaukti, – sumurmėjo jis ir nuėjo prie stalo įsipilti

daugiau vyno, bet butelis buvo tuščias. Artūras nužingsniavo prie šaldytuvo ir pažvelgė vidun, tačiau nusikeikęs vėl užtrenkė dureles.

– Čia turėjo būti daugiau alaus! Tai tas prakeiktas Bjarnė...

– Bjarnė? – paklausė Dortė įsikniaubusi į rankšluostį.

– Taip, jis kartais čia užsuka, radęs progą.

Daugiau Dortė nieko nebesakė, tik išsivalė dantis. Baigusi atsigulė ant sofos po pledu. Pirmiausia ji galvojo palaukti, kol jis užmigs, bet kai jis sumurmėjo „labanakt“, ji vis dėlto surizikavo ir atsigulė į lovą. Ir kai vėliau jis atsekė vilkdamas paskui save pledą kaip gyvą kailį, ji nieko negalėjo padaryti.

Nuo Oslo iki namų buvo likę mažiau kaip pusė kelio. Reikėjo įsidrąsinti grįžti namo. Kol kas turėjo kabintis į gyvenimą. Artūras surado raudoną plastikinę vonelę ir išbėgo nupirkti maisto, pieno ir alaus. Pristūmusi prie durų kėdę, ji nusiprausė ir nusišluostė marškinėliais. Tuomet ėmėsi tvarkyti kambarį. Virtuvę, stalą, lovą. Atidarė spintelių dureles, ištraukė daiktus ir palaikė iškėlusi prieš šviesą. Išplovė ir sudėjo į vietą. Visai taip, kaip kad būtų padariusi mama, net jeigu būtų atvažiavusi porai dienų.

Galiausiai Dortė priėjo prie durų, kurios nevedė laukan ir kurių patikrinti tvarkydamasi nerado laiko. Iš perpildytų lentynų pasipylė lavina daiktų, sukeldama didžiulį triukšmą. Ant grindų pabiro tuščios alaus skardinės ir degtinės buteliai. Taip pat iškrito dėžė su vaizdo kasetėmis ir elektrinis grąžtas. Vienoje lentynoje tarp šiukšlių ir tuščių pakuočių gulėjo mobilusis telefonas, vaizdo kamera – ir kažkas, kas priminė tris mažyčius fotoaparatus. Ji išsitraukė telefoną iš dėžės ir paspaudė atsitiktinius skaičius, tačiau nieko neįvyko. Tuomet Dortė prisiminė, kad turi tikrą numerį vizitinėje kortelėje, kurią jai traukinyje davė vyras. Juk nebūtina ką nors sakyti, jei jis atsilieptų. Ji susirado kortelę ir suspaudė

skaičius. Tyla. Arba nebuvo ryšio, arba ji nesuprato, ką daryti, kad jis veiktų. Jo vardas buvo Olavas...

Kiek padvejojusi Dortė įkišo telefoną po rankinės dugnu kartu su pasu ir surinko tuščias skardines bei butelius į plastikinį maišą. Galiausiai prisileido stiklinę vandens ir užsimerkusi išgėrė – godžiai, lyg būtų grįžusi tiesiai iš dykumos. Prisipylė stiklinę iš naujo, atsisėdo ant sofos po pledu ir gėrė toliau. Netrukus kambarys jai pasirodė visai kitoks. Beveik jaukus.

Ją pažadino kažkur name skardintis garsus vyro balsas. Šiurkštus juokas. Žingsniai. Vyras kažką šaukė svetima kalba. Kažkas nubėgo laiptais, suklykė moteris. Keletą sekundžių Dortė manė, kad viskas vyksta jos galvoje. Sapne. Kartais jai taip nutikdavo. Tada vyras sušuko taip garsiai, jog ji suprato, kad tai iš tikrųjų vyksta name. Ganėtinai arti. Stiprius garsus, primenančius spyrius arba smūgius, palydėjo dar vienas skausmingas riksmas. Artūro dar nebuvo. Turėjo būti pavakarys.

Dortė atsistojo taip staigiai, jog pledas nukrito ant grindų. Ji turėjo surasti slėptuvę. Moters riksmas dabar nutolo. Dortė pristūmė kėdę prie durų ir vėl atsisėdo užsispaudusi ausis. Tai truko akimirką, tačiau priminė ištisą kelionę traukiniu. Ji spoksojo į duris, lyg būtų buvę įmanoma pamatyti, kas vyksta kitoje pusėje. Juto, kad nori šlapintis, tačiau nedrįso išeiti į koridorių.

Tuomet užsitrenkė durys ir stojo tyla. Ją pasiekė tik garsai iš gatvės. Aukštų kulniukų kaukšėjimas. Guminiai batai, odiniai batai. Ji galėjo girdėti, kuo žmonės avi, matyti kojas, metančias šešėlį ant užuolaidos. Vargais negalais Dortė nusigavo prie kriauklės, nusismaukė ankštas kelnes ir kiek galėdama geriau įsitaisė ant krašto. Šlapinosi greitai, vis įsiklausydama. Paskui ji patraukė nuo durų kėdę, atsisėdo ant sofos po pledu ir sunėrė rankas.

– Brangioji Marija! Atleisk, kad nesimeldžiau, kaip žadėjau. Su tuo viskas baigta, tiesa? Neleisk, kad įvyktų taip, kaip aš manau, padaryk visiškai kitaip. Aš turiu keliauti namo, kitaip negalėsiu gyventi. Atleisk, kad šitaip galvoju! Padėk man galvoti, kas geriausia, pavyzdžiui, apie Artūrą. Nepyk, kad paėmiau tą telefoną, jis, matyt, niekam tikęs. Ir apsaugok mamą bei Verą. Man taip siaubingai gėda. Neleisk namuose niekam sužinoti...

Kažkas stipriai pabeldė į duris, Dortė susigūžė ir atsisėdo. Tarp durų ir staktos išniro galva raudonai dažytais plaukais. Bemat pasirodė visa moteris. Didžiulis kaulėtas kūnas priminė milžiniškas gumines žirkles, kurias kažkas tarpdury pastatė ant smaigalių. Palaidinė ant krūtinės buvo prasiskyrusi, o sijonas trumpas su praskiepais šonuose. Amžiaus nenusakomo, bet galbūt jai buvo tiek pat metų kaip ir mamai.

– Aš taip ir maniau, jog girdžiu kažką šnekant. Ką čia veiki? – paklausė ji užkimusiu balsu.

– Aš... aš čia gyventi, – atsakė Dortė, mėgindama atrodyti rami ir niekuo nesiskirianti nuo tikros norvegės.

– Gal galiu paklausti, nuo kada gi? – Žirklės nelaukė atsakymo, tiesiog įėjo į kambarį ir įbedė į Dortę dideles rudas akis. – Kur Artūras, kuris atsitempė tave čia nieko nesakęs?

– Išėjo. Pirkti maisto.

Žirklės neprisistatė, tiesiog ėmė skųstis Artūru. Jis turėjęs sumokėti nuomą prieš savaitę, bet dabar ji tikrai nebegalinti laukti. Moteris išsakė ir daugybę kitų dalykų, kurių Dortė nesuprato. Baigė tuo, kad oru gyvas nebūsi. Šitai Dortė ir pati žinojo.

– Tavo namas? – pasidomėjo Dortė.

Tačiau Žirklės pasibaisėjo mintimi apie nuosavybę ir garsiai bei aiškiai patikino, kad namas ne jos. Ji esanti Sargė. Tai, matyt, buvo labiau profesija nei vardas.

– Aš ta, kuri atlieka šitą sušiktą darbą, prižiūrėdama visus čia gyvenančius kvailius. Parūpinu jiems paklodžių ir rankšluosčių, reikalauju nuomos ir kuopiu mėšlą.

– Tu gerti kavos? – nedrąsiai ištarė Dortė ir atsikėlė nuo sofos.

– Kavos? Ar jis jau turi kur virti kavą?

Dortė žinojo, kad sargė teisi: nebuvo nei kavos, nei arbatos, nei virdulio vandeniui, tik didžiulis puodas su viena rankena.

– Jis geria tik degtinę ir alų! Iš kur tu? Kaip čia atsidūrei?

– Mes gyvensime ten viršuje. Remontuoti, – pasakė Dortė ir parodė į lubas.

Sargė kurį laiką stovėjo ir spoksojo į ją, paskui užvertė akis ir ištarė:

– Gal tu kvaila?

Dortė įkvėpė ir pamėgino atsitiesti.

– Nesakyk šitaip!

– Šnekėsiu kaip norėsiu! – sušnypštė Sargė. – Bet aš imu tikrai tavęs gailėtis. Ko jis tau priskiedė? Šiame name merginos su vyrais negyvena. Iš to kyla tik triukšmas!

– Mes pora, – pamėgino Dortė, bet moteris tiesiog toliau tarškėjo, kad Artūras tempiasi į namą žmones be jos žinios. Galiausiai ji bakstelėjo į Dortę drebančiu pirštu ir pasakė kažką apie tai, jog gyventi dviese kainuoja dvigubai daugiau nei vienam, ir pridūrė:

– Saugokis, kad tavęs nepamatytų statybų vadovas!

Dortė pažvelgė į kartoninę dėžę su fontanu, kurios neišpakavo. Ir gerai, nes, matyt, turės iš čia išsikraustyti. Sargė ir toliau liejo žodžių srautą, kurį ji tik iš dalies suprato. Ji norėjo tūkstančio kronų iš Artūro ir jos, bet už kokį laiką, nepasakė. Tik pabrėžė, kad tokiame brangiame rajone tai labai pigu ir kad ji galbūt nepraneš statybų vadovui, jog Dortė čia gyvena, jei ji sumokės. Tai, kad Dortė neturėjo pinigų, jos nejaudino.

– Gauk jų! – griežtai ištarė moteris ir nužvelgė Dortę nuo galvos iki kojų.

– Tu žinoti apie darbą? – pasiteiravo Dortė. – Aš dirbti padavėja... kavinėje. Parduotuvė? Plauti?

– Nejau manai, kad mes užsiimame darbų paieška? Tu juk gali prisistatyti statybų vadovui. Tu sveika?

– Sveika?

– Taip, visi, kurie čia dirba, turi būti sveiki. – Sargė žnektelėjo ant kėdės ir staiga pasidarė draugiška. – Paklausyk! Padėsiu tau, galėsi valyti koridorių ir laiptus ir taip truputį susimokėti. Bet turi plauti kaip pridera!

– Gerai! Kada?

– Aš pasakysiu, – tarė ji ir žengė link durų. – Perduok Artūrui linkėjimus ir pasakyk, kad jo nepamiršau!

46

Artūras nepyko, kad ji suardė jo sandėliuko tvarką, kaip jis tai vadino. Priešingai, jis tvirtino, kad kiekvieną kartą vos atidarius duris nutikdavo vis tas pats ir kad jis galvojo įtaisyti kelias lentynas. Sargės jis, matyt, visai nebijojo, bet suirzo dėl jos žodžių, kad Dortė turinti prisistatyti statybų vadovui.

– Prakeikta boba! – sugriaudėjo jis. Kad Dortė valys laiptinę, jis buvo patenkintas. Bet kai ji paminėjo riksmus, vyrukas sunerimo ir susimąstė.

– Tai greičiausiai buvo Julija. Ji nuolat vaidijasi su žmonėmis. Bet dėl šito nesuk sau galvos.

Dortei pamėginus paaiškinti, kad daužėsi piktas vyras, Artūras papurtė galvą ir nebenorėjo apie tai kalbėti. Tiesiog pasiėmė alaus ir atsigulė ant sofos.

Dortė ištraukė iš dėžutės gatavą picą ir padėjo ją ant stalo. Tuomet atsargiai paklausė, kodėl sandėliuke jis laiko keletą fotoaparatų.

– Tai Bjarnės daiktai, – paaiškino. Neatrodė, kad jis žinotų, kas ten buvo, taigi telefono ji nepaminėjo.

Kai juodu pavalgė, Artūras panorėjo sužinoti, ką ji laiko dėžėje po stalu. Dortei paaiškinus, kad tai nedidelis fontanėlis, jis būtinai panoro jį išpakuoti ir sumontuoti. Bekeldamas visa tai iš kartoninės dėžės, jis staiga pralinksmėjo ir užsimanė dar vienos skardinės alaus. Dortė atnešė alaus, o Artūras klūpojo ant kelių ir vyniojo Snieguolę iš popie-

riaus. Abu nusprendė, kad ji turi stovėti ant stalo laminato paviršiumi – tuomet laidas pasiektų elektros lizdą, be to, o tai ne mažiau svarbu, jie matytų ją visą laiką. Artūrui reikėjo išsiaiškinti, kaip pastatyti Snieguolę, paskui ji turėjo atnešti vandens, kad jis galėtų pripildyti kolbą. Galiausiai beliko tik įjungti. Kai vanduo ėmė tekėti Snieguole ir mažiausiu nykštuku, jis pliaukštelėjo sau per šlaunis, nusijuokė ir keletą kartų ištarė „Velnias!" Paskui atsitempė prie stalo kėdę, o Dortė turėjo atnešti dar vieną alaus. Kelis kartus jis pats sau nusišypsojo ir patenkintas iškišo liežuvį prie lūpų kampučio, lyg fontanas būtų buvęs jo.

Kai Dortė po valandėlės paklausė, kodėl pas jį yra Bjarnės daiktai, Artūras truktelėjo pečiais ir sumurmėjo kažką apie tai, kad Bjarnė dažnai neturi nuolatinės gyvenamosios vietos.

– Bet tuo nesirūpink. Dabar, kai tu esi čia, jis turi pranešti prieš ateidamas.

– Draugas?

– Draugas? Kaip čia pasakius... Retkarčiais jis čia pasirodo... Ne draugas. Kas gi, po galais, turi draugų? Matyt, tie, kurie turi pinigų.

Dortė pataisė Snieguolės karūną ir pakedeno puokštę jos rankose. Vežant ji šiek tiek subliūško.

– Turiu kai ką pasakyti, – ištarė Dortė be jokios įžangos ir iš anksto neapgalvojusi žodžių.

– Oo?

– Tu galbūt tai matai?

– Ką gi? – paklausė Artūras ir išjungė bei vėl įjungė fontaną, nes pastebėjo, kad pirmoji vandens čiurkšlė didesnė nei po to pasirodančios kaskados.

Dortė atsitiesė ir susidėjo rankas ant pilvo.

– Nėščia!

Artūras atitraukė žvilgsnį nuo Snieguolės ir įrėmė į ją akis.

– Tai velnias! – Po akimirkos jis užsičiaupė, o dar po valandėlės paklausė „Kas?..“ nebaigdamas sakinio.

– Tu, – tarė ji ir sukryžiavo pirštus ant pilvo.

– Tu tikra?

Dortė linktelėjo.

– Kodėl nesakei to... anksčiau? Kai kalbėjomės telefonu?

– Tada gal būtum nenorėjęs manęs priimti.

Artūras pamiršo Snieguolę. Jis susidėjo rankas ant kelių, pažvelgė į grindis ir atsiduso.

– Bėda ne čia. Turiu galvoje, jie nieku gyvu nesutiks, kad name gyventų dar ir vaikas.

– Jie?

– Statybų vadovas. Bosas, – ištarė jis nužvelgdamas jos kūną, tarsi tik dabar būtų jį pamatęs. – Kiek laiko?

– Tu žinoti. Keturi ar penki.

– Argi mes nesinaudojome gumyte? – Artūro akys pasidarė siauros ir įtarios.

Dortė papurtė galvą ir nurijo seiles. Keletą kartų. Jis kurį laiką ją stebėjo, tada pasisodino ją ant sofos ir padėjo galvą jai ant peties. Pamatęs, kad Dortė šluostosi akis, apkabino ją ranka ir kažką sumurmėjo apie Sveinungą. Ji taip stipriai papurtė galvą, jog jos kakta atsimušė jam į krūtinę, ir iš tikro pravirko.

– Klausyk! Man nusispjaut, kas tėvas. Man tas pats šūdas, kas tėvas! Kai tave sutikau – tai juk supratau, kad tu jau kurį laiką verteisi tuo amatu. Aš supratingas, turiu tau pasakyti. Geriau galvokime praktiškai. Mes jo atsikratysime!

– Per vėlu! – ištarė ji pasibaisėjusi ir išsilaisvino.

– Bosas pažįsta vieną, kuris tai daro... nepaisydamas nieko.

Dortė neatsakė, tiesiog pašoko, nuėjo prie lango ir liko ten stovėti nukarusiomis rankomis.

– Nebūk tokia velniškai įžeidi! Aš tik bandžiau surasti išeitį.

Kartais tiesiog reikia apsispręsti, pamanė ji ir pažvelgė į fontaną. Paskui atsisuko, pačiupo rankinę ir pasiknisusi apžiūrėjo, ar nieko netrūksta, paėmė prie lovos stovintį lagaminą, uždarė ir pastatė jį po gembe, kur kabėjo paltas.

– Kurgi tu susiruošei?

– Nežinau. Išeinu!

– Nebūk kvaila! Aišku, kad aš tavęs neversiu. Niekas tavęs nevers. Gerai! Gerai! Tik atsisėsk. Niekas neprikiš nagų. Garbės žodis!

Dortė akimirką stabtelėjo ir ėmė vilktis paltą. Tačiau Artūras pašoko ir atsidūrė tarp jos ir durų kartodamas, kad ji nebūtų tokia velniškai pikta, kad niekas jos nevers, kad jis jau apsiprato su šia mintimi, kad kuo daugiau jis apie tai galvoja, tuo labiau apsipranta su šia mintimi ir kad statybų vadovas nebūtinai turi ką nors sužinoti. Jis nutraukė nuo Dortės paltą ir suvyniojo jį į gniutulą, kurį ėmė čiūčiuoti ant rankų. Dortė išpešė jį ir pamėgino atidaryti duris.

– Tu neišeisi! – piktai tarė jis.

– Neišeisiu?

– Tu neturi rakto!

– Rakto? *Įeiti* su raktu.

– Čia raktas reikalingas taip pat ir išeiti!

– Tu turėti raktą? – paklausė ji ir pažvelgė jam į akis.

Tuomet Artūras ėmė kalbėti apie pinigus, kuriuos jis pasiskolino iš statybų vadovo ir kuriuos ji turi grąžinti prieš išeidama.

Dortė nenorėjo patikėti savo ausimis. Galbūt ji neteisingai suprato.

– Maniau, *tu* padėti...

– Aišku! Nusiramink! Tačiau statybų vadovas paskolino man pinigų.

– Man reikia eiti! – tvirtai pareiškė ir pabandė pro jį praeiti.

– Ne! Jokia boba iš čia neišeina be statybų vadovo leidimo!

Dortė spoksojo į jį nepatikliai, paskui puolė prie durų ir ištrūko lauk. Nešina lagaminu ir rankine užbėgo laiptais į viršų prie išėjimo. Tik pamėginusi surasti ką nors, su kuo galėtų atsukti spyną, ir ilgokai paklebinusi tvirtą rankeną, ji suprato, kad Artūras buvo teisus. Durys neatsidarė.

47

Dortė išgręžė skudurą ir vėl apvyniojo ant šepečio. Paskui perbraukė juo ten, kur ką tik buvo išplovusi. Suodžių ir purvo dryžių beveik nebeliko – bent jau tų, kuriuos buvo įmanoma pašalinti. Ji pagalvojo apie raudonas mamos rankas ir būtų mielai užsimovusi gumines pirštines. Tačiau sargė pasakė, kad dėl tokio menkniekio nebūtina.

Koridoriuje tvyrojo prietema, nors palubėje kabojo trys didžiulės apvalios lempos metaliniais cokoliais. Dienos šviesa sklido į vidų tik pro aukšto tamsinto laiptinės lango likučius. Lubos buvo tokios pat aukštos kaip bažnyčioje. Kiekvienoje koridoriaus pusėje buvo po trejas duris. Dortė žinojo, už kurių durų gyvena Sargė, bet nebuvo mačiusi, kad kas išeitų pro kitas duris.

Riksmai, bildesys ir dešinėje prie lango rūkančių vyrų šmėžavimas Dortei sakė, jog darbininkai gyvena kitoje rūsio dalyje ir naudojasi bendru įėjimu į rūsį. Pasistiebusi ir pažvelgusi pro grotas, ji matė akmeninius laiptus. Matyt, ten jie ir sėdėdavo, kai ji girdėdavo juoką ir kalbas.

Abiejuose koridoriaus galuose stūksojo lauko durys, toliausiai nuo laiptų esančios durys vedė į užpakalinį kiemą. Tai pro jas jie su Artūru pateko vidun. Kitame gale buvo gražios, senos durys su tamsinto stiklo langeliu ir išraitomis viršuje. Jos taip pat neatsidarė. Dortė spėjo, kad jos vedė į gatvę.

Pilvas pūpsojo atsikišęs ir trukdė dirbti. Ten viduje kažkas krutėjo. Ypač naktį. Dortė liovėsi laukusi, kad pilvas

pradings. Artūras davė jai porą treninginių kelnių, kurios buvo pakankamai didelės, ir pasakė, kad ji turi „pasilaikyti pilvą sau“. Tuo jis norėjo pasakyti, jog ji neturi niekam rodyti, kad laukiasi vaiko, nes tuomet jie gali prisigalvoti kokių nors „kvailysčių“.

Staiga Dortė išgirdo, kaip kažkas lengvu žingsniu leidžiasi laiptais. Ji buvo girdėjusi jas anksčiau – merginas, kurios gyveno trečiame aukšte, bet nebuvo jų mačiusi. Dabar mergina lėkė. Veidas buvo blyškus, o akys išplėstos. Ji žvelgė priešais save ir nematė Dortės bei prie laiptų stovinčio kibiro. Kai Dortė sušuko, jau buvo per vėlu. Kibiras apvirto, o mergina dar kartą sušuko ir išsitiesė visu ūgiu.

– Oi, atleisk! – Dortė pabandė padėti jai atsikelti. Tik tada ji pastebėjo, kad mergina vilki apatinuką, o gal naktinius marškinius. Koridoriuje buvo šalta. Kai toji pakilo, Dortė pamatė jos basas kojas. Ilgi kojų pirštai susirietė, lyg būtų norėję įsikabinti į grindis. Dortė suėmė jos šlapius padurkus ir negrabiai pamėgino išgręžti. Tuomet kai kas nutiko. Dortė nebuvo tikra, ar tai realu, ar tik kažkas, ką ji įsivaizdavo. Tai skambėjo lyg muzika. Daug geriau nei Bachas.

– Pastatyk tu man kibirą priešais laiptus! Kvaiša! – šaižiai nuskambėjo lietuviški žodžiai.

– Aš padėsiu, – pasakė Dortė ta pačia kalba ir paėmė merginos ranką.

Akimirką jos stovėjo spoksodamos viena į kitą, toji vis dar piktai. Paskui ji paskubomis apsižvalgė, lyg būtų laukusi, kad kažkas ateis ir ją sučiups.

– Lietuvė? Kada atvažiavai? – sušnibždėjo nepažįstamoji.

– Taip! Spalio pradžioje. Mano vardas Dortė.

– Julija, – sumurmėjo toji ir nepatikliai pažvelgė į jos pilvą. – Ar tikrai jie tau leidžia jį taip ilgai nešioti? Tai tu esi Boso pana, o gal paties velnio?

– Oi ne! Aš gyvenu ten apačioje su Artūru.

– Jie pristatė tave valyti, nes turėsi vaiką? Tiesa? Daktaras nenori jo pašalinti, nes bijo, kad tu nudvėsi?

Kodėl Julija šitaip šneka? Kodėl ji šitaip darko lietuvių kalbą?

– Turi raktą? – Julija pasikėlė naktinius, kurie kibo prie blauzdų.

Dortė papurtė galvą ir pasakė, kad Artūras išėjęs apsipirkti.

– Nė vienos neišleidžia. Nežinau, kiek mūsų yra, bet daugiau nei trys. Aš čia jau du mėnesius. Dirbu visą laiką. Pragaras... Kur jie tave surado? – žodžiai liete liejosi iš Julijos.

– Toje vietoje, kur buvau anksčiau... Bet dabar viskas bus gerai.

Julija suėmė jos pečius ir tarė įsakmiai:

– Paklausyk! Gauk jo raktą! Ir nepamiršk manęs! Aš gyvenu viršuje, ant durų užrašyta „Rojus“. Tačiau dangaus ten nedaug, – ištarė ji išleisdama garsą, kuris turėjo būti juokas.

Staiga išdygo Sargė. Ji, be jokios abejonės, klausėsi, nes neatrodė labai nustebusi.

– Julija! *Get ready! To the room!* O tu, Dorte! Leiskis į rūsį! Nenoriu koridoriuje matyti valytojos, kai ateis svečių. Vakarais valoma nebus, tik rytais!

Dortė mėgino paaiškinti, jog norėjo valyti dabar, nes rytais dažnai jaučiasi blogai, bet nesugebėjo rasti žodžių.

– Judinkis! – irzliai sušnypštė Sargė, nuplaukė koridoriumi ir dingo už durų – tik tam, kad vėl iškištų galvą ir sušuktų: – Dink!

– Kodėl ji tokia pikta? – sukuždėjo Dortė.

– Jai nepatinka, kad mes viena kitą suprantam, ji negali kontroliuoti, ką sakome. Pamėgink gauti raktą. Kai pagimdysi, vėl turėsi dirbti. Be jokios abejonės! Ir nepamiršk manęs! – tarė ji ir skubiai užlipo laiptais.

Dortė stovėdama sekė ją akimis, paskui iššluostė vandenį ir susirinko valymo reikmenis. Pusiaukelėje į rūsį ji išgirdo Sar-

gę kalbant telefonu ir einant link laukujų durų. Balsas buvo kaip medus. Ji, matyt, įleido Julijos klientą, nes Dortė suprato, jog norėdamas išeiti jis turės jai paskambinti. Durys buvo užrakintos. Paskui žingsniai plytelėmis išklotomis grindimis.

Dortė žengė žingsnį laiptais aukštyn ir pamatė nugara į ją stovintį šiek tiek sutrikusį vyrą mėlynu švarku. Tačiau tarsi pajutęs, jog yra stebimas, jis staiga atsisuko ir ją pamatė. Dortė atatupstom nulipo žemyn ir pastatė valymo reikmenis į kampą prie tualeto. Bet vyras jau buvo čia. Kai ji susiruošė sprukti, norėdama užsidaryti kambaryje, suprato vieną žodį „Palauk“. Burna išdžiūvo, o širdis daužėsi. Tai buvo jis! Olavas iš traukinio sumokėjo Sargei, kad ateitų pas Juliją! Priešais ją atsivėrė grindys. Atrodė, lyg jis stovėtų kitame pasaulyje. Jo šviesieji karčiai sviro į vieną pusę, visai taip, kaip ji prisiminė. Tačiau jis buvo tik klientas.

– Sveika! Tik pamanyk, sutinku tave tik įėjęs pro duris! – ištarė vyras uždusęs, lyg būtų nudirbęs darbą. Žengė dar žingsnį prie jos. Visai arti.

– Ne, tau reikia pas Juliją! – išlemeno ji, laikydama rankas priešais save.

– Gal galiu iš pradžių šiek tiek pasišnekėti su tavimi?

– Šnekėti ką?

Jis įsmuko paskui ją į kambarį. Kai uždarė duris ir atsistojo priešais jas, Dortė pasijuto sugauta. Abu klausėsi, kas vyksta koridoriuje. Apšviestos ryškios lempos šviesos jo akys buvo nenatūraliai mėlynos. Aplinkui viešpatavo tyla.

– Ar galiu atsisėsti?

Ji linktelėjo.

– Tu čia dirbi?

– Valyti.

Jis buvo besisėdąs į krėslą su styrančia spyruokle, bet Dortė perspėjo jį šūktelėjusi „Ne!“, tada vyras atsisėdo į kitą. Ji atsitiesė, bet liko stovėti.

– Galvojau, kaip tau sekasi, – paprastai ištarė jis. Tačiau ji nesileido apmaunama ir nieko neatsakė.

– Nusiramink! Aš tavo pusėje. Nusprendžiau pamėginti jums padėti, – tyliai ištarė ir pažvelgė į duris.

Dortė neišsidavė, jog jį suprato, tiesiog stovėjo kaip ir anksčiau. Viena pėda buvo šlapia. Bato padas sucypė vos tik ji pasijudino, todėl dabar stovėjo visiškai ramiai.

– Tu nėščia?

Pamažu ją užliejo drovumas. Labiausiai jautė jį savo veide. Buvo sunku šitaip stovėti jam spoksant. Lyg būtų tai supratęs, vyras atsistojo ir priėjo. Jis, matyt, buvo ne ką vyresnis už Nikolajų. Lūpos atrodė kitaip nei anąsyk. Kietesnės. Olavas turbūt manė, kad ją lengva apsukti aplink pirštą. Jo akys atrodė šiek tiek mieguistos, išskyrus tas akimirkas, kai žvelgė tiesiai į ją. Tuomet jos atrodė apnuogintos – lyg būtų meldusios malonės. Jis mūvėjo džinsus, o švarkas su ripso apykakle buvo nusitrynęs. Pilkąjį šaliką ji atpažino – jis buvo ilgas ir kelis kartus apsuktas apie kaklą.

– Gali manimi pasitikėti, – tarė jis, kai Dortė nieko neatsakė.

– Aš nepriimu klientų. Tu eiti pas Juliją! – tvirtai tarė ji.

Olavas skėstelėjo rankomis ir papasakojo, kad yra čia buvęs anksčiau, tačiau Dortės nematė, ir kad gyvena visai čia pat, toje pačioje gatvėje. Beveik pasirodė, kad jis visą dieną sėdi prie lango ir seka, kas įeina ir kas išeina, visai kaip jos kaimynai namuose Lietuvoje.

– Tu išsigandusi? – galiausiai paklausė jis.

Išsigandusi! Jis ištarė norvegišką žodį, kurį ji suprato, nors neprisiminė, kad būtų jį mokiusis. Baigėsi tuo, kad Dortė atidavė jį vyrui atgal, lyg būtų nežinojusi, ką su juo daryti. „Išsigandusi?“ Kaip tik tokia ji ir buvo. Kaip gali kas nors būti taip ilgai išsigandęs?

– Tu užrakinta, tiesa?

– Artūras turi raktą.

– Tas, kuris pasitiko tave su dviračiu?

Dortė linktelėjo ieškodama reikiamų žodžių.

– Tu pasakysi policijai, kad jie mus suimtų?

– Ne! Ne jus, o vyrus.

Ji papurtė galvą ir pamėgino Olavui paaiškinti, kad visada suimamos merginos. Tačiau sunkiai sekėsi, ji nebuvo tikra, ar jis suprato.

– Tu dar neturi telefono? – paklausė jis tankiai kvėpuodamas ir žvilgtelėjo į duris.

Dortė nurijo seiles svarstydama, ar jis žino, jog ji apvogė Bjarnės sandėliuką. Bet apsisprendė. Paskubomis rankinėje susirado telefoną ir pamėgino jam paaiškinti, kad šis neveikia.

– Jis naujas. Tau reikia SIM kortelės ir baterijos. Tai galbūt per daug sudėtinga... Aš pasirūpinsiu telefonu. Ar turi mano numerį?

Ji linktelėjo.

– Paslėpk jį! Ir telefoną. Ar gyveni čia viena?

– Ir Artūras. Kartais.

– Ar jis žino, kad turi telefoną?

Kai ji papurtė galvą, vyras plačiai nusišypsojo ir tarė: „Puiku! Puiku!“ Tuomet žengė kelis plačius žingsnius prie lango ir pamatė, kad jį galima atidaryti. Iškišo ranką ir paklibino geležines grotas, lyg būtų iš tikro tikėjęs, kad jos pajudės.

– Aš atsargiai pabelsiu į langą. Tu atidarysi. Paskambink, kai pavyks jį įjungti. Jei Artūras būtų čia, apsimesk lyg niekur nieko. Aš pabelsiu tik vieną kartą. Supratai?

– Kodėl? Tu parašyti laikraštyje? Atvažiuoti policija?

– Ne! Noriu tau padėti... ir kitoms. Pasitikėk manimi! Koks tavo tikrasis vardas? – sukuždėjo jis.

– Dortė.

– Dortė, – pakartojo jis ir nusišypsojo – akys irgi šypsojosi.

Kaip tik tada trinktelėjo laukujės durys, sudžeržgė Sargės balsas, ėmė artintis vangūs, bet tikslingi žingsniai. Akimirksniu Olavas šmurkštelėjo į koridorių, o jos telefonas dingo rankinėje. Pro praviras duris ji pamatė, kad ant laiptų Olavas sutiko Artūrą.

– Kas tu toks, po galais? – išgirdo Dortė sakant Artūrą.

– Atleisk! Nusileidau aukštu žemyn, užuot pakilęs, taigi aš čia. Šitaip nutinka. Bet toji dama leido man aiškiai suprasti, kad aš pasiklydau. Atsiprašau!

Po akimirkos vyras išnyko, ir Artūras stipriai sučiupo Dortę už rankos. Ji sakė sau, kad nėra jokio pagrindo bijoti Artūro. Tačiau viskas buvo taip keista, lyg jie abu staiga būtų atsidūrę skirtingose pusėse.

– Kas ten toks buvo? Jaučiu, kad esu jį anksčiau matęs, – suurzgė Artūras.

– Nežinau.

– Ar jis yra čia buvęs anksčiau? Ką? Atsakyk!

Dortė papurtė galvą, suinkštė ir pamėgino išsilaisvinti.

– Nelaiminga... prakeikta kekšė!

– Būk geras! – paprašė ji.

Artūras paleido ir nutrenkė ją į šalį. Jam kažkas atsitiko. Ji, ko gero, buvo mačiusi tokį ir anksčiau, bet šiandien tai itin išryškėjo. Akys. Artūras buvo ne tik apsvaigęs nuo alaus, jis tapo panašus į Makarą. Tik dabar Dortė pajuto, jog šlapias ne tik batas, bet ir viena kelnių klešnė, kuri šalta, sudribusi gulė ant čiurnos. Iš šalto it ledas koridoriaus visada atsklisdavo skersvėjis, kai durys nors akimirką prasiverdavo. Ji būtų mielai paklaususi Artūro, ar įmanoma gauti dar vieną šildytuvą. Bet ne dabar.

Artūras nusimetė aptriušusią odinę striukę ir įsitaisė su vienintele likusia alaus skardine. Sukiužusi sofa sudejavo. Tuomet jis tarsi dingo – tiesiog sėdėjo ir spoksojo priešais save įsmeigęs tuščias akis. Ji pasikeitė šlapias treningines

kelnes kitomis, užsimovė sausas kojines ir apsivilko chalatą. Paskui susirangė lovoje po kieta vatine antklode.

Artūras sėdėjo, ir tiek. Alaus skardinė buvo tuščia. Nemalonus jausmas vis stiprėjo. Galiausiai Dortė tiesiog turėjo tai įvardyti, kad apskritai galėtų kvėpuoti. Paklausti jo, kodėl jis atrodo toks apsvaigęs. Tačiau tai buvo didelė klaida. Iš pradžių Artūras neatsakė, tik susirietė, lyg būtų kaupęs jėgas arba ruošęsis iš visų jėgų smogti. Dortė būtų pamaniusi, kad jis tuoj pravirks, jei tai būtų buvę įmanoma.

– Aš apsvaigęs? Pažiūrėk į save! Kūtvėla!

Dortė nežinojo, ką reiškia „kūtvėla", bet, matyt, nieko gražaus. Būtų gerai dabar tiesiog paverkti. Jie galėtų kartu verkti ir tapti kaip ir draugais. Jos veidas atrodė sustingęs nuo įsisenėjusio prakaito. Plaukai gulėjo ant sprando išslydę iš gumelės. Vienintelis būdas dabar išlaikyti blaivų protą – susikaupti ir galvoti apie telefoną rankinėje.

Artūras pasiliko čia visai dienai. Pastarosiomis savaitėmis jis tik užeidavo dieną ko nors pasiimti arba išgerti alaus, kurio, kaip jis visada tvirtindavo, šaldytuve turi būti. Dabar jis gulėjo ant sofos užmerktomis akimis ir pravira burna. Dortė nežinojo, ar Artūras miega, bet mėgino apsieiti kiek įmanoma tyliau, kad jo neerzintų. Galvoti juk galėjo jam to nepastebint. Viskas nutiko per vieną dieną – ir Julija, ir Olavas.

Kai kitą kartą Artūras bus išėjęs, ji užlips pas Juliją. Pakalbės. Nors ir trumpai. Paklaus, ar Olavas yra klientas. Ji juk matė, kad vyras sumokėjo Sargei, bet jis juk privalėjo, kad patektų vidun. Ar Dortė žinojo tai nuo pat pirmos dienos, kai išgirdo riksmus? Kad Artūras atsivedė ją į tokį namą? Kažkas turėtų būti su ja negerai, jei nuolat sutinka tokius vyrus. Šitoje šalyje jų, matyt, pilna. Ji įsivaizdavo juos lyg varles drumzlinuose tvenkiniuose pavasarį. Kurkulai ir kvarkimas.

Kai sutemo taip, jog turėjo įjungti šviesą, kad matytų pjaudama duoną, Artūras atsistojo ir taip baisiai suriko, kad Dortė vėl išjungė. Kai jis vėlei nurimo, jai vis dėlto pavyko sutepti porą sumuštinių. Ji nusinešė maistą į lovą, kad išlaikytų šilumą. Nebebuvo prasmės dar kuo nors užsiimti, todėl beliko pamėginti užmigti. Kadangi Artūras buvo čia, Dortė būtų mielai palinkėjusi labos nakties, bet tikriausiai neverta.

Dortė pabudo Artūrui šaukiant ir koneveikiant žmones, kurių ji nematė. Įsijungusi virš lovos šviesą, ji išvydo, jog vyras guli ant sofos krašto lyg susirietęs vargeta. Jis, matyt, nelabai žinojo, kur yra. Jai buvo baisu, bet jautėsi per daug pavargusi, kad bijotų. Iš pradžių ištarė jo vardą, tačiau Artūras nereagavo, tuomet ji atsikėlė ir atsisėdo prie jo. Atsargiai palietė jo petį ir ištarė „Ša, ša, ša", tačiau ir tai nepadėjo. Staiga jis įsitvėrė į ją, plūsdamas savo tėvą, kuris apie jį nieko nenorėjo žinoti, ir mirusią motiną, kuri tebuvo prakeikta kekšė. Visas pasaulis yra viešnamis, tvirtino jis. Tam ji negalėjo prieštarauti.

Kambarys buvo šaltas it ledas. Dortė atnešė nuo lovos antklodę, susirangė prie jo ir užtraukė ant abiejų pledą bei antklodę, kad sulaikytų šilumą. Tuomet ėmė kalbėti jam rusiškai viską, kas šovė į galvą, net tai, kuo nedrįso jo varginti norvegiškai. Artūras verkė taip smarkiai, kad ranka, kuria ji laikė jį apkabinusi, tirtėjo. Netrukus jos krūtinė sušlapo, nes jis buvo nosimi įsikniaubęs į chalatą. Gulėdama ji susimąstė, ar Lara pasitikėtų Olavu. Vargiai. Būtybė pilve buvo irgi tyli. Visiškai tyli.

48

– Ar matai jį?

– Ką? Kur? – atsisėdusi lovoje ji suprato, kad dar naktis, nes langas buvo tamsus, o darbininkai dar nebuvo pradėję į konteinerį mėtyti daiktų.

– Ten! Lauke! Kažkas pabeldė! – sušuko jis užkimęs ir parodė į langą.

Priėjusi Dortė pamėgino pažvelgti laukan, bet nieko nematė.

– Nieko! – tvirtai tarė ji.

– Ateik čia, po galais! Nestovėk taip, kad jis tave matytų! Jis laukia, kada tu pagimdysi, supranti?! Tas prakeiktas... Bosas! Jis sekioja mane visą laiką. Šita užuolaida nepakankamai tanki. Galima žiūrėti į vidų, – sušnypštė Artūras.

Dortė apsidairė, paskui pačiupo staltiesę, prisitraukė prie lango kėdę ir užsikorė ant jos, kad pakabintų staltiesę ant užuolaidos. Nesisekė.

– Padėti! Nesėdėti! – paprašė ji.

Artūras atsvyravo, paėmė kitą medinę kėdę ir užsilipo. Drauge, kad ir nelabai tvirtomis kojomis, jiems pavyko užkabinti staltiesę ant lango. Paskui jie atsisėdo ant sofos pasigrožėti savo darbu.

– Dabar niekas nežiūrėti vidun! – tarė ji.

– Dabar niekas nežiūrės vidun, – geraširdiškai pataisė jis ir nusišluostė nosį megztinio rankove.

Dortė įjungė šildytuvą, nors ir buvo dar anksti.

Kai Dortė pamėgino išklausti, ką pasakė Bosas, iš pradžių Artūras tenorėjo vėl eiti miegoti. Tačiau pamažu paaiškėjo, kad jis neįstengė grąžinti skolos ir buvo įspėtas. Jie nori siųsti pas ją klientus. Tvirtina, kad ji galėtų čiulpti ir masažuoti, kad ir su pilvu. Dėl to jis taip supyko, ant laiptų pamatęs tą vyrą.

– Pykti? Ant manęs? – paklausė ji. Noras trenkti jam per veidą buvo toks didelis, jog ji pačiupo pledą ir stipriai įsitvėrė į jį abiem rankomis. – Klientai? Ne! Tu atrakinti duris. Man reikia išeiti! – sušvokštė ji.

– Jie atėmė iš manęs raktą, – nusiminęs tarė Artūras, spoksodamas į savo rankas.

– Tu meluoti! Kodėl tu meluoti?

– Aš nemeluoju! – tarė jis tokiu veidu, lyg visą žiemą būtų gulėjęs lauke.

Dortė atsistojo ir ėmė vaikštinėti pirmyn atgal atstačiusi pilvą lyg plūgą. Paskui uždegė virš spintelės šviesą ir įsipylė stiklinę pieno.

– Nori pieno? – pasiteiravo.

– Ne, kad jį kur velniai! – pasibaisėjęs atšovė Artūras.

Ji gėrė atsirėmusi į spintelę. Artūras atsistojo ir priėjo prie jos. Siūbuodamas lyg baslys liūne.

– Tu mano! Tik mano! Niekada neturėjau merginos, kuri priklausytų man vienam. Niekada! Visada atsiranda kas nors, kas...

Dortė akimirką spoksojo į jį, paskui ją apėmė atkakli ramybė, todėl pareiškė, kad jie turi galvoti drauge. Ji netgi prisiminė, kaip norvegiškai skamba žodis „planuoti“.

– Du yra stiprūs! – tvirtai tarė ji ir jau norėjo papasakoti, kad kalbėjosi su Julija, bet kažkas ją sulaikė.

– Jie perkėlė mane pas darbininkus. Aš tik turiu pasiimti drabužius ir... Bosas sako, kad jie turi sugriežtinti taisykles.

Dortė pastatė į šalį tuščią stiklinę. Negalvodama ištarė:

– Bosas duoti tau kvaišalų?

– Iš kur, po velnių, šitai ištraukei?

Dortė pažvelgė jam į akis. Artūro vyzdžiai buvo lyg negyvos gyvatės. Šitaip jam buvo nutikę ir anksčiau. Galbūt dažnai, bet ji nenorėjo to suprasti. Žvilgsnis to, kuriam reikia kvaišalų.

– Tu nepanašus į save, – tarė ji.

Lėtu judesiu jis trenkė jai delnu per veidą. Šiek tiek luktelėjo, bet Dortei neišleidus nė garso, trinktelėjo dar porą kartų. Ji nejautė skausmo. Beveik ne. Tik Veros įniršį. Kai Dortė susiėmė už burnos, pro pirštus ėmė lašėti kraujas. Ji atsinešė rankšluostį ir nusišluostė nežiūrėdama į veidrodį. Nežinojo, kur dėti įniršį, todėl pasilenkė ir įkišo Snieguolės kištuką į elektros lizdą. Reikėjo pakeisti vandenį ir nuo figūrėlių nušluostyti dulkes. Bet garsas buvo gaivus, tad ji atsisėdo šalia ir įsistebeilijo į nelygią srovę. Šviesa, sklindanti iš dugno, lašeliuose sužadino blyškių spalvų žaismą.

Po valandėlės Dortė pajuto jo delnus ant pečių. Jie drebėjo ir skleidė bejėgišką drėgmę.

– Paklausyk... aš nenorėjau, po galais... Tiesiog taip įsiutau. Tu gali įsiutinti akmenį. Ar žinai? O šitas vaikas? Jis juk ne mano?

Ji neturėjo ką pasakyti. Ne dabar.

– Vyrai dėl tokių dalykų niekada negali būti tikri. Ir mano tėvas nebuvo. Dažnai kalbėdavo, kad aš ne jo. Dievas padarė didžiulę klaidą sutvarkydamas taip, kad tik vienas, geriausiu atveju, gali būti tikras. A? Iš to kyla daugybė velniavos, sakau tau, – baigė visiškai pavargęs po tokios ilgos kalbos.

Dortė pažvelgė į langą. Gali būti, kad šiąnakt beldėsi Olavas. Tą pačią akimirką iš Artūro kišenės pasigirdo skambutis – garsus ir rėžiantis ausį. Jis paėmė telefoną ir greitai žengė link durų. Stovėjo atsirėmęs į durų staktą ir kalbėjo neramiu, nuolankiu balsu. Ji suprato, jog jis sako, kad tučtuojau

ateis. Paskui jis priėjo prie sandėliuko ir išsipešė kelis drabužius, kuriuos susikišo į krepšį. Pasilenkęs į priekį, ne visai tvirtai stovėdamas išžergtomis kojomis, jis stengėsi pakuoti daiktus viena ranka, kita laikydamas telefoną. Kartkartėmis jis pastumdavo ir paspirdavo atgal tai, ko nesiruošė imti.

– Sargė? Taip! Jai juk reikės pagalbos gimus vaikui. Jai juk reikia maisto ir visa kita... Taip, aš žinau, kad tai ne tavo problema. Bet... Taip, iškart ateinu! – užbaigė jis, įsikišo telefoną į kišenę ir įbedė žvilgsnį į sieną. Atrodė, kad akys žiūri skirtingomis kryptimis.

– Klausyk! Aš išsikraustau tik laikinai. Kai grįšiu, viskas bus gerai. Viskas bus gerai!

Dortė buvo ką tik nusimaudžiusi po dušu pirmame aukšte ir sėdėjo prie stalo galvą apsivyniojusi rankšluosčiu, kai išgirdo kažką ateinant ir jau laukė, kada Sargė įkiš galvą. Vietoj jos kambaryje staiga išdygo stambus nepažįstamas vyras. Skusta galva ir tatuiruotu kaklu. Batai buvo lyg valtys, o cigaretės dūmų kamuolys priminė žolės gaisrą.

– Štai kaip! Čia yra žmonių? – pareiškė jis ir įėjo į kambarį.

– Tu nepasibeldei!

– Gal neišgirdau? Nuo kada Artūro kekšė ėmė nustatinėti šio namo taisykles? Belstis!

– Aš galėjau būti be drabužių...

– Ką tu sakai, nejau manai, kad nesu matęs išsipūtusių pilvų ir nudėvėtų tarpkojų? – Vyras uždarė duris apžiūrinėdamas ją, lyg ji būtų iškleręs baldas. Paskui neprašytas įsitaisė ant kėdės, kad su nuorūka prisidegtų naują cigaretę.

– Kur mano daiktai? Artūras sakė, kad tu juos supakuosi.

Tai Bjarnė, pamanė ji, mostelėjo galva link spintos ir sulemeno:

– Viduje.

– Paimk juos! – paliepė jis.

Dortė buvo nukabinusi nuo lango staltiesę. Pro šalį gatve praėjo visa klasė. Jų pėdos buvo skirtingo ilgio. Dvi plonos mergaitės blauzdos raudonomis kelnėmis ant kažko užkliuvo ir vos neparpuolė. Ją pasiekė daugiabalsis juokas.

– Ar girdėjai, ką pasakiau! Elektrinis grąžtas, vaizdo grotuvas, kasetės, fotoaparatai ir telefonas!

Dortė priėjo prie sandėliuko, atidarė duris ir sunkiai susilenkė, kad surastų daiktus, kuriuos Artūras buvo išbarstęs tarp alaus skardinių ir batų. Ant galvos užvyniotas rankšluostis nukrito, ir šlapi plaukai šaltai apkėtė sprandą.

– Man nereikia Artūro mėšlo, tik gerų daiktų. Aš nerenku taros! – suriaumojo vyras ir priėjo prie jos. Jis stovėjo šalia ir pūtė į apačią dūmų kamuolius, kratydamas pelenus tiesiai po kojomis.

Dortė dėjo daiktą po daikto į plastikinį maišelį. Atsitiesė ir įrėmė rankas į strėnas. Elektrinis grąžtas buvo toks sunkus, jog tik išstūmė jį ant grindų. Galiausiai uždarė sandėliuko duris ir padavė jam maišelį.

– Dar turėjo būti telefonas, – grėsmingai ištarė jis ištyręs turinį.

Dortė atidarė spintos duris ir apsimetė nuodugniai apžiūrinėjanti ten esančią netvarką. Jos širdis daužėsi tiek pilve, tiek gerklėje.

– Nėra telefonas. Tu pažiūrėti! – pasakė ji neatsisukdama.

Vyras nustūmė ją į šalį ir kilstelėjo surūdijusią dėžę, kurioje, sprendžiant pagal barškėjimą, buvo vinys arba varžtai, paskui atsisuko ir pažvelgė į ją primerkęs akis.

– Ar pastaruoju metu Artūras pasikeitė telefoną?

Dortė papurtė galvą.

– Ar *tu* jį paėmei? – suurzgė jis ir stipriai sugniaužė jai tarpkojį. – Mat kaip, mat kaip! Tik gaila, kad tu tokia nukrušta ir išsipūtusi.

– Ne! Ką gi aš darysiu su sugadintu telefonu? – žodžiai išsiveržė jai nespėjus pagalvoti.

– Jis nė velnio nesugadintas! Jis naujas! Apie tave to nepasakysi! – pasakė jis įterpdamas keiksmažodžių, kurių ji, laimei, nesuprato. Tada jis stumtelėjo ją nuo savęs ir ėmė žvilgsniu klajoti nuo sienos prie sienos. Po akimirkos čiupo jos rankinę, kyšančią iš po pledo, apvertė ją ir išbėrė turinį ant grindų. Dvi dvidešimties kronų monetos, lūpų dažai ir nenaudotas blakstienų tušas, kremo tūbelė, tušinukas, dantų šepetėlis ir žirklutės, akvareliniai dažai, piešimo sąsiuvinis, ausinukas, beveik tuščia užrašų knygutė – ir keletas kitų smulkmenų, apie kurias nepagalvoji, kol jų neprireikia. Vyras vikriai susirinko monetas ir susibėrė į kišenę. Paskui apžiūrėjo ausinuką ir įsikišo jį į plastikinį maišelį. Dortė nurijo seiles. Kad tik jis nepaliestų rankinės dugno!

Jam numetus ją į šalį, pasigirdo tylus dunkstelėjimas. Po akimirkos Bjarnė stovėjo su telefonu rankoje. Dortė laukė, kol jis pastebės pasą. Nepastebėjo. Šaltai išsiviepęs įmetė telefoną į plastikinį maišelį, paleido iš rankų rankinę ir atsisuko į ją su pergalingu vypsniu. Tuomet čiupo jai tarp kojų, plėšdamas vilnonį švarkelį taip, kad išlakstė sagos. Išrengęs ją nuogai iki pusės, geležine letena sučiupo vieną krūtį ir atsisegė praskiepą. Smarkiai šnarpšdamas parklupdė ją ant kelių ir pritraukė jos veidą prie savęs. Dortei pamėginus išsisukti, sučiupo abiem rankomis jos kaklą ir suspaudė.

– Čiulpk, po perkūnais! Kitaip užkrušiu tave negyvai. Sukišiu į tave visą ranką, ištrauksiu vaiką ir sumalsiu jį į langą! – sustenėjo jis. Kitą akimirką ji jau duso nuo kietų lyg akmenys dvokiančios skerdienos likučių.

Tėtis sėdėjo ant laiptų saulėje ir tvarkė savo muselių dėžutę. Jis buvo nusiėmęs žvejo skrybėlę ir išvertęs ją, kad ši iš-

džiūtų. Buvo vėlyvas ruduo. Jo barzda aplipo mažučiais ledo kristalėliais. Greitai užšals ežeras. Dortė perėjo šaltas verandos grindis ir artinosi nežinodama, kaip jam tai pasakyti.

– Aš juk girdžiu tave, – tarė jis ir palaisvino jai vietos.

– Viskas supurvinta iš vidaus, – pasakė ji nusiminusi ir susinėrė rankas ant kelių.

– Joks purvas nesklinda iš vidaus, juk žinai.

– Aš sužlugdyta. Niekas nebegali apvalyti taip, kad galėčiau grįžti namo.

Jis atsisuko į ją, tuo pat metu braukdamas pirštais per muselę su dėmėta raudona plunksna virš kabliuko.

– Ar pagalvojai, kad vaikas pats savaime yra apsivalymas?

– O gėda?

– Vaikas nėra gėda. Jis nieko neprašė ir nepadarė nieko bloga. Priešingai. Jis vienintelė pasaulio viltis.

– Bet jis klausinės visokiausių dalykų...

– Turėsi laiko pasiruošti, ką atsakyti. Be to, tu ir pati būsi vyresnė ir matysi viską kitaip.

– Bet tu manęs gėdijiesi, tėveli?

Jis atsargiai padėjo muselę į dėžutę ir ją uždarė. Žalvariniai vyriai sugirgždėjo kaip visada.

– Ne! Ne tavęs! Man gėda būti vyru. Žmonijai tiek visko pasiekus visose srityse, galima iš mūsų reikalauti, kad nesileistume būti valdomi gyvulio smegenų. Civilizacija reikalauja, kad ir vyrai būtų žmonės.

– Tu esi žmogus, tėveli!

– Ačiū! Bet bijau, kad tai ne ką tepadeda, – tarė jis. Ir staiga Dortė pamatė, koks jis pavargęs.

– Gera galvoti, kad ne visi tokie kaip...

– Bet dabar tu privalai galvoti praktiškai, o ne apie tai, koks aš esu.

– Kaipgi?

– Turi kuo nors užsiimti. Pastaruoju metu tu net nesimokei norvegiškų žodžių, nors galėjai kalbėtis su Sarge kiekvieną dieną. Tikriausiai ir ji nelabai turi su kuo pasišnekėti. O piešimas? Kada pastarąjį kartą naudojai savo akvarelinius dažus?

– Neprisimenu...

– Na štai, matai! Reikia išnaudoti kiekvieną galimybę, o ne tik gulėti po pledu! Be to, juk gali paklausti Sargę, ar ji turi ką nors paskaityti.

– Nemanau, kad ji skaito.

– Aišku, kad skaito, bent žurnalus ar ką nors panašaus. Visai kaip Lara. Žinai, tai puikiai lavina kalbą.

– Tėveli! Aš nebegaliu, aš bijau!

– Ar žinai, ko bijai?

– Visko! Kad jie ims siųsti klientus. Vaiko.

– Puiku, kad ištarei šį žodį. *Vaiko.* Gali liautis žiūrėjusi į tai kaip į gėdingą dalyką. Jis nėra priešas, nors ir nelaukei, kad jis ateitų. Puiku, kad geri daug pieno, bet privalai valgyti, kad vaikas galėtų augti ir gimti sveikas, su didele drąsa gyventi. Ir privalai šviesiai galvoti apie ateitį.

– Bet, tėveli, aš negaliu galvoti šiame rūsyje.

– Dėdė Josefas kalėjo koncentracijos stovykloje ir planavo, kaip sukas daržą, ko teta Ana prašė metų metus, kad tik pavyktų išgyventi. Tuomet tau irgi turi pavykti sėdint rūsyje planuoti mažus dalykus.

– Kaip? – sudejavo Dortė ir norėjo, kad jis ją apkabintų. Bet tėtis to nepadarė.

– Turi rasti ką nors, kas tau padėtų, kai prasidės gimdymas. Ką nors, kas atrakins duris ir nuveš tave į ligoninę. Sargė, pavyzdžiui, juk ji tau pažadėjo. Laikykis jos.

– O kad čia būtų Lara...

– Dabar Laros čia nėra, taigi turėsi pasitenkinti tais, kurie yra.

– Tėveli! Geriau papasakok man apie senus laikus arba ką nors, ką esi skaitęs! Neturiu jėgų kalbėti apie ateitį. Aš ja netikiu! Noriu būti su tavimi, ten, kur ir tu...

– Bet aš nenoriu, kad čia būtum! Tai būtų neteisinga vaiko atžvilgiu. Jis dar negavo galimybės atsistoti ant savo kojų.

– Jis negali turėti tokios motinos kaip aš. Aš šito nesugebėsiu...

– Aišku, kad sugebėsi! Tu tik nelabai žinai, ką turi daryti. Bet kai grįši namo, tau padės mama. Be to, juk turi Nikolajų.

– Jis, matyt, nenorės nieko apie mane žinoti. Kekšės netgi negalima nusivesti į šokius.

– Turiu pasakyti, jog šiuo metu man labiausiai nepatinka tavo žodynas. Jis nenuteikia itin smagiai. Tai pasakys ir mama. Taigi, kad ir ką parsineštum namo, neparsinešk šito žodžio. Ir ištiesk nugarą!

49

Dortė sėdėjo prie fontanėlio ir piešė iš atminties savo bei Nikolajaus medį. Mėgino įsivaizduoti, kaip krinta šviesa, kai staiga iš viršaus pasigirdo triukšmas. Lyg kas būtų nugriuvęs nuo laiptų, o paskui būtų velkamas grindimis. Dortė atsistojo, padėjo į šalį pieštuką ir įsiklausė. Garsas artėjo prie jos durų. Netrukus už durų pasigirdo šnabždėjimas.

Jai atidarius duris, įsikibusi į durų staktą ant kelių klūpėjo Julija. Plaukai buvo sutepti krauju, o gražusis peniuaras su raukiniais ir nėriniais buvo suplėšytas bei nusėtas raudonomis dėmėmis. Veidas persikreipęs ir ištinęs. Dortė įsitempė ją iš tamsaus koridoriaus vidun ir uždarė duris. Šviesoje Julija atrodė dar prasčiau. Sumušta ir su daugybe atvirų žaizdų, lyg subadyta. Ant veido, rankų, krūtinės ir kaklo. Ant skruostų juodavo akių tušo dryžiai.

Dortė juto, kad tuoj nualps. Ne, negalima, taigi įbruko kumščius tiesiai į juodojo šuns nasrus ir tūžmingai jam suurzgė, po Julijos galva dėdama megztinį.

– Kas tai padarė? – Ji neatpažino savo pačios balso.

– Bjarnė.

– Kodėl?

– Aš nepajėgiu... apie tai kalbėti...

Dortė prileido raudoną plastikinę vonelę vandens ir surado skudurėlį. Atsargiai pabandė nuplauti nuo jos kraują. Klūpoti prie sofos buvo sunku, kliudė pilvas. Ji nežinojo, katra dejuoja, galbūt abi.

– Galima pamanyti, kad tai tu pritalžyta, – sumurmėjo Julija ir pamėgino nusijuokti.

– Ša, ša, viskas bus gerai... – suniurnėjo Dortė pati suprasdama, kad tie žodžiai neturi jokios prasmės.

– Manau, kad bespardydamas jis kažką pažeidė. Mane taip pykina...

Dortė atnešė kibirą, ir Julija užsikniaubė ant jo dejuodama. Galiausiai ji vargais negalais išsitiesė ant grindų ir paprašė vandens. Dortė laikė stiklinę, Julijai keikiant Bjarnę po kiekvieno gurkšnio.

– Vieną kartą aš jį užmušiu... Užmušiu! Žudysiu keturiolika dienų... pamažu. Lėtai ištrauksiu iš jo žarnas. Nurėšiu jo kotą! Atbukusiu peiliu. Ne, nagų dilde! Sugrūsiu jį jam į nasrus ir priversiu praryti! Pamažu. Jėzus Marija, kaip gerai pasijusiu tai atlikusi!

– Nepainiok čia Jėzaus! Tiesiog dabar ramiai pagulėk, viskas bus gerai, – tarė Dortė galvodama, jog turi paklausti Sargės, ar ji turi pleistro, tvarsčių ir ko nors išvalyti žaizdoms.

Iš pradžių niekas neatidarė, paskui tarpduryje pasirodė Sargė su garbanotą šluotą primenančiais plaukais.

– Turi padėti! – sušnopavo Dortė.

– Ar tai vaikas? Jau prasideda?

– Ne, Julija...

Įėjusi į kambarį, Sargė įbedė akis į Juliją. Vieną akimirką pasirodė, kad ji tuoj išeis, bet apsigalvojo, pasilenkė ir uždėjo delną ant Julijos rankos.

– Aš nežinojau, kad jis smurtauja. Reikėjo šaukti taip garsiai, kad aš girdėčiau. Negalime turėti tokių klientų. Daugiau jis čia nebepasirodys!

– Ne klientas. Bjarnė, – tarė Dortė, nes Julija, ko gero, nesuprato Sargės žodžių srauto.

– Kas, po velniais, įleido jį vidun? Juk sakiau Bosui, kad... Bet sakiau tai ir tau, – kreipėsi ji į Juliją. – Neturėtum erzinti

Bjarnės. Jis neprognozuojamas. Bet kas per šlykštus kėslas... Ar kas lūžo?

Pokalbis buvo keistas. Atrodė, tarsi Sargė ir Julija sėdėtų kiekviena savo planetoje, o Dortė uždususi šokinėtų tarp jų, pasakodama, ką kita sakė.

Sargė metė žvilgsnį į kibiro turinį, atsiduso ir susiraukė. Veidą išvagojo liūdnos raukšlės.

– Kodėl jis taip įsiuto? – angliškai paklausė Sargė.

– Aš nesugebėjau... praryti jo šlykščių gleivių... Ši vieta – pragaras! – sudejavo Julija, o Dortė rado visus žodžius norvegiškai.

– Nesunku suprasti, kodėl gauni į kailį! – pasakė Sargė ir nuėjo atnešti tvarsčių.

– Šlykšti boba! – suinkštė Julija užsidarius durims.

– Ji mums reikalinga! – paprieštaravo Dortė.

Po valandėlės vėl įplaukė Sargė ir nutėškė ant stalo plastikinį maišelį su tvarsčiais, pleistrais, antiseptiku ir tabletėmis.

– Ar žinai, kad vakare turi dar vieną klientą? Kaip bus?

Julija gulėjo užmerktomis akimis; sprendžiant iš veido spalvos, ji jau turėjo būti mirusi.

– Ji privalo praleisti klientą, – tarė Dortė ir maldaujamai pažvelgė į Sargę.

– Viešpatie, kas per netvarka! Tu juk supranti, kad tapsi dar labiau priklausoma nuo Bjarnės, jei ir vėl negalėsi dirbti? – atsiduso Sargė ir išėjo.

Dortė išvertė sušvelnintą variantą, tačiau Julija vis tvirtino, kad užmuš Bjarnę, kai Dortė spaudė valomuoju skysčiu suvilgytą tvarstį prie atviros žaizdos peties minkštime.

– Jis turėjo lenktinį peilį. Gal galiu gauti kelias tų tablečių, galbūt tada pavyks užmigti?

Dortė padėjo jai nusigauti iki lovos, apklostė ir padavė stiklinę vandens bei dvi tabletes. Kai ji nubraukė išsidraikiu-

sius, ant veido nukarusius plaukus, Julija pravirko. Beveik be garso.

– Aš maniau, jog tai truks tik mėnesį. Jie sakė, kad uždirbsiu daugiau nei penkerius metus dirbdama namie skalbykloje, – tarė ji ir nusišluostė panosę nesutvarstyta ranka. – Praėjo jau beveik pusė metų, o aš vis dar neturiu pinigų, ir tam nėra galo. Aš taip pavargau... Man uždegimas ar dar kažkas... ten apačioje, – pasakė ji ir silpnai mostelėjo žemyn. – Be skausmo nieko negaliu – nei sėdėti, nei gulėti, nei stovėti, nei šlapintis, – tarė ji ir timptelėjo lūpų kampučius. – O dabar, po šio paskutinio įvykio, net ir juoktis.

Pasigirdo tik kažkas panašaus į krepštelėjimą į stiklą. Vis dėlto Dortė iškart suprato, kas ten. Ji puolė prie lango ir atsargiai pakėlė užuolaidą. Lauke klūpojo tamsi būtybė. Olavas. Atsargiai, kad nepažadintų Julijos, ji pasistatė kėdę ir pravėrė langą. Ledinis vėjo gūsis sukaustė jos besidaužančią širdį. Vyras nieko nesakė, tik įkišo pro plyšį voką.

– Bjarnė atėmė telefoną, – sukuždėjo ji, bet voką paėmė.

– Gerai! – išgirdo ji ir akimirką pro grotas pajuto jo kvėpavimą, paskui jį prarijo tamsa. Liko tik drėgnas šaltis ir sniego bei senų lapų kvapas. Ir vokas. Ji uždarė langą kiek galėdama tyliau ir nulipo nuo kėdės.

– Ar tai Bjarnė? – Julijos balsas buvo tylut tylutėlis.

– Ne, Olavas. Maniau, kad jis mane pamiršo. Dabar vis tiek jau per vėlu. Bjarnė atėmė telefoną, – pasakė ji ir nusinešė voką į lovą. Dėl gatvės žibintų skleidžiamos šviesos baldai atrodė lyg miegančios būtybės. Virpančiais pirštais atplėšė voką. Ten buvo ne kortelė ir baterija, kaip kad ji manė. Ten buvo telefonas!

– Koks Olavas? – paklausė Julija ir pamėgino atsisėsti lovoje, tačiau sudejavo ir pasidavė.

– Tai tas, kuris atėjo tą dieną, kai tu užkliuvai už kibiro.

– Tą dieną buvo keletas.

– Tas, kuris atėjo iškart po to.

– Juo mes negalime pasitikėti! – sušuko Julija. – Jis nenorėjo dulkintis, tik kalbėti. Laimei, aš prastai šneku angliškai. Jis norėjo, kad viską papasakočiau. Ketino pasinaudoti manimi, kaip ir kiti. Tokie šniukštinėtojai mumis nesidomi, jie tenori įrodyti, kokie jie šaunūs.

– Manau, jis nori mums padėti.

– Nebūk kvaila! Lygiai tas pats nutiko tokiai vienai, kuri čia buvo, kai aš atvažiavau. Ji pasakojo, kad ją sučiupo kitoje miesto vietoje. Vienas vyras nusipirko valandą ir apsimetė norįs jai padėti. Jis turėjo pažįstamą ar draugę policininkę, kuri taip pat norėjo padėti. Jie neva suprato, kaip mums velnioniškai sunku, ypač ji, nesgi „moteris", – kandžiai pamėgdžiojo Julija. – O jis buvo toks jautrus, kad... Mokėti jis mokėjo, taigi ji kalbėjo neužsičiaupdama. Tai jai atsirūgo. Buvo atlikta krata, ir policija išsivežė ją bei kitas dvi merginas. Vyrų ten nebuvo, taigi jie išsisuko. Ji neišdrįso policijai pasakyti nė žodžio ir neturėjo nei paso, nei leidimo gyventi šalyje, jie išsiuntė ją tiesiai namo. Du tipai pasiėmė ją atgal. Jai atsisakius važiuoti kartu į Norvegiją, jie pagrasino pagrobsią jos berniuką, nupjausią jam liežuvį ir atsiųsią jai paštu. Aišku, ji išvažiavo!

Julija pasakodama ėmė tarsi atsigauti, tuo tarpu Dortė jautėsi siaubingai, lyg keletą savaičių prasirgusi gripu. Julija kalbėjo toliau:

– Kita iš merginų, ta, kuri gyvena kambaryje šalia manęs, pasakojo, kad ankstesnėje vietoje policija ją suimdama uždėjo antrankius. Kelias vedė tiesiai namo į Lietuvą. Po trijų dienų ir vėl ją pasiėmė tie patys tipai. Buvo sulaužytas žandikaulis ir supjaustytos genitalijos, nes jie tvirtino, kad ji įskundė. Kai ji galėjo pastovėti ant kojų, ją išprievarta-

vo penki vyrai ir atgabeno čia su padirbtu pasu. Tiesiai čia, į trečiąjį aukštą, ir uždarė.

– Kodėl ji grįžo kartu?

– Ar *tu* esi bandžiusi pasakyti „ne“ jiems pabeldus į tavo duris?

– Ne, bet...

– Jie pagrasino iškabinsią plakatą, kad visi kaimynai namuose sužinotų, jog ji kekšė. Pagrasino sudeginsią tėvų namą, išrausią mažajam broliukui nagus ir išprievartausią jos tris seseris. Paklausyk! Niekas nėra toks pavojingas kaip tie, kurie neva nori padėti! Negalvok, kad kas nors padės tau gauti darbo arba pasilikti šalyje. Jiems tereikia, kad paliudytum teismo salėje, kur gražūs žmonės spokso į tave, tau smulkiai pasakojant, ką turi daryti kekšė. Jie tave filmuoja ir įrašo garsą, kad galėtų iš viso to pasijuokti parsiuntę tave namo!

– Aš sutikau jį traukinyje, – tarė Dortė beveik vien tam, kad ją sustabdytų.

– Kokia tu iš tiesų naivi! Tu kekšė ar tave čia tiesiog įmetė?

– Nesakyk šito žodžio! Aš visa tai užraukiau!

– Taip, kurgi ne. Užraukei? Nėščia ir uždaryta rūsyje. Kodėl, tavo manymu, jie leidžia tau išperėti vaiką, užuot išsiuntę tave namo? Ogi kad parduotų jus abu! Yra žmonių, kurie už vaiką moka gerus pinigus.

Dortė sėdėjo su telefonu rankoje. Julijos istorijos buvo šiurpesnės už Laros. Ūmai ji pajuto, kaip stipriai pasiilgo Laros, ištryško ašaros. Pasiilgo rusiškų keiksmažodžių ir pokalbių. Pasiilgo burnojimo ir juoko. Ir kad kas nors išspręstų keblumus. Jei būtų turėjusi Laros numerį, būtų galėjusi paskambinti. Ji sugniaužė pirštus ant telefono.

– Ar žinai, kaip šituo naudotis?

– Manau, kad taip. Turėjau telefoną, bet jie jį atėmė, – sumurmėjo Julija ir ištiesė ranką. – Duok pažiūrėti! Man reikia šiek tiek daugiau šviesos!

Dortė įjungė seną sieninę lempą virš lovos. Languotas gaubtas buvo nusėtas purvinomis geltonomis dėmėmis, lyg kas būtų apipylęs jį alumi.

– Manai, tau pavyks? – po valandėlės pasiteiravo ji.

– Nustok zyzti! – tarė Julija spaudydama mygtukus. Trumpučiai pyptelėjimai buvo lyg magiška žinutė iš visatos.

Išgirdusi garsus iš koridoriaus Julija išjungė šviesą ir žaibiškai pakišo telefoną po pagalve. Dortė nespėjusi susivokti palindo po pledu ant sofos. Šlepsėjimas artinosi. Po akimirkos atsivėrė durys ir gatvės žibinto šviesoje pasirodė ištįsęs Sargės pavidalas.

– Kaip sekasi?

– Mes miegoti... – sumurmėjo Dortė.

– Čia aplink namą slankiojo kažkoks tipas. Pamaniau, kad vėlyvas klientas, bet jis nepaskambino. Matyt, apsigalvojo. Kai kurie paskutinę minutę praranda narsą. Taip, taip, šįvakar išsisukai! – ištarė ji balsu, kuris, matyt, turėjo būti draugiškas.

– Ačiū! – tarė Dortė, lyg būtų kalbama apie ją. Julija tylėjo, buvo sunku numanyti, kiek ji suprato. Sargė juk nebuvo atsakinga už tai, jog kas nors nesupranta, todėl vėl prabilo:

– Laikykitės atokiau nuo lango. Nenoriu jokių slampinėjimų ir beldimų! Labanakt!

– Labanakt! – su palengvėjimu ištarė Dortė, o Julija išleido apsnūdusį garsą, kuris galėjo reikšti bet ką.

Sargė uždarė duris, žingsnių garsas nutolo ir pradingo.

– Šita išgama! – sušnypštė Julija.

– Ji ne tokia bloga, kai nori...

– Ne, jei tik jai sumoki. Jei būčiau skolinga nuomą jai, o ne Bjarnei, nebūčiau jo valioje, – tarė Julija ir uždegė šviesą.

Po trumpos valandėlės ji netikėtai žvaliai nusijuokė.

– Man pavyko! Kam galima naktį paskambinti?

Dortė atsistojo, apsivilko frotinį chalatą ir krečiama drebulio priėjo prie Julijos su rankine rankoje.

– Tu primeni seną turgaus bobą, išėjusią pasivaikščioti po miestą! – tarė Julija, o prakirsta lūpa iškreipė šypsnį.

Dortė neatsakė, bet susirado Olavo vizitinę kortelę.

– Aš paskambinsiu ir pasakysiu, kad mums pavyko.

– Ne! Nenoriu vėl gauti į kailį. Aš tiesiog ištrūksiu iš čia ir pradingsiu. Problema – ištrūkti lauk ir rasti vietą, kur apsistoti.

Dortė drebėjo ant lovos krašto apglėbusi save rankomis. Garas sklido iš jos lyg rūkas.

– Aš *privalau* paskambinti ir pranešti. Parodyk man!

– Jei esi tokia kvaila, nepainiok į visa tai manęs! Surink jo numerį! – nenoriai paliepė Julija. Tuomet ji pamokė Dortę išsaugoti numerį ir paskambinti, laikydamasi už vieno lūpų kampučio. Ji kalbėjo tiek daug, jog žaizda pradėjo kraujuoti. Smakru nusidriekė raudona linija.

Išgirdusi Olavo balsą, Dortė nežinojo, ką sakyti. O pagaliau ištarusi „Labas“, išgirdo jį aiškinant, jog jis negali atsiliepti ir ji turinti palikti žinutę.

– Kalbėjo ne jis, – ištarė ji nusivylusi ir uždarė telefoną.

– Kas gi tuomet?

– Jo telefono balsas, kuris prašė žinutės.

– Ak! – tarė Julija pilna pasidygėjimo, paskui vėl atsigulė į lovą ir atsiduso. – Jaučiuosi visiškai sužlugdyta! Jei turėčiau šeimą, vis tiek norėčiau paskambinti namo vien tam, kad išgirsčiau kalbant gyvus žmones. Turi šeimą?

Dortė susikišo rankas į chalato rankoves ir ėmė pasakoti apie mamą ir Verą. Tėtį. Pasakojant viskas tapo taip ryšku. Veidai. Balsai. Mama, sukanti savo kasą į kuodą ir kaišiojanti plaukų smeigtukus. Niaurus Veros veidas atsikėlus rytą. Tačiau ji nepasakojo apie vaizdus, kurie sukosi prieš akis, tik

tokius dalykus, kuriuos nepažįstamas žmogus gali suvokti. Pavyzdžiui, kad jos neturi pinigų.

– Ar papasakojai apie vaiką?

– Ne! Mama tokia jautri. Kartais atrodo, tarsi jai kas būtų čia sudaužyta, – pasakė Dortė ir parodė į savo galvą. Ji žinojo, jog negerai šitaip sakyti apie mamą nepažįstamam žmogui. Tačiau jau buvo padaryta. – Ji visada sako: „Dievas ras išeitį“, – pridūrė ji.

– Ir Dievas rado išeitį ir pavertė tave kekše! – tvirtai ištarė Julija.

– Nesakyk šitaip! Dievas niekada šitaip nesielgia!

– Kas gi tuomet? – piktai suprunkštė Julija.

Drąsa, kuri buvo apėmusi Dortę, kai ji paėmė voką, dingo lyg žuvis, kuri iš pradžių užkibo, bet vėliau apsigalvojusi paspruko.

– Dievas turbūt mano, kad aš pati kalta. Nes norėjau greitai užsidirbti daug pinigų, kad mama galėtų manimi didžiuotis. Bet dabar nebežinau, kas kaltas, – tarė Dortė ir paslėpė veidą delnuose.

Julija daugiau jos nebekalbino. Stojo tyla. Gatvėje taip pat buvo naktis. Niekas nevaikščiojo pro šalį.

– Ar galima gyventi neturint kuo tikėti? – sukuždėjo Dortė.

– Aš laikausi įsitvėrusi gyvenimo, kad galėčiau atkeršyti. Sutriuškinti juos! Jie niekada nesužinos, ką aš galvoju prieš smogdama. Aš tuo tikiu! Supranti?

– Ne. Aš taip nemoku.

50

Julijai nebuvo leista pasilikti pas Dortę ilgiau negu iki kitos dienos. O Olavas teturėjo telefoninį balsą, kuris norėjo, kad ji šnekėtų. Dortė nedrįso. Galiausiai ji nuleido rankas. Kelias dienas nebeskambino. Nors tėčio laikrodis vis dar nerodė laiko, Dortė nešiojo jį kiekvieną dieną. Tačiau keturkampis laikrodis su dangteliu ant ciferblato, kurį jai paskolino Sargė, veikė gerai. Dabar jis rodė septynias. Tereikėjo atsikelti ir nuplauti laiptus, kurių nespėjo vakar, prieš pradedant rinktis klientams. Sargė nebebuvo tokia griežta – Dortė galėdavo valyti, kai pati pajėgia, jei jie nieko nelaukdavo.

Porą kartų Sargė pasakė: „Išleisiu tave, kad galėtum nukakti į ligoninę, bet Artūras ar kas kitas turės tave prižiūrėti!" Lyg Dortė būtų galėjusi ką padaryti. Sargė žymėjosi pieno ir maisto kainas sąsiuvinyje su užlankstytais lapų kampais. Dortė nesuprato, kaip galėtų sumokėti, o Artūras niekada neturėjo pinigų. Bent jau taip sakė.

Augo ne tik pilvas – galvoje lizdą susisuko begalinė tuštuma. Tarsi nustūmė visa kita į šoną, pavyzdžiui, norvegiškus žodžius. Jai trūko Tomo ausinuko. Buvo šlykštu galvoti, kad Bjarnė kišasi kaištukus į savo ausis. Porą kartų Dortė buvo išsitraukusi spalvas ir piešimo sąsiuvinį, norėdama nusipiešti gerų minčių. Bet galiausiai visada pravirkdavo, taigi tie bandymai neturėjo jokios prasmės. Paguoda – litrinis pakelis pieno, kurį sargė atnešdavo kas antrą dieną. Dortė laukdavo jo lyg ypatingo įvykio. Beveik iškilmingai atidary-

davo naują pakuotę ir prisipildavo stiklinę. Raudonos gėlės ant pakelio atrodė šviežios, nesvarbu, kiek kartų atlenkdavo kraštelius ir įdėdavo bei išimdavo pakuotę iš šaldytuvo. Ji nusinešdavo stiklinę prie sofos ir gerdavo, apsivyniojusi pledu pilvą ir kojas. Tačiau šiandien buvo taip šalta, jog gėrė sėdėdama po antklode lovoje.

Sargė uždraudė jai naktimis laikyti įjungtą šildytuvą. Kartkartėmis ji ateidavo patikrinti, taigi neišeidavo jos apgauti. Taip pat jai nebuvo leidžiama laikyti visą laiką įjungto fontanėlio. Tačiau Sargė negalėjo girdėti čiurlenimo viršuje, taigi Dortė vis tiek kur buvus, kur nebuvus įkišdavo kištuką. Snieguolė čia atrodė kitokia nei Laros bute. Šiuo metu buvo beveik neįmanoma žiūrėti jos šypsenos.

Iš šlepečių su zuikio ausimis ant šaltų grindų nebuvo jokios naudos, bet Dortė rado porą Artūro paliktų vilnonių kojinių ir mūvėdavo jas naktimis. Ji juk žinojo, kaip tai kvaila, tačiau kartais laukdavo, kad jis ateitų, nors beveik visada parsirasdavo vėlai vakare, gerdavo alų ir miegodavo ant sofos iki kitos dienos vidurio. Jam išėjus kambaryje likdavo keistas kvapas. Kažkas panašaus į gendančio maisto. Pastaruosius kartus jis, laimei, nemėgino į ją įsiskverbti. Pasitaikydavo, kad jis šnekėdavo su ja apie įprastus dalykus.

Kai jo nebūdavo, tualetas priklausydavo tik jai ir nedvokdavo. Niekas iš darbininkų toje rūsio dalyje negyveno. Gerai, kad nereikėjo bijoti, jog naktį sutiks vyrų. Dortė buvo su Sarge susitarusi, jog ši jai praneš, kada išeis paskutinis klientas, kad galėtų ramiai miegoti.

Vis dėlto jis įlėkė, kai ji mažiausiai to tikėjosi. Ūmai išdygo tarpdury su mažyte plastikine Kalėdų eglute, kyšančia iš krepšio. Uždegė šviesą, nutėškė į šoną krepšį ir liko stovėti išskėstomis kojomis, spoksodamas į ją neapykantos kupinu žvilgsniu.

– Tu melavai! Priiminėjai vyrus visą laiką! – Jis sunkiai klestelėjo ant lovos susiėmęs rankomis galvą.

– Ne! – tarė ji ir apsikabino pilvą.

– Bjarnė aiškina, kad iš tavęs gerai uždirbu! O dabar tą man mestelėjo ir darbininkai. Angliškai!

Nebuvo labai protinga jam prieštarauti, todėl Dortė tik pakratė galvą. Artūras susakė dar kažką, ko ji nesuprato. Galiausiai vyrukas jai priminė, jog apmokėjo jos kelionę. Dortė valandėlę klausėsi, kišdama duoną į plastikinį maišelį. Ant pjaustymo lentelės gulinti riekė dar nesuvalgyta kilo gerkle.

– Jie sako, jog jiems tereikia pasirodyti lange, ir tu duodi ženklą, kad kelias laisvas. Tuomet jie nueina į palėpę ir gauna pasidulkinti. Jei tik sumoka.

– Palėpę? Kur? – greitai paklausė ji.

– Velniai žino! Kur laikai pinigus?

– Aš neturiu pinigų. Esu skolinga Sargei daugybę pinigų.

– Meluoji! – subjuro jis ir trinktelėjo delnu Dortei per skruostą. Smūgis nebuvo stiprus, ir jai pavyko atšlyti.

– Mes turime laikytis drauge, tu ir aš, – ištarė ji kiek galėdama aiškiau įspraudusi galvą tarp rankų. Kai pakėlė į jį maldaujamas akis, Artūras atlyžo, stovėjo ir svyravo.

– Kaip tu įėjai? – neatsargiai paklausė ji.

– Pro duris, aišku! – sušvokštė jis.

– Tu turi raktą?

– Dėl to nesirūpink! – Artūro ranka šoktelėjo į viršų, bet ir vėl ją nuleido. Lyg nebeprisimintų, kodėl ruošėsi trenkti.

– Ar įkišti kištuką? Gal pažiūrėkime abu į Snieguolę? – paklausė Dortė apsimesdama, jog nežino, koks jis piktas.

– Turi alaus?

Ji žengė atbula tolyn nuo jo kumščių nieko neatsakydama.

– Aš klausiau, ar turi alaus! – sušuko Artūras ir pažvelgė į šaldytuvą. – Velnias! – suriko nieko neradęs. Paskui atsisuko bejėgiškai žvelgdamas ir nukėblino šalin.

– Viso geriausio! Nenoriu būti tavo klientas! – tarė jis, pasičiupo krepšį ir susiruošė eiti.

– Prisimeni, tu kalbėti apie savo mamą? Niekada neturėtum toks tapti. Kaip tavo tėvas. Jis išėjo, – tarė ji.

Artūras staigiai atsisuko tarpdury ir sustojo, lyg būtų ką pamiršęs. Tuomet nusviedė krepšį ir ryžtingai žengė Dortės link. Stumtelėjo ją taip stipriai, jog Dortė užkrito ant stalo ir pamažu nuslydo ant grindų. Akimirką Artūras stovėjo ir žiūrėjo į ją, lyg nebūtų gerai supratęs, kas ten guli jam po kojų.

Staiga ji tai pajuto. Jos kūnas daugiau nebesipriešino. Ji tiesiog gulėjo prieš akis plevenant blyškioms krintančioms žvaigždėms. Mėgindama paskutinį kartą išsilaisvinti, Dortė įbedė į jį neapykantos kupiną žvilgsnį ir sutelkė visas jėgas į mintį: „Trenk! Drąsiau! Užmušk mane!“ Tačiau Artūras minčių neskaitė.

– Tu apie tai man nekalbėsi! Po galais, tu man nekalbėsi! Kekšė! – sužiopčiojo jis. Paskui čiupo krepšį ir įsistebeilijo į kyšančią Kalėdų eglutę.

Nuo grindų Dortė galėjo žvelgti tiesiai jam į veidą. Akys pamažu susiliejo, kol jis stovėjo, nežinodamas ko griebtis. Staiga iš krepšio vienu kartu ištraukė Kalėdų eglutę. Sidabrinės spalvos stiklinis burbulas terkštelėjo ant grindų. Nesudužo, bet nuriedėjo po lova ir dingo. Medelis virpėjo plastikiniais spygliais prie pat Dortės galvos.

– Koks aš kvailys! Nupirkau Kalėdų eglutę ir visa kita! Bet pasilik sau! Gerų Kalėdų!

Artūrui išėjus, ji atsistojo ir pastatė eglutę kampe prie lango.

Prieš pradėdama valyti Dortė nusprendė pasibelsti pas Juliją. Merginos kambarys buvo mažytis, bet šiltesnis nei apačioje, rūsyje. Iš tikrųjų joms nebuvo galima šnekėtis be Sargės

žinios, bet Dortė norėjo pamėginti. Po valandėlės ji išgirdo viduje žingsnius.

– Tai aš, Dortė, – sušnibždėjo ji.

– Aš negaliu atidaryti, aš užrakinta, – atsiliepė Julija tokiu balsu, lyg visą naktį būtų nemiegojusi.

– Kodėl?

– Aš taip supykau. Aš nepakeliu dvylikos klientų per dieną. Aš sergu!

– Kas užrakino?

– Aš nežinau. Užrakino, ir tiek. Aš net negaliu nueiti į tualetą, turiu viską daryti į kibirą.

Dortė sakė jai pro durų plyšelį dalykus, kuriais netikėjo pati. Pavyzdžiui: „Tu greitai iš ten ištrūksi! Garbės žodis! Aš paprašysiu Sargės, kad atrakintų." Ji prisiminė, kad taip darydavo mama, kalbėdama su Dievu. Guodė pati save.

– Nepalik manęs! – sukūkčiojo Julija. Tačiau Dortė išgirdo apačioje kosint Sargę ir nedrįso atsakyti. Iškart laiptuose pasigirdo žingsniai, ir Dortė be garso užlėkė tamsiais laiptais į viršutinį aukštą. Ji niekada nevalydavo ten, viršuje. Nebuvo reikalo, nes ten niekas negyveno. Artūras minėjo palėpę?

Buvo tamsu. Ji įsikibo į turėklus, laikydama rankoje rankinę. Niekada nedrįsdavo jos palikti. Dabar ji vylėsi, kad Sargei nepasirodys keista, jog šepetys ir kibiras stovi trečiame aukšte, o jos nėra. Laiptai rėmėsi tiesiai į sieną. Joje buvo durys. Iš pradžių Dortė pasiklausė, ar negirdėti Sargės, bet aplinkui buvo tylu. Tuomet ji paspaudė rankeną, ir tyliai sudejavusios durys atsivėrė.

Užliejo šaltis ir ryški šviesa. Dortė stovėjo apsnigtoje aikštelėje su turėklais. Terasa buvo didžiulė. Kaminai stūksojo lyg kolonos su sniego kepurėmis, ant stogų išsirikiavusios kyšojo televizijos antenos. Ji pasijuto, lyg stovėtų erdvėlaivyje. Jei čia išeisiu laukan ir paliksiu pėdsakus, gali kas nors pamatyti, jog radau atviras duris, probėgšmais pamanė ji ir

sustojo. Tačiau iš tokių durų žiemą nebuvo daug naudos. Iki žemės – penki aukštai. Tačiau ji galėjo žvelgti į dangų ir laisvai kvėpuoti. Duryse įtaisyta prancūziškoji spyna – jei ji užsitrenktų Dortei būnant lauke, ji nebepatektų vidun.

Po valandėlės Dortė nusileido žemyn ir ėmėsi valyti. Girdėjo Julijos kambarėlyje kalbant Sargę, kuri tuoj pat išėjo nešina kibiru ir plūsdamasi, jog turi būti kekšių tarnaite. Dortė apsimetė nieko negirdėjusi. Tačiau grįžus Sargei, tarpduryje šmėstelėjo pilkas Julijos veidas. Žaizdos dar nebuvo užgijusios, bet jie siuntė pas ją klientus. Sargė įstūmė kibirą į vidų ir užrakino duris murmėdama kažką apie tai, jog tai ne jos kaltė ir kad ji nepritarianti, kai su žmonėmis elgiamasi taip kvailai.

– Ar galiu aplankyti Juliją? – maldaujamai paklausė Dortė. Tačiau Sargė papurtė galvą ir virpančiu pirštu bedė į kibirą.

Ji plaukė upe prie dėdės Josefo stiklinės verandos, nes buvo žadėjusi jam paskaityti. Ji nežinojo, kur turėtų išlipti į krantą, ir bijojo, jog ten kas nors bus ir pamatys, kad ji nuoga. Drabužius ji buvo susidėjusi į pintinę ir prisirišusi ją prie galvos šuns pavadėliu. Tačiau viskas atrodė paprasta – tereikėjo nugrimzti. Kai tik vanduo užliejo galvą, ji atmerkė akis. Suvokusi, kad tai buvo sapnas, pajuto baisią tuštumą. Namų ilgesys apėmė ją nuo pirštų galiukų iki viršugalvio. Ilgesys, beje, netinkamas žodis. Tai, matyt, labiau liga. Jos burna buvo sausa, visas kūnas lipnus.

Daug vėliau, po to, kai šviesą pakeitė tamsa – ir vėl prašviesėjo, – Dortė sumanė, kad galėtų atsigulti ant pilvo ir išstumti tą, kuris buvo viduje. Sakė sau, jog tuomet viskas pasitaisytų. Tačiau ji juk žinojo, kad taip nebus. Viskas tik dar labiau pablogės.

Sniegas tirštai nugulė lango stiklą. Dienos šviesa beveik nebepateko į vidų. Dortę pasiekdavo žingsnių garsai, bet

buvo tolimesni nei įprasta. Aštrūs ir kartu minkšti. Nelygūs. Ji girdėjo ten, lauke, rūkančius darbininkus, bet negalėjo jų matyti. Girdėjo blevyzgas ir juoką, kuris tai pagarsėdavo, tai pritildavo. Atrodė, jog jie nuolatos ten būna, bet, matyt, kaltas bėgantis laikas. Mašinų signalai skambėjo lyg būtų įvynioti į vatą, o netrukus Dortė išgirdo ritmišką traukinio, kurį Artūras vadino *tramvajumi,* skundą. Jis nevažinėdavo naktimis. Kai Dortė išgirsdavo jį anksti rytą, kaip kad dabar, žinodavo, jog žmonės ten, lauke, pradėjo naują dieną. Kartkartėmis skųsdamasis sudejuodavo, lyg įspėdamas, kad nesugebės įveikti posūkio. Kartais jis pratisai sukaukdavo. Tikriausiai tada, kai kas nors užtverdavo kelią ir tramvajus nebegalėdavo judėti. Ji neaiškiai prisiminė, kaip keletą kartų užsilipo ant kėdės ir, išgirdusi jį atvažiuojant, prispaudė veidą prie stiklo, kad tik išvystų akies krašteliu. Bet ne dabar. Ją užsnigo.

Sunkus ir kartu permatomas. Jos kūnas buvo namas, kuriame kažkas vyko be jos valios. Ten gyveno kažkas, kas norėjo išmesti ją lauk ir viską pasilikti sau. Kartkartėmis pasijusdavo spyriai, ir kaip tik dabar spaudė taip, lyg ji būtų norėjusi šlapintis. Ūmai klubus ir kirkšnis perrėžė aštrus skausmas. Dortė atsistojo ir abiem rankom susiėmė pilvą. Paskui pačiupo pilkąjį dramblį ir ėmė vaikštinėti. Nuo lovos iki lango, nuo lango iki sandėliuko durų, virtuvės spintelės ir atgal prie lango. Siuvo ratu tamsoje kalbėdamasi su savimi. Rankos plaikstėsi kaip suglebę vėjo malūno sparnai, o pilkasis dramblys bejėgiškai kabojo suimtas už straublio.

– Brangioji Marija, Dievo Motina! Nemanau, jog ištversiu. Bijau čia būti. Bijau bėgti. Bijau gimdyti. Ir bijau laikyti vaiką čia viduje.

– Alio! – išgirdo jį sakant, – šįkart buvo jis pats, ne telefoninis balsas. Dortė nurijo seiles ir pamėgino prisiminti žo-

džius, kurių mokėsi. Pradėjo nuo to, jog apsisprendė papasakoti viską, ką žino: kad Bjarnė muša, kad Julija užrakinta ir serga bei nenori priiminėti dvylikos klientų per dieną. Be to, buvo daugiau merginų, su kuriomis ji nesikalbėjo. Ir vaikas... – baigė nežinodama, ar jis suprato.

Iš pradžių vyras nutilo. Paskui pradėjo karštligiškai klausinėti, bet kadangi Dortė nebuvo gerai pasikartojusi žodžių, ji užstrigo.

– Tu negali ten gimdyti, – galiausiai ištarė jis, lyg ji to nežinotų. Jos žodžiai tebuvo vaikiškų kvailysčių raizgalynė. Kuriam laikui stojo tyla, tuomet jis pasakė, jog padės jai ištrūkti. Prieš akis iškilo šviesūs vyro karčiai, kai jis stovėjo palenkęs galvą ir laikė prie ausies telefoną.

– Ačiū! Būk atsargus, kitaip jie mus užmuš! Ir vaiką...

– Paskambinsiu tau, kai rasiu išeitį.

– Ne! Kas nors gali išgirsti! – paskubomis ištarė ji.

Kai įsidėjo telefoną į rankinę, skausmai dingo. Dortė priėjo prie šaldytuvo ir nusprendė pasišildyti pieno. Nesvarbu, kad neturėjo medaus. Tą pačią akimirką papilvę vėl surakino aštrios replės ir sulenkė ją pusiau. Ji nusverdėjo per kambarį ir atsigulė ant sofos. Abiem rankomis stipriai suspaudė pilvą ir giliai įkvėpė.

Netrukus skausmas nurimo, ir Dortė atsinešė stiklinę pieno. Gerdama pajuto šlaunimis srūvantį skystį. Iš pradžių jis buvo šiltas ir pakenčiamas. Paskui pasiekė čiurnas ir ėmė sroventi ant grindų, palikdamas į odą įsmigusias ledines adatas. Replėms ir vėl surakinus ten, viduje, ji padėjo į šalį stiklinę.

Koridoriuje ir ant laiptų buvo tylu. Niekas nėjo pro šalį gatve. Dortė nusinešė rankinę ant sofos ir išsitraukė telefoną, įjungė ir paspaudė Olavo numerį. Valandėlę klausėsi signalo, paskui suprato, kad niekas neatsilieps. Artūro kalėdinė eglutė stovėjo kampe ant kryžmės. Ji juto šaltį. Replės

pilve tai suspausdavo, tai atleisdavo. Tarpais buvo visai pakenčiama. Dortė pasikeitė kelnaites ir užsimovė sausas treningines kelnes. Tuomet dar kartą surinko numerį. Laukė. Niekas neatsiliepė. Ji pasidavė ir įsidėjo telefoną į rankinę. Paskui susirangė po pledu ant sofos.

– Beveik visada taip. Kai ko nors prireikia, jų nebūna šalia, – tarė tėtis ir atsisėdo į sulūžusį krėslą jai nespėjus jo įspėti. Tačiau jis nė nesušuko, tiesiog liko sėdėti. – Giliai kvėpuok! Nusiramink! – pridūrė jis.

– Aš negaliu, tėveli! – sudejavo Dortė ir pabandė jį paliesti, bet tėtis sėdėjo toli nuo jos.

– Tiesiog pakalbėkime, kol tai tęsis. Tai yra aš šnekėsiu, o tu gali šaukti, kai nebeištversi. Geras pokalbis gali padėti kalnus nuversti.

– Tėveli, apie tai tu nieko nežinai!

– Žinau tai, kas man rūpi žinoti. Šiaip ar taip, sėdėsiu pas tave, kol nuspręsi pakviesti Sargę arba vėl pamėginsi prisiskambinti Olavui. Beje, ar pagalvojai, kokia iš jo gali būti nauda? Jis juk žurnalistas, o ne pribuvėja.

– Jis pažadėjo padėti man ištrūkti.

– Bet juk Sargė taip pat pažadėjo?

– Julija sako, jog Sargei pranešta, esą vaiką reikia parduoti, kad jie galėtų mane naudoti kaip kekšę.

– Jie negali leisti pradingti vaikui iš ligoninės.

– Aš nežinau... Aš nežinau, ką daryti.

– Ką gi. Tuomet teks laukti, kol jis pakels ragelį, – tarė tėtis ir persibraukė šiek tiek abejodamas per smakrą.

Skausmai pilve nurimo, ir viskas vėl tapo beveik įprasta, taigi ji pabandė dar kartą paskambinti. Veltui. Nusinešė rankinę su telefonu į lovą, atsigulė po antklode ir pamėgino susikaupti.

* * *

Sniegas gulėjo lyg juoda vilna tarp grotų ir stiklo. Vėjas įspraudė popierinio maišelio liekanas, kad jį pasičiuptų šaltis.

– Tėveli! Ar jau viskas?

– Jau greitai. Labai greitai!

– Ką aš su juo darysiu?

– Suvyniosi jį į rankšluostį.

– Bet paskui? Kaip aš tai darysiu?

– Pasipraktikuok su pilkuoju drambliu. Gražiai apgaubk jį rankšluosčiu ir priglausk prie savęs. Pagalvok apie ką nors, kas susiję su vasara!

– Tėveli, juk ir tu nieko apie tai neišmanai?

– Visas gyvenimas susideda iš begalinės virtinės dalykų, kurių visai neišmanai, bet turi įveikti!

51

STAIGA IŠ VIRŠAUS atsklido triukšmas. Netrukus pasigirdo sunkūs žingsniai ir pykinantis smūgių į kūną garsas. Širdį rėžiantis Julijos riksmas. Bjarnės riaumojimas.

– Užsičiaupk! Kitaip tave užmušiu!

Su kuo jis daužė? Beisbolo lazda? Sargė turėjo ateiti ir išgelbėti Juliją! Tačiau Sargė nesirodė. Kažkoks sunkus ir minkštas daiktas dunkstelėjo į grindis. Paskui durų trenksmas – ir tyla.

– Brangioji Marija, Dievo Motina, apsaugok Juliją! Apsaugok mus! – Dortė susirangė lovoje ir įsiklausė. Tačiau ji girdėjo tik silpną inkštimą visai arti. Jis, matyt, sklido iš rankšluosčio, kurį ji prisispaudė prie kūno. Kur jiems pasislėpti?

Grindimis nusidriekė šešėliai. Gatvės žibintas bandė kaip įprastai apšviesti kambarį, tačiau ne ką gelbėjo. Dortė atsistojo ir nusverdėjo į sandėliuką pasislėpti. Tuomet išgirdo aiškų beldimą į langą ir įsispoksojo į užuolaidą. Ir vėl pabeldė. Stipriau. Ji prisėlino prie lango ir sustojo prisispaudusi prie sienos. Prie lango pakilo rankos šešėlis.

– Atidaryk! – sudejavo Julija iš kitos pusės.

Dortė užsiropštė ant kėdės ir pravėrė langą, kol šis atsirėmė į grotas.

– Aš nuoga! Drabužius! Greitai! Bjarnė manęs ieško...

Dortė nušoko nuo kėdės ir prilėkė prie spintos. Greitai ištraukė raudonąją pūkinę striukę, bet numetė ją į šoną su-

pratusi, jog ji nepralys pro grotas. Paskui ji pačiupo seną Artūro megztinį ir kelnes. Grįžusi prie lango pabandė prakišti drabužius. Julija traukė iš visų jėgų. Pamėlusios odos šešėliai ant sniego. Keliai, blauzdos ir rankos drebėjo taip smarkiai, jog drebulys persidavė Dortei. Nė viena iš jų neištarė nė žodžio, tačiau dantys kaleno dviem balsais, iš abiejų pusių sklido švilpiantis šniokštimas. Stingdantis, žvarbus šaltis leido numanyti, kaip šalta Julijai. Sniegas biro į vidų ir jau gulėjo ant palangės lyg mažytė pusnis.

– Batai? – sušnopavo Julija.

Dortė nulėkė prie spintos paimti baltųjų žieminių batų ir bergždžiai pamėgino išstumti juos lauk – plyšys buvo per siauras, ji turėjo pasiduoti. Dar kartą nulėkusi prie spintos, grįžo su vilnonėmis Artūro kojinėmis. Jos pralindo. Viską atlikusi stovėjo ir laukė, kol Julija apsirengs. Dortę gaubė ledinis šaltis, ir ji aiškiai girdėjo, jog rankšluostyje, kurį padėjo ant lovos, kažkas inkščia.

– Aš paskambinsiu Olavui ir paprašysiu, kad tave pasiimtų.

– Taip... – sudejavo Julija. – Kioskas aikštelėje prie gatvių sankryžos. Aš lauksiu už jo, jei Bjarnė ne... – ir dingo.

Olavas atsiliepė po pirmo bandymo, bet Dortė beveik neįstengė kalbėti. Dar porą kartų paklausinėjęs, jis pakartojo: „Julija už kiosko prie gatvių sankryžos. Bjarnė jos ieško."

– Gerai, aš žinau, kur tai yra. Tu taip pat turi pasislėpti! Kur aš tave rasiu?

Dortė paskubomis pamąstė. Sandėliukas buvo pirma vieta, kur Bjarnė ieškotų.

– Viršutiniame aukšte. Ant stogo. Vaikas jau gimė čia! – uždususi tarė ji.

– Ateinu su pagalba kiek galėdamas greičiau!

– Iš pradžių Julija! – tarė Dortė, bet jis jau buvo padėjęs ragelį.

* * *

Kai pasiekė laiptų aikštelę penktame aukšte, pilvą surėmė spazmai. Dortė atsirėmė į sieną virš kelių dažų skardinių, kurias ji vos įžiūrėjo iš apačios sklindančioje šykščioje šviesoje. Tėtis garsiai skaitydavo Šekspyrą. Ji neprisiminė, iš kokios dramos. Tačiau dabar ji stovėjo ant apleistos teatro scenos naktį. Skausmai nebuvo jos, jie priklausė dramai, vis dėlto jautė juos raižant jos kūną. Sukando dantis šniokšdama pro burną ir nosį.

Skausmui apmalšus, atsargiai slinko tolyn, laikydama prispaudusi prie savęs rankšluostį po pūkine striuke. Kai nusigavo iki viršaus ir pravėrė duris, pūstelėjo smarkus vėjas. Jai, aišku, reikėjo pakeisti šlepetes su zuikio ausimis į žieminius batus. Dabar buvo per vėlu. Durys tyliai užsitrenkė už nugaros.

Dortė nemanė, kad dangus bus toks šviesus. Mėnulis ganė milijonus žibančių taškų. Už turėklų stūksojo kaminai ir stogai. Aukšti namai su apšviestais langais. Tolimas mašinų ūžesys ir dar kažkas, lyg galingas gausmas. Kažkas švietė prožektoriais, lyg ieškotų žvaigždynų. Bet kur upė? Dortė dar stipriau prisispaudė rankšluostį po striuke ir tarė sau, jog nėra jokios priežasties nerimauti, nors ir negalėjo prisiminti, ką veikia čia, viršuje, – tik kad yra buvusi čia anksčiau.

Kai apsiprato su šešėliais, dangus ir miestas tapo dar gražesni. Dortė pasijuto trimatėje knygoje, kurią Vera ir ji gavo, kai buvo mažos. Ją atvertus ant žibančio kartono sluoksnis po sluoksnio išsiskleisdavo kraštovaizdis ir žybčiodavo spalvos. Traukant mažyčius popierinius liežuvėlius, daiktai imdavo judėti lyg gyvi. Šįvakar tėtis ją perkėlė į puslapį, kuriame buvo pavaizduotas dangus ir namų stogai naktį. Tačiau kaminkrėtys ir juodas katinas, kurie stovėdavo ant stogo kraigo dešinėje kamino pusėje, buvo dingę. Vietoj jų prieš ją lyg kolonos stūksojo trys kaminai, bet jokių dūmų.

Viduryje ant sniego stovėjo krūva dėžių, kurioms čia taip pat ne vieta. Dortė atsitempė vieną už kamino prie turėklų ir atsisėdo užuovėjoje. Rankšluostis tylėjo, tačiau pilvą suėmė spazmai smarkiau nei bet kada. Kurį laiką ji sėdėjo įsikibusi į kelius.

Kai skausmas pamažu nuslopo, Dortė suprato, kad Dievas laukia, jog ji pasimelstų. Tačiau žodžių nebuvo. Dievui tas pats, kur ji yra – knygoje ar rūsyje. Jis, matyt, kur kas labiau pavargęs, nei kas galėjo numanyti.

Po kurio laiko Dortė nebejautė pėdų, viskas pasidarė pakenčiama. Staiga ji išgirdo upės šniokštimą taip arti, lyg būtų nuėjusi gerą kelio gabalą, o ne sėdėjusi ant dėžės. Dortė suvokė, jog sėdi čia, kad surastų upę. Surastų vietą, kur viskas būtų kitaip. Kur galėtų būti laisva. Ji viena ranka pristūmė dėžę prie pat turėklų, kita ranka prilaikė rankšluostį, kad šis nenukristų ant sniego.

– Mes rasime kelią! Garbės žodis! – sukuždėjo ji ryšulėliui. – Viskam yra išeitis. Ir mažiems, ir dideliems.

Nesigirdėjo nė garso, lyg jis būtų supratęs – jiems reikia slėptis, kad niekas jų neišgirstų. Niekas! Kada nors jie braidys po upę namuose. Tačiau nereikėtų per daug prižadėti. Dabar, žiemą, upė juk padengta ledu. Aišku. Tačiau vasarą ir rudenį, tada ji būna labai tyki. Giedromis dienomis ji blizga, paaiškino ir įkišo nosį tarp pūkinės striukės ir rankšluosčio, įpūtė šilumos. Pasilenkė prie jo, kol skausmai neperrėžė jos virš dėžės lyg padalytos skerdienos. Ji nuslydo ant kelių į sniegą. Kažkas šilta sruvo šlaunimis, ir ilgam viskas tapo nepakeliama.

Tačiau skausmas ir vėl liovėsi. Lyg viską tebūtų įsivaizdavusi. Dortė atsistojo ir laisva ranka įsitvėrė turėklų. Šniokštimas ten, apačioje! Iš visų pasaulio garsų ji pažinojo šį garsą geriausiai. Upė!

* * *

Durys į laiptinę atsilapojo, lyg jas būtų bloškęs stiprus skersvėjis. Dortė apsisuko, norėdama rasti slėptuvę. Tačiau prie jos dideliu greičiu artėjo uniformą vilkinti būtybė.

– Ei, tu ten! Ramiai! Ateik čia! – tarė įsakmus moters balsas.

– Tai tik upė, ji nepavojinga, – ramiai patikino Dortė rusiškai ir abiem rankom iškėlė ryšulį virš turėklų. Mėnulio šviesa žaliai nuspalvino rankšluostį tą akimirką, kai Dortė jį paleido. Jis šiek tiek išsiskleidė ir suktelėjo prieš pradėdamas leistis žemyn. Ji vikriai užsilipo ant dėžės ir permetė vieną koją per turėklus – tai buvo taip paprasta. Tada geležiniai gniaužtai trūktelėjo ją atgal, ir mėnulio link nuskardėjo šaižus pratisas riksmas.

Dar kartą atsilapojo laiptinės durys, ir į vidų įvirto daugiau žmogystų. Dabar jie ją turėjo. Susispietė aplink ją, lyg ji būtų buvusi jaukas, kurio jie norėjo atsikąsti. Užtektinai didelis jiems visiems. Ją sučiupo daugybė rankų ir nutempė nuo turėklų. Dortė mėgino ištrūkti, mušti, kąsti, bet prieš tiek daug buvo bejėgė. Vienas vyras padarė staigų judesį, ir būrys pakriko. Tuomet ant Dortės riešų sužvangėjo pora antrankių. Metalas priminė kandančius nasrus.

– Dabar ramiai! Tiesiog ramiai! – girdėjo, jiems stipriai spaudžiant rankas ir kūną, lyg būtų pagavę vagį.

Ūmai Dortė suprato, kad upė išnyko arba pratekėjo pro šalį. Vėl prasidėjus spazmams, kojomis ji nebegalėjo pasitikėti, taigi sukniubo, atsitrenkdama į šiurkščią ir šaltą uniformą. Kakta nusibrėžė į vieną iš blyškių sagų. Pasidarė tylu. Beveik šilta. Aplink ją spietėsi kūnų siena. Vėjas beveik neužpūtė. Galbūt greitai pavyks užmigti.

Vienas vyras parodė į sniegą, persisvėrė per turėklus ir pažvelgė žemyn.

– Čia pilna kraujo! Ką ji numetė žemyn?

Dortė tyliai nusijuokė. Pati girdėjo, jog juokas prikimęs, seniai nenaudojamas, tačiau vis tiek juokas.

– Mozė išsigelbėjo meldų pintinėje... – išspaudė ji. Rusiški žodžiai skambėjo lyg eilės.

Dortei vėl susmukus ant kelių, jie ją pakėlė. Po vieną iš kiekvienos pusės. Jiems tempiant ją link durų, terasoje pasirodė dar dvi žmogystos.

– Ar jūs visiški idiotai? Nejau nematote, kad ji gimdo?!

– Kas tu toks? – sušuko vienas.

– Tai aš paskambinau ir paprašiau išvaduoti merginas. Viena iš jų sėdi mano mašinoje.

Staiga apakino stipri šviesa. Ir kai ji vėl galėjo matyti, Olavas stovėjo palenkęs galvą už vyro su blyksinčiu fotoaparatu.

– Velniop tai! – sušuko vienas, kitam staugiant prie pat jos galvos, jog reikia pastatyti sargybą prie visų išėjimų, kad niekas nepaspruktų.

Jie nunešė ją į kaukiančią mašiną. Tačiau rankos buvo laisvos. Ji galėjo susišildyti jas laikydama pažastyse. Kartkartėmis ji apsičiupinėdavo, kad rastų, kur įsikibti. Šį sykį spazmai nenorėjo liautis. Ji pritepliojo jiems vidų, bet, matyt, nieko tokio. Niekas neburnojo. Viena moteris sėdėjo prie jos ir sakė kažką, ko ji nesuprato. Tačiau nebuvo jokio skirtumo. Ji vis tiek negalėjo atsakyti, tiesiog šnopavo, košdama pro dantis orą.

Daug vėliau, kai ją ant neštuvų įnešė į namą, ir oras, kurį ji traukė, pasikeitė, atrodė, jog klubus kažkas nutraukė nuo kūno. Ji girdėjo save šaukiant „Tėveli, tėveli!“, tačiau jis neatsakė. Baltai apsirengusi žmogysta nutraukė nuo jos pūkinę striukę ir drabužius. Viena šlepetė nukrito, kai jie lėkė su ja ilgu koridoriumi. Dortė nesugebėjo rasti norvegiškų

žodžių, kad galėtų paklausti, ir viskas atrodė beprasmiška. Nes niekas nesibaigė, ji tai tik įsivaizdavo. Negalima pasitikėti tikrove. Niekada.

– Ramiai! Kvėpuok! Dabar! – įsakė balsas virš jos. Kitas balsas tvirtino, kad ji numetė vaiką nuo terasos.

– Tėra tik vienas, ir jis dabar ateina! – piktai ištarė pirmasis ir praskėtė jos šlaunis.

Viršutinė kūno dalis gulėjo po paklode, tačiau papilvė buvo išstatyta svetimiems žmonėms po ryškia šviesa. Ji gaudė orą persuktais žandikauliais, o tuo tarpu baltos, švarios būtybės stovėjo ratu ir įsakinėjo. Kartkartėmis jai, matyt, pakako kvapo Laros rusiškiems keiksmams išspjauti.

– Taupyk jėgas, viskas einasi puikiai! – ištarė kažkas. Tai nebuvo tėčio balsas, tačiau pasigirdo jo žodžiai. „Vaikas niekada nėra gėda, o apsivalymas.“ Tuomet ji pačiupo kažkieno ranką ir rado žodžius:

– Padėkit man! Neleiskit Bosui jo paimti! Jis parduoti! Aš nesu kekšė!

Po to, kai prakaitas apgaubė ją lyg dar viena oda, draugiškas balsas paklausė, ar ji norėtų ko nors atsigerti. Ir norvegiški žodžiai išsprūdo taip lengvai, lyg būtų ten tūnoję ir laukę, kol kas nors paklaus:

– Prašau stiklinę pieno!

Dortė vaikščiojo, ieškodama į rankšluostį suvynioto pilkojo dramblio. Upė plaukė patvinusi. Tiesą pasakius, ji nežinojo, ar čia toji Tomo ir Laros mieste, ar upė namie. Sraunios rėvos darė ją svetimą. Dortė nemanė, jog verta eiti arčiau. Tvyrojo tirštas rūkas. Pakrančių krūmynai bolavo padengti šerkšno. Staiga jai stovint po jųdviejų su Nikolajumi medžiu išlindo saulė. Šiluma pribloškė. Ji viską ištirpdė. Ilgai netruko, tereikėjo pradėti. Dortė mėgino sugauti ištirpusį sniegą rankomis, tačiau, žinoma, nepavyko. Vanduo irgi ne-

sileido sugaunamas, tiesiog tekėjo pirmyn ir pavirto tvenkiniu. Bestovint ant šakų išsiskleidė lapai, o žemė aplinkui sužaliavo. Ji įsibrido į drungną vandenį. Tai nebuvo upė, tik mažytė ištirpusio sniego balutė. Tėtis sėdėjo ant kito kranto ir žvejojo. Dortė įsibrido kiek toliau, bet jis šūktelėjo, kad ji pasiliktų ten, kur stovi.

– Tėveli, aš noriu pas tave! – sušuko ji.

– Negali būti nė kalbos! – atsakė jis ir nuslydo į vandenį, paskui save nusitempdamas meškerę. Spalvingosios muselės kurį laiką dar plūduriavo vandens paviršiuje. Paskui iš jų liko tik prisiminimas.

Baigiamasis žodis

Be leidyklos *Gyldendal Norsk Forlag* redaktoriaus ir skaitytojų, dar norėčiau paminėti atskirus žmones, padėjusius be jokio atlygio. Labai dėkoju:

Nilsui Johnsonui, Tyrai Tønnesen, Johanui Borgosui, Kjetiliui Kolsrudui, Wenchei Lie Giæver, Evenui Ytterhusui, Geirui Hustavnesui, Tovei Smaadahl, Signei Kroknes, Beritai Kjærran Norling, Isakui Rodgei, Olgai Drobot, Ievai Uckutei, Rasai Žiburkutei, Astridai de Vibe, Hildei Wassmo, Bjørnui Hullebergui, Laimai Žiburkienei, Eglei Išganaitytei ir Lietuvoje sutiktiems žmonėms.

Ypač dėkoju toms jaunoms moterims, kurios nepabūgsta liudyti prieš savo skriaudikus. Mes skolingi joms globą, paramą ir pagarbą. Turime sukaupti visas jėgas, kad sustabdytume smurtą prieš moteris ir prekybą žmonėmis.

Autorė

HERBJØRG WASSMO

Stiklinė pieno